

BIDRAG

TILL

SVERIGES HISTORIA

UTGIFNA AF

D:r E. V. MONTAN

GUSTAF JOHAN EHRENSVÄRDS DAGBOKSANTECKNINGAR

FÖRDA VID GUSTAF III:S HOF

0

DAGBOKSANTECKNINGAR

FÖRDA VID

GUSTAF III:s HOF

AF

FRIHERRE

GUSTAF JOHAN EHRENSVÄRD

UTGIFNA AF

D:r E. V. MONTAN

ANDRA DELEN

JOURNAL FÖR ÅR 1780,
BREF OCH MINNEN 1770—79 SAMT
MINISTERDEPESCHER 1780—83

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG
1878

STOCKHOLM 1878

P. A. NORSTEDT & SÖNER

KONGL. BOKTRYCKARE

LANDSHÖFDINGEN

KOMMENDÖREN MED ST. K. AF K. N. O. V. O. M. M.

FILOSOFIE DOKTORN HERR GREFVE

ALB. CARL AUG. EHRENSVÄRD

SÅSOM REPRESENTANT FÖR

DEN FRÄJDADE EHRENSVÄRDSKA ÄTTEN

VÖRDNADSFULLT TILLEGNADT

Då jag i allmänhetens händer öfverlemnar den andra delen af **Gustaf Johan Ehrensvärds** memoirer, bör jag först nämna, att öfversten friherre R. M. Klinckowström benäget tillåtit mig att vid dess utgifvande begagna den i hans ego befintliga delen af Ehrensvärds dagboksanteckningar, och att den samma af mig befunnits innehålla författarens ursprungliga, med egen hand skrifna journal för både 1779 och 1780, d. v. s. fortsättningen på hvad Upsala universitets bibliotek innehar af originalet, nemligen året 1776. Hela journalen återfinnes i den af excellensen grefve Jakob Gustaf De la Gardie föranstaltade afskrift, hvilken nu mera eges af Lunds universitets bibliotek, men denna afskrift är på många ställen mindre noggrann. Jag har nu haft den tillfredsställelsen att kunna så väl med ledning af sjelfva originalet utgifva 1780 års journal, som ock låta härefter följa en förteckning på de mera väsentliga olikheterna mellan författarens egen handskrift och den i första delen efter De la Gardies afskrift tryckta journalen för år 1779. I den nya delen har jag vidare upptagit åtskilliga bref och mindre anteckningar från åren 1770—79 samt utdrag ur Ehrensvärds under åren 1780—83 ifrån Haag och Berlin aflåtna ministerdepescher. Originalen till de sist nämnda förvaras i Riksarkivet, de båda brefven från åren 1770 och 1772, äfvensom brefvet till Liljencrants från år 1783 uti den s. k. Gustavianska samlingen i Upsala, de öfriga brefven och anteckningarna i det band af Ehrensvärds handskrifter, som härvarande K. bibliotek besitter. Den förteckning som bifogas med biografiska uppgifter angående samtliga i båda delarne förekommande personer torde bidraga att öka denna samlings intresse och värde.

Ehrensvärds berättelser ega icke så stor politisk betydelse, som Johan von Engeströms och Olof Wallquists, men utmärkas af tvänne förtjenster, hvilka framför andra äro i stånd att åt sådana memoirer som hans gifva ett mera varaktigt värde: de täfla med desse båda mäns märkliga skildringar i den tillförlitlighet, som endast det omdömesgilla, åsyna vitnet kan ega, och öfverträffa åtminstone den förres vida i framställningssättets behag. Det lysande, skiftesrika lifvet vid tredje Gustafs hof står, tecknadt af honom, mera tydligt för efterverldens blickar än tillförene, utan att vanställas vare sig af smickrets försköningsmedel eller af afundens sqvaller och förtalets gift. Det företer sig utan smink i sin sällan enkla, ofta vexlande hvardagsdrägt, afmåladt med alla sina lyten af en bland tidens mest fine och erfarne hofmän, hvilken vetat att midt uti frestelserna och flärden bevara sitt omdöme sjelfständigt och sitt väsens kärna oförderfvad. Den andra delen af hans skildringar innehåller icke så många praktstycken, men torde dock med sina bilagor böra tillerkännas ett lika stort värde, som den förra. Författarens omdöme tyckes åter hafva vunnit i lugn och sanning och framför allt visar sig här hans egen karakter ännu klarare och mera tilltalande än förut. Då det icke är min afsigt att här söka skildra konungen sjelf och hans hof, vill jag blott i korthet söka i minnet återkalla hufvuddragen af memoirförfattarens bild och af hans snart tillryggalagda lefnadsbana.

Jemnårig med kronprinsen Gustaf, blef Ehrensvärd 1767 antagen till hans kammarherre och tillbragte i sådan egenskap vid hofvet tretton årshvarf. Hans hoflif sönderfaller enligt hans egen berättelse i två särskilda hufvudskeden. Långa och tunga föreföllo honom der de sista åren, men icke så de första. Han tyckes då med ynglingens liflighet hafva fägnats af hoflefnadens glans. Han såg sig komma i besittning af den kungliga familjens gunst och af lyckans lockande förmåner. Han öfverlemnade sig åt ungdomens förtjusande nöjen och egnade de sköna sin hyllning. Hans goda smak uppenbarar sig icke minst i

valet af qvinligt ideal, som han sökte bland dem, hvilka med talang och fägring, behag och artighet förenade en »engels» hjerta och karakter. Dessa egenskaper trodde han sig isynnerhet finna hos fröknarna Sofi Fersen, Fredrika Mörner och Johanna Stockenström. De berömda systerliga gracerna, grefvinnorna Löwenhielm och Höpken öfverensstämde deremot oaktadt sin skönhet icke med hans tycke.

Af nöjen och njutningar fann han mer än nog, men icke så af guld; älskvärd och vänsäll, vann han både männers och qvinnors hjertan, men icke en makas trofasta kärlek. Intagen af stundens glädje, var han såsom han förtäljer nära deran att förirra sig på de vägar, dem man lätt kan beträda, men icke utan förlust af sinneslugn och anseende åter lemna. Att han var nära att halka omkull på de slippriga stigarna, framgår af hans bref till kronprinsen af den 6 Augusti 1770, der han nedlåter sig till ett smicker, som skulle väl anstå gunstsökaren hos en österländsk sjelfherskare. Högt stod han också i Gustafs gunst och förtroende, då han blef utsedd att följa prinsen på dennes utländska resa åren 1770—71 och vid 1772 års revolution fick gå honom i grannlaga uppdrag till handa. Hans vid denna tid började närmare umgänge med den af hög och låg då högt uppburne grefve Axel Fersen åstadkom småningom ett omslag icke blott i hans tankeriktning, utan äfven i hans förhållande till konung Gustaf III. Fersen drog honom allt mera bort ur hofvets trollkrets och lärde honom att söka lyckan i sitt eget samvetes tillfredsställelse, i vältänkande landsmäns aktning och i Fersens samt de ypperstes vänskap. Hofmannen började alltmera att sky hoftrapporna, och i sammanhang härmed konungens nåd, hvarmed han förut varit hedrad, efterhand att aftaga.

Under de första åren efter revolutionen stod Ehrensvärd likväl konungen nära och främjade nitiskt dennes afsigter, då han var konungen behjelplig att upprätta en svensk teater och gjorde tjenst såsom dess förste direktör. 1776 talar han ännu med varm beundran om konungens godhet

och sällsynta egenskaper, och att han icke saknade öppet öga för de välgärningar, som statshvälfningen beredde fosterlandet, derom bära de ord vitne, som han skref på revolutionens årsdag sistnämnde år. Samma år utnämndes han till riddare af Nordstjerneorden, afträdde efter treårig förvaltning teatersdirektörsbefattningen och insattes 1777 ibland fullmägtige i Generaltullarrendesocieteten — ett uppdrag, som han jemväl sökte att med all nit och drift sköta. Vi måste lemna oafgjord den frågan, i hvad mån Ehrensvärds knappa vilkor och saknaden af en kanske påräknad befordran till en högre hoftjenst bidrog till förändringen i hans tänkesätt. När han vid hofvet blef mindre väl anskrifven, visades honom af Fersen och dennes familj all möjlig vänskap, och han säger sig skatta deras tillgifvenhet och aktning högre, än allt annat ljuft, som kommit honom till del. I sjelfva verket ser det ut, som om den korta ceremoniriksdagen 1778—79 hade afgjort vändningen i Ehrensvärds sinnesstämning, likasom i fleres bland dem, hvilka förut antingen stått konungen bi eller intagit en afvaktande hållning. Flere gånger talar Ehrensvärd med ogillande om förhandlingarna vid detta riksmöte: han önskar att aldrig åter se en sådan riksdag eller en sådan landtmarskalk, som den dåvarande; han högaktar och prisar deremot k. sekreteraren Hummelhjelm, som »hade den ädla djerfheten att under en monarks ögon tala sanning och ifra för den del af frihet, som ännu sades vara nationen lemnad». Den rätte patrioten var efter hans mening den, som med vördnad för sin öfverhet och lydnad för dess bud förenar trogen vård om egna och landsmäns lagliga rättigheter. Och dessa ansåg den i frihetens skola uppvuxne hofmannen nu så till spillo gifna, att han i sin patriotiska ifver på 1778 års ständer tillämpar Taciti ord om Tiberius och den Romerska senaten: »Sjelfva frihetens fiende hyste afsky för en så låg träldom och ett sådant tålamod».

Med allt mera kritiska blickar betraktar Ehrensvärd under år 1779 hofvet och längtar bort från dess tryckande

tvång, dess tunga qvalm och den der öfverhandtagande efter hans sinne mindre goda tonen. Hans önskan uppfylldes, då han i Januari 1780 utnämndes till envoyé e. o. till Nederländerna, dit han likväl först under sommaren begaf sig. Med större jemnmod bedömer han efter sin utnämning förhållandena hemma. Allt eftersom tiden för hans affärd nalkas och sedan, allt efter som han reser fram genom fäderneslandet på väg till utlandet, vaknar allt starkare hans fosterlandskärlek och gifver sig luft uti varma och gripande uttalanden. Han tager ett vänligt och rörande farväl af sina aktade embetsbröder i tullsocieteten och af sina vänner, bland hvilka utom Fersens samt riksråden Höpken och Liewen Nils Posse och Sergel tyckas hafva stått hans hjerta närmast, och begifver sig till Medevi brunn, der han sammanträffar med Scheffrarne, Liljencrants, m. fl. och nedskrifver en underhållande teckning af dåtidens aristokratiska brunnslif. Efter ett ömt afsked af »de vackra grefvinnorna» vid Medevi och af Fersens på Ljung reser han vidare. Allt starkare röra sig nu fosterlandskänslan och afskedets vemod i hans själ och med beundrans hänförelse skildrar han de vackra trakter han färdas igenom, tills han slutligen med Skånes vackra slätter och Öresunds praktfulla anblick för ögonen erkänner, att han sörjer att öfvergifva Sverge och önskar att få återkomma och sluta sina dagar i sitt fädernesland. Han fick likväl aldrig återse det samma.

Sitt nya kall skötte han till konungens synnerliga belåtenhet. Gång på gång får han i kanslipresidenten grefve Ulrik Scheffers skrifvelser mottaga de mest smickrande loford både å dennes och å konungens vägnar. Hans ministerdepescher från Nederländerna ådagalägga också den sorgfällighet och takt, med hvilken han följde och redogjorde för detta lands förhållanden och så vidt möjligt för gången af den allmänna Europeiska politiken; när man med hans depescher jemför berättelserna af senare historieskrifvare, förvånas man öfver den väsentliga likheten, och finner sig hafva historien i sina hufvuddrag redan skrif-

ven af den insigtsfulle diplomaten. Det var tvifvelsutan också i följd af det talangfulla sätt, på hvilket han visade sig fylla diplomatens kall, som han redan 1782 flyttades till den mera ansedda ministerposten uti Berlin. Ekonomiska bekymmer förföljde honom, på grund af den knappa aflöning han alltjemt undfått, till slutet af hans bana, och han anhöll fåfängt ifrån Haag om permission att resa hem för att söka ordna sina affärer. När han omsider lemnade Haag, var han ganska sjuk, hvarföre han under vägen besökte Spaa, men, misströstande om att der återvinna helsan, reste han efter få dagar vidare till Berlin. Kort efter sin ankomst till denna stad fick han mottaga det sista vedermälet af konungens genom hans utmärkta och pligttrogna embetsutöfning åter stadgade ynnest, då han den 1 September 1782 utnämndes till kommendör af Nordstjerneorden.

Efter ett halft års vistelse i Berlin afled Ehrensvärd derstädes, endast 37 år gammal. Ingen anförvandt hade följt honom i fremmande land; det var hans legationssekreterare, sedermera envoyén von Carisien, som stod vid hans dödsbädd och mottog hans sista afskedshelsningar till vänner, till konung och fosterland.

Stockholm den 1 juni 1878.

E. V. Montan.

INNEHÅLLSÖFVERSIGT.

Den 17 januari. *Ehrensvärds* utnämning till envoyé i Haag. Generalen *Fr. Horns* utrikes permission 23. Prins *Peter Fredrics* af Holstein tillämnade besök 24. Giftermålsplaner för *Sophia Albertina.* Fredsmedlingsplaner 25. Grefvinnan *Höpkens* enkesorg. Enkedrottningens sjukdom 26.

Den 20 januari. *Ehrensvärds* ministertraktamente och kommissionssekreterare 26.

Den 22 januari. Frimurarsammankomst hos hertig *Carl* 27.

Den 23 januari. Hertig *Carls* besök på Fredricshof 28. Samtal mellan honom och enkedrottningen 29. Förlikning dem emellan 30. Början till fred mellan hofven 31.

Den 24 januari. Konungens födelsedag. Middag hos *Carl Scheffer* på Tyresjö 32. Hertig *Carls* supé. Baron *Barnekovs* anordningar 33.

Den 25 januari. Reconciliationen med enkedrottningen 34. *Carl Scheffer.* Kronprinsen. Baron *von Keller* 35. Etikettsfrågor. Rådet och prinsar 36.

Den 28 januari. Samtal mellan enkedrottningen och grefve *Gyldenstolpe* 37, 38.

Den 29 januari. Grefvinnan *Wrede Sparre* f. *Törnflycht* dör 39. En sjöaffär mellan Engelska och Holländska fartyg. Kammarkonselj af *Ulric Scheffer*, *Hermansson* och *Liljencrantz* 41. *Gustaf Lewenhaupts* dop och faddergåfva af konungen 42.

Den 30 januari. Hertig *Fredric* tillkallas i och för reconciliationen 43.

Den 31 januari. *Tolls* audiens.

Den 1 februari. Hofstallmästaren *Munck* får en guldvärja 44.

Den 2 februari. Baron *Kellers* audiens 45.

Den 3 februari. Baron *Anton De Geers* död 46.

Den 4 februari. Enkedrottningens sjukdom 47.

Den 5 februari. Baronerna *Louis* och *Charles De Geer* 48. Förklaring mellan konungen och *Charles De Geer* 49.

Den 8 februari, fettisdag. Middag på Haga. Maskerad. General *Zöge* 50. Baron *Keller.* Kapten *Aminoff* 51. Kammarherren *Bergenschöld.* Expeditionssekter *Fredenheim.* Hofjägmästaren *Oxenstierna* 52.

Den 11 februari. *Charles De Geer* på hofvet. Hofdistinktioner 53. Kronprinsens uppfostran 54.

Den 12 februari. Resa till Ekholmsund 55.

Den 13 februari. Regeringsrådet *Zibet.* Grefvinnan *Brahes* förlossning 56.

Den 14 februari. Baron *Barnekov* begär entledigande från teaterdirektörsbefattningen 57.

Den 15 februari. Engelske ministern *Wroughton* beser flottan. Riksråden *Sparre* och *Falkengréen.* Stora och lilla flottan. Fröken *Brahes* dop 58. Fru *De Geers* uppoffringar för sin måg grefve *Gyldenstolpe* 59.

Den 16 februari. Slädparti och bal.

Den 17 februari. Kungl. dejeuner. Prinsens af Holstein resa. Tullinkomster 60.

Den 18 februari. Spektakel 61. Rang och etiketter. Friherrinnan *Cederström* född *Voltemat* 62.

Den 19 februari. Bal 63. Grefvinnan *Sacks* målningar.

Den 20 februari. Prinsens af Holstein ankomst 64. Han gör visit hos *Ulric Scheffer* och får komplimenter genom lifpagen *Jernfeltz* 65.

Den 21 februari. Prinsens af Holstein presentation hos konungen och drottningen, hertigarne samt enkedrottningen 66. Hofmarskalken baron *Düben* 69. Prinsen på operan.

Den 22 februari. Diné och supé hos konungen 70. Kur 71. Supé hos generalskan *Wrangel* 72. Rådet och prinsen af Holstein 73. Prinsens af Holstein planer 74.

Den 23 februari. Prinsen på konungens levée. Etiketter. Presidenten baron *Leijonhufvud* 75. Prinsen på Fredricshof 76.

Den 24 februari. Prinsen hos *Sergel.* Rådet. Svenske sjöofficerare i fransk tjenst. Operan 77. Supé hos grefvinnan *Meijerfeldt* 78.

Den 25 februari. Spektakel, supé och bal 79.

Den 26 februari. Enkedrottningen och prinsen. Hans besök hos riksrådinnorna. Riksrådet *Höpkens* 80.

Den 27 februari. Alkemisten *Nordenskjöld* 81.

Den 28 februari. *Ehrensvärds* ministertraktamente 82. Prinsen af Holstein på Drottningholm och operan 83.

Den 29 februari. Slädparti till Ulricsdal. Fruarna *Lefebure* och *Fredenheim* 84. Prinsen beser banken och flottan 85. Rådets rangpretentioner 86.

Den 1 mars. *Ehrensvärds* vakt och lön. Kabinett 87. *Ehrensvärds* yngste bror nämnes till underlöjtnant. Fälttygmästaren *Anrep* får afsked 88. En tillämnad fest inställes 89.

Den 2 mars. Grefve *Romanzow* och hofpredikanten baron *Taube* presenteras. Prinsen försvarar sin ceremoni-

mästare *Fredenheim* 90. Supé hos hertig *Carl.* Öfversten grefve *Hamiltons* inattention 91.

Den 3 mars. Generaladjutanterna *Posse* och *Sinclair.* Generalen gref *Bohlen* 92. Teaterns förfall 93. Supé hos fru *Wrangel* för prinsen af Holstein 94. *Carl Sparre.*

Den 4 mars, bönedag. Supé och bal. Etiketter 95.

Den 5 mars. Grefvinnan *Sprengtportens* död 96. Grefvinnan *Caroline Lewenhaupt.* Börsassemblée.

Den 6 mars. Presenter till hertigen af Holstein 97—98. Hans afskedsbesök 99. Grefven af Montforts orden 100.

Den 7 mars. Prinsens af Holstein afresa. Hans karakter 101. Kammarherren *Rutger Macklean* 102.

Den 9 mars. *Liljencrants* och hofhållningen 103.

Den 10 mars. Hertig *Carl* och *Chapman* 104. *Oxenstiernas* åminnelsetal öfver baron *Anton De Geer* 105.

Den 11 mars. Vårens ankomst. Grefvinnan *Sprengtportens* begrafning 106.

Den 12 mars. Frimurareloge hos konungen.

Den 13 mars. *Liljencrants* och guldmakarne. Spektakel 107.

Den 14 mars. En engelsk tidningsartikel 108.

Den 15 mars. Baron *Stiernblad* blir öfverstlöjtnant. Frimurareorden och konungen 109.

Den 16 mars. Hertig *Carl* som *Salomos vikarie.* Muncks upphöjelse 110.

Den 17 mars. Grefvarne *Hårdh.* *Rutger Macklean.* *Carl Sparre.* Spektakel 111.

Den 18 mars. Konungen och enkedrottningen 112.

Den 19 mars, söndag. Konungens andakt och sorgbundenhet.

Den 20 mars. Konungens illamående. Biskop *Lambergs* död 113. Landshöfdingen baron *Voltemat* och jernhandeln 114.

Den 21 mars. Envoyén i Madrid baron *Ramel* begär rappel 115.

Den 22 mars. Hertig *Carls* brytning med mamsell *Eckerman* 116. Konungen. Enkedrottningen. *Halldin* 117.

Den 23 mars, skärtorsdag. Hofpredikanten *Wingård.* General *Wrangel* och bränvinet. Dom uti Textorinska målet 118.

Den 24 mars, långfredag. Artilleripresten *Callerholms* predikan för konungen 119. Långfredagskonsert. Konungens tillämnade utrikes resa 120.

Den 25 mars. *Wingårds* underhandling mellan konungen och enkedrottningen 122.

Den 26 och 27 mars, påskdagarne. Konungens devotion.

Den 28 mars. *Sergel* får göra en byst af *Fersen* 123.

Den 29 mars. Kapten *Aminoffs* återkomst 124.

Den 30 mars. Konseljer och riksråd 124.

Den 31 mars. Öfverstelöjtnanten baron *Leijonhielms* död. Hans karakter 125.

Den 1 april. Middag på Haga.

Den 2 april. Våröfversvämning. Börsassemblée.

Den 3 april. Certkommission. Operan 126.

Den 4 april. Kammarrådet baron *Cederhielm* 127.

Den 6 april. Baron *Leijonhielms* begrafning 128. *Carl Sparre.* Bergsrådet *Sandels.* Kanalanläggningar 129. Konselj om Södertelje kanal 130. *Axel Oxenstierna. Fersen. Liljencrants* 131.

Den 7 april. Öfverstelöjtnant *Lilliehorn* får göra en utrikes resa 132.

Den 8 och 9 april. DD. Maj:ters skriftermål och nattvardsgång 133.

Den 10 april. General *af Trolles* votum i certkonseljen 135. *Trolle* förordar *Chapmans* skeppscert. Hertigen och certkonseljen 136. Drabantkåren 137.

Den 11 april. Konungens tillämnade utrikes resa och följe 138.

Den 12 april. *Sergels* Venus-Höpken 139.

Den 13 april. *Ulric Scheffers* votum i certkommissionen 140. Öfverstelöjtnant *Toll.* Kammarfröken *Taube* dör 141.

Den 14 april. Plomgrenska konkursen. *Plommenfelt. Fr. Horn* 142. Rådet och rättskipningen. Hertiginnan. Grefvinnorna *Cederhielm* och *Gyldenstolpe* 143.

Den 15 april. *Anckarloos* olyckliga sjöaffär 144. *Lilljehorns* afresa. Konungens resplaner 145.

Den 16 april, söndag. Visit hos *Ulric Scheffer.*

Den 17 april. *Ulric Scheffers* votum för *Trolle* och *Chapman* 146. *Toll.* Gref *Ehrensvärd* får lof at resa utomlands. Grefvinnan *Gyldenstolpe* blir hofmästarinna 147.

Den 18 april. Hertig *Carl* och konungen. Fröken *Taubes* begrafning 148.

Den 19 april. *Anckarloos* död 149.

Den 20 april. Generalen *Fredric Horn* begär afsked 150. *Cederhielmarne* och enkefriherrinnan *Leijonhielm* 151. Hertig *Fredrics* affärer. Öfversten baron *Klingspor. Carl*

Den 12 maj. Rikshärolden *Schröderheim*. Serafimerordenskapitel. *Carl Scheffer* 186.

Den 13 ma. Gref *Clas Lewenhaupt* hemkommer 187.

Den 14 maj, pingstdag. Tryckfriheten inskränkes. Rådets och *Höpkens* yttranden 188.

Den 15 maj, annandag pingst. Fru *Plomgrens* död.

Den 16 maj. Hofsorg 189.

Den 17 maj. Gyldenstolpe och *Ehrensvärd* råka enkedrottningen 190. *Ehrensvärds* samtal med enkedrottningen 191. Utflyttning till Ulricsdal.

Den 18 maj. Våröfversvämningen 192. Modern musik.

Den 19 maj. Schröderheim och boktryckarne 193. Votering om certkommissionens betänkande 194.

Den 20 och 21 maj. Snö och köld.

Den 22 maj. Franska regeringens tankar om konungens resa 195.

Den 23 maj. Landshöfding *Örnskölds* pålaga afstyres af *Fersen*. General *Siegroth* 196.

Den 24 maj. Öfverste *Sprengtporten* reser till Amerika 197.

Den 25 maj. Samtal emellan *Ulric Scheffer* och *Ehrensvärd* 198. *Ehrensvärds* not om sitt ministertraktamente 199.

Den 26 maj. Hertig *Carl*. Rusthållarne och befälet 200. *Höpkens* berättelse om *Dalin* och kanslirätten 201.

Den 27 maj. General *Fr. Posse* och öfverste *C. G. Sinclair* befordras 203. Öfverste *Sprengtporten* får afsked 204. En assistanskommissarie tillförordnad lagman.

Den 28 maj, söndag. Kungens inflyttning från Ulricsdal 205. Enkedrottningen. *De Geers* 206.

Den 29 maj. Uniformer 206. Utmarsch till Ladugårdsgärdet 207. Artilleriet. *Carl Sparre. Lilljehorn* i Preussen 208.

Den 30 maj. Flottorna. *Trolle. Falkengréen. Wrangel* 209.

Den 31 maj. Ackorder och tjensteköp. Extra fänrikar.

Den 1 juni. Landttullarna. D:r *Wingård* blir biskop 210.

Den 2 juni. Llanos och *Romanzows* afsked 211.

Den 3 juni, böndag. Supé hos *Ulric Scheffer.*

Den 4 juni, söndag. Supé hos konungen i lägret 212.

Den 5 juni. Trolle blir generalamiral öfver flottorna 213. *Liljencrants.* Salthandeln. Gref *Hamilton* blir öfverste 214.

Den 6 juni. Ryska depescher. Statsförskott. Biskop *Filenii* död 215.

Den 7 juni. Kabinett. Öfversten grefve *Ehrensvärds* italienska resa 216.

Den 8 juni. Mönstring. Ministeriella ärenden 217.

Den 9 juni. Enkedrottningen nämner prosten *Ahlström* till sin biktfar 218. Landshöfdingen baron *J. A. Hamilton* 219. Hofstallmästaren *Munck* pryglar upp sadelmakar *Pfeffer* 220.

Den 10 juni. Härens bristande öfning. Ulricsdalshofvet 221. Kammarherren baron *Bror Cederström* 222.

Den 11 juni, söndag. Wingårds vigning till biskop 223. Konsert. Opera. *Ehrensvärds* och kungens samtal 224. Läkarne *Acrel* och *Dalberg* 225. Supé på lägret.

Den 12 juni. Samtal med *Ulric Scheffer* 226. *Toll* blir öfverste. Ackorder. Enkedrottningen 227. *Ehrensvärds* gratifikation. *Ulric Scheffer. Höpken. Liljencrants* 228. Teaterdirektören *Barnekov* 229.

Den 13 juni. Kungen delgifver rådet sin utrikes resa. *Höpken* svarar 230. *Ekeblads* ed. *Carl Fersen* blir teaterdirektör 231. *Zibet. Llanos* afresa 232.

Den 14 juni. Statssekter *Hegardt* dör. Generalexercis. Major *von Essen* 233.

Den 15 juni. Kungens afsked af drottningen och kronprinsen. Lägret 234. Kungen och enkedrottningen 235. Kungens afresa och följe. Drottningen får ej taga afsked. Enkedrottningen erhåller bref från kungen 236.

Den 16 juni. Teatern 237.

Den 17 juni. Kungens vagn går sönder. *Ekeblad* och gardesvakten 238. Enkedrottningens bref till kungen 239. Riksrådet *Ribbing* vinner en process 240.

Den 19 juni. Enkedrottningens flyttning från Fredricshof till Svartsjö 241.

Den 21 och 22 juni. Ehrensvärds fullmagter och gratifikation 241.

Den 23 juni. Grefven och grefvinnan *Mouschin-Pouschkin* ankomma. Reliker.

Den 24 juni. Besök hos *Groens* på Vällinge 242.

Den 25 juni. Nyheter om konungens resa.

Den 26 juni. Spektaklen upphöra för sommaren 243.

Den 27 juni. Hertig *Carls* svaghet 244.

Den 29 juni. Fru *Walther-Müllers* konsert.

Den 30 juni. Kungens sjukdom i Damgarten 244. Statsverkets betryck.

1780.

Journal förd under uppvaktning vid Gustaf III:s hof från den 1 Januari till den 31 Juli 1780.

Nyårsdagen. Vid ett hof äro dagarne hvarandra tämmeligen lika, ett år börjas såsom det förra blifvit slutadt, och det är ej inom så kort tid som någon förändring blifver synbar.

Kongl. Maj:ts öfverhofpredikant von Troil hitkom at hålla sin nyårspredikan, och på sitt ämbetsrum få framföra sina heliga complimenter. Ämnade han vara en belefvad hofman emot öfverheten, så glömde han sig emot grefvinnan Scheffer. Han lät sjunga psalmen 274, hvilken var dess första mans, salig grefve Brahes dödspsalm, då han vid 1756 års riksdag blef aflifvad. Han söng sjelf versen *Bort, o verld, med all din ståt*, etc. Knapt feck hon höra denna psalm, förr än all hennes oro upväcktes, hon började med gråt och convulsiva rörelser. Detta har händt henne förr, så ofta hon denna psalm fått höra. Hofpresterne hafva därföre undvikit den samma, då hon varit närvarande; men Troil, såsom ung prest, okunnog om dessa anecdoter, trodde at en händelse, för 24 år sedan timad, af henne kunde vara glömd, hälst då ingen om hennes förra lefnadssätt varit okunnog. Jag, som eger den olyckan at stundom öfver förefallande sällsamma händelser göra mina tysta reflexioner, fant här åter den besynnerliga sammansättningen, som i menniskohjertat finnes. Grefvinnan Scheffer är färdig at få slag hvar gång hon hör versen *Bort, o verld*, etc., och hon har med köld kunnat gifta sig med riksrådet Ulric Scheffer, som under 1756 års riksdag var den störste af Brahens

fiender och en bland hufvudmännerna af dem, som beslöto hans död. Hon har med nöje kunnat dela sin kärlek med ifrige enthousiaster af hattpartiet och nästan Brahens bödlar. Men det är en eftertänkt föresats, som långsamt besluter ett giftermål, det är åter en eldig känsla, hvilken strax skall upfyllas, som tillåter kärleken, och det är stundom häftiga rörelser, stundom svaga, som upväcka hogkomsten af forna händelser; alt detta utgör en qvinnas caractere. Hade den odödlige Pope orätt, som liknar henne vid cameleonten, hvilken alla ögnablick skiftar färg, som til hela definition uppå ett fruntimmers caractere säger: »elle est brune ou elle est blonde, voilà la seule différence entre elles.»

Ibland andre främmande, som hitkommo för at önska Deras Maj:ter godt nytt år, kom äfven biskopen Benzelius ifrån Strengnäs. Både han och von Troil blefvo qvarbefalde at med Deras Maj:ter äta middag, och sedan bjudne at se spectaclet. Hans Maj:t sade dem: »Jag har ingen annan piece at bjuda uppå, än Molières Tartuffe, som i dag gifves, och jag kan trygt bjuda sådane prester, som ni ären, at se den samma, utan at ni sjelfva eller någon annan dervid kan göra någon application.» — De bugade sig, tackade och infunno sig trygt, öfvertygade at de voro äfven så goda comedianter, som de, hvilka spelte. Vare huru det vill, så tycktes den unge Troil litet bekymrad öfver Tartuffes role; såg den samma med all allvarsamhet. Men den gamle artige biskopen skrattade af alt sitt hjerta och var ganska upmärksam, då Tartuffe kastade af sig kappan.

Hans Maj:t skickade om morgonen bittida sin öfverkammarherre baron Ridderstolpe at å dess vägnar önska enkedrotningen ett godt nytt år. Han blef ganska väl emottagen och enkedrotningen tycktes rörd af denna attention. Hon visade det ganska tydligt, då hon genast sände sin öfverstemarskalk, riksrådet grefve Ribbing, at svara på complimenten. Riksrådet Ribbing kom hit och blef äfven väl af Hans Maj:t emottagen. Alt detta tyckes förebåda, at någon jämkning hofven emellan lärer förestå. Man har

äfven anledning tro, at Hans Maj:t nog vore sinnad at sluta detta tracasserie, och at enkedrotningen äfven ännu skulle vilja undergå någon oroande scene för at vinna detta; men at hon å sin sida aldrig kan förmås til en pålitlig reconciliation med hertig Carl, och ännu mindre med drotningen. Dessa bägge hafva ett gemensamt intresse at tänka lika i detta fall, och lära både blifva och arbeta at blifva menagerade. Skulle alt detta icke hafvas afseende uppå, utan reconciliationen försiggå, så torde förestå många oväntade händelser och hvälfningar, dem man hvarken vill eller kan förutse. Enkedrotningen har för konungen en medfödd vänskap och han det samma för henne; och har det hitintils endast varit missnöje å hennes sida at förlora sin magt och sin influence i de allmänna ärender samt en säker öfvertygelse at aldrig på konungen i detta ämne kunna ega något välde, och å hans sida en naturlig och mångårig fruktan för det välde hon förr öfver sin famille utöfvat, at den complaisance, hvilken han genom sin upfostran för henne alltid visat, skulle omsider uti en blind lydnad förvandlas. Med ett ord, jalousien at bibehålla sin magt och jalousien at hafva förlorat sin magt äro de enda orsaker, som satt köld emellan konungen och enkedrotningen. Alla andra händelser hafva varit följder af dessa. Hvar och en, som ser ställningen annorlunda, gör dem orätt och känner icke dessa affairer från sin början.

Det förtjente äfven at ses, både riksrådet Ribbings och drotningens embarras, då han för henne skulle presentera sig. Han var ganska rädd at drotningen skulle tro honom föra någon compliment ifrån enkedrotningen til henne, och drotningen äfven at undfå den samma; drotningen var embarrasserad, huru hon skulle emottaga honom. Han bockade sig på långt håll och hon äfven; ändteligen geck hon fram och frågade, hurudana vägarna voro; men Ribbing trodde, at hans skyldighet fordrade at för sin egen person önska drotningen ett godt nytt år, och började, sedan han svarat på frågan om vägarne, at framföra sin compliment. Drotningen, som endast hörde en nyårsgratulation, blef något

bekymrad; men Ribbing repeterade så ofta det ordet *jag*, at drotningen fant at det var från honom sjelf och svarade deruppå. Vid soupén blef han icke placerad bredvid henne, som hon vanligtvis med sådana främmande gör. Ribbing satte sig bredvid tvenne andra damer och Hans Maj:t, som icke souperar, satte sig dock nu til bords, tog en stol och satte sig mellan Ribbing och grefvinnan Klinckowström, och talade med honom mycket förtroligt.

Den 2 Januari. Hertig Fredric hade af Hans Maj:t negocierat tilstånd at få presentera sin mamsell Hagman för kronprinsen. Hans Maj:t hade dertil samtyckt och det tycktes, som detta vore en början til vidare distinctioner, som henne kunde ämnas. Vid hof skall i alla saker en viss etiquette i akt tagas. Så skedde ock nu. Hertigen hade anmodat grefve Leijonstedt at föra henne ifrån sina til kronprinsens rum, där hertigen sjelf var, och hade til grefvinnan Rosen gifvit tilkänna, at han fått Hans Maj:ts tilstånd at låta henne blifva admitterad at se kronprinsen. Då Leijonstedt geck in och anmälde sig föra denna skönhet med sig, kom hertigen sjelf ut, tog emot henne och förde henne in uti kronprinsens rum, geck fram och gjorde en sorts presentation. Mamsell Hagman kyste hans hand och började conversation med damerna, för hvilka hon äfven blef presenterad. Hennes conversation var otvungen och behaglig; hon visade mycken modestie och respect, men ingen blyghet eller undergifvenhet. Hertigen satte sig icke under hela denna tiden, så at de närvarande damerna äfven måste stå, på det at hans mamsell ej blefve den enda, som i annat fall måst stå. Hon hade icke kunnat sätta sig i kronprinsens närvaro. Grefvinnan Rosen, som märkte detta, bad hertigen sätta sig, men han låtsade icke höra, fortföljde sin conversation, och sedan denna visiten räckt en half timme, retirerade sig både hertigen och den sköna, nöjde och intagne af glädje öfver detta första steg. Kronprinsens damer, i början något scandaliserade öfver denna visite, funno sig snart rätt nöjda med den samma och talade mycket til mamsell Hagmans beröm.

Hertig Fredric hade länge planerat detta och i synnerhet gjort sig vän af alla damer vid detta hof; han hade visat dem all möjlig politesse; alltid under måltiderna placerat bredevid sig fru von Stauden, hvars rum vanligtvis är vid en bordsända bredevid de unga officerarne och långt ifrån öfverheten.

Den 3 Januari, Måndag. Hertig Fredric tog afsked af Deras Maj:ter och återreste til Stockholm, nöjd och satisfierad med sin sejour, ehuru han icke vunnit annat af alla sina negociationer, än at få den unge baron Wrangel til sin cavalier, och sin maitresse mera authoriserad och äfven med större insteg vid hofvet. Han har fått hopp om något af sin gälds betalande, hvilket dock icke lärer så hastigt ske; at slippa general Posse ifrån Vestmanlands regemente, hvilket snarare torde hända än de bägge vilja; at få ett annat regemente, hvilket äfven torde vara lika så ovisst som det öfriga. Hvad som är säkert är det, at han aldeles är tagen ifrån all enkedrotningens öfvervälde och influence.

En liten hofsorg anlades på fyra dagar efter regerande hertigen af Sachsen-Gothas äldste son prins Leopold. Denna sorg blef så sent notificerad, at halfva hofvet upkommo på slottet utan sorgkläder. Hans Maj:t roade sig åt denna vår bigarrure. Men riksrådet grefve Bielke, mera hofman än de fleste, skyndar sig i sina rum, drar på sig ett par svarta strumpor, sätter svarta cocarder på sina skor, men som tiden var för kort at ändra hela dess ajustement, behöll han sina gula uniformsbyxor; hvilken klädsel til den öfriga uniformen hade det ridiculaste utseende. Hans Maj:t var bland de förste som fant detta, men gref Bielke försäkrade at han ej hunnit omkläda sig, at han trodde det vara bätre komma något sorgklädd, efter det var en befallning, än at icke upfylla sådane etiquetter. Man tyckte at en man af dess namn, dess år, dess ämbete behöfde ej vara en sådan slaf af en hofaffiche; men hvad förmår icke åhogan at

vilja behaga och courtisanismen, då den intagit både själ och kropp?

Drotningens hofmarskalk baron Manderström notificerade dess ålderstegne faders, krigsrådet och commendeuren af nordstjerneorden baron Manderströms död. Denne man var inemot 90 år, hade redan af konung Carl den XII blifvit nämd til hofjunkare och gjort denna tjenst hos honom i Bender. Han lärer varit af de få qvarlefvande denne hjeltes betjenter. Konung Carl den XII hade för honom egt mycken nåd, hade sedan gjort dess bröllop med den namnkunnige Polheims dotter; han feck då en hofjunkarelön, som han uti några och 60 år behållit. Han blef sedan chef för hofexpeditionen, hvilken gaf honom inkomster de tider, då hofvet vid riksdagar genom caracterer och fullmagter ville vinna det, som penningebrist nekade det samma erhålla. Men under Hans Maj:ts regering har denna expedition varit den minst lönande, hofsyslor hafva blifvit sällan bortgifne; Hans Maj:t har under hela sin regering icke utgifvit någon blott caractere, hvarken af hofmarskalk, kammarherre eller hofjunkare; lika sparsamt hofprästcaracterer. Sonen har af Hans Maj:t fått survivancen uppå alla faderns löner och denna hofexpedition, hvilket är en tilfredsställande belöning för hofmarskalken Manderströms långliga hoftjenst och elaka vers. Fadren hade en pension såsom den äldste commendeur af nordstjernan, hvilken lärer tilfalla riksrådet Hermelin såsom den äldste näst honom.

Man skulle vänta sig, at denne man, hvilken så länge vid hof sin tid tilbragt och sin ålderdom i hvila, borde lemna efter sig documenter och anecdoter om sin tid; men han hade lefvat utan at göra någon enda reflexion, och torde detta lefnadssätt hafva bidragit til dess ålder. Hans hogkomst af konung Carl den XII var så litet satisfierande, at den som läste Norbergs historia var mera nöjd, än den som hörde detta åsyna vitne tala. Det är om hans manliga tid jag skrifver. Man borde vänta sig, at en hofjunkare borde åtminstone hafva gjort attention til de rätter konungen

älskade, han viste knapt det, ehuru han så många år serverat dess bord.

Den 4 Januari, Tisdag reste Ulric Scheffer med sin grefvinna til Stockholm, sedan han inemot 8 månader varit frånvarande och under denna tid fått hushålla och sköta sina landtnöjen. Under hans frånvaro hafva ministrarne sina conferencer med riksrådet Falkenberg, och under dennes med hofcancelleren baron Sparre.

Hertig Carl reser äfven til Stockholm, sedan han med hela sitt hof i tio månader lefvat uppå Hans Maj:ts bekostnad. Man skulle föreställa sig, at han under denna tid mycket kunnat arrangera sina affairer, men deras osäkra administration och hans egen elaka hushållning lära i alla tider hindra det; han lärer under denna tiden endast mera developperat sig, tör hända lagt grund til större händelser inom sitt hus, men njutit sina nöjen med en behagelig actrice, och råkat i mycken spelgäld hos alla pharao-banqueurer.

Det tyckes märkas något missnöje emot hofcancelleren baron Sparre. Ingen kan rätt utleta grunderna därtil. Han såsom en förfaren hofman söker noga dölja, antingen missnöjet kommer ifrån honom, eller från högre ort. Man har anledning at tro, det de beständige tracasserier med dess bror öfverståthållaren riksrådet Carl Sparre äfven kunna hafva sin verkan uppå honom. Man kan äfven tro, at tvisterna med holländske ministern baron Linden, uti hvilka han både comprometterat sig och blifvit comprometterad, äfven til någon reciproque köld bidragit. Orsakerna må vara ehurudane de kunna, så har effecten varit synbar för dem, som med någon attention åögna de allmänna händelserna. Baron Fredric Sparre har hitintils egt ett stort förtroende uti de fleste affairer, känner äfven både motiverna och medlen til dem. Någon köld emot honom måste således medföra någon verkan. Alt detta med många flere gissningar lära snart blifva effectuerade eller ock förfalla.

Den 6 Januari, Trettondedagen. Efter en gammal hofusage skulle bönan dragas, och en roi de la fève utväljas. Lotten, som alltid förut decideras, föll uppå generalen Zöge och på grefvinnan Löwenhielm at bli drotning. De emottogo sin nya värdighet med mycken fägnad, de utdelte ämbeten, drotningen blef hofmästarinna, man observerade, at sedan grefvinnan Hiärnes tid har ingen så säfverlig hofmästarinna varit. Men feten var icke så glad, som den gemenligen plägar vara, då denna role upfylles af dem, som med mycken qvickhet och någon djärfhet spela denna person. General Zöge var för ny hofman och för mycket begärande för at tilstädja sig några plaisanterier, och grefvinnan Löwenhielm för mycket occuperad med sin vackre stallmästare. Då gref Gyldenstolpe fordom utvaldes til kung, gjorde han sin regementstid känd genom tusende infällen.

En häftig dispute emellan stallmästaren Munck och baron Düben om en conflict i jurisdiction gjorde denna dagen märkvärdig. Tvisten, lustig, blef ändteligen bilagd, baron Düben feck til en del orätt och måste til det kongl. stallet af 300 hästar skaffa 2 magre och utsvultne bondhästar, at draga de förnäme stallhästarnes foder til Stockholm, hvilket var emot deras värdighet at sjelfva draga.

Jag reste til Stockholm, sedan jag utan någon oro lemnat Gripsholm; detta är den 13:de julhelgen jag vid hofvet passerat, många roligare, många ledsammare, knapt någon med mindre tracasserier och utgifter. Hans Maj:ts nådige accueil har varit jämnt delad; de flesta nöjen allmänna och minst bullersamma. Jag har den tilfredsställelsen at af den förflutna tiden icke sakna något annat, än min ungdom och min hälsa. Men detta är lifvets öde; lycklig den ej annan förlust gjort, och med lugn i själen kan påtänka den förflutna tiden.

Den 7 Januari, Fredag skedde hofvets inflyttning ifrån Gripsholm, sedan Hans Maj:t alt sedan Martii månad varit med sitt hof dels på Ulricsdal, dels på Drotningholm, och sist på Gripsholm. Man har all säkerhet at tro, det

denna flyttning ej varit så angenäm, som den var nödvändig. Hofvet hade säkerligen för längre tid utvalt landtsejouren, om ej köld och missnöjen och många andra dylika orsaker påskyndat inflyttningen. Stockholm var upfyldt med rykten, at denna inflyttning skall medföra betydande och oväntade händelser, hvilka skulle bestå uti en gissad reconciliation med enkedrotningen, uti någon förändring uti ministeren och administrationssättet och man tror äfven uti allmänna hoflefnaden; man gissar, at det missnöje som blifvit spordt äfven härtil skall bidraga. Alla välsinnade önska, at händelserna må bli nyttiga och hedrande, det kommer det allmänna på ett ut, hvem som delar faveuren, endast den meddelas åt uplyst, redligt och vältänkande folk.

Om afton kommo Deras Maj:ter på operan och sutto uti den stora logen. Operan *Orphée* upfördes med alt det aftagande, som nu med operan förmärkes. Vid Hennes Maj:t drotningens ankomst förmärktes inga af de glädjebetygelser, som allmänheten gemenligen vid detta tilfälle visat; då Hans Maj:t kom, började amphitheatern applaudera och underståthållaren baron Axelson först, denne applaudissement blef något continuerad af logerna och parterren, men ej med samma ifver, som man förr hört. Man torde äfven kunna tillägga baron Barnekow såsom ett fel, at han låtit börja operan, innan Hans Maj:t ankom, hvarigenom alla spectateurerne vändt sig ifrån den kungliga logen at se spectaclet, och således icke kunde gifva den attention til Hans Maj:ts ankomst, som de förr gifvit. Emedlertid fingo de missnöjde mycken orsak at glossera och uttyda denna händelse. Beklageligen finnas många missnöjde, men de torde icke alla varit på operan.

Uti den kongl. logen blefvo alla placerade, som under denna resa varit Deras Maj:ter ifrån Gripsholm följaktige; man observerade, huru Hans Maj:t noga befalde, at en tabouret skulle sättas åt grefve Brahe, ehuru han den dagen i full uniforme var på vakt såsom capitaine af dragonerna.

Riksrådet Carl Scheffer var äfven på operan och satt uti hertig Fredrics loge. Så snart han var inkommen, geck ett allmänt hviskande af det ordet *vallgubbe* såsom en löpareeld ikring alla spectateurerna, medföljdt af det ironique åtlöje, som allmänheten mindre kan dölja, än hoffolket. Riksrådet Carl Scheffer syntes häröfver rörd, fälde modet och var nedslagen, man har aldrig sett honom föra en kallsinnigare langage, man var bedröfvad at se, huru detta affecterade honom. Han sade: »Jag har icke väntat mig så mycken otacksamhet på en tid, som jag trodde förtjena helt andra tänkesätt. Hvem har mera än jag arbetat med patriotisme och välmening, hvem har funnit min dörr tilsluten för nödlidande, hvem har funnit mina tilgångar nekade, då jag med dem kunde bidraga til ett nyttigt ändamåls vinnande, hvem har funnit mitt hjerta tilslutet för goda råd? Jag har icke med lätja önskat mitt fädernesland godt, jag har velat at mina tankesätt skolat vara verksamma dygder. Just som jag feck läsa det gemena arket, som ger mig det olyckliga tilnamnet, just då räknade jag utur min bureau 5,000 dal. kmt, som jag gaf åt en smed, som skulle sätta sig ned i Eskilstuna fristad. Nej, denna nation är en otacksam nation. Om man kunde ångra goda gerningar, så ångrade jag dem jag gjort. Jag önskade at sluta mina dagar i ett annat land, ibland ett mindre lågt och illasinnadt folk.» Om afton souperade han på slottet, han var tyst och bekymrad, talade stundom utur samma ton och upväckte allas medlidande. — Alla de, som vid Gripsholm varit, souperade äfven på slottet.

Den 8 Januari, Lördag. Hans Maj:t geck om morgon på gardiesparaden, hvilket för de unge officerarne var ett ganska oväntadt besök. Om eftermiddagen reste han ut, endast medföljd af gref Brahe, at besöka gamla grefvinnan Ekeblad och hofmarskalkinnan De Geer, tvänne gamla och artiga fruar, dem Hans Maj:t ofta benådar med sitt besök.

Om afton var soupé hos Hans Maj:t. Man observerade, at til den samma var ingen af all den eleganta hofungdomen

befald, som ger sig så mycket airer och vill så mycket lysa genom faveuren. Hans Maj:t hade endast befalt personer af större värdighet och mera ålder; societeten förlorade icke genom ett så godt val, jag har icke nyligen sett en så allmän glädje inom hofvet, och det tycktes, som hvar och en önskade at Hans Maj:t med ett sådant urval ville fortfara. Ett hof lider icke uti sitt anseende, då ansedde och estimerade personer där synas.

Hennes Maj:t drotningen hade nu i tvänne dagar icke varit utur sina rum. Hon hade råkat sina vänner fruarne Ehrengranat och Manderström, en sin gamla danska kammarfru, fått ny granlåt ifrån Paris, några nya rober och en domino, hon låtit ifrån Frankrike hitsändas; alt detta utgjorde hennes stora nöje, och dagarne äro henne nu äfven så korta, som de uppå Gripsholm syntes henne långa och odrägeliga.

Under conversation med riksrådet Ulric Scheffer bad jag honom pressera min nomination och begärte få veta orsakerna til dröjsmålet; han svarade mig, at jag kunde vara tranquil, då mitt tractamente åtminstone räknades mig til godo ifrån nyåret, men at dröjsmålet med utnämnandet til en del härrörde däraf, at den härvarande plumpe holländske ministern baron Linden hade i anledning af sitt tracasserie declarerat honom, det han ej kunde visa sig vid hofvet, förr än honom gafs en eclatante reparation uppå ett så eclatante brouillerie; at riksrådet Scheffer då rådt honom såsom en vän at taga ett försigtigare steg, at han borde erindra sig, at han til Hans Maj:ts hof och icke til dess ministere är accrediterad; at hans instructioner medföra, at han på alt sätt hos Hans Maj:t sjelf bör ådagalägga sina principalers vänskapsfulla tankesätt; at Hans Maj:t icke utan missnöje kunde anse detta dess beslut och upförande; bad honom därföre besinna detta steg och dess påföljder. Riksrådet Scheffer trodde, at Hans Maj:t uti sakernas närvarande ställning ej kunde utnämna en minister, och i synnerhet en person, som han ämnade skulle gifva denna mission ett vänskapsfullt anseende; at man borde

först afvänta nästa courdag, at se, om Linden då infinner sig: hvarom icke, lärer Hans Maj:t finna sig obligerad at begära dess rappel, och kan därföre icke tilsätta någon til sin mission i Haag, förr än Hans Maj:t fått se, huru generalstaterna ressentera Lindens plumphet, och hvem de nämna i hans ställe. På detta sätt är mitt utnämnande förlängdt, och torde ännu uti flere månader förlängas. Lyckan skyndar sig icke, då hon skall biträda mig. Gud vet, om alt detta kan få namn af lycka.

Den 9 Januari, Söndag. Hela rådet och alla de förnämste ämbetsmän voro samlade uti predikan på slottet. Hans Maj:t kom ut, sedan den var slutad, och accueillerade ganska väl alla dem, som voro därstädes. Man observerade, at Hans Maj:t började sin tour med rådet och ämbetsmännerne, talade nästan vid hvar och en, och slutade med damerna, hvilket hitintils skett tvärtom; man var äfven nöjd med den exactitude, med hvilken gudstjensten började och slutades, och önskade at den samma alltid skulle fortfara. Om eftermiddagen var assemblée på beursen, man hade väntat Deras Maj:ter dit — hertigarne, hertiginnan och prinsessan voro där — men de kommo icke; man trodde, at som assembléerne gifvas i borgerskapets namn, så skulle denna distinction blifva dem ett straff för den inquietude och de missnöjen, som under Hans Maj:ts frånvaro ifrån deras sida förmärkts. Andre tyckte, at det icke är någon nödvändighet at en konung skall gå på sådana assembléer; at han icke förlorar, då han något minskar det familiera umgänge hans godhet kunde tillåta, men andras oförstånd missbruka.

Grefvinnan Höpken erhöll den bedröfveliga, men litet bedröfvande tidning, at hennes liderlige man var död. Han har dött på sitt boställe med glaset för munnen och druckit hennes skål i dödsstunden. Hela Höpkens lefnad förtjenar ej ett ord efter dess död; men som deras gemensamma historia torde hafva några okända och besynnerliga anecdoter, så vill jag i korthet uptekna dem. Höpken var den äldste

sonen til den vid corruptionsriksdagarne kände presidenten baron Carl Höpken. En bortskämd upfostran var dess första lott, en stor del af de corruptionssummor, fadren kunde förtjena, en senare och gladare lott, men ett frö til liderlighet och slösande den säkraste. Han blef fändrik vid gardiet, blef omtyckt för sin vackra figur, men kunde aldrig i någon god societet producera sig. Då lätta dragoncorpsen 1769 skulle upsättas, blef han vid den samma den äldste capitaine; han var då icke 20 år och hade redan förslösat fadrens halfva egendom.

Vid hofbalerna blef han kär i då varande hoffröken Ulla Fersen, den vackraste, den behagligaste och lifligaste af den tidens hoffröknar. Hennes skönhet gaf henne tusende tilbedjare och nästan lika så många oförsigtige friare. De blefvo dock småningom slagne utur brädet af hertig Fredric, som lika så ung som kär förlofvade sig med henne, och giftermål var dem emellan öfverenskommet; de hade vexlat ringar och hertigen gifvit henne stora presenter. Prins Carl hade samma giftermålsspeculationer med fröken Brita Horn, nu varande grefvinnan Ekeblad. Men gref Axel Fersen var klarsyntare än gref Adam Horn; han såg, at detta äktenskap skulle blifva olyckligt och bringa många oredor å stad; det var den första gången, då han hindrade sin familles förenande med kungafamillen, han har äfven gjort det samma sedermera med sin egen dotter. Sådant blef härigenom Ulla Fersens öde: hon hindrades at bli en olycklig prinsessa, för at dela sin tid uti ett ännu olyckligare öde och blifva Höpkens hustru. Han blir kär uti henne. Beslut togs af dess familie, at den förste, som henne skulle begära, skulle få henne, både at undvika prinsens giftermål, som ock hindra henne ifrån andra olyckor, som tycktes vara henne oundvikeliga. Höpken begär och får henne. Presidenten Höpken tyckte sig redan lycklig at hafva förenat sin famille med gref Fersens, och gref Fersen feck ett nytt band uppå honom i partivägen. Ulla Fersen betalte Höpkens kärlek med den häftigaste återkärlek. Man tyckte sig se Psyche i Kärlekens armar, eller Agnes Sorel,

som älskade den vackre Monrose. Deras kärlek var en beständig jouissance, de frågade icke efter fat at äta uppå, deras förnämsta husgeråd var en säng, och denna sängen hela deras lycka. Så förflöto deras första år; då den första vällusten var tilfredsstäld, började bägges förra passioner at uplifvas, hennes at behaga andra, och hans at trösta sig med vin och spel.

Ifrån den äldste capitaine af lätta dragonerna bytte han sig til at bli den yngste ryttmästaren vid norra skåningarne. Baron Taube feck dess compagnie, han har blifvit öfverste i sin tour, och Höpken dog ryttmästare med samma indelning. Då baron Taube skulle betala sitt compagnie, hade han ej annat mynt än ducater och louisd'orer, log och bad Höpken, at han i detta mynt skulle få betala efter 39 dal. ducaten. »Gerna, min baron,» sade Höpken, »jag får 42 för dem i spel.» Han tyckte sig hafva gjort en god handel, och de gälde i spel 42, men til hans förlust; accordet blef mest en skatt åt konung Pharaos ministrar. Ändteligen skaffade hans hustru honom en kammarherrenyckel hos drotningen, i tanka at han vid hofvet skulle vänjas vid en annan societet och något förbätra sin conduite; men detta var en elak läkedom. Hans jalousie ökade sig, då han såg sin hustru hafva tilbedjare; han kände henne och visste, huru nöjet och vällusten var hennes sällaste tidsfördrif; i stället för at söka societeten, sökte han ensligheten, och denna enslighet skulle försötmas med vin. Inkomsterna började tryta, och vinet förbytte sig i bränvin. Han blef liderlig, skydd i alla sällskaper, onyttig at göra sin tjenst vid hofvet och ännu mera vid regementet. Han gjorde tusende förbrytelser, och utan denna skugga af hustru, han vid hofvet egde, hade han ännu oftare blifvit vanhedrad. Ofta hade slägten proponerat skilsmässa, oftare hade skäl därtil å ymse sidor varit, men stundom bilade ett trefligt ögnablick de förra missnöjen; stundom felades tiltagsenhet, och behofven förbjödo, hvad förnuftet befalde. Omsider blef döden den billigaste skiljesman, som förde honom til grafven och icke nekade henne utvägar at trösta sig uti sitt enkostånd.

Statscommissarien Adlerberg, som länge setat insatt på slottet och under denna tid fått afsked med lönens bibehållande til pension för dess hustru och barn, finner utvägar at rymma, och gissas hafva tagit sin väg til Marstrand. Dess creditorer frågade icke mycket efter dess flykt, efter de sågo alla dess bristande tilgångar, och hans person ej kunde sättas i värde emot deras fordringar.

Om afton souperade Deras Maj:ter hos grefvinnan Carl Piper, hvilken såsom statsfru är hos drotningen vakthafvande. En soupé hos en statsfru skall föreställa, at en statsfru ger soupé, men betyder, at Hans Maj:t ger den samma. Detta tyckes en gåta, men det är en af de hofgåtor, som snart uplösas. Hog för ombytet orsakade denna inrättning, som skulle likna hvad i Versailles stundom sker, hvarest dock hofdamerna för egen räkning ofta sådana soupéer gifva. Vår fattigdom nekade detta; därföre lät Hans Maj:t bära sin soupé i en statsfrus rum, men för at bibehålla illusionen, skulle hon bjuda societeten. Listorna skickades dock alltid först til Hans Maj:ts eget genomseende; sedan skedde bjudningen genom en af hans löpare. Då en sådan bjudning skedde, feck man ej neka, eller förebära sig til en annan soupé til någon denna statsfrus jämnlike vara bortbjuden; man skulle veta, at Deras Maj:ter kunde komma dit, och således kunde man ej undandraga sig at infinna sig, där man kunde göra dem sin cour. Många tracasserier upväcktes härigenom, statsfruarne blefvo satte i den cas at äfven få göra distinctioner; mången nekade til en sådan soupé, då man til något af de andre hofven var befald; detta reglerades äfven, och feck enkedrotningen endast denna preeminence, men hertigarne skulle cedera statsfruarna. Då Hans Maj:t kom, skedde det incognito, men bordet serveras af dess pager, och ingen af de bjudne kan hafva tilfälle se, om damerna sjelfva ega någon betjening eller ej.

Den 10 Januari, Måndag. De sista brefven ifrån England medföra tidning, at majoren af arméens flotta baron Fleetwood, som commenderade en fregatt, hvilken skulle

convoyera köpmansskeppen til Bordeaux, varit i fara för en förfärlig storm, hela convoyen blifvit skingrad och nödgats söka engelsk hamn. Fleetwood hade med sin fregatt hållit sjön; då vädret saktat sig, sökte han up sina skepp, men fann dem då besatta af engelsk vakt. Han protesterade häremot hos commendanten, sade sig böra försvara convoyen, och at han vore nödsakad möta våld med våld, om ej vakten borttoges ifrån köpmansskeppen. Commendanten sade, at han redan rapporterat ministeren denna händelse och sitt göromål; men Fleetwood förblef oryggelig i sitt beslut. Commendanten proponerade honom då, om han emot officers parole ville försäkra at skeppen ej skulle bortsegla, innan svar kunde ankomma, så ville han borttaga sin vakt. Fleetwood gaf denna parole. Vakten blef borttagen; och ehuru engelske ministern dömde dessa fartyg såsom priser, ville Fleetwood ej låta dem borttagas, förr än svenska envoyén i London baron von Nolcken måste skicka honom commissionssecreteraren von Asp med underrättelser om nödvändigheten at cedera. Detta hederliga och skickeliga upförande har knapt vunnit det minsta beröm; man har knapt gjort Fleetwood den justice som han förtjent. Han erhöll ett så kallt beröm, at man nästan hade skäl at tro honom kunna blifva desapprouverad. Man uttyder denna försigtighet såsom en påföljd af den neutralitetsprincipe, som vi uppenbarligen visa oss ega, men ej af det förtroende, som vi i hemlighet å ymse sidor söka öfvertyga om. Man föregifver til denna menings besannande ett låtande skäl. Man säger at öfverstelieutenant Anckarloo, hvars fregatt gjorde så mycken oro förleden höst genom sitt inlöpande i Gibraltar och dess upbringande til Malaga, nu erhållit tilstånd at kryssa i Medelhafvet och inlöpa til alla italienska hamnar, en den fördelaktigaste commission någon amiralitetsofficer kan updragas och det största vedermäle af nåd, som någon kan vederfaras. Öfversten baron Strömfelt, som sommaren förut egt samma commission som Anckarloo, förut väl anskrifven vid hofvet, cavalier hos hertig Carl, och som sin commission med all möjlig

distinction upfylt, hade fåfängt om en lika förmån negocierat. Fleetwood, som velat göra svenska flaggan respecterad, blir icke omtald; Anckarloo eller dess andra man majoren Fust, som snarare vanhedrat den samma, får en fördelaktig och hedrande commission. Majoren Fust, som svarat inför en spansk krigsrätt, får det mest en amiralitetsofficer intagande nöje at rikta sig. Man tror sig sluta det icke hafva varit så misshageligt, at fregatten inlupit uti Gibraltar, endast apparencerne något bätre blifvit sauverade, och sedan man låtsat beifra denna sak och vunnit allierades bifall, så borde icke längre desse amiralitets-officerare vara olycklige. Stockholms stads handlande, som mera granskade sitt enskilda än det politiska interesset, öfverenskommo at visa Fleetwood sin erkänsla och genom någon ansenlig present utmärka den. Men detta lärer äfven förfalla, och Fleetwood endast få åtnöjas med den invärtes tilfredsställelse at med nit och ära hafva upfylt sina skyldigheter.

Om afton var soupé på slottet uti Hans Maj:ts rum och den så kallade pelare-salen, som utmärker mera retraite, och kallas detta en soupé uti Deras Maj:ters inre cabinetter; at til en sådan vara befald utmärkte en mera distinguerad nåd. Drotningen kom något sent ned, och tycktes som hon ej vore vid mycket gladt humeur. Bjudningen til denna soupé skedde något sent, åtskillige blefvo befalte uppå operan, ibland hvilka voro den unga grefvinnan Brahe, hon refuserade med humeur, efter hon så sent blef tilsagd, och kunde således ej hinna göra en ny toilette. Man var förundrad at se samma person, som för tvänne år sedan var en liten Smålandsfröken och uti Vexiö domkyrka blef utnämd til hoffröken hos hertiginnan, nu gifva sig sådana airer och hafva pretentioner, dem få andra damer vågat visa. Sådana händelser äro icke sällsynta i hof.

Man märkte, huru Hans Maj:t under denna soupé, och alt sedan han til Stockholm återkom, varit mycket bekymrad och tankfull. Alla sökte gissa orsakerna härtil; man

trodde sig förutse tusende händelser; sjelfva premierministern var intresserad at utforska detta.

Den 11 Januari, Tisdag. Var cour och spisning publique hos Deras Maj:ter. Couren började kl. 7 uti det öfra stora galleriet. Af damer blefvo presenterade kammarherren baron Bror Cederströms fru, en fru Jennings ifrån Genève och en fröken De Geer, dotter til kammarherren Joh. Jacob De Geer. Hans Maj:t hade en mycket magnifiquet broderad klädning. Efter couren gjorde Deras Maj:ter sitt vanliga spelpartie, Hans Maj:t spelade lansquenet med de främmande ministrarne och damerna, och drotningen l'hombre med några gamle riksråder. Grefvinnan Ribbing var högeligen förtörnad, at hon ej blef befald til Hans Maj:ts spelpartie, til hvilket hon vanligen alltid blifvit admitterad, ehuru illa hon nu i senare tider vid hofvet varit anskrifven, reste sin väg, utan at nytja sin tabouret vid publique spisningen, och sade tusende sarcasmer både emot hof och etiquetter.

Holländske ministern baron Linden hade besinnat sig och infant sig på hofvet. H. M. talade vid honom några få ord, och var hans accueil icke särdeles favorable, men han kunde icke begära en bätre i anseende til dess egen oförsigtiga conduite. H. M. talade mycket vid engelske ministern, och tycktes det å det anseende honom visas, som förtroendet emellan bägge hofven någorlunda måste vara etableradt.

Bägge prinsessorna och hertig Fredric voro vid denna soupé public, men hertig Carl, som kan spela kort tils sent om nätterna, kunde icke soupera kl. 10 om aftonen, utan retirerade sig, och lärer hafva häldre utvalt en soupé particulier med sin comediantska. Alla äro förundrade af en sådan bristande complaisance emot Hans Maj:t, som öfverhopar honom med så mycken godhet, och til hvilken han utom dess gör sin cour på alt uptänkeligt sätt. Man är lika förundrad öfver hertigens klädbonad, som jämte sina på engelska nedstrukne hår kan en courdag bära en utsli-

ten hofdrägt, svarta strumpor och couleur de feu cocarde, hälst då man känner dess böjelse för prakt och parure.

Denna dagens nyhet var en så kallad affaire d'honneur emellan kammarherren baron Stierneld, som tillika är vice corporal af drabanterna, och gref Magnus de la Gardie, en vidlöftig son til gref Carl de la Gardie, öfverkammarherre hos enkedrotningen. De la Gardies inconduite hade orsakat alla hans cameraters, de öfrige vice corporalernes missnöje; de nekade göra tjenst med honom, och Stierneld öpnade balen. At någorlunda återvinna sin reputation, skulle han slåss med Stierneld. Striden skedde på Beckers värdshus. Stierneld blef segrande utan en mycket lysande seger; De la Gardie feck ett styng igenom magen. Han hade haft den oförsigtigheten at taga afsked innan denna händelse, och lärer således, utan at mycket återvinna af sin reputation, få nöjas med en lika så söndrig som utsvulten mage, utan hopp til någon tjenst och utan tilgångar at lefva utan den samma. Det är bedröfveligt, at en så stor och illustre slägt på detta sätt skall vanhedras; men hvad kan man vänta, när både den allmänna och enskilda upfostran så mycket vanvårdas, då ungdomen tror sig kunna umbära både kunskap och seder.

Hans Maj:t hade bevisat såsom en belöning åt den skickelige Sergel professors caractere för bildhuggeriet, en värdighet, som han så mycket mera förtjenar, som han är allmänt erkänd för en af de ypperste artister i Europa och lärer af efterverlden bibehålla samma anseende.

Den 12 Januari, Onsdag. Hans Maj:t hade efter slutad levée krigsconseil, uti hvilken riksrådet Sparre och generalen Arbin af fortificationen föredrogo fästningarnas statsförslager, och afgjorde Hans Maj:t den statssumma, som han til hvart och ett af dessa behofver för innevarande år ämnar anordna. Man ser at dessa summor äro mindre än förledet år, men då 180 tunnor guld, som lärer utgöra hela rikets revenue, skall delas emellan hof, flotta, fästningar, armée, gälds betalande, löningsstater, allmänna byggnader

och tusende andra behof, så kan man ej undra, om afkortning på alla statsförslag sker; man är ändå förundrad, at denna summa kan räcka til så oräkneliga behof.

Tvänne drabanter, en baron Åkerhielm och en annan, som heter Odel, hvilka blifvit til dragoner på tre månader degraderade, gjorde sin första vakt, och jagade någon skrämsel uti sine öfrige odisciplinerade camrater. Desse bägge hade förleden sommar på Drotningholm utöfvat många pojkaktigheter, den förre med barnslighet, den senare med vidlyftighet. De hade ridit carrousel emot Ehrenstrahls taflor uti sin drabantesal, stuckit ut ögonen på alla biskoparne på konung Carl den XI:s kröningstafla, gjort oväsende om nätterna och mera dylikt.

Man började äfven en slags discipline med vaktgöringen. Någon mera exactitude sattes uti tjenstgöringen; drabanterne skulle hafva sin parad i sin sal och göra sina manoeuvrer emellan den ena drabantesalen til den andra. Min gode vän gref Ekeblad ville införa ordning; och honom spåddes, at detta företagande är ledsamt at börja, ännu ledsammare at fortsätta och roligt at sluta.

Den 14 Januari, Fredag. Då jag om middagen åt hos Hans Maj:t, sade Hans Maj:t, at han befalt riksrådet Ulric Scheffer at med nästa tisdagspost avertera Generalstaterne om min nomination. Jag tackade Hans Maj:t underdånigst, lofvade upfylla mina skyldigheter så mycket mina kunskaper medgåfvo, men bad Hans Maj:t i nåder sörja för min utkomst; at jag ej varit van at marchandera med min kung och hade således icke betingat mig några vilkor, men at jag litade på Hans Maj:ts nåd; at 4,000 rdr är ett litet tractamente, men at jag tänker lefva därefter. Det enda jag bad Hans Maj:t om, i fall detta tractamente ej kunde ökas, var, det mig kunde beviljas at bibehålla mitt tractamente i tullsocieteten, eller at jag kunde få samma pension, som kammarrådet Stierngranat af tullmedlen för sin direction därvid äger. Hans Maj:t frågade, om jag talt med Liljencrantz. Jag svarade, at vi äro öfverens härom,

at ju bätre Hans Maj:t gör mina vilkor, ju säkrare kan Hans Maj:t vara at slippa höra mina jeremiader. Hans Maj:t lofvade i de nådigaste ordasätt.

Om afton var masquerade, Hans Maj:t var där, hertigarne äfven, men icke drotningen eller prinsessorna. Af de förnämare damerna voro endast några få, samt några cavalierer, som dels för sitt nöje, dels för at göra sin cour infunno sig. Rummet var dock upfyldt med okände masquer, endast kände genom sin klädbonad och genom sina fria seder. Inträdet är fritt, och då man i andra länder räknar på masqueradebaler til operans understöd, så måste operan härstädes understödja masqueradebalerna, ehuru hon är otilräckelig at understödja sig sjelf. Denna masquerade blef hogkommen genom en händelse, som upväckte upmärksamhet.

I fonden af en loge syntes några väl masquerade fruntimmer; deras masquer tycktes utmärka, at de voro til åren, deras tystnad, at de ville vara okände, och deras anständiga men mesurerade svar, at de voro förnämare masquer. Strax föll de unga hofherrarnes tanka at det måste vara enkedrotningen; det communicerades med Hans Maj:t; nyfikenheten och oron blefvo lika upeldade. Det sändes hundrade personer, som skulle spionera, hvilka dessa masquer voro, och hvad de ämnade; masquerna voro orörliga; tusende marcher och contramarcher förbi denna logen skedde; hvar gång någon af dessa masquer rörde på sig, skedde en deroute uti denna observationscorps, man gjorde bugter förbi logen, man nalkades til den samma utan at vilja blifva sedd, man hade många uträkningar. Ändteligen, sèdan masquerna setat stilla sin öfverenskomna tid, gingo de helt sakta til sina vagnar, men blefvo då observerade med all den upmärksamhet som möjlig var; men huru flate blefvo de icke, alle calculatorerne, då de fingo höra den gamla hofmarskalkinnan De Geers röst, som ropade fram sina drängar och befalde sin kusk köra hem til sitt hus. — Emellertid utspriddes historien om enkedrotningens apparition på masqueraden som en visshet: hon hade sökt detta

tilfället at med Hans Maj:t få negociera sin reconciliation, och tusende andra nyheter. Enkedrotningen sof helt tyst på Fredricshof, och det var endast Hans Maj:t, som genom dessa berättelser ett ögonblick blef oroad.

Den 16 Januari, Söndag. Då Hans Maj:t var på assembléen uppå beursen, tycktes han vara mindre nöjd med hertiginnan och prinsessan, som icke gjort honom sällskap på masqueraden, hvarigenom äfven hände at alla andra af de förnämare damer icke vore där; men detta korta bouderie slutades snart, och prinsessorna lära följa sina nöjen äfven så mycket som andres tilstyrkande, så at man kan vara helt trygg och förvissad, at de icke lära underlåta at infinna sig på alla de masquerader, som hädanefter komma, utan at låta afskräcka sig af köld och nattvak. Men man var förundrad at uppå denne assemblée se en bonde, Nils Svensson ifrån Skåne, äfven infinna sig. Han hade vid sista riksdag varit en belefvad och gifvande riksdagsman. Det vore en olycklig esprit, om den uti bondeståndet kunde införas, at bönder, för at vinna anseende, skulle visa sig uppå assembléer, då dess hemman, dess lada, dess socknestuga äro de ställen, där han bör visa sig och bli ansedd. Det vore den fördärfligaste esprit för ett fattigt rike, fördärflig för jordbruket, ännu fördärfveligare för en upmärksam regent. Jag kunde icke utan förargelse se denne bonde, var färdig at fråga honom, om han skulle skjutsa någon af de dansande, men en försigtigare reflexion återhöll mig. Jag såg at han feck accueil, och hvarföre borde jag då visa mig tänka olika med dem, som äro långt mera uplyste än jag, som om någre månader får slippa at se Nils Svensson, påtänka detta och alla påföljder, som af sådana principer kunna upkomma.

Den 17 Januari, Måndag. Anmälte riksrådet Ulric Scheffer uti rådet Hans Maj:ts nådiga val af mig til dess envoyé extraordinaire i Haag; han gaf äfven ordres til utrikes expeditionen at upsätta bref til statscontoiret om

mitt tractamentes beräknande ifrån detta årets början. Så är nu denna sak slutad, som uti sju månader bekymrat mig; hvad den til min framdeles lycka eller skada kan bereda, får framtiden utvisa. Efter tjugo års tjenst och tretton års hoftjenst är det lugn, denna nya commission medför, det sällaste; utkomsten har sällan varit mig beskärd, och det tyckes som skedde mig stor förmån, därigenom at en vanlig rättvisa vederfares mig. Nog om mig sjelf; i detta ämne är man sällan så opartisk, som man i andra med skäl kan vara.

Generalen Fredric Horn, som icke finner sig nog accueillerad och äfven torde med oro se fortgången af Plomgrenska processen, har hos Hans Maj:t begärt 8 månaders permission at resa utrikes och nytja de varma baden. Hans Maj:t samtyckte omsider til denna dess begäran; man tror at flere considerationer i början talat emot denna sak, såsom at Horn ej borde undandraga sig svaromål, i fall han uti processen vidare skulle blifva blandad; at Horn utom dess med sin häftiga caractere, med sitt missnöje kunde bereda flere ämnen til utlänningars omdömen, än man föreställer sig; men all denna fruktan kan med skäl icke anses i anseende til Horns redliga tankesätt, dess berömvärda ömtålighet uti alt, som rör konungens och rikets heder, med ett ord alt, som bör försvaras af *un brave et preux chevalier*. Man tror med mycken anledning, at han lärer begära prolongation uppå denna permission, dels för sin hustrus, dels för dess sons sjuklighet, hvilka bägge skola vara honom uppå denna resa följaktige.

Sista brefven ifrån Hamburg innehålla, at Hans Maj:ts cousin prins Peter Fredric af Holstein-Gottorp, coadjutor af Lübeck, ämnade innan kort göra Hans Maj:t besök, för at sedan genom Sverige göra en resa til Petersburg. Denne prins är son til prins Georg, konung Adolph Fredrics yngre broder, hvilken var generalissimus i rysk tjenst under Peter den III. Efter fadrens död blefvo dess söner genom kejsarinnans i Ryssland försorg upfostrade uti Schweiz, hafva sedan uppå hennes bekostnad gjort sina resor, och denne

prins efter broderns död erhållit 20,000 ducaters revenue af Oldenburg, då den bekanta delningen skedde, och sedermera erhållit genom samma bemedlande coadjutoratet i Lübeck framföre sin cousin, biskopens son och hertiginnans af Södermanland broder, hvilken för imbecile är förklarad. Denne prins var äfven ämnad at träda i gifte med prinsessan Sophia Albertina, men är nu förlofvad med en prinsessa af Würtemberg. Hans Maj:ts resa til Ryssland hade äfven denna giftermålsnegociation för sin syster til föremål, hälst som denne prins uti alt af kejsarinnan dependerar. Han torde i kejsarinnans sinne äfven varit utsedd til arfvinge til ryska tronen, i fall dess son storfursten ej fått arfvingar. Giftermålet med prinsessan Albertina afstannade, både genom hans långsamhet at determinera sig, som ock då Hans Maj:t sjelf erhöll den lyckan at få en son. Det olyckliga tracasseriet med enkedrotningen upkom, prinsessans interesse tycktes då mera blifva förbundet vid hennes och mera i apparencerna afskildt ifrån konungens. Enkedrotningens eget tvifvelaktiga bifall til hela denna sak, både genom de osäkra förmåner hon trodde detta giftermål kunde för prinsessan medföra, men en för henne säker förlust af de inkomster, som henne såsom abbedissa af Quedlinburg skola efter prinsessan Amalias död tilfalla, som ock enkedrotningens egen motvilja för Holsteinska huset bidrogo ymsom til denna saks afstannande.

Det tal, som vid hofvet föres, är, at denne prinsens hitkomst endast är ett besök, utan någon giftermålstanke, på det man ej kan tro, at denne prins refuserat det anbud honom härifrån blifvit gjordt. Hans Maj:t sade sjelf: det vore väl icke svårt at få dess nu varande giftermålsidéer ändrade, och bringa honom at återtaga de förra; en konungadotter och syster är för en mindre tysk furste något mera lockande, i fall prinsessan skulle vilja gifta sig; men i sakernas närvarande ställning är det ingen nödvändighet, och det olyckliga tracasseriet med enkedrotningen är äfven hinderligt uti alla sådana speculationer. Det ser ut som prinsessan hädanefter aldrig lärer bli gift.

Anstalter til prinsens emottagande göras, han får sina rum uti gref Pehrs hus, som nu af stallmästaren baron Essen bebos, hvilken åter skall intaga öfra våningen i samma hus, där salig Beylon hade sina rum. Borgrätterna, som här hafva sina sessionsrum, skola äfven för baron von Essen undanflytta och annorstädes inhysas. Detta hus är icke en lycklig tomt för de publique verken: Vetenskaps-academien blef husvill för salig Beylon, och Borgrätterna blifva det nu för stallmästaren baron Essen.

När prinsen af Holstein är bortrest, skall denna våning blifva af stallmästaren Munck occuperad, det är således han, som har interesse at önska, det denna våning skall med magnificence meubleras, och hafva det hopp, at samma meublering sedan skall få til dess nytjande qvarblifva. Det hoppet lärer icke slå honom fel. Denne prinsens ankomst lärer bereda åtskilliga feter. Baron Barnekow synes redan nöjd at få visa sin insigt, Düben talar om en otilräckelig hof-förtäring, men Liljencrantz tycks vilja blifva döf och är aldeles icke intagen af deras lekande inbillningsgåfva.

Åtskilliga politiska gissningar hafva trott, at Hans Maj:t åstundat mediationen vid freden emellan de nu krigande magterna, och at dess ministrar härom sonderat dess allierade. Nu tror man med samma gissning, at våren lärer öpna campagnen, kriget fortsättas med allvare och mediationerna ännu vara långväga. Det säges, at baron Nolcken i Petersburg gjort de första propositioner om deltagande i mediationen med kejsarinnan, at han därå begärt svar och ofta presserat grefve Panin at gifva det samma; at ändteligen grefve Panin uti sin sista conference med Nolcken sagt honom, at han icke fått tilfälle at om denna sak med kejsarinnan tala, men at han i anledning af kejsarinnans relationer med andra magter kunde döma, äfven som af engelske ministerens declarationer, at fred ännu ej vore at vänta, och at krigets fortsättande synes oundvikeligt. Det synes, som kejsarinnan icke afslagit tilbudet om mediationen, men äfven icke antagit det samma; man säger, at de öfrige hofven gjort nästan dylike demarcher.

Grefvinnan Höpkens sorg gör ett af ämnena til hofconversationerna; hon sörjer sin man utan snibbhufva och alt det tilbehör, som enkor vanligen bruka; hon nytjar endast flanell, men med all den elegance, som kan uptänkas, jämte de rechercherade coiffurer som kunna svara däremot. Hon tyckes trösta sig; de öfriga damerna, mera af afund emot hennes fägring än af andra tankesätt, säga, at ehuru usel och lumpen man man förlorat, böra dock apparencerne sauveras; ingen af dem var som icke sade: »Om min man dör, så skall jag visst sörja honom med snibbhufva.»

Hennes Maj:t enkedrotningen får en förkylning och en stark feber; man märker, huru Hans Maj:t dageligen skickar en af sina kammarherrar och frågar huru hon mår. På ena sidan tyckes det vara besynnerligt at så mycket underrätta sig om dens hälsa, med hvilken man afbrutit all relation, men på den andra tyckes detta förebåda någon jämkning hofven emellan. Men hvad svårigheter visa sig, och hvad för ett haf af tracasserier kan ej härigenom öpnas?

Den 20 Januari, Torsdag. Blef expeditionen til statscontoiret om mitt ministertractamente justerad; det tyckes som man endast tänker låta det få löpa ifrån den 16 Januari, och jag således äfven förlora 3,000 dal. kmt på denna månaden. Jag har således redan förlorat 21,000 dal. kmt af de summor jag gjort mig hopp at enligt löften til min etablissement få använda. Riksrådet Ulric Scheffer sade mig, at Hans Maj:t tillåtit bytet emellan commissionssecreterarne von Asp och von Heidenstam, hvarigenom Asp skulle komma til Haag och den senare til London; men at Heidenstam såsom chargé d'affaires skulle få qvarblifva i Haag tils en månad efter min ankomst. Jag tackade äfven Hans Maj:t härföre, och var nöjd med Asp, såsom äldre och mera routinerad i denna carriere. Riksrådet Ulric Scheffer sade mig sedermera, at jag af mitt usla tractamente äfven skall betala vår chargé d'affaires det öfverskott, som är emellan dess och commissionssecreterarens

tractamente; ny förlust af 750 rdr för mig. När alt detta för mig sammanlägges, så lärer all den faveur, som mig efter så mångårig tjenst vederfares, blifva för hofmän ett förskräckande exempel, och borde kunna meddela många philosophiska reflexioner.

Hertig Fredric reste til sitt Tullgarn med sitt lilla hof och sin vackra mamsell, med beslut at där öfver vintern förblifva. Han medtog sina meubler ifrån slottet at meublera sitt hus därstädes. Strax efter sin ankomst sammankallade han sina grannar, gaf dem en liten fete jämte en bal. Grannarne voro provincens adel, som alla med nöje infunno sig, och funno sig hedrade af denna nåd. Mamsell Hagman var alldeles såsom ett hoffruntimmer; damerna visade henne all aktning och cavaliererne ansågo sig lyckliga, om hon bevärdigade dem med en kort minut, och den, som feck dansa en contradans, var på höjden af all lycka. På detta sätt tyckes hertigen vilja småningom föra henne i verlden, och det är redan mycket på denna väg vunnet för den, som med sopqvasten började at blifva känd. Ordspråket säger, at man banar sig väg til lyckan, men om henne kan sägas, at hon sopat sig väg til henne.

Den 21 Januari, Fredag. Hans Maj:t updrog öfverkammarherren baron Ridderstolpe anstalterna med grefve Pehrs hus' meublerande til prinsens af Holstein hitkomst. Han slöt contracter med handtverkare, bevistade öfverläggningar med öfverintendents-ämbetet och gjorde stora anstalter med litet penningar. Den gamle riksmarskalken är endast ett åsyna vitne til alla dessa anstalter, men blir hvarken rådfrågad eller underrättad om något.

Den 22 Januari, Lördag. Hos hertig Carl var en hemlig sammankomst, uti hvilken man sökte öfvertyga Plommenfelt, at han ifrån de högre frimurargraderna borde afhålla sig, tils dess process blifvit något mera gynnande för honom. Dess svåger generalen grefve Fredric Horn sökte försvara dess oskuld, men beslutet communicerades honom

dock med all broderlig höflighet. Mången tror, at detta torde bereda Plommenfelt samma öde uti dess publique ämbete, emedan alla de utrikes ministrarne, missnöjde med denne ceremoniemästare, ständigt kasta skuggor på hela dess upförande.

Den 23 Januari, Söndag. Hvarken hertigen eller hertiginnan hade under enkedrotningens opasslighet efterfrågat hennes tilstånd. Hertigen sänder i dag och frågar huru hon mår. Enkedrotningen låter genom sin kammarfru svara, at hennes tilstånd lärer vara Deras Högheter indifferent, efter de ej under denna hennes sjukdom efterfrågat det samma, at hon icke egde annat svar at gifva. Hertig Carl sökte då en conference med H. M. och voro de tilsammans uti 2 timmar. H. M. hade dagarne förut mycket med hertiginnan ensammen öfverlagt. Hertig Carl hade äfven med drotningen haft åtskilliga samtal, som dock slutades med mycken indecision.

Efter hertigens sista conversation med Hans Maj:t reste han i dag förmiddagen til Fredricshof, begärte at få tala med enkedrotningen, conversationen räckte til kl. 4 eft. m., utan någon måltid för hennes hof; ändteligen sades det, at hertigen skulle äta ensammen med henne, och man feck höra, at några tendre scener dem emellan varit. Ändteligen kom hertigen ut, sade at han egt i detta ögnablick en af sina sällaste stunder, at han blifvit åter förvissad om sin mors godhet och vänskap. Reconciliationen hade då dem emellan skett. Hertigen hade erkänt sina fel emot henne och bedt om förlåtelse, man kan vara förvissad at nytt och gammalt då blifvit uprepadt. Hon hade både med ömhet och häftighet så tiltalt hertigen, at sådana sanningar lära honom näppeligen blifvit sagde. —

Sedan hertig Carl erhållit det svar uppå det bud han til Fredricshof afsände, at underrätta sig om drotningens tilstånd, det detta tilstånd kunde vara hertigen indifferent, efter han 4 dagar efter hennes sjukdom först underrättade sig därom, tog hertigen det parti, at sjelf resa til Fre-

dricshof Söndags förmiddagen kl. 12. Vid sin ankomst träffade han riksrådet Ribbing i förmaket, sade honom med en sorts humeur, at han vore förundrad, det ingen af enkedrotningens hof, efter 4 dagars sjukdom, underrättat honom därom; at han väntat både mera egard och complaisance, men at han nu bad Ribbing anmäla honom hos enkedrotningen.

Då Ribbing kom in til henne, sade han: »Jag får den nåden anmäla hertig Carl, som önskar få se Eders Maj:t: men han är rätt ond på hela Eders Maj:ts hofstat, som icke underrättat honom om Eders Maj:ts sjukdom, på det at han förut kunnat infinna sig härstädes. Det lärer betyda någon ny fred.» — »Nya simagréer», svarade enkedrotningen, »låt honom komma in; men ingen af mitt hof kan som en skyldighet anse at underrätta hertigen om hvad som här passerar. Det är skilnad med Konungen; de äro hans undersåtare och honom skola de lyda.»

Hertigen kom in til Hennes Maj:t och blef ensam med henne. Han började då at beklaga sig öfver hennes hofstat, som icke gifvit honom underrättelser om hennes sjukdom, emedan han då icke underlåtit at göra henne sin upvaktning; at den olyckliga köld, som visats honom, nu i flera år bidragit at han afhållits visa sig för henne, men at han alltid vore rörd, då han påminte sig orsakerna, och huru oskyldigt han blifvit ett medel til så bedröfliga påföljder. — Drotningen svarade honom, at hon alla dagar arbetade med sitt minne at bortglömma dessa saker, at åren tyckas hjelpa henne däruti, och hennes tiltagande krämpor gifva henne annat at tänka på; at hon nu vore glad at se sin son, hvilken endast felat emot henne såsom en oförsigtig och vanartig son, ty dess titel af hertig af Södermanland kunde ej autorisera honom til något steg; då konungen däremot, både såsom konung och son hade offenderat henne, hvilken sak med denna ej nu hade gemenskap och blefve dem emellan. — Hertigen fälde tårar och sade: »Jag har aldrig varit brotslig genom annat än oförsigtighet, och jag kommer noga i hog alla mina demarcher, för at kunna justifiera

dem.» — »Blif vid sanningen», sade drotningen, »tiden til förställning är förbi och sakerna äro för mycket kända, för at vi kunna bedraga hvarandra.» — Hertigen: »Eders Maj:t påminner sig, vid den olyckliga conversationen vi härstädes uti Februari månad 1778 hade, huru vi öfverens kommo, at jag skulle underrätta mig om sakens sammanhang, innan vi några vidare demarcher skulle göra.» — »Det är sant», sade enkedrotningen, »men kom i hog, at just som du skulle gå bort, sade jag dig: »för all ting var försigtig, saken är af mera betydenhet än vi tro; den sista villan kan bli värre än den första; exponera hvarken dig eller mig, ty jag vill ej bli blandad uti ett så ohyggeligt tracasserie», och du lofvade det.» — »Det minnes jag rätt väl», sade hertigen, »och jag trodde mig icke bära mig oförsigtigt åt. Jag trodde mig böra directe tala med Hans Maj:t; jag trodde mig hafva någon droit til hans vänskap och förtroende. Jag yppade för honom min oro och de rykten, som gingo; han frågade mig, hvarifrån sådana rykten kunde komma, och jag trodde mig ej bätre kunna autorisera mig, än då jag sade, at jag hört dem af Eders Maj:t. Då trodde jag, at dessa skulle gifvas mycket mera influence uppå hans svar; men aldrig kunde jag föreställa mig, at han skulle directe härom göra sådant buller hos Hennes Maj:t och H. M. häraf göra en affaire publique.» — »Det hade du bort kunna föreställa dig», sade drotningen, »och i synnerhet hade din ömhet och vördnad bort menagera mig; efter du sjelf lärer nog erinra dig, at det alltid var du, som började conversationerna och aldrig jag.» — »Jag repeterar ännu en gång på det heligaste», sade hertigen, »at jag har varit oförsigtig och icke brotslig» — han gjorde denna declaration på det bevekligaste och undergifnaste sätt; — »huru många gånger har jag önskat at kunna reparera mitt brott, huru många gånger har jag ej arbetat på fred och lugn inom vår famille».

Drotningen fant sig rörd, och sade honom: »Jag kan aldrig estimera din conduite, och din ånger hade varit ännu berömligare, om den kommit förr än efter två års förlopp. Men jag är mor, och jag känner at jag har ett ömt hjerta

för mina barn, jag förlåter dig som min son, ty du har ej uti någon annan qualité gjort mig emot.»

Hertigen försäkrade drotningen, at hans conduite framdeles skulle snart reparera den framfarna; han sade sig vara lycklig och säll, som åter kommit i hennes nåd, at de dagar, han uti den förra kölden lefvat, för honom varit ohyggelige och bedröfvelige.

Däruppå skedde reconciliationen, man talade om nytt och gammalt, drotningen blef vid ett bätre humeur, och hertigen åt middag hos henne ensammen. Drotningen frågade honom då, hvarföre han så ofta under den förra tiden talade med henne om orsakerna til detta tracasserie. »Därföre», sade han, »at alla dessa rykten började blifva allmänna, och Ser... sade mig uppå en assemblée uppå beursen, det han ifrån läktaren därstädes hört directe talas om dessa ohyggligheter och personernas namn nämnas, hvilket var just dagen före den, då jag hade min sista conversation med Eders Maj:t.»

Ändteligen slöts conversationen med många vänskapsbetygelser; drotningen å sin sida berömde sig öfver prins Carls hederliga retour, och han öfver drotningens genereusa tänkesätt, och huru han räknar de ögnablick för de lyckligaste af sin lefnad, som han fått återförvissa sig om sin mors ömhet och godhet.

Således är nu en början til fred emellan hofven ändteligen gjord, som så mången tviflat kunna hända, den så mångas interessen sökt afvända, den så många svårigheter mött och ännu större möta, men som jag redan haft anledning tro vara oundvikelig. Man tror at, sedan dessa preliminairer äro afslutade, så lärer den stora freden äfven snart blifva afgjord. Enkedrotningen har efterskrifvit landshöfdingen grefve Gyldenstolpe, som alltid uti dessa negociationer varit blandad, hvilken äfven i dag är hitkommen, och har börjat med all hemlighet sina arbeten jämte riksrådet Carl Scheffer. Hans Maj:t visar sig, såsom vore han alldeles okunnog om alla dessa händelser. De största svårigheter bli at uti apparencerne kunna förlika drotnin-

garna, emedan enkedrotningen alldeles förklarat, at hon aldrig ämnar göra något steg uti denna sak, och skall hon uti detta beslut vara oryggelig.

Om afton var assemblée; nyheten om reconciliationen hant icke inom hofven at blifva känd, mindre til någon af allmänheten transpirera. Sedan var en statsfru-soupé hos grefvinnan Meijerfelt, uppå hvilken Gyldenstolpen hade många conferencer med Hans Maj:t.

Den 24 Januari, Hans Maj:ts födelsedag. Hans Maj:t hade förut genom öfverkammarherren baron Ridderstolpe tilsagt, at han ej ville hafva någon levée, för at undvika complimenter. Men sedan Hans Maj:t blef klädd, lät han öpna dörrarne til levéen, uppå hvilken dock ej mera än några personer voro, de öfrige hade alla uppå tilsägelse afhållit sig. Inga andra voro tilstädes än Kongl. Maj:ts kammarherrar och några andre af hofvet, som hafva entréer uti dess rum och som därföre voro upkomne at i underdånighet aflägga sina lyckönskningar. Vi voro ej flere än 10 à 12 personer; ingen af rådet var närvarande, få af de högre ämbetsmän. Hans Maj:t åkte sedan til Tyresjö at där äta middag hos riksrådet Carl Scheffer, med honom åkte öfverstallmästaren grefve Lewenhaupt, grefve Brahe och grefve Ekeblad. Riksrådet Scheffer hade äfven budit gref Axel Fersen med sin grefvinna, gref Bielke, sin bror riksrådet Ulric och sin svägerska, hofcancelleren Fredric Sparre, gref Gyldenstolpe och generalen Zöge.

Man har anledning at tro, det gårdagsnegociationerna därsammastädes continuerades. Hans Maj:t återkom dock til operan kl. inemot 7. Operan *Orphée* gafs, som redan hela vintern blifvit gifven, och Hans Maj:t väntade sig af operadirectionen något mera galanterie. Köld och fult väder hade äfven afhållit alla ifrån at bevista detta spectacle, Hans Maj:t fant logerne tomma, parterren äfven så tom och en illa upförd opera. Uti premières loges voro icke 10 personer.

Om afton gaf hertig Carl en stor soupé åt Deras Maj:ter och hade äfven budit prinsessan Albertina. Det öfriga af dess bjudning var ganska besynnerligt. Han hade emot all vane uteslutit åtskillige af hofven, han undskylde sig därmed, at han visat Hans Maj:t sin bjudningslista, at Hans Maj:t sjelf gjort alla ändringarna. Hans Maj:t åter frågade efter, hvem som var på denna soupé, som hade han därom varit okunnog. Alla voro vid ett gladt humeur och tycktes all enighet och alt lugn råda. Drotningen hade en magnifique klädning och var nöjd med denna sin sälla lott. Til soupén hade hertigen låtit illuminera hela sin desert med emblemer, analogua til Hans Maj:ts födelsedag. Baron Barnekov hade gifvit ritningarna, och ehuru de voro afskilda ifrån all god smak, ifrån all tekning och målning, ehuru ingen af dessa emblemer visade det de skulle föreställa, ehuru hela illuminationen misslyckades, så talade alla om detta Nürembergarearbete, som hade det varit ett underverk. Alla de vackra damerna, som så mycket i alla saker decidera, ropade med hög röst: »det är charmant, det är incomparabelt». De satte sig til bords; men huru ändrades icke hela deras språk, då röken slog dem i ögonen, då värman började smälta deras pomador och artificiella granlåt, då eldslågan gjorde deras hy blek och gul, ehuru mycket rödt de haft försigtighet nog at nytja; de ropade med en röst: »det är faseligt, det är dödande, Gud gifve granlåten ville slockna. Barnekov är en fantast med alla sina inventioner.»

Under denna soupé kunde icke någon fredsnegociation märkas. Riksrådet Carl Scheffer var qvar på Tyresjö och Gyldenstolpe souperade hos enkedrotningen. Hertigen gjorde Hans Maj:t mycket sin cour, tycktes något mera främmande med drotningen, som utom sin enskilda fägnad öfver sin magnifiqua klädning icke tycktes deltaga i fägnebetygelserna.

Om morgonen skickade enkedrotningen riksrådet Ribbing at complimentera Hans Maj:t uppå sin födelsedag. Hans Maj:t sände sin öfverkammarherre baron Ridderstolpe, såsom

den förnämste af sitt hof, at svara uppå complimenten, emedan riksmarskalken är opasslig och föregifver sig icke kunna resa utur sitt hus. Hans Maj:t sände äfven kammarherren grefve Stenbock at fråga, huru enkedrotningen mådde; detta kunde icke Ridderstolpen göra. Alla dessa höflighetsdistinctioner tyckas alla förebåda efter hofthermometern någon ändring från köld til värma.

Hertig Fredric återkom ifrån sitt Tullgarn at felicitera Hans Maj:t. Han var äfven uppå hertig Carls soupé, men sade sig vilja i morgon til sig återresa. Landet har för honom mycket lockande.

De meste af de förnämare damerna, hvilka af hertig Carl blifvit til dess soupé bortglömde, formerade en chorus at ropa emot ohöfligheter. De säga: »det ena ögnablicket säges at naissancen endast gör en admissible i hofsocieteten, och det andra upsökes en fru Jennings, köpmanshustru ifrån Genève, en fru Stierncrona, köpmansdotter ifrån Petersburg, och lilla fru Cederström, en bondfröken och dotter til den ridicule landshöfdingen Voltemat och den så kallade sqvallergudinnan.»

Den 25 Januari, Tisdag. Kom gref Carl Scheffer til staden. Allmänheten säger alltid vid hans ankomst: »nu kommer åskan»; så van är man at med honom vänta evenementer; men någon motgång har gjort honom försigtigare och missnöjdare at med de allmänna ärenderna sig befatta. Men hans naturliga ostadighet lärer snart taga sitt välde öfver reflexionen, och väntar man sig snart återse honom på theatern. Han arbetar med all ifver jämte gref Gyldenstolpe, at reconciliationen med enkedrotningen skall för sig gå. Hennes vilkor äro för hårda, egenkärleken för stor, och den vinst, som af alt detta kunde härflyta, icke svarande emot de sacrificer som skulle göras. Således lära negociationerna ännu något dragas på tiden. Emedlertid har riksrådet Carl Scheffer hunnit at någorlunda reconciliera sin bror riksrådet Ulric med henne. Under enkedrotningens

opasslighet continuerar Hans Maj:t at dageligen skicka sin tjenstgörande kammarherre at underrätta sig om hennes hälsa, prinsessan Albertina bjudes ständigt til soupéer med Hans Maj:t, hon som på tvänne år så mycket ifrån de öfrige af sina syskon varit afskild.

Nu börjar kronprinsen at afvänjas ifrån sin amma, man har målat hennes bröst svarta och ohyggliga, öfverstrukit vårtan med berberis och andra sura safter, at afskräcka honom ifrån at dia. Detta försök har lyckats; med tårar i ögonen och sorgen i hjertat har han öfvergifvit sin ammas bröst. Detta är den första motgång som i barnåren händer, som leder til tvång och til omtankan at sjelf förskaffa sin föda. Detta är för den tänkande philosophen en märkelig tidepunct uti menniskans lefnad; med denna ändras hela tänkesättet, hela lefnadssättet; reflexionerna hos barnet börja developpera sig, man tror sig kunna börja at utforska, hvad frö til caractere naturen hos detta nedlagt. Men denna philosophiska digression är här för vidlöftig. Alla hofdamerna beklagade amman, som skulle bära svarta bröst i så många dagar, och afskräcka ifrån det, hvarmed de så mycket vilja behaga. »Gud bevare mitt skinn», sade den unga hofmästarinnan, »men intet vill jag skrämma någon.» Naturen torde hämnas öfvermod och henne hända, hvad med en ålderstigen fru i Paris skedde, som i sin ungdom mycket intagit Voltaire genom sin vackra gorge. Under Voltaires sista vistande i Paris såg han samma fru och hon gjorde sig möda at för honom skryta med det samma som i dess ungdom. Gubben kastade sina ögon ditåt, hon log och sade: »quoi, mon cher ami, vous rappelez-vous encore de ces deux petits coquins-là?» — »Oui, madame, mais ils sont devenus de grands pendards.»

Preussiske ministern baron von Keller ankommer och har tagit sig några rum hos en fransysk kock, til dess han skulle hinna skaffa sig en bätre våning. Man finner detta något besynnerligt; men de preussiske ministrarne lefva såsom deras herre betalar dem, de hafva däruti rätt, och har 40 års erfarenhet under denne konungens regering

hunnit öfvertyga dem, at regenter sällan erkänna de många utgifter deras ministrar vid främmande hof i deras tjenst göra. Slutsatsen blifver alltid denna: hvarföre har han lefvat större, än jag velat betala honom; är jag skyldig at betala hans slöseri? Ministrarnes ålderdom blir bedröflig, eller deras familler ruinerade.

Hans Maj:t befalte mig at uptekna alla de etiquetter, som år 1778 blifvit i akt tagne vid prinsarnes af Braunschweig och Bevern vistande vid Kongl. Maj:ts hof i Skåne, både at låta införa i den hofjournal, som öfverkammarherren skall hålla, som ock til observerande vid prinsens af Holstein hitkomst, då fråga om sådana säkerligen lärer yppa sig. Jag sammanskref detta, såsom mitt minne kunde medgifva. Hans Maj:t gjorde därvid de egenhändiga ändringar, som jämte originalet härjämte biläggas. Man har mycket skäl at längta se, huru prinsens af Holstein förhållande emot riksens råd lärer blifva. Gifver han dem företrädet, så har rådet åter vunnit en bataille för den ideala representationen, då de så många i den verkeliga dageligen förlora. Men detta torde blifva ett reconciliationsämne, deras högmod så mycket af detta smickrande företräde intagas, at de glömma alt detta framfarna, och gerna bereda sig för sina landsmäns ögon mindre aktningsvärda scener, endast de uti de allmänna papperen, uti depecher, uti avisor och kanske hos någon anecdoteskrifvare finna anteknadt, at ett riksråd Bielke och Falkengréen tagit rangen utaf segervinnaren vid Crefeld, Petersdorf och Münden, och en Bunge och Hermansson af en prins af Holstein, deras konungs cousin.

Den 28 Januari. Då grefve Gyldenstolpe gjorde sin upvaktning hos enkedrotningen, berättade han, det han uti en conversation med Hans Maj:t funnit, det Hans Maj:t varit mycket förundrad öfver ryktet om reconciliationen emellan enkedrotningen och hertig Carl och sagt: »Quelle est la grande nouvelle dont la cour de Frédéricshof parle tant, et que la cour de Stockholm ignore?», at han

då sagt, at han hoppades at detta vore preliminairerna til en större reconciliation och at han hoppades lefva den sälla dagen, då han (Gyldenstolpe) feck se Hans Maj:t lefva i förtroende med sin moder; at Hans Maj:t då svarat, at denna sak komme mycket an på enkedrotningen sjelf, och at han vore interesserad känna hennes tänkesätt. Gyldenstolpe tog med glädje detta tilfälle i akt at lemna enkedrotningen denna ouverturen, såsom ett prof af hans tilgifvenhet för henne och öfriga kongl. personerna.

Drotningen tackade Gyldenstolpe, men sade honom, at kallsinnigheten å ömse sidor blifvit så stor, at den nästan beredt dem bägge ett gemensamt lugn; at hon under hela sin lefnad varit blandad i så mycket buller, at hon nu, på brädden af sin graf, noga borde besinna sig, innan hon ginge ur sina fördelar, det är sin tranquilité, för at blanda sig med explicationer, hvilka kunde bereda nya oroligheter; at hon dock kunde säga honom, som en vän, at en förställd fred vore inom en famille värre än en uppenbar köld, at hon därföre ville hafva alt eller intet, at hon älskade sin son, men at konungen offenderat henne; och at han, såsom konung, borde göra henne en reparation, så vore hon färdig, såsom moder, at göra sin son all möjlig reparation; men at hon exigerade, såsom en oundgänglig condition, at inga nya scener skulle göras, några particuliera personer, hvaribland hon nämde grefvinnan Ribbing, blandas uti denna sak, eller exigeras til at blifva sacrificer; at hon äfven besinnat sig uti sina tänkesätt emot drotningen, at drotningen mycket felat emot henne, men at hon utaf henne icke ville exigera någon annan reparation än fred och lugn; at hon ej gör någon räkning uppå mera eller bryr sig om at vänta mera; men at då hon vore förlikad med sin son, vore det för henne odrägligt at lefva i köld med sin sonhustru, och at denna köld skulle för endera alltid vara högst smärtande; at man af henne ej nu kunde begära flera avancer än dessa, då bägge Deras Maj:ter lära i hog komma hennes tilbud at vara fadder och bära kronprinsen til dopet eller ock at få vid denna döpelseact

assistera; at Deras Maj:ter ej borde glömma den act af den 1 Maj 1778, som hon underskrifvit, hvilket alt hon trodde vara steg til en fullkomlig förlikning. Hon tilsade, at hennes confesseur ofta i detta ämne med henne converserat, och både på religionens och hennes gloires och interesses vägnar sökt öfvertala henne til några demarcher til lugnets återvinnande, om hvilka hon icke med honom varit ense; at hon alltid försäkrat, at så kärt det henne är at vinna lugn inom sin famille och återställa det förlorade förtroendet och vänskapen, äfvenså humiliant tror hon det för sig vara at göra något enda steg som kunde stöta hennes ambition; at doctor Wingård gjort henne de vackraste förmaningar, men at hon litar på det, at hon i dödsstunden kan hafva ett godt samvete och med all köld vända ryggen til alla sina ovänner, om ej en upriktig och hedrande fred förut för sig gått.

Gyldenstolpe hade då sagt henne, at han hade en lycklig aning at snart se slut på alt detta, och då Deras Maj:ter på ömse sidor önskade fred, så vore vilkoren mindre svåra at finna.

»Gud vet at jag vill ha fred,» sade hon, »men jag vill hafva en hederlig fred; jag har flera i min famille, som noga ge aktning på min conduite och jag vill ej skämma ut mig i deras ögon. Vilkoren äro snart gjorda, min kära Gyldenstolpe; en moder blir snart förlikad med sina barn; naturen har för mycket välde på våra hjertan, för at detta skulle kunna hindras. Vill Hans Maj:t freden med de conditioner jag nu yppat, nog hittar han på utvägar. Jag känner hans caractere och jag har ej glömt all den ömhet han förr visat mig; den kan snart åter upväckas. Men det är angeläget, at han intet glömmer, at det är mera som drotning jag blifvit offenderad än som moder. Kan icke detta vinnas, tjenar freden til intet, och vår nu varande ställning är mycket lyckligare, och hvarföre skola vi börja at öfvergifva vårt gemensamma lugn, för at gifva oss ut i stormar.»

Sedan blef conversationen mera generelle, och lärer grefve Gyldenstolpe å ömse sidor med all redlighet hafva upfylt sina commissioner.

Den 29 Januari. Anlägges sorgen på sex veckor vid hofvet efter enkeprinsessan af Preussen, prinsessan Lovisa Amalia af Braunschweig. Hans Maj:t hade garnerat sin kappa och jacka uti alla fållar med krusflor. Man var ganska förundrad at se prins Carls upförande efter sin reconciliation med enkedrotningen. Åtta dagar voro förledne, sedan den samma skedde, och han har sedan den tiden ingen gång hos henne gjort sin upvaktning. Man trodde at han ej ville, at allmänheten skulle tro at en sådan förlikning skett. Vid Hans Maj:ts hof sades at den samma endast varit en explication, men ej af mera betydenhet; at Hans Maj:t fullkomligen var okunnig om alt hvad som förelupit, men at endast Hans Maj:t trodde, at hertigen under sin upvaktning hos enkedrotningen i generella termer talat om denna bedröfliga köld; andre trodde sig för väl underrättade om alt, för at tvifla uppå felande kunskaper om alt detta å någondera sidan; at publiquen endast är den, som skall sättas i tvifvelaktighet om hvad som är och hvad som icke är; och at tilfället ännu icke är för handen, då alla dessa negociationer med mera lycklig utsigt kunna nå sitt slut.

Framledne öfverståthållaren gref Axel WredeSparres enkegrefvinna Augusta Törnflycht dog i dag. Hon var den sista af den rika Törnflychtska slägten, hvilken så hastigt blifvit illustrerad, med de yppersta familler allierad, sina egodelar uti dem kringspridt och så hastigt utslocknat. Grefvinnan WredeSparre var mor til den vackra grefvinnan Meijerfelt, svärmor til hofcancelleren baron Sparre. Hennes qvarlåtenskap delas emellan behöfvande mågar. Hon dog med en philosophisk sinnesstyrka, talte med all köld om sin begrafning, gjorde de mesta anstalter därtil. Hon har i sin tid passerat för ett af de artigaste fruntimmer, som lefvat i stora verlden, och med henne slocknar ut en af

de få, som kunde vitna om den gamla tidens upfostran, seder, artighet och den rätta belefvenhet, som den tiden caracteriserade både hoffolket och dem, som til andre sällskaper admitterades.

Brefven ifrån Holland medföra den besynnerliga tidning, at holländske amiralen grefve Bylandt, hvilken commenderat trenne krigsskepp, som köpmansflottan escortera skulle både til franska hamnar och til Medelhafvet, träffat engelska flottan i sjön, blifvit fordrad at låta visitera sig, nekat, skjutit uppå dem, som visiten velat förrätta, blifvit canonerad af engelska skeppens hela lag, då strukit sin flagg och gifvit sig jämte hela convoyen. Man tror med skäl at holländska kölden och det mercantila interesset tål denna skymf, at skeppen bli qvarlemnade, tils några negociationer kunna frigifva dem; at Holland för mycket vinner på sin nu varande handel, för at ingå i något krig och svara uppå sådana fiendtligheter; at den holländske amiralen äfven torde genom ståthållaren hafva hemliga ordres at låta taga sig, och det i anseende til Englands influence uti alla affairer. Jag önskar för min person, at utgången ej ännu må blifva annan än denna, och at dessa händelser ej må påskynda min hänresa, som för min enskilda hushållning af mig upskjutes.

Hans Maj:t sammankallade i dag en extra ordinarie conseil bestående af riksråden Ulric Scheffer och Hermansson samt statssecreteraren Liljencrantz. Landshöfdingen i Stockholms län gref Gyllenborg var äfven tilkallad. Saken som företogs var af mycken vigt. Hans Maj:t hade fått underrättelser, at både herrskaper och allmoge uti alla landsorter högeligen voro upbragte öfver det project, som Cammarcollegium låtit med Hans Maj:ts samtycke utfärda om kronotiondesättningens förändring ikring hela riket, hvilken operation mera missnöjen än reel nytta för kronan skulle medföra. Hermansson, som så mycket talat för sitt collegii beslut, var nu den förste at ändra principer, och dödssvetten syntes redan på hans ansigte, så rädd var han. Liljencrantz hade af mycket klokt och uplyst folk blifvit

förvissad om det allmänna missnöjet och dess verkningar vid alla författningar; han arbetade med all ifver emot cammarcollegium. Det har endast hitintils brustit uplysning om Sveriges invärtes tilstånd och stadga hos Liljencrantz; ty god vilja, nit, redlighet, qvicka och lysande planer tryta honom icke. Nu sedan han genom skadan blifvit vis, sedan han lärt sig nogare känna nationens lynne och ressourcer, sedan han börjat rådfråga klokt och uplyst folk, så är Liljencrantz icke mera, hvad han vid sitt inträde förr uppå den politiska theatern nödgades vara. Grefve Gyllenborg visade Hans Maj:t genom en tydelig calcule, at kronan skulle genom tionderäkning förlora, emedan ingen kunde controllera den räknandes ärlighet och upgifter om goda och sämre år samt den beständiga missväxt, som då skulle föregifvas. Han trodde at den skrämsel, allmogen genom räkningsförordningen vore satt uti, nu vore tilräckelig at få en mera giltig och godvillig tiondesättning, hvarigenom Hans Maj:t skulle vinna både til sina inkomster och sitt lugn. Det nya projectet vidtogs, Hermansson feck ordres at genast utan dröjsmål expediera circulairebref til alla landshöfdingarne och inhibera sin för några månader sedan utgifna förordning. Alla, som redligen önska lugn, äro härmed af glädje intagne; man önskade dock, at författningar mera kunde hinna til mognad, innan de til verkställighet befordras; allmänheten vandes då icke at med skäl klandra dem, genom sitt klander orsaka missnöjen, och genom missnöjen bereda deras omändrande, exempel farliga i sin början, vådeliga, då de blifva en vane, och olyckliga, då denne vane hinner förbyta sig til inbillade skyldigheter.

Om söndagseftermiddagen skedde uppå hofvet uti Hans Maj:ts sängkammare öfverhofstallmästaren grefve Adolph Lewenhaupts nyfödde sons döpelseact. Barnet blef af hofmästarinnan grefvinnan Carl Fersen hämtadt med en vagn af 6 hästar förespänd och til slottet upfördt. Gref Lewenhaupt hade til faddrar budit Deras Maj:ter konungen och drotningen, sin bror öfverste-lieutenanten grefve Adam Lewenhaupt och kammarfröken hos hertiginnan fröken

Lona Ekeblad. Öfverhofpredikanten von Troil förrättade ceremonien. Uppå bordet, där funten stod, hade man uphämtat ifrån slottscapellet de tvänne stora silfverljusstakar med itända ljus, som uppå altaret därstädes stå. Grefvinnan Fersen lemnade barnet at bäras åt Hennes Maj:t drotningen. Det döptes och kallades Gustaf. Sedan ceremonien var all, lade Hans Maj:t uppå dess bröst ett document såsom faddergåfva, hvilket vid öpnandet befants vara en survivance-fullmagt uppå dess faders ämbete, hvilket han vid 21 års ålder skulle få tillträda, men förut erhålla alla förmåner och inkomster utaf, i fall fadren skulle ifrån detta ämbete afgå; honom blef härigenom förvissad en säker årlig revenue af mera än 3,000 rdr och andra betydande förmåner och stora hofdistinctioner. Man har länge trott, at Hans Maj:t ämnat honom en sådan nåd; hvilken äfven i andra länder, i synnerhet i Frankriket, vid sådana syslor plägar meddelas. Survivancebrefvet, contrasigneradt af hofmarskalken baron Manderström, var uti dessa termer ställdt: at Hans Maj:t, i anseende til den trohet och nit m. m., grefve Adolph Lewenhaupt i dess tjenst för Kongl. Maj:t visat, och såsom ett utmärkt prof af Kongl. Maj:ts nåd och välvilja, härmedelst vill försäkra dess äldste son Gustaf at sin faders innehafvande öfverhofstallmästare-ämbete få vid dess afgång tillträda; och ehuru han sjelfva tjenstgöringen icke förr än vid 21 års ålder kunde förrätta, skulle dock den lön, som på staten bestås, och de förmåner, som syslan åtfölja, honom tilfalla.

Denna magnifiqua present har upväckt en särdeles glädje både uti Lewenhauptska och flere af de gamla slägterna. Grefve Brahe, hvars grefvinna äfven är hafvande, väntar sig med alt skäl någon motsvarande nåd. Andre personer, som med mera kallsinnighet alla sådana händelser kunna anse, önska at dessa gamla slägter få bidraga at göra Hans Maj:ts regering så lysande och lyckosam, som han vid alla tilfällen utmärker, hedrar, uphöjer och riktar deras familler. Nu nytjade grefve Adolph Lewenhaupt til sin sons christningskläder de samma, som sedan

konung Gustaf den I:s tid alltid uti slägten varit förvarade och vid alla dop nytjade: en anecdote förut okänd, och som vid några hundrade Lewenhauptars christning varit obekant.

Den 30 Januari, Söndag. I går Lördag kom Schröderheim mycket affairé til baron Leijonhielm och sade honom, at han hade befallning be honom genast expediera en courier til Tullgarn til hertig Fredric, och be honom efter inhändigandet af brefvet strax sätta sig uti en släda och komma til staden, han kunde säga förut at saken anginge någon reconciliation emellan hofven, hvilken hertigen äfven skulle bidraga at mediera. Leijonhielm expedierar courieren. Hertigen reser hela natten, kommer om söndagsmorgon til Stockholm, reser genast til Fredricshof och begär af enkedrotningen få veta, hurudan ställningen vore och hvad han hade at uträtta; at han äfven blifvit underrättad om prins Carls reconciliation. Drotningen berättade honom då hela sammanhanget, men sade honom för öfrigt, at hvad reconciliationen med Hans Maj:t vidkom, så vore denna sak henne så ny, at hon ej en gång fästat sina tankar åt ett sådant ämne; at hon lemnade hela denna sak åt Hans Maj:t sjelf at afgöra; at Hans Maj:t borde icke glömma, at hon både som mor och drotning blifvit offenderad; at modren kunde förlåta, hvad drotningen icke borde glömma; hvad hon endast kunde anmärka vore det, at ingen annan sacrifice än deras amour propre å ymse sidor skulle exigeras, emedan uti hela denna sak ingen annan än hon och hennes barn varit blandade; hon önskade en varaktig fred, hvilken icke kunde blifva, om blott hon och Hans Maj:t genom en ceremonievisit skulle se hvarannan, hvilket endast skulle upväcka ny oro; men hon slutade därmed, at hon lemnade alt til Hans Maj:ts eget godtfinnande at föreslå utvägar, huru reconciliationen kunde ske och med hvad vilkor; at hon vore förvissad, at Hans Maj:t, som äfven så ofta lärer tänkt på denna sak som hon, men som är mera mästare at decidera om expedienter därtil än hon, och som torde vid detta tilfälle hafva lättare at upfinna dem, lärer vidtaga

sådana, som för bägge äro lika convenable och acceptable. Hertigen tog farväl af henne och lofvade gifva svar; reste til slottet til Hans Maj:t, där han med honom och riksrådet Carl Scheffer hade conversation af några timmar. Då den var slutad, satte han sig i sin släda, reste til Tullgarn och har hvarken skrifvit eller lemnat ett ord til underrättelse om hela sin mediation, sitt ärende och hvad han uträttat.

Den 31 Januari, Måndag. Om eftermiddagen hade öfverstelieutenanten och generaladjutanten Toll, som ifrån Skåne nyligen upkommit, hos Hans Maj:t begärt audience. Han har trott sig vid sin återkomst hos Hans Maj:t förmärka mycken kallsinnighet och indifference. Han å sin sida, som haft utvägar at fördelaktigt köpa och sälja en egendom och därigenom vunnit några contanta penningar, tror sig kunna nu med så mycket mera assurance tala om sina förr gjorda tjenster, och antingen genom sin medfödda ostadighet skaffa sig en honorable retraite eller några vigtiga syslor och commissioner. Hans Maj:t tycktes icke hugad at gifva honom audience, ville undvika denna explication, han känner, hvad Tollen gjort och kan göra. Tollen åter lärer vilja bli ansedd såsom en betydande person. Huru ofta om dagen får man icke tilfällen beklaga regenters tilstånd och glädja sig åt den medelmåtta, uti hvilken ödet oss enskilde försatt.

Den 1 Februari, Tisdag. Hans Maj:t upfyller ett vad, han ganska genereust uti Juni månad 1778 med hofstallmästaren Munck gjorde, hvarigenom Hans Maj:t til honom skulle förära en guldvärja. Denna värja hade blifvit gjord i Paris genom kammarherren Staels försorg och nu hit sänd. Värjan var väl arbetad, men ej i den eleganta smak, som hos oss sätter alt värde uppå ett arbete. Då Munck feck denna värja, var han med arbetet ganska missnöjd, och sade vid konungens bord, at han ej kunde bära en så ful värja, at baron Stael vid denna commission ej gjort sig någon möda, han bad Hans Maj:t nytja denna

värja åt någon af de hitförväntade prinsens af Holstein cavalierer eller til någon annan, men at han måtte få tilstånd at låta göra sig en annan guldvärja efter en mera moderne och god smak, han ville be statuairen Sergel ge sig en dessein och trodde, at vår guldsmed Zachau skulle arbeta mycket elegantare. Hans Maj:t återtog sin värja och gaf honom lof at låta förfärdiga sig en annan.

Den 2 Februari, Onsdag. Kl. 6 om aftonen, något innan couren börjadës, gaf Hans Maj:t den preussiske ministern baron Keller sin första audience. 12 konungens laquaier med facklor gingo ikring konungens vagn, uti hvilken ministern ifrån sitt qvarter upfördes. Ceremoniemästaren Plommenfelt, som var sjuk, geck utur sin säng, för at följa honom til audiencen, på det at denna hans frånvaro ej måtte blifva en orsak til någon ny ceremoniemästares utnämnande, hvilken lätteligen då kunde få ordres at framdeles göra dess sysla. Audiencen skedde på vanligt sätt uti Hans Maj:ts audience rum. Statssecreteraren Wadenstierna företrädde hofcancellerens person, emedan baron Sparre denna dagen begrafvit sin svärmor grefvinnan Wrede Sparre. Baron Keller är ganska ung, af en vacker figur, men ganska främmande i sin nya carriere, och har ännu bibehållit många af sin nations manér. Vid Hans Maj:ts audience var han ganska decontenancerad, men mindre vid de öfriga. Han lemnade fram, tillika med sitt creditif, notificationsbrefvet öfver prinsessans af Preussen död. Hos drotningen svarade statssecreteraren baron Liljencrantz ganska väl och utplånade statssecreteraren Helands olycka. Hos kronprinsen svarade grefvinnan Rosen, som äfven med alla audiencer ökar sin talent at tala en publique.

Baron Keller var genom sin secreterare icke väl om etiquetten underrättad, emedan han bortglömt at innan sin audience göra sin visit hos riksrådet Falkenberg, hvilken han först följande dagen tillika hos de öfrige af rådet gjorde. Detta torde til en del äfven varit ceremoniemästarens fel. Han gjorde då äfven inom hofvet sina första visiter, gjorde

dem äfven til alla Hans Maj:ts kammarherrar, hvilket åtskillige af ministrarne undandragit sig, föregifvandes at den gamla etiquetten sådant icke etablerar. Men den tiden hade desse kammarherrar öfverstelieutenants rang och nu generallieutenants, hvilken senare tilökning i rangen en sådan skyldighet af ministern fordrar. Baron Keller väntar på enkedrotningens återvunna hälsa, för at hos henne få sin audience. Han skall äfven hafva andra bref til henne och ordres af konungen i Preussen at munteligen säga henne mycket. Han har tilskrifvit drotningen, at det förtroende han har til baron Keller har gjort, at han gifvit honom i commission at munteligen göra drotningen förtroende af många saker, som ligga honom om hjertat, om hvilka man har svårt at skrifva, emedan de mesta bref emellan konglige personer sällan skrifvas för dem, til hvilka de adresseras.

Den 3 Februari, Torsdag. Posten från Paris medförde tidningen om kammarherren hos Hennes Maj:t drotningen och capitainen af lätta dragonerna baron Anton De Geers hastiga död. Baron De Geer förtjenar en billig saknad, han var en af vår sällsyntaste ungdom, som förenade mycken upriktighet med mycken belefvenhet, med lust at i sin metier göra sig känd, med hog at instruera sig. Väl anskrifven vid hofvet, ansåg han dock hoflefnaden farlig och beredande til lätja och okunnoghet, man har aldrig sett någon med sådan hog afvänta den stund, då han feck börja sina utrikes resor. Uti sina föräldrars hus var han icke mest älskad: en ny obligation för honom at göra sig älskad annorstädes. Han var det äfven af alla, och om det är en satisfaction at efter sin död vara sörjd, så eger han äfven denna. Man tror, at någon sorg öfver en rupture i dess amour med grefvinnan Löwenhielm hemligen tärt honom, men säkrare är at han vårdslösat en svag complexion, illa blifvit ifrån krämpor af oförfarne läkare curerad, och törhända at något slösande med lifskrafterna under en blidare himmel och bland ett gladt och lyckligt folk bidragit at

sluta dess dagar i förtid. Hans Maj:t, som för baron De Geer hade mycken nåd och säkert ämnat göra dess lycka, sörjde öfver dess död, reste genast til dess mor, hofmarskalkinnan, som redan om detta dödsfall var prevenerad, sökte trösta henne och med sin närvaro något förskingra denna bedröfveliga hogkomst. Fru De Geer hade äfven sedan sin sons utresa reparerat de fel hon emot honom under dess härvaro kunnat ega, och ingen lärer kunna beklaga sig öfver en mor, som under 18 månaders frånvaro til sin son låter remittera öfver 7,000 rdr.

Den 4 Februari, Fredag. Enkedrotningens opasslighet ökas, hosta, blodspottning och feber tyckas matta henne. Hertig Carl, som på 14 dagar icke sett henne, ehuru reconciliationen var gjord, reste dit på en fjerdedels timme, och blef af henne med all vänlighet emottagen. Hon började at säga honom: »mon cher fils, il y a un demi siècle, depuis que je vous ai vu.» Sedan föll conversationen uppå hennes krämpor, hertigen talade sedan om indifferenta saker, många personer voro vid deras korta sammanvaro närvarande, och han reste strax därifrån til frimurarelogen.

Den 5 Februari, Lördag. Hans Maj:t reste åter och benådade fru De Geer med sitt besök, han hade då låtit hofmarskalken baron Manderström upsätta en kammarherrefullmagt för dess yngste son fändriken vid gardiet baron Louis De Geer efter dess aflidne broder baron Anton, hvilken fullmagt Hans Maj:t var sinnad at lemna henne; men som mycket folk voro närvarande och Hans Maj:t velat ensammen gifva henne detta prof af sin nåd, reste han bort, utan at kunna upfylla denna sin föresats, men lemnade den om afton til grefve Gyldenstolpe, såsom måg hos fru De Geer, at å Hans Maj:ts vägnar framgifva. Gyldenstolpe feck äfven härigenom ett gladt tilfälle at hos en rik svärmoder blifva välkommen. Gumman var rörd öfver denna Hans Maj:ts nåd, sände sin äldste son kammarherren

baron Carl De Geer at å sina vägnar aflägga hos Hans Maj:t hennes underdåniga erkänsla.

Baron Carl De Geer, riksrådet Höpkens måg, hitintils illa anskrifven vid hofvet genom de tänkesätt, han vid sistledne riksdag lät märka och gaf så många prof utaf, feck nytja denna commission både til sin mors och sin egen satisfaction. Den, som är herre til Leufsta bruk och til 2 tunnor gulds revenue, kan vänta sig en favorable accueil och snart se förra missnöjen försvinna. Sedan Carl De Geer hade aflagt sin mors compliment, tog han sig tilfälle at säga, det han ej vore okunnog om den onåd och det missnöje, Hans Maj:t egt för honom, hvilket lärer datera sig sedan sista riksdag; at han hade trott at Hans Maj:t ej bort onådigt anse at han nytjat den friheten at tala för sina rättigheter, som Hans Maj:t alltid håller så heliga för alla sine undersåtare; at om han stundom nödgats motsäga unge och okunnoge personer, som med mycken lätthet handterade de allmänna ärender, lärer Hans Maj:t nogsamt finna, at den som eger dess egendomar bör snarare ega ett nationelt interesse, än mången, som ej eger andra onera än sin gallaklädning, at detta nationela interesset är Hans Maj:ts eget, at han därföre försäkrade, at alla hans demarcher varit syftande til det allmänna bästa; at i den väg han egt tilfälle visa sin undergifvenhet och vördnad för Hans Maj:ts person, så kunde han täfla med de fleste Hans Maj:ts undersåtare; om ovänner annorlunda hans upförande uttydt, anhölt han underdånigst, at Hans Maj:t ville anse dessa af honom respecterade tänkesätt för hans sanna, uprigtiga och tilgifna tankar. Hans Maj:t svarade honom: »Min käre baron De Geer; ni kan intet dissimulera Er den köld oss emellan varit, och jag måste säga Er, at riksdagsaffairerna en partie därtil bidragit. Jag vet ingen orsak, hvarföre Ni alltid opponerade Er emot alla hofvets steg; jag tror at jag för min person vid alla tilfällen visat Er och Er famille all godhet. Om det varit emot min mor Ni haft denna conduite, som maltraiterade Er ofta under den tiden Ni var hennes kammarherre, hade man mindre

undrat däröfver, men jag tror mig hafva förtjent helt andra tankesätt. Jag medger Edra rättigheter at i bevillningsfrågor, i bancoaffairer få säga Er mening, men det såg ut som ville Ni uphäfva Eder til en slags chef de parti, och hvartil är det tjenligt under detta regeringssätt? Ni blef under riksdagen vald til revisor öfver banquen, jag hoppas at ni då får se, at jag icke hushållat illa med denna inrättning, eller fört dess medel ifrån sina rätta ändamål. Då en man af Edra egodelar och med Er talent vill föra en esprit de fronde, så kan han få medhållare; men spelar en olika brillant role, om han sin öfverhet, som vill honom väl, är tilgifven.» De Geer försäkrade ännu ytterligare, at den nåd, Hans Maj:t visat honom och hela hans slägt, vore för mycket graverad i hans sinne, för at han kunde ega den straffbara otacksamhet at icke erkänna den; at Hans Maj:t kunde däraf räkna säkra och osvikeliga prof, då han behagade dem i verket försöka. — Hans Maj:t gaf honom sin hand at kyssa och sade: »min baron, alt det framfarna är glömdt, jag litar på Edra löften, och jag skall äfven visa Er prof på min nåd och min åtanke.» De skildes åt, och om afton uppå assembléen sade Hans Maj:t til grefve Gyldenstolpe, at han egt en ganska satisfaisante explication med Carl De Geer, at det framfarna är glömdt, och at Hans Maj:t är ganska nöjd med honom.

Man tror at baron De Geer på detta sätt är förd til hofvet, hvilket vore för hofvet en reel vinst, både i anseende til den influence ett så rikt hus uti ett fattigt land kan ega, som ock at han kan lefva med all den aisance och prakt som önskas, och gifva någon relief åt societeten, som tyckes behöfva den samma, i fall han uti sitt hus vill lefva, såsom hans revenuer det kunna tillåta.

Den 7 Februari, Måndag. Sedan Hans Maj:t sjelf i det mesta reglerat den etiquette, som vid prinsens af Holstein ankomst kommer at i akt tagas, har Hans Maj:t utnämt capitainen och dess flygeladjutant J. F. Aminoff at resa til Helsingborg at emottaga denne prins. Aminoff

hade äfven blifvit nytjad til samma commission emot prins Ferdinand. Prinsen af Holstein hade tilskrifvit Hans Maj:t ifrån Köpenhamn och gifvit til känna, at han ofördröjeligen ämnade företaga sin resa.

Den 8 Februari, fettisdag. Efter en vanlig usage, Hans Maj:t inrättat sedan sitt tilträde til regeringen, reste han alltid öfver denna dagen til middagsmåltid på Ulricsdal eller Haga, då efter soupén var en stor masquerade uti operasalen. I dag åt Hans Maj:t middag på Haga. Masqueraden var mera talrik än rolig, mera bullersam än artig. Som den gafs gratis för at tildraga folk, blef ändamålet vunnet, ty mera trängsel kunde icke gifvas och mindre urval af masquer. Man såg öfver 30 bönder och 100 bondpigor, hvilka alla efforcerade sig at väl spela sina roler, men denna deras hog var obehagelig för alla andre masquer, som ega all god tanke om Sveriges allmoge annorstädes än på en masqueradebal. Hans Maj:t gaf på ett ganska nådigt sätt en vacker present til generalen Zöge utaf sitt portrait uti en ring, med stora juveler carmiserad. Grefvinnan Löwenhielm presenterade honom några dragéer utur en korg, hvilken hon såsom bohemienne och konungens moitié bar. Då Zögen tog emot dessa strutar, fant han en något stor, han öpnade den, fant denna ring jämte en gulddosa ifrån kronprinsen, medföljd af en fransysk vers, som grefve Oxenstierna skrifvit. Zögens glädje kan ej beskrifvas, och ännu mindre hans complimenter. Han hade dagen förut gifvit Hans Maj:t några koppar af berlinerporcellaine, hvarmed han mycket skryter, hvilka dels voro med Hans Maj:ts egen medaillon, dels med konungens i Preussen och prinsens af Preussen; kronprinsen hade fått några dylika analogue til Vasaätten; äfven drotningen, som äfven gaf honom en vacker gulddosa, nyligen kommen ifrån Paris. De, som tro sig känna händelser vid hof, tro sig af alt detta vänta, det Zögen uti reellare ansökningar om sin utkomst och andra förmåners vinnande icke så väl lärer lyckas.

Om Tisdags förmiddagen hade äfven preussiske ministern baron Keller sin första audience hos enkedrotningen och prinsessan Albertina på Fredricshof. Drotningens sjukdom gjorde, at hon liggande uti sin säng emottog honom; vid sängen stod en tabouret, som hofmästarinnan grefvinnan Bielke occuperade; närvarande voro äfven uti samma rum hennes statsfru och hoffröknar, öfverhofstallmästare och öfverkammarherre. Vid hennes hof i akt tages den gamla etiquetten, at hofmarskalken med hofstaten både emottager ministern och anmäler honom til audiencens ernående, hvilket hos Hans Maj:t så blifvit ändradt, at öfverkammarherren gör det senare. Han hade rätt väl gjort sin compliment, drotningen sjelf svarat, men han med henne icke vidare egt någon particuliere conference.

Capitainen Aminoff reste at emottaga prinsen af Holstein, han hade ordres at complimentera honom uppå Helsingborgs brygga. Man tviflar at Aminoff kan hinna så tidigt dit, de sista brefven ifrån Dannemark medföra den berättelsen, at han den 10 Februari tänker anträda sin resa til Sverige, complimenten lärer härigenom bli spard, hvilket Aminoffs vänner önska; de påstå at han med all svårighet skall kunna på något annat språk än svenskan exprimera sig, hvilket dock så ofta under en sådan resa af honom torde fordras. Hans Maj:t nedsände äfven emot denne prins sitt kök, källare och livrée. Baron Düben hade härom fått ordres at besörja; en hofmästare, taffeltäckare, 6 st. laquaier, kockar och mindre betjening voro följaktige. Hofstallmästaren Munck feck ordres at hålla ett spann hästar til hans tjenst vid dess ankomst til Stockholm, och gifva honom til nytjande en Hans Maj:ts vagn, som nyligen af baron Em. de Geer, då han ifrån sin holländska mission hemkom, blifvit upköpt.

Hans hus är nästan färdigt och med all skyndsamhet meubleradt. Hans Maj:ts tanke hade varit at vid dess ankomst til Stockholm ceremoniemästaren skulle vara honom följaktig och i alla hus presentera honom. Missnöjet emot Plommenfelts person gjorde, at en annan skulle utses. Hans

Maj:ts första val föll uppå kammarherren Bergenschöld, hvilken många besynnerliga öden, lyckans omväxlingar, hofgunst och missnöjen försökt. Gref Oxenstierna feck ordres at proponera honom detta, men med den condition at han skulle aflägga sin kammarherre-caractere och bli ceremoniemästare, tilläggandes, at Hans Maj:t hade deciderat at en ceremoniemästare hade rang och anseende framföre en kammarherre utan nyckel. Bergenschöld bad gref Oxenstierna i underdånighet tacka Hans Maj:t för dess nådiga ihogkomst och tillägga, at ehuru smickrande den commission kunde vara at få följa prinsen af Holstein, så nödgades han undanbedja sig denna nåd, om den vore förknippad med den nödvändiga condition, at han skulle bortlägga kammarherrevärdigheten för at emottaga ceremoniemästare-caracteren; at Hans Maj:t för mycket sjelf gifvit relief åt kammarherresyslan, för at någon i hela publiquen kunde tro, at han ej gjort ett misstag, som ifrån en illustrerad kammarherresysla gått til ett nedsatt ceremoniemästare-ämbete; at han med för mycken erkänsla ihogkom de lyckliga dagarne af sin lefnad, då han feck genom Hans Maj:ts egen nåd denne kammarherresysla, för at vilja förlora den samma; at han äfven af medlidande för Plommenfelt ej skulle bli en orsak til dess vidare olycka. Oxenstierna framförde dessa Bergenschölds skäl, och Hans Maj:t deciderade sig genast för förste expeditionssecreteraren vid utrikes expeditionen Fredenheim, hvilken icke lärer undandraga sig emottaga hvarken caracteren eller besväret. Hans Maj:t anbefalte äfven öfverhofjägmästaren baron Axel Oxenstierna at skaffa sig en björnjagt at roa prinsen med, såsom ett för honom sällsynt nöje. Oxenstierna hade den förtret at första gången, då hans ämbetes åtgärd äskas, icke kunna vara til tjenst; de grufveligaste snöfall hafva gjort denna jagt ännu svårare, än den annars kunde blifva. Oxenstiernas insigt torde sättas på ett hårdt prof. Då hans gamle företrädare gref Carl Fersen talar om björnjagterna i kung Fredric I:s tid, så tycker efterträdaren, at detta äro sagor, som jägare icke tryta; ett räfskall är alt hvad

under hans ämbetstid gjort den samma lysande. Baron Oxenstierna blef befald på soupéer, til hvilka han sällan nu på en tid blifvit admitterad; denna distinction upväckte all hans ambition, och om björnar kunna fångas eller finnas, så lära de åtminstone bli eftersökta.

Den 11 Februari, Fredag, medförde posten, at prinsen af Holstein ändrat sin reseplan, och tänker icke fortsätta resan til Petersburg, men efter några veckors vistande i Sverige åter resa til Hamburg. Man tror at de resor, kejsarinnan til sina södra provincier tänker företaga, hindrat honom at fortfölja sin första plan.

Om afton var soupé uti Hans Maj:ts inre cabinet, och voro baron Carl De Geer jämte dess grefvinna upbefalde. De Geer hade på flere år icke vid andra än stora soupéer eller feter varit befald. — Denna distinction är den första påföljd af den explication han hos Hans Maj:t hade den lyckan at erhålla. Så ombytas händelser i hof. För ett år sedan var den ansedd för en farlig fiende, som ett år efter kan uti intima societeter antagas; den som på de blåa bänkarne ropade med den högsta stämma emot alla hofmän, finner sig inom ett år bland samma hofmän nästan så artig som de, snart smickrad, snart smickrande.

Hans Maj:t lät uppå sin öfre sängkammaredörr upsätta följande lista på de personer, som uti denna sängkammare hafva entréer, under det han kläder sig, eller innan levéen börjas. Flere personer trodde sig med flit uppå denna lista vara bortglömde, andre funno at de af nåd fått rättigheter, dem de til deras syslor trott höra. Andre åter ansågo dennas listas upsättande såsom ett bevis, huru många slags distinctioner som vid hof kunna gifvas, och huru många trappsteg en ung hofman har at gå och söka, innan han hinner til det öfversta. Man trodde äfven, at denna lista blifvit upsatt för prinsens af Holstein ankomst, at dess namn äfven kunde hit anteknas, lika som prins Ferdinands och prinsens af Bevern namn uppå hvita rum-listan, ehuru efter all liknelse ingendera af desse prinsar en sådan

förmån lärer nytja. Vid hof, där mycken finesse uti alla företaganden blifvit satt, gifver hvarje händelse, ehuru obetydlig den är, ämnen til tusende uträkningar, de flesta ogrundade, många obilliga, många opåtänkta; de sanna synas endast för dem, som en längd af tid och upmärksamhet gjort om dessa phenomener underkunnoge.

Hertiginnan var plågad af en halsfluss och feber, som uppå några dagar hållit henne inom sina rum. Kronprinsen har haft samma krämpor. Alla de unge och i sina egna inbillningar kunnoge hofmän hafva genom sitt klander öfver Dahlbergs regime med prinsen oroat Hans Maj:t och gifvit honom mycken inquietude. De påstå alla, at denna hårda upfostran, detta förakt för köld och drag, den nakenhet, som han så länge haft, kunde gifva en farlig stöt åt ett temperament, som ej naturen tör hända ämnat nog styrka at tåla alt detta; at således kronprinsens bröst kunde vara attaqueradt, och det öfriga af hans constitution, i stället för at blifva härdadt, alldeles förstördt. Hans Maj:t fant sjelf, at försöket vore för dyrbart, och det tyckes som ville man börja at ändra Dahlbergs regime, hvilket torde vara mycket farligare än at fortsätta den samma. Ehuru denna sak slår ut, är Dahlbergs tilstånd lika beklagansvärdt, hans reputation tyckes af okunnogheten och smickran alldeles kullkastas, hans belöning blir at hållas för en charlatan, all hans nit, hans möda och hans insigter sättas icke i jämförelse med en gammal okunnog kammarfrus radotage och sqvaller.

Den 12 Februari, Lördag. Om förmiddagen reste Hans Maj:t til Ekholmsund, och hade endast med sig hofstallmästaren Munck, öfversten gref Ekeblad, regeringsrådet Zibet, som har directionen öfver denna kungsgård, understallmästaren Bruce och en lifpage. Hans Maj:t fant elaka vägar och mycket snö. Hade hans nöje icke fört honom at göra denna resa, så hade den varit så mycket besvärligare. Föret var så elakt, at Hans Maj:ts släda uti dessa drifvor och gropar geck sönder. Förr gåfvo stallmästarne mycken aktning at alla åkdon voro dugliga, de trodde deras

sysla häruti egentligen bestå; större herrar blefne, anses dessa såsom småsaker, ovärdiga deras upmärksamhet. Hans Maj:t måste åka til Ekholmsund på bondskrinda. Hans Maj:t hade intet annat ändamål, än något ombyte, och äfven at uti sin garde-meuble därstädes utleta några meubler, dem han dels til Drotningholm ville transportera, dels låta sätta uti prinsens af Holstein rum. Hans Maj:t kom bittida fram om afton och hade den fägnaden at påminna sig sina nöjen och sin ungdomstid, som han här tilbragt under åtskilliga händelser, dels då han var kronprins, dels i början af sin regering. Hans Maj:t spelte sedan jass med stallmästaren Bruce. Regeringsrådet Zibet blef admitterad för första gången at äta med Hans Maj:t, hvilket utgjort ett hufvudsakligt föremål af dess omåttliga ambition. Nu återstår för honom endast samma faveur uti en mindre incognito. En prästeson ifrån Skåne, som aldrig annorstädes än inom hofvet såsom konungens handsecreterare och casseur tjent, har icke kunnat vänta sig hastigare lycka och större distinctioner.

Den 13 Februari, Söndag. Om eftermiddagen återkom Hans Maj:t til Stockholm så tidigt, at Hans Maj:t äfven kom uppå beurseassembléen. Zibet hade skrifvit ett bref til landshöfdingen Rudbeck i Upsala, hvaruti han nog tydeligen gifvit honom til känna Hans Maj:ts missnöje öfver de ovägade landsvägarne. Zibet hade proponerat Hans Maj:t, at han genast skulle sända en express til Rudbeck och befalla honom inom en kort förelagd tid infinna sig vid sitt läns gräns at emottaga Hans Maj:t, hvilken hastiga och skakande resa skulle blifva honom ett ansenligt straff för dessa elaka vägar. En ung och nyss upklifven hofman är alltid både djärf och oförsynt. Zibet tyckte at en några och 60 års man borde plågas, för det at Gud låtit falla 6 alnars snö öfver hela Sverge, som hvarken folk eller dragare vore tilräckelige at bortföra, i synnerhet som en landshöfdinge i Upsala slott ej om Lördagsmiddagen kan gissa, at Hans Maj:t om Lördags förmiddagen i Stockholms slott tager resolution at resa til Ekholmsund i ett väglag, då

hela landet är genom det samma i sinå skogskörslor hindradt, och all omtanka til den angelägna bergslagshandteringen är vänd. Men en artig hofman kunde icke vara detta, om sådana considerationer föllo uti dess begrepp.

Om Söndagsförmiddagen skedde grefvinnan Brahes förlossning, men emot mångens uträkning med en dotter. Grefve Brahe böd genast Deras Maj:ter til faddrar. Hans Maj:t ville, at han skulle uptaga det bekanta Brahenamnet Ebba, som för sin kärlekshandel med konung Gustaf Adolph är så känd; vi hafva nu en prins Gustaf Adolph, vi hade en Ebba Brahe, hvad slutsatser til lika tider och lika händelser! Man sade, at som här äfven finnes en gref Jacob de la Gardie, så torde denna fullborda giftermålet. Grefve Brahe rådfrågade sig med sina slägtingar, om han skulle hoppas Gustaf Adolfs tider för sin unga dotter, och om han skulle kalla henne Ebba. De fleste afstyrkte honom, visade honom den ridicule han härigenom skulle bidraga til och sade honom, at som hans grefvinna torde få flere döttrar, så kunde han spara Ebbanamnet til dess. Hans grefvinna ville äfven at den Koskullska familjen ej skulle blifva glömd, och hans mor at den Piperska skulle hogkommas. Det blef således afgjordt, at barnet skulle kallas Christina Charlotta efter farmor och mormor. Betydande anecdoter! men det är alltid någon vigtig anledning, som orsakar at de blifva antecknade.

Den 14 Februari, Måndag. Baron Barnekov bereder sig ofta ledsamma scener genom sin myndiga ton och sitt oeftertänkta upförande. Den lilla vackra m:lle Stading, som endast spelar en statues-role uti operan Arsène, sjuknar. Barnekov berättar Hans Maj:t detta under middagsmåltiden, men säger tillika at operan skall lika väl gifvas. Hans Maj:t frågar hvem som doublerar hennes role. Barnekov svarar: »ingen.» Hans Maj:t säger med mycket skäl: »då är det en lacune i operan, den är ofullkomlig, bätre är at gifva ingen»; förundrar sig at directionen kan glömma en så nödvändig skyldighet, som at låta doublera alla roler,

m. m. Barnekov finner sig ha orätt, men försvarar med häftighet och elaka skäl sin ännu sämre sak, visar sin jalousie emot Zibet och slutar med at med servietten i hand begära sin demission; hvarken var detta stället eller tilfället at göra det. Hans Maj:t säger: »gerna, min baron, men ni är så god och blir qvar, til dess jag får en annan directeur». Barnekov tackar för nådigt afsked och repeterar detta ofta, men sätter sig til bords och continuerar at tala om theateraffairer; sedan man haft så ledsamma scener som han, borde nya undflys. Men af alt detta lärer följa mindre förtroende til Barnekov, mindre nöjen för honom i dess ämbete, hvilket han dock för sina trängande behof ej kan öfvergifva.

Den 15 Februari, Tisdag. Engelske ministern Wroughton hade utverkat sig tilstånd at få bese Skeppsholmen och hela galereinrättningen, arsenalerna och rustkamrarne. Generalen Trolle hade fått befallning at genom öfversten Ehrenbill låta Wroughton alt detta få se. Man har mycken orsak at af detta göra många politiska slutsatser. Hvarföre skulle Wroughton vintertiden, då 6 alnars snö öfverhölja hus och mark, begära ett sådant tilstånd, då han hela förleden sommar aldrig erhöll en sådan nyfikenhet? Som dessa rustkammare äro uti god ordning och vi med dem, ehuru få de äro, kunna skryta, så torde detta hos vår tids politici gifvit anledning at tro, det vi antingen vilja göra vår neutralité formidable eller ock göra nya alliancer med dem, som af oss något böra tro sig kunna hoppas. Vi äro ganska lycklige, om en minister ifrån en sådan sjömagt som England anser alla våra inrättningar för annat än städade dockskåp. Några och trettio odugliga galerer, ehuru god utredningen uppå dem kan vara, böra hvarken kunna gifva någon lysande idée om vår flotta, vår förmögenhet eller betydenhet. Riksrådet Falkengréen har ändteligen hunnit arbeta riksrådet Carl Sparre från amiralitetsärenderna och arméens flotta småningom ifrån det billiga förtroende hon kunde ega. Ett

bevis däruppå är, at convoyen för nästa år uti conseillen blifvit stadfästad, nämligen af fyra örlogsskepp och fyra amiralitetsfregatter. Arméens flotta, som är den enda stat som eger dugeliga fregatter, får icke gifva någon. Fleetwoods upförande i England skal äfven härtil bidraga. Amiralitetet sjelfva tilstå, at de icke ega några fregatter, som uti någon betydande expedition kunna med fördel nytjas. Hertig Carl var nödsakad at gifva arméens flottas fregatter företrädet för sina egna. Fleetwood visade äfven det samma, då han kunde hålla sjön, då gref Horn med amiralitetsfregatt måste efter sjöskador söka hamn. Man skulle icke tro, at efter några och tjugo års tvist flottorna emellan, då sanningen så ofta blifvit updagad, den gamla afunden åter så mycket skulle få verka, och detta hafva influence uppå saker af så mycken vigt. Generalen Trolle har i hela denna sak varit tranquil och trott, at hans flottas reputation borde tala för henne. Man har til det enda skäl föregifvit, at arméens flottas station är inom Östersjön, och böra dess fregatter där agera, men at hafvet och större expeditioner tilkomma örlogsflottan at besörja. Man har ej ansett denna convoy såsom en exercice, hvilket den i sakernas närvarande ställning endast är, och således för bägge flottorna lika nödvändig.

Innan couren skedde den nyfödda fröken Brahes dop på slottet uti Hans Maj:ts sängkammare. Hofmästarinnan grefvinnan Carl Fersen hemtade barnet, döpelseacten förrättades af öfverhofpredikanten von Troil. Faddrar voro Hans Maj:t konungen och Hennes Maj:t drotningen, riksrådet grefve Nils Bielke och riksrådinnan grefvinnan Ulric Scheffer, född Piper, grefve Brahes mor; lifdrabanten baron Ulric Koskull, grefvinnan Brahes bror, och kammarfröken Lona Ekeblad. Drotningen bar barnet, det kallades Christina Charlotta. Om denna lilla fröken Brahe blifvit uti en liten grefve förbytt, hade man väntat sig mera betydande ceremonier, befordringar eller survivancer inom famillen. Ordspråket säger que ce qui est différé n'est pas perdu.

Hans Maj:ts besök hos fru De Geer hade äfven verkat på hennes generosité emot sin kostsamme måg grefve Gyldenstolpe, hon betalte ännu 12,000 plåtar af dess gäld, hvilken summa sammanlagd med de många han förut af henne undfått är större, än den af Gyldenstolpe bort blifvit förstörd, och större, än de fleste föräldrar för sina bortgifta barn pläga betala. Gyldenstolpe reser således nöjd til sitt lähn, sedan han kunnat åtminstone uti något slags negociation lyckas.

Om Tisdags afton var cour efter vanligheten; uppå den samma blefvo presenterade en grefvinna Ingelotz, född Leijonstedt, hvars man var lifpage för tvenne år sedan hos Hans Maj:t, och några fröknar.

Den 16 Februari, Onsdag. Om Onsdags middag skedde ett slags slädparti til Haga, där Hans Maj:t åt middag med ett därtil befaldt sällskap; det samma ökades til soupén, då prinsessan Albertina äfven blef buden och en bal gafs uti Hans Maj:ts rum i slottet. Drotningen retirerade sig just som balen började, man sade at hon hade en migraine, andre trodde at hon var missnöjd, det hon om denna bal icke blifvit averterad och således kunnat gifva all den recherche åt sin parure, som hon vanligen ger, och hvarpå hon dagen förut lemnat sina damer ett stort bevis. Vid fröken Brahes dop hade hon en grann coiffure, en half timme därefter, då couren började, hade hon gjort en helt ny toilette nästan ifrån hufvud til fötterna; sådan omklädsel utgör hennes förnämsta nöje och tidsfördrif.

Den 17 Februari, Torsdag, förmiddagen ger Hans Maj:t en dejeuné uti grefve Pehrs hus uti de rum, som prinsen af Holstein skall occupera, åt några damer, som vanligen äro vid hofvet. Denne prins ankomst ger mycken nyfikenhet åt alla, ovisst antingen den samma skall tilskrifvas en medfödd nationel caractere eller til Sveriges läge, hvilket, afskildt ifrån det öfriga Europa uti sin egen vrå, saknar de resande och besökande af alla stånd,

som alla andra länder så ymnogt se. Hvilketdera orsaken är, så är det säkert, at alla utlänningar, i synnerhet de främmande ministrarne, förundra sig öfver våra anstalter.

Prinsens af Holstein och stallmästaren Munckts tilkommande rum äro vackra, men ej förtjena de det medfjäsande som ett af verldenes underverk. Capitaine Aminoff, som är skickad emot prinsen af Holstein, upsänder berättelse, det prinsen den 11 Februari kommit til Helsingborg, och följande dagen fortsatt sin resa til Engelholm, at sedan se Göteborg; hvaruppå Aminoff vid det förra stället hunnit prinsen, därstädes aflagt sin compliment, obligerat honom at vända sin resa til Stockholm, dit hans marcheroute tils Söndagsafton den 20 är utsatt.

Directionen öfver spectaclerna hade så anstaltat, at Hans Maj:t hvarje Fredag skulle få uti sina inre rum i slottet ett fransyskt spectacle. Ett sådant hade äfven til Fredagen blifvit utsatt, hvilken var den första dagen, som prinsen väntades. Billetter til detta spectacle hade til alla blifvit utgifna efter en af Hans Maj:t sjelf författad lista. Billetterna voro tryckta och med vakthafvande kammarherren gref Stenbocks sigill. Entréen var genom små rum och upgången en liten trappa. Billetter blefvo utgifna äfven til dem, som enligt sina ämbeten och fullmagter hafva inträden uti alla kongl. rum; både öfverkammarherrar, statsfruar och Kongl. Maj:ts kammarherrar erhöllo billetter, hvilket förundrade mången.

Uti tullsocieteten sökte vi at påskynda det sista årets hufvudbok; vi erhöllo de första bägge årens, 1777 och 78 års hufvudböcker renskrifna. Vid vårt tilträde til denna administration voro 7 års hufvudböcker oafslutne under kronoförvaltningen. Efter våra böcker befinnes, at kronan utom den stipulerade arrendesumman af stora sjötullen erhållit i vinst

för år 1777	47,882	rdr.
» » 1778	52,056	»
» » 1779	65,000	»
	164,938	rdr.

Arrendatorernas vinst å stora sjötullen har varit

för 1777	28,729	rdr,
» 1778	31,234	»
» 1779	39,000	»
	98,963	rdr.

När man til den föregående summan af 164,938 rdr lägger kronans avance af landttullarne, hvilken jämte myntförändringen utgör 9 tunnor guld, så finner man at kronan, utom en stor arrendesumma, som redan var vid sitt afslutande högre än kronans då varande inkomst, vunnit genom vår administration inom trenne år inemot 19 tunnor guld jämte afslutade böcker, redighet i räkenskapssättet, mindre tvång uppå handeln, och vi endast den äran at med redlighet hafva fört vår förvaltning, utan annan erkänsla än ett eget godt samvetes vitnesbörd.

Åtskilliga olyckliga händelser hafva inom några dagar tildragit sig, som orsakat enskilda famillers bekymmersamma oro. Min syster hofmarskalkinnan Piper bröt ett ben af sig, då hon skulle stiga utur sin släda, fröken Mörner en fot, då hon skulle gå utför en trappa, kammarherren Carl De Geer sin högra arm af sig äfven på ett slädparti. Dessa scandinaviska nöjen medföra sådan hogkomst. Grefvinnan Ribbing stöter sönder sitt hufvud emot en dörr, man skulle tro at en illagörande ande denna vecka styrt alla våra små händelser.

Den 18 Februari, Fredag, gafs uti Hans Maj:ts inre rum comedien *Le Tartuffe* och därtil den lilla piecen *Le bon temps passé.* Salen var så arrangerad, at på ymse sidor om Deras Maj:ters och prinsarnes stolar voro tabouretter för rådet och deras fruar samt för prinsen af Holstein satte, bakom drotningens stol voro tabouretter för statsfruarna, sedan bänkar för de öfriga damer och cavalierer. I fonden af salen var en läktare, där Hans Maj:t sjelf merendels plär sitta; de af damer och cavalierer, som tro sig vara artigast, söka gerna denna läktare, at bli distinguerade från den andre foulen af spectateurer, som ej hafva så

brillanta pretentioner. Mycken intrigue var at erhålla billetter til detta spectacle för at visa, det man var ihogkommen, mången anlitade sina protecteurer och protectricer, månge blefvo glömde, dels med flit, dels af våda, alt ämnen til uträkningar. Alla af rådet voro budne utom riksråderne Stockenström, Beck-Friis och Bunge samt riksrådet Ridderstolpe, som nu mera ej sitter i rådet. Grefve Brahe uti sin capitainesuniform tog sin place ibland rådet. Prinsen af Holstein skall således cedera högra handen til den, som gör capitainestjenst vid dragonerna. Hans Maj:t hade gifvit rådet til känna, det han icke ämnade tillåta, det prinsen af Holstein skulle ega den pretention at taga företräde för rådet, at Hans Maj:t ej ämnade honom mera distinction, än den som prins Ferdinand erhållit, hvilken alltid cederade riksens råd; at Hans Maj:t därföre deciderat, at riksrådet Höpken, såsom den äldste af riksens råd, skulle ega den förste tabouretten och prinsen af Holstein den andra bredevid honom, hvarigenom rådets rang blifvit bibehållen, men alla de andra riksens råd af höflighet cedera honom rummet såsom konungens cousin. Hela rådet funno sig nöjde med denna Hans Maj:ts nådiga arrangement och bibehållande af deras rättigheter, och deputerade riksrådet Höpken såsom den äldste at härföre hos Kongl. Maj:t aflägga rådets erkänsla och tacksamhet.

Sedan spectaclet ganska sent var förbi, var en soupé hos statsfruen generalskan Wrangel, hvarest Deras Maj:ter souperade jämte några andre personer, som pläga til dessa soupéer vanligen inviteras; de öfrige reste hem til sig efter de cotterier hvar och en kunnat formera. — Ingen af de främmande ministrarne var vid detta tilfälle närvarande; comedien blef tämmeligen väl spelad, men theatern är liten, och decorationerna således ofullkomliga. Baron Barnekov tyckes med mycken möda åtaga sig alla omsorgerna: hvartil tjena alla onödiga bravader?

Den lilla obetydeliga friherrinnan Cederström har dock upväckt många de öfriga damers afund och missnöje både öfver den distinction hon vid hofvet tror sig ega, som ock

öfver hennes underliga manér, myckna frågvisa och outösliga sqvaller. De tycka, at en liten fröken Voltemat borde ega mera modestie, men hon gifver sig ridiculer alla dagar. Hans Maj:t hade sista operadagen befalt henne jämte grefvinnorna Löwenhielm och Lantingshausen sitta i sin grillerade loge; detta är en stor distinction för alla damer, och den samma började förvända hennes lilla hjärna. Hon frågade grefvinnan Löwenhielm tusende gånger, huru man uti logen placerade sig, hvar kungens ställe var och millioner andra frågor, som aldrig tryta henne. Den lilla aimable grefvinnan Löwenhielm ledsnade icke at svara henne, men hon var outtröttelig i sina frågor, och slutet blef alltid at få veta, huru man placerade sig, säkerligen i tanke at hennes rum skulle blifva bredevid Hans Maj:t. Grefvinnan Löwenhielm tröttnade til slut och gaf henne detta makalösa svar: »man placerar sig bakom dem, som sitta framföre», och gaf henne indirectement härigenom til känna, hvar hennes rum borde vara och utan frågor af henne sökas.

Den 19 Februari, Lördag. Hans Maj:t geck om förmiddagen til riksrådet Ulric Scheffer, satte sig sedan uti sin släda, som kördes af understallmästaren Bruce, reste til Ulricsdal och åt där middag. Til afton hade Hans Maj:t inviterat både hertiginnan och prinsessan Albertina; man har observerat, at prinsessan nu inom kort tid i större intimitet än förut med det kungliga hofvet lefvat. Efter soupén gaf Hans Maj:t prinsessorna en surprise af en bal, som blef ganska animerad och varade til kl. 4 Söndagsmorgonen. Drotningen var äfvenledes icke uppå denna bal, man föreger samma skäl som förra gången, och andre tro samma orsaker som förra gången gjorde, at hon nu retirerade sig. Hon hade äfven icke vetat, at det skulle bli bal, och hennes parure och granlåt äro ännu vid hennes år hennes käraste nöjen och saker för henne af den största vigt. Hans Maj:t dansade sjelf uti första contredansen, och

tycktes alla nu taga skäl för all den tid de under carnavalen icke dansat.

Hans Maj:t hade äfven omändrat meubleringen i sina cabinetter och låtit upsätta därstädes de collectioner af målningar han på en kort tid gjort, i synnerhet alla dem han uppå auction efter grefvinnan Sack sig tilhandlat, som jämte hvad Hans Maj:t af målningar förut egt göra Hans Maj:ts samlingar både väl utvalda och stora. Hans Maj:t har til sin öfveradjutant af flygeln med majors rang antagit den unge gref Gustaf Wachtmeister, som i preussisk tjenst varit nytjad och förleden sommar därifrån återkom.

Den 20 Februari, Söndag. Denna dag hade Hans Maj:t erhållit underrättelse, at prinsen af Holstein skulle ankomma. Hertig Fredric kom äfven til Stockholm ifrån sitt Tullgarn.

Ryske chargé d'affaires Ruckman reste emot prinsen til Fittja at complimentera honom, och har man all anledning at tro, det Ruckman ifrån sitt hof har ordres at med råd och underrättelser tjena denne prins. Vid Liljeholmen hade Hans Maj:t sändt sina vagnar emot honom jämte ceremoniemästaren Fredenheim, som därstädes skulle emottaga honom och sedan under hela dess vistande i Stockholm blifva honom följaktig. En collation var honom äfven vid Liljeholmen serverad under ombytet af vagnarne. Han kom til Stockholm kl. 7 om afton. Han reste strax til sitt hus, omklädde sig i hast, och jämte Fredenheim åkte uti Hans Maj:ts vagn, som han hädanefter alltid skall bruka, til riksrådet Ulric Scheffer, både at göra honom första visiten, som ock af honom begära timmen til sin audience hos Hans Maj:t och den kongl. famillen. Riksrådet Scheffer emottog honom uppå halfva sitt salsgolf, förde honom uti sin grefvinnas rum, hade där en kort conference med honom, följde honom sedan til yttersta salsdörren, och prinsen reste hem til sig, där han med sina cavalierer skulle få soupera. Hans Maj:t hade engagerat kammarherren gref Oxenstierna, stallmästaren Munck, baronerna Cederström och Stierneld samt

baron Wachtmeister at strax efter dess ankomst göra honom visite. Denna skedde, då han var hos riksrådet Scheffer, så at de icke träffade honom, utan läto upskrifva sina namn. Efter dess återkomst ifrån riksrådet Scheffer hade Hans Maj:t sändt sin lifpage ryttmästaren Jernfeltz uti en hofvagn med 3 par hästar, at å Hans Maj:ts vägnar complimentera prinsen öfver sin lyckliga ankomst. Prinsen är trött, önskar sig hvila och lärer redan bäfva för alla de etiquetter och ceremonier, som förestå honom. Men detta är de fleste prinsars öde at sällan få bibehålla en lycklig incognito, då de antingen sjelfva bryta den samma eller komma til andra hof, där representationen icke bland indifferente saker kan anses.

Man har mycken anledning at tro, det ryske chargé d'affaires Ruckman sedermera gifvit prinsen missnöje öfver den commission Jernfeltz egde; och hafva de funnit at det var besynnerligt at prinsen skulle få den första beskickningen ifrån Hans Maj:t genom en lifpage, hvilken den kejserlige ministern refuserat at äta med, och som upväckte förleden sommar så mycket tracasserie. Prinsen har dock emot Jernfeltz varit mycket poli och i öfrigit til Fredenheim förklarat, at ehuru han vore hatare af alla etiquetter, så ville han dock med nöje underkasta sig alla dem, som procurera honom den lyckan at blifva af Hans Maj:t känd.

Den 21 Februari, Måndag. Uppå Hans Maj:ts levée blefvo hertigens af Holstein cavalierer, en grefve Schmettau, som är domherre af Lübeck, och en baron von Ungern-Sternberg presenterade af baron Ridderstolpe. Hans Maj:t talade vid dem och gjorde dem en nådig accueil. — Sedan var inrikes conseil, och då den var slutad, sändes ceremoniemästaren Fredenheim at avertera prinsen, det han kl. half 1 för Hans Maj:t skulle blifva presenterad. Alla etiquetter voro då reglerade, och ett stort antal spectateurer hade samlat sig. Prinsen hade fått en Hans Maj:ts statsvagn med 4 par hästar. Prinsen observerade genast, at det var en vis-à-vis, och sade ceremoniemästaren, at han var desti-

nerad at åka framuti vagnen; han frågade, om han ej hade någon vagn för sina cavalierer, och den hade stallet glömt; en ful hyrvagn med desse cavalierer geck derföre före denna Hans Maj:ts vagn. Gardies-högvakten gjorde honom honneur med gevärsgående, såsom för riksråderne sker; men dragonvakten ryckte icke ut, emedan Hans Maj:t därom ingen à part befallning utgifvit. Vid trappan blef prinsen af underceremoniemästaren von Moltzer emottagen, som geck framföre honom; i stånddrabantesalen hade stånddrabanterne nedlagde bardisaner tvärs före rummet och stodo endast bredevid dem, utan at göra vidare honneur. I drabantesalen hade 18 drabanter nedlagde carbiner på golfvet, hvilket är något nytt. Drabanterne stodo upstälde bredevid carbinerne, och då prinsen geck dem förbi, togo de hattarne af sig och bockade sig, men gjorde ingen honneur; de bägge vid matsalsdörren posterade drabanter stego äfven up ifrån sina stolar, gingo til sina carbiner, men skyldrade icke. I matsalen blef prinsen af hofmarskalken baron Düben med staf i handen, medföljd af 6 hofjunkare, emottagen; där stodo alla pagerne rangerade en haye. I audiencerumsdörren blef han af Hans Maj:ts vakthafvande kammarherre baron Bengt Sparre emottagen och förd i sängkammaren, hvarest han af öfverkammarherren baron Ridderstolpe blef emottagen. I sängkammaren voro alla de personer, som hafva entréerna til Hvita rummet. Hans Maj:t var uti sitt conseilcabinet, hvarest alla de hade inträde och voro närvarande, som hafva entréer uti sängkammaren enligt den för några dagar sedan upsatta listan. Prinsen blef af baron Ridderstolpe anmäld. Hans Maj:t stod midt uppå golfvet, prinsen kom in och hade ceremoniemästaren vid sin sida; baron Ridderstolpe steg då fram och presenterade honom för Hans Maj:t; då Hans Maj:t geck några steg fram, tog honom i famn, gaf honom saluten och kallade honom *mon cousin*, bad honom vara välkommen på ett ganska obligeant sätt och med sådana termer. Prinsen svarade ganska artigt och sade, at all hans åstundan hade alltid varit at få hos Hans Maj:t göra sig känd, at han ofta mediterat denna

resa, men at hinder alltid mött. Hans Maj:t gjorde sedan conversationen mera generel, beklagade prinsen, som slitit ondt under en besvärlig resa, och sade, »qu'Aminoff lui avoit dit que *le Prince* n'avoit point amené de lit, et que le Prince avoit été obligé de coucher sur son manteau». Han svarade »qu'il avoit été élevé dès sa jeunesse pour être soldat: ainsi il s'étoit habitué à la fatigue.» Under denna conversationen, som varade en stund om, sade alltid Hans Maj:t »le Prince». Ändteligen sade Hans Maj:t »Comme son altesse avoit encore quelques visites à faire, il se voyoit obligé bien malgré lui de rompre un entretien, qui lui étoit fort agréable»; bad honom sedan äta middag med sig, men prinsen excuserade sig och skylde på en svår migraine, han ofta har, och som är den enda plåga som honom mycket besvärar. Däruppå gjorde han sin reverence och blef til sängkammaren återförd af baron Ridderstolpe.

Prinsen i akt tog under denna upvaktning all den värdighet, som han trodde sig vara sig sjelf skyldig, utan at uti något fela uti sin vördnad emot Hans Maj:t; men han kyste icke handen som prins Ferdinand, och bockade sig icke så djupt som segervinnaren vid Fellingshausen. Hans maintien var noble, hans air modeste och hans tal höfligt, vördnadsfullt, men hvarken lågt eller tvunget.

Utur sängkammaren fördes prinsen genom galleriet; uti halfva galleriet blef han af drotningens hofmarskalk baron Manderström jämte drotningens hofstat emottagen och uti sängkammaren införd; därstädes af öfverkammarherren gref Carl Piper emottagen och hos drotningen anmäld. Drotningen var uti sin toilettekammare, där hofmästarinnan grefvinnan Carl Fersen, dess statsfruar, dess öfverhofstallmästare baron Carl Oxenstierna, statssecreteraren baron Liljencrantz jämte grefvinnan Lantingshausen och friherrinnan Manderström, som varit drotningens hoffröknar, voro närvarande. Prinsen blef för henne af gref Carl Piper presenterad; drotningen gjorde honom sjelf complimenten, och denna visite geck snart förbi. Han

presenterade äfven drotningen ett bref ifrån dess mor, enkedrotningen af Danmark. Sedan skedde visiten til kronprinsen.

Prinsen fortsatte sin visite til hertig Carl, som hade posterat en cavalier uti hvart och ett af sina rum at emottaga honom, var sjelf uti sin sängkammare, där prinsen af Holstein af generalen baron Mörner blef anmäld och införd; denna conversation var icke lång. Sedan skedde visiten til hertiginnan, som var uti sin sängkammare, där hennes hoffröknar voro närvarande; presentationen skedde af hennes förste hofstallmästare, generallieutenanten baron Duvall. Sist gjordes visiten til hertig Fredric, där kammarherren Carleson, såsom den förnämste af dess hof, gjorde en sorts presentation, hvilken var mindre nödig, efter hertigen förut gjort dess bekantskap i Hamburg och på flere ställen under sina resor.

Då prinsen nu, sedan han för Hans Maj:t blifvit presenterad, geck genom drabantesalen, gjorde de bägge posterna af drabanterna honom honneur, såsom för en af riksens råd. Vaktmästarne inom öfverhetens rum öpnade honom äfven de bägge battanterna af dörrarne, då ingen af kongl. famillen var närvarande, äfven såsom för en af riksens råd.

Sedan prinsen af Holstein fulländat hela sin cour, sade han sig af sin migraine vara indisponerad, begärte at få resa hem, och åt middag ensam. Vid detta tilfälle kan man hafva anledning at tro, det denna indisposition vore mera förstäld än verkelig; man tror at han fruktade en diné de cérémonie, uti hvilken han skulle blifva tvungen at cedera rådet, hvilket han i dag föresatt sig at icke göra, äfven som at icke göra den första visiten. Man tror at Ruckman uti alt detta har mycken del, och at gref Brahes excellenceskap därtil äfven bidrager. Baron Düben var ganska missnöjd med sin commission, som var at både middagar och aftnar hålla bord för prinsens cavalierer. En hofmarskalkstaffel, säger baron Düben, är uti alla länder ansedd, ingen refuserar dess bjudning, de förnämste herrar äta vid den samma; detta har äfven i Sverige händt,

men då fändrickar kunna admitteras til konungens bord, så lära de personer, som hofmarskalken kan bjuda, icke mycket distinguera detta bord, om ej af personel vänskap för honom, hvilken äfven i hof icke mycket är at lita på. Det som i synnerhet förtretade Düben är, at han genom detta tvång aldrig kan blifva admissible uti någon af Hans Maj:ts måltider under hela denna tid, hvilket äfven för hans egenkärlek är en svår stöt. Hvartil tjenar då ett blått band, som är så vackert at paradera med?

Om eftermiddagen gjorde jag min upvaktning hos prinsen och förnyade den bekantskap jag år 1774 i Petersburg med honom gjort.

Kl. efter 5 reste prinsen til Fredricshof at hos enkedrotningen göra sin upvaktning. Enkedrotningen hade förut genom riksrådet Ribbing låtit Hans Maj:t veta, det hon ämnade bibehålla sin gamla etiquette, men ville undvika at med mycken ceremonie se prinsen, utan endast som en slägtinge. Hans Maj:t svarade riksrådet Ribbing, det han hade glömt enkedrotningens etiquette, och kunde sig icke utlåta om den samma något, utan at det dependerade af henne at emottaga honom, huru hon behagade. Uti ständdrabantesalen voro alle dess ständdrabanter upstälde, som gjorde höger om, och gjorde den vanliga honneuren med sina bardisaner. Uti dörren emellan ständdrabantesalen och billardsalen blef prinsen af hofmarskalken Piper med hofjunkare och stallmästare emottagen; uti denna sal stodo alla pagerne rangerade. Uti dörren emellan billardsalen och det röda förmaket blef prinsen emottagen af tre drotningens kammarherrar och införd uti drotningens röda cabinet. Drotningen var sjelf uti det gröna med sin hofmästarinna grefvinnan Bielke, öfverhofstallmästaren gref Ulric De la Gardie och öfverkammarherren gref Carl De la Gardie. Sedan infördes prinsen til henne, där conversationen genast började och fortsattes med mycken accueil å drotningens sida och mycken vördnad å prinsens. Drotningen bad honom icke vara främmande hos sig, utan lefva som ibland sina slägtingar, och göra henne det nöje at se henne så ofta som hans tid tilläte.

Därifrån fördes prinsen til prinsessan Albertina, han emottogs af hennes hofmarskalk grefve Mörner, presenterades af hennes öfverkammarherre gref Bonde uti hennes sängkammare, hvarest dess hofmästarinna grefvinnan Carl De la Gardie och hoffröken voro närvarande.

Efter denna visite kom prinsen uppå operan, där han hade fått sin loge bredevid hertig Fredrics loge; han hade sina cavalierer med sig, men uti den samma satt äfven capitaine Aminoff. Ceremoniemästaren tyckes endast följa honom i staden och vid ceremonier, och inom hofvet capitaine Aminoff. Den utnötta operan *Arsène* gafs, något bätre än de sämsta gångerna, men hvarken operan eller directionen til mycken heder. Hans Maj:t talade vid honom några gånger ifrån sin grillerade loge; hertig Fredric såsom dess granne underhölt conversationen.

Efter operan gaf Hans Maj:t en stor soupé, uppå hvilken prinsen blef bjuden och infant sig jämte hertiginnan och prinsessan Albertina. Innan soupén talade Hans Maj:t länge vid honom. Hans Maj:t frågade honom ibland annat, om han vore uti rysk tjenst, som Ruckman här utspridt. Prinsen nekade det samma och sade sig aldrig velat där emottaga någon tjenst. Ett nytt missnöje med Ruckman, hvilket tyckes bevisa, at någon köld svalkat den värma, som förut varit med det ryska hofvet. Baron Cederström drog pharaobanque, men prinsen spelade ganska litet. Vid soupén placerade Hans Maj:t prinsessan Albertina sig til höger och grefvinnan Axel Fersen til vänster, prinsen af Holstein bredevid prinsessan och bredevid honom grefvinnan Höpken, som, ehuru hon efter sitt enkestånd för första gången vid hofvet var synlig, tycktes icke hafva glömt några af sina behagligheter, hon tycktes animera denne vackre prins, om hvilken dock våra damer fått den idée, at han med all köld skulle bemöta alla deras charmer. Hans Maj:t hade til denna soupé befalt alla de vackraste och artigaste af damerna jämte några andra, som för syndernes skuld blifvit en vane at de med hofvet skola följa. Hertiginnan var placerad bredvid drotningen vid ändan af bordet.

Soupén varade tils kl. 1, spel efter måltiden och sedan hvila.

Den 22 Februari, Tisdag. Riksrådet Ulric Scheffer berättade mig, at bref från Haag voro ankomne, som förmäla, det generalstaterna agreerat mitt utnämnande, hvarigenom jag blifvit en motsvarande person emot deras baron Linden.

Man trodde, at prinsen af Holstein skulle uppå levéen göra Hans Maj:t sin upvaktning, han tycktes äfven inbilla Aminoff det samma, men han skylde däruppå, at han väntat uppå vagn, hvarigenom han äfven kom för sent. Hans Maj:t böd honom at äta middag med sig utan någon ceremonie, den var uti pelaresalen. Hans Maj:t hade sjelf skrifvit lista uppå dem han til denna diné befalt. Prinsen satt til höger om Hans Maj:t och gref Carl Fersen til vänster. Hans Maj:t hade icke befalt någon af rådet, icke en gång gref Brahe. Generalen Zöge satt uppå andra sidan om prinsen. Dinén var mera glad än läcker. Baron Düben tycktes äfven genom dessa elaka måltider göra sin närvaro oundgängelig; men Hans Maj:t sade: af två onda ting utväljer jag häldre at äta illa; man frågar oftare efter honom i spel än vid hofhållningen. Prinsen har talt med Hans Maj:t både om sina visiter hos rådet, som ock uti andra etiquettesfrågor; han har då sagt, at sedan Hans Maj:t med så mycken appareil emottagit honom, ifrån den incognito, hvarmed han önskat få vistas vid Hans Maj:ts hof, så fordrade hans tacksamhet emot Hans Maj:t, hans värdighet som Hans Maj:ts cousin och de principer, han hade om sina rättigheter, at icke eftergifva något af det han trodde sig genom sin födsel tilkomma. Han nekade således all preeminence åt rådet, och önskade at ej med dem på något sätt blifva comprometterad.

Prinsen kom om afton på den vanliga couren. Hans Maj:t sände genast kammarherren Bengt Sparre at tilsäga honom, det Hans Maj:t accorderat honom entréerne uti det Hvita rummet, hvarest han ock genast tog sitt inträde;

och hans namn kommer at teknas på den stora listan, som sitter uppå hvita cabinetsdörren. Vid spelbordet hade Hans Maj:t hertiginnan til höger och prinsessan til vänster. Prinsen blef satt bredvid hertiginnan, ingen af rådet spelte med Hans Maj:t, men trenne med drotningen; de öfrige vid Hans Maj:ts bord voro damer, främmande ministrar och af inlänske cavalierer general Sprengtporten, general Zöge, baron Düben och generalen Duvall. Då soupé public blef, retirerade prinsen sig; alla undrade däröfver; men prinsen var härom med Hans Maj:t öfverenskommen på det sätt, at han nästa gång skulle infinna sig. Han tyckte sig som prins af blodet ej vid en publique spisning kunna assistera. Under det at Deras Maj:ter gingo til soupén, hade de främmande ministrarne samlat sig uti galleriet och anmodat Ruckman at procurera dem prinsens bekantskap, hvilket han äfven därstädes gjorde; hvarigenom de undgå at göra hvarannan första visiten, hvilken ministrarne hade föresatt sig at icke göra. Prinsen reste hem til sig, tils soupén var förbi, då han ville resa til fru Wrangel, dit han blifvit buden at soupera redan förleden gårdag. Detta skulle och skulle icke vara en statsfru-soupé, ehuru den skedde i slottet uti hennes rum, maten serverad utur Hans Maj:ts kök, och bordet uppassadt af Hans Maj:ts livrée. Fru Wrangel hade budit samma gäster uppå kort, som gemenligen bjudas några timmar förut af en kringspringande löpare. Bjudningen på kort skulle bemärka, at det var en enskild soupé. Prinsen hade emottagit anbudet och lofvat komma. Fru Wrangel hade äfven budit några af rådet; men då hon feck höra rangdisputen, nödgades hon skicka återbud til alla dem, som af dem voro budne, ehuru de redan lofvat komma och genom kort blifvit inviterade. Hennes man, generalen baron Gustaf Wrangel, åtog sig denna commission, äfven så besynnerlig af honom, såsom den som alltid har rådsstolen i perspective, som därigenom at han är illa anskrifven vid hofvet och därföre blir til ett sådant ärende nytjad. Andra damer undrade hvarföre fru Wrangel blef vald at gifva denna soupé. Två åtskilda or-

saker voro därtil, först at hennes rum äro vackrast och bäst meublerade, sedan at hon såsom minst väl anskrifven vid hofvet kunnat få tåla en refus, i fall prinsen nekat at komma, eller kunnat få skulden, i fall några andra scener skulle hända, som vid dylika tilfällen icke äro rara, och hon snarare än någon annan kunna desavoueras. Man observerade, at hvarken grefvinnan Axel Fersen, grefvinnan Bielke, fru Liewen eller några sådana damer voro inviterade; fru Cederström var buden. Hans Maj:t kom sedan ned uppå fru Wrangels soupé och var där tils kl. 1. Prinsens cavalierer voro icke budne til fru Wrangel, hvilket äfven var ganska besynnerligt. Nog hade de därstädes kunnat soupera så väl som flere, hvilka där voro. De souperade med baron Düben, som äfven nu inviterat fruntimmer, af hvilka åtskilliga nekade, troendes det vara emot deras värdighet; capitainskan Aminoff nekade äfven. Alla tro sig berättigade at lefva i öfverhetens familiera societet.

Rådet börjar med mycket missnöje at anse prinsens af Holstein dem nekade första visite och tro, at om han mycket därtil blifvit presserad, så hade han icke undandragit sig detta. De minst klarsynte skylla på ceremoniemästaren Fredenheim, at han underlåter gifva prinsen de underrättelser, som hans ämbete fordrar, at han ej rätt kan exprimera sig, med ett ord, han får upbära påföljder af en sak, til hvilken han icke är orsak. De kloke bland dem säga: Prinsen af Holstein kan hvarken gifva oss eller betaga oss vår rang. Är den icke etablerad förut, så blifver den det icke därmed, at prinsen af Holstein cederar oss högra handen. En annan prins disputerade det, och tvisten stod alltid öppen. Är vår rang etablerad, så förlora vi icke den, då vi sjelfvilligt icke cedera ett steg, och då en prins par fantaisie disputerar, det hundrade andre aldrig sätta i fråga. Detta är således hvarken en vunnen eller förlorad bataille. De försigtige fälla icke sitt omdöme uti denna sak, där de se at en konungs cousin både kan hafva stora pretentioner

och stort medhåll emot några indifferente rådspersoner och ett hvarken älskadt eller ansedt rådsämbete.

Man tror sig med skäl kunna sluta, at denna prinsens af Holstein resa icke är ett simpelt vänskaps- och slägtebesök, men at andra politiske orsaker härtil bidraga; at han, såsom den där ämnade snart träda i gifte och således väntade sig posteritet, för denna posteritet borde vara omtänkt; at biskopens af Lübeck höga ålder, dess sons förklarade svaghet til dess sinnen, och dennes därigenom redan erhållne coadjutorat öfver Lübeck samt förklarande för denne olycklige prins förmyndare tyckes lofva honom snart tillträde både til biskopsdömet, som ock til Oldenburg och Delmenhorst; at genom kejsarinnans af Ryssland bemedlande, Danmarks förnöjande, och storfurstens i Ryssland afsägelse detta arf framdeles skulle blifva dess tilhörighet; at de enda motstånd, som härvid kunna göras, äro de ifrån det svenska konungahusets sida, emedan Hans Maj:t, ehuru salig konung Adolf Fredric gjort en eventuel öfverenskommelse med kejsarinnan i Ryssland och Danmark om Slesvigs bortbytande emot dessa grefskaper, Hans Maj:t dock sedan sitt tilträde til regeringen, och i synnerhet då detta utbyte skedde, alltid deremot protesterat, och äfven vid Wienska hofvet förbehållit sig talan öppen. Man kan med visshet förutse, at Hans Maj:t icke härvid lärer aquiescera, om ej honom något ansenligare vederlag å någon annan sida förvissas.

Den 23 Februari, Onsdag. Prinsen af Holstein kom uppå Hans Maj:ts levée. Så snart Hans Maj:t feck veta at han var uti de yttre rummen, där alla, som den ämna bevista, samla sig, sände Hans Maj:t sin vakthafvande kammarherre at å Hans Maj:ts vägnar gifva prinsen entréerne til sängkammaren, hvilka han genast emottog och tackade Hans Maj:t därföre; dess namn skall äfven uppå den på dörren upsatte listan påskrifvas. Riksrådet Beck-Friis ville å rådets sida effectuera sina pretentioner, stälde sig vid sängkammaredörren, på det han genast vid dess

öpnande skulle kunna först inträda och således prevenera prinsen, som denna usage så noga icke kände; men genom denna rättighet til entréen, som prinsen erhölt, stadnade hela Beck-Friis project uti ett tilräckeligt bevis utaf dess tiltagsenhet och resolution, men därjämte til ett äfven så stort bevis, at där månge slags etiquetter blifvit införde, där finnas tusende tilfällen at vända dem til dens faveur man behagar.

Då prinsen til middagen skulle til slottet upresa, hände af en gardies-utropsposts försummelse, at högvakten manquerade gå i gevär för honom; posten hade icke sett prinsens vagn och försummat ropa »i gevär.» Så snart prinsen steg ur vagnen, skickade han genast capitainen Aminoff til capitainen af vakten och bad honom icke låta straffa den soldaten, som försummat sig; at han ursäktade detta fel, som så lätt kan hända. När begreppet vändes til etiquetter, är man vid hvarje steg upmärksam, så har det äfven händt med denne prins. Han kom hit utan pretentioner, hans närvaro tilskapar nya i hvart ögnablick, och han reser hädan med beredda tracasserier, ej så snart qväfda, som upväckta.

Hans Maj:t hade äfven til sin middagsmåltid befalt presidenten baron Leijonhufvud, som ifrån sin frimurareambassade nu hitkom. Denne hederlige mans dårskap — ty alla hafva vi någon — har alltid varit en affecterad singularité i klädbonad. Uti vissa delar af den samma har han genom inrättningarna blifvit mycket hulpen, men detta är ej nog för hans imagination. Besynnerliga hårpungar, ännu underligare cocarder m. m. hafva alltid tjent honom til prydnad. Detta torde vara åtlöje värdt, men nog fordrar en anständig belefvenhet, det icke alla närvarande unge hofmän utan återhåll utskrattade denne gamle man, som varit Hans Maj:ts cavalier i dess barndom, sedan landtmarskalk och nu är president uti en berömd hofrätt. Prinsen af Holstein var förundrad öfver detta, han syntes icke draga på munnen, men väl vara häpen at se sådant i öfverhetens närvaro och det opåtaldt ske.

Om eftermiddagen besvarade prinsen alla de visiter som honom blifvit gjorda, han var äfven hos hofmästarinnorna och statsfruarne. Ännu ingen visite til rådet; det senatoriale högmodet börjar falla och vända sig i ondska.

Om afton var cour hos enkedrotningen på Fredricshof. Prinsen reste dit. Så snart han ditkom, blef han införd uti drotningens cabinet; han blef äfven qvar vid soupéen, drotningen souperade icke en publique, soupén skedde genom lottning, för at undvika all obehaglig etiquettes-dispute; lottningen liknade de flesta lotterier, där man förut känner högsta vinsten. Enkedrotningen feck prinsen af Holstein til moitié, de sutto ej midt för bordet, utan på en sida; hertiginnan feck riksrådet Axel Fersen, prinsessan Albertina presidenten grefve Düben, och så vidare. Efter soupén var en animerad bal, som varade tils morgonen. Prinsen dansade mycket och väl. — Hans Maj:t hade sin soupé uti sin pelaresal, där den vanliga dess societet infant sig, hvilka äro antipoder til den Fredricshofska, ty så svårt tyckes det nu vara at dessa kunna komma hvarandra närmare.

Den 24 Februari, Torsdag. Prinsen af Holstein var förmiddagen uti vår habile Sergels atelier och admirerade hans vackra arbeten, som så mycket förtjena en kännares åseende och enthousiasme och en beskyddares beröm och upmuntran.

Vid Hans Maj:ts levée talade han mycket med några af rådet om prinsens af Holstein dem nekade visite; han sade sig häröfver vara förundrad, och at hvad man kunnat är gjordt för at obligera honom därtil. Riksrådet Axel Fersen sade ibland annat, at rådet alltid varit i samma cas, då sådane prinsar varit här, och at påföljden alltid blifvit den, at ingendera cederat, at rådet alltid därigenom bibehållit sitt inbillade anseende, och desse prinsar icke eftergifvit några af de rättigheter de trodde sig vara medfödde; at då salig konung Fredric den I:s bröder prinsarne af Hessen voro här, hvilka af sin bror som konung blifvit

mycket favoriserade, hade samma disputer yppats, men alltid så slutats, at ingendera cederat, rådet undvikit all rangtäflan med dem, och de uti sina hus ej sett hvarandra; så lärer äfven slutet blifva denna gången, åtminstone tyckes det så på närvarande ställning. Hans Maj:t svarade: »det ser så ut, och om riksens råd äro härmed nöjde, så är det en affair, som rörer dem närmast».

Til middagen åt prinsen åter hos Hans Maj:t uti pelaresalen med några därtil budne personer. Nu tyckas dessa middagsmåltider börja blifva genante. ehuru man talar om resor, om revolutionen. om operan och dylikt. Nog skulle det önskas, at hertig Carl äfven ville bjuda prinsen til sig, för at göra någon variation: äfven så enkedrotningen. Men den förre har en lindrig frossfeber. som göres til ganska häftig, til at detta undvika, och den senare torde Hans Maj:t icke vara så mån at hon med sådana civiliteter blandade sig.

Ambassadeuren grefve Creutz har uti sin sista depeche til Hans Maj:t insändt en förtekning på de svenske sjöofficerare, som nu vid franska flottan tjena, med amiralernes omdömen öfver hvar och en, hvaribland i synnerhet berömmas en baron Rehbinder, gref Wachtmeister, Nordenskiöld och de Frese såsom ämnen. hvilka til amiraler böra utses och til hvilka de angelägnaste expeditioner kunna anförtros. Arméens flotta har den heder at ega trenne af desse, och hela amiralitetet ej mera än en. General Trolle. som åt middag hos Hans Maj:t, feck med en innerlig glädje läsa denna depeche och se sina skickelige officerare berömmas.

Om afton gafs operan *Zemire och Azor*. Baron Barnekow hade tillåtit den nygifta och fula madame Marcadet få denna representationen för sin räkning. Hon hade agerat directeur af spectaclen, det han bort göra, disponerat om loger, utsålt dem såsom uppå en auction, och som premierministern riksrådet Ulric Scheffer ej var ibland de högst bjudande, så geck han miste om sin loge, uti hvilken vi äro några andre som äfven hafva del; den var

blifven gifven til en kock och en hofmästare. Sådana oanständigheter kan ingen annan theaterdirection än denna tillåta. Operan svarade häremot, aldrig har något spectacle blifvit uslare och ridiculare gifvet.

Om afton var soupé hos grefvinnan Meijerfelt inom slottet, då Deras Maj:ter där souperade; prinsen af Holstein var äfven där. Riksråderna Bielke, Axel Fersen och Ulric Scheffer voro äfven där. Bjudningslistan var så skrifven, at den började med presidenten Düben, sedan med en kammarherre, så prinsen af Holstein, så en annan person, så grefve Bielke och så vidare. Man sätter äfven en etiquette uti en lista, som ej någon annan än en löpare behöfver se. Prinsen af Holstein satte sig icke til bords, han är varsam vid hvart steg. Riksrådet Fersen satt bredvid drotningen. Hans Maj:t spelte schack och souperade intet.

Den 25 Februari, Fredag. Alla händelser hafva rapport med prinsen af Holstein, här sker intet annat än sådant, som angår dess emottagande och undfägnande. Prinsen var i dag uppå Hans Maj:ts levée och åt hos honom middag.

Om afton gafs det så mycket omtalta spectaclet, för hvilket så många anstalter äro gjorde och påtänkte. Hans Maj:t hade sjelf skrifvit en stor bjudningslista och skickat ikring billetter til alla dem, som detta spectacle skulle få bevista, af hvilka en del blefvo befalte til Hans Maj:ts bord och en del til hofmarskalken baron Dübens bord, somlige at gifva detta bordet relief, och andre at vid detta bordet få insteg, hvilka hitintils vid cavalierstafflar alltid ätit. Hans Maj:t hade sjelf skrifvit listan til Dübens bord, uppå hvilken äfven stodo teknade alla dess lifpager. Uti spectaclesalen voro alla placerne assignerade lika som förra gången, äfven prinsens af Holstein tabouret. Men när denne prins kom in uti salen, följde han uppå Hans Maj:ts kallelse med honom uppå läktaren och satte sig bredevid några damer, hvarigenom han undvek all dispute med rådet, som sutto flate uppå sina tabouretter. Riksrådet Höpken var

sjuk, gref Bielke, som var buden, uppehölt sig så länge uti frimurarelogen, tils denna tvetydiga scene var förbi. Denna anstalt drabbade således Ulric Scheffer, såsom den äldste af de närvarande, och som med all sin finesse ej kunde undvika denna ännu större finesse. Spectaclet bestod af *Eugenie*, och den lilla piecen voro alle upmärksamme förundrade at se vara *Les vendanges de Suresne*, men det är icke något nytt, at operadirectionen tyckes hafva förlorat all urskilning och all eftertanke.

Efter slutadt spectacle var soupé uti det nedre galleriet. Hans Maj:ts bord serveradt för 90 personer. Prinsen af Holstein var placerad bredevid prinsessan Albertina, ingen vidare etiquette i akt togs. De meste riksens råd souperade intet, det var endast riksrådet Posse och gref Pontus De la Gardie som sutto til bords. Baron Dübens bord var uti ett af rådsförmaken, han hade alla fröknar vid sitt bord jämte åtskillige cavalierer och åtskillige så kallade cavalierer. Til Hans Maj:ts bord blef af prinsens cavalierer gref Schmettau befald, och Baron Ungern at soupera hos Düben. De kunde icke begripa den skilnad, som sattes dem emellan, men orsaken skulle vara, at Schmettau var grefve och domherre uti Lübeck, och Ungern af en så kallad mindre famille, och at han endast är öfverstelieutenant i rysk tjenst. Ungern var öfver denna oväntade distinction mycket surprenerad, och kunde knapt hålla contenance. Prinsen sjelf var härmed missnöjd. Efter soupén var en stor bal uti den lilla pelaresalen, alla dansande damer voro uti dominor, den ena sökte uti granlåt öfverträffa den andra. Den besynnerliga contrast, som är emellan denna damernas granlåt och cavaliernes klädbonad med sina fläktande kappor, då de dansa, är så löjlig, at den allvarsammaste måste skratta. En sådan bal liknar snarare en masqueradbal än en bal paré. Til dessa dominor hafva damerna stora considerationer eller halfva styfkjortlar, alla de damer som icke dansa bruka sin hofdrägt och sina gallerärmar, cavaliererne i djup hofsorg, helt svart klädde med svarta kappor utgöra til sammans en så total skilnad i klädedrägt,

at masqueraden synes oundvikelig. Prinsen af Holstein dansade mycket och väl, han tycktes hafva deciderat sin conversation emellan grefvinnorna Klinckowström och Lantingshausen, som säkerligen äro bland de artigaste. De andra damerna förgås af harm och förargelse.

Under hela denna festivitet souperade enkedrotningen helt ensam hos grefvinnan Ribbing, hvilket äfven upväckte det pratsamma hoffolkets frågor och gissningar.

Den 26 Februari, Lördag. Prinsen af Holstein åt i dag middag hos enkedrotningen, som med alla vänskapsdemonstrationer emottog honom. Strax efter middagen förde hon honom uti sitt cabinet, där hon uppehöll honom uti en conversation tils kl. inemot sex. Man vet, at hon vid detta tilfälle för honom yppade all sin oro och alla orsaker til hennes missnöjen, alt sedan salig konungens död. Prinsen har med mycken circonspection afhört alt detta, och är det bedröfligt, det alla dessa tracasserier. som uti en evig glömska borde förvaras, på detta sätt kring hela Europa kringspridas och, ehuru sagda i förtroende, dock snart blifva allmänna, hvilket alt äfventyrliga påföljder kan bereda.

Hans Maj:t reste med några personer til Ulricsdal, där han åt middag, och börjar man gissa, det Hans Maj:t strax efter prinsens bortresa lärer återtaga denna sejour.

Eftermiddagen gjorde prinsen visite til alla riksrådinnor. både de som frequentera hofvet och andra. Männerne, ehuru något tröstade, funno alltid, at denna visiten bort höra dem til, och hade de flere gånger öfverlagt, om de icke hos Hans Maj:t i detta ämne bort göra någon representation. De klokaste bland dem afstyrkte detta, såsom ett onödigt steg, hvilket icke kunde hafva någon för dem betydande påföljd; de sågo förut at de skulle erhålla det svar, at som prinsen endast vore här uti ett vänskapsbesök til kongl. famillen, utan at vara stadd uti några publique ärender, så ankom det på honom at se hvem han behagade:

och blefve det alltid för rådet mindre angenämt at få höra, det de icke voro uti detta antal.

Hans Maj:t har dock sagt, det han trodde riksrådet Höpkens indisposition vara en politisk sjukdom. Riksrådet Höpken åter på sin sida sade, at han mycket grundat, hvaruti denna politique skulle kunna bestå, och med all eftertanke har han ej kunnat til sin indisposition finna andra skäl än rhume och förkylning eller lätja, den senare förlåtlig hos en 70 års man, de förre lätt förvärfvade både i hoftrappor, rådssalar och comedier.

Om afton var soupé hos Hans Maj:t uti pelaresalen med ett litet sällskap.

Den 27 Februari, Söndag. Efter en sen och långsam predikan åt prinsen middag med bägge Deras Maj:ter. Det var första gången han med drotningen ätit middag, emedan hon vid Hans Maj:ts vanliga middagsmåltider åter ensam uti sina rum. Om afton voro bägge Deras Maj:ter, hertiginnan, prinsessan Albertina och prinsen af Holstein uppå beurse-asembléen, som var ganska talrik och långvarig. Deras Maj:ter jämte prinsen souperade hos grefvinnan Höpken, där måltid, trängsel och sällskap uti alt liknade de vanliga statsfrusoupéerna.

En proberare vid myntet Nordenskiöld, som erhållit Hans Maj:ts permission at på några år vistas uti England, har därstädes utgifvit en uti 18:de seculo besynnerlig bok, dedicerad til professoren Bergman uti Upsala, och hitsändt de af den samma först tryckte arken. Den har til titul »Veritable theory of alchymie.» Nordenskiöld vill icke vara en simpel guldmakare som de vanlige alchymister, han har långt vidsträcktare plan och håller det sig ovärdigt at göra guld för rikedomars erhållande. Han påstår sig upgifva en konst at til en sådan myckenhet tilverka guld, at det skulle förlora hela sitt värde och ej blifva dyrbarare än aska eller sand. Samma hopp gör han sig om juveler, silfver och andra metaller. Genom detta vanpris hoppas han at ett förakt för dem hos menniskoslägtet kunna in-

planta och därigenom bereda den primitiva kyrkans återupprättande, eller patriarchaltiderne, hvilka tider enligt Skriften skola förestå oss, innan någon större revolution med jordklotet tildrager sig. Han tror sig känna det märkvärdiga Uhrim och Thumim, som uti de alchymiske sublima operationer är så oundgängeligt at känna både til sin kraft och verkan. Sådan är denne Nordenskiölds besynnerliga plan. Framtiden får utvisa, om han som de fleste hitintils sig omgifne adepti dött på fattighus eller hospital, eller om han uti sitt laboratorio hunnit at något af dessa sällsamheter verkställa. Det outgrundeliga menniskobegreppet kan sådana alster framgifva, at ingen kan utmärka gränsen emellan den största dess dårskap och de sublimaste upfinter.

Den 28 Februari, Måndag. Kongl. statscontoiret behagade ändteligen efter flere påminnelser liqvidera med mig om mitt första qvartals tractamente i år för den holländska missionen; efter stat bör jag qvartaliter åtnjuta 1,075 rdr. Först afdrogo de 17 dagar i Januarii månad, som utgjorde 195 rdr, sedan gjorde de andra afdrag, som de kallade dubbla tractamentspenningar och chargé d'affaires-tractamentet til en summa af 271 rdr, så at jag erhölt såsom en stor grace 609 rdr för detta första qvartal. Jag har således genom finesse, calculer och besparingar redan förlorat 1,500 rdr sp. af mitt utlofvade tractamente. Alt detta bidrager til upmuntran at upfylla skyldigheter, då man finner sig så väl betald. Jag bäfvar redan för mitt tilkommande öde, som med sådant biträde skall göra en så kostsam etablissement. Men mitt parti är länge sedan taget, jag skall lefva och dö annorstädes än i Sverige, efter den föresatsen få alla mina öfriga gerningar rätta sig. Jag får alltid nya bevis, at Liljencrantz lofvar och bedrar, hvilket uti mitt minne för framtiden annoteras.

Alltid med tankarne til prinsen af Holstein, det är lika som i Sverige alla andra händelser hvilat sedan hans hitkomst. I dag förmiddagen reste han at bese Drotningholm, endast medföljd af capitainen Aminoff. Man var

förundrad at se, det honom icke någon annan medsändes, som nogare kunde gifva idée om alla de stora och vackra samlingar och collectioner, som här i synnerhet af enkedrotningen äro gjorde. Aminoff har endast som page varit vid Drotningholm, och den tiden det var i sin lustre aldrig sett andra rum än matsalarne och billardsalen. Nu, sedan han blifvit bland hofcavaliererne, torde han mera känna vetenskaper och konster, än den tiden, men torde dock icke om dem hafva så fullkomlig kunskap och så mycken färdighet i språket at omtala dem, at han med en så instruerad herre som prinsen af Holstein kunde visa värdet af alla dessa samlingar. Man observerade äfven, at le gouverneur du château stallmästaren Munck icke var denne prins til sitt slott följaktig. Det är andra gången, som Munck låter andre visa utlänningar detta lustslott, hvilket är det enda i Sverige, som förtjenar at ses och kännas. Då gref Posse hade detta gouvernement, gjorde han sig alltid en fägnad at för alla utlänningar skryta härmed, och kunde han detta så mycket lättare, som han kände alla dessa collectioner, deras historie och alla de anecdoter, som kunna för en främmande vara interessante at få lära.

Hans Maj:t åt med ett litet sällskap uppå Haga, med hvilket han sedan for uppå operan. Operan *Amphion* gafs. Prinsen af Holstein kom äfven dit, då Hans Maj:t bad honom göra sig sällskap uti sin grillerade loge. Hans Maj:t hade af damer äfven befalt fru Cederström. Alla spectateurers och i synnerhet spectatricers ögon voro fästade uppå henne; och tycktes många vara förundrade, at bland så många artigare och vackrare damer samt af större qualité hon dock blifver prefererad och ansedd såsom sällskap. Man trodde at prinsen af Holstein — ty nu talas ej om annat än prinsen af Holstein — skulle vara förundrad at alltid uti societeterna finna så många artiga, instruerade och vackra damer, som han sällan såg vid hofvet, och däremot så många vid hofvet, som han aldrig såg uti de stora och förnäma societeterna. Men han lärer dock vara mindre

förundrad än desse tro, efter sådana händelser tildraga sig i många länder.

Om afton var soupé uti den kände pelaresalen, med ett större sällskap än där vanligen plägar vara.

Den 29 Februari, Fredag. Hans Maj:t gjorde ett slädparti til Ulricsdal, at där äta middag. Åtskilliga damer voro befalte, prinsen af Holstein var äfven buden, och bägge hans cavalierer voro admitterade til denna middagsmåltid, efter Hans Maj:t åt utom Stockholm. Hans Maj:t befalte äfven sin lifpage ryttmästaren Jernfeltz at äta med sig vid detta tilfälle.

Nu börjas at talas om prinsens afresa, hvilken til den 7 Martii är utsatt, då han ämnar i hastighet bese Upsala, Dannemora grufvor, Leufsta bruk, sedan resa genom Örebro til Götheborg och därifrån til Danmark tilbakars. Innan dess ämnar Hans Maj:t gifva honom en fete nästkommande måndag uti sina inre rum, lik de slags feter som för tvänne år sedan så mycket voro gängse, och som vid alla tilfällen gåfvos. Vänskapens Tempel skall föreställas, damer och cavalierer skola dansa och sjunga efter vanligheten, gref Oxenstierna skrifva fransyska vers, Uttini plåstra til sammans några gamla airer, som vore de nya, och Gallodier componera någon ballet med guirlander och bouquetter.

Om afton var cour efter vanligheten; grefvinnan Lefebure och fru Fredenheim blefvo presenterade. Hofvet upfylles af sådane personer. Lefebure har varit köpman, blifvit adlad, och genom sitt gifte med fröken Lillienberg i dessa dagar fått bergsråds caractere. Fru Fredenheim, hustru til den nye misslyckade ceremoniemästaren, är köpman Hebbes dotter, rikare på penningar än fägring och artighet. Inga riksrådinnor voro vid denna cour uppe och hade tabouretterna för dem alldeles varit tomma, om icke grefvinnan Carl Fersen och grefvinnan Pontus De la Gardie occuperat tvänne enligt sina brevets d'honneur, ehuru de icke äro rådsfruar. De som hafva ett lyckligt hofminne påstå, at på många år sådant icke tildragit sig.

Man väntade, at prinsen af Holstein i afton skulle assistera vid Hans Maj:ts grand couvert, men man väntade förgäfves. Sedan spelet blifvit slutadt, och Deras Maj:ter gingo til bords, reste han hem utan at göra mine af at bevista den samma. Hans Maj:t var icke härmed särdeles nöjd, och äro således alla försök fruktlösa at öfvertala prinsen nu mera härtil, efter han tils nästa tisdag utsatt sin resa. Om afton souperade han hos grefvinnan Löwenhielm, hvilken lika som fru Wrangel budit til sin soupé på kort. Prinsens bägge cavalierer voro nu budne. Hans Maj:t kom icke ned til denna soupé, likasom til den förre.

Prinsen besåg äfven om tisdagen banquen och dess penningehvalf. Denna visite lärer orsaka, at banquen offererar honom alla medailler och mynt uti guld, som sedan banquens inrättning blifvit slagne. Hans Maj:t lärer dock gifva honom denna present uti sitt namn. Prinsen besåg äfven Skepsholmen, flottan och dess förråder; generalen Trolle var befalt at vara honom följaktig och om alt underrätta honom. Trolle har försäkrat mig, at denna dag varit en för honom angenäm och lycklig dag at få uti sin metier tala med en prins, som hade så stora och oväntade kunskaper. Han hade varit hos Chapman, sett dess hvarf, dess ritningar och modeller; de hade raisonerat öfver de samma, prinsen med en insigt, som hade denna vetenskap varit dess egen; han hade gjort frågor uti skepsbyggeriet, uti fartygs styrka och svaga, deras defence, uti sättet at med en örlogsflotta manoeuvrera, som ingen af våra generaler, amiraler eller ännu högre herrar någonsin kunnat göra eller förstå. Trollen hade frågat honom, om han tjent til sjös, eller hvarföre han så grundeligen studerat denna vetenskap. Prinsen svarade honom: »Jag älskar de mesta vetenskaper, min hog och min upfostran hafva gemensamt obligerat mig at lära känna dem; jag hade en vän uti Ryssland, den bekante amiralen Knowles, med honom passerade jag många aftnar at tala i sjöväsendet, då mina jämnårige dansade och klädde sig granne. Prinsen gjorde sedermera en stor eloge af Chapman, feck idée om våra flottor och i

synnerhet om arméens flotta. Han såg med en coup d'oeil at Sverige bör ega tvänne flottor, den ena för hafvet, den andra för skärgården at cooperera med arméen, en sak som nu börjar at hos våre militairiske ministrar sättas i fråga, hvarföre? — ty afunden och okunnogheten tala. Prinsen har uti sin enthousiasme, då han med Trollen och Chapman i sjöväsendet talat, sagt den förre: »voilà un des seuls jours, que je me suis amusé avec quelquè parfaite satisfaction depuis que je suis en Suède.»

Til Hans Maj:ts spel efter couren hade kammarherre Bengt Sparre af inadvertence budit fältmarskalken gref Spens, som äfven är en bland de titulaire excellencierne. Då Hans Maj:t såg honom komma til spelbordet at där sätta sig, fruktade Hans Maj:t at någon qvestion om stället emellan honom och prinsen skulle yppa sig, blef missnöjd med Sparren, som feck för sin distraction något bannor, och skickade honom til Spensen at be honom icke sätta sig, göra honom ursäkt öfver den mésentendu, som varit uti dess bjudning och explicera honom orsakerna. Gref Spens, mindre rangsjuk än en mängd andre, sade sig lyda Hans Maj:ts åstundan med mycket nöje, stadnade endast vid bordet bland de öfrige spectateurerne, och gjorde Hans Maj:t honom genast därefter mycket complimenter öfver dess complaisance och ursäktade Sparrens distraction.

Den 1 Mars, Onsdag. Ehuru jag trodde vid min aflösning ifrån min kammarherrevakt uti November månad förledit år, at den samma skulle blifva den sista innan min utresa, så finner jag mig dock obligerad at i dag jämte gref Posse aflösa kammarherrarne gref Stenbock och Bengt Sparre och emottaga vakten hos Hans Maj:t. Jag har tagit detta tilfälle i akt både at öfvertyga Hans Maj:t om min vördnad för dess person, då jag icke undandrog mig en tjenstgöring, som jag med skäl kunde undanbedja mig, som ock alle andre, at upfyllandet af mina skyldigheter utgör mitt yppersta föremål. Jag väntar mig ingen annan satisfaction härutaf, än at hafva gjort, hvad jag bör, och

med skäl kunna pretendera, at icke vid min utresa förlora min usla kammarherrelön, som jag uti 10 år innehaft och genom egen åtgärd vid 1769 års riksdag mig förskaffat. Jag emottog af gref Stenbock många listor och andra sådana angelägna documenter. Hans Maj:t var ganska nådig vid detta ombyte både emot de aflöste och de aflösande.

Prinsen af Holstein kom til Hans Maj:ts levée, något tal med någre personer uti audiencerummet hade gjort, at prinsen icke gått in uti sängkammaren, förr än dörrarne öpnades til levéen. Riksrådet Posse var den ende af rådet som var närvarande, han hade hvarken riksrådet Beck-Friis eftertanke eller tiltagsenhet. Just som dörrarne öpnades, geck prinsen först in och Possen följde däruppå; prinsen märkte detta och tycktes anse detta som något nödvändigt. En annan riksens råd, med mera förstånd än gref Posse, eller det vi kalla présence d'esprit, hade uti denna etiquettes-moment icke gått in uppå levéen förr än den allra siste, utan stadnat qvar uti detta rum, om han par complaisance ej velat trängas om dörren eller göra en obehagelig scene. Men det tyckes som riksens råd kunna framdeles ifrån sina postulater aldeles utstryka pretentionen om företrädet för utrikes prinsar, denna visite torde härom gifvit dem tilräckeliga prof, de lära icke mera få anse sig like de gamle riksens råd under drotning Christinas, konungarne Carl den XI:s och XII:s minderårighet, de lära få jämföra sig med en monarks ministrar, med geheimeråder och desses vederlikar.

Efter slutad levée hölt Hans Maj:t cabinet. Då cabinetsråderne utkommo, berättade de mig, at Hans Maj:t gjort min yngste bror, som är page hos enkedrotningen, til underlieutenant vid artilleriet; jag feck tilfälle at sedan i underdånighet tacka Hans Maj:t, ehuru jag i mitt sinne var ganska bekymrad däröfver, at han som knapt var 13 år til officerare skulle befordras, då han ännu behöfde tid til undervisning och kunskapers vinnande. Man skyndar på tiden at bittida få fullmagt och sent kunna bli nyttig, men det tyckes som ungdomen tror sig kunna umbära in-

sigter. Hoflefnaden gifver häruppå det största bevis. Jag ser alla dagar samme unge officerare tilbringa hela sin förmiddag at afvänta en sen levée; sedan den är förbi, promenera sig i förmaken; och detta lefnadssätt repeteras ifrån den första dagen af året til den sista. Då Hans Maj:t nämde honom, tilsade han kongl. secreteraren Carleson, at han skulle låta avertera honom, det han icke mera feck blifva qvar vid drotningens pagecorps. Hos Hans Maj:t händer det dageligen, at desse unge herrar i flere år, sedan de blifvit officerare, göra tjenst som pager och njuta dubbla löner. Men i det fallet var jag nöjd, at min bror blef flyttad ifrån en stat, som i dessa tider icke bidrager til den bästa upfostran. — Uti cabinettet hade Hans Maj:t äfven uppå begäran gifvit afsked til den gamle och besynnerlige generalfälttygmästaren Anrep, och förordnat tygmästaren vid artilleriet von Spången at ad interim förrätta dennes ämbete. Anrep hade fått bibehålla hela sin lön och alla sina förmåner. Riksrådet Höpken sade vid detta tilfälle, at lyckan är en underlig fru, somlige tildelar hon sådana vilkor, för at de tjent väl, och andre för at de tjent illa: at Anrep snarare borde belönas för det at han velat lemna tjensten, än för det at han gjorde henne, då han den innehade.

Hans Maj:t, som ännu bibehölt något missnöje öfver prinsens af Holstein frånvaro ifrån gårdags grand couverten, upkallade grefve Oxenstierna och gaf honom återbud om feten, til hvilken han som en slaf arbetade sina vers. Hans Maj:t trodde at Vänskapens Tempel mindre skulle passa sig til alt det närvarande, och at en sådan fete vore för mycket å den ena sidan, då så litet göres å den andra. Oxenstierna gömde verserna uti sin portefeuille, förvissad, at de vid något annat tilfälle säkerligen blifva använde.

Prinsen af Holstein åt middag hos Hans Maj:t, vid hvilken denne prins visade fördubblade attentioner för Hans Maj:t, men utan at någon explication skedde öfver dess uteblifvande ifrån den publique spisningen. De finnas, som justifiera detta prinsens steg, både därigenom at Hans Maj:t

gifvit honom en representation, den han ej önskat sig at undfå, och igenom hvilken han fant sig tvungen at i akt taga den strängaste etiquette; de tillägga at denne prins haft orätt, i fall han nekat at vid denna grand couvert assistera, i fall Deras Maj:ter ensamne vid bordet ätit; men då bägge hertigarne och prinsessorna äfven sutto til bords, så kunde icke han stå bakom stolarne, såsom konungens cousin, hälst hertiginnan icke vore af större hus än han; at i andra länder, där sådana grands couverts existera, så sitta endast de kongl. personerne til bords, och til deras couvert kan ingen refusera at infinna sig, icke en gång ambassadeurer utan de största prof af ohöflighet. Strax efter måltiden reste prinsen på visiter, och Hans Maj:t var ganska förundrad at ständigt se hans vagn hålla utanföre grefve Ribbings port. Man svarade, at prinsen söker dem han finner artige i umgänge; men Hans Maj:t sade, at han äfven borde söka dem som vid hofvet voro angenäme.

Sedan var soupé hos Hans Maj:t, och en bal gafs såsom en impromtu, hvilken icke var särdeles animerad, men upväckte ett tracasserie emellan Hans Maj:t och prinsessorna, af några af de vackra damerna understödt. Hans Maj:t hade lofvat hertiginnan at til morgondagen få gifva en bal åt prinsen; nu blef dans, hvarigenom alla de dansande blefvo trötte, alt stora ämnen til gräl och tracasserier; ingen ville dansa, någre få figurerade ensamne i contradanserne, och balen blef snart slutad, då få ville dansa.

Den 2 Mars, Torsdag. Uppå levéen blef en rysk grefve Romanzow presenterad för Hans Maj:t, som i dessa dagar ifrån Petersburg hitkommit. Ett hoftracasserie med prins Potemkin har tvungit honom at resa, men sedan sin afresa förskaffat honom kammarherrenyckeln; så mägtige favoriter uträtta alt hos en prinsessa, som har så många svagheter, ehuru hon afmålas med så stora egenskaper. Romanzow är son til fältmarskalken, som under det sista turkiska kriget erhölt så stor reputation uti Europa, utan

at hafva gjort stora bedrifter, och fått minnesstoder, dem hvarken Münnich eller Lascy undfått, som vunnit ärofulla segrar emot samma nation, men i mindre skrytsamma tider. Hans Maj:t accueillerade ganska nådigt grefve Romanzow, och tyckes det som hans härvaro blifver honom angenäm, sedan prinsen af Holstein är bortrest.

Uppå levéen blef äfven en hofjunkare baron Taube presenterad at tacka Hans Maj:t för erhållen hofpredikantsfullmagt. Uti denna fullmagt står inryckt, at honom beviljas i nåder bibehållandet af dess hofjunkarelön. Baron Taube är bror til kammarherren hos Hans Maj:t, har varit capitaine vid Dalregementet och är nu tillika måg hos biskopen i Vesterås Benzelstierna. Taube är några och 30 år gammal, har mycket studerat och passerade i sin ungdom för en ibland de lärdaste adelsmän. Han har uppå Hans Maj:ts egen tilstyrkan antagit prästedrägten, och har man all anledning at tro honom med tiden kunna få succedera til Westerås stift, hvilket för honom är utsedt. Hans Maj:t ser gerna at adel, och i synnerhet den höge adeln dessa stora ämbeten innehade, i likhet med hvad uti andra länder sker. Detta exempel lärer äfven upmuntra andre härtil, och den torde blifva en rik, artig och nyttig biskop, som varit en oskickelig hofjunkare, eller en fattig, bortglömd och allmän landtofficerare.

Middagen åt prinsen af Holstein hos Hans Maj:t: conversationsämnen börja nu snart at tryta, och tyckes det, som hade det varit lyckligare om alla dessa rangdisputer aldrig upkommit, då prinsen med mera lätthet kunnat meddela sin tid med andra occupationer. Prinsen tog dock detta tilfälle i akt at justifiera sin ceremoniemästare Fredenheim ifrån alla de löjliga och ridicula beskylningar, honom blifvit gifne. Prinsen försäkrade, at han aldrig hört ett ord af dessa historier, at han kunde förvissa, at inga af de besynnerliga talesätt man gifvit honom, blifvit fälde, utan at han til alla delar vore nöjd med Fredenheim. Denna prinsens genereusa ursäkt torde dock något bevisa emot Fredenheim, ty man behöfver icke

taga så mycket försvar för den, som alldeles är oskyldig, och hvars öfriga upförande bevitnar denna oskuld. Men Fredenheim har gifvit flere prof emot sig, och tros historierne, och prinsens ursäkt sättes endast på samma räkning med de öfriga af dess högligheter.

Operan *Amphion* gafs, och soupén var hos hertig Carl, där Hans Maj:t var, prinsen af Holstein var äfven där, och soupén för hans skull gifven, damerna tycktes icke nöjde med gårdagens bal, hvilket de med ett onyttigt bouderie visade. Man var med alt skäl förundrad öfver den bristande attention hertigen hade för drotningen, som, då Hans Maj:t, hela hofvet och alla hennes statsdamer voro budne, var den enda som var utesluten. Man undrade så mycket mera häröfver, som hertigen med sitt hof alla år öfver 8 månader vid Deras Maj:ters hof vistas, men alt sådant är ytterligare vitnen uppå vår tids belefvenhet och tankesätt.

Då Hans Maj:t skulle gå til hertigens soupé, saknade han öfversten grefve Hamilton, hvilken som lieutenant af drabanterne bör ständigt vara honom följaktig. Hamilton hade rest bort utan tilstånd, han eftersöktes en hel timma ikring staden, ändteligen blef han igenfunnen, då han med sin fula figur och sitt omanerliga väsende kom löpande uti Hans Maj:ts rum och gjorde en obehagelig ursäkt öfver sin frånvaro. Jag har sällan sett Hans Maj:t så ond, han bannade honom med all allvarsamhet och sade bland annat: »jag har haft så många prof af Er inattention, min grefve, så at jag önskar at de ej ökas. Den, som vill pretendera lydnad och exactitude af andre, bör sjelf kunna lyda och vara exact. Ni föregår Edra underhafvande med elaka exempel; lär det til en annan gång, min grefve!»

Den 3 Mars, Fredag. Innan levéen kom generaladjutanten gref Posse uti Hans Maj:ts sängkammare in och presenterade ett långt memorial uti sin departement om möjligheten at hålla exercitieläger utan kronans kostnad och längre möten med de indelte regementerne. Possen,

som har en outsläckelig jalousie emot sin närmesta man, generaladjutanten Sinclair, trodde sig genom detta memorial ådagalägga de största generalsinsigter och at han därföre skulle vara en oundgängelig person. Sinclair, som varit dödligt sjuk, var nu tilfrisknad och började synas vid hofvet. Hans Maj:t emottog Possens memorial, lade det på sitt conseillebord, utan at genomläsa det samma, hvarest det länge nog lärer få blifva liggande. Possen har blifvit commenderad at denna sommar förrätta generalmunstringar med Jämtlänningarne och andre norra regementen, hvarigenom han ifrån Ladugårdsgärdes exercitien utestänges och Sinclair likafullt nytjas.

Vid levéen och rapporten gjorde gref Hamilton en anständigare och mindre Hamiltonsk excuse öfver sin gårdags försummelse, och förlät Hans Maj:t honom med mycken godhet, jämte det han feck några vänliga förmaningar, som honom icke äro främmande.

Generalen af Westgötha cavallerie gref Bohlen, som på befallning några år ifrån Stockholm varit frånvarande, at någorlunda svalka sin hetta, sina pretentioner och sitt tyska högmod, återkom nu til hofvet, blef af Hans Maj:t med mycken nådig accueil emottagen, feck genast afgöra alla sina regementsärender, och reser til Westergöthland åter, nöjd och glad både som hofman och öfverste.

Prinsen af Holstein åt middag hos Hans Maj:t i vanligt sällskap, och var man förundrad at se, det uppå bjudningslistorna til dessa måltider, som alltid af Hans Maj:t sjelf skrefvos, prinsen sällan stod först anteknad, ehuru ingen riksråd nånsin var uppå den samma upförd. Nog hade prinsen af Holstein en otvistig rang framföre de personer, som där stodo teknade, men Hans Maj:t satte honom aldrig främst.

Hans Maj:t började at påtänka de presenter han ämnade prinsen. Öfverstallmästaren grefve Lewenhaupt och i synnerhet stallmästaren Munck proponerade Hans Maj:t at köpa en ring utaf engelske ministern Wroughton för 12,000 rdr, hvilken Wroughton, då han i Petersburg var engelsk consul

och bidrog til grefve Poniatowskys, nu varande konungens i Polen första faveur hos kejsarinnan, såsom en tacksamhetspresent af henne erhölt.

Gref Romanzow blef för drotningen presenterad, då hon genom sina stora rum skulle gå ned til at bevista spectaclet. Denna besynnerliga faveur, som honom härigenom visades, vitnar, at Hans Maj:t ämnar distinguera honom, och bidrog nu äfven, at han kunde admitteras at se detta spectacle. Presentationer för drotningen ske aldrig andre än de vanliga courdagarne.

Directionen af operan hade nu åter gifvit prof af sin goda urskilning; de gåfvo comedien *La femme juge et partie*, en piece, som med mycken qvickhet är upfyld af de största eqvivoquer och mest hazarderade infällen; den lärer aldrig på någon hoftheater uti de inre cabinetter förr blifvit gifven, minst vid tilfällen som skola hafva utseende af feter. Comedianterne sjelfve voro flate öfver sina roler, och ehuru cocuagen är ett vidsträckt och roligt ämne at visa, så torde flere spectateurer önska at undgå se det uppå theatern beskrifvas, än de som häröfver finna sig roade. För 12 år sedan, då härstädes var ett etableradt fransyskt spectacle, lät directionen upföra denna piece uppå theatern en dag, då öfverheten icke väntades och då hvar och en betalte sin billet, och ankom således på hvar och en at se eller låta bli at se den samma. Olyckan förde hofvet dit, och enkedrotningen med all ifver och häftighet bannade öfverintendenterne gref Cronstedt och baron Adelcrantz, som då hade directionen öfver detta spectacle, öfver det at de så litet respecterade sederna, at de gåfvo en så oanständig piece. De föregåfvo til sin ursäkt, at parterren och galleriet stundom för sina penningar böra roas; men den ursäkten antogs icke. Så hafva tänkesätten förändrat sig.

Förra gången, då en lika stor mängd af folk voro befalte at se detta spectacle, erhöllo de en stor soupé uti galleriet. Til någon variation uti våra nöjen blef soupén nu deciderad at gifvas hos statsfruen generalskan Wrangel, dit Deras Maj:ter kommo och prinsen af Holstein var buden. Detta

upväckte äfven missnöje hos prinsessorna, så at ingendera kommo at se detta spectacle, utan föregåfvo, at de icke blifvit solemnelt budne. Hans Maj:t lät säga dem, at han icke väntade så mycken ceremonie dem emellan böra i akt tagas, at han nogsamt såg orsaken därtil, och trodde han sig genom sin vänskap förtjent mera egard; men prinsessorna kommo icke. Åtskilliga af rådsfruarne, i synnerhet grefvinnorna Ribbing och Falkenberg, funno sig äfven stötta at de ifrån soupéer voro uteslutna, då de med äfven så mycket skäl til sin födsel, til sin rang och sin lefnad både vid hofvet och i stora verlden kunde pretendera så mycken distinction, som en fru Aminoff, Cederström och Jennings, men at de endast blefvo budne för at figurera på tabouretter, för at visa prinsen af Holstein, at 25 sådana hvar comediedag kunde blifva upfylde. De skickade åter sina billetter, kommo icke och föresatte sig at så sällan komma på hofvet, som möjligit är.

Det tyckes, som prinsen af Holstein börjar ledsna vid denna sejour och alt det tvång, som åtföljer den samma. Ingen af alla dem, som voro satte at följa honom, kunde tala med honom ett enda ord uti sådana affairer som interesserade honom, om vetenskaper, om nyttiga inrättningar och konster. Han hade icke sett det ringaste af alt hvad honom i Stockholm kunde visas utom några publique byggnader. Han deciderar därföre om sin återresa, säger Hans Maj:t, at det menföre, som började hota, tyckes påskynda dess återresa, at han lofvat vara uti Danmark tils medio Martii och til påsketiden uti Eutin, at han sedan hade en lång resa til Stuttgart at fullborda sitt giftermål, hvilket alt sammanlagdt voro orsaker, som tvingade honom be Hans Maj:t om tilstånd at til Tisdags morgou utsätta sin resa, at han ändrat sin plan at se Bergslagen, at han endast vid nedresan tänkte taga vägen genom Carlskrona och därifrån til Helsingborg. Mycket complimenter sades å ymse sidor, många försök at förlänga sejouren, men som alt var complimenter, utsattes restermin. Baron Düben feck ordres

at anstalta om resan, och Aminoff at vara prinsen följaktig på återresan.

Man har på många dagar märkt huru mycken möda riksrådet Carl Sparre gifver sig at komma uti faveuren; han har börjat hålla långa conversationer, som tyckas vara eller anses vara intressante, han vakar som en ung hofman, försummar intet tilfälle at göra sin cour, och med sina vanliga façoner skrika hårdt om det han intet menar. Man tror at han employerar sig och sin police at få veta alt hvad vid Fredricshof passerar; och tror man, at han det så mycket lättare kan känna, som enkedrotningen uti flere månader visat honom ett utmärkt förtroende; och han äfven genom grefvinnan Ridderstolpe, til hvilken han gör sin cour, och som därstädes har många intime bekantskaper, kan vinna detta sitt ändamål.

Den 4 Mars, Lördag. Bönedag. Hans Maj:t åt middag på Haga med ett litet sällskap. Som detta nu blifvit en vane, så lära dessa lördagspartier continuera, där åtskillige af ungdomen äro samlade, och några damer, grefvinnorna Löwenhielm, Höpken och fru Cederström. Prinsen af Holstein var buden til hertig Carl.

Hans Maj:t sände sin lifpage Jernfeltz at bjuda prinsessorna at soupera hos sig, då efter soupén äfven skulle blifva bal. Denna attention af Hans Maj:t tyckte många vara öfverflödig i anseende til prinsessornas inattention. De lofvade komma. Balen blef så animerad, at de störste danseurer voro uttröttade, och de häftigaste danseuser tyckte at de passerat en lycklig natt. Balen varade tils kl. inemot 4 om morgonen. — Ceremoniemästaren Fredenheim infant sig uti Hans Maj:ts garderobe och berättade, at då prinsen af Holstein hos enkedrotningen begärt timmen at få taga afsked, hade hon lika som Hans Maj:t utsatt Måndagseftermiddagen men at hon tillagt, at som hon så sällan fått se prinsen hos sig, önskade hon, at han äfven ville hos henne soupera Måndagsafton, at prinsen äfven til hälften gifvit detta löfte. Hans Maj:t blef mycket missnöjd med

Fredenheims maladresse uti detta mål, och sade at han bort så mycket känna etiquetten, så at han kunnat säga prinsen, at gemenligen är den sista soupén hos den förnämste, at Hans Maj:t sjelf velat se prinsen til slut, at han därföre skulle låta enkedrotningen förstå, at hennes soupé ej kunde ega rum, at hennes pretentioner borde uphöra i detta ämne. Fredenheim åtog sig sin ledsamma commission, men lärer icke önska sig at bli ceremoniemästare mera hos främmande prinsar.

Den 5 Mars, Söndag. Prinsen af Holstein åt middag hos Hans Maj:t. Drotningen åt äfven denna middagsmåltid med Hans Maj:t, och var detta den första gången han med bägge Deras Maj:ter åt middag tilsammans. Han var icke placerad bredevid drotningen och har ännu aldrig varit hennes granne til bords.

Hofmästarinnan hos hertiginnan, generallieutenanten, commendeuren och envoyén vid danska hofvet baron Sprengtportens grefvinna, född Taube, som uti några månader plågats med en mattande sjukdom, dog i dag inemot middagen. Hon är allmänt saknad såsom en belefvad och artig fru, nyttig vid ett ungt hof, där hvarken hennes för myckna allvarsamhet kunde göra henne löjlig, eller hennes för myckna flyktighet förlora hennes anseende. Hon var en af de få, som ännu öfverlefde af dem, som erhöllo den förra tidens lysande upfostran, som denna i främmande länder förbätrat och i stora verlden gjort den samma utmärkt. Hon hade i sitt första gifte varit gift med en rik De Geer, hvilken vid sin död lemnade henne stora egendomar. Kärleken til Sprengtport gjorde at hon gifte sig med honom, miste därigenom mycket af denna egendom, som til De Geerska slägten återgeck, det återstående har hon alt i hans disposition lemnat. Man talar redan om hvilka som denna fru skola succedera. Man tror, at Hans Maj:ts val är emellan statsfruarne grefvinnan Cederhielm och fru Wrangel, den förra för at hertiginnan skulle en af sig älskad hofmästarinna erhålla, och den senare, för

at hon ifrån Hans Maj:ts hof, såsom därstädes mindre ansedd, skulle blifva skild. Hvilketdera som sker, så utnämnes äfven til denna place grefvinnan Caroline Lewenhaupt, som hafver erhållit survivancefullmagt på den första lediga statsfrusysla: en obehaglig, ful och tracassiere person, som snarare sätter slott och hof i eld och låga genom sitt maligne vett, än hon sätter en enda älskares hjerta i brand med sin fägring eller behaglighet.

Efter dinén erhölt prinsen af Holstein af Hans Maj:t dess herr fader högst salig konung Adolph Fredrics portrait, en copia i olja af Lundbergs pastellmålning, mycket likt, men illa måladt. Hans Maj:t geck sedan sjelf och visade prinsen rådssalarne, riddaresalen, samt rikssalen. Många conversationer föreföllo öfver alla de ämnen, som i dessa salar afslutas och förr afslutade blifvit; många dylika anecdoter upräknades. Prinsen, som i rangdisputer icke älskar rådspersonerne, tycktes visa mycken aktning för rådsämbetet.

Om afton var assemblée på beursen. Hans Maj:t var därstädes, äfven hertig Carl, bägge prinsessorna och prinsen af Holstein. Man var förundrad at se baler och comedier räcka så långt in uti fastelagen. Soupén var hos grefvinnan Höpken, där en vanlig trängsel, värme och ledsnad herskade.

Den 6 Mars, Måndag. Prinsen af Holstein kom uppå Hans Maj:ts levée, hela rådet voro af en händelse därsammastädes samlade, och fant prinsen sig midt ibland dem, och tycktes, som hade han varit glad at detta var den sista gången. Dess bägge cavalierer blefvo presenterade til afskedstagande af öfverkammarherren baron Ridderstolpe. Sedan öfverlemnade kammarherren grefve Nils Posse dem å Hans Maj:ts vägnar de dem destinerade presenter. Baron Ungern erhölt den guldvärja, som stallmästaren Munck af Hans Maj:t erhölt, som i Paris var arbetad, hvilken Munck återlemnade til Hans Maj:t, emot det at han feck låta arbeta sig en annan uti en smak som vore

honom mera behagelig. Ungern var af denna present både flatterad och högfärdig, han gjorde ett stort värde af en sådan distinction, och glömde all den förtret, han genom våra hofetiquetter förut kunnat haft anledning at ega. Grefve Schmettau feck en juvelsring af mera än 1,000 plåtars värde. Prinsen åt middag hos Hans Maj:t; conversationen var mycket om dess resa och de vanliga complimenter, som til slut alltid uprepas. Efter måltiden, då prinsen var uti Hans Maj:ts inre cabinet, erhöll han af Hans Maj:t den medaillesamling, som var uti ett vackert cabinet inlagd. De meste medailler voro i guld och alle ifrån konung Adolph Fredrics ankomst i riket, således denna samling för prinsen angenäm, såsom utgörande en lysande epoque för holsteinska huset. Vigten af guldet til alla dessa medailler var 1,500 ducater. Sättet, på hvilket Hans Maj:t honom detta myntcabinet förärade, var äfven så artigt som för prinsen smickrande. Generalen Zöge, grefve Gyldenstolpe och vi några andre voro occuperade at se detta cabinet, Hans Maj:t förde då prinsen dit och sade, at han gjort en samling af alla de medailler, som erkänsla och sanning gifvit hans far, trogne och upmuntrande undersåtare honom sjelf. Prinsen beság äfven dessa medailler, man explicerade för honom deras innehåll. Hans Maj:t sade honom: »Cette collection qui contient l'éloge de votre famille vous sera sans doute agréable, mon cousin; je vous prie de l'accepter comme souvenir d'un ami et d'un bon parent.» Prinsen tackade Hans Maj:t. Denna collection åtföljde äfven cancellierådet Berchs »Historia öfver svenska mynt», en kort beskrifning öfver alla dessa medaillerne, Dahlbergs »Svecia antiqua et hodierna», planer öfver slottet och andre desseiner öfver svenske publique byggnader. Hans Maj:t gaf honom sist en brillantring, juvelen var en solitaire, den kostade 10,000 rdr och var af engelske ministern köpt. Man observerade, huru prinsen länge hos Hans Maj:t blef uppehållen; han skulle sedan hafva sin afskedsaudience hos enkedrotningen vid Fredricshof, sedan hos Deras Maj:ter och hertigarne, hinna

til operan, alt innan kl. 6. Hvad man med visshet såg var, at audiencen vid Fredricshof skulle blifva ganska kort. Det hände äfven, men prinsen reste dit, gjorde sina excuser, och skildes vid enkedrotningen, intagen af hennes godhet, hennes förtroende, hennes förstånd och myckna kunskaper. Han erhölt af henne en gulddosa med hennes portrait, rikt med juveler garnerad. Han tog äfven afsked af prinsessan, som för sista gången i sin lefnad torde hafva sett en friare.

Kl. half sex skedde dess afskedspresentation hos Hans Maj:t på samma sätt som första gången. Konungen var uti sitt conseilcabinet, där alla voro samlade som hafva entréerne uti sängkammaren. Prinsen blef af baron Ridderstolpe presenterad, gjorde en kort och artig compliment. Hans Maj:t tog honom i famn, kyste honom på kindbenet, önskade honom en lycklig resa och tackade honom för dess vänskapsfulla visite. Sedan skedde samma ceremonie hos drotningen, som med all tystlåtenhet fulländades; drotningen gaf honom ingen present. Visiten til kronprinsen, hertig Carl, hertiginnan och hertig Fredric skedde som vid ankomsten. Sedan var prinsen uppå operan, satt ständigt uti sin loge. Operan *Zemire och Azor* upfördes. Hos Hans Maj:t var sedan en stor soupé, där både hertiginnan och prinsessan äfven voro. Man visade mycken regret öfver prinsens så snara bortresa, och han å sin sida visade samma oro. Det säkraste af alt lärer dock vara, at man å ymse sidor var nöjd, at denna visite snart var förbi. Prinsessorna tycktes dock något sorgbundna, och åtskilliga af våra vackra grefvinnor önskade, at den vackre prinsen ej så mycket tänkt på giftermål och litet mera på kärlek. Efter soupén geck Hans Maj:t afsides med honom uti sitt cabinet, där mycket amicale protestationer å ymse sidor gjordes. Hans Maj:t gaf honom då en souvenir d'amitié af pärlemor och guld med sitt portrait. Prinsen tycktes rörd. Hans Maj:t retirerade sig hastigt. Complimenterna continuerades med prinsessorna och ändteligen reste prinsen af Holstein hem, för at följande morgon bittida kl. 7 anställa sin resa.

Hans Maj:t hade redan låtit afsända sitt kök och källare til prinsens service under nedresan. Capitaine Aminoff blef befalt at vara honom äfven på denna resa följaktig. Hans Maj:t lät genom hofmarskalken baron Düben strängeligen förbjuda sitt livrée at ej understå sig taga några drickspenningar eller gåfvor af denne prins. Prinsen var häröfver mycket bekymrad och missnöjd, gjorde genom Aminoff flera representationer, men Hans Maj:t blef vid sitt beslut, och hofbetjeningen vid cassation förbuden at något emottaga. De hade alla för sitt besvär, sitt nattvak och sin upvaktning väntat sig någon vedergällning til understöd för de knappa vilkor de uti sin hoftjenst få ega, otilräckelige til de oundgängeligaste behof; de väntade sig at dessa nekade drickspenningar dem på något annat sätt från hofcassan skulle godtgöras. Skjutspenningarne blefvo äfven för prinsen af Hans Maj:ts handcassa betalte. Prinsen var ännu missnöjdare med detta och hade i sin oro låtit förstå, at han ej väntat sig blifva emottagen som en orientalisk prins, utan som den där äfven kunde bestrida några utgifter; at han aflagt en viss summa til sina resor, at denna besparing för honom hvarken vore betydande eller nöjaktig.

Den regerande tyske grefven af Montfort hade til Hans Maj:t sändt 2:ne stora kors af en sin nyligen under konungens i Polen protection inrättade orden, kallad »L'Ordre de la providence divine». Han hade anhållit, at Hans Maj:t härmed ville decorera någre af sina ansedde undersåtare. Orden gör commendeuren nästan större än seraphimerorden. Ordensteknet var ett stort bredt blått band med guldkanter och en guldcrachat, stjernan med många bokstäfver, figurer och emblemer. Hans Maj:t roade sig mycket åt denna present, och hade säkerligen, om ej ordensbandet varit blått, därmed decorerat någre af sine decorationssjuke hofmän. Hans Maj:t sade: »jag har lust at ge Plommenfelt denna orden, och vore bandet icke blått, så skulle han få en orden för alla de han gifver oss.» Plommenfelt tror sig uti enskilda ordnar ega stora kunskaper.

Den 7 Mars, Tisdag. Om morgonen kl. 6 sände Hans Maj:t sin lifpage ryttmästaren Jernfeltz at complimentera prinsen af Holstein å Kongl. Maj:ts vägnar innan dess afresa. Prinsen var mycket sensible öfver denna Hans Maj:ts hogkomst och svarade med de ömmaste utlåtelser. Kl. 8 afreste han och tog vägen til Carlscrona, långa dagstationer voro för honom utsatte, hans nedresa var en flykt igenom landet.

Sådan har denne prinsens härvaro varit. Han för sin person ansedd och af dem, som lärde sig känna hans egenskaper och kunskaper, högaktad. Hans belefvenhet, förenad med en medfödd värdighet, gjorde at hans umgänge ansågs med en aktning, som en sådan prins kan gifva sig, i fall unge och oförsynte hofmän skulle glömma sina skyldigheter. Med Hans Maj:t var prinsen alltid undergifven, visade vördnad i tal och åtbörder, men tillika samma värdighet, som hindrade honom ifrån den undergifvenhet, som för en så nära slägtinge vore en tung börda, för konungen ett icke smickrande rökverk. Med de öfrige af kungliga famillen var prinsen mera fri i sitt umgänge, men tycktes med sin aktning för dem visa dem, huru deras emot honom borde vara. De olyckliga rangdisputerne med rådet gjorde hans härvaro mindre nöjsam för honom, mindre behagelig för de andre. Han kunde icke lära känna personer, hvars vett och insigter passat sig med dess egna, och de icke en prins, som kunde veta at värdera dem detta förtjente. Med fruntimmer var han artig, men kall, tycktes icke lemna sig til de artighetsprof, som könet äskar af dem de genom sin behaglighet och fägring vilja intaga. Med hoffolket var han hofman, han visade höflighet efter den faveur han viste hvar och en åtnjöt; han kände dem icke nog, för at gifva hvar och en det anseende, som hans uprigtiga caractere i annat fall säkerligen gifvit. Om etiquetter, om tvång och högdragenhet icke tvingat denne prins at gå ifrån sitt medfödda lynne, så hade han ännu mera blifvit känd, älskad och saknad. Det är en sanning, at ingen saknade honom vid dess afresa, ingen önskade honom ännu blifva en dag längre

qvar: icke hofvet, som han började med noggranhet at känna, där han både var och syntes vara klarsynt, där han alltid fant sig vara ansedd som den siste af prinsarne och nekad at vara den förste bland enskilde; icke i staden, där han ingen kände och af ingen var känd, där han de fleste nödgades undfly och af dem blef undflydd; icke ibland de lärde, omgifven af olärde, och utan tilfällen at göra deras bekantskap eller lära känna deras arbeten, trodde han at de voro pedanter, och de, at han var en högdragen och skumlärd, nymodig prins, sådane som Frankrike och Tyskland så många framalstrar; icke hos könet, ty hans stränga seder, hans giftermålstankar, äro ämnen för romaner, men icke för behagliga händelser. Således kunde icke denne prins blifva saknad, man önskade honom en lycklig resa och vi återtogo våra hemseder. De främmande ministrarne voro upmärksamme at uptekna alla våra anecdoter och händelser, de sade redan innan dess ankomst, at den samma skulle medföra tusende ämnen til tracasserier, det sade engelske ministern mig. Man kan häraf dömma, at de känna vår ställning.

Vid sin afresa gaf prinsen vackra presenter til ceremoniemästarne Fredenheim och von Moltzer af emaillerade gulddosor, garnerade med juveler. Bägge de pagerne, som serverat honom vid bordet, fingo ock hvar sin gulddosa, man är försäkrad at den ansenligaste bespares åt capitaine Aminoff.

Kammarherren hos prinsessan, baron Rutger Macklean lät genom grefve Carl Piper hos Hans Maj:t insinuera sin ansökning at blifva kammarherre hos drotningen. Macklean var en af de kammarherrar, som ej hafva nyckel, och händelsen med Bergenschöld hade gjort honom upmärksam. Det är endast Deras Maj:ters kammarherrar, som de droit bära nyckel, de öfrige hafva det af en particulier faveur. Hans Maj:t var i början missnöjd med denna begäran och sade, at han sedan sista riksdag hade några griefs emot Macklean, at han endast ville hafva nyckeln för at sedan quittera, och flere skäl, dem man lätt upfinner, då man ej

vill samtycka. Men Piper lät Hans Maj:t förstå, at Mackleans hederliga caractere, anseende uti den stora verlden, egna förmögenhet at ej behöfva vara hofvet til last borde vara en vinst i dessa tider för hofvet; han lade i synnerhet ett skäl därtil, at det bör gifva en relief til drotningens hof, at man ifrån de Fredricshofske hofven anser såsom ett avancement at vid Deras Maj:ters hof blifva antagen. Och detta skäl tycktes göra den största verkan och göra alla motskäl icke mera gällande. Men som alt genom negociationer skall afslutas, så feck Macklean tilsägelse at sondera, hvem prinsessan åstundade i hans ställe, och sedan gifva detta til känna, sedan förklara sig nöjd at bli den yngste af drotningens kammarherrar, och utlofva at icke taga afsked genast efter utnämnandet. Så mycken importance och värde sättes uppå en kammarherrenyckel.

Den 8 Mars, Torsdag. Statssecreteraren Liljencrantz hade i dag företräde och föredragning hos Hans Maj:t. Frågan blef genast om penningar til betalande af alla de utgifter, som prinsens af Holstein härvaro tilskyndat. Liljencrantz predikade om hushållning, talade äfven emot de dyra presenterna, sedan de voro gifna och prinsen var borta. Slutet blef alltid, at han skulle skaffa penningar och han måste lofva. Hans Maj:t lofvade å sin sida at göra försök med sin hofeconomie; at han funnit det denna statssumma för Januarii månad burit sig genom en mera inskränkt lefnad, men at prinsens härvaro derangerat hans goda projecter, som han nu åter ville vidtaga. Liljencrantz erindrade Hans Maj:t, at dess egna handpenningar och enskilda revenuer borde vara tilräckeliga til alla dessa utgifter, om dessa medel väl administrerades, at hofförtäringssumman af 5,000 rdr i månaden icke tyckes vara stor, men då man erindrar sig, at denna summa endast är destinerad til bordet, så borde man med en någorlunda lefnad kunna komma ut med den samma. Slutet blef alltid, at Liljencrantz för den föregående tiden skulle skaffa pengar. Han begärte då af fullmägtige uti tullsocieteten at få anticipera

en summa af 50,000 rdr på detta årets inflytande upbörd; det beviljades genast, och han fant sig nöjd med en sådan resource.

Den 9 Mars, Fredag. Man var förundrad at se hertig Carl komma obuden til Hans Maj:t at hos honom äta middag, men man hörde genast, at orsaken angeck dess frimurareceremonier och öfverenskommelse med Hans Maj:t om vissa articlar uti ceremonielet. Under måltiden föll conversationen på sjöärender. Prins Carl tog i akt den öfvervigt han nu tycker at amiralitetet eger, lastade Chapman, hans skepsbyggnad och certer. Han var något appuyerad af sin cavalier, öfversten baron Fredric Strömfelt, som dock med mera connaissance de cause viste, hvad han skulle berömma och hvad han kunde tadla. Slutet blef en lång obegripelig och invecklad digression om skeps bygnad, skeps styrka och defence, nästan så mystisk som hertigens frimuraretal. Hans Maj:t, som för hertigen har mycken godhet, sade honom, at man ej vet hvem man skall tro; hvad af den ena berömmes, lastas af en annan. Hertigen trodde sig vara utöfver all den jalousie, som kunde emellan enskilde officerare och stater upkomma; at han borde tros på sina ord och den erfarenhet, han förleden sommar under en några veckors expedition förvärfvade sig. Hans Maj:t gaf då hertigen lof at låta sätta en ny certcommission af alla de tvistande parterne, af amiraler, af generaler, af Chapman, af amiralitets-skepsbyggmästare, af åtskillige andre officerare. Hertigen lofvade detta uträtta. Hans Maj:t recommenderade skyndsamhet. Man kan af alla dessa tvister, af alla dessa försök, af all denna okunnoghet se, hvad riket härigenom skall lida, huru tidsspillan och penningespillan kan sätta riket uti den största våda, och at det land, som ger ut millioner för at få kallas en sjömagt, til slut får anse sig lyckligt, om det kan försvaras med fiskarebåtar.

Om aftonen var vanligt fransyskt spectacle, illa upfördt och icke synnerligen roande. Hos Hans Maj:t var en stor

soupé, då åtskillige af dem, som erhållit billetter at se spectaclet, äfven blefvo qvarbefalde. Åtskillige både af riksens råd och deras fruar återsände sina billetter, och tyckes det, som den köld som dem blifvit visad och de få egarder man för dem egt nu ha den verkan, som de meste ville draga sig ifrån hoflefnaden och etablera egna cotterier, hvarigenom hofvet til sin yttre eclat något kunde lida. Grefve Romanzow blef äfven til denna soupé admitterad. För Hans Maj:t blef presenterad en gammal rysk major Rosenberg, hitsänd såsom deputerad ifrån de ryske högre frimuraregrader. Han tyckes vara lika så nitisk och lika så fanatisk, som dess härvarande åtskillige bröder.

Uti en af de högre frimuraregradernas loge hölt kammarherren gref Oxenstierna ett åminnelsetal öfver kammarherren baron Anton De Geer, talet skrifvet med all den qvickhet och poetiska inbillning, som gref Oxenstierna är egare utaf; lika så ungt och lekande som dess ämne, men utan den manlighet, den starka styl, hvarmed sådana tal böra utmärkas. Man kan nästan vara förvissad, at gref Oxenstiernas hog at synas auctor äfven handledt honom, då han så sammanskrifvit detta tal, at det utom loger kunde läsas, tjena til en artig lecture för en sörjande moder, för syskon och en vidlyftig slägt.

Den 10 Mars, Lördag. Hans Maj:t åt efter vanligheten sin middagsmåltid vid Haga med samma sällskap. Slädföret börjar förgå, våren nalkas, denna menniskoslägtets yppersta högtid. Lärkan synes redan öfver åkerfälten, och den snåle skytten fäller detta vårens sändningebud, som den idoge landtmannen med välsignelser emottager.

Om afton begrofs hofmästarinnan grefvinnan Sprengtport uti Riddarholmskyrkan. Etiquetterne vid denna begrafning voro enligt förre ceremonieler, efter tidernas förändring af hertigen til de närvarande lämpade; de skulle verkställas af generalen baron Hampus Mörner, som å hertigens vägnar denna begrafning skulle besörja, hvilket med all möjlig confusion och oreda verkstältes. Liket stod uti

den dödas sängkammare, som var svartklädd, ikring kistan stodo 8 stånddrabanter med sina bardisaner. Alla de, som uti procession skulle gå, samlades uti hennes andra rum, där hennes man äfven var, som dock med denna ceremonie ej kunde befatta sig. Prestafver voro generalen Mörner och kammarherren grefve Stenbock. Liket fördes genom slottscapellets sacristia, genom slottscapellet, då uti kyrkhvalfvet likvagnen stod, körd af hertigens livrée. Ikring denna likvagn gingo hertigens laquaier med facklor, laquaierne voro uti statslivréet. Hon bars af hertigens och hertiginnans hofcavalierer. Uprop efter rangordning skedde på dem som gingo i processionen, men detta skedde under sådan oreda, at de närmaste slägtingar funno sig ibland de siste, och de siste ämbetsmän uti de första lederne. Sedan åkte processionen til Riddarholmen, där processionen med lika confusion kom in uti kyrkan, som de kommit utur sorghuset. Kyrkan var til en del eclairerad med hvita vaxljus, men hofcapellet, som den första marchen skedde igenom, var helt mörkt. Detta var icke det första tilfälle, då man erfor, at en husarofficerare snarare kan förstöra ett hof än sätta det i ordning. Det lärer icke vara generalen Mörner förbehållet at sätta ordning uti hertig Carls gäldbundna och depensive hof. Bristande tilgångar äro den enda möjliga utväg at afhjelpa ett ondt, som i annat fall för rikscassan torde bli för kännbart.

Den 11 Mars, Söndag, var en stilla dag och roade det Hans Maj:t at uti sina rum sjelf hålla en frimurareloge och til första och andra graden antaga den unge gref Magnus Stenbock, son til kammarherren gref Arved Stenbock. Hans Maj:t gjorde denna reception med mycken värdighet, och som hade han i många tider varit logemästare.

Den 12 Mars, Måndag. Genom underståthållaren baron Axelson anmälte sig en philosophe hermetique ifrån England, som kallade sig Gumholtz och var hitsänd af en Nordenskiöld, som därstädes utarbetar sin alchymiska veten-

skap. Denne mannen sade sig ega stora kunskaper uti de »höga sciencerne», lofvade uptäcka åt Hans Maj:t konsten at göra guld, begärte endast ett laboratorium, frihet at med all tysthet få arbeta, och de få rudimaterier han til sitt arbete behöfde. Hans Maj:t lät denne mannen få i hemlighet audience hos sig, baron Liljencrantz blef äfven til detta förhör tilkallad, mannen talar med en sådan visshet om sin konst, at alla de som gärna önska sig guld kunna af honom snart blifva intalte. Han sade sig vara uti mycken correspondance både med Bergman i Upsala och flere Europas berömde chymici, at de ej kunde ogilla den delen af dess kunskaper, som han för dem yppat; men han tillade at han satte så litet värde på sjelfva guldet, at han ej arbetade för rikedomar, men väl för större ändamål. Hans Maj:t fant at denna sak och denna anmälan icke borde förkastas, men tillika at den borde hållas hemlig, at han ej på något sätt borde comprometteras, som hade han den ringaste kunskap om alla dessa arbeten, men engelsmannen i samråd med Liljencrantz och Axelson få i största tysthet börja sina arbeten, och resultatet beständigt til Hans Maj:t af dem rapporteras. Liljencrantz lärer vara en af de förste financeministrar som tillika egt inspectionen öfver ett alchymistiskt laboratorium. Samma afton, som denne mannen anmälte sig, gafs uppå theatern tilfälligtvis tvänne små piecer, den ena *Odödlighetens tempel* och den andra *De bägge girige.* Om directeuren af spectaclet känt denna hemliga anecdote, hade han aldrig med mera malice kunnat utdela sina piecer.

Den 13 Mars, Tisdag. Riksrådet Carl Scheffer kom til staden, ganska allarmerad öfver en engelsk gazette han den dagen erhållit, uti hvilken omtalas en händelse, som i Sverige är ganska okänd, men som endast bevisar dens tänkesätt, som denna article låtit införa. Där talas om en hög ämbetsman, som innan 1772 års revolution hade ett högt ämbete och stora inkomster, hvilka han då förlorade och tog sin retraite til Hamburg, där han uti största enslig-

het tilbragt sin tid; han hade ofta af Hans Maj:t blifvit ombuden at återtaga sin förra tjenst, och Hans Maj:t hade sjelf skrifvit honom til uti de nådigaste termer, men han hade svarat, at han häldre utvalt at dö uti uselhet än emottaga någon välgerning af den, som kunnat borttaga friheten ifrån sitt fädernesland och sine landsmän. Denne anecdote förifrade riksrådet Carl Scheffers patriotiska nit, han hade velat, at baron Nolcken uti England samma dag bort vederlägga en så falsk och osann händelse; han tyckte sig se uti denna berättelse endast ligga förborgad en hog at få utsprida ett sådant rykte, kasta skugga på regeringssättet och bereda missnöjen. Om man hade rättighet at utan anledning misstänka, så kunde tankarne snart fästa sig vid den orolige baron Cederhielm, auctorn til *Sanning och Nöje*, som med alla engelske avisskrifvare är uti en beständig brefväxling.

Om afton var cour och publique spisning vid hofvet efter vanligheten. Ingen af hertigarne eller prinsessorna assisterade vid den samma.

Den 14 Mars, Onsdag. Hans Maj:t lät anlägga sorgen på 4 dagar efter en gammal 80 åra prins af Birkenfeltz.

Efter slutad levée var cabinet, inga betydande syslor bortgåfvos. Hans Maj:t gaf endast en öfverstelieutenants fullmagt vid Jämtlands regemente åt öfverstelieutenanten i österrikisk tjenst baron Stiernblad, som ifrån fältmarskalken Daun hade de amplaste recommendationsbref och certificater.

Om eftermiddagen var uti frimurareorden en stor fete, hertig Carl blef installerad uti en af de högsta inom orden varande ämbeten, som både utom och inom Sverige gifver honom stora rättigheter. På det ingen okunnog skulle tro, att ett sådant ämbete kunde gifva hertigen några rättigheter, som den konungsliga makten kunde gå för nära, eller vara konungen obekanta, så lät Hans Maj:t öpna denna ceremonie med ett authorisationsbref, af honom un-

derskrifvet, med dess stora konungsliga sigill bekräftadt och af hofcancelleren baron Sparre contrasigneradt, hvilket bref tillåter hertigen både at emottaga denna nya värdighet, låta denna hyllningsceremonie förrätta, som ock sköta frimurareorden til det stora ändamål hvartil den är inrättad, allan konungsligan magt och Sveriges rikes lag okränktan. Detta Hans Maj:ts nådiga patent såsom ordens protector stadgar ordens arbeten och bereder Hans Maj:t äfven så mycken tacksamhet, tilgifvenhet och pålitlig tro, som ett så urgammalt, ärefullt och nitiskt samhälle kunna åstadkomma och glada hjertan gifva. Denna dagen är märkvärdig äfven därigenom, at Hans Maj:t hafver erhållit både några underrättelser af stor vigt, som också sjelf genom dem fattat en dyr och ovärderlig föresats at ännu mera än hitintils helga sitt hjerta åt religionen, åt allvarsamma seder och försonlighet med den af sin slägt med hvilken han kan finna sig i delo. Man tror at detta skett både genom anonyma bref, några framgifna af riksrådet grefve Bielke, andra af Schröderheim, ett af baron Axelson. Man har anledning at tro, det den bekante Halldin, som nu börjat at föra en exemplarisk men sträng lefnad och äfven skall ega visioner, härtil bidragit. Framtiden får alt detta mera uplysa. Lycklig den, som med stadgade och grundeliga religionsprinciper söker ljus och sanning, utan at låta leda sig hvarken af bigottismen, fanatismen eller indifferentismen; som söker hvad vi ega rättighet at finna, och nytjar til sitt och andras väl det han funnit; som utan hog til secter, til riter och ceremonier endast söker det rätta och oföränderliga ljuset, som är ämnadt at menniskoslägtet uplysa, och som med en helig vördnad kan anse de religionens hemligheter, som stundom varit kända, stundom dolda, olika uttydda och olika värderade.

Den 15 Mars, Torsdag. Ryktet som alt kringsprider, stundom osanningen med lika snällhet som sanningen, har uti allmänheten kungjort, at hertig Carls nya värdig-

het uti frimurareorden kallades *Salomos vicarius*, ett namn som upväckte ett allmänt löje och som var ämne til tusende plaisanterier. Detta ökades något mera genom en slags klädbonad hertigen låtit göra sig af en blå och röd uniform med röda chavader och ett stort axelgehäng af drap d'or. Med denna drägt kom han på operan, knapt var han inkommen, förr än alla damerna började ropa: *se kung Salomo!*

Hofstallmästaren Munck flyttade uti sitt nya hus, uti de rum som prinsen af Holstein bebott, han feck behålla de mesta af de meubler, som för denne prinsens ankomst voro ditsatte, och de som dänfördes blefvo genom dess egna både vackrare och magnifiquare remplacerade. Uti Stockholm finnes ingen ämbetsman, som större och bätre är logerad än han, ingen af riksens råd, knapt någon af de främmande ministrarne bo bätre. För 8 år sedan var han page och bodde i gamla banquen uti ett litet rum med någon af sine camerater.

Den 16 Mars, Fredag. Brefven ifrån Berlin medföra den tidningen, at generalen i preussisk tjenst grefve Hård, som vid 1756 års riksdag var blandad uti den då uptäckta revolutionen, då utur riket afvek, blef dömd at halshuggas, trädde uti preussisk tjenst, gjorde krig som en skickelig officerare, kom i stor nåd hos konungen, blef vid åtskilliga angelägna tilfällen nytjad, feck vid 1762 års riksdag pardon i Sverige, blef sedan commendeur af svärdsorden, hitkom med prins Hindric år 1770, var honom följaktig til Ryssland och har sedan ständigt i Berlin lefvat med mycket anseende, nu omsider börjat ledsna vid preussiska tjensten och begärt om afsked. Konungen har med missnöje refuserat det samma; gref Hård har fullföljt sin ansökan och til slut erhållit utrikes permission at resa til Spaa och sedan löfte at få lemna tjensten. Konungen har reprocherat honom, det han i svensk tjenst ville återträda, och med mycket humeur sagt honom, det hans bref ifrån Sverge härom med visshet underrättat honom. Hård har

nekat detta, men konungens i Preussen anledningar lära ej vara så utan grund. Strax efter 1772 års revolution tilböd Hans Maj:t honom at återträda i svenska tjensten, få generalsfullmagt och bli capitaine-lieutenant af lifdrabanterne. Då vågade Hård sig icke til detta steg, utan förbehöll sig en dylik Hans Maj:ts nåd längre fram. Då öfverste-lieutenanten Lilliehorn år 1778 skickades til konungen af Preussen med berättelsen om kronprinsens födelse och tracasseriet med enkedrotningen, är man försäkrad, at han äfven hade i commission at til grefve Hård förnya Hans Maj:ts anbud, hvilka så lära vara förändrade, at gref Hård tilbjudes säte uti rådet, då honom äfven krigsdetaillerne torde updragas. Grefve Hårds son, som i preussiska tjensten varit lieutenant med en trög lycka, begärde äfven sitt afsked, som honom nekades, han itererade så ofta sin begäran, at dess öfverste til slut nödgades lemna honom det samma, hvilket dock af konungen i Preussen äfven med mycken onåd blifvit uptaget. Emedlertid väntar man, at grefve Hård i hemlighet skall sälja sina landtgårdar och hus i Berlin, remittera penningarne til Sverige och sedan inemot hösten sjelf hitkomma. Det vore lyckligt, om svenska arméen af alla desse händelser kunde draga någon särdeles förmån.

Kammarherren baron Rutger Macklean utnämdes til kammarherre hos drotningen, och capitaine vid enkedrotningens regemente, grefve Joh. Adam Cronstedt til kammarherre utan nyckel efter honom hos prinsessan Albertina.

Man har åter egt förnyade prof af riksrådet Carl Sparres hog at göra sin cour och utsöka alla tilfällen at behaga och äfven uti affairer få blanda sig. Ehuru han länge egt höga grader uti frimurareorden, har han de samma både negligerat och af orden blifvit negligerad. Nu på en gång har han uplifvat all zele och ferveur, underlåter intet tilfälle at visa sig uti alla loger, med enthousiasme tala om dessa saker, hvilket äfven bidragit at han til åtskilliga sammankomster blifvit kallad, och med Hans Maj:t härom söker alla tilfällen at tala.

Om aftonen upfördes uti Kongl. Maj:ts rum på slottet den franska piecen *La femme juge et partie* och til slut *Le magazin des modernes;* tvänne piecer hvilka aldrig lära på någon hoftheater blifvit gifna uti en ung drotnings, unga prinsessors och de förnämsta damers närvaro. Man är förundrad öfver sådana tänkesätt och sådana seder.

Efter spectaclet var soupé hos generalskan Wrangel, som til den samma äfven böd prinsessan Albertina. De öfrige spectateurerne nödgades efter vanligheten, likasom ifrån de publique spectaclen, resa hvar och en hem, eller til de ställen, där deras cotterier voro samlade.

Den 17 Mars, Lördag. Hans Maj:t åt middag med vanligt sällskap uppå Haga. Man började märka, at uti Hans Maj:ts humeur en märkelig skilnad inom några dagar försports. Hans Maj:t har visat en tristesse, som ännu ganska få personer lära veta anledningen til. Det lärer man dock kunna gissa, at det olyckliga Fredricshofske tracasseriet häruti har mycken del, det var just i desse dagar för tvänne år sedan, som det började och sedan så bedröfveligen blifvit fortsatt. Man tror at Hans Maj:t är sinnad til försoning, men at vilkoren til reconciliationen, som enkedrotningen föreskrifvas, icke äro henne behageliga, äfvensom at hon icke vill samtycka til någon sådan demarche, hvarigenom hon skulle taga alla fel på sin sida, förblifver vid de conditioner, som hon en gång tilbudit, och har declarerat, at hon ej vill hafva någon half fred utan en hel fred med hela sin famille. Hon och Hans Maj:t få ymsom anonyme bref af okände personer, allvarsamma och eftertänkeliga. De vältänkande inom bägge hofven önska en upriktig förlikning, i synnerhet nu, som den så mycket til bägges tranquillité skulle bidraga. Andre torde finnas, som härigenom skulle se sin credit minskad, och lära de arbeta häremot. Denna tid är en besynnerlig tid.

Den 18 Mars, Söndag. Det finnes personer, som göra uträkningar öfver alla händelser. Desse sågo Hans

Maj:t i dag med all andakt vara närvarande vid predikan i galleriet, det de sällan tro sig förut hafva märkt. Strax heter det at frimurareorden gjort en så märkvärdig proselyt; man tror icke at denna devotion är så grundad, som den dock torde vara, och så varaktig, som man har mycket hopp at tro den blifva. Man har märkt at grefve Stenbock, grefve Oxenstierna, baron Axelson, secreteraren Schröderheim, hofcancelleren baron Fredric Sparre med mycken assiduité göra sin upvaktning hos Hans Maj:t i alla ögnablick och ega mycket förtroende af hvad som nu tildrager sig. Man öfvertygas at Fredricshofske affairerne hafva mycken del uti den tristesse, som nu synes regera. Enslighet sökes, många conversationer endast med ofvannämnde personer, af hvilka somlige torde bidraga at öka, andre at underhålla denna oro, och alt detta af den yppersta välmening.

Den 20 Mars, Måndag. Då Hans Maj:t vaknade, fant han sig indisponerad och förblef vid sängen til kl. 4 e. m.; man märkte, at han var mycket agiterad och at denne agitation var betydande. För lifmedicus Dalberg hette det en förkylning, men för den, som någorlunda kände ställningen, såg man, at denna indisposition hade allvarsammare orsaker. Hans Maj:t talade vid gref Stenbock och gref Oxenstierna härom, och vore det önskeligit, at de kunde gifva goda råd.

Brefven ifrån Götheborg medförde den nyhet, at detta stift förlorat sin odugelige och föga ansedde biskop, doctoren Lamberg, som par dérision kallades »Fårberg». Denne man blef ifrån extra ord. hofpredikant biskop utan lärdom, utan parti-biträde, utan endast af en slump, lycka och några slägtingars hjelp. Vid riksdagar var han äfven så litet ansedd som vid prästmöten, uti sitt consistorio äfven så litet som vid academien. Egennytta, vällust, lätja och okunnoghet styrde alla dess göromål; icke saknad hvarken i ämbetet eller det allmänna lefvernet. Han ville synas at vara theologisk philosophe, förakta prejugéer och sed-

vanor. Då han 1775 var i Stockholm uti några ämbetsärender, trodde han sig icke kunna umbära at se svenska operan; han blef placerad uti en, af premières loges, och han tyckte sig hafva vunnit en stor seger öfver fördomarne, hälst då innan den tiden få präster visat sig på detta spectacle, men ingen biskop förr än han gifvit sig sjelf en spectacle.

Den föga skarpsynte landshöfdingen baron Voltemat var å Jerncontoirets vägnar sänd till Christinehamns marknad at där söka reglera innevarande års järnpriser, som uti svenska handeln hafver så stor influence. Hans operationer liknade dess öfriga företagande. För några år sedan trodde han sig göra riket en stor tjenst därigenom at han updref alla järnpris til mera än 8 dal. kmt på skeppundet. Detta hade den verkan, at i samma ögnablick alla arbetslöner, alla forlöner, all malm och tackjärn blefvo äfven dyrare; han trodde at utlänningen skulle så mycket behöfva svenska järnet, at afsättningen, ehuru priset blifvit förökadt, dock skulle vara lika ymnog. Men utgången slog olika ut, Götheborgs järnvåg står ännu full af järn, den var så otillräckelig at en ny måst tilläggas; i Stockholm hade Arfwedsons contoir ensamt en mindre utskeppning af 15,000 Sk℔, vågen är här äfven upfyld med osåldt järn. Emedlertid arbeta ryska järnverken sig til större höjd än man förmodat, börja smida champlun-järn, börja undersälja oss, ha redan tagit ifrån oss vår järnhandel på Medelhafvet och Archipelagen genom den öpnade handeln genom Svarta hafvet; konungen i Preussen har förbudit svensk järntilförsel til vissa orter i sitt land, som äfven uti vår export gör en stor minskning. Alla dessa sammanlagde orsaker gjorde at järnprisen i år nödvändigt skulle falla, och at Götheborgs handlande ej kunde köpa järn efter förra årens priser vid Christinehamn. Voltemat nödgades för järncontoirets räkning upköpa öfver 40,000 Sk℔, i osäkerhet huru de kunna exporteras, och det mesta af det öfriga järnet blef bortslutet emellan 3 och 6 dal. kmt skeppundet mindre än förra året, hvilket uti hela svenska exportations-

summan gör en minskning af emellan 3 och 4 tunnor guld. Olyckan blir för brukspatronerne oundvikelig och för riket ännu kännbarare. Ingen kan af alla dessa operationer mera hafva någon båtnad, än bergsmannen, som säljer sitt tackjärn til lika högt pris, förvissad at brukspatron, som ej eger egna grufvor, nödgas betala hvad han fordrar, hvilket alt til slut torde bereda det tidehvarf, man så ofta sett nalkas, at den svenska järnhandeln torde stanna uti export af tackjärn, och all förädling blifva utlänningens vinst. Skulle åter Järncontoiret förlora på någon sådan misslyckad uphandling, så torde denna olycka äfven til slut falla på brukspatron med så mycket större känning, som detta verk genom sådan förlust kan sättas utur stånd at biträda brukssocieteten. Hvad utsigt kan denna Sveriges största och ädlaste handelsgren vänta sig, i fall de engelske americanske colonier vinna sin önskade independance, då desse i lugn och med frihetens nit kunna drifva alla sådana inrättningar til den höjd, som deras land med så mycken fördel tyckes locka dem til. En sådan olycklig påföljd för Sverges handel hafver man at tilägna några okunnoge och korttänkte personers operationer, hvilka aldrig ansett händelserna och deras verkan ifrån annan tidepunct, än den då de tildragit sig, och såsom egna afsigter handledt dem. På sådant sätt hafva aldrig stora saker blifvit uträttade; men huru har en Voltemat kunnat något vigtigt värf uträtta? Man häpnar at se en sådan man så oförsynt och slummeraktigt bereda Sveriges olycka.

Den 20 Mars, Tisdag. Om afton var cour efter vanligheten hos Deras Maj:ter.

Svenske envoyén i Madrid baron Ramel hade med de senaste brefven hos Hans Maj:t anhållit om sin rappel, han har knapt i tvänne år varit nytjad vid den samma, och torde både de brydsamme negociationer han egt som ock dess enskilda affairer ymsom härtil bidraga. Såsom gift med en grefvinna Lewenhaupt är hans lefnadssätt där flere utgifter underkastadt, än hans tractamente kan förslå at

ersätta. Man tror at Hans Maj:t ämnar baron Ramel til cavalier hos kronprinsen, hvilken innan kort lärer blifva tagen ifrån fruntimren och lemnad i en gouverneurs och cavalierers händer. Man tror äfven, at grefve Löwenhielm är utsedd at remplacera baron Ramel i Madrid, därstädes efter någre års förlopp hafva lika mycken gäld som i Dresden och göra lika många pretentioner at blifva dänflyttad.

Den 22 Mars, Onsdag. Sedan hertig Carl genom så många nya vigtiga förbindelsers ingående trott sin skyldighet vara at föra en mera exemplarisk lefnad än hitintils skett, trodde han at det första profvet häraf skulle vara at afskeda sin älskade maitresse M:lle Eckerman som hos alla upväckt så mycken scandale. Han hade på flere veckor icke sett henne, föregifvit sig vara sjuk, än af feber, än af podagra, än trott at hon icke hade den bästa hälsa; hon började märka at någon rupture förestod, hon skref til hertigen de ömmaste bref, hon feck åter stundom kalla, stundom inga svar. I dag skulle denna stora sak slutas. Hertigen skrifver henne til ett ganska upbyggeligt och theologiskt bref, för en actrice vid operan en ovanlig lecture. Det samma underrättade om bägges skyldigheter, som voro bekräftade med de heligaste försäkringar å hans sida at undfly en lefnad, som både i Guds och menniskors ögon vore förhatelig; han böd farväl af henne och förklarade, at all den liaison, som hitintils emellan dem varit, ifrån denna stunden skulle uphöra. En comediantska har icke sådana uträkningar, hon började gråta och få convulsioner, doctoren lät hertigen veta, at hennes tilstånd vore fara underkastadt, och om dessa paroxysmer ännu några timmar varade, så fruktade han antingen för lifvet eller för hennes förstånd. Hertigen fant sig rörd och skickade sin cavalier gref Adam Lewenhaupt til Hans Maj:t at begära dess råd. Hans Maj:t svarade, at hertigen borde förblifva vid sitt en gång fattade beslut, och at man kunde hoppas, at hon ej skulle dö så hastigt som hon låtsades. Hertigen förblef vid

detta, skickade henne det sista budet och hennes convulsioner ökades, ändteligen förmådde hon hertigen at göra sig besök, och man har märkt, at hon efter detta börjat tranquillisera sig. De finnas som tro, at hon ännu en gång torde finna nåd för hans ögon, hälst han ofta förut vid Påsktiden öfvergifvit sina maitresser och om hösten återtagit dem; men de som nogare känna hertigens föresats försäkra, at detta är en slutad sak, omöjlig at åter förnya. Man vet äfven at den ryktbare Halldin, hennes morbror, blifvit nytjad at för henne föra sin vanliga straffpredikan, och har han spått henne at antingen sluta på spinnhuset, om hon ville återvinna sitt förra tilstånd, eller bli lycklig, om hon ville finna sig nöjd med det närvarande. Hennes försigtighet, då hon lemnade sig til hertigen, bör äfven förvissa henne härom; hon eger ett skrifteligt contract at i årlig pension erhålla 10,000 dal. kmt ifrån den dag rupture dem emellan skulle förefalla. Med denna summa och hvad framdeles kan erhållas torde denna misslyckade prinsessa finna sig nöjd at endast hädanefter spela så brillante roler uppå theatern.

Samma middag åt hertigen på Fredricshof, och blef af enkedrotningen väl emottagen, ehuru han nu som förra gången gjort en lång intervalle emellan sina besök. Enkedrotningen raillerade honom mycket öfver hans rupture och sade, at hon var rätt glad at få höra kung Salomo hafva renvoyerat drotningen af Saba; at han borde upphöra at hafva maitresser; at hon trodde at man håller sådana af två orsaker, den första at satisfiera myckna begär, eller ock af liderlighet. Det förra trodde hon intet, helst då hon visste honom vara gift med en så ung och vacker prinsessa, och det senare ville hon intet tro. Hertigen visste ej, om han skulle bli ond eller ej, men han tog det partiet, at skratta och conversationen fortsattes endast om frimureriet och hans nya värdighet. Hertigen skyndade sig ifrån Fredricshof at åter bevista en af de stora frimurarefeter.

Den 23 Mars, Skärtorsdag. Ehuru ingen levée var i dag, lemnade Hans Maj:t eftermiddagen audience til åtskillige chefer och ämbetsmän, som dels hade angelägna dels onödiga saker at anmäla; men plågade de mera för at erhålla dessa audiencer, än om de haft de vigtigaste ärender at föredraga. Sådant kan bidraga at audiencer äro svåra at erhålla, men desse accorderade Hans Maj:t med mycken facilité.

Hans Maj:t hade sedan upkallat hofpredikanten Wingård och hade med honom en conference, som räckte flere timmar. Om Fredricshofske affairerne därvid äro ett föremål, så torde Hans Maj:t misstagit sig, om han tror Wingård där något kunna uträtta, och minst så länge det är en konung som underhandlar med en drotning, och icke en mor med en son.

Generalen Gustaf Wrangel hade äfven företräde hos Hans Maj:t, och öfverlemnade til Hans Maj:t förledet års räkningar öfver dess enskilda inkomst af Gripsholms bränneri, öfver hvilket Wrangel å Hans Maj:ts vägnar har en slags tilsyn. Wrangel försäkrade at Hans Maj:t detta år skall i sin casette se inflyta 20,000 rdr specie, utan at därföre hafva mera besvär än at emottaga penningarne och utan en halföres utgift. En sådan tilökad inkomst borde kunna stoppa åtskilliga utgifter. Om alla brännerier med samma fördel för kronans inkomst blefve drifne, så kunde skattkammaren af dessa bedröflige inrättningar se sig vinna, hvad allmänheten nu tror sig utgifva, men som för fel uti inrättningarna i cassorna icke kan inflyta.

Hans Maj:t dömde ganska rättvist och genereust utaf den bekante Textorinske saken, som igenom Hans Maj:ts tvänne röster skulle decideras. Hans Maj:t dömde sig och statsverket at betala Textorin det skadestånd, som han var berättigad til genom dess suspension ifrån consulatet i Cagliari. Åtskillige af rådet, i synnerhet Bielke, Ribbing och Wrangel dömde grosshandels-societeten at betala honom detta, och det af det skäl at de därtil kunde ega råd och förmögenhet. Sådant domskäl lärer vara säll-

synt, och kan man ej nog vara bedröfvad at se personer uti konungens högsta nämnd finnas, där de angelägnaste rättighetsmål uti sista instantien afdömmas, som så litet känna lagen och så litet värdera billighet. Hade en konung vid ett sådant tilfälle med sådane egt lika begrepp om rättvisa, och ej sjelf pröfvat eller antagit kloka råd, så hade proprieteten kunnat stå i fara. Alla de vackra damerna, som stundom vid sina toiletter emottaga ansökningar, interesserade sig högeligen för Textorin, efter han egde en ung och vacker fästmö, och emot grosshandlarne, som hade fula hustrur och mycket pengar. Men Hans Maj:t var för rättvis at höra deras recommendation, och ehuru de ofta försökte, erhöllo de i denna sak ingen framgång.

Den 24 Mars, Långfredag. Hans Maj:t gaf befallning, at som han ville gå uti slottscapellet och där bevista högmässan, hvilket var något sällsynt, så skulle det väntas med gudstjensten til dess ankomst. Det dröjde icke länge och Hans Maj:t åhörde med mycken upmärksamhet den predikan, som där hölls af en artillerieregementspräst Callerholm. Schröderheim och några andre hade mycket intriguerat at få lof åt denne präst såsom ej varande hofpredikant at i hofcapellet predika, och sedan öfvertala Hans Maj:t at gå dit och höra denne i deras sinne skickelige predikant. Hans Maj:t tycktes mycket upbygd; och den allmänna förundran, som dessa hastiga ombyten upväckte, lärer knapt kunna beskrifvas; man visste ej hvad man skulle tro om alt detta; hvad som var allvare, eller hvad som kunde hafva sådan utsigt, hvad driffjädrar, hvad påföljder. Präster, verldsligt sinnade, frondeurer, gunstlingar, förnäma, smått och gudfruktigt folk, alla intagne af förundran, alla nyfikne at få känna sammanhanget, få som däruti vunnit sin föresats. De, som se sakerna på närmare håll, tro at detta ombyte är ganska stadgadt, så tyckas alla företaganden utmärka.

Hans Maj:t bevistade om eftermiddagen Pergolesis vanliga passions-musique, som långfredagen uti concert på

riddarhuset upföres för frimurarebarnhusets räkning utaf virtuoser af denna orden. Hans Maj:t har icke sedan han var kronprins bevistat en sådan concert. Vid ett sådant tilfälle äro de kongl. personerne placerade uppå läktaren, där den yngsta adeln vanligen hafva sina bänkar, och orchestern inom skranket, där landtmarskalken och de äldsta famillerne hafva sina ställen.

Man tror at Hans Maj:t inom sig sjelf och i förtroende med ganska få personer är occuperad at göra sig en plan til någon utrikes resa, som han detta år kunde meditera. Man är öfvertygad at han ännu hvarken härom med riksrådet Ulrik Scheffer eller med baron Liljencrantz rådgjort, at de och de förnämste äro härom uti den största okunnoghet, men at kammarherren baron Taube, som nu är i Paris, och några härstädes äro uti detta förtroende. Denna plans verkställande kan ej annat än gifva Hans Maj:t många brydsamma öfverläggningar inom sig sjelf. Bristande ressourcer til företagandet af den samma, hvilka dock böra anskaffas, administrationssättet här hemma under Hans Maj:ts frånvaro, orsakerna, som skola föregifvas och göra den samma gällande både här hemma och utomlands, vägen som skall tagas, etiquetter som skola observeras och undvikas, huru hofven här hemma skola syslosättas, personerne som skola utväljas til medfölje, m. m. torde alt bidraga til många både reflexioner och öfverläggningar. Det kan man tro, at Hans Maj:ts första resa blir at nytja varma baden i Aachen och Spaa; därifrån kunde man hafva anledning at tro Hans Maj:t ämna sig til England, at med sin närvaro bidraga til någon fredsmediation. Hvad man i synnerhet kan tro är, at hog til resa och til ombyten nogsamt lära upfinna ändamål och orsaker. Man kan äfven vara förvissad at detta icke är en i detta ögnablick upfunnen plan; Hans Maj:t har länge den samma mediterat, och i synnerhet sedan förleden höst uppå Gripsholm tagit sitt beslut.

Den 25 Mars, Lördag. Hans Maj:t åt middag efter vanligheten uppå Haga i fult och kallt väder med samma

sällskap, var mycket tankfull och reste mycket bittida åter til staden. Strax om eftermiddagen hade han besök af öfverhofpredikanten Wingård, som varade i flere timmar, och tyckes som alla Wingårds negociationer ej mycket uppå Fredricshof lyckas. Man bör ej finna underligt, at en prinsessa af så mycket förstånd, och som en så stor role i verlden spelat, ej så hastigt låter öfvertala sig af en ung präst, som för 10 år sedan var en liten obetydelig student. Nu säger man, at hon påstår sig icke kunna sluta en pålitelig fred, så länge så månge af hennes fiender omgifva Hans Maj:t, at hon icke eger någon trygghet å sin sida vid den samma, förr än hon försäkras, at alla desse personer ej lemnas tilfällen at göra henne otjenster. Man tror äfven at denna consideration mycket bekymrar både Hans Maj:t och flere af de personer, som i dessa tracasserier egt del och ännu omgifva Hans Maj:ts person. En mera habile negociateur än Wingård hade tör hända å bägge sidor kunnat minska detta hinder och föreslå utvägar at vinna ändamålet utan någon annan sacrifice å ymse sidor än egenkärleken; men som denna negociation börjar at blifva mycket långsam, så torde den endast bevisa, at hogen til förlikning å ymse sidor är kommen, men utvägarne at vinna den samma ännu äro skiljaktiga, och de rätta icke så behaglige at vidtaga.

Sedan Wingård äfven å enkedrotningens sida försäkrat Hans Maj:t, at hon ej hade någon ovänskap emot Hans Maj:t, som borde hindra Hans Maj:t at begå sin communion, at den köld som är dem emellan är lätt förändrad, då de rätta utvägar vidtagas, hvilka hon är öfvertygad at Hans Maj:t upriktigt söker, då han därtil torde upfinna de bästa tilfällen som sådant kunna verka, at hon med de vilkor som hon redan sagt är beredd at ingå all negociation, och önskar äfven at denna med Hans Maj:t ensamt må ske, när och huru Hans Maj:t sjelf finner bäst, endast all ceremonie och all eclat vid detta tilfälle undvikes, och vore hon nöjd at äfven på tredje stället härom med Hans Maj:t ega någon conference — svarade Hans Maj:t Wingård: »Jag

är nöjd, at enkedrotningen ger justice åt mina tänkesätt och igenkänner dem; hon borde af det första steget jag gjort finna, at min önskan til reconciliation är upriktig; men hvem menar drotningen med de personer, som voro hennes fiender och som omgifva mig? menar hon Scheffrarne, menar hon Munck, Taube eller andre?» — »Drotningen har befalt at svara häruppå», sade Wingård, »at Eders Maj:t känner dem bätre än hon, at hon torde mena alla, at hon torde mena ingen af alla dem Hans Maj:t sjelf nämner, Hans Maj:t vet detta bätre än hon, som icke tror sig känna alla dessa personer; hon önskade endast, at deras motvilja ej må skada en förlikning, som hon af hjertat åstundade.» — Hans Maj:t sade då honom med något humeur: »Sedan jag gjort första steget, hade jag äfven väntat af drotningen, at hon under hela denna negociation sändt några personer til min son at se huru han mår, eller som å hennes vägnar visat för honom någon ömhet.» — Wingård blef öfver detta nya hinder som upkom orolig och sade, at under de dagar han nu fört Hans Maj:ts befallningar hade Hans Maj:t ej låtit märka denna condition, at han icke tviflar, det drotningen med nöje upfylt den samma, hälst hon alltid sagt, at hon önskar en fullkomlig enighet med hela famillen, men at han genast ville resa til Fredricshof och detta ärende anmäla, och strax återföra Hennes Maj:ts svar.

Han återkom inom en kort stund och sade, at han funnit drotningen mycket bedröfvad och bekymrad öfver denna nya svårighet, at hon trodde at alla sådana fel, som henne tillades, endast beviste, at negociationen ej vore så upriktig som hon önskade; för öfrigit trodde sig öfver detta ämne ej behöfva svara annat, än at hon ej kunde göra sin fred med en far och lefva i fiendskap med ett litet barn om två års ålder; at hon alltid ansett denna förening så oskiljaktig, at hon ej kunde begripa, hvarföre detta sattes i fråga; hon påminte ännu vidare, om hon ej varit den första at göra prinsen hommage, både då hon genast efter dess födelse ville resa på slottet at lyckönska Hans Maj:t, och äfven då hon sjelfmant utbudit sig at bära honom til dopet. Hon

hade således icke mera at säga, lemnandes Hans Maj:t sjelf at dömma, om hon gjort för litet eller för mycket. — Hans Maj:t tackade Wingård för sitt besvär, och så slutades denna negociationen.

Den 26 Mars, Påskedag. Hans Maj:t geck uti gudstjensten uti slottscapellet. Hofpredikanten Kjellin predikade. Alla voro förundrade öfver denne devotion, men de, som sågo Hans Maj:t uti dess inre rum, voro ännu mera förundrade at se honom beständigt läsa uti Bibeln och kyrkohistorien, en lecture, som förut varit äfven så sällsynt som föga eftersökt. Man gjorde mycket uträkningar, hvilka af ingen med mera trygghet än af framtiden kunna rätteligen kännas.

Om afton var soupé hos grefvinnan Cederhielm, man är nästan öfvertygad at hon blir hofmästarinna hos hertiginnan.

Den 27 Mars, Annandag påsk. Om afton var assemblée på beursen, där Hans Maj:t äfven en kort stund var, sedan souperades hos fru Örnskiöld.

Den 28 Mars, Tisdag. Afsades både levée och conseil, men Hans Maj:t gaf om afton cour och grand couvert efter vanligheten.

Uppå sina barns trägna begäran har den respectable riksrådet gref Axel Fersen låtit öfvertala sig at låta af vår snälle Sergel göra sin buste i marmor. Arbetet är redan börjadt, och blir för Sergel äfven så hedrande, som det för efterverlden blir kärt at erhålla en så stor mans bild bibehållen. Hans vänner hafva högeligen önskat, at detta arbetet för några år sedan kunnat företagas, då åldern ännu ej haft så synbar verkan uppå detta i förra tider så vackra och manliga ansigte. Men en stor man kan vid alla åldrar afskildras, det tilhör endast de fåfänge och flyktige at öfverlemna åt efterverlden ungdomens fägring, då de icke hafva skäl at visa den samma ålderns mognad. Sergel är en så vältänkande medborgare, at detta

arbete mera intager honom än de flesta som honom hitintils syslosatt.

Den 29 Mars, Onsdag. Efter levéen var finance-conseil, och Liljencrantz såg bekymrad ut.

Ifrån sina utrikes resor med prinsen af Holstein återkom capitaine Aminoff, som äfven varit i Köpenhamn, och hade mycket at berätta. Han hade bref ifrån prinsen til Hans Maj:t, som voro upfylte af de största complimenter. Aminoff hade fått en vacker gulddosa med juveler i likhet med den ceremoniemästaren Fredenheim undfeck.

Den 30 Mars, Torsdag. Krigsconseil varade några timmar, vid hvilken äfven hertig Carl var närvarande. Man börjar med mera sannolikhet än förut gissa, at Hans Maj:t ej öfvergifvit sin plan til någon utrikes resa, men torde den stanna vid Stralsund och Aachen.

Den 31 Mars, Fredag. Efter levéen var justitiæ-conseil, uti hvilken riksrådet Ribbing bavarderade, riksrådet Falkenberg deraisonerade, och den gamle respectable riksrådet Stockenström radoterade.

En hastigt åkommen förkylning vid sista frimurare-concerten, pleuresie och slutelig inflammation gjorde ett hastigt slut på öfverstelieutenanten vid enkedrotningens här förlagde regemente samt cavalieren hos hertig Fredric baron Carl Fredric Leijonhielms lefnad. Han är allmänt saknad både vid hofvet och bland sina vänner såsom en respectable, vältänkande och i allmänna umgänget belefvad och artig man. Hans Maj:t förlorar en god officerare, en pålitelig chef vid en i dessa ställningar nog bekymmersam sysla, men hertig Fredric gör en större förlust, svårare at ersätta. Genom Hans Maj:ts förtroende til Leijonhielm hade han hertigens cassa, affairer och hofhållning i sina händer, hvilket han med största integritet, med största omsorg och bekymmer skötte. Han kunde både afhålla hertigen ifrån onödiga utgifter, gifva honom goda råd och med

sin credit hjelpa honom vid många tilfällen. Vid sin dödsstund hade han den för en vältänkande man ypperligaste tilfredsställelse at se sig begråten af en hel corps officerare, som alla uti honom förlorade en vän. Hans fru, dotter af den ryktbare kammarrådet baron Josias Cederhielm, sörjer med två små barn en dygdig man och en ömsint far. Hans läkare berättade honom hans död endast en timme förr än den skedde, och han uptog detta bud med all den sinnesstyrka, som endast en rätt christen och en ärlig man förmå; han tog ett ömt afsked af sin hustru, gjorde ett hastigt arrangement om sina affairer, talade vid sin svärfar, tackade honom för all den vänskap han visat honom, som, sade han, har i mycket varit så betydande och större än hela allmänheten af Eder väntat eller kunnat tro. Han somnade däruppå hastigt in, och så slutades hans lefnad. Han var endast 40 år gammal. Jag förlorade en af mina ungdomsvänner, en förlust, som vid äldre år ej ersättes, men ständigt kännes. Baron Leijonhielm var äfven stormästare för den här inrättade och mycket hemligt hållna timmermansorden, och hade uti frimurare-orden ett af de högsta ämbeten.

Den 1 April, Lördag. Ett gammalt svenskt bruk at narra april eller »donner le poisson d'avril» har nu kommit utur modet; man blir det så mycket de öfrige dagarne af året, at denne sedvane härigenom blifvit glömd, det tyckes som den tagit afsked med den gamla upriktigheten.

Hofvet åt middag på Haga efter vanligheten, hvilket utgjorde hela denna dagens händelse.

Den 2 April, Söndag. Ett grufveligt snögande, köld och rägn, hafva förstört alt hopp om en tidig vår. Den myckna snö, som hela vintern öfverhöljt Sverge, som nu börjar smälta, förorsakar sådana vattufloder, at man aldrig här sett deras like. Källare på Nygatorna äro fulla af vatn, många hus åt St. Clara sidan, belägna vid sjöstranden, äro äfven öfvergifna såsom kringflutna och upfylda af vatn,

Mälaren forsar öfver södra slussarne med sådan styrka, at portarna ej kunna öpnas, man ser hvart ögnablick slagtarebron hotas at bortföras; i provincierne hafva qvarnar blifvit bortförda, dammar sönderslagna, bruk och järnhamrar utur stånd at nytjas. Riksrådet Sparre vill inrätta mecaniska inventioner at bevara slussarne, men ingen vill vidtaga den simpla utvägen at sönderhugga en af portarne för at gifva vatnet fritt utlopp. Portens värde kan med några tusende rdr ersättas, och i fall slussarne förstöras, kosta de många tunnor guld.

Hans Maj:t var om afton uppå assembléen på beursen, som var både liten och ledsam. Det tyckes som vore man ledsen at dansa.

Den 3 April, Måndag. Hos hertig Carl har Hans Maj:t tillåtit en ny certcommission at sättas, uti hvilken riksråderne Falkengréen, Carl Sparre och Ulric Scheffer, generalen Trolle, amiralerne Nordenanckar och Cederström äro ledamöter. Man skall jämföra Chapmans ritningar med de gamla skepsdesseiner; det ser man förut, at antingen skall *svenska afunden* öfverändakasta de bästa projecter, eller om de kunna tvingas til verkställighet, skola de dock så mycket af *svenska okunnogheten* tadlas, at de som upfunnit dem ledsna, och de som skola handhafva dem förlora hopp at vinna framgång, eller bringa dem til en i annat fall möjlig framgång.

Om afton upfördes operan *Acis och Galathée*, som i så många år blifvit gifven. För några år sedan reprocherades directionen för spectaclen, om icke åtminstone en ny opera hvart år gafs, man sökte öfvervinna svårigheter och lyckades däruti. Nu däremot gifves icke någon ny piece hvart annat år, man ymsar aldrig dem som vid terminens början börja at gifvas, och likafullt är denna vackra inrättning uti sitt aftagande. Kan den gamla directionen tilvälla sig någon heder af sin förvaltning, eller gör den nya icke alt hvad den samma torde hända kunde göra?

Den 4 April, Tisdag. Vattufloden fortfar, räddhogan för slussar och broar tiltager, och finner nu först Stockholms stad skadan af at icke hafva velat likna andra stora hufvudstäder uti stenbrobygnad. Om hvad uti feter endast inom några år åtgått blifvit därtil användt, samt hvad uti årliga reparationer på träbroar utgifves, därtil lägges, så hade Stockholms stad kunnat ega stenbroar och ej behöft likna de sämsta upstäder och köpingar.

Om afton var cour och publique spisning. — Den aflidne baron Leijonhielms svärfar, den icke mycket ansedde eller älskade kammarrådet baron Josias Cederhielm, har dock nu egt tilfälle at för en hedrande gerning göra sig känd. Knapt blir han underrättad at hans måg uti publique cassor och andra ställen med sitt namn, sin credit och sin caution bidragit at hertig Fredrics finance-affairer understödja, förr än han anmäler sig hos hertigen och säger, det han nogsamt fant, at hertigen uti detta ögnablick skulle finna sig uti embarras at honorera dem af sina sedlar, som dess aflidne måg caverat; at han anhölt som en nåd af hertigen, det han ville taga hans underdåniga tjenst til godo, och tillåta honom at få läna sitt namn til samma lån, på det hertigen ej skulle finna sig i trångmål eller utstäld för ledsamma omsorger. Hertigen lärer antaga dessa anbud, i fall han ej kan hos Hans Maj:t vinna ett lyckligt slut uti sin en gång började negociation at vinna utvägar at afbetala en del af sin myckna och sig ökande gäld.

Den 6 April, Torsdag. Kl. 6 om aftonen begrofs öfverste-lieutenanten baron Leijonhielm, sedan man i 8 dagar talat så mycket om denna begrafning och dess anstalter, utspridt så många rykten om frimureriet, de flesta ogrundade, några få uppå sannolika anledningar. Nog kan man säga, at en ordensenthousiasme hade kunnat gifva många onödiga anledningar til klander, om ej någre kloke och mindre upeldade personer hindrat deras framgång. Leijonhielm blef sörjd och begråten af alla sina vänner och

ordensbröder, som dock följde dess lik til sitt hviloställe utan all den ceremonie, som icke vore at tadla uti en bekant orden, men alltid besynnerlig, då den af en hemlig orden vill för en okunnog allmänhet visas. Han blef begrafven med alla de hederstekn, som en så värdig man förtjenar. Hertig Fredrics lifspann drogo likvagnen, prestafverna åkte uti dess vagnar, dess lifkusk körde likvagnen, framför den samma redo dess betjening och ikring den samma dess laquaier uti gallalivrée. Framföre likvagnen marcherade hela den bataillon af enkedrotningens regemente, som han commenderat, och som här i Stockholm i garnizon är förlagd. Processen var en af de talrikaste man någonsin sett, man räknade inemot 100 vagnar; alla fönster voro upfylda af folk, man ansåg denna begrafning såsom något besynnerligt, alt i tanke at finna frimurarehemligheterna röjda; men ingen ting främmande kunde märkas; man såg subalterneofficerare bära honom, man såg begrafningen ske i Riddarholmskyrkan, men man undrade hvarföre öfverhofpredikanten Wingård skulle kasta jord uppå liket, och hvarföre uppå kistan låg en sporre, en prydnad, som i allmänhet icke brukas, och här icke ses vid andra tilfällen än då seraphimerriddare begrafvas.

Med så många hedersbetyganden blef denne värdige man följd til vår sista åsyn. Dess qvarlefvande vänner, som kände dess förtjenst, dess redliga tankesätt och oklandrade upförande, behålla dess minne uti en tacksam hogkomst. Om dygd och tacksamhet skulle ifrån menniskoslägtet bortfly, finnas dock samhällen, som af dem icke öfvergifvas.

Hvad som i synnerhet til baron Leijonhielms beröm bör anteknas är, at hela corpsen af dess officerare anmälte sig hos öfversten för regementet, generalen och envoyén baron Zöge, at de efter honom ämnade bära sex veckors sorg. Generalen anmälte denna värdiga attention hos Hans Maj:t, som befalte honom at å Hans Maj:ts vägnar försäkra denna officerscorps om det välbehag Hans Maj:t för sådana deras tankesätt egde; at Hans Maj:t af

denna deras gerning skulle få ny anledning at känna förlusten af baron Leijonhielm, om han ej förut känt honom som en skickelig officerare, dygdig medborgare och trogen undersåte, värdig en så respectable officerscorps' saknad och hogkomst.

Denna dag yppade riksrådet Carl Sparre uti conseillen fråga om utvägar at hindra den i hans tanke tiltagande vattufloden. Han följde sin vanliga caractere at genom projecter visa sig nitisk och upmärksam, framförande dessa projecter med all den dristiga assurance, som vore de grundade uppå de ojäfaktigaste sanningar, och äfven så nyttiga, som de se nyttiga ut. Hans raisonnement geck däruppå ut at visa Mälaren vara för vatturik, at den borde aftappas til lika höjd med Saltsjön, at detta skulle medföra en stor nytta för flere provincier, och at detta med minsta kostnad kunde genast verkställas vid Södertelge, där en sådan canal så ofta blifvit projecterad, och där communicationen emellan hafvet och Mälaren är endast någre hundrade alnar at gräfva; han hade ditsändt bergsrådet Sandels at göra några afmätningar och efterse möjligheten. Sandels är jämte riksrådet Sparre directeur vid den nya durchfarten, som göres ifrån Westmanländska bergslagen til Mälaren. Sandels återkom, medan conseillen ännu varade, stöflad och sporrad, blef inkallad och gaf en fördelaktig rapport. Honom utbjudes därstädes strax entreprenaden af detta arbete, vilkoren voro endast 1,500 rdr och mycket complimenter. Man sade at endast en liten graf med stark fördämning skulle gräfvas. Ordres afgeck genast til landshöfdingen i Nyköping och öfversten af Södermanlands infanterie, at 200 man genast skulle ditsändas, och detta viggiga arbete med nästa måndag taga sin början.

Så hastigt vidtogs och bifölls en plan, som torde vid mognare eftersinnande för riket hafva de betydeligaste påföljder. Anser man Mälarens läge, så finner man den samma vid jämt vatn vara 6 fot högre belägen än Saltsjön; men på de flesta ställen så grund, at vid ett mycket

vattuminskande år, sådant som det förledne, de vanliga järnfartyg ifrån Köping, Arboga och Vesterås knappast kunna gå förbi holmarne vid Strängnäs och Kolsundet samt flere ställen. Skola nu 6 fot öfver alt aftappas, så finner man, at provincerne Södermanland, Vestmanland och Upland kunna vinna mycket i landökning af hvad de förlora i sjö; en den segelbaraste och största insjö uti Europa torde icke bli segelbar, utan utgrundad; man torde med mera kostnad än 1,500 rdr få ditföra vatten ifrån andre sjöar, som åter skola uttorkas. Men sådana påföljder kunna projectmakerier snart föda af sig. Man bör äfven af förfarenheten känna, at vattuarbeten äro de farligaste at företaga; man föresätter sig at gräfva en smal och grund graf vid Södertelge, man tror at en sjö af 20 mils längd och 6 à 7 mils bredd, af hvilken 6 fots vatn skall uttappas, skall nöja sig och med all saktmodighet flyta genom denna tilredde canal, men sådana arbeten hafva å andra ställen haft ledsammare och mera oväntade påföljder. Den lilla canalen torde genom vatnets styrka och påträngande blifva en större utskärning, omsider en stor flod, til slut en sjö.

Hvad påföljder kunna icke ännu vidare af detta onyttiga arbete följa? En sådan canal kan snart blifva segelbar; en stor del af handeln kan vändas ifrån Stockholm til Södertelge, närmare för dem som bo vid Mälaren och äfven närmare vid hafvet, med en lätt segelled dit, utan at behöfva passera Sandhamn, Dalarö, Vaxholmen och hela Roslags skären. Hvad lätthet kan icke en sådan ny segelfart bereda för rikets fiender at med en flotta tränga sig i hjertat af riket, in uti Mälaren och bemästra sig residencestaden, utan at behöfva passera förbi något batterie och ännu mindre risquera något canonskott. Skall detta förekommas, så lemnas tilfällen åt någon ny militairisk projectmakare, som dels med skäl, dels utan, ger planer at anlägga fästningar. Man torde få utvägar til många millioners utgift för en förflugen idée af en man, som endast vill göra sig stor genom nyheter, hafva sin hand uti alla arbeten och vid alla tilfällen visa sig vara oundgängelig.

Kongl. Maj:ts conseil bestod den dagen af rikeråderne Hiärne, Ulric Scheffer, Falkengréen och Carl Sparre, af hvilka ingen enda har en precis idée om den hydraulique-ske vetenskapen. Hade desse herrar endast läst det bref den odödlige rikscancelleren Axel Oxenstierna redan uti sin tid i detta ämne skrifvit — ty uti hans tid fans redan projectmakare, som ville öpna denna segelfart — så torde deras qvicka upfinnings- och bejakningsgåfva något blifvit dämpad. Cancelleren visade olyckan af detta project, huru riket äfventyrades för fiendteliga infall, huru Stockholms handel skulle förstöras utan at en fördelaktigare för Södertelge kunde inrättas. Hade de den tiden proponerat at uttappa Mälaren, så torde hans patriotiske ifver ännu högre blifvit upeldad. Fåfängt hade riksrådet Carl Sparre af den kloke gref Axel Fersen blifvit varnad, af hvilken han ofta emottager råd, men han var orörlig, han ville synas nyttig, vinna faveur och hetas uträtta något. Fåfängt sade man honom at Sverges rike icke mera nu hotades af större olyckor än förr många år tildragit sig, äfven så lätt förekomna som glömda; at öpningen af slussportarna kunde vara tilräckelig at freda Stockholms stad och hans borgare, at landets inondationer nu snart böra uphöra, och om några åkrar eller ängar skulle skämmas, vore denna skada ej at jämföra med dem, en sådan uttappning eller canal kunde medföra. Men fåfängt; och han blef hörd och trodd.

Jag vill icke omtala, hvad denna inrättning för en loflig handel kan hafva för verkan, hvad utvägar härigenom kunna vinnas at smyga lurendrägerier inom riket på det behändigaste sätt, och utan at detta må kunna hindras. Sådana considerationer i akt tagas icke vid sådana beslut. Emot Södertelges tiltagande uppå Stockholms bekostnad kan man invända, at privilegier til utrikes seglation kunde nekas henne; men hvarföre neka en så väl belägen stad, som naturen så mycket skulle favorisera, rättigheter som det i aftagande stadda Nyköping eger, som knappast eger en jakt som seglar i Östersjön, och dock är stapelstad?

Statssecreteraren Liljencrantz, som chef för handelsärenderna, var äfven i denna conseil närvarande. Han tilstyrkte denna nya gräfning därföre at vattufloden hindrar fyra cronobrännerier uti deras lofliga och riksnyttiga arbeten. Han har äfven en egendom, Sturehof, beläget vid Mälaren, och hvars ängar äro skadade af vatnet.

Den 7 April, Fredag. Kongl. Maij:ts generaladjutant af flygeln öfverstelieutenanten Lilliehorn erhölt Hans Maj:ts tilstånd at få göra en utrikes militairisk resa, hvilken äfven af Hans Maj:ts medel mycket blef understödd. Resan är til en början at bevista de preussiska stora exercitieläger, sedan gå til fransyska arméen. Lilliehorn har hos Hans Maj:t varit page, blef 1770 fändrik af gardiet och sedan upflyttad i de högre grader. Han är en af de få personer, af hofgunsten gynnade, som med all application endast vinlägga sig om framsteg uti sin vetenskap. Han har mycket arbetat, aldrig varit fåfäng, då han kunnat göra gagn. Lyckan har medföljt honom. Den protection, som blifvit honom gifven, har han användt til kunskaps ernående. Man tror äfven at Lilliehorn får några hemliga commissioner både til Berlin och äfven framdeles til Frankriket.

Den 8 April, Böndag. Hans Maj:t åt efter vanligheten sin middagsmåltid vid Haga, uti köld, snö och urväder. Vid hofvet blifva de mesta händelser en vane.

Hans Maj:t bevistade allmänna gudstjensten och högmässan i slottscapellet. Om afton kl. 7 förrättade öfverhofpredikanten von Troil skriftermålet til Deras Maj:ters communion, som til andra dagen var utsatt. Skriftermålet skedde uti det hvita rummet innanföre stora galleriet. Deras Maj:ter voro bägge ensamne med prästen och endast några få personer voro närvarande uti galleriet.

Denna dags post medförde tidningen om regerande hertigens af Brunswig död, hvilken såsom enkedrotningens svåger förorsakar sex veckors hofsorg.

Den 9 April, Söndag. Deras Maj:ters communion skedde i slottscapellet. De gingo i högmässan kl. half 11, som förrättades af öfverhofpredikanten von Troil. Ceremonien som vid detta tilfälle i akt tages är, at framföre Hans Maj:t gå hofstaterna, anförda af hofmarskalken med staf i handen; sedan cheferne af Kongl. Maj:ts stora vakt och efter dem riksmarskalken och riksstallmästaren. Men som den förre är sjuk och den senare icke tilsatt, gingo uti deras ställen öfverkammarherren baron Ridderstolpe och öfverhofstallmästaren grefve Lewenhaupt. Sedan kom Hans Maj:t, som hade bredevid sig lieutenanten af drabanterne, öfversten af gardiet och chefen af lätta dragonerne. Sedan kommer drotningen, ledd af sin öfverstemarskalk, öfverkammarherre eller öfverhofstallmästare. Nu var endast den siste närvarande. Efter henne dess hofmästarinna och statsdamer, omkring dem 8 lifdrabanter, anförde af deras vice corporal. Deras Maj:ter gå ifrån de stora rummen igenom rådsrummen och rikssalen til kyrkan, då uti trapporna stå en haye af grenadeurer af lifgardiet. På kyrkogången inemot dörren stå 4 stånddrabanter med bardisaner. Ofvanföre dem, och där gången slutar, stå til poster tvänne lifdrabanter, och äfven tvänne lifdrabanter i choret vid sacristiedörren; de öfrige lifdrabanterne stanna på stora gången bredevid posterna. Choret är så städadt, at midt för altaret äro tvänne lähnstolar med sina bönstolar placerade för Deras Maj:ter; til höger och venster om dem tabouretter för riksens råd och deras fruar. Bakom dessa tabouretter äro til höger tvänne rader bänkar, de främsta afdelte i tvänne, den första för öfverkammarherren, öfverhofstallmästaren och seraphimerriddare, som ej äro riksens råd, den där bredevid för cheferne af stora vakten, Kongl. Maj:ts kammarherrar, förste hofstallmästaren, öfverhofjägmästaren, förste generaladjutanterne. De bägge där bakom näst väggen rangerade bänkar äro den ena för lieutenanten af drabanterne, secund-cheferne af Kongl. Maj:ts stora vakt, som ej äro generalspersoner, den andra för hofmarskalken, hofstallmästare och andre hofcavalierer. På drotningens sida äro de tvänne främste bänkarne för dess öfver-

kammarherre, hofmarskalk, öfverhofstallmästare, den andra för dess statsfruar; de bakom stående för hennes kammarherrar, hofstallmästare och hoffruntimmer. Så snart Deras Maj:ter intagit sina ställen, tillåtes äfven alla som medföljt at sätta sig, utom vakthafvande capitainerne af gardiet och lätta dragonerne, som stanna bakom Kongl. Maj:ts stol, och bakom drotningens dess vakthafvande capitaine af lifgardiet och corporal af lifdrabanterne. Denna ordning i akt tages alltid, då Deras Maj:ter gå uti slottscapellet, då choret alltid därefter rangeras.

Då Hans Maj:t går fram til altaret at communicera, lemnar han sin hatt til öfverkammarherren och sin värja til capitainelieutenanten eller lieutenanten af drabanterne. Nu predikade öfverhofpredikanten von Troil, och denna act passerade med all den devotion, som vid sådana tilfällen tjenar til så mycken upbyggelse. Sedan bägge Deras Maj:ter ensamne vid disken communicerat, geck sedan resten af församlingen fram til samma disk.

Denna dag var collect för det förledit år af gardiesregementet inrättade barnhus, där nu ett barn af hvarje compagnie upfostras. Med håfven gingo inom choret 2:ne capitainer af gardiet och ikring bänkarne och vid bäckenet subalterneofficerare, som med mycken nit samlade 4,000 dal. kmt. Processionen utur kyrkan skedde på samma sätt som dit. Deras Maj:ter åto sedan middag til sammans med de vakthafvande damer och hofcavalierer.

Den 10 April, Måndag. Den habile generalen Trolle ingifver i dag sitt votum i certconseillen om svenska flottans formerande. Han fant at hertigen, insöfd af gammalt amiralitetsagg och gräl, skulle uti hela denna sak vara hans tanke vidrig; han uptänkte ett medel, som skulle åtminstone vinna uppå hans egenkärlek för denna dagen; han bad en af excellencierne proponera, at hertigen skulle til sin conseil admittera sin cavalier, öfversten vid amiralitetet baron Strömfelt; hertigen samtyckte genast, var mycket flatterad öfver denna attention, och Trollen upläste

sitt votum. Denne piece, uti sitt slag ett mästerstycke, tycktes något rubba hertigens prejugéer, men Falkengréen hade ej annat at invända, än at Trollens raisonnements vore mera vidsträckta än certcommissionens föremål tyckes vara, som endast bör dömma om skeppens skapnad, men ej om en hel flottas sammansättande och operationer. Trollen bevisade honom, at det ena var med det andra så sammanbundet, at en officerare, åtminstone en sådan som var anförtrodd at föra en rikets flotta, icke kunde determinera skeps skapnad och storlek, utan at tillika militairement tala om flottans skyldigheter. Han visade uti sitt utlåtande, at Sverges sjömagt borde utom skärgårdsflottan indelas uti tvänne delar, större skepp och en lätt fregatte-esquadre, en ny idée den ingen amiral någonsin påtänkt. Han trodde at örlogsskeppen aldrig borde vara större än 60 canoners skepp, hvarigenom man kunde vinna, at denna flotta kunde blifva rörlig både i Öster- och Norrsjöarne, de enda haf, där Sverges egenteliga krigstheater kan blifva. Den kunde vinna i segling, i styfhet, den kunde föra äfven så svåra canoner som de största skepp, den kunde vinna den stora förmån, som en militaire endast känner, at föra det understa batteriet högt öfver vatnet, man kunde erhålla den lycka at den nu brukeliga sjömaximen, at örlogsskepp endast äro flytande casteller, kunde dö ut och hos ett tänkande folk försvinna. At Östersjön grundar ut, har några hundrade års erfarenhet öfvertygat oss om; at ett 60-canons-skepp går fram och gör sin nytta, där ett 110-canons icke kan röras, är äfven den öfvertygad om, som känner våra farvatn och våra sjökrig; at skepsvirke uti hela Europa til de stora skeppens construction börjar tryta, är onekeligt; de större sjömagter börja minska sina skeps storlek af denna hushållsorsak, och då tala vi, såsom de fattigaste, för de stora skeppen. En sådan flotta af 60-canonsskepp kunde uti ett rike, sådant som Sverge, omgifvet af klippor och skär, agera conjunctim och de concert med landtarméen och arméens flotta i skärgården. Rätt studerade och uppå principer bygda krigsoperationer kunna då utföras, och fienden

icke bemästra sig Sverge med sin lätta flotta, då de svenska orörliga 100-canonsskeppen ligga och paradera på sina utstakade stationer uti Östersjön, dit aldrig någon fiende behöfver upsöka dem. Fregatte-esquadren skulle åter som lätta troupper tjena hufvudflottan, som nu endast eger fyra dugliga fregatter.

Trollen visade uti detta makalösa document at, ehuru amiralitetet sedan 1772 erhållit 17 tunnor guld om året, som gör 136 tunnor guld, hade knapt 3 skepp blifvit nybygda, och arsenaler och rustkammare, som borde vara försedda, dock tomma. Han visade genom ojäfaktiga calculer, at riket inom 7 år och endast med 14 tunnor gulds årlig statssumma, som utgör 98 tunnor guld, skulle få 21 60-canonsskepp nybygda och 24 fregatter om 36 svåra canoner. Hvad skilnad, då egennytta eller redlighet upgöra förslager! Han visade äfven, at riket, som är folkfattigt, genom denna ändring skulle vinna, huru hela båtsmanshållet, upbådadt til tjenstgöring på flottan, sådan som den nu är componerad, dock brister uti 2,000 matroser, och efter Trollens nya inrättning skulle bristen endast blifva 900 man, lättare vid ett påkommande krig at anskaffa än desse 2,000. Om de gamla skeppen i Carlskrona endast underhölles, feck riket då en formidable flotta; skulle de säljas til ostindiefarare, lindrades kronan i sina utgifter til sina nybygnader, och den nya flottan vore dock tilräckelig at möta våra fiender, om den vore rätt anförd, rätt underhållen och agerade efter militairiske principer. Trollen slutade därföre med at tilstyrka Chapmans skepscert af skeppet Vasa med de ändringar, som erfarenheten under profseglandet och manoeuvren hade öfvertygat honom om. Trollen säger uti de sista orden, at alla dessa projecter böra icke stanna uti öfverläggningar och papperstvister, at en ferm och redlig execution är det nödvändigaste, ty man *slår icke rikets fiender med papper.*

Sedan Trollen detta upläst, voro både rikeråderne och amiralerne förundrade. Riksrådet Ulric Scheffer begärte denna piece til genomläsande, sade sig vara öfvertygad

och ville med sitt utlåtande inkomma. Hertigen fant sig något ebranlerad, och sade: »nog äro alla dessa skäl låtande, nog bevisar Chapman sin sak mathematiquement, men jag har ännu några scrupler.» Falkengréen talade om några taljor och block, om några skepstimmer, och visade några skepparekunskaper; hade för mycken egenkärlek at bifalla Trollens systeme och för mycken okunnoghet at göra ett nytt eller bevisa brister uti detta. Amiral Nordenanckar sade: »nog låter detta, men Sverge har ju haft 100-canonsskepp uti så många hundrade år.» Amiral Cederström sade: »Chapman beviser både nyttan och constructionen af sina skepp, men kunde icke Sheldon i Carlskrona få äfven bygga på prof?» — och detta, fast än Sheldons ritningar, som voro insända, voro beviste felaktige, icke allenast til systeme, men til construction, til uträkning och til ritning, med sådana fel, som den okunnogaste qvartersman skulle skämmas före. Riksrådet Sparre talade mycket, men beslöt intet, och sannade riksrådet Höpkens dicton om honom, at Sparren talar illa, skrifver ännu sämre, men verkställer väl, men tror sig icke verkställa så väl som han talar, och icke tala så väl som han skrifver.

Hans Maj:t formerar åtskilliga ännu okända projecter med sin drabantecorps' formerande uti 4 compagnier efter Versaillerbruk och gref Adam Lewenhaupts project. Nu arbetas med all flit at den mindre väl anskrifne öfversten gref Hamilton skall söka sin retraite, och är honom lofvadt hvilket regemente han kan träffa accord om med någon afgående öfverste. Honom är redan tilbudet Tavastehus' regemente för det at han skulle lemna en vacance inom drabantecorpsen åt gref Brahe; men detta har han refuserat, han vill ha ett svenskt regemente, som skall för hans militairiska insigter blifva ett föremål. Emedlertid är så städadt, at dessa 4 compagnier skola indelas åt gref Ekeblad, gref Hamilton, uti dess survivance gref Brahe, gref Adam Lewenhaupt uti survivance efter dess far, nu varande capitainelieutenanten för desse drabanter, generallieutenanten gref Casimir Lewenhaupt, och det 4:de compagniet

gifvas åt generallieutenanten baron Mörner, som därigenom skulle sälja sitt husarregemente til öfverhofstallmästaren gref Adolph Lewenhaupt, som vid det samma är öfverstelieutenant. Hvad arméen genom dessa ändringar vinner, får framtiden utvisa.

Den 11 April, Tisdag. Nu börjar hemligheten af Hans Maj:ts tilämnade utländska resa at transpirera, man tror at den både af indiscretion af dem, som härom egt förtroende, blifvit bekant, som ock genom den mindre aktsamma vård Hans Maj:t om sina papper eger, hvarigenom ett bref ifrån kammarherren baron Taube med detailler härom legat öppet uppå ett skrifbord uti conseil-rummet, där det utan tvifvel af flere personer blifvit genomläst. Man tror, at Hans Maj:t ämnar företaga sin resa den 17 Junii och återkomma uti October månad.

Om denna sak ännu för de fleste är obekant, har den dock icke kunnat vara det för dem, som äro vane at i hof se händelser beredas och nalkas. Jag har sett denna resa påtänkas sedan November månad och har roat mig at se alla negociationer och hemligheter, utan at någon häraf kunde doutera sig. Hans Maj:t ämnar lemna en del af administrationen åt hertig Carl under sin frånvaro, en del åt rådet, och arbetar flitigt alla dagar uppå dessa instructioner i ungefärlig likhet med det som i akt togs under dess sista resa til Ryssland. En stor svårighet återstår at yppa denna plan för riksrådet grefve Ulric Scheffer och för baron Liljencrantz, som ännu bägge härom äro okunnoge. Lika svårt är at föregifva några orsaker för allmänheten. En plan har varit påtänkt at börja småningom med förställd mjältsjuka, med feberkänningar och vid April månads slut få en allvarsammare sjukdom; medici tilkallas och consulteras, desse instrueras förut och gifva ett enigt tilstyrkande, at Hans Maj:t genast borde til de varma baden företaga en resa; många andra planer äro påtänkta, somliga med mycken, andra med mindre finesse; man har ännu icke stadgat, hvilken som bör utväljas.

Hans Maj:t har mycket med gref Ekeblad negocierat, at han honom uppå denna resa skulle blifva följaktig. Men Ekeblad, som älskar sin frihet och vill rangera sina affairer, arbetar emot alla försök, som kunna rubba denna plan; han har nödgats undanbedja sig en sådan brillante nåd. Man tror at Hans Maj:t ämnar at medtaga ganska liten suite, at han utsett endast öfverhofstallmästaren gref Lewenhaupt, generalen Mörner och stallmästaren Munck, lifpagen Wright, kongl. secreteraren Franc, en eller tvänne kammartjenare och några laquaier. Kammarherrarne baron Taube och baron Carl Strömfelt skola vara honom til mötes i Spaa.

Om afton var efter vanligheten cour och publique spisning.

Den 12 April, Onsdag. Vår skickelige Sergel har af Hans Maj:t fått befallning om ett arbete, som pröfvar både dess skickelighet och complaisance. Hans Maj:t vill til den efter antiquen så lyckligen imiterade Apollino uti sin salon hafva en motsvarande piece. Hans Maj:t valde en Venus aux belles fesses; och at göra en compliment åt våra hofdamer och föra deras fägring til efterverlden, deciderade Hans Maj:t at denna Venus skulle få grefvinnan Höpkens hufvud. Sergel skulle genast börja at göra hennes buste och sedan transportera detta portrait til Veneris figur. Om grefvinnan Höpken icke vore några och 30 år gammal och uti 15 år dyrkat Venus med så mycken dels lycka dels olycka, så hade hennes figur tör hända mera varit passande åt en Venus. Hennes förtjenster i denna gudinnas tjenst torde af tacksamhet föra henne til nymphernas flock. Om skrynklor i pannan, infallna ögon, en något skadad näsa kunde hos en Venus tillåtas och ersättas genom luxurieuse attituder, en behagelig växt, vackra ben och en väl skapad kropp, så torde grefvinnan Höpken blifva en fullkomlig Venus. Då grefvinnan Höpken för 16 år sedan blef til hoffröken antagen, kunde man med skäl anse henne såsom den vackraste, elegantaste och gen-

tilaste af alla svenske damer, men 16 år är en lång och äfventyrlig tid för den, som var så behagelig. Mången är förundrad at grefvinnan Höpken, som icke ignorerar, hvartil hennes buste skall tjena, kan til detta arbete pretera sig och tillåta sin kropp och sin vackra nuditet blifva ett föremål för hela allmänhetens imagination. Men den, som så litet aktar blygsamhet, så afskedat all anständighet, så uppenbart sköter sina nöjen, lärer finna som en seger för sin fägring det andre finna vara en glömska af all dygd. Emedlertid är Sergel ganska bekymrad öfver detta arbete; nöjd at få arbeta en Venus, vill han icke taga en Lais til sin modell; och hvilken Lais vill ej vara ansedd för Venus? Apollon och denna nya Venus skola bägge, då de blifva färdiga, placeras uti den så kallade pelaresalen, som därtil denna sommar skall orneras, en sal, där Hans Maj:t vanligen äter, och där alla pager och kammarlaquaier dess emellan hafva sitt stamhåll.

Hans Maj:t låter anlägga sorg vid sitt hof på 4 dagar efter den gamle hertigen af Modena, som var född uti förra seculo och var ålderman för alla regerande herrar.

Hans Maj:t hölt efter vanligheten cabinet, uti hvilket få syslor af värde för allmänheten bortgåfvos. En ung baron Klingspor blef major vid ett finskt regemente.

Den 13 April, Torsdag. Riksrådet Scheffer ingaf sitt votum uti certcommissionen, hvilket til alla delar biföll general Trolles tankar, och var skrifvet med all den styrka och oväldughet, som bägge lika öfvertyga, utskämma amiralitet och bereda den respectable Chapman en fullkomlig seger.

Öfverstelieutenanten Toll undfår ett nytt tilfälle at med Hans Maj:t ega en explication och återbegära Hans Maj:ts nåd och förtroende. Som det första missnöjet emot Toll, hvilket härledde sig ifrån Tolls inquietude, då Hans Maj:t befordrade baron Bror Cederström til generaladjutant af flygeln i paritet med Tollen, nu efter 18 månaders förlopp kunnat svalna, var freden lättare at göra. Med Tollens

lätthet at tala hade han ej svårt at urskulda sig och tala om sina förtjenster både vid Christianstads revolution och sedan uti arméen. Några lyckliga penningehändelser hade äfven skaffat honom ett litet capital, så at han med så mycket mera trygghet kunde tala. Slutet af conversationen blef den, at Toll öfvertygade därom, at han icke nog blifvit ihogkommen, och han erhölt tilstånd at med öfversten vid Bohusläns dragoner baron Yxkull söka accord och således få sitt eget regemente.

Kammarfröken hos enkedrotningen fröken Taube, ett gammalt respectabelt fruntimmer, dog denna afton. Hon hade 32 år varit hoffröken och uti ett bullersamt hof öfverlefvat många förändringar och olika epoquer. Hon hade genom mycken försigtighet och ett jämt upförande alltid undvikit tracasserier, sällan varit i stor gunst, men aldrig illa anskrifven eller misstrodd. Samma lyckliga hoföde hade tör hända bidragit at hindra henne ifrån många tilfällen at vinna faveur, som andra så lätt vunno, genom den brist af all fägring och behaglighet som var henne gifven. Hennes ansigte hade under hennes 30-åra hofiednad aldrig undergått någon förändring. La chronique scandaleuse har aldrig kunnat tillägga henne några äfventyr, man vet endast at hon tvänne gånger ämnat gifta sig, men döden var dessa tvänne gånger hennes rivale. Man gissar at enkedrotningen lärer ämna indraga denna lön, icke tilsätta denna tjenst, utan ännu vänta någon vacance, för at vid sitt hof äfven erhålla flere statsfruer.

Den 14 April, Fredag. Hans Maj:t erhölt til sin conseil en preliminaire fråga af den brydsamma Plomgrenska processen. Plommenfelt hade redan vunnit at til Svea hofrätt få hela sin sak förvisad och där få svara; men då hofrätten började arbeta, tycktes det som processen snart skulle blifva slutad. Då begär Plommenfelt å nyo at underrätter, magistrater, kämnersrätter, häradsrätter skulle i åtskilliga mål börja undersökningar, en sak, den han förut nekat och begärt at alt af hofrätten skulle få afgöras.

Saken föres til Kongl. Maj:ts rådkammare. Plommenfelt, biträdd af sine ordensbröder, riksråderne Stockenström, Bielke och Bunge, begär at saken åter måtte hänvisas til underrätterna. De öfrige på divisionen varande riksens råd, Beck-Friis, Wrangel, Ribbing och Falkenberg, voro däremot och påstodo at hofrätten kunde infordra dessa underrättelser af underrätterna, men at saken enligt ett förut taget beslut skulle i hofrätten afgöras. Justitiæcancelleren gref Wachtmeister gaf ett skarpt utlåtande til rådsprotocollet i denna sak uppå Hans Maj:ts particuliera tilsägelse, men utan at nytja konungens namn. Stockenström, Bielke och Bunge läto sig dock icke beveka til någon ändring och beredde därigenom ett billigt misstroende til deras rättvisa, då ordens afsigter och förbindelser uti konungens högsta nämd kunna hafva influence och verkan. Man undrade icke på den utlefvade riksrådet Stockenström, hvars förstånd är uti aftagande och som merendels radoterar; man väntar icke annat af den enthousiastiske och okunnoge riksrådet Bunge, men man kunde med skäl hoppas mera rättrådighet af grefve Bielke, om man icke nu blifvit öfvertygad, at all hans nit är förenad inom frimurareorden, at hans hog för decorationer, för ceremonier och småsaker öfverträffar alt hvad man hos en man af hans stånd, af hans namn och hans ålder kan vänta.

Hans Maj:t, lika nitisk i orden, men uplyst och rättvis utom den samma, tyckte at desse riksens råd förtjente någon skam för sin votering. Han befalte därföre en ovanlighet, som mycket bekymrade desse riksens råds egenkärlek. Han tilsade riksrådet Hermansson at träda öfver uppå justitiæ-sidan och gifva sitt utlåtande i denna saken, innan den uti conseillen skulle föredragas. Hans Maj:t slapp äfven därigenom at exponera sig för at med sina röster decidera om pluraliteten. Hermansson gaf sitt utlåtande och förenade sig med Ribbing, Beck-Friis, Wrangel och Falkenberg; saken föredrogs uti conseillen, och Hans Maj:t biföll desse riksråds grundade tanke, äfvenså rättvis, som för utlänska creditens bibehållande nödvändig.

Plommenfelt fant sig högeligen förtörnad och tyckte, at då Hans Maj:t vid hvarje dess opasslighet skickar sin löpare at fråga huru han mår, borde Hans Maj:t äfven tro, at han uti processer ej kunde hafva orätt och äfven då för honom hafva en *broderlig complaisance.* Fredric Horn fant sig äfven högeligen stött öfver detta beslut, hotade med at taga afsked och aldrig återkomma til Sverge.

Detta Hans Maj:ts rättvisa beslut blef så mycket lyckligare afgjordt på en tid, då så mycket om frimurareordens tilväxt talas, då man så mycket förundrar sig öfver Hans Maj:ts beskydd för denna orden och dess deltagande uti dess arbeten. Man var äfven så mycket gladare öfver denna decision, som man tror sig hafva skäl at tro, det hertig Carl uti samma ställning icke gifvit ett sådant utslag. Den som med mera köld och philosophie anser alla dessa händelser och rättvisans skipande finner, huru uti Kongl. Maj:ts rådkammare få personer finnas, som vid alla tilfällen anse Themis med lika ögon. När man påminner sig några märkvärdiga processer, som endast sedan sista riksdag där blifvit afgjorda, och de särskilda voteringar hvar och en afgifvit, så finner man, huru stora skäl man eger at be Gud förskona sig ifrån processer och commentarier öfver den svenska lagen och rättvisan.

Vid detta hof beredas alla händelser genom negociationer, så den största som den minsta. Man har länge med grefvinnan Cederhielm negocierat at hon skulle emottaga hofmästarinnesyslan hos hertiginnan; men hon refuserade både för den tilökning af tvång denna sysla skulle medföra, den ringa tilökningen i lönen, ingen i anseendet, och mycken fruktan för hertigens sinnelag och det hofvets besynnerliga sammansättning. Den lilla vackra hertiginnan spelade dock uti denna sak sin politiska role, hon tycktes endast önska grefvinnan Cederhielm, men arbetade i mycken tysthet at öfvertala grefvinnan Gyldenstolpe at emottaga den samma. Hans Maj:t deltog uti denna negociation, och grefvinnan Gyldenstolpe utbad sig tid at påtänka sina conditioner. Hennes man, som under tvänne

regeringar alltid velat synas som en favorit vid hofvet, fant sig icke mycket flatterad at hans hustru skulle tilbjudas én sysla som en annan refuserat, och hälst då den nu skulle sättas uti mindre värdighet än hvad den hos grefvinnan Sprengtporten var. Man sade, at hennes distinctioner voro för henne personelle, men icke syslan tilhörande; hon skulle icke hafva samma anseende som drotningens statsfruar, icke lika lön, icke andre förmåner, som fru Sprengtporten hade.

Den 15 April, Lördag. Middagsmåltiden var efter vanligheten vid Haga; man drack den nya recrutens skål, som hertiginnans hof erhållit, alla presenterade den til grefvinnan Gyldenstolpe, men hon låtsade som hon ej förstod hvad därmed menades. Ännu felades decision uti några conditioner, kunde de märka, som känna hofhändelserna.

De utrikes brefven medförde den för Hans Maj:t obehageliga tidningen, at majoren Anckarloo med sin fregatte Illerim åter varit olycklig och under sin hemsegling ett stycke ifrån Malaga kommit i träffning med en engelsk cutter. Anckarloo hade på vanligt lofligt amiralitetssätt präjat denne cutter, begärt den samma hissa flagg, m. m. Cuttern nekade til detta, Anckarloo sköt ett skarpt skott efter den samma och trodde därigenom svenska flaggans heder vara på ett eclatante sätt bevarad. Han hölt sina batterier icke i ordning til vidare affaire, troende den samma vara slutad, lika som då en Gotlandsskuta råkas i Östersjön; men cuttern profiterade af detta, seglade in på den stora och armerade fregatten, gaf den samma ett skarpt lag, först af den ena sidan, sedan af den andra, sätter sina segel til, seglar undan och lagar sina canoner i ordning til en ny attaque. Vid den första elden blef Anckarloo farligt blesserad uti bägge benen, faller och bryter låret af sig; en annan officerare blesseras äfven samt 12 man af besättningen; trenne blifva ihjälskjutne. Anckarloo hinner under alt detta icke at sätta sina canoner til defence. Cuttern kommer tredje gången, ger fregatten ett nytt lag, genom

hvilket åtskilliga tågvirken och mesanmasten afskjutes. Då svarar fregatten med tvänne sina lag, skadar cuttern, blesserar mycket af dess folk, men både för sjögång och skada kunde den icke förföljas. Cuttern styrde sin cours åt Minorca, och Anckarloo nödgades til Malaga åter inlöpa efter en olycklig affaire, som hvarken kan gifva honom något militairiskt anseende eller konungens flagg någon heder. Anckarloos blessure är dödlig och dess vänner äro tvehogsne hvad de skola önska.

Öfverstelieutenanten Lilliehorn har i dag af Hans Maj:t tagit afsked och börjat sin utrikes resa. Hans Maj:t gaf honom ett recommendationsbref til konungen i Preussen med begäran, at han vid dess exercitiælägar skulle få blifva närvarande, at lära denna stora vetenskap hos den störste mästare Europa nu däruti eger. Man är förvissad at Lilliehorn söker vinna de framsteg, som både dess ambition och dess åhoga försäkra om.

Ryktet om Hans Maj:ts egen utrikes resa börjar nu blifva allmännare; de främmande ministrarne få alle bref ifrån sina hof i detta ämne. Åtskilliga bref ifrån Paris äro mera öfvertygande; där talas om de kläder baron Taube låtit för Hans Maj:t göra, de veta antalet, färgen på tygerna, de tala om l'habit du matin, l'habit du premier jour och mera dylikt; där säges at Hans Maj:t uti Aachen stämt möte med några damer ifrån Paris, at grefvinnorna de la Marck, de Noailles, de Boufflers och flere redan därstädes tingat sig rum. I Stockholm vet man af intet af alt detta, premierministern och financeministern hafva ännu härom icke det minsta förtroende, ehuru de äro både ansedde, trodde och älskade. Man har anledning at tro, det Hans Maj:t til denna resas företagande äfven vill förmå riksrådet gref Hessenstein, som nu i Hamburg är sjuk, at blifva sig följaktig, hvarigenom Hans Maj:t skulle vinna ett dubbelt ändamål, at få en af riksens råd med sig, som vore behagelig i umgänge, och tillika en stor herre både genom sin födsel och sitt ämbete. Mången tviflar, at gref Hessenstein denna hederspost vill emottaga, men om dess

ambition flatteras och han sin furstetitul får nytja, torde han vara lättare at öfvertala.

Den 16 April, Söndag. Hennes Maj:t drotningen säges vara något indisponerad; men torde hennes hog at vara i sina rum, tänka på sin grannlåt, hafva sina små måltider med fruarne Manderström och Ehrengranat vara starkare än febern.

Vid hofvet anlägges sex veckors sorg efter regerande hertigen af Brunswig-Wolfenbüttel.

Hans Maj:t gjorde eftermiddagen riksrådet Ulric Scheffer och dess grefvinna besök; detta torde varit anstäldt för at bereda noticen om den utrikes resan. Riksrådet Ulric Scheffer, som, ehuru mycket Hans Maj:t tilgifven, icke den samma approberar, har föresatt sig at uti detta ämne tala en allvarsam sanning och tilstyrka Hans Maj:t at denna plan öfvergifva.

Den 17 April, Måndag. Den skickelige och namnkunnoge skepsbyggmästaren öfversten Chapman har i dag vunnit en fullkomlig seger emot sina fiender och amiralitetets okunnoghet. Sedan riksrådet Ulric Scheffer uti certcommissionen upläst sina tankar, fant hertigen sig alldeles öfvertygad; riksrådet Falkengréen begärte acterna til genomläsande, gjorde några små inkast, snart vederlagda; amiralerne tego stilla och torde icke öpna sina munnar hvarken om Sheldon eller sina skepp. Man gjorde en eventuel öfverenskommelse at tilstyrka Hans Maj:t at bifalla generalen Trolles plan til flottans formerande, at stadfästa Chapmans ritningar til 60-canonsskeppen, sådant som skeppet Vasa är, några fot längre och 2 fot bredare, på det at förbindningarna i skepstimringen må bli ännu starkare. Den föreslagna fregattesquadren bifölls til alla delar.

Sådan är den verkan, som ett större snille och större insigter hafva öfver de mindre och svagare. Sanningen ger sig dager och skulle alltid synas, om ej okunnogheten, fördomar och egennyttan stundom bortskymde dess

sken, lika som de svarta molnen den klaraste sol. Man bör af detta icke hoppas den sällhet för Sverge, at riket äfven så lätt får sin flotta färdig, som den nu blifvit beslutad. Verkställigheten af de goda planerna beror oftast på sämre utförare. Det gamla amiralitetsintresset och egennyttan vill alltid hafva sig några utvägar förbehållna at icke glömma sina lofliga näringsfång, och man kan hafva mycken anledning at tro, det Hans Maj:t aldrig får någon flotta i skick och ordning med besparing och indragna utgifter, så länge riksrådet Falkengréen uti Kongl. Maj:ts rådkammare och conseil med gamla partiprinciper och fördomar får beskydda inrättningarna, sådana som de nu handhafvas.

Öfversten af arméens flotta grefve Ehrensvärd erhöll Hans Maj:ts tilstånd at på 2:ne år göra en utrikes resa. Hans tanke lärer vara at lefva i det härliga Italien, se och beundra konsterna i sin höjd och glömma all den ledsnad och mjältsjuka, som vårt i alla delar kalla Norden medförer.

Öfverstelieutenanten Toll, som ifrån hofvet så länge varit utesluten, blir nu befald at hos Hans Maj:t äta middag. Han befant sig snart uti sin förra ställning, och at göra sin cour, åtog han sig at uti största tysthet utarbeta planen til drabantecorpsens formerande til de föreslagna compagnierna med den minsta utgift för kronan, til en apparentelig nytta, men en verkelig grannlåt och tilökning för representationen.

Grefvinnan Gyldenstolpe hade noga calculerat sina behofver emot sin mans ambition och fant, at det för henne var en förmån at få en sysla som gifver 1,000 plåtar i lön, ständigt underhåll vid hofvet, rum och equipage. Hon afstod från alla rangpretentioner och hon erhöll en ganska nådig kallelse til denna sysla. Man tror äfven at hennes nöjen tagit sitt rum uti hennes enskilda calcul. De, som länge lefvat i hof, finna en ny skilnad emellan senare och förre tider: då utvaldes til hofmästarinnor sådana damer, som med en sträng allvarsamhet skulle gifva stränga exempel; nu antagas de, som hafva sina tilbedjare och med största

framgång sköta sina nöjen; de hafva svårt at vänja sig vid at se en hofmästarinna blifva mera lorgnerad än respecterad.

Den 18 April, Tisdag. Hertig Carl åt middag hos Hans Maj:t, och har man mycken anledning at sluta, det efter den samma många öfverläggningar om resan blifvit hållna. Hans Maj:t finner sig nu uti olika ställning med den, hvaruti han sig vid sin ryska resa 1777 befant. Vid en olycklig och för hela riket bedröfvelig händelse hade riksstyrelsen genast hertig Carl tilfallit. Men nu, då tronen och successionen genom en kronprins ännu starkare äro befästade, kan icke en sådan resa företagas, utan at alla försigtighetsmått i akt tagas. Administrationen under frånvaron bör stadgas, gränsorna för rådet, gränsorna för den commission hertigen kan updragas. Samma försigtighet fordrar at påtänka, huru riket under ett förmyndareskap skall styras. Hans Maj:t, som är en så klok och kunnog regent, lärer om alla sådana händelser något innan sin afresa stadga. Gud låte alla sådana omtankar aldrig behöfva verkställas, och Hans Maj:t efter en nöjsam och lyckosam resa til sitt rike återkomma och där finna lugn, ordning och glädje som emottaga honom.

Den gamla hoffröken Taube begrofs i S:t Jacobs kyrka. Hans Maj:t reste til grefve Ekeblad at uti dess fönster se denna processionen. Mycken oordentelighet hade vid den samma blifvit begången. Riksrådet Ribbing, enkedrotningens öfverstemarskalk, hade med sin vanliga oredighet om denna ceremonie skolat bestyra. Han hade glömt at bjuda prestafver. Fåfängt sökte man uti sista ögnablicket at finna någre. Drotningen nödgades anmoda tvänne hos henne på vakt varande unge officerare, corporalen vid drabanterne gref Charles Emil Lewenhaupt och capitainen af gardiet grefve Otto Cronstedt, at påkläda sig svarta kläder och officiera. Aldrig har någon så ärbar fröken med så litet ärbara prestafver blifvit til grafven ledsagad. Alla små mamseller, som nyfikenheten fört at se processionen, voro

af dem kända, de glömde sin värdighet och hälsade, som hade de varit marskalkar för en brudskara.

Om afton var hos Hans Maj:t efter vanligheten cour och publique spisning. Grefvinnan Gyldenstolpe feck entrée uti det hvita rummet. Gref Posse, som den äldste vakthafvande kammarherren, feck befallning at för henne härtil utfärda det patent, som den nya hofordningen påbjuder, och lät antekna hennes namn på den uppå dörren upfästa listan. Så började hon at af det intagande »*hofvädret*» blifva belönt; det är obeskrifveligt, hvad detta väder har för lycklig och födande verkan.

Den 19 April, Onsdag. Hans Maj:t gjorde en hastig resa til Drotningholm uppå några timmar ensammen med stallmästar Munck.

Denna post medförde tidning om majoren Anckarloos död af sina blessurer uti Malaga. Hans Maj:t lofvade hafva öm omvårdnad om dess enka, en grefvinna Sparre, och dess efterlemnade små barn. Med mera experience hade han kunnat blifva en skickelig sjöofficerare och ersätta den lärospån han hitintils gjort.

Den 20 April, Torsdag. Hans Maj:t sänder öfversten vid amiralitetet och cavalieren hos hertig Carl baron Fredric Strömfelt med en hemlig commission til Carlskrona, at där för sig låta tilreda det skepp, som honom til Stralsund skall öfverföra. Resan passerar dock ännu för en hemlighet, och vid hofvet talas den om med hviskande, men i staden tämmeligen högt och allmänt.

Generalen Fredric Horn, ledsen vid Sverge genom de tracasserier, som denna Plomgrenske process medförer honom, effectuerar nu sitt beslut at begära afsked. Han gör det på levéen hos Hans Maj:t, sedan han med Hans Maj:ts samtycke öfverenskommit at byta regemente med hertig Carl och vid sitt afträde ifrån södra skånska cavalleriet få för detta regemente och mellangift för lifregementet en tunna guld, den hertigen honom uti differente

poster och terminer med Hans Maj:ts biträde betalar. Hans Maj:t har förunnat generalen Horn tilstånd at stå qvar i arméen som generalsperson och bibehålla sin generalmajorslön. Sådana äro alla de förmåner, som han erhållit, ganska stora och i Sverge ovanliga. De, som i fäderneslandets tjenst gjort de största gerningar, hafva icke kunnat blifva mera belönte. Gref Fredric Horn har aldrig bevistat något krig i Sverge, aldrig egt större befäl än commando af Östgöta cavalleriet den tiden han för det samma var öfverste; ty lifregementet har under hans tid aldrig varit samladt. Vid revolutionen blef han grefve och generallieutenant, förde då befälet under Hans Maj:t, ehuru han aldrig hade del af revolutionshemligheten förr än samma dag den verkstäldes. Det är dock denna händelse som han anser för ett af sina arbeten och framgången af honom beredd. Som undersåte var han redlig och laglydig, som ämbetsman var han mera nitisk än kunnog, mera djärf än försigtig, mera oredig och besvärlig än ordentelig och sträng. Som krigsman var han mera soldat än officerare, mera officerare än general, tapper för sin person, men inquiet för sin trouppe, pålitelig at utföra en plan, osäker at anlägga den samma. Som medborgare var han vältänkande, och hans medborgerliga dygder hade ännu mera haft anseende, om icke ett hos honom medfödt högmod, blandadt med hetsighet och en utmärkt hog at vara vältalig på ett vidlöftigt, påckande och mystiskt sätt ofta bortskymt de samma. Som riddersman fant man hos honom all forntidens ära och tro, en ädel belefvenhet, som dock kände förfäders förtjenster, och at efterkommande ega rätt at af dem begära ett tilökt anseende. Som vän var han pålitelig i löften, hjelpsam och ömsint; hans rätte vänner voro aldrig plågade af de fel, som honom af dem honom icke kände tillades. Gref Horns enthousiasme, tankesätt och seder voro således icke i alt i likformighet med de nu antagne; hvilket ofta beredde honom mindre tilträde vid hofvet, mindre nöjen i sällskaper och umgänget, mindre kärlek af sina underhafvande, mindre influence i de allmänna ärender. Hans gifte i det Plomgrenska huset

och detta husets iråkade processer ökade hans bekymmer och verkade på hans sinnelag. Kongl. Maj:t kan således återvinna en så nyttig generalsperson, men lärer dock alltid sakna en dygdig, redlig och pålitelig undersåte uti det ämbete som han nedlagt.

Innan generalen gref Fredric Horn kunde effectuera sitt project med den utrikes resan, nödgades han i dag comparera inför Svea hofrätt uti Plomgrenska concoursprocessen. Han feck tilsägelse at ställa för sig fullständig borgen både i svaromål och för penningar, han nytjade sina vanliga talesätt för att plaidera sin sak. Domrarne funno dem icke lagmässiga, men tordes icke hindra honom uti sina tal, och tilläto honom emot denna borgen at få företaga sin utrikes resa.

Om eftermiddagen hade hos Hans Maj:t baron Adam Cederhielm audience, som bad om Hans Maj:ts nåd för dess brorsdotter baronessan Leijonhielm. Hennes man hade caverat för 300,000 dal. kmt hertig Fredrics sedlar, och det tyckes som hertigen skulle hafva svårighet vid at honorera dem alla så hastigt. Hennes far kammarrådet Cederhielm hade uti de första ögnablick känt sin vanliga köld något upvärmas och lofvat honorera sin mågs namn, i fall hertigen skulle blifva satt i trångmål; men denna ömhet svalnade hastigt, hans sinnen återtogo snart sitt första skick, och han kunde med kall blod se sin dotter lagsökas, tvingas at cedera bonis och utstå flere olyckor för hennes mans tillgifvenhet för sin herre, som säkerligen söker utvägar at icke exponera henne. Cederhielm bad Hans Maj:t, at Leijonhielms successor hos hertigen skulle få tilsägelse at åtaga sig denna betalning, eller statscontoiret tilstånd at qvartaliter dessa summor afbetala, hvarmed creditorerne skulle finna sig lycklige, och det olyckliga sterbhuset icke blifva ännu olyckligare. Så hård den ene brodern är, så ömsint är den andre, och få dagar förbigå, på hvilka icke baron Adam Cederhielm gör någon välgörande gerning. Hans Maj:t var rörd af hans böner, men kunde ej samtycka til någondera af dessa alternativer,

utan at Hans Maj:t först därom med sin bror skulle rådgöra. Han lofvade at han så allvarsamt uti detta ämne med honom skulle tala, så at enkan icke skulle bli exponerad och hertigen sätta ordning uti sina affairer.

Knapt var Cederhielm utgången, förr än öfversten baron Klingspor, som hertig Fredrics affairer sedan Leijonhielms död emottagit, anmältes. »Det lärer vara den andra acten af tragedien», sade Hans Maj:t, och Klingsporren sannade det. Han hade en ungefärlig calcul på all hertigens nu varande gäld, som stiger til inemot tre tunnor guld, hvilken med närvarande hushållning ständigt skall tiltaga, aldrig minskas. Hertigen hade sedan 1774, då hans stat reglerades, ökat sina löningar, som den tiden redan voro ansenligt tiltagne, til 8,000 plåtar om året; han födde några och 50 hästar i sitt stall och några och 20 laquaier uti livrée, han, som icke är tvungen til någon representation och som lefver den mesta tiden af året vid sitt regemente eller sitt Tullgarn. Klingsporren visade, huru han icke kunde emottaga hertigens affairer med en sådan administration, at en indragning vore nödvändig, at en snar hjelp tarfvades, om han ej skulle bli olycklig. Men Hans Maj:t upsköt alt sammans, tils hertigen sjelf skulle komma uti staden. Klingspor feck emedlertid intet hopp at Hans Maj:t af sina cassor nu kunde bispringa hertigen.

Om afton gaf grefve Carl Fersen ett memorial til Hans Maj:t om operans och svenska spectaclets förbätrande. Hans kärlek för denna inrättning, hans nöje at i dessa ämnen få deltaga och hans bekymmer öfver operans förfall hade därtil sjelfmant tvungit honom, som med dessa affairer icke hafver den ringaste befattning. Det var löjligt at se en 60-åra man, en seraphimerriddare gifva project om theaterflickornas discipline. Men memorialet var väl skrifvet, upfyldt af solida skäl, af grundeliga insigter uti alla dessa delar och alldeles olikt med hvad theaterdirectionen kunnat ingifva. Hans Maj:t tackade honom mycket för sitt project, befalte honom och mig utarbeta ett reglemente; vi anhöllo at baron Barnekov och regeringsrådet Zibet

skulle tilkallas, men Hans Maj:t fant sig icke härmed nöjd. Missnöjd med Barnekovs kunskaper och upförande, missnöjd med Zibets högdragenhet och ovänskap med Barnekov, viste han ej, hvad utvägar han skulle vidtaga at få sitt spectacle, som är honom en så kär inrättning, på bätre fötter. Han hade i detta ämne med mig en lång conversation, som til vissa delar gjorde mig mycket nöje, emedan han gaf justice til min caractere och tillika talade om ett ämne, som så mycket bevisat mig huru litet man bör räkna uppå tacksamhet. Han sade ibland annat: »Min käre Ehrensvärd! jag var aldrig missnöjd med Er administration, då Ni hade directionen öfver mina spectacler; jag kunde stundom knota, men då jag jämför den samma med den närvarande, så erkänner jag mig haft orätt, hvar gång jag klandrade något däraf. Nu är jag mera brydd, Barnekovs och Zibets ovänskap skada mina affairer. Med Zibet i sin sysla har jag ingen orsak at vara missnöjd, ty han har uti 20 år med all redlighet förvaltat mina affairer, och jag är van vid honom, och han känner så väl hela min hushållning, at jag ej kan stöta honom. Barnekov har god vilja, men han kan ingen ting verkställa. Zibet tror sig vara hans jämnlike och däruti har han orätt, men jag ser at slutet blir, at Barnekov måste quittera. Zibet har qvickhet och förstånd, men han tyckes något glömma sin hastiga lycka, och häruti har Ni något fel, min käre Ehrensvärd. Jag vet intet, om Zibet med tacksamhet bemöter hvad han är Er skyldig; ty det är sant, at fast jag gjort honom til adelsman, gifvit honom den ena caracteren efter den andra, och nu en hög ämbetsmans rang, så bör han dock hafva mera at tacka Er för sin lycka än mig. Utom Er vänskap för honom, utom Ert bemödande at gifva honom detailler, som gåfvo honom anseende och insteg hos mig, utom den del Ni gaf honom uti Er egen departement, utom det inträde Ni skaffade honom uti societeten och den vogue han feck såsom en homme d'esprit, så hade Zibet i denna stund endast varit min caissier och min handsecreterare.» — Jag svarade Hans Maj:t at jag med glädje hörde, at

»Hans Maj:t haft afseende på min vänskap för en person, som jag trodde värdig Ers Maj:ts nåd och nyttig uti Ers Maj:ts tjenst. Om hans tacksamhet svarar däremot, kan jag sjelf icke dömma och vill aldrig på misstankar förlora mina vänner; jag vore säker at Hans Maj:t, som såg med så mycken justesse denna sak, bätre härom kunde dömma; men at tala om förra tider, så nödgas jag medge, at jag både kunnat och bort afstänga honom ifrån så mycket deltagande uti detailler, som ej hörde honom til; men inrättningen var ny och besvärlig, underkastad mycket tadel, månges åtlöje och ännu flere besvärligheter och bekymmer; jag var glad at få dela dem med min vän, som hade lika så mycket insigter som jag, lika så mycken drift, och ännu mera efter detta var ett trappsteg til hans lycka; han hade cassan om hand, uti hvilken jag aldrig velat inblanda mig; när således hvarken egennytta eller afund hos mig kunnat tala, så var det icke underligt, om jag eftergaf mina rättigheter; at Hans Maj:ts tjenst den tiden icke led därigenom, at vår administration kunde tjena til exempel för alla Hans Maj:ts ämbetsmän; hog at väl upfylla våra skyldigheter och lyckas uti dem, inbördes vänskap, förtroende och hjelpsamhet styrde alla våra företaganden, och ingen egennyttig tanke rann nånsin up uti vår inbillning.» — »Alt detta är sant», sade Hans Maj:t, »men prosten Zibets son blef en hofcavalier och denne hofcavalieren ger sig nu airer». — »Så går det mest alltid», sade jag, »och om Ers Maj:t skulle granska alla dem som det göra, så feck Ers Maj:t mången ledsam experience. Om han ger sig airer och gör väl Ers Maj:ts affairer och gör, at de sjunga vackra airer på Ers Maj:ts opera, så kan man unna honom denna lilla satisfaction. När denna högfärd stannat af, tör han bli en af Ers Maj:ts nyttigaste och tilgifnaste tjenare, och då har Ers Maj:t nytta af sin indulgence och jag heder af min complaisance». — »Intet kan han ännu bli förste directeuren af mina spectacler», sade Hans Maj:t »men jag skall ännu hafva något tålamod och söka vinna tiden».

Den 21 April, Fredag. Riksrådet Ribbing såsom enkedrotningens öfverstemarskalk anmälte hos Hans Maj:t, at drotningen begärte til sin kammarfröken efter den döda fröken Taube sin äldsta hoffröken, fröken Fredrica Mörner. Hans Maj:t samtyckte så mycket häldre härtil, som genom denna befordran all fruktan försvann at någon ny statsfru vid detta hof skulle antagas; ty fastän emellan hofven regerar en så total köld, så äro vissa ämnen möjliga både at uptända jalousie och inquietuder. För 12 år sedan hade jag varit otröstelig, om den tidens vackra fröken Fredrica Mörner fått denna hederspost, man hade icke vant sig den tiden at sucka för kammarfröknar och leka med hofmästarinnor. Då ansågs en kammarfröken såsom en vice president uti ett collegio, och mina suckar för fröken Mörner voro så häftiga, at en svår strid hade blifvit emellan fruktan för ridiculen at sucka för en kammarfröken och nöjet at vilja behaga den, som den tiden var så behagelig. Tiderna ändra våra tankesätt. Nu, då man kan sucka för kammarfröknar, vore äfven så stor ridicule at sucka för henne, som år och hoflefnad förändrat ifrån sitt brillanta inträde i verlden. Fröken Fredrica Mörner har varit en af de hofdamer, som jämte en brillante fägring förenade en englacaractere och mycken belefvenhet.

Hans Maj:t negocierade mycket med stallmästaren Munck at öfvertala honom at vara sig följaktig på denna förestående utländska resa, hvarigenom äfven Hans Maj:t fått en vagns tilökning, och tror man, at kammarherren baron Bror Cederström då varit destinerad at medfölja. Men Munck ville icke låta öfvertala sig, föregaf många skäl, hvarföre han nu ej ville resa, och erhölt Hans Maj:ts permission at nästa år för sin egen räkning få göra en resa på några år. Hans Maj:ts vänskap och omvårdnad för Munck märktes äfven i afton, då Munck af en häftig colique sjuknade. Hans Maj:t var ganska orolig, skickade honom ett bud hvar fjerdedels timma at underrätta sig om hans tilstånd, och om den sjuke blef snart frisk.

Den 22 April, Lördag. Den tripolitanske ambassadeuren skulle i dag hos cancelliepresidenten riksrådet gref Ulric Scheffer hafva sin afskedsaudience, sedan han här med mycken fägnad lefvat uppå Hans Maj:ts och convoycommissariatets depence inemot ett år. Afskedsaudiencen skedde med samma etiquetter som dess första audience med den skilnad, at framföre honom marcherade ett detachement af de lätta dragonerne, hvilka förledit år på Drottningholm voro tjenstgörande, när han hos riksrådet Falkenberg hade sin audience, då därtil nytjades enkedrotningens regemente. Honom öfverlemnades Hans Maj:ts bref til Deyen, Hans Maj:t titulerade honom för »Durchlauchtighet», och han signerade brefvet med »Gode vän». Ambassadeuren erhölt sina presenter, och som hans excellence inom sin republique är klensmed, så bortbyter han här denna present uti klensmide, hvilket vid hans återkomst i flere år tjenar honom til en nyttig handelsgren. Denne gubbe är en af de hederligaste corsairer och mest belefvade, som man kan se, älskar Hans Maj:t, som vore han svensk, och Sverge, som vore han en af våre landsmän. Riksrådet Scheffer gaf honom en somptueux dejeuné, hvilken dock af hungrige christne icke föraktades. Hans Maj:t var äfven hos riksrådet Scheffer at se denna ceremonie. Det gafs äfven Hans Maj:t och dem, som voro uti dess suite, en lika god dejeuné, som kunde tjena til middagsmåltid; de fleste ansågo den samma på det sättet, så at alla de, som enligt vanligheten voro til middagsmåltid på Haga utbefalte, måste med hungriga magar och oro vänta Hans Maj:ts utkomst, som skedde kl. inemot 5, då denna diné ändteligen gafs, och de vackra damerna beviste at repetitioner af samma nöjen äro dem behagliga och icke ovanliga; appetiten var god, men alla, som icke ätit med turken, voro så bittre, som hungrige hofmänner vid et väl serveradt bord kunna visa sig och understå sig vara.

Väderleken denna april månad har varit besynnerlig, frost och köld hafva varit starkare än i november månad. Sjöar, som uti februarii månad varit öpne, hafva seder-

mera tilfrusit och man har i april månad dragit vinternot på den sjö, som i martii var segelbar. Köpmannen suckar för segelfarten, landtmannen för jordbruket, bruksegaren öfver vattufloder, trädgårdsmästaren för sina trädskolor och sina trädfrukter, gardiessoldaten för det osunda ladugårdsgärdet, de vackra damerna för de ohyggliga promenaderna: ingen fins som ej är mjältsjuk öfver vår väderlek.

Den 23 April, Söndag. Hans Maj:t hedrade gref Axel Fersens hus med sitt besök och lät bjuda sig at där soupera. Denna soupé hade dock förut blifvit om Lördagen hos riksrådet Scheffer arrangerad.

Grefvinnan Fersen ändrade icke sin vanliga societet härigenom, där voro både spanske och saxiske ministrarne, hennes slägt och några af oss andre, som lefva i denna societeten. Mången var förundrad at se Hans Maj:t emottaga en soupé uti ett hus, hvars värd och värdinna så sällan denna vinter uti dess intimare societeter varit admitterade. Hans Maj:t har dock för detta hus alltid haft mera estime än förtrolig vänskap, och behag för ombyte uti det dagliga lefnadssättet torde äfven så mycket som alt annat til denna distinction bidragit.

Den 24 April, Måndag. Innan Hans Maj:t började kläda sig, var riksrådet gref Ulric Scheffer inne hos honom, då Hans Maj:t för första gången gjorde honom förtroende af sin reseplan. Hans Maj:t ville obligera honom at vara sig följaktig på denna resa, men detta torde mera varit complimenter än allvare. Riksrådet Ulric Scheffer undanbad sig denna nåd, hvartil Hans Maj:t samtyckte, men sedan sökte han med många skäl afstyrka Hans Maj:t ifrån denna plan. Hans Maj:t gaf honom så många skäl, lofvade at ej med denna resa besvära rikets cassor, så at Scheffer, som snart blef öfvertalad och redan vunnit sitt ändamål, ej försökte at vederlägga dem. — Knapt var han utur sängkammaren kommen, förr än dess bror riksrådet Carl Scheffer presenterade sig där. Denna visite var Hans

Maj:t vid detta tilfälle icke så angenäm. Ehuru han alt sedan februarii månad om denna sak egt förtroende, hade han nu genom sin correspondance eller andre personers intalan blifvit upeldad at tala emot denna resa. Han förestälde Hans Maj:t med hvad indiscretion hans affairer föras, då alla hans utrikes bref icke allenast omtala denna resa, som för Hans Maj:ts rådkammare och ministrar är en hemlighet, som en afgjord sak; at personer, som skola vara honom följaktige, redan äro omtalte i Paris, at all denna finesse vore beklagansvärd; han hade äfven fått veta at åtskilliga fransyska damer voro anmodade at vara Hans Maj:t til mötes i Spaa, hvilket äfven uti Europa kunde anses besynnerligt, at då kejsarinnan och kejsaren råkas och andra stora hvälfningar tyckas förestå, at vår role endast skulle blifva nöjen; at Hans Maj:t icke borde lemna sin bror hertig Carl så mycket insteg uti regeringen; at Hans Maj:t, borta ifrån sitt rike, skulle därifrån kunna få mycket bekymmer; at kronprinsens späda ålder förtjente Hans Maj:ts närvaro, at Hans Maj:ts ställning nu och då han reste til Ryssland är ganska olika; och långt mera, som hans nit, hans lifliga, men ostadiga inbillning och välmening kunde upfinna. Han gaf Hans Maj:t en ledsam förmiddag, men Hans Maj:t hade äfven många skäl med hvilka han rassurerade honom, och han hade snart varit färdig at tala lika mycket för denna resa, som han nyss talat emot den samma.

Efter levéen vid rapporten aflemnade generalen gref Fredric Horn til Hans Maj:t den svarta commandokäppen, tilhörande öfversten af lifregementet. Han hölt til Hans Maj:t ett långt och pathetiquet tal, uppå hvilket Hans Maj:t med mycken nåd svarade, men var dock ganska nöjd at hafva mist en så besvärlig man til chef för detta regemente, som gaf regering, collegier, landshöfdingar och allmoge mera besvär, än om honom varit anförtrodt commando af en corps af 20,000 man. Hans Maj:t sände til hertig Carl och ursäktade sig, at han i dag ej kunde öfverlemna honom denna commandokäpp, emedan hans nomi-

nation först i rådet skulle anmälas, och at Hans Maj:t utsett förmiddagen i morgon til denna ceremonie.

Den 25 April, Tisdag. Sedan levéen var förbi, och alle de uti Hans Maj:ts conseilcabinet voro inkallade, som hafva entréerna uti sängkammaren, jämte de närvarande riksens råd, eftersändes hertig Carl at inför Hans Maj:t aflägga sin ed såsom öfverste för lifregementet. Hans Maj:t satte sig uti sin fauteuil, dess vakthafvande kammarherrar stodo bakom den samma, riksens råd stodo kring conseilbordet, lifpagen lade hyendet framför Hans Maj:ts fötter, på hvilket hertigen skulle falla på knä, öfverkammarherren presenterade Hans Maj:t bibeln upslagen vid S:t Johannis evangelium, hvilken Hans Maj:t lade på sitt knä. Hertigen föll på hyendet, eftersade den ed, honom af hofcancelleren förestafvades, dörrarne til sängkammaren öpnades, sedan tog Hans Maj:t Hans Kongl. Höghet i famn, lyckönskade honom och gaf honom den svarta käppen.

Det lärer vara ett rart exempel, at en konungens bror i något land får något regemente af hustrouppame at commendera, och lärer detta bevisa den enighet, som nu emellan Hans Maj:t och hertigen är, och det förtroende Hans Maj:t til honom eger. Om detta regemente blir väl handhafdt, har Hans Maj:t en dubbel fägnad, ehuru mången fattig adelsman och öfverstecandidat kan sucka öfver at se ett så födande brödstycke för många tider gå utur adelns händer til de kungliga personerna. Detta regemente ger i säker inkomst emellan 3 och 4,000 rdr årligen. Edsformulairet, som hofcancelleren upläste, är sådant som det ifrån äldre tider blifvit nytjadt, med de tilläggningar som regeringssätten infört och gjort oundvikelige. Man tyckte at mycket var onödigt och öfverflödigt för en prins at besvärja, men om eden är öfverflödig, är det icke onödigt at en sådan herre känner de skyldigheter, en enskild person och hans medundersåte uti samma ämbete ålegat.

Negociationerna med generalen Posse at förmå honom at emottaga befälet i Finland vara ännu; nu har han af

Hans Maj:t erhållit det alternativet at vid cederandet af Vestmanlands regemente til hertig Fredric och emottagandet af Tavastehus regemente erhålla 21,000 dal. kmt i tractamentspenningar; eller ock få ordres at commendera i Finland, med bibehållande af Vestmanlands regemente, men då icke erhålla mera än vanligt generallieutenants-tractamente. Fredric Posse, som af detta finner, at hans period är förbi, at man gerna vill umbära honom, gerna skaffa Vestmanlands regemente åt hertig Fredric, men ganska ogerna gifva honom några förmåner, om han icke å sin sida vill eftergifva sina säkra förmåner och gå utur sina fördelar, har beslutat at emottaga det senare alternativet, ehuru det minst lönande, endast därföre at det icke är svarande emot hvad man önskar; han tror sig med skäl kunna begära mera hogkomst, och at på hans gerningar mera värde bort blifva satt. Slutet lärer dock bli, at han nödgas gå til Finland, och nöden därstädes tvingar honom at emottaga de conditioner, som man vill gifva honom, och hvilka han tror sig nu icke kunna emottaga.

Den 26 April, Onsdag. Hertig Fredric kommer til staden och presenterar Hans Maj:t ett project til reglerandet af sin stat, indragande af vissa delar uti dess hushållning, minskning uti dess stall, uti dess betjenings antal och något dylikt, som dock knapt förmår at hädanefter fria honom ifrån gäld, men är ganska otilräckeligt at afbetala den gamla. Hans Maj:t lärer til slut få gifva ut några broderliga assignationer at uphjelpa detta olyckliga financeverk.

Då statssecreteraren Liljencrantz strax efter levéen hos Hans Maj:t hade företräde, gjorde Hans Maj:t honom förtroende af sin reseplan, försäkrande honom tillika at han det minsta möjligit vore til denna resa ville taga penningar ifrån statscontoiret, emedan han af egna ressourcer härtil ville bidraga, och tilböd han Liljencrantz at på denna resa vara sig följaktig, på det at han därjämte kunde vid de varma baden få retablera sin förfallna hälsa. Liljencrantz säger sig hafva gjort åtskilliga föreställningar häremot, och i

synnerhet i anseende til sin departement, som fordrade, at han ständigt skulle kunna af Hans Maj:t få prompta svar uti saker, som fordrade snara beslut, och som ofta samma postdag skulle besvaras, hvaruppå rikets credit ofta berodde, hälst nu, då ingen mera än Hans Maj:t sjelf känner hemligheterna af hans operationer. Hans Maj:t lemnade honom då myndighet at agera i samråd med riksrådet Ulric Scheffer, lika som vore Hans Maj:t närvarande. Liljencrantz tackade Hans Maj:t för dess nådiga anbud med resan och trodde, at det mera vore ett nådigt utlåtande än allvare, utbedjandes sig endast at få göra en resa til Medevi; detta fordrade hans hälsa, och en sådan resa kunde vara compatible med konungens affairer. Han tackade Hans Maj:t på det upriktigaste, som ville skona rikets cassor ifrån några extraordinarie utgifter. På detta sätt vann Hans Maj:t sitt ändamål både med Scheffer och Liljencrantz och kan således företaga en resa, som tyckes vara honom så angenäm, och efter hvilken han med så mycken otålighet väntar.

Hans Maj:t höll sedan cabinet, uti hvilket inga större syslor bortgåfvos än öfverstelieutenantssyslan vid enkedrottningens bataillon här i Stockholm efter baron Leijonhielm til capitainen vid gardiet och öfversten baron Carl Pfeiff, hvilken med mycken längtan sökt denna sysla, ledsen at efter lång tjenstetid, med så unge camerater, ännu nödgas gå på vakt och draga så liten förmån af sin öfverste-caractere.

Hans Maj:t afgjorde äfven för öfverhofjägmästaren baron Axel Oxenstierna dess instruction, hvilken hädanefter friar honom ifrån sina underhafvandes tiltagsna försök emot dess ämbete och gifver honom sjelf mera anseende, om han det kan uttaga, och mera syslor, om han dem kunde uträtta. Egenkärleken gör at Oxenstierna tilegnar sig förmånen af denna ampla instruction för ett ämbete, som han dock vet skall med honom uphöra. Men politiquen hos Hans Maj:t gjorde, at Hans Maj:t gaf Oxenstierna en orsak at vara nöjd och tro sig hafva vunnit sitt ändamål, då instructionen

i sjelfva verket endast blifvit gjord för en tilkommande riksjägmästare, emedan uti den samma står, at denna instruction framdeles skall tjena til föreskrift för detta ämbete. Oxenstierna borde finna, at det således snart förestår honom at få en sådan förman, och at hans lyckliga sysla då är den minst betydande af alla hofjägares, men illusionen är en lycklig lott för den, som den samma til sin förmån vet at använda.

Jag kan icke fägna min inbillning med en sådan lycklig illusion; jag finner hvarje dag, huru den som väl tjent blir glömd och illa belönt, och at det knapt lönar mödan at dyrka dygd och ära för annat än egen tilfredställelse. Jag var i dag uti statscontoiret och lyftade mitt andra qvartals ministertractamente med 735 rdr, och åtgår således öfver 400 rdr af det samma i afdragningar qvartaliter för mig at betala Kongl. Maj:ts chargé d'affaires och dylikt. Man kunde fråga, om mycken generosité däruti är, at den minister, som eger 4,000 rdr i tractamente, skall til Kongl. Maj:ts chargé d'affaires betala 1,200 rdr i likhet med dem, som ega 9,000, 8,000 eller 6,000 rdr årligen; om icke statscontoiret borde proportionaliter häruti deltaga; om icke ministeren sjelf detta, utan negociationer och ansökningar, borde finna.

Om eftermiddagen arbetade Hans Maj:t mycket med riksrådet Scheffer ensammen. Man tror at conventionen eller den så kallade alliancen emellan Sverge, Ryssland och Danmark om neutralitetens bibehållande blifvit afslutad, at Preussen, Holland, Portugal tilbjudas at uti den samma deltaga. Man gör sig hopp at alla dessa magter kunna utrusta en flotta af några och nittio skepp, hvilka skola göra sig för de krigande magterna ganska betydande. Om aftonen sade Hans Maj:t til en som var uppå dess soupé: »Jag trodde ej 1772, då jag gjorde revolutionen, at den första tractat jag skulle sluta skulle blifva med Danmark och Ryssland». Denna reflexion är så mycket rättare, som verkeligen sedan den tiden Sverge med både försigtighet, finesse och många andra puissancers samt gamla

allierades missnöjen undandragit sig alla förbindelser och endast sökt lefva i lika förtrolighet med alla.

Den 27 April, Torsdag. Grefve Brahe återkom til hofvet, sedan hans excellence med mycken ledsnad nödgats ligga uti garnizon i Enköping som capitaine med sin esquadron af lätta dragonerne. Han är nu hitkommen at agera riksråd, dess emellan han alla förmiddagar uti kongsträdgården jämte de öfrige dragonofficerarne härstädes blifver exercerad både i handgrepp, marche och evolutioner. Hvad contradictioner förefalla icke dageligen!

Man har mycken anledning at tro, det riksrådet grefve Ulric Scheffer i-dag hos Hans Maj:t förnyat sin ansökning om demission från sin cancelliepresidents-sysla, hvilket han förr flere gånger begärt, men alltid af Hans Maj:t med så mycken nåd och vänskap blifvit öfvertalad at qvarblifva. Nu, sedan riksrådet Scheffer en tractat fått afsluta, sedan hans ålder tiltager, sedan hans affairer äro väl arrangerade, sedan hans hustru finner sig icke mera spela en brillant role i den stora verlden, sedan deras gemensamma sparsamhet tyckes anse Stockholmslefnaden såsom besvärande, sedan han finner at många affairer utan honom afgöras, sedan många andra läggas honom til last, i hvilka han haft den minsta del, och sedan han finner andra förestå, som torde blifva lika så brydsamma både at råda uti, som ock at bidraga til deras afslutande, så tycker han med skäl sig nu böra söka sin retraite, medan han ännu eger och behåller vid de mesta hof anseende och reputation. Man tror äfven, at de Fredricshofske tracasserier til detta ändamål bidraga. Han har ofta trott sig comprometterad, hvad han med vänner samrådt blifvit yppadt, mycket honom blifvit tillagdt, hvilket han ej vill erkänna; mången tror honom vilja hindra reconciliationen, hvilket han ej vill synas göra.

Den 28 April, Fredag. Denna dag, den vanliga stora ordensdagen, blef med vanliga ceremonier firad och i det

mesta lik de föregående utom det at, sedan seraphimerorden för 32 år sedan blef inrättad, har aldrig förr tildragit sig at något år förbigått utan någon seraphimerriddares död. Sedan Hans Maj:t på vanligt sätt gifvit sin levée, til hvilken äfven alla de främmande ministrarne blifvit admitterade och klädt sig i sin stora ordensdrägt, blefvo kedjorna til alla de fyra ordnarne honom påsatte af öfverkammarherren och de tjenstgörande kammarherrarne. Bägge hertigarne kommo sedan uppå levéen; seraphimerriddarne och commendeurerne, som samlat sig i ordenssalen, upkommo äfven.

Processionen skedde på vanligt sätt öfver den inre borggården til slottscapellet genom haye af gardiet. Ett hällande rägn gjorde at man proponerade Hans Maj:t at gå genom rummen och rikssalen, men Hans Maj:t ville ej bryta den sedvana, som hitintils alltid vid detta tilfälle blifvit i akt tagen, och processionen måste uthärda detta rägn, alla granna och panacherade hattar voro mest at beklaga. Kronprinsen stod uti ett fönster, buren af en af hofmästarinnorna, och var äfven klädd i en liten ordensdrägt, at se denna procession, uppå hvilken hån dock icke tycktes gifva mycken aktning. I choret uti capellet var på vanligt sätt städadt, med hvarje seraphimerriddares vapn ofvan dess hufvud, commendeurerne placerade uppå sina bänkar. Uppå en läktare voro de främmande ministrarne placerade och ibland dem tripolitanske ministern, som äfven åhörde en luthersk gudstjenst och gaf allmosor uti våra håfvar. Man märkte, at bland riddarnes vapen hade de utländske furstarnes blifvit satte, som icke äro regerande herrar. Man hade äfven i akt tagit den högfärden, som desse prinsar icke torde godkänna, at deras öfriga ordnar, ehuru de antingen voro Elephanter-riddare eller riddare af Svarta örnen, blefvo dock placerade inom svenska seraphimer-kedjan såsom secondordnar. Predikan förrättade ordens predikant öfverhofpredikanten von Troil, och talade mycket om barmhertighet emot fattige och nödlidande, ehuru de fleste herrar med blå band gåfvo knapt ett tredalers stycke til col-

lecten för lazarettet. Uti capellet skedde ingen riddaredubbning. Sedan skedde samma procession til ordenssalen öfver borggården under samma rägn och med samma gravitet som til capellet.

Hans Maj:t gaf ej bort några stora decorationer; gaf endast pensionen för commendeurerne af Nordstjerne-orden til den äldste commendeuren riksrådet baron Hermelin, som i flere år och sedan 1769 års riksdag ständigt lefvat i retraite uppå sina gods. Hans Maj:t nämde til riddare af nordstjernan dess envoyé i Constantinopel Ulric Celsing, en meriterad och skickelig man, som hade det nöjet at ingen enda kunde misstycka detta vahl. Något nytt gjordes dock uti detta capitel. Kongl. secreteraren Schröderheim, som var ordens härold, blef flyttad til en nyinrättad sysla, som kallas rikshärold. Hans göromål dels i likhet med hvad en sådan i Frankrike skall hafva at uträtta, dels med andra nyheter tilökta, blifva belönte med den decoration, at han i knapphålet bär nordstjerneorden och ikring halsen ett bredt blått band liksom ordens öfverofficianter, men vid det samma seraphimerteknet i medaillon. Denna nyhet, ehuru för Schröderheim smickrande, kunde icke särdeles vara det för åtskillige andre personer, ibland dem grefve Gyllenborg, grefve Seth och baron Klinckowström, som länge varit underofficianter och dock til all distinction få endast bära det blå bandet i knapphålet och heta i likhet med nordstjerne-riddare, hvilket dock detta beviser at de icke i sjelfva verket äro, emedan Schröderheim som härold äfven bar detta blåa band i knapphålet, men nu som en distinction får bära nordstjernan. Sedan Hans Maj:t kom utur capitlet, dubbade han uti sin sängkammare til riddare af svärdsorden tvänne officerare som i förra capitel därtil blifvit utnämde.

Sedan skedde den vanliga middagsmåltiden, vid hvilken Hans Maj:t äter med alla seraphimerriddare, de hafva alla under måltiden sina hattar uppå sig, de äro klädde i sina drägter, och är det icke särdeles nöjsamt at äta middag uti sina svepningskläder. Vid ett litet bord bredevid äta or

dens öfverofficianter och ordenspredikanten. Commendeurerne blifva budne til ett bord, som dem i rådsrummen serveras, där öfverkammarherren eller den dess ämbete förrättar hafver värdskapet; dit bjudas äfven underofficianterne, men den vanliga oordningen och tiltagsenheten samt glömskan af det man bör vara gjorde at härolderne, som böra bjudas til hofmarskalkstaffeln, äfven obudne dit tagit sin tilflykt. Under Hans Maj:ts middagsmåltid uppförer alltid hofcapellet en taffelmusique, som alltid medförer tracasserier, ehuru ingen åhör den samma.

Strax efter måltiden dubbade Hans Maj:t til riddare af nordstjernan den nyligen utnämde envoyén Celsing. Eftermiddagen aflades ordensdrägten och den nyss inrättade gulltygsuniformen antogs. Den djupa sorgen var vid hofvet aflagd, och brukades endast de svarta och röda kläderna.

Om afton var cour och publique spisning, under den samma en lika taffelmusique. Uppå couren blef en capitaines fru presenterad, hennes man heter Silfversvan och hon är en vacker dotter af en ful bokhållare uti hofcancellers-contoiret.

Hans Maj:t hade uti några dagar beklagat sig öfver opasslighet, öfver hemorroider och feberkänningar, det syntes verkeligen, at Hans Maj:t icke mådde väl, ehuru de funnos, som trodde denna indisposition skulle vara förebådare til den utländska resans kungörande. De som hafva uti Hans Maj:ts intimare societet tilträde, och ibland dem i synnerhet grefve Gyldenstolpe, sade, at skämta, at för alla febrar vore Aachen och Spaa de förträffeligaste ställen at blifva curerad. Hans Maj:t skrattade däråt, men lät icke ännu märka sig, som vore en sådan idée å bane. Hans Maj:t har dock til en, til hvilken han visar förtroende, sagt, at som han med oro märker at kronprinsens hälsa icke är pålitelig, at hans barnkrämpor tyckas vara för allvarsamma, så har Hans Maj:t trott, at de varma baden vore honom sjelf nyttiga at öka sina krafter, emedan han hoppades, at som både han och drotningen ännu voro

unga, så skulle dess famille ännu kunna ökas. Det är visst, at kronprinsen börjat at blifva sjuklig och varit det nu mera än tilförene, hvilket doctorerne tilräkna de plågor, som medfölja ögontändrens undfående. Han har varit plågad af hemorroider, af obstruction, och hafva alltid clysterer och andra inventioner måst nytjas för at hjelpa naturen. Detta tyckes vara bedröfveliga symptomer hos ett 18 månaders barn.

Den 29 April, Lördag. Hans Maj:t gjorde sin vanliga resa til Haga, åt därstädes middag och bjöd samma sällskap til sig at soupera.

Den 30 April, Söndag. Hans Maj:t bevistade högmässan uti slottscapellet. Underståthållaren baron Axelson hade så arrangerat at en besynnerlig präst skulle predika. Han heter Fredell, är capellan i Enkehuset, fattig och tystlåten. Knapt var han kommen på predikstolen, förr än han framlade det besynnerligaste och nyaste theologiska systeme. Han utförde detta med all den nit, all den styrka och all den enthousiasme, som en schismaticus kan förmå. Man har i förra tider talat om folk som varit inspirerade, men om någon sett så ut, så var det visst Fredell. Han sade at vi i mera än 6,000 år predikat en straffbar och fördömmelig lära, vanhedrande för Guds egenskaper och onyttig för menniskoslägtet. Under denna tid ha dock funnits personer, som predikat den rena läran och känt naturens hemligheter, men de hafva aldrig blifvit åhörde. Nu är tiden at sanningen skall segra. Gud är kärleken, detta är det första budet, det andra at älska nästan. Han påstod syndafallet ännu varar, han sade Christus vara Guds första skapade creatur och menniskan endast i fullkomlighetens tilstånd Christi beläte lik. Han citerade endast Johannis Evangelium, Pauli Epistlar och Uppenbarelseboken. Han påstod den rätta saligheten bestod i kännandet af Guds egenskaper, af naturens hemligheter, och efter döden en slags förvandling eller palingenesie, som skulle förädla

henne. Han nekade en evig fördömelse, tycktes etablera skärselden, men i synnerhet dref han många af de mystiska satser, som upväcka en helig förundran, men kunna icke af oss ännu begripas. Han sade sig sjelf hafva sett en stråle af Guds nåd och härlighet och trodde at menniskor under deras lefnad kunna erhålla en sådan immediat gemenskap. Som det var bönesöndag, skulle lithanian ifrån predikstolen upläsas. Sedan han gjort förbön för det kongl. huset, lade han handboken ifrån sig och började läsa en besynnerlig bön öfver konungen, önskandes honom, som började at vilja känna Gud, at han under sin lefnad skulle ernå detta heliga föremål; at han skulle finna at Gud är kärleken, at han skulle få styrka at känna naturens hemligheter, och at den för några tusende år sedan gifna prophetia skulle på honom sannas, at det rätta ljuset och den rätta naturliga religionen skulle tändas i norden under en förste, som därtil skulle blifva Guds redskap. Sådana dristiga och besynnerliga idéer var hela dess predikan upfyld utaf. Hofpredikanterne voro orolige, Troil geck sjelf fram och viftade åt honom med näsduken at sluta, men denne, orörlig och brinnande, continuerade med lika häftighet sitt systeme. Hans Maj:t var sjelf något orolig öfver en så djärf predikan och öfver sin närvaro, många som förstodo honom bäfvade för det öde honom kunde förestå, men de meste sade, at det var en långsam och ledsam rapsodie som han framförde.

Predikan var knapt förbi, innan Troil med en sitt ämbete tilhörande helig ifver sade, at en sådan kättare borde på det hårdaste anklagas, at kyrkans och statens lugn kunde rubbas, och at oredor och villomeningar införas lättare än de utrotas. Baron Axelson bad Troil sakta sig och påminna sig at han som praeses consistorii borde förut känna hvarje prästmans tankesätt och kunskaper, innan han låter honom predika, och hälst inom sin egen församling; at denne man hade, med en stilla och dygdig vandel, redan i sex år alla veckor opåtaldt här i staden predikat, at en sådan förföljelse kunde upväcka långt mera

buller och oredor, både inom kyrkan och staten; han bad honom därföre snarare examinera denne mannens lära, se källorna, hvarifrån han den samma hämtat, och lära sig känna hans driffjädrar, hans insigter och hans lefnad. Troil blef något blidkad, men han skulle dock i detta ämne tala med Hans Maj:t. Antingen denna sak afstannar eller fullföljes, är dock ett stort och moget frö utsådt til åtskilliga nyheters införande i församlingen. Gud vet, om det är nyttigt til Dess ära eller til Dess afsigters vinnande. Säll är den, som i ro och tysthet dyrkar det Högsta Väsendet med all nit och uplysning och visar sin tro med sina gerningar.

Om eftermiddagen hade åter den unge baron Adam Cederhielm audience hos Hans Maj:t och presenterade ett project, genom hvilket hertig Fredric på ett ställe skulle få låna 16,000 rdr at infria sina löpande sedlar med salig Leijonhielms caution. Hertigen hade därföre utgifvit en ny sin löpande sedel, Hans Maj:t caverade för den samma, och uppå denna caution blir hertigen för några ögonblick hulpen.

Men en ledsammare negociation och familletracasserie brydde Hans Maj:t i dag. Enkedrotningen, som aldrig kan öfvergifva sin representationsåhoga, hade gjort många försök at öfvertala damer at hos sig blifva statsfruar. Hon hade den ledsamheten at få nej af personer, som i andra tider aldrig erhållit hennes anbud; somliga tordes icke nalkas detta hof i fruktan at blifva illa anskrifne vid andra; andra begärte för dryga conditioner; de förnuftigaste funno, at de skulle dö af ledsnad och tracasserier. Ändteligen föll hennes val uppå en fattig friherrinna Rålamb, enka efter en öfverste grefve Cronhielm, syster til hofstallmästaren baron Rålamb, som genom sin faveur hos hertig Fredric velat skaffa detta insteg i hofvet och denna utkomst åt sin torftiga syster. Enkedrotningen lät genom sin öfverstemarskalk riksrådet Ribbing anmäla detta vahl hos Hans Maj:t och därå begära Hans Maj:ts fullmagt för henne, lika som Hans Maj:t förut til dylik sysla gifvit

hofmarskalkinnan Piper. Hans Maj:t, som icke vill at enkedrotningens hof skall vara monteradt på samma fot som dess, tog dock en annan orsak til sit ändamåls vinnande och sade åt Ribbing, at sedan Hans Maj:t satt statsfruarne näst i rang efter alla riksrådinnor, så skulle han önskat, at enkedrotningen härtil utvalt en person, mera känd vid hofvet och i stora verlden än denna grefvinna Cronhielm, som ingen menniska kände, och som hade ingen titre at erhålla en sådan distinction; at Hans Maj:t kunde tillägga, at enkedrotningen hade mycken god opinion om hans tankesätt, då hon ville at Hans Maj:t skulle brevetera personer, dem hon förböde at upfylla sina undersåteliga skyldigheter, som vore at göra honom och dess gemål sin cour, hvilket enkedrotningen förbudit sina hofdamer, sättandes sig i paritet med drotningen, som med skäl förbudit sina statsdamer at göra sin cour vid Fredricshof, hvilket drotningen kunde göra, utan at någon reciprocitet å enkedrotningens sida kunde i akt tagas; men Hans Maj:t ville ej nytja detta skäl vid detta tilfälle, emedan grefvinnan Cronhielm hade intet mera än drotningens vahl som talade för henne. — Ribbing hade intet emot alt detta at invända, lofvade gifva enkedrotningen til känna Hans Maj:ts vilja och därå gifva Hans Maj:t drotningens sista svar. Han reste til Fredricshof och kom snart tilbakars. Han berättade at enkedrotningen funnit ganska besynnerlig den refus Hans Maj:t gifvit at för grefvinnan Cronhielm låta utfärda en brevet; at hennes födsel vore til alla delar så god som fru Örnskiölds, generalskan Wrangels, och hennes mans rang långt högre än både grefvinnan Höpkens och Löwenhielms; at hennes seder voro äfven så goda som alla dessas, och om hon i fattigdom och glömska lefvat okänd i hof och långt ifrån stora verlden, torde hon vara så mycket mera at respectera; at om Hans Maj:t ville göra sitt hof lysande med granlåt, ville hon göra sitt lysande genom seder och anständighet; at hon aldrig nekat sina hofdamer at göra sin cour hos Hans Maj:t som deras konung; at så ofta Hans Maj:t ger cour

utan at drotningen är närvarande, skola de där infinna sig, men drotningar emellan tror hon kan vara en fullkomlig reciprocitet, fast än den ena har den lyckan at hafva sin gemål lefvande, och den andra dageliga bedröfveliga vedermälen at han är död; at hon uti intet kan cedera drotningen annat än det etiquetterne föreskrifva, hvilket hon alltid observerat, men at hon som konungadotter, konungamoder och konungasyster kunde hafva rätt at icke låta föreskrifva sig lagar af en ung prinsessa, som hon dock gör den justicen at tro icke sjelf hafva upfunnit dem; at hon beklagar, at Hans Maj:t ej vill expediera denna fullmagt, men häldre än at refusera sig at göra en god gerning, som hon sig föresatt, och vinna sitt ändamål, så vill hon i sitt eget namn för grefvinnan Cronhielm låta expediera en statsfrufullmagt, öfvertygad därom, at hon icke finner sig utskämd den samma at emottaga. — Hans Maj:t svarade riksrådet Ribbing, at drotningen kunde i detta fall göra huru hon behagade, men trodde at denna fullmagt knapt kunde bli ansedd inom hennes eget hof, där alla äro af honom breveterade; men hvad han kunde med trygghet försäkra vore, at denna fullmagt utom hennes slott aldrig kunde hafva någon verkan, denna statsfru nånsin komma i paritet med de öfriga, hvarken vid ceremonier eller andra tilfällen, och blef statsfruen Cronhielm aldrig hos honom ansedd annat än som enkegrefvinnan Cronhielm. — Riksrådet Ribbing berättade enkedrotningen hvad svar han undfått, och hon lät genast för denna fru expediera ett kallelsebref. Denna obetydeliga sak upväcker ny animosité och tvedrägt, och tyckes det som en rätt förlikning hofven emellan icke lärer stå at ernå.

Som detta var min sista vaktdag tog jag mig et tilfälle at, då Hans Maj:t utur sitt cabinet skulle gå, tacka honom för all den tid, jag hos honom gjort tjenst, och innesluta mig uti dess nåd. Mina ord föllo ungefärligen så: »Jag utber mig underdånigast af Ers Maj:t at få profitera af detta tilfälle, för at på samma ställe, där jag för 12 och ett halft år sedan emottog min första tjenstgö-

ring hos Ers Maj:t, tacka Ers Maj:t i underdånighet för den nåd mig under samma tjenstetid vederfarits, hälst som dessa lära efter all liknelse blifva de sista ögnablick, uppå hvilka jag min kammarherresysla hos Ers Maj:t får förrätta. Ers Maj:ts godhet har flyttat mig uti en sysla, som afskiljer mig ifrån Ers Maj:ts person, men mina önskningar skola alltid blifva lika kraftiga at se Ers Maj:t lycklig inom sitt rike, sitt hus och sin slägt, älskad inom sitt land och ansedd utom det samma». — Hans Maj:t tog på det nådigaste farväl af mig och sade: »Jag har alltid varit nöjd med Er, min käre Ehrensvärd, under den långa tid vi sammanlefvat, Ni har aldrig dementerat Er caractere, och jag har alltid estimerat Er som un homme d'honneur och som velat mig väl. Jag önskar Er at bli så lycklig som Ni förtjenar, och hvad jag därtil kan bidraga kan Ni vara förvissad om sker. Er mission hoppas jag skall blifva Er angenäm, efter all apparence kommer Ni at afsluta de största negociationer jag under min regering egt, och som nu beredas; jag litar i detta som i alt annat på Er zele och vet at Ni uträttar för mig och riket det bästa Ni förmår». — Jag tackade Hans Maj:t för den goda tanke Hans Maj:t hade om mig, och de hedrande vitnesbörd Hans Maj:t gåfve mig til slut; sade at min ungdom uti dess hof blifvit använd, at en mera stadgad och nyttig ålder skall uti angelägnare värf af mig hållas ospard. Jag bad Hans Maj:t endast tänka på min utkomst; jag sade, at jag icke talade vid Hans Maj:t såsom dess utnämde minister, ty då kände jag ministerreglementerne, men at jag talade vid honom såsom den där inemot 13 år varit dess kammarherre med knappa vilkor och liten lön; at jag borde lefva af det tractamentet mig i Haag bestås, men at det icke är med Hans Maj:ts billighet öfverensstämmande, at jag bör göra gäld för min etablissement. — Hans Maj:t sade sig finna detta och frågade, hvad min företrädare baron De Geer undfått. — »Millioner af sina föräldrar», sade jag, »och något öfver 2,000 rdr af Ers Maj:t. Min cas är således icke at likna med baron De Geers». — Hans Maj:t

frågade vidare: »Har ni talt vid mon intendant monsieur Raffel», (baron Liljencrantz)? — Jag svarade, at jag talt vid honom, at han sagt mig, at han som statssecreterare ej för mig kunde föreslå mera än hvad ministerstaten föreskrifver, men at han trodde sig ovärdigt hafva administrerat Ers Maj:ts financer, om han ej skulle hålla några tusende riksdaler i beredskap til en generosité emot den, som så länge tjent Ers Maj:t, och som med skäl kan begära något understöd. Men som jag vet at de mesta saker lätt kunna talas om, men icke så lätt afgöras, då alt skall ske munteligen, utbad jag mig at få presentera en requete uti detta ämne, emedan jag äfven såg, at denna sak kunde så länge dragas på tiden, at Hans Maj:ts resa emellankomme, och jag få vara nöjd med complimenter. — Hans Maj:t samtyckte at jag skulle få presentera min requete och få den favorabelt afgjord. Få se hvad som händer. Efter någon vidare conversation i detta ämne, utaf hvilken Hans Maj:t kunde finna at min föresats både är at hushålla och förblifva vid min holländska mission, inneslöt jag mig uti Hans Maj:ts nåd och slutade på detta sätt min tjenstgöring.

Uppå denna vår sjukliga tid blef i afton död öfverhofmästarinnan hos Hennes Maj:t drotningen grefvinnan Carl Sparre, född grefvinna Strömfelt. Hon var endast några och 50 år gammal och dog af en stark vattusot. Denna fru lärer af alla, som i den stora verlden lefvat, blifva saknad, hälst som hon var en af de få öfriga, som jämte den förra tidens belefvenhet, anständighet och goda seder förenade all denna tidens artiga vett och snille. De unga, hvars upfostran med mera frihet blifvit förd, funno henne för mycket belefvad och denna belefvenhet plågsam, men alla, som kände värdet af denna i vår tid sällsynta egenskap, funno uti hennes hus och hennes sällskap en fristad för seder och anständighet. Upfostrad vid hof ifrån sin spädaste barndom, där hennes mor äfven varit hofmästarinna och hon som ett 12 års barn blifvit antagen til hoffröken, kände hon hofvet med all den noggranhet, som någon kunde göra, men lät märka det med all den försig-

tighet, som den undfår, hvilken många händelser och olika tider gjort varsam. Hon var redan hoffröken i drotning Ulricas hof, och blef kammarfröken uti det mycket olika drotning Lovisa Ulricas, och hofmästarinna uti det ännu olikare drotning Sophia Magdalenas hof. Hon blef gift med riksrådet Sparre, då han ännu var major vid gardiet, då hon trodde sig böra behaga, ehuru hennes vett mera än hennes utseende därtil kunde hafva pretentioner. Hennes sista år innan dess gifte voro vid hofvet mindre angenäma, 1756 års politiska hvälfningar och hennes förening med hattpartiet gjorde henne illa anskrifven hos drotningen. Hon älskade högeligen sin man, hindrade honom ofta ifrån de afsteg, som hans egna böjelser ofta fört honom til, och var af honom estimerad, en känsla mera varaktig än kärleken bland gifta personer. Ehuru hon styrde om alt uti sitt hus, låtsade hon icke känna sin mans äfventyr, och han låtsade med all höflighet endast tilbedja henne. Hofvet lärer aldrig mera en sådan hofmästarinna återfå, som med så mycken värdighet sitt ämbete beklädde, som både genom sin födsel och sin långliga lefnad i stora verlden var både älskad och högaktad af alla; som af alla utlänningar var ansedd både för sin belefvenhet, sin outtrötteliga attention för alla, sin ypperliga usage du monde, sitt vett och sina insigter, med hvilka hon kunde både roa och undervisa. Hon trodde dock icke sin dödsstund så snart tilstunda, och hon var däruti styrkt af ett document, som den bekante generalen Stobée på 1740-talet til hennes horoscope puncterat och henne förségladt lemnat. Nyfikenheten och oro vid en tiltagande ålder gjorde at hon öpnade denna spådom och fann til sin tröst, at hon skulle lefva til 1786, men då bli olycklig genom vatn. Ehuru hon hade vattusoten, så tröstade hon sig; men döden, som föraktar spåmän och spådomar, lemnade något utrymme åt förnuftet at icke så alldeles underkasta sig vidskepelse och fördomar, lemnade oss detta oupfylte document, men borttog denna respectable fru. Hon dog med samma belefvenhet som hon lefvat, utan at med sin sjukdom falla någon

mera besvärlig än sig sjelf, tog ett ömt afsked af sin man, af gref Axel Fersen och några få sina slägtingar.

Den 1 Maj, Måndag. Strax efter Kongl Maj:ts levée, och sedan Hans Maj:t ingått uti sitt conseilcabinet, aflemnade jag min tjenstgöring hos Hans Maj:t til kammarherren gref J. G. Oxenstierna. Hans Maj:t tog af mig ett nådigt farväl och tackade mig för all den tjenstgöring jag til hans nöje uti så många år förrättat. Om icke hoflefnaden medförde trötthet och misantropie, borde en sådan afskedsstund varit mycket oroande; men hoppet at vinna lugn, egenkärleken at med ett godt samvete, ära och redlighet hafva vandrat dessa slippriga vägar voro så intagande, at jag i första ögnablicket ej kände andra känslor än dessa. Andra reflexioner påföljde snart de förre; tankar om hofgunst och dess obeständighet framstälde sig hastigt. Jag erinrade mig, huru många gånger jag inom dessa rum haft oroliga stunder för andres lycka och framgång, huru jag lärt mig känna mina landsmän och de mestes upkomst och fall, driffjädrarne til så många okända och hemliga händelser, så många contradictioner i tankesätt och lefnadssätt, och huru jag tillika på ett besynnerligt sätt alltid med redlighet upfört mig, aldrig varit driffjädren til någons olycka, aldrig med afund ansett någons upkomst, aldrig med nedrighet fägnat mig åt någons fall, alltid med noggranhet upfylt mina syslor, alltid med vänskap och förtroende lefvat med mina camrater, aldrig ett ögnablick gjort dem otjenst eller nytjat deras faveur, aldrig med egennytta dragit vinning af det förtroende man til mig egt, och i de syslor, jag beklädt, aldrig uptäckt de månge mig kände och allmänheten okände händelser, och beredt eller underhållit tvedrägt inom konungafamillen, tracasserier inom hofven eller oro i riket, aldrig i medgången til alt jakande och i motgången alt tadlande. Så finner jag at en högre Försyn bör vördas, som styrt mina gerningar, min ungdom och mina tänkesätt. När jag åter anser, huru mitt närvarande tilstånd efter en sådan lefnad nu är, huru knapp

utkomst hitintils varit min lott, huru de, som varit pager och tusende gånger stått bakom min stol, nu hafva tredubbla inkomster emot mig, utan at något mera nyttigt hafva uträttat, huru jag nödgas negociera om den lyckan at slippa at med gäld börja min nya carriere, så finner jag at lyckan är en underlig fru, som mera bör beundras än tilbedjas. Sedan man i några och 20 år tjent och i 13 år oafbrutet samma sysla innehaft med så hög rang och stora distinctioner, lärer det i alla land vara besynnerligt at vid afskedstagandet ifrån en sådan tjenstgöring endast sluta med complimenter.

Hans Maj:t lät uti sitt conseilcabinet upkalla samtelige riksens råd, och voro tabouretter för dem alla ikring detta conseilbord satte. Ingen expedition inkallades, hofcancelleren baron Sparre förde protocollet, Hans Maj:t hade om ämnet til denna sammankomst förut conversationer både med riksrådet Ulric Scheffer och baron Liljencrantz. Hans Maj:t gaf rådet del om den neutralitetstractat, som han med Ryssland och Danmark ingått, och hvilken både Holland och Portugal äfven skulle tilbjudas at ingå uti. Som rådet endast fick detta mål ad notitiam och ej ad deliberandum, så hade de ej annat at göra än at tiga och höra, ehuru de funno såsom något nytt och ovanligt denna allmänna sammankallelse uti conseilrummet, emedan Hans Maj:t hitintils, liksom alltid i förra tider varit brukeligt, personligen mål af så mycken angelägenhet i sittjande råd uti rådkammaren anmält. Riksens råd böra blifva så mycket mera därom öfvertygade at de anses såsom Kongl. Maj:ts ministrar, och den förra rådkammaren endast som desse ministrars ämbetsrum, uti hvilket konungen ej kan gå, om icke, då juridiska mål af honom sjelf skola afkunnas eller på något eclatante sätt afgöras. Knapt var denna conseil förbi, förr än Hans Maj:t expedierade en af sina ridpager Jägerhorn såsom courier; det föregafs at han skickades til Skåne, men dess rätta destination var til Köpenhamn, och är man förvissad at hans depecher voro i det ämne, som med föregående conseil hade gemenskap.

Om eftermiddagen skulle en gammal vane i akt tagas, at den 1 maj göra en promenade til Djurgården. Denna resa lyckades icke bätre, än at Hans Maj:t träffade enkedrotningen med hela sin suite, som kom ifrån Fredricshof at göra sin promenade ikring staden; vagnarne träffades på Fredricshofsvägen, ingen kunde vända, de nödgades köra förbi hvarandra, prinsessan satt bredevid enkedrotningen, hon steg up, lade sig mycket utanföre vagnsfönstret för at hälsa på Hans Maj:t, hvarigenom hon alldeles bortskymde enkedrotningen. Knapt var det mötet förbi, förr än enkedrotningen möter drotningen med hela sin cortége; samma svårigheter at vända eller undvika hvarannan; man måste köra förbi; prinsessan gjorde samma complimenter för drotningen, hvarigenom enkedrotningen hvarken behöfde hälsa eller stiga up uti sin vagn. Men detta möte upväckte många obehagliga påminnelser, bägge drotningarna hade på 2:ne år icke så nära sett hvarandra; och detta är den första gången de råkat hvarandra sedan dessa ohyggeliga tracasserier börjat. Man tror med mycken sannolikhet, at denna händelse icke bereder några andres än deras egen oro, hoffolkets tal och gissningar samt allmänhetens olika omdömen. Historien lärer dock framgifva få exempel at tvänne drotningar, den ena mor och den andra dotter, träffat hvarandra på en väg utan at hälsa på hvarandra: ett nytt vedermäle af våra tiders tankesätt.

Den 2 Maj, Tisdag. Landshöfdingen öfver Halmstads lähn baron von Otter får några månaders permission at sköta sin hälsa och i dess ställe blir hofjunkaren Cedercrantz förordnad til vice landshöfdinge. Man vet icke til hvilket man skall hänleda något så ovant, som en hofjunkares förordnande til förrättande af en angelägen landshöfdingesysla, antingen til det ringa anseende som til alla ämbeten gifves, eller ock til den olust, hvarmed de meste ämbetsmän sina syslor förrätta; antingen detta eller bristen at finna andra ämnen eller influerande recommendationer kunna bidraga, så tyckas dessa principer icke vara så utan

anledning i en tid, då alla syslor köpas och säljas såsom uppå en auction, då den minst förtjente kan erhålla hvad den mest förtjente ofta icke kan hoppas, och tjenstehandel är den enda handel, hvarmed denna sig sjelf kallande commerçante nation kan lysa.

Den 3 Maj, Onsdag. Generalen Mörner föregifver sig böra resa til Skåne för at å hertigens vägnar aflefverera dess skånska öfversteboställe til den, som blir öfverste för södra skånska cavalleriet, och bestyra om uptransporten af hertigens där varande equipage. Den rätta orsaken lärer dock vara den, at han så mycket lättare skall kunna blifva Hans Maj:t följaktig på dess utrikes resa, hvilket gifver anledning at tro, det Hans Maj:t den samma snarare företager än man nu föregifver.

Enkedrotningen hade samlat sin vitterhetsacademie, som med så liten framgång arbetar, ehuru hon til den samma gifver både upmuntran och beskydd. En af denna academies ledamöter, justitiæcancelleren Liljestråle, upläste ett besynnerligt åminnelsetal på vers efter vår bekante Dalin. Sällsynt är at sådana tal på vers utgifva, det tyckes at det obundna skrifsättet vore den rätta styl, som härtil borde användas. Men Liljestråle talar ymsom som Liljestråle, då han skrifver besynnerliga vers, som ledamot af denna academie, då han uphöjer drotningens beröm, som poet, då han berömmer Dalin, som Apollo, då han gifver reglor til all slags poesie och uti detta tal utgifver en svensk art poétique, och som en poetisk qväkare, då han omtalar Minnets Tempel, sitt ditförande och de underbara händelser han där såg.

Den 4 Maj, Torsdag, Christi Himmelsfärdsdag. Hans Maj:t hade tils i dag befalt ett litet sällskap at med sig äta middag på Haga, men han sjuknade, sällskapet fick återbud och doctorerne viste icke, antingen denna indisposition skulle blifva en frossa eller flussfeber. Hans Maj:t nytjade sin vid dessa tilfällen vanliga regime at ligga emel-

lan lakan och söka sömn, så at man dock hoppas, det denna feberkänning icke har svårare påföljder. — Majoren Anckarloos enka beviljas en årlig pension af 3,000 dal. kmt af convoycommissariatsmedlen, och lika mycket af amiralitetscassorne. Så mycken godhet väntade mången icke henne skulle vederfaras, men såsom grefvinna Sparre hade hon många recommendationer och mycket biträde af sin talrika slägt. Fältmarskalken Ehrensvärds enka har lika stor pension, och han hade den hedern at commendera rikets armée i fält, at bli blesserad, at hafva bygt fästningar, inrättat en ny flotta, gifvit svenska artilleriet den reputation det sig i främmande länder förvärfvat.

Den 5 Maj, Fredag. Hans Maj:ts indisposition continuerade, men mycket i aftagande, så at man väntade sig en snar och lycklig restitution.

Kl. 4 voro alla samlade, som voro budne til grefvinnan Sparres begrafning. Processionen skedde til fots, ett vackert väder gynnade detta. Först gingo hennes livrée, tre och tre i bredd, sedan kommo alla barnhusbarnen, som sjöngo de vanliga dödspsalmerna, anförde af sine präster; sedan hela konungens livrée, så en hingstridare, därnäst öfverkammarherren baron Ridderstolpe såsom prestaf för liket, så sjelfva liket uppå en likvagn, körd af konungens kuskar, vagnen förspänd af 6 hvita hästar; så alla bärare, hvilke voro capitainer och lieutenanter af lifgardiet, hvilka riksrådet Sparre härtil budit, efter han sjelf tjent vid gardiet. Uppå kistan var fästad vid ett svart sammetshyende den orden, som enkedrotningen 1744 inrättade under namn af *solfjädersorden*. Efter liket kom drotningens öfverkammarherre gref Carl Piper såsom prestaf för sorgfolket. Processionen bestod af mera än 100 personer; alla af hofven och de förnämste ämbetsmän. Rangen observerades noga, baron Ridderstolpe hade uti Hans Maj:ts närvaro formerat denna lista. Den saliga frun hade några pager uti sin procession, som voro hennes slägtingar på närmare eller längre afstånd. Någon som med mindre sörjande ögon

såg denna procession sade, at uti ett led gått pagen Lilliehöök, den unge excellencen gref Brahe och den gamle, men til sina åtbörder unge presidenten grefve Lillienberg. Begrafningen skedde i Riddarholmskyrkan af öfverhofpredikanten von Troil. Choret var svartklädt, väl illumineradt, och en så kallad sorgemusique hade baron Barnekov af capellet låtit upföra. Alla drotningens statsdamer lade låcket på hennes kista, och uti rummet, där hon stod lik, voro placerade sex stånddrabanter med sina bardisaner, och i salen utanföre samma corps, formerande en haye. Riksrådet Sparre var mycket bedröfvad, nog kännande sin förlust och at han förlorat ett stöd, som vid åtskillige tillfällen varit honom det säkraste, och utom hvilket han ofta genom egen oförsigtighet, talsamhet eller tiltagsenhet varit nära til de ledsamme händelser, som uti så höga ämbeten äro så betydande och verkande. Hon gaf anseende och anständighet åt dess hus, hon bibehöll honom vänner och hon underhöll dess hushållning på ett värdigt sätt. Knapt var hon faren utur huset, förr än alt detta tycktes försvunnet som en rök i stormväder.

Den 6 Maj, Lördag. Den bullersamme generalen gref Fredric Horn reser i dag tillika med sin hustru och son at nytja varma baden. Man tror at de lära i längre tider afhålla sig ifrån Sverge, åtminstone så länge den Plomgrenska processen och dess påföljder kunna räcka. Fredric Horn, med en respectable caractere och dygdiga tankesätt, är dock icke saknad och lärer icke blifva det; det goda var upblandadt med så mycken ostentation, så stora pretentioner, at ingen dem kunde för giltiga anse. Den sista händelse, genom hvilken han gjorde sig känd, tildrog sig två dagar förr än hans afresa. Han skickar några riksdaler til St. Claræ fattighus och låter i högmässan i kyrkan bedja för sin lyckliga resa, en sak som i protestantiska länder icke för andre än konungar och furstar i akt tages. Hans Maj:t tycktes icke missnöjd med dess bortresa, emedan han väntade sig at blifva befriad ifrån

hans långa tal och beständiga pretentioner. Hans grefvinna är född Plomgren, adlad under namn af Plommenfelt, dotter uti det hus, som gjort denna namnkunnoge och ledsamma banqueroute. Fredric Horn hade enleverat henne utur Plomgrens hus, och alltid med henne sedan uti den största vänskap sammanlefvat. Sedan Horn så mycket vid 1772 års revolution gjort Hans Maj:t tjenst, feck hans grefvinna Hans Maj:ts portrait, uti juveler infattadt, at bära uti ett blått band på bröstet, och hvilket hon ännu bär; hon feck äfven entreerne til det hvita rummet: två i hofvet stora distinctioner, som alt sedan den tiden endast blifvit gifne til personer af den yppersta födsel eller utmärkt rang.

Den 7 Maj, Söndag. Justitiæcancelleren grefve Wachtmeister nedsändes af Hans Maj:t at taga kunskap om alla de tvister, som emellan landshöfdingarne och ämbetsmännerne i Calmare och Gotlands lähn samt alla inbyggarne i dessa lähn i så många år förefallit; uti hvilka desse landshöfdingar Carl Rappe och Segebaden torde hafva mycken orätt, men å andra sidan hafva aldrig ämbetsmän blifvit i allmänna skrifter och af sine underhafvande med mera oanständighet attaquerade. Sådant och dylikt ger äfven så mycket förakt för ämbetet som för ämbetsmannen, det senare skadeligt för det närvarande, det förra för tilkommande tider. Kunde grefve Wachtmeister bringa dessa saker i ordning, hade han uti sitt ämbete gjort ett storverk, som lärer snarare blifva at hoppas än at vänta.

Policen i Stockholm förmärkte at Slagtarehusbryggan började blifva osäker af de starka vattufloder; den blef förbuden at köras, all körsel sker nu endast öfver Norrbro, hvilken är samma fara underkastad som den förra. Man väntar sig all förmån af Södertelje-canalen, som ramlar äfven så fort som den gräfves; men man låter slagtarehus, fiskinrättningar och onödiga qvarnar, som tilstoppa vattuutloppet vid slagtarehusbron, blifva beståndande, enskildes

intressen äro därmed förknippade, och man börjar nu först at finna at stenbroar vore en härlig inrättning.

Riksrådet Sparre reste til Fredricshof och återlemnade enkedrotningen den orden, som hans grefvinna af henne undfått och burit. Enkedrotningen inrättade den samma 1744, då hon kom til Sverge. Tilfället var då hon skulle resa öfver ifrån Tyska Botten til Drotningholm, då hennes solfjäder föll i slupen och gick sönder; hvar och en sammanplockade en af dess stycken. Gref Tessin, som var närvarande, och därjämte en af den tidens artigaste hofmän, ambassadeur vid prinsessans biläger i Berlin, proponerade genast at hon borde inrätta detta til en faveursorden. Det skedde. Prinsessan utdelte denna orden, som bars uti ett brandgult band, såsom brandenburgska färgen. Alla närvarande blefvo hedrade med denna orden, både damer och cavalierer. Af de förra lefver nu ingen mera än endast hofmästarinnan grefvinnan Lotta Sparre, gref Carl Fersens grefvinna. Gref Tessin var den siste af cavaliererne som bar denna orden. Missnöjen med åtskilliga af de nya riddarne, politiska tracasserier och den tidens regeringssätt, som icke tålte distinctioners utdelande ifrån öfverheten och minst ifrån en ung prinsessa, gjorde at denna orden i sin början afstannade, och få andre decorerades, än de som vid detta tilfälle voro närvarande. Enkedrotningen har sedermera i senare tider aldrig påtänkt at uplifva denna orden. Under sin herres regering kunde hon större ordnar utdela, och efter dess död hade denna förlorat sitt värde och med mindre nyfikenhet blifvit eftersträfvad.

Den 8 Maj, Måndag. Man har på många år icke försport en sådan mortalitet som nu, döden är sträng och utöfvar sitt välde äfven ibland hoffolket. I dag dog hofmästarinnan hos hertiginnan grefvinnan Gyldenstolpe, född friherrinna Jaquette De Geer, dotter til framlidne hofmarskalken baron Carl De Geer och dess friherrinna Charlotte Ribbing, sedan hon endast några dagar varit sjuk, beklagat sig öfver gikt, och ingen trodde at hennes dödsstund var

så nära. Denna fru, med en god och glad caractere, är hjerteligen saknad af sin man och 4 små barn. Man skulle tro at dess rika svärmor hofmarskalkinnan De Geer lärer draga försorg om deras framdeles lycka, om icke sådana hopp ofta slagit felt. Vid hofvet kan denna grefvinna mindre vara saknad än ibland sina vänner, hon hade ännu knapt emottagit sin sysla och icke hunnit blanda sig uti denna bullersamma och besynnerliga lefnaden. Denna grefvinna var den första dame, som Hans Maj:t hade något tycke före, då han ännu var prins och ogift; men alt stannade uti granlåt och complimenter, han sparde något mera realiteter åt dess äldre syster friherrinnan Durietz, hvilket dock tog ett hastigt slut. Grefvinnan Gyldenstolpe bibehöll sin första ungdom fri från alt tadel och tjente til exempel för sina jämnåriga, hade den tiden mycken fägring utan skönhet, mycken behaglighet utan ett brillante vett, mycken artighet och många af de intagande egenskaper, som så mycket pryda dess kön, förenta med ett godt hjerta och en älskansvärd caractere.

Om förmiddagen undergeck kongl. lifgardiets första 9 compagnier generalmunstring på inre borggården af slottet, hertig Carl var generalmunsterherre. Han var icke sträng emot någon annan än den gamle generalen Ehrenkrook, som är 90 år gammal, är öfverstelieutenant vid regementet och tyckes gifva nog liten omsorg om denna sin sysla. Om afton hade officerarne af regementet budit hertigen på operan, då de togo hela parterren för sin räkning, läto uppå den samma sätta bänkar för sig och främst en stol för hertigen. Man hade det nöjet härigenom at passera en ny generalmunstring med alla danseusers och figurantskors ben och fötter.

Den 9 Maj, Tisdag. Generalmunstringen med de återstående 9 compagnier af gardiet skedde i dag. Hans Maj:t gaf sedan hertigen och alla officerarne en middagsmåltid uti stora galleriet, til hvilken äfven alla de blefvo befalde, som förr tjent vid gardiet. Man har aldrig sett

en så ung corps officerare, man är förundrad at höra, det, under fredelig tid och utan digerdöd, sedan 1772, då gref Axel Fersen uphörde at vara chef för detta regemente, han nu af en corps af 64 officerare efter 8 års förlopp endast fann 20 som han commenderat, och 44 nya på denna tiden tilkommit, af hvilka ingen enda är 24 år gammal.

Den 10 Maj, Onsdag. Posten i dag medförde tidning ifrån Paris at den ryktbare amiralen gref d'Estaing slagits i duel med generalen grefve Broglie och haft den olyckan at denne dött.

Om afton var generalen Trolle befalt til soupé hos Hans Maj:t, då Hans Maj:t sade til Trollen: »Jag gratulerar Er, min käre Trolle, at ni alldeles gjort en proselyt af min bror, han har uti certcommissionen til alla delar bifallit er tanke och appuyerar den med all force.» — »Den lyckan är icke min», sade Trolle, »utan sanningens, som varit så evident, at Hans Kongl. Höghet bortlagt alla prejugéer och endast tänkt på sakerna, sådana som de dem förutan hafva utseende.» — »Det är Er modestie», sade Hans Maj:t, »men efter vi tala om flottan, måste jag säga Er, at jag aldrig tror, jag får någon flotta, så länge riksrådet Falkengréen därmed har någon befattning. Säg mig rent ut Er tanke och huru jag skall kunna debarrassera mig af honom.» — Trollen, som fant detta oväntadt, sedan Hans Maj:t så nyss gifvit Falkengréen å nyo dessa detailler, ville med försigtighet säga sin tanke, och sade: »Nog får Eders Maj:t flottan i ordning, sedan Eders Maj:t detaillerat och beslutit hurudan hon skall bli; då förer riksrådet Falkengréen den detaillen så väl som någon annan amiralitets-officerare, och honom felas ej vissa insigter.» — Hans Maj:t continuerade dock alltid denna conversation med lika häftighet emot Falkengréen. Trollen började frukta, at Hans Maj:t ville sätta honom i rådet och gifva honom denna detail, hvilken han til alla delar vill sig undanbedja. Nöjd at hafva visat, huru en svensk örlogsflotta bör vara

sammansatt, tyckes han ännu vara gladare at commendera arméens flotta i Finland och sitt Nylands regemente, än få så stor detail och så många och stora fiender.

Man kan af alt detta hafva mycket skäl at tro, det Hans Maj:ts första idée genast, då posten ankom med tidningen om gref d'Estaings duel, påtänkte utvägar at få denne käcke amiral uti sin tjenst, och lära äfven propositioner härom honom göras, hälst han icke lärer til Frankrike kunna återgå, ehuru stor reputation han där eger, och huru nödvändig han vid deras flotta af åtskillige tros vara. Gref d'Estaing har vid åtskillige förre tilfällen varit med Hans Maj:t uti correspondance och alltid skrifvit sina bref med mycken enthousiasme, så at man icke tviflar, det han kunde detta tilbud emot däremot svarande conditioner emottaga. Framtiden får uplysa om jag gissat rätt, man kan åtminstone icke gissa sannolikare uti så få och hemlige anecdoter och anledningar.

Den 11 Maj, Torsdag. Hans Maj:t utnämde til öfverhofmästarinna efter grefvinnan Sparre grefvinnan Carl Fersen, född Sparre, som var förut hofmästarinna och varit det sedan den tiden Hans Maj:t var kronprins. Til hofmästarinna efter grefvinnan Carl Fersen utnämdes den äldsta statsfruen grefvinnan Hedvig Ekeblad, gift med öfverkammarherren gref Carl Piper. Denna sysla vore en öfverlopssysla, om icke den blifvit inrättad för öfverhofmästarinnor, som sällan gjort sin tjenst eller behöft hjelp. Då grefvinnan Hiärne var öfverhofmästarinna, inrättades denna hofmästarinne-sysla hos då varande kronprinsessan för friherrinnan Palmfelt, som dog någon tid därefter. Grefvinnan Hiärne emottog denna sysla under partitiderna, då någon rådsfru skulle utväljas, och hon, ehuru därtil mindre tjenlig, nödgades den samma emottaga; hon skulle endast vid stora representationer göra tjenst, fru Palmfelt, som i all sin tid lefvat vid hofvet, skulle bestrida den dageliga upvaktningen. Efter hennes död fick grefvinnan Carl Fersen samma sysla. Ålder och ett beqvämligt lefnadssätt

hafva gjort henne mindre beqväm at ständigt som öfverhofmästarinna upvakta. Vanan til den andra tjenstens bibehållande är blefven nästan en nödvändighet. Ehuru en statsfru kunnat göra denna tjensten, lika som vid de förra hofven kammarfröken i hofmästarinnans frånvaro gjorde hennes tjenst, blef dock syslan förd på stat, penningar til lön och förmåner anslagne och grefvinnan Piper nu därtil antagen, at äfven därigenom öka det högmod, som hon och hennes lille man vid alla tilfällen visa.

Gref Gyldenstolpe begrof sin grefvinna i största tysthet i St. Jacobs kyrka utan annan ceremonie, än uprigtiga tårar, ingen annan procession, än någre vänner och slägtingar. Man hade velat återigen göra en ceremoniebegrafning, men Gyldenstolpen ville icke härtil samtycka.

Den 12 Maj, Fredag. Hans Maj:t decorerade expeditionssecreteraren Schröderheim med rikshäroldsteknet, som är seraphimerordens-stjernan, uppå en guldmedaillon fästad, som bäres uti ett bredt blått band omkring halsen, lika som ordens öfverofficianter; uti knapphålet fick han bära nordstjernan. Uppå andra sidan af medaillonen var skrifvet: »Detta ordenstekn gifvet af konung Gustaf III til dess förste expeditionssecreterare Elis Schröderheim den 28 April 1780, då han tillika därmed uplifvade rikshäroldsämbetet.» Kongl. secreteraren af Ugglas fick bära häroldsofficiants-teknet utan vasaorden omkring halsen, som de förre ordenshärolder och underofficianter undfått; det är ännu ett trappsteg för honom at gå, innan han kan anse sig som en värdig ordenshärold.

Hvaruti rikshärolds-ämbetet består, lärer vara mindre decideradt, än at Schröderheim skulle någon faveur göras. Framdeles torde dock detta nya ämbete blifva förknippadt med den i andra tider inrättade och nu af cancellierådet Schönberg innehafde riksheraldicisyslan. De med rikshäroldsämbetet förr åtföljande skyldigheter, at gå med konungarne i krig och på gränsen förkunna krig, lära blifva mera sällsynte göromål.

Hans Maj:t gick sedan uti seraphimerordens-capitlet, där riksrådet Carl Scheffer som ordenscanceller hade åtskilliga documenter at upläsa uti en process, detta capitel med Stockholms förra förmyndarekammare eger, och om instructioners formerande til den närvarande. Riksrådet Scheffer hade äfven fått ett project ifrån Frankriket af ett lazarett, financeministern Neckers fru uti Paris inrättat, och strax skola alla våra hospitaler och lazaretter sättas på samma fot. Han och riksrådet Beck-Friis åtogo sig anstalterna härom, som dock svårligen lära lyckas.

Den 13 Maj, Lördag. Den unge gref Clas Lewenhaupt, som i 2:ne år vistats utrikes, först at lära sig något i Turin, och sedan at glömma bort detta i Paris, är nu hemkommen, mycket frågad och mycket medfjäsad. Han var för 2:ne år sedan kammarpage hos Hans Maj:t, hade survivancen uppå öfverhofstallmästare-syslan efter sin bror grefve Adolph Lewenhaupt, i fall denne icke fått en son, som vid sin döpelse erhölt denna survivance. Gref Clas Lewenhaupt är i dess ställe utsedd til kammarherre hos Hans Maj:t och lärer det icke länge dröja förr än han härmed decoreras.

Hans Maj:t åkte flere dagar å rad ensammen i promenade genom staden med kronprinsen i sitt knä. Hans Kongl. Höghet tyckes blifva friskare.

Den 14 Maj, Pingstdag. Ehuru sorgen efter hertigen af Brunswig ännu 14 dagar varar, anlägges dock i dag sorg på 4 dagar efter prinsessan Anna Wilhelmina af Anhalt-Zerbst.

I dag uplästes uppå predikstolarne en publication, som något inskränker den för sex år sedan så mycket omtalta tryckfriheten, som sades utgöra en så stor del af nationens förmåner och som beredde de ventilationer, hvilka den tiden voro emellan konungen och riksens råd, ventilationer som haft så många påföljder. Det säges, at skriffriheten icke är rubbad, men boktryckare äro ensamne ansvarige

för alt hvad de trycka, första gången vid 100 riksdalers vite, i fall något anstöteligit finnes, andra gången vid 200 riksdaler och den tredje vid Marstrand och 6 års fästningsarbete. Igenom dylika steg kunna regeringar vara försäkrade at inga papper utkomma, som äro emot den esprit de vilja skola vara rådande. Boktryckaren, som endast är en handtverkare, blir en sorts censor, och som han ej kan rådfråga sitt eget förstånd, så måste han rådfråga andres. Rådet, som 1774 afstyrkte en olimiterad tryckfrihet såsom stridande emot principerna af ett monarkiskt regeringssätt, tror sig nu hafva segrat, efter hvad de då spådde nu slagit in, och sjelfsvåldet i tryck vanvårdat hvad som var ämnadt åt det man kallade frihet. Men den tiden ansåg allmänheten rådet tala som en souverain herres ministrar, som icke aktade nationens frihet; och Hans Maj:t fick ifrån alla sidor lofsånger för denna tryckfrihet, som tilläts.

Tvänne dagar innan denna nya förordning utgafs och publicerades, lät Hans Maj:t förut revisionssecreteraren Låstbom den samma uti rådet upläsa och däröfver begära riksens råds utlåtande. Riksråderne Höpken, Beck-Friis och Falkenberg sade sig icke kunna tilstyrka någon ändring uti den år 1774 af Hans Maj:t utgifna förordning, sedan Hans Maj:t uti den 13 § vid sin konungsliga onåde förbudit någon at föreslå någon ändring uti den samma; at deras excellencer den tiden gåfvo sina tankar om sjelfva principen, i anseende til det närvarande regeringssättets natur, men at sedan dessa tankar blefvo förkastade, kunde de nu således icke annat än som en oryggelig lag anse hvad Hans Maj:t redan uti den nämda 1774 års förordning stadgat. De öfrige deras excellencer samtyckte til den projecterade ändringen enligt hvad Hans Maj:t nu åstundade. Låstbom upläste å nyo projectet til publicationen, då riksrådet Höpken sade honom: »Herr revisionssecreteraren har gjort sig mycken möda at upsätta en så lång kungörelse; mycket simplare hade varit at med två ord

säga, at Hans Maj:t kullkastar 1774 års förordning, och endast uti publicationen infört dessa nya tilläggningar.»

Man har all anledning at tro, det skriften *Sanning och Nöje* til det mesta bidragit til det steg Hans Maj:t funnit sig föranlåten at taga, och hvilket riksrådet Carl Scheffer på det högsta tilstyrkt; hvilken dock 1774 jämte gref Hessenstein voro de ende, som mycket plaiderade den förra tryckfrihetsförordningens utgifvande.

Den 15 Maj, Annandag Pingst. Hans Maj:t gjorde i dag med ett därtil befaldt sällskap en resa til Drotningholm, sedan han förut befalt predikan i sina nedre rum för dem, som på denna resa skulle blifva följaktige, efter den vanliga predikan i stora galleriet något senare förrättas. 2 à 3 personer voro närvarande vid den förra och 5 à 6 vid den senare. Hans Maj:t hade alla dessa dagar varit ymsom vid Haga och Ulricsdal och jouerat af den vackra årstiden, som tyckes nu snart inträffa.

I dag dog fru Plomgren, hvilket dödsfall, ehuru för henne och hennes slägt ganska lyckligt, emedan en henne förestående infamie härigenom torde blifvit undviken, dock för creditorerne och svenska crediten mindre behagligt. Processen torde blifva utdragen, de holländske köpmännerne ovissare om de få återstående tilgångarne, ock domstolarne osäkrare uti sina domslut och emot hvad personer dom skall fällas, sedan compagnonen Lundin är rymd, den rätte svaranden död, mågen gref Fredric Horn rest utur riket, och sonen herr Plommenfelt dels mycket protegerad, dels oskyldig, dels oförmögen at ersätta en sådan banqueroute.

Den 16 Maj, Tisdag. Saxiske ministern gref Bose hade i dag hos Hans Maj:t audience och notificerade sorgen efter enkecurfurstinnan af Saxen.

Hofsorg anlägges äfven i dag efter hertiginnan af Würtemberg Elisabeth Fredrica, född prinsessa af Brandenburg-Baireuth. Denna sorg incorporerades äfven med

den första hofsorgen efter hertigen af Brunswig. Denna hertiginnas död har skaffat konungen i Preussen 100,000 rdr, som hon lemnat honom i arf, och enkedrotningen i Sverge något juveler och en del af dess mobilier.

Kl. 9 om afton averterade Hans Maj:t åt Drotningen och hennes hof, at han följande dagen tänker med hela hofvet flytta til Ulricsdal. Hon tyckte icke mycket om denna nyhet, emedan hon har tagit mesta smak för Stockholms slott och sina små rum därstädes. Hennes damer voro äfven missnöjda med utflyttningen; man tycker at missnöje bör vara ett allmänt mode. Hans Maj:t lät dock icke detta ändra sitt beslut, och tyckes det, som han på en tid ökat sin indifference mot detta hofvets pretentioner.

Den 17 Maj, Onsdag. Gref Gyldenstolpe och jag reste til Carlberg at promenera oss, och jag at söka dissipera hans verkeliga sorg, en skyldighet, den vänskap och menskloghet så heligt kräfva. Vi råkade enkedrotningen och prinsessan därsätdes, vi kunde icke vända om, sedan de sett oss, enkedrotningen tog mycket nådigt emot oss, var på ett märkeligt och icke affecteradt sätt rörd öfver Gyldenstolpens öde, som i så många år lefvat vid hennes hof och varit en af hennes första vänner. Hon sade mig: »Jag kan med så mycket mera allvare beklaga hans sorg, som jag gjort den bedröfveligaste experience, hvad påföljder en sådan förlust medför.» Tårarne stego henne uti ögonen, jag sökte afvända denna conversation; men hon fortfor: »Vous connaissiez le feu Roi; quel digne homme! quel bon ami.» Tårarne continuerade. Ändteligen blef conversation allmännare, promenaden behaglig och vi sökte tillfälle at smyga oss bort, Gyldenstolpen rörd af den upriktiga ömhet och vänskap, enkedrotningen visade honom, och jag äfven så rörd at se sådana personer kunna hafva vänskap och erkänsla. Vi voro dock bekymrade at ingen rapporteur skulle tro, at vi sökt denna entrevue eller tillfälle at få göra vår cour, emedan vi häruti voro ganska oskyldige.

Men samma bekymmer träffade mig eftermiddagen; jag reste til Fredricshof at se min sjuka syster, til henne kommo grefvinnorna Ribbing och Dohna och strax däruppå enkedrotningen och prinsessan. Jag ville strax smyga mig bort, men trängseln gjorde at enkedrotningen blef mig varse. Hon ropade fram mig, och som hon var vid ett godt humeur, och hon för mig den tiden jag hade tilstånd at göra henne min upvaktning alltid haft en utmärkt nåd, sade hon mig: »Je vous plains de tout mon coeur, mon pauvre baron; ce jour-ci est pour vous un jour de malheur.» Hon skrattade och repeterade: »Je vois bien que je suis la cause innocente de votre malheur, vous m'avez vu deux fois en moins de six heures, cela fait frémir, je prévois qu'on vous accusera de grands crimes, comme vos courtisans seront intrigués à connaître nos négociations; vous êtes perdu sans ressource», och hon skrattade af alt sitt hjerta. — Jag försäkrade Hennes Maj:t, at jag tvärt om vore ganska glad at få göra henne min cour; och som jag på flere år ej haft den nåden at se henne två gånger på en dag, så räknade jag denna så mycket lyckligare och vore öfvertygad, at ingen courtisan vid något hof kunde härvid hafva något at påminna. — »Le crime est déjà fait», sade hon, »kom nu in och sätt Er, så skola vi continuera conversationerna uti ämnen, som ej skola sätta er uti någon embarras.» — Jag skrattade och lydde; conversationen var om operan, om vattufloderna, om kriget och fruntimmernas moder.

Ändteligen ropade drotningen mig uti ett annat rum och sade: »Vous n'avez pas pu oublier l'interêt que j'ai toujours pris en tout ce qui vous regarde et l'amitié que j'ai eu pour vous; dites-moi franchement, est-il vrai, que le Roi a donné votre place de chambellan et vos appointements au comte de Lewenhaupt? Vous voilà bien récompensé après 13 années de service, j'ai cru, que vous aviez droit à un peu plus de reconnoissance.» — Jag, som icke önskade at hvarken complimenter emot mig eller andra reflexioner skulle gå vidare, afbröt detta och sade: »Je me crois trop

heureux d'avoir trouvé une occasion d'assurer votre Majesté de ma très-humble et sincère reconnoissance de toutes les bontés dont Elle m'a honoré depuis le premier jour que je suis entré à la cour; que les soins, que Sa Majesté semble prendre pour ma fortune, en sont des nouvelles preuves; mais que je suis obligé de rendre justice à la verité, que la nouvelle que Sa Majesté me mande m'est absolument inconnue. Il se peut, que le comte Lewenhaupt sera chambellan du Roi, il se peut, qu'il me remplace, mais rien n'est encore publié de tous ces projets, et il seroit fort extraordinaire, qu'ils le fussent, pendant que je suis encore en Suède et en état de faire mon service par moi-même; que j'ai toujours compté de garder mes appointements, mais comme le Roi est le maître d'en disposer, je me soumettois à sa justice et à sa générosité, persuadé que le Roi n'oublie pas un serviteur, qui a eu l'honneur de le servir avec autant de zèle.» — Hon smålog och sade: »Il est fort généreux à Vous d'en donner une telle explication, mais je crois toujours que l'affaire se fasse.» — Jag afbröt åter conversationen, som strax blef om andra ämnen, och sedan jag en fjerndels timma setat, retirerade jag mig, nog ledsen öfver denna sista conversation och denna spådom.

Den 17 Maj, Onsdag. Om afton ankom Hans Maj:t til Ulricsdal och var missnöjd med den långsamhet, med hvilken drotningens hof utflyttade; det tyckes som Hans Maj:ts sejour här icke skulle blifva långvarig. Längtan efter den förestående utrikes resan och andra planer och projecter göra honom mindre tranquil och mera bekymmersam.

Den 18 Maj, Torsdag. Sedan vattufloden så tiltagit, at den börjat göra både betydande skada i Stockholm, som ock i flere provincier, börjar man här i Stockholm at i dag rifva up slagtarehusbroen, ett arbete, hvilket icke denna sommar kan med besked hinna fullföljas, och hela pålverket med mecaniske inventioner uptagas. Många ombyten med högt och lågt vatn kunna til den tiden infalla. Man låter

dock flere reella hinder såsom fisken och qvarnar blifva orubbade. Stockholm förlorar en bro och ingen tilgång finnes at få en annan i stället. Men så uptänkas, föreslås, beslutas och utföras de mesta af våra arbeten.

Om afton kom hofvet in ifrån Ulricsdal at se operan *Iphigenie* upföras. Denna opera börjar förkastas, efter musiquen är af den berömde Gluck, endast därföre at våre unge herrar, som i denna vecka kommit ifrån Paris, påstå at Piccinis musique är mera »smakelig», mera »fraîche» och mera »insinuante»: tre vackra termer, dem hvarken Pergolese eller Corelli lärer hafva begripit.

Den 19 Maj, Fredag. I dag kommo samtelige Stockholms boktryckare en corps til Schröderheim med en supplique til Hans Maj:t, uti hvilken de tilstå sin okunnoghet uti lärdom och vitterhet, men se det dryga ansvar de enligt den sista publicationen finna sig uti, anhållandes därföre, at Hans Maj:t af nåd för denna societet, och til så mycket mera säkerhet at ändamålet af dess nya förordning kunde vinnas, åter skulle uplifva det vid 1765 års riksdag nedlagda censors librorum ämbetet. Denna sak, som af Schröderheim är anlagd, lärer snart blifva uppå deras »trägna begäran» afgjord, censorsämbetet infördt, ehuru resten af boktryckarne i riket ej hunnit begära eller utlåtit sig öfver det samma. Man tänker redan på en sådan man och tros at cancellierådet Schönberg eller kongl. secreteraren Adlerbeth lära komma i fråga. Man är öfvertygad at denne man får en ganska ample instruction, men at han i sjelfva verket blir ganska subordinerad under dem, som med de publique affairerne hafva någon utmärkt befattning, Schröderheim säger, at tryckfriheten är ännu lika så stor som den förr varit, at censorsämbetet endast skall hindra, det bokpressen ej skall öfversvämmas af auctorers okunnoghet i allmänna saker samt ovett emot hvarandra och emot administrationen.

Certcommissionen har nu ändteligen fått sitt arbete färdigt och projectet om flottans formerande. General

Trolle har upsatt betänkandet, och det med den dexterité, at sedan hertig Carl ingifvit sitt votum, hvilket til alla delar bifaller det som Trollen och riksrådet Ulric Scheffer ingifvit, sammansatte han betänkandet i conformitet med hertigens votum, hvarigenom han gjorde sin cour, och för dem som ej känna denna saks beredning det har utseende, som skulle hertigen framfört ensammen denna sak. Han har således bifallit ett project han 14 dagar förut så ifrigt talte emot och ville kullkasta, men storamiralen har sedan den tiden fått mera uplysning. Sedan betänkandet var upläst, frågade riksrådet Scheffer, om någon af de öfrige ledamöterne hade någon särskild tanke, som härmed til Hans Maj:t kunde blifva följaktig. Riksrådet Carl Sparre, general Trolle och öfverste Chapman åberopade sig sina redan ingifna dictamina i conformitet med detta betänkande. Amiralerne skulle ändteligen yttra sig, och både Nordenanckar och Cederström sade med en orolig stämma, och kastande ett bekymradt öga på riksrådet Falkengréen, at de nödgades conformera sig med Hans Kongl. Höghets visa och mogna utlåtande, ehuru de i början hade yttrat olika tankar om denna sak, och biföllo således äfven betänkandet. Riksrådet Falkengréen satt således ensam med sina redan ingifna påminnelser emot detta arbete, utan medhåll af någon enda, knapt secreteraren, som skulle alt renskrifva. Denna sak kommer således snart til Hans Maj:ts afgörande, där betänkandet til alla delar bifalles; men stora frågan blifver nu, huru alla dessa vackra projecter uti Carlskrona och af amiraler, officerare och byggmästare skola verkställas. Utan at Gud låter uplifva en generalamiral gref Wachtmeister, lärer Hans Maj:t svårligen få sin flotta i ordning och svarande emot de penningesummor på henne omkostas.

Hans Maj:t kom i afton til staden i tanke at i morgon utmarchera med regementerna til Ladugårdsgärdet. Man tror at han ej så hastigt til Ulricsdal återreser. Sedan drotningens hof ditflyttat, lärer det samma därstädes få förblifva i all enslighet. Man har sport mycken köld

det hofmännerne kalla bouderie, de gamla gummorna missnöje och ledsnad.

Den 20 Maj, Lördag. Ett grufveligt snöfall, regn och köld hindrade den annars til denne dagen utsatte utmarchen til Ladugårdsgärdet. Lägret är redan upslaget. Snöandet continuerade hela dagen til ½ alns höjd, utmarchen contramanderades ändteligen och utsattes tils nästa vecka.

Den 21 Maj. Samma ohyggeliga vinterväder continuerade hela Söndagen, mera snö föll än uti december månad, folket tilsjuknar, och denna besynnerliga vår förebådar ett mindre lyckligt och fruktbart år.

Den 22 Maj, Måndag continuerar samma fula väder, ingen efterlängtad utmarche til campementet kan ske, jag reste at såsom något ovant få se ett läger öfverhöljdt af snö. Hans Maj:t längtar efter sin utrikes resa, men sista brefven ifrån ambassadeuren grefve Creutz uti Paris äro mindre tilfredsställande. Han föreställer på det artigaste sätt svårigheten at göra en resa så nära til Frankriket utan at se konungen därstädes, och föreställer omöjligheten för Hans Maj:t at göra en apparition i Paris utan at resa til Versailles. Så mycket som det förra roar och occuperar Hans Maj:ts imagination, så litet behagar honom det senare, och om något skulle kunna detournera honom ifrån denna reseplan, vore det nödvändigheten at se nuvarande konungen af Frankriket i Versailles.

Den 23 Maj, Tisdag. Då Hans Maj:t i dag uppå levéen omtalade det fula vädret, som hindrade honom företaga sin campering, togo riksrådet gref Axel Fersen och presidenten gref Lillienberg sig tilfälle at för samma orsak begära upskof för Södermanlands infanterie, som redan fått upbrottsordres til sitt möte. De förestälde såsom skäl både den osunda årstiden, foderbristen och vattufloden.

Hans Maj:t frågade riksrådet Sparre, som var närvarande, om en sådan ändring kunde verkställas. Sparren svarade, at endast detta regemente i år har sitt möte, kunde det komma både Hans Maj:t och provincen på ett ut, hvilken termin utsattes, endast man i akt tog de tider, som icke hindra jordbruket. Hans Maj:t befalte då Sparren inhibera detta möte, hvilket genast skedde.

Riksrådet Fersen tog denna utväg för at hjelpa landshöfdingen Örnsköld i Nyköpings lähn ifrån sina besynnerliga, olagliga och emot allmänna besittningsrätten stridande ordres och påbud. Intalad af någon ung officerare, som vill lysa i fredlig tid med ofredliga principer, utgifver han ikring hela sitt lähn en kungörelse och pålaga uppå alla rothållare, det de jämte soldatens vanliga drickspenningar til regementssammelplatsen skulle medföra så många victualiepersedlar i stället för kost, at soldaten däraf skulle kunna koka sin mat och födas lika som i fält; hvarje rothållare skulle utom dess medföra 4 sk. til medicamentspenningar, hvaraf en cassa skulle formeras. Alla dessa anstalter låta väl på papperet, men som de medföra utgifter stridande emot knektecontractet, som de gifva anledningar til pålagor, dem ingen landshöfdinge eger rätt allmogen pålägga, som de bevisa despotiska principer, dem man så mycket fruktar at gifva burskap, då de enligt lagar kunna motas; ty tyckte gref Fersen, at under denna intervalle emellan det nu uphörande och det tilkommande mötet man kunde hinna öfvertala Örnsköld ändra sina ordres til nästa publication, visa honom påföljderna och skrämma honom för en ledsam process. Gref Fersen har redan i detta ämne tilskrifvit presidenten i kammarcollegio riksrådet gref Hermansson, som har egendomar i Södermanland, lika som han borde äfven insett olagligheterna af denna publication. Man har mycket skäl at tro, det öfversten vid detta regemente generalen baron Siegroth, intalad af sin unge major, öfverstelieutenant Lilliehorn, velat införa denna nyhet, såsom en stor militairisk nytta medförande. Lilliehorn såsom utrikes slipper missnöjet, hvilket endast uppå

baron Siegroth drabbar. På detta sätt kan man gifva färg til olaglige och tiltagsne företaganden, upväcka missnöje, misstroende til författningar; sådant kan ske under regeringens ögon. Hade icke gref Fersen med vanlig nit och styrka beifrat denna sak, hade hon vunnit framgång jämte alla sina påföljder, utan at det föregifna goda nånsin blifvit erhållet.

Den 24 Maj, Onsdag. Hans Maj:t reste i dag til Ulricsdal at där förblifva, tils ett blidare väder skulle kunna låta camperingen börjas. Man märker tydeligen, det Hans Maj:t är missnöjd och ledsen öfver denna väderlek, hvilken, i fall den continuerar, kunde derangera dess reseproject.

Brefven ifrån Frankrike medföra den tidningen at öfversten vid Savolax regemente Sprengtporten, hvilken nu i tvänne år på Hans Maj:ts bekostnad gjort en utrikes militairisk resa, tagit det parti at gå til America som soldat. Han har under denna korta tid af Hans Maj:t fått 26,000 plåtar, han har dock depenserat mera, dragit en växel på 12,000 plåtar, hvilken blifvit protesterad, men då återsändt den samma jämte sitt afskedsmemorial och begäran om accord för at honorera denna växel. At undvika häkte tog han det partiet at gå til America och försöka sin lycka. Hans Maj:t har genom så stora penningesummor, som han til Sprengtporten gifvit, visat all möjlig generosité, och lärer knapt kunnat continuera at underhålla en så dyr resa. Hans Maj:t lärer således finna sig nödsakad at bevilja honom dess begäran, ehuru Hans Maj:t därvid utur sin tjenst förlorar en af sina habilaste och skickeligaste officerare, allmänt estimerad uti vår egen tjenst och på det fördelaktigaste känd på alla de utrikes orter, där han vistats.

Den 25 Maj, Torsdag. Om morgon var jag hos riksrådet gref Ulric Scheffer, begärte af honom at få veta tiden huru länge jag ännu i Sverge kunde få qvarblifva, förestälte huru svårt och nästan omöjligt det för mig skulle

blifva at med närvarande penningeressourcer vara etablerad i Haag, då Hans Maj:t tvifvels utan ifrån Aachen ditkommer, hvilket skulle sätta mig uti så mycken utgift, at detta ensamt, skulle för hela min lifstid kunna derangera mig. Jag begärte utom dess få veta, om mina creditifbref voro upsatte samt min instruction påbörjad. Jag tog mig sedan anledning be h. exc. biträda min ansökan hos Hans Maj:t om tilökning uti mina equipage-penningar, sade at jag därom redan med Hans Maj:t talat, som lofvat mig hjelp. Jag sade honom rent ut, at som jag blir betalt, så tänker jag lefva, at jag aldrig gör en styfvers gäld för representations och mitt ämbetes skull, och bad h. exc. påminna sig den gamla reglen, at som man lönar, så blir man betjent. Jag sade honom, at jag nu närmare 40 år hade gjort en bedröfvelig experience, at nit och hog til arbete, rena händer och ett lugnt samvete icke bereda någon synnerlig utkomst i våra tider, ehuru tilfredsställande detta för mig sjelf är; at jag därföre vågade ingifva ett memorial i detta ämne, med hvilket jag anhölt h. exc. ville chargera sig til föredragande. — Riksrådet Scheffer, med sin vanliga köld och sin vanliga indifference för alla dem, som höra til dess departement, lofvade dock at på det bästa föredraga min sak, som han fant ganska billig, emottog memorialet och sade, at Hans Maj:t borde åtminstone göra för sin kammarherre, hvad han ej kunde för prejudicats skull göra för sin envoyé. Han sade at creditifbrefven skola upsättas, at instructionen har han börjat påtänka, hvilken är så mycket angelägnare, som tider tyckes förebådas, uppå hvilka de angelägnaste negociationer, som på flere år förevarit, emellan Sverge och Holland tyckas förestå; at han väntade af min nit och accuratesse, at jag dessa angelägenheter skulle bevaka. — Vi continuerade med complimenter å ymse sidor. Han sade mig sedan, at jag til midsommar skulle få räkna på min första sejour härstädes, men at jag gjorde väl at jag höll mig resefärdig, at han emedlertid, så fort han nånsin kunde få tilfälle, både om detta och mycket mera som hvilar skulle

bedja om Hans Maj:ts ordres. Jag recommenderade i synnerhet min penningesak och fant at det är en bedröfvelig sysla at tala i egen sak, i synnerhet då det angår vinst, då min caractere och alla mina tankesätt så mycket tala emot all vinst, och jag i all min lefnad lemnat bevis at egen vinning aldrig varit mitt föremål.

Utkast til en note til Kongl. Maj:t om minister-tractamentet i Haag.

Sedan genom Eders Kongl. Maj:ts nådigste vahl jag blifvit utnämd til E. K. M:s envoyé extraordinaire hos H. H. Generalstaterne, bör min omtanka blifva at icke länge dröja at detta ämbete emottaga och förrätta. Den nåd Eders Kongl. Maj:t mig under hela min tjenstetid visat gör, at jag dock dristar med Eders Kongl. Maj:ts nådigste tillåtelse innan dess ett mål, för min välfärd angeläget, för Eders Kongl. Maj:ts fötter nedlägga. Eders Kongl. Maj:ts utfärdade stat utsätter den summa, Eders Kongl. Maj:t sine ministrar vid främmande hof och beskickningar til deras första etablissement i nåder tillägger. En sådan summa torde äfven vara deciderad för den af dessa missioner minst lönte holländske beskickningen. Huru den är tilräckelig til det ändamål, hvartil den i nåder gifves, vågar jag icke nu uprepa, utan anhåller endast, at Eders Kongl. Maj:t af nåd och ömhet för den, som länge och troget Eders Kongl. Maj:t tjent och Eders Kongl. Maj:ts höga person upvaktat, täcktes utse sådane utvägar, at denna första summa til denna etablissement kunde blifva svarande emot den dyrhet, som alla nödvändighetsvahror i detta land äro belagde med, och den förmånen för Eders Kongl. Maj:ts minister at icke med gäld och svåra penningeomsorger börja en i annat afseende så lycklig och hedrande carriere. Jag vågar icke utsätta en sådan summa, som endast uppå Eders Kongl. Maj:ts nåd och rättvisa ankommer. Då Eders Kongl. Maj:t välgerningar bevisat, hafva aldrig utvägar därtil brustit, och de, som Eders Kongl. Maj:t anförtrott vården af sina inkomster, hafva

alltid varit benägne at därtil biträda, utan at stater därigenom kunna graveras, prejudicater åberopas, eller det af andre skall kunna med lika skäl begäras, som vid detta särskilda tilfälle torde af Eders Kongl. Maj:ts nåd blifva gällande. Jag afvaktar å denna min underdånigste anhållan Eder Kongl. Maj:ts nådigste resolution, och framhärdar med den djupaste vördnad och allerunderdånigste zele . . .

Den 26 Maj, Fredag. Hertig Carl reste at hålla sina möten vid lifregementet och låtsade vara alldeles okunnog om de anstalter, som skola vidtagas, då Hans Maj:ts hädanresa sker, och hvarom dem emellan är öfverenskommet. Hertigen sade endast sig vilja bo på Rosersberg, på det han ej skulle vara för långt borta, i fall Hans Maj:t skulle updraga honom något sådant befäl, som han vanligen vid dess stora resor erhållit. Lifregementet, som var ganska nöjdt at hafva mist den besynnerlige generalen Horn som chef, börjar redan i tysthet beklaga sig öfver de depenser, hvarmed de fattige rusthållarne til detta möte skola besväras. Man ändrar kyllrar, som blifvit orubbade burne sedan konung Carl den XII:s tid, harnesk skola blåfärgas lika som på theatern; ryttarne skola medföra lösa cataugands och lösa lockar: besynnerlig granlåt för ett curassierregemente. I Sverge tyckes all principe förlorad at i fredlig tid skona rusthållaren för at så mycket mera med skäl af honom i ofred kunna begära; öfverstarne anse sina regementer som leksaker och täfla sins emellan, hvem som kan ega de grannaste dockor at leka med. Pålagor läggas på allmogen, missnöjen upväckas, tilfällen til egennytta beredas åt officerarne och civilbetjeningen, och riket får aldrig någon duglig och pålitelig armée.

Enkedrotningen lät genom lagman Sotberg, vitterhetsacademiens secreterare, återsända justitiæcancelleren Liljestråle noterna til dess åminnelsetal öfver Dalin, med begäran at han skulle ändra det, som var emot de historiska sanningarne. Riksrådet Höpken hade i synnerhet skrifvit sina anmärkningar och bevisade at cancellie-rätten, som

1756 års riksdag sattes, och uti hvilken han och gref Ekeblad presiderade, hvilken dömde Dalin at ej få vistas vid hofvet, icke kunde antaga den af Liljestrålen omtalta cautionen af då varande öfverstelieutenanten, nu mera öfverståthållaren Rudbeck och hofmarskalken Rålamb, först emedan desse män den tiden voro ganska obetydelige personer, och sedan därföre at Dalin var anklagad för crimen læsæ majestatis divinæ för sina calottpredikningar och sina satyrer emot prästerne. Denna dom skulle dock ifrån en så uplyst tid synas vanhedrande för sådane män som gref Höpken och Ekeblad, at prästfanatismen skulle få öfvervälde på deras domslut och för sådana orsaker föra Dalin ifrån sitt informators-ämbete hos kronprinsen och sin upvaktning vid hofvet, där han var väl anskrifven; men då sanningen blir updagad, får denna sak en annan färg och dessa hedersmän blifva urskuldade. Jag har denna anecdote ifrån riksrådet Höpken sjelf och har sett den genom authentique documenter besannad.

Redan innan 1756 års riksdag började enkedrotningen och hennes salig herre at anlägga många planer til regementsförändringar och större magts erhållande. Hon började negociationer om denna sak med alla hof. Somlige ingingo i planer med henne, andre nekade emottaga dem, hennes försök uptäcktes mest alltid och hennes verktyg blefvo offer för hämden. 1754 och 1755 började hon negociationer i samma ämne med Frankriket, ehuru hon viste at det då rådande Hattpartiet, som försvarade friheten, voro i den närmaste förbindelse med detta hof och därifrån understödde. Hon yppade sig för den unge gref Gisors, som den tiden var här vid hofvet som resande; såsom son af maréchal Belle-Isle, som den tiden hade så stor influence uti franska ministeren, trodde hon sig genom honom något kunna uträtta. Hon adresserade sig äfven til grefve d'Autun, som äfven var här. Hon nytjade Dalin i alla dessa negociationer, och projecterne voro skrifne af hans hand. Men samma dag drotningen negocierade i största hemlighet med desse personer yppade de sig för

sitt hofs härvarande ambassadeur marquis d'Havrincourt, som genast lemnade riksrådet Höpken såsom då varande cancellie-president del af alla dessa negociationer och alla original-projecterne i dess händer. 1756 års riksdag kom och Höpken gjorde salig riksrådet gref Ekeblad förtroende af hela denna besynnerliga och oeftertänkta underhandling. En dag kommer och anmäler sig hos honom gref Axel Fersen som landtmarskalk och de öfrige 3:ne ståndens talemän och begär få del af dessa negociationer, som kommit til deras kunskap. Riksrådet Höpken, som såg at Dalin skulle bli ett offer och aldrig kunde med lifvet frälsas, nekade at han kände denna sak annars än som ett ministerielt rykte. Men de hade fått namn uppå Dalin såsom ett verktyg och han skulle straffas. Då skedde en öfverenskommelse at man endast skulle förvisa honom hofvet, icke yppa denna negociationen för de suiter den inom franska ministeren kunde hafva med sig, utan formera process emot Dalin för dess bekanta calottpredikningar. Då blef detta brott rubriceradt såsom ett crimen læsæ majestatis divinæ, och han fick den dom som är sagd, och blef genom gref Höpkens generosité frälsad ifrån ett olyckligt öde.

Man kan af denna anecdote finna, både huru det förra hofvet förde sina negociationer, hvad parti-bitterheten förmår, och at hvarken Rudbeck eller Rålamb kunde antagas för cautionister, och i synnerhet se huru saker kunna få en annan färg än den de förtjena.

Fredagseftermiddagen besåg Hans Maj:t campementsplatsen, beslöt at til måndagen göra sin utmarche och nytjade generaladjutanten Toll at göra några förändringar med lägret.

Den 27 Maj, Lördag. Nu hade alla negociationer med generalen Fredric Posse blifvit slutade om commandot i Finland öfver arméen. Hans Maj:t gaf den gamle fältmarskalken Stackelberg afsked, updrog befälet åt Possen, gaf honom Tavastehus regemente med 9,000 plåtars mel-

langift, emot det at han cederade Vestmanlands regemente til prins Fredric, gaf honom 2,000 dal. kmt i tractamentspenningar och några honoraire distinctioner. Possen, som är svag och hög, emottog detta anbud, trodde sig strax göra underverk, men utbad sig som en nåd at få kallas den förste generaladjutanten och få bära den svarta käppen. Man var så mycket mera förundrad häröfver, som han några dagar förut af Hans Maj:t erhållit ett bref, ifrån krigsexpeditionen expedieradt och af statssecreteraren contrasigneradt, uti hvilket Hans Maj:t förebrår honom en efterlåtenhet i dess ämbete såsom ledamot i krigscollegio, angående några generalmunstrings-berättelser, som han ej på utsatt tid inkommit med sitt utlåtande öfver, tilläggandes Hans Maj:t emot sin vane dessa skarpa utlåtelser: »och hade Vi häldre af Eder, grefve Posse, önskat en trägnare tjenstgöring och upfyllande af Edert ämbete inom krigscollegium, än Eder trägna upvaktning vid vårt hof uppå våre levéer.» Grefve Posse var således den förste, som har fått bannor för det han träget upvaktat vid hofvet. Detta bref var skrifvet at förmå honom at begära sin dimission, hvilket hvar och en annan hade gjort, men han tog emot denna åtvarning, begärte som en stor distinction at få behålla en hoftjenst — ty generaladjutantssyslan är icke annat än en sådan — hvilken var just den samma, vid hvilken man var ledsen at se honom och ville hafva ombyte — och torde han hafva blifvit en commenderande general i Finland, för det man ej ville hafva honom til en representerande general i Stockholm. Grefve Posse lärer äfven under sitt specielle befäl erhålla det carelska dragonregementet och åtskillige af de lätta corpser, som hitintils stått under öfversten Sprengtportens befäl.

Öfversten Sinclair erhölt äfven sin länge efterlängtade plan fullföljd at efter grefve Posse blifva Kongl. Maj:ts förste generaladjutant; et ämbete, som han genom sin skickelighet äfven vid en armée kan bekläda. Han blef således generalmajor och förbigick 10 à 12 äldre öfverstar.

Hans Maj:t beviljade äfven öfversten vid Savolax regemente Sprengtporten afsked, och är man omtänkt, hvem som skall kunna betala dess regemente. Ehuru Hans Maj:t utur dess armée förlorade en habil officerare, så tyckes uppå den skyndsamhet, hvarmed denna sak blifvit expedierad, at man ej är missnöjd med at därjämte hafva förlorat en så turbulent och oroande man, som hade ständiga pretentioner antingen för sig eller syslan, var sällan nöjd med det närvarande och beredde alltid med buller det tilkommande; som i Finland hade ett stort anhang, hvilket modellerade sitt språk uppå hans. Det synes äfven som dess romanesque aventure at gå til America icke vunnit bifall. Denne man var endast 40 år gammal, i den bästa ålder och med det bästa begrepp at nyttiga saker kunna uträtta. Han har här lemnat en artig och belefvad hustru i torftigt tilstånd. Hans bullersamma sinne gjorde, at Hans Maj:t til 1778 års riksdag, vid hvilken man ville undvika at hafva honom närvarande, lät honom företaga en utlänsk militairisk resa. Han feck stora förmåner och ansenliga resepenningar utur statscontoiret; det vanliga svenska högmodet förde honom i slösande utgifter, som den svenska fattigdomen icke kunde betala. Vanligen tillåtas de officerare, som hafva bibehållit förtroende, at vid afskedstagandet få stå qvar vid arméen, men Sprengtporten har alldeles utan sådana conditioner fått afsked, så at han, i fall han til Sverge skulle återkomma, alldeles finner sig utan tjenst, sedan han egt det mest brillante befäl, som någon vid hans år och rang i Sverge egt. Han var chef både för Savolax regemente, carelska dragonregementet, Rautalampi bataillon och fotjägarecorpsen samt hade in alles en corps af 250 officerare at commendera. Åtskilliga af dessa corpser hade han sjelf efter egna planer upsatt och exercerat, skrifvit och utgifvit reglementer för exercitier och tjenstgöring; de meste officerare sjelf antagit och alltid i sina val vunnit bifall. Med bätre upfostran och mera douceur i caractere och seder, hade hans öde säkert blifvit honom lyckligare och det allmänna nyttigare.

I civilstaten har i dessa dagar en för våre förfäder mera än för oss besynnerlig händelse tildragit sig. Lagman öfver Upland Gripenbielke sjuknar; oförmögen härigenom at förrätta sina lagmansting, anmodar han Svea hofrätt at besörja det dessa må bestridas. Hofrätten upkallar alla jurister som de kände at härom anmoda dem, alla neka; man söker, men fåfängt; ändteligen efter många misslyckade försök öfvertalas en commissarius vid det olyckliga assistance-contoiret vid namn Gyllenpalm, hvars bedröfveliga sysla hitintils varit at emottaga tiggares och banqueroute spelares slarfvor och värdera dem, at åtaga sig ett ämbete, som Sverges forna riksföreståndare och i senare tider de til börd och insigter ypperste riksens råd gjort sig en ära at bestrida. Hvad skulle de gamle Uplandslagmänner säga, om de vid Mora stenar upstego och sågo denne deras efterträdare? Så förfalla ämbeten både i anseende och utöfning Man har svårt at begripa, det på en tid, då alla fika efter syslor, så få vilja förrätta dem. Man kan ej räkna denna period ifrån många år börjad, men den tyckes nu vara i sin höjd. Skulle syslan blifva ledig, infunno sig säkerligen de 35 personer, som nekade at förrätta henne, för at med pockande bevis om skickelighet, med låga intriguer bana sig väg til befordran, och dagen efter erhållandet påtänka en ny flyttning.

Den 28 Maj, Söndag. Hans Maj:t gjorde sin inresa ifrån Ulricsdal i den tanke at dit icke mera flytta, och syntes rätt nöjd at det vackra vädret tycktes gynna hans föresats at i morgon utmarchera til Ladugårdsgärdet. De, som under denna korta Ulricsdals-sejour varit närvarande, försäkra at Hans Maj:t aldrig med mera otålighet tilbragt sin tid än dessa dagar. Det resolverades äfven, at drotningen skulle under Hans Maj:ts frånvaro vistas vid Ulricsdal, och ingen Drotningholms-sejour detta år blifva. Enkedrotningen, som icke utan största svårighet för den stora vattufloden kan flytta til Svartsjö, har genom riksrådet Carl Scheffer negocierat at öfver sommaren få vara vid

Ulricsdal. Hans Maj:t svarade gref Scheffer, at han vore rätt missnöjd at nödgas neka enkedrotningen detta, emedan drotningens och kronprinsens sommardestination vore at där förblifva, och i fall han ej företagit sin utländska resa, hade han sjelf funnit sig uti samma belägenhet, efter vatnet så mycket skadat de nedersta våningarna vid Drotningholm, at detta slott i år därigenom icke blir habitabelt. Man hade dock kunnat tilbjuda enkedrotningen Gripsholm eller Ekholmssund, men detta skedde icke.

Hans Maj:t souperade hos gamla hofmarskalkinnan De Geer, som med ett litet sällskap, hvilka han sjelf gifvit lista uppå, gaf honom en delicieux soupé. Hans Maj:t har aldrig, sedan han blef konung, ätit i detta hus förr än nu. Han böd henne at följande dagen se operan uti dess grillerade loge, hvilken denna gumma förut icke under 8 års tid sett. Hans Maj:t har börjat visa henne och hennes famille en utmärkt distinction, men de äro dock bland dem som mest censurera de allmänna händelserna.

Den 29 Maj, Måndag. Kl. 10 om morgonen samlades hela den stora arméen, som til Ladugårdsgärdet skulle utmarchera, bestående af 4 små batailloner af gardiet, 4 esquadroner af lätta dragonerne och 1 bataillon af enkedrotningens regemente; de voro upstälde längs Skepsbron, fronten emot sjön, och marchen skedde Stora Nygatan, Norrbro och sedan den vanliga vägen. Hans Maj:t var där precis kl. efter 10. Gardiet hade fått nya gula västar, som hade likhet med colletter, så at hela regementet var gult; enkedrotningens lifregemente hade hvita colletter med couleur de rose-upslag. Ingen främmande kunde säga at detta varit svenska troupper, om de ej varit kände på de fula runda hattarne, på alla bandvippor och cocarder samt de oklädda pieskorna. Man var förundrad at til en så stor galladag se troupperne marchera i colletter, som endast äro tjenliga til morgonexercitierne, men ej då de äro i parade. Men detta var något nytt, och någon ung elegant officerare hade säkerligen tyckt at denna klädbonad med en pana-

cherad hatt vore för dess taille avantageuse. Ingen var mera häröfver missnöjd än den gamle öfversten Aminoff, som ville paradera med sitt gula band, hvilket uppå den gula klädningen gjorde ingen effect. Dragonerne voro uti en stor uniforme och hade inga colletter, ehuru de med mera skäl kunnat bära dem än infanteriet.

Marchen började genast efter Hans Maj:ts ankomst. Först marcherade dragonerne, anförde af öfverstelieutenanten baron Carl Ehrensvärd, hans exc. Brahe marcherade för sin esquadron, och alla observerade, at hans hästar och munderingar ej voro de brillantaste. Efter dragonerne kommo en file af Kongl. Maj:ts handhästar, nästan längre än filen af gardiesregementet. Dessa handhästar hade rika handtäcken, som alla varit brukade i konung Carl XI:s carrouseller. Hästarne, som stalldrängarne redo på, hade knapt sadlar och usla betsel. Understallmästare, beridare, stallpager, alla redo efter sin och hästarnes rang. Sedan kommo lifdrabanterne, anförde af en corporal, så åter en stallmästare, sedan lifpagerne, sedan capitainerne af gardiet och dragonerne som voro på vakt, sedan stabsadjutanterne, sedan generaladjutanterne Toll och Cederström, sedan förste generaladjutanten gref Posse och vice amiralen Nordenanckar som generaladjutant af flottan, så Kongl. Maj:ts kammarherrar grefvarne Posse och Oxenstierna och hofstallmästaren baron Essen, som red i stallmästaren Muncks ställe, så öfverjägmästaren baron Oxenstierna ensam, så grenadeurerne af gardiet; efter grenadeurerne fördes Hans Maj:ts handhäst af en kammarpage Aminoff. Sedan red Hans Maj:t, klädd i lika gul collett med det blå bandet utanpå och hade til höger hofstallmästaren Munck, som red i riksstallmästarens ställe, och til venster öfversten gref Ekeblad, som företrädde capitainelieutenantssyslan vid drabanterne; sedan kom första division af mousqueterarne, anförde af öfversten Aminoff, bredevid högra flygeln af dem red Kongl. Maj:ts öfveradjutant grefve Wachtmeister. Uppå gardiet följde enkedrotningens bataillon, anförd af öfversten baron Pfeiff, som slutade hela denna cortege. Gardiet var

knappast 1,200 man, enkedrotningens 350 och dragonerne 200. En sådan utmarche har alltid varit observerad, sedan Hans Maj:t med detta regemente camperat. Artilleriet, som liknar styfbarnen, hade marcherat ut ensamt i all tysthet, intagit sitt läger och saluterade med alla sina canoner, då dessa granna troupper marcherade förbi, utan at få någon salut til bakars. De öfriga regementerne intogo äfven sina läger, och Hans Maj:t beslöt at genast campera med dem och flyttade uti sina tält. Väderleken gynnade någorlunda denna utmarche, ett smått regn hindrade den icke, och det slutades äfven under sjelfva marchen.

Öfverståthållaren riksrådet Sparre skickades af Hans Maj:t at munstra lifregementet; han öfverlade mycket med sina vänner, hvad honneur han som generalmunsterherre skulle af hertig Carl som regementschef emottaga, han ville undandraga sig en sådan distinction och var hos honom en stor strid vid detta som vid många andra tilfällen emellan courtisanismen och ambitionen.

Hans Maj:t erhöll svar ifrån konungen i Preussen på det recommendationsbref, han för öfverstelieutenanten Lilliehorn gifvit. Konungen i Preussen samtyckte til Lilliehorns vistande vid sina exercitieläger, men tillade med mycken modestie, at han vore förvissad, at denne Hans Maj:ts generaladjutant ej skulle få något nytt at lära, emedan han hemma i sitt land lärer säkert sett alt, hvad han här kan vänta sig at få se. De som se exercitierna vid våra campementer tro dock, at den icke har orätt, som vill se ett preussiskt läger.

Den 30 Maj, Tisdag. Hans Maj:t hade äfven sändt riksrådet Falkengréen til Carlskrona at där hålla generalmunstring med marineregementerne, som förut hertig Carl var updragen, men som han nu, sedan han flyttat ifrån Skåne, ej mera kunde verkställa. Detta tilfälle togs genast i akt och Hans Maj:t lät uti sin conseil föredraga sig certcommissionens betänkande om örlogsflottans nya tilskapnad. Hans Maj:t deciderade då at updraga generalen Trolle

öfverbefälet öfver bägge flottorna, och få samma betydande ämbete som general-amiralen gref Wachtmeister til rikets heder fordom innehade. Det var hög tid at Hans Maj:t vidtog dessa kloka författningar och biföll til alla delar denna commissions betänkande. Flottan har sedan Hans Maj:ts tillträde til regeringen kostat staten 132 tunnor guld, och ehuru Hans Maj:t sjelf alla år varit närvarande i Carlskrona, har dock endast sedan den tiden 3 nya skepp blifvit upsatte på stapeln, af hvilka skeppet Vasa endast är färdigt och skeppen Gustaf III och Hedvig Elisabeth Charlotta knappast til bil och bord färdige. Några i förra tider upsatte skepp blefvo efter elaka ritningar fullbordade, man använde årligen 115,000 rdr til de gamla skeppens reparation, det öfriga skulle användas til förrådernas completterande, hvilka dock i denna dag äro felande, och skulle icke 10 rangskepp kunna utredas. Efter amiralitetets räkningar kostade ett 60-canons-skepp färdigt 91,000 rdr, efter denna nya calcul endast 79,000 rdr; Kongl. Maj:t skall således på hvarje skepp vinna 12,000 rdr och inom 7 år få en formidable flotta och en stor fregatt-esquadre, hvilken hufvudflottan i detta ögnablick hvarken eger eller känner. I denna conseil stadgades således hufvudplanen, resolution togs at gifva amiralitetet ett annat befäl och föra all befattning ifrån riksrådet Falkengréen, amiralitetscollegium, byggmästaren Scheldon och några dels okunnoge, dels egennyttige befälhafvare. Man använder all omtanke at utse ett ämbete för amiralen för militaire detaillen gref Wrangel, hvilken Hans Maj:t icke gerna vill stöta, men ej kan låta qvarblifva, i fall denna nya inrättning skall vinna sin påsyftade drift och fullbordan. Detta torde snart upfinnas.

Den 31 Maj, Onsdag. Man har inom arméen upfunnit ett nytt medel och utväg at få dryga accorder ersatte, likasom gåfvor, hvilka gifvas antingen den, som skall få ett rum, eller gifva sitt rum åt en annan. De fleste regementschefs hafva fått tilstånd at inom sina regementer

föreslå extra fändrikar och cornetter, hvilka endast för caracterens och fullmagtens erhållande utan löhn eller boställe skola betala några tusende dal. i afgift. Dessa summor samlade skola ersätta hertig Carls dryga accord med general Horn, hertig Fredrics mellangift åt gref Posse af 3,000 rdr, öfverste Sprengtportens accord och växlar, 25,000 plåtar åt general Sinclair för cederandet af dess regemente, accord åt generalen Schmiedefelt för Tavastehus regemente, som gref Posse erhållit, accordet til södra skånska cavalleriet och några andra utgifter, med hvilka staten icke skall besväras. Denna invention, såsom helt ny och inom arméer förut okänd, torde vitna både om statsverkets tilstånd, fintlighet i förslager och nationens dårskap i tjensteköp, hvilken hon aldrig fört til så stor höjd, ehuru fattigdomen knappast varit så tryckande.

Den 1 Juni, Torsdag. Kronans fullmägtige uti tulldirectionen, uti sammanträde med en ledamot utur statscontoiret statscommissarien Lagerstråle och en utur kammarcollegio kammarrådet von Stockenström, slutade en ledsam och grälig öfverläggning om den tilökning kronan bör af landttullarne för förledet år få genom det år 1777 förbätrade räknevärdet. Detta gräl utan principer och utan möjlighet at erhålla dem har nu i trenne år hvarje år blifvit fortsatt, kronan har erhållit en disputerad vinst och kronans fullmägtige ha haft det ledsamma besväret at endast ega statscontoirets behof til föremål. Nu tvistades om 650 rdr med en societet, som betalar til statscontoiret 50 tunnor guld årligen, och kronans fullmägtige få endast ega til principe at taga alt hvad man kan få.

Hans Maj:t utnämde öfverhofpredikanten doctor Wingård til biskop öfver Götheborgs stift. Han hade fått de flesta rösterna. Hastigare lycka, än den Wingård gjort, lärer vara svårt at jämföra. At inom 12 år vara en misslyckad informator för ännu mera misslyckade disciplar, baronerna Höpken, bli präst, komma til hofvet, intaga några fruntimmers blödiga hjertan med en affecterad röst och

ifrån Massillon och Bourdaloue öfversatta predikningar, blifva öfverhofpredikant, en drotnings biktfader, inblandad uti de största förtroenden och negociationer, upsatt uti hemliga men dock ansedda samhällen til de mest smickrande och i sjelfva verket ansedda hedersställen, blifva theologiæ doctor, få bland de yppersta församlingar i Stockholm och ändteligen blifva biskop vid 40 års ålder, utan studier, utan mycket förstånd, borde i våra tider nästan icke vara möjligit. Men Wingård har visat, at med djärfhet, belefvenhet och en lätthet at til alla omständigheter kunna vända sig kan man göra de mest oväntade framsteg. De gamle trumpne lärde beklaga våra vetenskaper, då til de yppersta för lärdom utsedde ämbeten personer med så ringa insigter kunna vinna framgång. Wingård kan mera fransyska än latin, och utom dessa språken intet hvarken af de lefvande eller döda. Ingen vetenskap är af honom känd, mindre älskad. De som icke äro så stränge säga, at det är bätre hafva en belefvad, vältalig och driftig biskop, än en lärd pedant. »Hvad predikar han icke väl?» säga alla fruntimren; »det är bätre, at en biskop kan predika än känna controversen, kyrkiohistorien, gamla språk och en mängd grälsamma vetenskaper.» »Amen» säger församlingen, och sedan hafva åhörarne intet at säga. Jag, som är något envisare än andre, nödgas i hog komma en gammal fransysk vers, från latinen öfversatt, utaf en af kyrkiofäderne skrifven, och som jag uti kyrkiohistorien igenfunnit:

Aux tems jadis, aux siècles d'or
Crosse de bois, évêque d'or,
Maintenant qu'ont changé les loix:
Crosse d'or, évêque de bois.

Den 2 Juni, Fredag. Spanske ministern marquis de Llano, som til minister i Haag blifvit utnämd, har i dag hos Hans Maj:t uti dess tält vid Ladugårdsgärdet haft sin afskedsaudience. Vid samma tilfälle blef äfven ryske kammarherren grefve Romanzow, som här öfver vintern vistats, presenterad til afsked. Llano var *doyen* för de här

varande främmande ministrarne, sedan han här uti 8 år varit vistande, och under denna tid uti de största husen skaffat sig vänskap och förtroende, uti angelägna saker nytjats med framgång, varit väl underrättad om de mest hemliga händelser och så god svensk som en främmande minister, med det bemötande de ifrån hofvet undfå, kan vara.

Den 3 Juni, Böndag. Hans Maj:t, som icke synnerligen roade sig uti sitt läger, reste efter vanligheten och gjorde några visiter i staden. Han kom om aftonen til riksrådet Ulric Scheffer, blef anhållen at göra dem nåden at soupera qvar, hvilket tilbud Hans Maj:t genast vidtog. Vi voro förut ett litet sällskap hos riksrådet Scheffer. Buller blef uti detta hushållsaktiga hus, och Hans Maj:t feck en god soupé. Man förmärkte hos Hans Maj:t mycken inquietude öfver sin ryska courier, som ännu dröjde, och han hade i detta ämne med riksrådet Scheffer långa conferencer. Man tror at denne couriers återkomst är nödvändig, innan Hans Maj:ts utresa kan ske.

Den 4 Juni, Söndag. Hans Maj:t gaf soupé i lägret, til hvilken han äfven hade budit grefvinnan Ribbing; alla voro förundrade öfver denna hof-phenomene och väntade sig däraf stora hvälfningar; de blefvo mera förundrade, då de sågo Hans Maj:t placera henne bredevid sig och gifva henne samma accueil som den tiden, då hon egde den största faveur. Andre åter tro at ombytet af sällskap endast i desse dagar roar, då sinnena äro occuperade med helt andra tankar, och denne stråle af hofgunst för henne hastigt försvinna bakom de moln, som de andra damerna för henne beredt med mycken omsorg.

Spanske ministern, at efterfölja etiquetten i sin stränghet, nödgades resa til Ulricsdal och af hofmästarinnan begära timme til dess afskedsaudience hos drotningen, hvilken gafs honom til följande dagen uti Stockholms slott, då drotningen skulle resa til operan. Etiquetter af alla slag tryta icke. Gref Romanzow hade äfven på tilstånd utrest

til Ulriesdal, at bli presenterad til afskedstagande hos drottningen. Hon befalte honom at äta middag med sig och innan måltiden gaf hon honom en slags audience i sin sängkammare, hvilket mera härrörde därutaf at hvarken hon eller någon af hennes hof viste, huru de skulle låta denna presentation ske, och trodde de, at då en slags representation i akt togs, hade man vunnit alt. Romanzow kunde ej annat än härmed vara mycket glad, då han, såsom en simpel resande, såg sig anses som hade han varit une personne publique.

Den 5 Juni, Måndag. I dag i krigsconseillen afslötos amiralitetsärenderna. Hans Maj:t utsåg generalmajoren Trolle at bli generalamiral öfver bägge flottorna, ett högre ämbete än det generalamiralen grefve Wachtmeister för 100 år sedan innehade, och som sedan den tiden varit ledigt. Aldrig har Hans Maj:t kunnat gjort lyckligare vahl, och aldrig egt mera hopp at få sin flotta inom kort tid i skick och ordning. Generalen Trolle har både insigter, hog, drift och ära; men aldrig har någon kunnat göra en hastigare och mera förtjent lycka och med skäl bli mindre afundad. För 20 år sedan geck generalen Trolle såsom den yngste capitainelieutenanten ifrån flottan, blef capitaine vid arméens flotta, af fältmarskalken Ehrensvärd vid dennes nya inrättningar nytjad, och efter dessa 20 årens förlopp finner han sig hafva fullkomnat de planer denne anlade, vunnit seger öfver afund, okunnoghet och fördomar, emot hvilka denne så stridde, och til slut få ett befäl, det ypersta i riket, det ärofullaste för en nitisk ämbetsman, det mest smickrande för en ännu ung officerare. Generalen Trolle presenterade sjelf Hans Maj:t den instruction han för sig som generalamiral projecterat, hvilken bär det ypersta vedermäle af Trollens nit och heder; han har uppå sig lagt de största band och de största ansvar, vid förlust af sin tjenst och konungens nåd, om han ej inom 8 år lemnade konungen en nybygd flotta af 16 60-canons-skepp, af 21 fregatter och smärre fartyg, enligt de principer som denna certcommis-

sion stadgat och Hans Maj:t approberat; förbehållandes sig endast som en conditio sine qua non, at i rättan tid och uppå sagdan dag erhålla de 18 tunnor guld, som Hans Maj:t härtil anslagit. Alt beviljades och Liljencrantz gaf inför protocollet sin försäkran, at, nöjd och glad at se rikets sjömagt en gång vinna ett önskadt och för Hans Maj:ts regering värdigt anseende, utlofvade han at dessa summor icke allenast med all ponctualité skulle betalas, utan at han äfven ville förskjuta dem, endast detta stora ändamål kunde vinnas. Sedan detta var skedt, emottog generalen Trolle Hans Maj:ts nomination, tackade och lofvade hafva nit och tjenst osparde för honom och fäderneslandet. Trollen feck då tilstånd at på några veckor resa til Finland och anstalta om befälet med arméens flotta, bortaccordera sitt Nylands infanterie-regemente, hvilket accord skulle tjena honom til en etablissementssumma. Han skulle sedan i höst resa til Carlskrona, genast emottaga befälet, sätta alt i ordning, så at med den 1 januarii nästkommande år arbetet med drift kunde börjas och nybyggnaderna företagas. Hans Maj:t tilskref amiralen gref Wrangel ett nådigt handbref och gaf honom denna nomination til känna.

Hans Maj:t gaf lieutenanten vid drabanterne grefve Hamilton Björneborgs infanterie, hvilket generalen Sinclair fått tilstånd at emot 25,000 plåtar bortaccordera. Hamilton, som vid hofvet varit illa anskrefven och i sin hoftjenst haft mycken désagrement, får ett godt regemente at bortskämma; den, som ej kunde anses tjenlig at vara lieutenant vid en drabantecorps och commendera 25 drabanter, får ett infanterie-regemente af 1,200 man at commendera.

Om eftermiddagen hade spanske ministern sin afskedsaudience hos drotningen.

De handlande tyckas med mycket skäl beklaga sig öfver den ombytelighet, som vissa författningar äro underkastade. Den 21 april utverkar commerciecollegium ett Kongl. Maj:ts förbud på salts utförande utur riket, grundadt på collegii suppositioner af dyrhet och brist. Handelssocieteten visar, at intetdera vore at befara, och den 30

maj kommer ett nytt påbud, lika som det förra contrasigneradt af Liljencrantz och emaneradt ifrån handelsexpeditionen, hvilket uphäfver det förra och tillåter salthandeln vara fri med samma conditioner som förr. Det förra brefvet hade til alla tullkammare blifvit expedieradt, nu skulle det senare bli det. En sådan ombytelighet i författningar ger nya ämnen til klagorop emot Liljencrantzes eftertänksamhet, insigter och stadga.

Den 6 Juni, Tisdag. Aldrig har någon varit så efterlängtad som pagen Jägerhorn, hvilken til Petersburg var gången som courier. Men posten medbragte tidning at courieren vore sjuk och depecherne icke friska, at kejsarinnan ännu behöfde tid at decidera, huru neutraliteten skulle i akt tagas, och äfven decision skulle ske om neutrale skeps rättigheter.

Statscontoiret hade en långsam och brydsam conseil, penningar felades til qvartalernas utgifvande, och ehuru Hans Maj:t icke til sin resa directe af statscontoiret ville taga några medel, så presserade Zibet om så stora summor för handcassan, at statscontoiret däraf fant sig besväradt. Baron Liljencrantz bad mig, som med de handlande hade mycken bekantskap, at i förskott af tullefvereringen lemna statscontoiret 40,000 rdr. Ehuru jag ej eger några skäl at berömma mig hvarken af generosité eller hjelpsamhet ifrån statsverkets sida, så trodde jag min skyldighet vara at arbeta för det allmänna bästa, jag lofvade negociera denna summa, och Liljencrantz försäkrade, at han skulle visa, huru mycken erkänsla han för detta mitt bemödande skulle ega, och vara mig uti mina penningenegociationer hjelpsam.

Posten medförer tidning om biskopens i Linköping doktor Filenii död, hvilken ledighet åter torde upväcka nya intriguer och nya candidater, som ännu behöfde tid at studera och blifva biskopsmässige. Biskopen Filenius, föga aktad uti sitt stift, utom det samma med åtlöje ansedd, är hvarken saknad eller saknad värd. Han egde af biskops-

värdigheten icke annat än högmodet och hog at representera.

Hans Maj:t hade åter soupé uti lägret, prinsessorna voro uppå den samma; man var förundrad at se, det drottningen ingen gång ännu varit i lägret, då alla damer uti staden varit ditbudna. Hofvet på Ulricsdal lät äfven detta deras missnöje märka och trodde, at då en så lång utrikes resa och frånvaro förestår, borde de icke så mycket blifva glömda.

Den 7 Juni, Onsdag. Hans Maj:t hölt i dag ett stort cabinet och bortgaf en stor myckenhet af lediga syslor, i synnerhet uti arméen, där mest alla regementer erhöllo en mängd extra fändrikar, som för det nöjet at bära den gula cocarden måst betala 4 à 6,000 dal. kmt, och de, som voro så lycklige at erhålla lön och boställen, betalte uti dessa penningelösa tider 12 à 15,000 dal. kmt, cornetter vid lifregementet gåfvo 30 à 36,000 dal. kmt.

Öfversten vid arméens flotta grefve Ehrensvärd erhölt Hans Maj:ts permission at företaga en utrikes resa på egen bekostnad, och tog sin kosa genast til det härliga Italien. Man torde vara förundrad at på en tid, då flottans rätta lysande period skulle börja, denne son af fältmarskalken Ehrensvärd just reser sin väg, då han med den minsta intrigue utan svårighet kunnat erhålla hela befälet öfver arméens flotta. Men han hade med sin vanliga köld och sin philosophie ansett alla dessa händelser, och huru litet med alla dessa calculer lärer uträttas, at arméens flotta just genom generalamiralen Trolles befäl öfver hufvudflottan torde på några år blifva ett styfbarn, uti hvilket han icke ville deltaga, och icke borde afvänta. Han trodde at man ej illa använder de få återstående ungdomsåren, då man midt uti konsternas och vetenskapernas sköte tilbringar utan buller och utan afund några lyckliga år. Själen uplyfter sig mera genom at vistas på den jord, där Cæsar, Pompejus, Titus och Vespasianus lefvat, än at hemma

nedtrycka alla sådana känslor, för at få lefva i fred och bli hopen lik.

Den 8 Juni, Torsdag. Hans Maj:t munstrade sjelf de lätta dragonerne, hvilka erhöllo få casserade hästar och karlar; man sade sig observera, at chefens, kammarherren baron Taubes och h. exc. gref Brahes esquadroner voro de minst vackra.

Hans Maj:t kom til staden, gaf om middagen cour och åt sedan vid sin grand couvert.

Om eftermiddagen hade riksrådet Ulric Scheffer företräde hos Hans Maj:t, feck sin instruction, hvad han under Hans Maj:ts frånvaro skulle företaga: han skulle därföre på landet med sig taga secreteraren Moltzer uti presidentscontoiret. De ministeriele affairerna uti Stockholm och conferencerne med de få härvarande ministrarne skulle hofcancelleren baron Sparre bestyra. Riksrådet Scheffer feck äfven tilfälle at för Hans Maj:t justera min instruction.

Den 9 Juni, Fredag. Enkedrotningen lät genom riksrådet Ribbing hos Hans Maj:t anmäla, det hon til sin biktfader efter biskopen Wingård utsett hofpredikanten och prosten uti Arboga doctor Ahlström, hvilken utan motsägelse är en af våre lärdaste och värdigaste prästmän. Hon anhölt därföre, at Hans Maj:t ville på hennes recommendation nämna honom til kyrkioherde uti St. Jacob efter Wingård, i fall församlingen skulle kalla honom och han erhålla förslag. Hans Maj:t var icke nöjd med detta vahl. De funnos, som genast sade Hans Maj:t, och ibland dem i synnerhet grefvarne Scheffer, at denne Ahlström vore en client af gref Axel Fersen och honom til lif och själ tilgifven, at det vore farligt, om en så betydande präst med denna protection skulle bli flyttad til Stockholm och få säte uti consistorio. Man sade vidare, at grefve Fersen anlägger alla planer at skaffa honom röster til St. Jacobs församling. Det är visst, at denne Ahlström är grefve Fersen tilgifven, men är det ett brott at estimera en sådan man?

Hans Maj:t har äfven fått höra, at hofpredikanten hos hertiginnan doctor Murray, som har den lyckan at vara hennes biktfader, frimurare och några års gammal präst, äfven sökte. Hertiginnan hade äfven indirecte sollicitérat för honom. Hans Maj:t sänder då genast til hertiginnan och sade henne, at Hans Maj:t af vänskap för henne och par egard för hennes recommendation förvissar henne, at Murray skulle erhålla dess nomination til St. Jacob. Han gaf sedan om eftermiddagen riksrådet Ribbing det svar, at hertiginnan redan begärt om dess nomination för Murray, at han genast därtil gaf sitt samtycke, för at göra henne til viljes, som så sällan med recommendationer besvärat honom, och han då trodde, at ingen mera meriterad än Murray kunde anmäla sig; at han vore ganska ledsen at nödgas gifva sin fru mor en refus, men i fall enkedrotningen kunde öfvertala hertiginnan at återgifva Hans Maj:t dess til henne gifna löfte för Murray, vore han färdig at nämna doctor Ahlström i afseende på enkedrotningens recommendation. Enkedrotningen skickade genast til hertiginnan och proponerade henne detta; men hon svarade, at som hon så sällan finner sig uti cas at bedja om en sådan nåd af Hans Maj:t, hvilken Hans Maj:t vid detta tilfälle med så mycken complaisance beviljat henne, och hon utom dess redan härom averterat Murray, så kunde hon för sin del för denna gången icke göra en demarche, som hon säkert vid ett annat tilfälle, för at visa sin vördnad för drotningen, gjort. Enkedrotningen, som började finna, huru med denna sak var beskaffadt, gaf endast riksrådet Ribbing i commission at låta Hans Maj:t veta, at hon utan afseende på en framdeles nomination utnämt doctor Ahlström til sin biktfader, och som Hans Maj:t sjelf i flere år hade öfverhofpredikanten Wrangel såsom prost uti Sahlberget til sin biktfader, ehuru han då icke mera var stockholmspräst, så kunde hon hafva en prost uti Arboga til sin.

Landshöfdingen öfver Nerkes lähn baron Joh. Abr. Hamilton anhölt om tilstånd at få sälja sitt lähn, han feck afsked och 25,000 plåtar för det samma. Öfversten i ar-

méen och öfverstelieutenanten vid södra skåningarna Franc erhöll detta lähn, och dess successorer skulle betala det samma. Aldrig hade Franc trott sig bli landshöfdinge uti ett så stort lähn och visste knapt af denna lycka; men regementet var destineradt til öfverstelieutenanten Toll, och han hade upsökt denna utväg at skaffa Franken en god sysla och låta honom undgå den ledsamhet och det hårda ödet at komma under dess befäl. Baron Hamilton blef hvarken saknad i sitt lähn, eller kunde blifva det. Med god vilja borde han hafva kunnat uträtta goda saker, men ständiga penningebehofver och inapplication förlorade alt, hvad den goda viljan i annat fall kunnat uträtta. Han erhölt under riksdagstiderne och ganska ung och oförfaren detta lähn, som dock den tiden kostade honom inemot 50,000 plåtar, ehuru accorder sällan blefvo tillåtna; men favorit vid hofvet, betydande i mösspartiet och vän med riksrådet Sinklaire, var för honom all ting lätt. Han hade förut endast tjent som cornet vid Westgöta cavallerie, och sedan erhållit en kammarherre- och hofmarskalks-caractere. Dess första landshöfdingeår gåfvo honom någon reputation, ungdom och drift gjorde, at han många saker företog, påskyndade andres verkställande, skaffade sig goda landsvägar i sitt lähn, som någre resande visste at berömma, hölt gästgifvare til sina skyldigheter och pryglade någre länsmän för at skaffa sig reputation af stränghet. Han sökte sig alltid tilfällen at vara väl vid hofvet; då Hans Maj:t red skjuts, såg man denne landshöfdinge ifrån det ena hörnet af riket til det andra med skinnbyxor och en courir-piska; då Hans Maj:t ville hafva spioner uti Norge, syntes han sjelf som en utklädd bergsman intriguera och stifta oenighet på gränsen, hvilket icke hade någon påföljd, ehuru det var nära at föra riket uti krig; då Hans Maj:t ville hafva talare på riddarehuset vid sista riksdagen, var han den förste, som talade emot de få lemningar af frihet, som ännu för ridderskapet och adeln återstodo. Med alt detta var han sällan väl anskrefven och ännu mindre estimerad. Vid revolutionen 1772 blef han commendeur af svärdsorden,

för det at han red med nattpatrouller, och nu vid sitt afskedstagande feck han generalmajors caractere, för at få bära en militairisk uniform, ehuru han aldrig varit annat än cornet.

En händelse, som gjorde hofvet mycket förfång, upväckte tillika uti staden ett allmänt missnöje. Hofstallmästaren Munck skulle anstalta om Hans Maj:ts rese-equipage. Vagnen arbetades hos en gammal sadelmakare Pfeffer, som i 40 år arbetat för hofvet och uti stallcassan hade stora fordringar. Munck kommer i dess verkstad, finner något arbete ofärdigt, bannar gubben, som ursäktar sig, men denne förbitras öfver långsamheten med hvilken denne man arbetade, blef ännu häftigare, den 70 års gubben försvarar sig med den superiorité en sadelmakare, som arbetat för tre konungar och alltid varit en slags favorit, tyckte sig ega öfver en stallmästare, som han för några år sedan mindes page. Muncken, utan afseende på gubbens ålder och förtjenst samt det värde han hos det mindre borgerskapet egde, tager sin käpp och slår med all sin styrka denne utlefvade gubbens krokuga rygg, låter sedan sin betjent föra honom i högvakten, för det at han, under det at han fick stryk, understod sig at tala om lag och anständighet samt den skam för en 30 års man at slå en 80 års gubbe. Knapt var denne gamle sårade man införd i arresten, förr än han blef besökt af mera än 200 de ypperste af Stockholms handtverkare och borgersmän; alla ropade hämd öfver detta våld, gingo til öfverståthållaren och begärte om dess protection för borgerskapet och ville gå en corps til Hans Maj:t och be om dess rättvisa. Muncken reste til Ladugårdsgärdet och berättade sin händelse. Hans Maj:t ogillade hans hetsighet och befalte honom söka förlikning. Emedlertid feck både öfver- och underståthållaren befallning at tysta ned denna sak hos borgerskapet och afvända deras beslut at hos Kongl. Maj:t söka reparation, emedan Hans Maj:t då nödgats låta lagen i sin stränghet utöfvas. Munck tilböd Pfeffer penningar, denne nekade dem emottaga och sade sig vara nöjd och glad at sluta ett arbete

för hofvet, som endast beredt honom i de senare tider så senfärdig betalning som ohöfliga upföranden, emot den upmuntran och den fägnad det i förra tider var at för hofvet visa sin drift och sitt arbete. Ehuru denna sak småningom nedtystas, bereder den dock ett bittert missnöje, och beviser detta, huru liten eftertanke de oftast ega, som låta sina passioner råda, ehuru mycket skäl de dock böra ega at menagera sig aktning och ett godt namn.

Den 10 Juni, Lördag. Nu började gardiet at exercera i bataillоner, sedan de den förra tiden endast exercerat compagnievis. Det lärer vara utan exempel i en armée, som vill ega någon militairisk reputation, at de värfvade compagnierne skola vara så oexercerade, då de träda uti exercitielägren, at halfva tiden användes med sådant, som i alla andra länder sker resten af året. Mest borde man vänta detta, där en konung sjelf gör sina troupper den hedern at deras campering ifrån första dagen bevista och deras exercice sjelf commenderar. Men detta är icke den enda ofullkomlighet, hvarmed vår tjenst är behäftad och som den får orubbadt bibehålla. Vid den indelte arméen kan en sådan compagnie-exercice vara ursäktad, där soldaten genom sjelfva inrättningens principe under fredstider är soldat endast under denna mötestermin, ehuru den store konung Carl den XI:s kloka författningar äfven i den delen befalt compagnie-exercitier både vid kyrkioplatser och inom compagnierne.

Hans Maj:t hade sedan sin utmarche til Ladugårdsgärdet ännu icke varit vid Ulricsdal mera än morgnarne at se kronprinsen. Ulricsdalshofvet var ganska bekymradt öfver en sådan utmärkt indifference och deras missnöje började blifva synbart.

En obetydelig nyhet, som endast gaf ett nytt bevis på en länge brukad finesse, började transpirera. Kammarherren baron Bror Cederström berättade, at en af hans farbröder, som alltid vunnit olagliga processer i Sverge, äfven fått en tvist i Bremen, til hvilkens utförande denne

snälle advocat skulle nytjas, och at han af denne sin farbror härom blifvit ombuden. Han bad om Hans Maj:ts permission, hvilket visserligen icke nekades, man frågade honom, när han ämnade resa; och dess termin var just utsatt på samma tid med Hans Maj:ts. Man tviflade icke det denne baron äfven var utsedd at vara på resan följaktig; men som han hörer til drotningens hof, och ingen prætext kunde finnas, hvarföre han på en utrikes resa skulle bli följaktig, så togs denna utväg, med hvilken samma ändamål för honom erhålles.

Den 11 Juni, Söndag. Hans Maj:t hade befalt, det den nyss nämde biskopen i Götheborg doctor Wingård til biskop skulle invigas i dess närvaro uti slotscapellet. Erkebiskopen blef eftersänd ifrån Upsala. Ett ceremonial upsattes, uti hvilket all den andeliga etiquette i akt togs, som til ett sådant tilfälle kan med våra kyrkioceremonier lämpas. Vanligen ske dessa vigningar i Upsala domkyrkia, ännu har ingen biskop annorstädes blifvit invigd.

Kl. 11 började ceremonien. Hans Maj:t hade befalt en haye af gardiesgrenadeurerne jämte deras stora musique uti slottshvalfvet. Hans Maj:t kom ifrån Ladugårdsgärdet svartklädd. Processionen började ifrån dess rum med hofstaten och dess stora vakt lika som ordensdagarne genom rikssalen til kyrkian. Ibland den stora vakten infant sig hertig Carl med sin svarta käpp som öfverste för lifregementet. Alla voro förundrade öfver denna hertigens demarche, Hans Maj:t syntes härmed mycket nöjd. Uti processionen geck han ej efter regementets rang, utan i bredd med Hans Maj:t. I kyrkian satt Hans Maj:t på sin thron framför altaret, bredevid honom nedanföre hertig Carl på en karmstol; riksråderne sutto på sina tabouretter til höger, bakom dem stora vakten och hofstaten, til venster sutto rådsfruarne och bland dem grefvinnan Ribbing på sina tabouretter, bakom dem statsfruarne, så hoffruntimren, som vid denna ceremonie ville vara närvarande. Drotningen var icke där. Sedan Hans Maj:t satt sig, kom en stor pro-

cession af präster, som vid detta tilfälle skulle officiera, alla uti mässhakar, hvilken procession var något nytt, emedan den uti lutherska församlingar icke vanligen plägar ske. Först kom en hofpredikant, som anförde alla capellaner uti staden, sedan alla hofpredikanter, två och två. så öfverhofpredikanten doctor Troil, som anförde hofconsistorium, så den utnämde biskopen Wingård uti en hvit mässkjorta med en röd gördel om lifvet; med honom följde 2:ne hofpredikanter, som buro curkåpan och biskopeliga skruden, sedan notarius consistorii, som bar ärkebiskopens staf, hvilken aldrig sedan reformationstiden mera än en gång af ärkebiskop Troilius med mycket åtal blifvit för flere år sedan nytjad; därnäst ärkebiskopen uti sin curkåpa med mitren på hufvudet och efter honom hela stadsconsistorium, äfven alla klädde i granna mässhakar, hvilka skulle föreställa de öfrige stiftens biskopar. Sedan hela denna procession gjort sina reverencer för Hans Maj:t, ingingo de inom ett fyrkantigt skrank, som var bygdt framför altaret, något uphöjdt, uppå hvilket stod en tabouret för ärkebiskopen til höger om altaret och en til venster för biskopen. De öfrige prästerne skulle alla stå rundt omkring. Under processionen upförde hofcapellet en musique, och var man förundrad at under en så andelig ceremonie desse kyrkiofäder vid psalmerna, som skulle sjungas, utsatte til predikstolen psalmen N:o . . . »eller en aria.» Arian söngs och psalmen spardes til ett annat tilfälle. Hofpredikanten von Troil predikade och nytjade til ingångsspråk: »Herre, led mig med Ditt ljus och din sanning, at de föra mig til Ditt heliga berg.» Denna mystiska vers begreps af recipienten Wingård, som kände bemärkelsen af detta, sådant som det i en viss societet gifves. Sedan gudstjensten med alla våra mässor, som vi få bruka, voro slutade, steg ärkebiskopen framför altaret, höll til Wingård ett långt, välmenande, men besvärligt tal om biskopars likhet med propheterne i gamla testamentet. Detta tal räckte en half timme utan någons upbyggelse. Sedan lästes up Wingårds fullmagt, så en biskops skyldigheter, hvarje vers af en af

de öfrige biskoparne, börjandes med den äldste af de närvarande consistoriales. Under detta stod Wingård vid nedersta trappsteget vid estraden och hade bakom sig bägge prästerne med biskopsdrägten. Sedan blef han på latin af Troil, som den äldste närvarande, tilsagd at göra sin trosbekännelse och sedan sin ed. Man märkte huru han hade både sitt målföre och sina tårar til sin lydnad; med mera emphase kunde ingen upläsa sin ed, och med mera rörelse säga de sista orden: »så sant mig Gud hjelpe, etc.», ty då staplade han på målet, tårarne flöto och rösten afstannade. Sedan tilsades han åter på latin at upstiga framför altaret at blifva vigd. Ärkebiskopen och Troil påklädde honom curkåpan; han föll sedan på knä, då ärkebiskopen först och de andre consistoriales tillika lade händerna på dess hufvud, då ärkebiskopen gaf honom vigseln och välsignelsen. Däruppå var ceremonien slutad och marcherna skedde på samma sätt utur capellet, som til det samma.

Om eftermiddagen var på slottet en concert anstäld, för at en ny chanteuse ifrån Danmark skulle låta höra sig; denna conquete utaf Danska kronan var oss ganska angenäm. Sedan var en allmän repetition af operan *Cora och Alonzo,* hvars musique af capellmästaren i Dresden Naumann de discordante memoire til alla våra damers nöje blifvit componerad. Orden äro af kongl, secreteraren Adlerbeth och sujetten tagen utur Marmontels *Les Incas.*

Under middagsmåltiden sade Hans Maj:t mig, det han funne sig nödsakad at be mig påskynda min utresa, at han afgjort efter min önskan alt hvad jag begärt, expedierat mine creditorer, m. m. Jag sade at jag vore färdig i alt lyda Hans Maj:ts befallning, men at jag ej gjort mig resfärdig, emedan jag litat på dess nådiga löfte at til hösten här få qvarblifva. Hans Maj:t sade mig: »nu mera är det icke möjliget, efter jag ämnar nytja Eder secreterare til mitt cancellie uti Aachen; om Ni är frånvarande, är ingen vid missionen». Jag visade Hans Maj:t at detta i alla fall skulle hända, i fall Hans Maj:t ämnar nytja Heidenstam vid dess cancellie i Aachen, emedan jag ej kan hinna at

vara i Haag innan Hans Maj:t, som efter 3:ne dagar reser, är i Aachen. Således skulle missionen i alla fall vara utan någon, som gjorde Hans Maj:ts affairer. Hans Maj:t bad mig påskynda min resa, och jag trodde at härunder lågo andre anledningar.

Efter måltiden upkallades generaldirecteuren Acrel, hvilken Hans Maj:t anmodade at vara sig följaktig til Aachen; han undanbad sig denna förmån och trodde at Hans Maj:t borde hafva sitt förtroende til dess lifmedicus Dalberg. Då öfvertalade Hans Maj:t Acrel at lofva sig at alla dagar besöka kronprinsen och hafva vård om dess hälsa. Sedan sände Hans Maj:t stallmästaren Munck at befalla Dalberg blifva sig följaktig. Alla funno besynnerligt, at Hans Maj:t, så olik andre personer, eger så litet förtroende til en medicus, han alla dagar nytjar och sjelf utvalt, och med så mycken indifference handterar honom. Dalberg svarade Muncken, det han en gång för alla beslutit at aldrig vara Hans Maj:t följaktig på utlänska resor, at han, olik alla konungars lifmedici, finner sig efter tvänne med Hans Maj:t förrättade utrikes resor med ökad gäld för dem bägge och ännu mera ökad förtret och många ledsamma distinctioner; at han nu äfven undanbad sig detta, hälst som Hans Maj:t redan lofvat honom detta. Munck sade honom då, at han egde at välja emellan at lyda eller taga afsked ifrån alla förmåner vid hofvet. Dalberg nödgades lyda, i hast göra sig resefärdig och med harm och förargelse se sig nödsakad at ej kunna umbära en litet lönande och ännu mindre hedrande hoftjenst.

Om aftonen lät Hans Maj:t på vanligt sätt tractera gardiesregementet; soldaterne söpo bränvin utan glädje och de förnämare elakt vin utan at tacka därföre. Hans Maj:t lät bjuda genom lista alla dem, som med sig denna afton skulle soupera. Han åkte sjelf uti den stora vagnen Burmannia med prinsessan Albertina och hertiginnan, sin stallmästare och några damer. Drotningen åkte för sig med sitt hof. Soupén skedde i Hans Maj:ts stora tält. Uti det öfversta hade han sitt bord för 10 personer; sedan var til

höger drotningens bord, där några gamla riksrådinnor sutto; sedan var til höger hofmästarinnans, dit de främmande ministrarne voro budne, men inga andre än gref Bose och baron Keller kommo. Den engelske kom icke, Llano, som redan haft sin afskedsaudience, ursäktade sig såsom sjuk. Midt uti tältet hade fru Wrangel ett bord, dit någre riksens råd, ibland dem riksråderne Beck-Friis och Wrangel, voro budne. De voro högeligen förbittrade och menagerade icke sina termer, då de sågo, at vid bägge Deras Maj:ters bord voro til och med öfverstar och kammarherrar, då de skulle inviteras til tafflar. Det lärer sällan hafva händt sådana distinctioner; de sade, at då vi ena dagen skola taga högra handen af konungens egen cousin, skola vi andra dagen få en inferieure consideration emot dem, som för några år sedan varit pager eller gått i skolan. Uti det yttre tältet hade baron Düben ett bord, där äfven gifta fruar och fröknar voro befalte. Alla dessa distinctioner gjorde mycket missnöje.

Den 12 Juni, Måndag. Om morgonen geck jag ganska bittida til riksrådet Scheffer och berättade honom min gårdagsconversation med Hans Maj:t, frågade honom, hurudan den nåd varit Hans Maj:t för mig egt, och hvaruti den bestod, samt bad honom at så anstalta, det jag ej komme til Haag utan at där före mig finna commissions-secreteraren, emedan detta vore både enligt med alt bruk och äfven för Hans Maj:ts tjenst oundgängeligt. Riksrådet Scheffer svarade mig då, at Hans Maj:t aldrig det ringaste för mig afgjort, at han ofta därom påmint, men at Hans Maj:t det alltid upskjutit, at han ej väntade sig mycken magnificence uti hvad som för mig kunde utverkas, men at han i dag, då utrikes conseil skulle blifva, utan det minsta upskof skulle skaffa denna sak afgjord, sådan som den kunde blifva, at han för sin del vore mycket förundrad at höra, det Hans Maj:t sagt denna sak vara expedierad, då den icke varit föredragen, och hade han ännu ej återlemnat honom conceptet til min instruction, som äfven blefve gan-

ska ofullkomlig. Hvad commissionssecreteraren angeck, sade han, at uti denna sak borde jag vara tranquil, at han äfven härom skulle tala med Hans Maj:t, at det vore omöjligt at jag komme til Haag utan at hafva honom där tilstädes, at detta vore en intrigue af kongl. secreteraren Franc, som ville hafva något sällskap och någon sig til biträde inom cancelliet. Jag recommenderade alt uti hans exc:s hogkomst, reste hem til mig och skrattade uti mitt sinne.

Hans Maj:t hölt förmiddagen ett stort cabinet, som så många längtat efter och andre oroat sig öfver. Detta cabinet satte i roulance öfver 4 à 5 tunnor guld endast för accorder, på en tid, då penningebrist öfverklagas och accorder så strängeligen äro förbudne. Generaladjutanten Toll blef öfverste för södra skånska cavalleriet efter hertig Carl. Detta regemente har alltid varit i händer på de ypperste generalspersoner eller kungliga personer; salig konung Adolph Fredric var öfverste för det samma som Kongl. Höghet, och nu senast hertig Carl. Toll var jägmästare och vice häradshöfdinge för sju år sedan. Stallmästaren Munck feck äfven tilstånd at sälja sin majors-indelning vid adelsfanan för 15,000 plåtar, stå qvar i arméen och äfven i regementet. Oräkneliga fändrikar och cornetter nämdes såsom surnumeraire vid regementerne, som dock alla betalte 1,000 plåtar för fullmagten. Åtskilliga regementer och öfverste-lieutenants-syslor, åtskilliga öfverstefullmagter bortgåfvos, men ännu flere accorder bereddes. Den nye öfversten Toll hade genast den crediten at omändra ett majorsaccord, som hertig Carl innan sin afgång i det södra regementet planerat. Hertigen hade velat hafva därtil en af sine hofcavalierer vice corporalen vid drabanterne baron Ramel, son til den rike öfversten Ramel, men Tollen förskaffade nominationen inom regementet til äldre officerare och började genom detta steg at därstädes göra sig ansedd.

Hans Maj:t lemnade riksrådet Carl Scheffer tilstånd at proponera enkedrotningen at under denna sommar få nytja Ekholmsunds slott, emedan vattufloden gjort Svartsjö nästan inhabitabelt. Riksrådet Carl Scheffer hade fört denna

negociationen och ville at den samma skulle bli en preliminaire til vidare förlikning. Enkedrotningen var ganska sensible öfver denna attention, men hade häldre önskat at få occupera Ulricsdal.

Eftermiddagen var utrikesconseil, uti hvilken voro riksråderne Höpken och Ulric Scheffer. Sedan den någon stund varat, berättade riksrådet Höpken mig, at Hans Maj:t afgjort om tilökningen uti mina equipage-penningar til 1,000 rdr b:co, så at jag skulle få lika med de andre ministrarne. Riksrådet Höpken tillade: »Af detta kan ni se, min käre baron, hvad som görs för den, som 14 år tjent konungens person, och aldrig begärt eller blifvit öfverhopad med någon grace. Tag ert parti som en philosophe, hushålla med det ni får och tänk at återkomma til Sverge så sent som möjligt är. När man så litet gör för er som närvarande, lär man säkert hastigt nog glömma er som frånvarande». Riksrådet Ulric Scheffer kom sedan til mig, berättade at Hans Maj:t gifvit mig en tilökning i equipagepenningarne, hvilket han kallat en gratification; han var flat at säga mig summan, och jag begärte icke at få veta den samma. Jag tackade för dess benägna åtgärd, och han sade sig icke förtjena någon tack för så liten tjenst.

Efter conseillen begärte Liljencrantz audience. Sedan han med Hans Maj:t i största hast fått tala om några angelägna saker i sin departement, efter Hans Maj:t ämnade sig ut at commendera en af gardiesbataillonerne, berättade Liljencrantz, at fullmägtige i tullsocieteten förskjutit statscontoiret några och 30,000 rdr, at han i statscontoirets närvarande trångmål hade endast at tacka mig för detta biträde, emedan jag negocierat detta låhn, at han fått höra, det Hans Maj:t nyss uti conseillen gifvit mig samma equipagepenningar med de öfrige ministrarne, at detta snarare kunde anses som en billighet än som en grace, men at han för sin del vore mig så mycken obligation skyldig för den tid jag egt fullmägtigskapet i tullsocieteten och administrerat så angelägna Hans Maj:ts affairer, at han ej kunde undgå at be Hans Maj:t låta mig, ehuru frånvarande, få be-

hålla mitt tractamente därstädes; at kammarrådet Stierngranat för långt mindre besvär därstädes vid sin bortgång feck långt större pension, m. m. Hans Maj:t ville i början icke därtil samtycka, efter staten härigenom kunde graveras, men Liljencrantz påyrkade på det högsta sin begäran, så at Hans Maj:t omsider biföll det samma; hvilket Liljencrantz genast berättade mig, och fägnade mig detta endast därföre, at jag såg det hitintils kostat på dess sinne, at jag misstrott dess benägenhet at tjena. Då Hans Maj:t kom utur sitt tält, sade Hans Maj:t: »Jag tackar er för de pengar, som Ni skaffat statscontoiret, de komma i detta ögnablick admirabelt til pass. Jag vill continuera er ert tractamente i tullsocieteten ännu ett år, sedan få vi se, hvad som kan ske. Jag hade ämnat er place åt Barnekov, som jag vill ge afsked ifrån theatern, men jag vet ej, om han kan göra mig nytta därstädes». Jag tackade Hans Maj:t underdånigast. Om tilökningen i equipagepenningarne talade Hans Maj:t intet. Sedan talade han om sin resa och andra saker.

Om afton var Hans Maj:t på operan. *Iphigenie* upfördes. Baron Barnekov gjorde sin sista directeurssysla. Just som han skulle för sista gången gå bort ifrån theatern, skedde ändringen af decorationerna til sista acten, directeuren fastnade uti en coulisse och stupade kullerbytta öfver Agamemnons skepp. På det sättet lärer ingen directeur af spectaclerne kommit ifrån dem, och denna händelse innebär historien öfver hela dess förvaltning. Comedianterne skrattade, och han med en gravitetisk air upsteg, skakade pudret af sig, geck i drotningens loge och berättade sitt äfventyr för damerna, utan at vänta sig, at detta skulle bli det sista, som honom på theatern skulle hända.

Den 13 Juni, Tisdag. Kl. 10 gick Hans Maj:t i rådet, som han in pleno sammankallat, och hade han på flere år icke varit uti rådkammaren. Hans Maj:t gaf då riksens råd til känna, at han för sin svaga hälsa, många tilstötande krämpor, tracasserier inom sitt hus, som äro allom bekanta

och oroat dess sinne, understödd af medicorum tilstyrkande och råd, föresatt sig öfver denna sommar göra en resa at nytja varma baden i Aachen och Spaa: kunde han under samma tilfälle bereda riket någon förmån genom politiska negociationer, hade äfven hans omtanke därhän varit fästad. Han ville således gifva riksens råd denna sak til känna och under sin frånvaro anförtro dem riksstyrelsen, efter den instruction han författat, nemligen at justitiæärenderna gå sin vanliga gång, men at alla andra mål uptagas och skärskådas i rådkammaren, då riksens råd sitt särskilda yttrande i hvarje sak ingifva och hvarje vecka til honom försända, då Hans Maj:t på stället sjelf ville afgöra dessa mål på samma sätt som tilgår, då Hans Maj:t sommartiden vanligen vistas vid kungsgårdarne. Han hade äfven anbefalt justitiæ- och hofcancellererne, som bägge känna dess principer i administrationen och sättet på hvilket han sakerna vanligen afgörer, at dageligen vid rådplägningarne sig i rådkammaren infinna och gifva riksens råd sådana uplysningar, som hvarje måls beskaffenhet tarfvar. Han ville äfven til rikets råd öfverlemna ett förségladt document, som innebär dess testamente och yttersta vilja med riksförvaltningen, i fall Gud skulle under denna dess resa honom utur lifvet hädankalla, hvilken act både skulle tjena för förmyndarne under minoriteten, som ock för de öfrige riksens råd och ämbetsmän til nödiga instructioner, samt dess befallning, huru med kronprinsens upfostran skulle förhållas och med de öfrige kongl. och furstelige hofvens underhåll. Han hade äfven haft det förtroende til sin bror hertig Carl, at han updragit honom generelle befälet öfver arméen efter en särskild honom gifven instruction, hvilken icke med rådet communicerades. Men skulle hvarken hertigen eller riksens råd kunna utur statscontoiret eller rikets cassor göra de minsta dispositioner, utan at sådant hos honom anmäla. Sedan gjorde Hans Maj:t rådet en compliment och sade dem, at som han sällan nekar riksens råd permission, då de sådant begära, skulle de icke vara förundrade at han äfven tager sig permission. Sist befalte

han, at riksens råd ständigt under dess frånvaro skulle vara åtminstone sju til antalet i Stockholm. Riksrådet Höpken, som i rådet var ordförande, inneslöt rådet uti Hans Maj:ts nådiga åtanke och försäkrade, at de efter ed och samvete skulle söka efterlefva dess instruction, men önskade at Hans Maj:t ville hugna sina undersåtare med en snar återkomst, hvilken i synnerhet vore glädjefull för riksens råd, som ett så angeläget värf var updraget, då de ega så drygt ansvar, och äro osäkre, huru deras nit och goda vilja kan utslå. Hans Maj:t gaf sedan befallning til hofcancelleren baron Sparre at alla veckor tilsända sig rapport öfver alt som tildrager sig, och alla mål eller händelser, som kunna vara af någon betydenhet, antingen inom rådkammaren, eller annorstädes inom riket.

Hans Maj:t for sedan til Ladugårdsgärdet åter, där capitaine-lieutenanten af drabanterne grefve Clas Ekeblad aflade sin ämbetsed efter ett långt och vidlyftigt formulaire. Hans Maj:t satt i sin fauteuil i sitt conseil-tält, öfverkammarherren gaf honom Bibeln, gref Ekeblad låg på knä på ett blått hyende vid Kongl. Maj:ts fötter. Eden förestafvades af hofcancelleren, kammarherrarne stodo bakom stolen, de närvarande riksens råd voro inkallade jämte alla dem, som til Kongl. Maj:ts sängkammare och cabinetter hafva entréerne.

Om eftermiddagen utnämde Hans Maj:t öfverhofjägmästaren och riddaren och commendeuren af Kongl. Maj:ts orden grefve Carl Fersen til directionen öfver spectaclen efter baron Barnekov, som Hans Maj:t gaf sin demission. Baron Barnekov väntade sig icke, at Hans Maj:t skulle taga honom på orden och vid detta tilfälle gifva honom demissionen. Grefve Fersen förbehölt sig at icke få någon lön eller tvång, utan endast det nöjet at sätta denna inrättning på en god och ordentelig fot. Regeringsrådet Zibet, som denna förändring negocierat, utverkade at grefve Fersen i sitt kallelsebref icke kallades för directeur, såsom baron Barnekov varit, utan at Hans Maj:t updragit honom surintendancen öfver dess spectacler, hvarigenom

Zibet för sig ensam feck behålla directeurs-titeln, och grefve Fersens amour propre flatterades. Alla voro förundrade at se ett blått band vid directionen af spectaclerne; men om de någonsin skola komma til någon höjd eller blifva i tiltagande, så bör det ske under grefve Carl Fersens tilsyn. Hans Maj:t hade bort ifrån första början updraga honom denna detail. Jag kan i detta ämne så mycket tryggare tala, som jag var den förste, som Hans Maj:t detta tröttsamma besvär ålade, som lade grunden til hela denna inrättning, som däruti hade den lyckan at tämmeligen se dess framsteg, men dock bör bekänna min egen insuffisance, och at det mesta nyttiga, som blef den tiden gjordt, skedde genom grefve Fersens åtgärd, dess råd samt min vänskap och mitt förtroende med honom. Hans Maj:t lät expediera grefve Fersens kallelse genom inrikesexpeditionen och lät contrasignera den samma af Schröderheim. Hans Maj:t sade sig vara sinnad at genom ett handbref låta Barnekov veta, at Hans Maj:t updragit grefve Fersen denna surintendance, uppå dess åtskilliga gånger förnyade begäran beviljat honom dess demission, men som ett bevis at han varit nöjd med dess tjenst, ville han bibehålla honom alla de löner och förmåner, som han vid detta ämbete egt, til dess Hans Maj:t kunde utse någon annan place för honom.

Spanske ministern Llano reste til Haag, mera sörjd af några vackra och aimable grefvinnor, där han med framgång gjort sin cour, och uti sällskaper och vissa hus, där han varit älskad och estimerad, än af hofvet och ministeren härstädes, som trodde honom frondera alla händelser och inom le corps diplomatique underhålla en viss köld emot hofvet och uti affairer.

Om eftermiddagen kallade riksrådet Ulric Scheffer mig til sig uti sitt ämbetsrum, öfverlemnade med mycket complimenter mig min af Hans Maj:t underskrifna instruction, den han sjelf upläste och som här bifogad följer. På vanligt vis försäkrade jag om den zele jag i mitt ämbete ämnar sätta, utbad mig hans exc:s förtroende, och då tyde-

liga befallningar mig gifvas, skall jag med yttersta nit söka at dem upfylla.

Den 14 Juni, Onsdag. Tidningar medbragte statssecreteraren och commendeuren af nordstjerne-orden baron Hegardts död. Förr nytjad i justitiærevisionen, där rättvisan vid alla tilfällen icke var dess föremål, nu landthushållare, hvilket ökade de egendomar, som i tjenst och vid riksdagar blifvit samlade, blir han på intetdera stället saknad; dess slägt, som han sjelf nästan börjat, dör med honom ut; dess rikedomar delas i andra slägter, och dess commendeursband af nordstjernan blir det, som ännu efter dess död kan upväcka någons lystnad at vinna.

Om aftonen hölt Hans Maj:t generalexercice med gardiesregementet, lätta dragonerne, enkedrotningens bataillon och så mycket af artilleriet, som til denna infanterie-exercice behöfdes. En plan til en sorts manoeuvre var formerad, ett artilleriebatterie, som hade en fördelaktig position, skulle af gardiet forceras. Majoren af artilleriet von Essen, som detta commenderade, skulle gifva sig med sina canoner fången, men som han tyckte at hedern var för stor på ena sidan och skammen och omöjligheten ännu större å den andra, så gjorde han en vacker retraite, som beviste dess insigter, men derouterade de attaquerandes. Då artilleriebatteriet skulle forceras, skedde det med så mycken impetuosité af gardiet, at Hans Maj:t, som sjelf ville anföra denna trouppe, steg af sin häst och à la tête för grenadeurerne sprang up för backen, där stenar och buskar gjorde långt mera hinder och svårigheter än fiendteliga elden. Denna exercice varade ganska länge, så at man nästan tviflade, at Hans Maj:t, som så mycket fatiguerat sig, följande dagen kunde företaga sin utrikes resa, til hvilken ännu så många anstalter förestodo. Ännu återstod paraderingar, marche en parade, defilering för drotningens tält, som var placeradt på en höjd, där Hennes Maj:t, prinsessorna, alla damer och främmande ministrar voro placerade. Inuti tältet stodo länstol för drotningen, karmstolar

för prinsessorna och tabouretter för riksråderne och deras fruar. De öfriga fruntimren och cavaliererne stodo under hela exercicen. Utanföre tältet formerade stånddrabanterne med deras bardisaner en haye at afhålla folket.

Til slut gaf Hans Maj:t en stor soupé i sitt tält, där han tog nådigt farväl af dem som dit blefvo befalte, och märkte man at Hans Maj:t var ovanligt tankfull, hvilket icke var besynnerligt.

Den 15 Juni, Torsdag. Om morgonen red Hans Maj:t helt bittida til Ulricsdal, tog farväl af drotningen och kronprinsen, men sade at han ännu innan sin afresa ämnade se dem bägge. Han befalte sedan grefvinnan Rosen at kl. 10 komma med kronprinsen til Ladugårdsgärdet. Så snart Hans Maj:t återkom, infunno sig i dess tält hofcancelleren och statssecreterarne med otaliga expeditioner, som de innan Hans Maj:ts afresa önskade få expedierade. Men som Hans Maj:t ej var vid särdeles godt humeur, vankades mera bannor än underskrifter. Hans Maj:t var dock så nådig och i sista ögnablicket underskref mitt creditivbref, hvilket hofcancelleren honom presenterade. Schröderheim feck ett önskadt tilfälle at slippa många af de löften han til tusende menniskor gifvit om deras ärenders afslutande. Sedan Hans Maj:t omklädt sig uti full uniform, för at med gardiet inmarchera, kom han ut i sitt tält, tog efter vanligheten emot rapporten och lät sedan gref Adam Lewenhaupt, som äfven blifvit öfverste och fått survivancen på capitaine-lieutenants-syslan vid drabanterne efter dess far generallieutenanten gref Casimir Lewenhaupt, med vanliga ceremonier aflägga sin ed, hvilken af hofcancelleren förestafvades. Sedan slogs marche och lägret nedtogs; regementerne ryckte ut på linien. Grefvinnan Rosen kom då i en gondole med kronprinsen åkande. Hans Maj:t lät föra honom framför fronten, lät göra honom honneur och tog afsked af honom; däruppå commenderade Hans Maj:t afmarchen; defilering med alla troupperne skedde

framför kronprinsen, och inmarchen til staden skedde med lika ordning som utmarchen.

Ganska få personer ifrån staden voro uti Hans Maj:ts tält til afskedstagande; det sades allmänt, at Hans Maj:t ej skulle förr än närmare afton företaga resan; emedlertid gafs ordres til stallmästaren Munck, at Hans Maj:ts resevagn skulle köras på borggården och vara påpackad och färdig, då Hans Maj:t til slottet anlände. Öfverkammarherren baron Ridderstolpe feck befallning at tilsäga, det ingen uti Hans Maj:ts rum skulle få upkomma. Sedan Hans Maj:t marcherat genom staden och aftackat gardiet samt låtit skjuta generalsalvorna, upkom han uti slottet och sina nedre rum. Hans Maj:t befalte då en snar middagsmåltid och lät tilsäga några af oss som voro närvarande at med sig äta.

Hans Maj:t hade gårdagen låtit riksrådet Scheffer veta, at han ämnade tilskrifva enkedrotningen ett afskedsbref, denna nouvelle hade riksrådet Scheffer oförmärkt låtit henne veta. Hon, som af hjertat blef rörd och glad häröfver, hade til riksrådet Ribbing gifvit befallning at hennes equipager skulle vara färdiga, efter hon, så snart hon detta bref skulle erhålla, ville skynda sig til slottet, kasta sig i konungens armar, taga farväl af honom och göra reconciliationen. Riksrådet Ribbing hade låtit gref Gyldenstolpe veta denna plan, som var hjerteligen glad at se detta länge efterlängtade tilfälle en gång kunna komma. Så snart Hans Maj:t var kommen i slottet, påminte både Carl Scheffer och Gyldenstolpen om det bref, Hans Maj:t lofvat skrifva til enkedrotningen, hvilket så mycket snarare kunde expedieras, som Hans Maj:t sjelf sagt dem, at det redan gårdagen var färdigt skrifvet och således nu endast behöfde förseglas. Hans Maj:t lofvade at genast gifva dem detta bref, men drog ut på tiden. Man gissar at någon, som haft andra ändamål, gifvit honom underrättelser om enkedrotningens plan. Hans Maj:t påskyndade middagsmåltiden, som emot all vane blef kl. 12. Han talade ensamt en liten stund med hertig Carl, äfven med riksrådet

Ulric Scheffer. Baron Adelcrantz tog dess befallningar om reparationer vid slottet och gref Carl Fersen om de spectacler, som til dess återkomst skulle vara färdiga. Hofcancelleren feck ej sina expeditioner afgjorda, de lades uti ett convolut, och sade Hans Maj:t sig vilja med någon express återsända dem. Just som Hans Maj:t skulle sätta sig til bords, gaf han gref Gyldenstolpe brefvet til enkedrotningen; Gyldenstolpen ville då genast resa til Fredricshof at framlemna det, men Hans Maj:t bad honom äta middag först. Hans Maj:t satte sig icke til bords förr än vid andra servicen, då emedlertid han uti sina inre cabinetter hade åtskilliga personer at i hemlighet tala vid: man vet äfven at Plommenfelt då hade den nåden at en lång stund tala vid Hans Maj:t. Vid andra servicen satte Hans Maj:t sig til bords, men påskyndade måltiden. Knappast var han upstigen ifrån bordet, förr än han tog ett hastigt afsked af alla närvarande, satte sig i sin resevagn med stallmästaren Munck, öfversten gref Adam Lewenhaupt och lifpagen ryttmästaren Wright. Drotningen, som varit i sina rum i staden under Hans Maj:ts middagsmåltid, ville skynda sig ned at taga farväl, men kom för sent. Hans Maj:t hade uti en annan vagn sändt förut kongl. secreteraren Franc och lifmedicus Dalberg. Uti en annan vagn voro tvänne kammarlaquaier och en fältskär samt en köksmästare. Några laquaier och löpare redo ikring vagnen. Hans Maj:t lät lifdrabanterne efter vanligheten följa sig til Liljeholmen. På Hornsgatan geck redan Hans Maj:ts vagn sönder, ehuru så många förnäma stallmästare därmed haft at bestyra. Alla spådde at denna vagn ej skulle länge hålla, man hade sammanlappat en gammal engelsk vagn at tåla tyngder, och var den ovanligt chargerad. Icke mycket folk voro samlade, då Hans Maj:ts afresa skedde. man väntade den icke så bittida. Denna dag blef ovanligt lång, och blef det svårt at vänja sig veta sin kung så hastigt resa utur riket, utan at någon rätt kände orsakerna och utan at någon visste, huru administrationen skulle under

dess frånvaro blifva. En sådan ställning medförer ovanliga känslor.

Genast efter Hans Maj:ts afresa medförde gref Gyldenstolpe til enkedrotningen Hans Maj:ts bref och afsked. Drotningen blef hjerteligen rörd at finna sig ihogkommen, men frågade Gyldenstolpe tusende gånger, hvarföre hon ej fått brefvet förut, och medan Hans Maj:t ännu var i staden. Gyldenstolpe sade, at han ej fått det förr än så sent. Hon sade då: »Han måste undvika at se mig. Jag förlåter honom detta. Jag älskar honom af ett upriktigt och ömt hjerta, Gud gifve at våra tvister en gång finge slutas så som jag önskar och så många gånger gifvit anledning til». Just som Hans Maj:ts afresa skedde, feck baron Barnekov sitt handbref ifrån Hans Maj:t, stäldt uti de nådigaste ordalag, så at en okunnog hade kunnat tro Hans Maj:t varit mycket nöjd med dess administration. Hans Maj:t utlofvar honom då min place uti tullsocieteten och at få behålla alla de arfvoden och löner, som han för operan egt, tils han skulle få andra. Hans Maj:t försäkrar honom om sin nåd, sin hogkomst och sitt nöje öfver dess tjenst. Jag fant at jag ensam genom dessa complimenter lärer blifva lidande. Mitt tractamente lärer således med det utlofvade året uphöra.

Den 16 Juni, Fredag. Med all theatralisk sollemnitet tar grefve Fersen emot operan. Regeringsrådet Zibet låter på theatern upkalla alla til spectaclet hörande personer, låter för dem upläsa Hans Maj:ts kallelsebref, gör gref Fersen en vacker compliment, förmanar alla underhafvande til lydnad och presenterar dem sedan för honom, som förut kände hvar enda af dem alla.

Stockholm började blifva öde, de meste herrskaper reste til sina gods och beklagade dem, som öfver sommaren skulle qvarblifva.

Den 17 Juni, Lördag. Om natten emellan fredagen och lördagen feck man underrättelser at bägge svan-

halsarne af Hans Maj:ts vagn sprungit sönder ½ mil ifrån Stafsjö, där Hans Maj:ts första nattqvarter var, at Hans Maj:t nödgats gå til fots ett stycke väg och den återstående nytja kammarherren baron Rosenhanes vagn, som under baron Örnskölds sjukdom förrättade vice landshöfdingesyslan; at han emot sin plan nödgats halfva fredagen dröja på Stafsjö at få detta lagadt. Lycka at det skedde vid ett bruk, där denna lagning lätt kunde ske. Åtskilliga parier voro gjorda, at denna vagn ej skulle hålla til Norrköping, och alla de, som ej litat på stallmästarne, vunno. Man önskade af upriktiga hjertan, at många sådana ledsamheter ej skulle retardera Hans Maj:ts resa, efter den gör honom så mycket nöje.

Vid sin afresa befalte Hans Maj:t capitainelieutenanten gref Ekeblad at emottaga vakt och vård af Hans Kongl. Höghet kronprinsen, börandes han för den skull flytta til Ulricsdal och där förblifva, tils han åter skulle aflösas af gref Adam Lewenhaupt, hvilken endast skulle blifva Hans Maj:t följaktig til Skåne, hvarest äfven stallmästaren Munck skulle quittera honom, och generalen Mörner och gref Adolph Lewenhaupt (öfverhofstallmästaren) emottaga upvaktningen.

Gardies-högvakten feck ordres at gå i gevär för gref Ekeblad, sedan han til capitainelieutenant blifvit befordrad; men huru dessa ordres blefvo utgifne, vet man icke, men en qui-pro-quo, den besynnerligaste i någon garnizon och af något lifgardie i Europa, skedde. Alla gardiesvakterne började på en gång at gå i gevär för en gammal kammarråd Lönnberg; alla undrade hvad dignitet han blifvit uphöjd til; gubben sjelf märkte detta, han bodde på Norrmalmstorg, och feck ej sticka sitt hvita hufvud utom sin port, förr än vakten ropade: i gevär; detta varade i 4 dagar, han skref omsider ett bref til öfversten Aminoff och undanbad sig denna heder; det blef genast rättadt, utan at man brydde sig om at utforska orsaken til en så stor militairisk oreda. En soldat skylde på sin corporal, corporalen på en underofficer, och denne på otydelige ordres. Di-

sciplinen var ej strängare än at alt stannade härvid och ridiculen förblef för vakternas räkning.

Om eftermiddagen skickade enkedrotningen efter grefve Gyldenstolpe och med mycken sensibilité lemnade honom detta bref, som han genast med en express skulle til Hans Maj:t sända, hvilket äfven genast skedde.

Monsieur Mon fils.

Le comte de Gyldenstolpe m'a remis Votre lettre. Il a été le témoin de la vive sensation qu'elle m'a causée. Vous m'assurez, Mon cher fils, que Vous regardez mes sentiments pour Vous comme essentiels au bonheur de Votre vie. Qui dans l'univers peut être plus heureux que Vous l'êtes, s'il ne s'agit que de ces mêmes sentiments? Ah! que Vous connoissez peu le cocur d'une mère tendre; il peut être affligé, outragé, mais au moindre espoir la nature reprend ses droits. Tel est le mien, Mon très-cher fils, peut-être trop sensible, mais toujours tendre. Mes enfants ne peuvent l'ignorer. Souvenez-Vous, Mon cher fils, que j'allois embrasser le Votre, quand Vous M'en avez éloignée. Puisse à votre retour cet enfant, que Vous avez arraché de mes bras, être le lien, qui nous unira tous. Cette union fera le bonheur d'une Mère, qui ne cessera d'être avec les plus tendres sentiments,

Mon très-cher fils,
De Votre Majesté
La très-bonne et tendre Mère
Louise Ulrique.

Stockholm le 17 Juin 1780.

Riksrådet Ribbing hade i dessa dagar och just som Kongl. Maj:ts afresa skedde vunnit den besynnerligaste process. Han hade uti sin grefvinnas farbrors, presidenten Löwens gömmor funnit en pantsedel på en silfverhandel, som under 1760 års besynnerliga financeställningar blifvit utgifven, uti hvilken en banqueroutespelare Gottsman och Petersons och Bedoires contoir jämte banquen varit blan-

dade. Documentet var på 2 tunnor guld. Då riksrådet Ribbing detta document af sina öfrige medarfvingar erhölt, ansågo alla det som en non-valeur, och gjorde de honom present däraf, i fall han kunde nytja det til sin förmån, utan at afräkna det samma för en enda halföre i arfvet, som, helt och hållet, knapt steg til större summa än denna sedel ensam. Riksrådet Ribbing stämmer banquen at betala, banquen nekar och hänvisar honom til Gottsman och handelscontoiret; men anser hela saken af ingen betydenhet. Hofrätten afslår Ribbings pretentioner med tusende domskäl; den nedre revisionen gör det samma, utom den för sina lagfasta betänkanden fruktade och föraktade revisionssecreteraren Segercrona, som ingifver ett vidlöftigt dictamen för riksrådet Ribbings fordran. Saken kommer til rådkammaren, riksrådet Beck-Friis, såsom Ribbings nu varande vän, åtager sig dess sak, riksrådet Bunge, dess slägtinge riksrådet Bielke och dess gamle partivänner riksråderne Falkengréen och Wrangel voro emot honom. Riksrådet Beck-Friis var honom ensam favorable. Han arbetar ut denna sak at få en laggiltig form, och han gjorde af vänskap för Ribbing, hvad han aldrig för egna afsigter kunde förmås at göra. Han öfvertalte äfven den svage riksrådet Wrangel at ändra sin tanke; de öfverenskommo därom och Beck-Friis declarerade til protocollet, at riksrådet Wrangel gifvit honom i commission at justera och ändra dess tankar. Riksrådet Hiärne sättes äfven på några dagar uppå denna division. Äfven af complaisance och ny slutad vänskap med Ribbing, förenar han sig med Beck-Friis. Domslutet sker, och riksrådet Hiärnes tanke, såsom den äldste af de närvarande riksens råd, stadgar det samma, och banquen dömmes at betala dessa 2 tunnor guld. Hans Maj:t säger sin tanke, bifaller rådets pluralitet, men lemnar bancofullmägtige öppet at vidare legitimera deras talan. Bancofullmägtige åberopade sig sina instructioner, at de ej vågade upgifva sina böcker, där hela denna sak finnes afförd och afslutad, at 5 riksdagar sedan den samma passerat, utan at härom varit fråga, och at de kunde pro-

ducera documenter, om de vågade, som bevisade det samma. Alt detta gälde icke. Vänskapen, skyddad af pluraliteten och kringskansad med lagskäl, uträttade mera än alt detta; och den rike riksrådet Ribbing kunde anse sig fått en present af två tunnor guld af sina fattige vänner Hiärne och Wrangel.

Den 19 Juni, Måndag. Enkedrotningen reser ifrån Fredricshof til Svartsjö, at där öfver sommaren förblifva, efter för henne så många oeconomiska svårigheter yppades at flytta til Ekholmsund, hvilket hon dock til hösten föresatt sig at göra.

Riksrådet Ulric Scheffer afreste äfven til Medevi. Jag erhöll af honom 14 dagars permission at ännu i Stockholm få förblifva och sedan vid Medevi infinna mig, där jag af honom om de til min mission relative affairer vidare feck taga underrättelser och befallningar.

Den 21 Juni, Onsdag. Jag var hos baron Liljencrantz, som öfverlemnade mig uppå Hans Maj:ts befallning dess närlagde fullmagt til Hrr Hope et Comp., Figeaux et le Grand uti Amsterdam at negociera ett lån af 300,000 rdr, uppå hvilket document jag lemnade ett sådant qvitto, som min afskrift utvisar. Han lemnade mig äfven formulaire til det qvittence, jag af dessa handelshus skulle taga, at de riktigt undfått både Kongl. Maj:ts fullmagt och statscontoirets obligationer. Liljencrantz sade mig, at jag blefve anmodad at i statscontoiret upstiga at där emottaga dessa obligationer och dem til deras destination aflemna.

Jag feck äfven lyfta min betydeliga gratification af 1,000 rdr b:co, hvilka, evalverade efter 45 mk. cours, gåfvo mig 937 rdr specie, som utgjorde den summan, hvilken var en extra belöning för all min tjenstetid, och hvilka 1,000 rdr äfven baron de Geer, min företrädare, i likhet med de öfrige konungens ministrar undfått.

Den 22 Juni, Torsdag, blef jag uti kongl. statscontoiret upkallad, och öfverlemnades mig trenne stycken lika

lydande kgl. statscontoirets obligationer, hvar och en på 100,000 rdr, at til de å andra sidan nämde handelshus i Amsterdam öfverlemna. Jag öfverlemnade mitt qvittence härå til kgl. statscontoiret.

Den 23 Juni, Fredag. Ankom ryske ministern gref Mouschin-Pouschkin med sin fru, en grefvinna Watersleben. Han har vid många missioner förut af sitt hof blifvit nytjad och nu längsta tiden i Engeland. Han tyckes hafva all den experience, som med en så lång lefnad i denna carriere medföljer, och all den foglighet, belefvenhet och anständighet, som gör den samma så angenäm, mycket olik sin företrädare Simolin. Dess grefvinna, ett ungt och vackert fruntimmer, som underkastar sig våra etiquetter och, olik grefvinnan Kageneck, vill undfly ledsamheter, kan få en angenämare lefnad.

Ryktet börjar redan utspridas, at Hans Maj:ts frånvaro torde bli långvarig, at han ämnade sig til Italien, hvilket de slöto däraf, at Hans Maj:t nyligen innan sin afresa låtit copiera St. Britas portrait, enquadrera det samma uti en präktig ram och det i sin vagn medfört, och äfven låtit hämta både af hennes och Eric den heliges reliqvier, hvilka han medfört uti en magnifique guldask, arbetad af Suther, med mycket allegoriska figurer ornerad. Andre tro med mera sannolikhet, at Hans Maj:t endast ämnar dessa presenter til några af de fransyska damer bland dess bekanta, som äro honom til mötes i Spaa och som redan äro i societeterna ansedda för »des dévotes».

Den 24 Juni reste jag jämte riksrådet Posse til Vällinge bruk, tilhörigt brukspatron Groen, at där öfver midsommarsdagen förblifva, nöjde at hos gode vänner slippa alt det tvång, som en långvarig sedvana i Stockholm alltid medfört, at anställa piqueniquer åt Djurgården och göra ledsamma men brillante promenader.

Statssecreteraren baron Liljencrantz recommenderade äfven statscontoiret i statscommissarien Ruthers händer och

bad fullmägtige i tullsocieteten, som voro de enda som betalte in penningar, vara gifmilde. På landet gingo kronoutlagorna långsamt in, och kronobrännerierna, denna stora ressource, funno sig med inemot 2 millioner osålda kannor bränvin, hvilket endast efter 16 sk. kannan gör en kronans egendom af 40 tunnor guld.

Den 25 Juni, Söndag. Ankom ifrån Hans Maj:t dess kammarpage Möllersvärd med den hugneliga tidningen, at Hans Maj:t om onsdagen gått öfver hafvet, kommit til Stralsund, men ej gått i land, utan legat i postjakten, icke emottagit något enda besök, eller tillåtit någon enda få göra sin upvaktning, sedan passerat til Damgarten, där denne Möllersvärd blifvit bortsänd. Han trodde at Hans Maj:t varit något indisponerad i Ystad, men utan någon honom bekant påföljd. Han hade bref med sig til Hennes Maj:t drotningen; han feck ej tilfälle dem genast sjelf öfverlemna, utan afgaf brefven uti drotningens garderobe; men om eftermiddagen talte drotningen vid honom, då hennes damer utverkade för honom en present af en guldklocka.

Den 26 Juni, Måndag. Upfördes för sista gången operan *Iphigenie,* hvarigenom gref Fersen lät cloturen af theatern blifva; han förmådde drotningens damer öfvertala henne at samtycka härtil, emedan Hans Maj:t vid sin afresa befalte at spectaclerne skulle orubbade continuera.

Fullmägtige uti tullsocieteten blefvo mycket förundrade öfver de rykten deras nye ledamot baron Barnekov låtit utgå, at arrendet på 2:ne år redan blifvit förlängdt, hvilket var så mycket besynnerligare, som arrendet ännu på två år icke är slutadt, och han så litet känner detta verk, at han ej kunnat veta, om desse arrendatorer vilja hafva prolongation eller ej.

Den 27 Juni, Tisdag. Expeditions-secreteraren von Fredenheim tilsände mig mina creditiver, brefvet til prinsen-ståthållaren och copior af bägge dessa documenter.

Ehuru stora löften hertig Carl gifvit at sluta all sin sammanlefnad med M:lle Eckerman, och så besynnerliga scener dem emellan förefallit, så har dock menskliga svagheten nu fått lika stort välde som förr, hon efterskrifves til Upsala, där han håller sitt möte, och visar för hela landet, huru man ej bör vara för lättrogen, då artige hofmän lofva miracler.

Den 29 Juni, Torsdag, upfördes uppå operahuset en concert för den danska fru Walter, där hon söng vackra arier och hennes man spelade solo på violin. Drotningen satt uti sin loge.

Den 30 Juni, Fredag. Med denna dags post feck statssecreteraren Benzelstierna genom bref ifrån Wismar underrättelse, at Hans Maj:t qvarstadnat i den ohyggeliga fläcken Damgarten, därstädes sjuknat af en häftig feber, och medici ifrån Stralsund och Greifswald blifvit efterskrefne. Dessa tidningar höllos ganska hemliga, Benzelstierna gaf endast riksrådet Höpken, hofcancelleren Sparre och mig del däraf. Vi voro ganska orolige, men som ingen express ifrån Hans Maj:t var sänd, eller andra bref confirmerade denna tidning, trodde vi den vara af de berättelser, som i Tyskland så lätt upkomma och kringspridas.

Statscommissarien Ruther hade hos mig dageliga bud med begäran at tullsocieteten uti statscontoirets nu varande trångmål skulle biträda; mycket af staterna återstod, som det ej kunnat afbetala, inga penningar inflöto, Liljencrantz var bortrest, Hans Maj:t hade vid sin afresa gifvit så många anvisningar, som alla skulle honoreras, at han ej visste sig någon utväg; at tilstå fattigdomen och uselheten vågade han icke, och at längre dröja på tiden, läto de behöfvande icke nöja sig med. Vi egde i hela vår cassa ej mera än 37,500 rdr, och dem skulle kronogäld liquideras i banquen med. Vi erhöllo ändteligen bancofullmägtiges tilstånd at dröja med deras afbetalande ännu några veckor, hvarigenom statscontoiret erhölt denna summa, för hvilken det

kunnat göra en glädje-illumination och stor fete, endast för at slippa en del af sine creditorer.

Den 1 Juli, Lördag. Hennes Maj:t drotningen börjar efter doctorernes råd en brunnscur af Pyrmonter-vatn. Hennes damer försäkra, at hon i synnerhet gjort detta försök at återvinna sin hy. Hon vill beständigt behålla sin fägring, och påminner sig icke, at 34 förflutna år äro en sjukdom, som inga hälsovatten kunna curera, och som hos de meste af dess kön lemna bedröfveliga påföljder för de lemningar af fägring, som ännu kunna återstå.

Den 2 Juli, Söndag. Var jag på Ulricsdal och tog afsked af Hennes Maj:t. Jag inneslöt mig uti dess nåd; hon gaf mig sin hand at kyssa och sade mig med sin vanliga tystlåtenhet några ord, dem jag icke kunde höra, men tyckte på uttalet at de voro nådiga. För oss enskilde är det alltid tilfredsställande at se så höga personer embarrasserade, vår egenkärlek lindras något, och är det besynnerligt, at denna prinsessa, som eger både förstånd och belefvenhet, aldrig kan öfvervinna en blyghet, som i högsta grad är rådande. Jag har i 13 år alla dagar egt den lyckan at se denna prinsessa, hos hennes person varit tjenstgörande, och har dock funnit, at hon ifrån första dagen, jag hade den nåden se henne, icke varit mera hemstadd med någon af sitt hof än den sista, utan alltid med samma köld och indifference de meste bemött.

Den 3 Juli, Måndag. Man börjar at ännu ytterligare tala om Hans Maj:ts sjukdom i Damgarten. En cornet af husarerne grefve Sparre kommer ifrån Skåne och medför denna berättelse. Man vet icke huru man skall anse den samma.

Jag var uppe i tullsocieteten och tog därstädes af mine värde och af mig alltid älskade och saknade medbröder ett ömt afsked. Ehuru tröga, hatade och litet verkande våra patriotiska bemödanden varit at sätta detta verk uti skick

och ordning til rikets och en loflig handels nytta, hafva vi dock alla egt den gemensamma fägnad at inom oss aldrig varit någon oenighet eller skiljaktighet. Jag, som detta skrifver och äfven haft den äran at i detta verk kunnat hafva någon influence, bör til en evig heder för mine medbröder och til en tilfredsställande tröst för min egen heder och ett osåradt samvete betyga, at ingen egennyttig drifljäder fört våra och mina företaganden. Jag öfverlemnar ett verk, som årligen til kronan mera än 50 tunnor guld inbetalt, som dageligen så stora summor disponerar och en stor och talrik betjening med så stor myndighet tilsätter, utan at denna förvaltning mig tilbringat värdet af en aln taft, eller någon dylik vinst. Jag har egt det i våra tider så litet aktade och nytjade tänkesätt at med afsky anse egennyttan, ovärdig at hysa i hjertat, ännu ovärdigare at i ämbeten utöfva. Om visse af våra handelshus, som i denna förvaltning del hafva, någon fördel af den samma dr it, bör detta icke dem afundas; andra länders exempel vitna, huru där tilgår, och hos oss synes, at under dessa fyra förvaltningsår har Sverges cassa egt en säker inkomst, oväntade tilökningar i dessa inkomster och afslutade böcker; förvaltningen har gått i ett jämt, ordenteligt och allvarsamt skick; afunden har sökt tilfällen at tadla och skada, men våra göromål hafva försvarat sig sjelfva; rikets collegier hafva nödgats godkänna dem alla, och å högsta ort, ehuru icke älskade, hafva de dock vunnit bifall, och sällan hafva våra betänkanden fått afslag, ehuru de icke blifvit gynnade.

Mitt afskedstagande utaf fullmägtige uti denna societet medförde hos mig de mest tilfredsställande känslor. Jag såg desse gamle, upriktige och vältänkande män taga ett ömt, ett okonstladt afsked och betyga sin saknad på det ifrån dem mest öfvertygande sätt; en hofman, som icke med dem fört hoflefnad, hofseder eller hofspråk, kunde icke begära för sina tankesätt och sina gerningar mer smickrande belöning. Sanningen utöfvade sin verkan, och hvad hade desse mäns konstlade smicker kunnat tjena mig, som icke nu mera var satt uti syslor och ämbeten at skaffa

dem fördelar eller beskydd, hvars väg var ställd til andra länder, där mina öden tyckas hafva nått sin fullbordan, och där jag snart ifrån mitt fäderneslaud torde blifva glömd, sällan åhörd och aldrig tackad.

Om middagen kom drotningen til staden at innan måltiden gifva en slags cour, hvilken med vanlig oordentelighet ifrån hennes hof blef annoncerad. Hofmästarinnan grefvinnan Carl Fersen skickade laquaier omkring, som bådo för Guds skull alla at komma på slottet, drotningen vore i staden och ämnade gifva cour samt låta grefvinnan Mouschin-Pouschkin presenteras. Några kommo, de meste uteblefvo. Grefvinnan Pouschkin blef presenterad icke som rysk ministerfru, utan som grefvinnan Pouschkin, hvarigenom hon kyste drotningens hand, utan at göra några difficulteter, och klädde sig äfven i svenska hofdrägten, för at på så mycket utmärktare sätt göra sin cour, hvilket äfven framdeles för hennes garderobe och hennes mans utgifter torde blifva ännu gagneligare. Som gref Pouschkin icke egt sina audiencer såsom rysk minister, blef han äfven efter sin qualité presenterad.

Om aftonen upfördes åter concert för den nykomna danska sångerskan; drotningen bevistade äfven den samma.

Den 4 Juli, Tisdag. I dag medbragte posten vissheten om konungens sjukdom i Damgarten; lifmedicus Dalberg och kgl. secreteraren Franc hade bägge därom gifvit berättelser, den förre ganska detailleradt och allarmerande til hofmästarinnan grefvinnan Fersen, och den senare med få ord til hofcancelleren baron Sparre. Riksens råd voro både missnöjde och bestörte at icke härom directe erhålla några tidningar, de funno med skäl, at både gref Lewenhaupt och generalen Mörner bort i sådan sakernas ställning åtminstone genom handbref til någon af dem därom gifva någon underrättelse. Man var bekymrad huru denna tidning skulle drotningen lemnas. Man började säga henne, at värman bortskämt hennes Pyrmontervatn, at man sändt til Stockholm efter nya bouteiller, at hennes

drickning således icke i dag kunde ske. Hon var missnöjd, men begärte icke vidare underrättelser härom, utan upsköt brunsdrickningen; grefvinnan Carl Fersen gaf henne då tidningen om konungens sjukdom, och säges det at Hennes Maj:t blifvit mycket bedröfvad.

Den 5 Juli, Onsdag. Konungens sjukdom, som började blifva bekant, medförde mycken oro och de vanliga sinnesställningar, som sådana händelser i den politiska verlden medföra. Riksens råd trädde tilsammans hos riksrådet Sparre och öfverlade sins emellan, hvad för dem uti sakernas så critiska ställning vore at tilgöra. De läto genast genom hofcancelleren baron Fredric Sparre proponera Hennes Maj:t, om hon ej genast någon express ville sända til Pommern, som kunde medföra åtminstone berättelsen om deras bekymmer och drotningens oro. De läto sedan sammankalla collegium medicum, tilsände det Dalbergs bref och begärte detta collegii yttrande, af hvad beskaffenhet och fara denna sjukdom kunde vara. De funno för öfriget, at för dem icke mera i denna sak var at göra, utan at med oro och sömnlösa nätter afvakta poster och underrättelser. Det föga förtroende, Hans Maj:t vid sin afresa dem visade, gjorde dem så mycket varsammare i alla deras steg. De sågo, at i fall Hans Maj:ts sjukdom blefve för riket olycklig, kunde de på sådant afstånd icke några utvägar för det ena eller det andra taga; de trodde, at om sjukdomen icke vore betydande, och de många anstalter skulle vidtaga, ehurudane de ock voro, kunde de af mindre vältänkande och af sådane, som alltid riksens råds tankesätt hos Kongl. Maj:t gjort misstrodde, uttydas som hade riksens råd redan velat taga steg til händelser, som kunde bereda dem mera äfventyr än erkänsla. De trodde at Kongl. Maj:ts dem gifna hemliga och förseglade disposition och testamente vore dem til en fullkomlig regel och föreskrift vid en olyckshändelse, och vore således alla anstalter, som af dem på 100 mils afstånd tagas, hvarken försigtiga eller til något annat än vidriga uttydelser tjenande. De funnos äfven

som trodde, at i fall denna sjukdom endast vore en politisk sjukdom, i flere afseenden och efter denna hastiga utresa föregifven, antingen at under den samma underrättelser ifrån andra hof afvänta, eller ock under den samma utröna, huru sinnen och tankesätt hemma voro stälda, för at andra planer framdeles med mera trygghet kunna utföra, så borde icke riksens råd äfventyra sig at bli de förste, som skulle blifva föremålet för alla omdömen. Sådana voro riksens råds tankesätt, och efter dessa principer hade de alla sina företaganden ämnat stadga.

Om afton sände Hennes Maj:t sin hofstallmästare baron Rålamb såsom express til Damgarten at å Hennes Maj:ts vägnar underrätta sig om Hans Maj:ts hälsa. Han medförde äfven depecher ifrån rådet och ifrån hofcancelleren.

Samma afton återkom hertig Carl efter slutade möten med lifregementet, där han redan velat göra sig fruktad genom en sträng disciplin; rusthållare klagade efter sin vana öfver nyheters införande, ny tunga och omkostnader, de önskade sig icke blifva södra skåningarnes olycksbröder.

Om konungens sjukdom i allmänheten upväckte eftertänksamt bekymmer och en billig oro, om denna händelse icke ännu medförde den vanliga påföljd, at allmänhetens ögon lik de asiatiska folkslagens mera vändes til dyrkan åt den upgående än den nedgående solen, så kunde man dock med visshet se, at denna upgående sol icke uti hertigens hof söktes.

Hertig Fredric hade ännu icke slutat sitt möte med sitt granna Westmanlands regemente, där grannlåten äfven så mycket syslosätter omtankan som reglementet, där man använder all omsorg at kläda soldaten lik en preussisk troupe, men i krigsrörelserna göra den samme ännu likare påfvens lifvakt och gardie.

Den 6 Juli, Torsdag. Jag trodde at min skyldighet fordrade at innan min afresa aflägga min vördnad hos enkedrotningen. Ifrån mitt inträde i hofvet har jag af hennes nåd varit gynnad, och ehuru de olyckliga tracasserier,

som nu i flere år hofven emellan varit, alldeles afbrutit det umgänge jag vid hennes hof i förra tider egde, så har drotningen, som varit försäkrad at jag uti dem aldrig egt någon del, hvarken för eller emot henne, alltid för mig bibehållit nådiga tankesätt. Jag tyckte at denna resa borde så mycket mindre illa kunna vid Hans Maj:ts hof uttydas, som preliminairerne til förlikning dem emellan tyckas vara började, och utom dess en timmas upvaktning ej bör misstänkas. Jag hade därföre begärt och fått dagen til mitt afskedstagande i dag. De elaka och bedröfveliga nyheter om Hans Maj:ts sjukdom brydde mig äfven. Jag tog det parti at säga hvad jag om den samma en gros kunde veta, utan at ingå uti några detailler, om jag af enkedrotningen härom skulle bli tilfrågad. Lyckan gynnade mig vid detta ledsamma tilfälle. Riksrådet Ribbing anlände äfven så fort som jag til Svartsjö, vi kommo öfverens at han på ett försigtigt sätt skulle prevenera drotningen om konungens tilstånd, sådant som ryktet berättade det samma.

Riksrådet Ribbing hade först audience hos henne. Det dröjde ej länge, förr än jag blef eftersänd. Hon emottog mig med tårarne i ögonen och de mest sorgbundna affecter. Jag hant knapt säga henne mitt ärende och innesluta mig uti hennes nådiga hogkomst, förr än hon genast afbröt detta och sade: »Nous aurons encore le temps de parler de votre départ, vous savez, que je vous ai toujours voulu du bien, et que je vous le souhaite encore du meilleur coeur, mais que dites-vous des nouvelles effrayantes que Ribbing vient de me donner? Ne suis-je pas la femme la plus malheureuse? J'ai voulu me réconcilier avec mon fils avant son départ; il a éloigné les occasions, et voilà qu'il meurt. Dieu sait, que je l'ai toujours aimé, et que j'ai été innocente et victime de ces malheureuses tracasseries; mais il meurt et toute la terre me jugera la plus méchante et la plus cruelle des êtres vivants; il est peut-être le seul, qui du fond de son coeur sait me rendre justice et connait la vérité et les impostures.» — Jag sökte at calmera Hennes Maj:t så mycket och så godt jag kunde,

och sade at jag hoppades, at Deras Maj:ter ännu en gång finge se hvarandra, emedan jag ej trodde at konungens tilstånd vore så farligt som det berättades, at de af Hans Maj:ts suite i detta fall säkert skickat courirer, och at vi nu endast hade at rätta oss efter några particuliere bref». — »Nej», sade hon, »min käre Ehrensvärd, en olycka är aldrig ensam; jag har nu i 8 år lefvat den bedröfveligaste tid, men dessa sista åren hafva varit de tyngsta, hvar dag ny sorg, och denna måste äfven hända mig, för at måttet kan bli fullt. Hur skall min lefnad bli, i fall kungen dör; intet har han i sina dispositioner tänkt på mig, på annat sätt, än at ännu mera eloignera mig ifrån min famille». Hon började då at promenera af och an på golfvet, sade sedan: »J'ai pris mon parti, j'espère que le bon Dieu le laisse vivre au moins un instant, pour que nous puissions au moins tous les deux mourir amis. Je vais me jeter entre ses bras. Je veux partir dès demain. Si le bonheur nous arrive qu'il se rétablisse, qui a été plus heureuse que moi; s'il meurt, je ne mettrai plus le pied en Suède, je suis sur les frontières de ma patrie, le Roi mon frère ne refusera pas à une soeur malheureuse un asyle et un tombeau». Hon började åter på det häftigaste at gråta, gjorde tusende planer, skickade efter sina doctorer och fältskärer, beskref dem konungens tilstånd, så som hon på riksrådet Ribbings confusa beskrifning kunnat fatta det samma. Hvar och en hade sin tanke, och ingen enda af dessa var tröstande. — Hon ville då genast bortsända sin lifmedicus Hoffman til Damgarten. »Jag vet, sade hon, at konungen har förtroende för Hoffman.» — Vi berömde hennes ömhet och hennes omtanke och sade, at Hoffman säkert komme i alla fall för sent; är det fara, så är den redan deciderad, är det en lycklig bätring, är konungen redan bortrest. Vi sade henne sedan, at samma skäl vore med henne, at vi voro vitnen för hela verlden, som borde intyga om hennes okonstlade vänskap för sin son, om hennes ömma hjertelag och hog til en upriktig förlikning; men icke funno vi, hvad Hennes Maj:ts utresa skulle verka. Vore olyckan drabbad, vore hon ej

mera olycklig än vi andre, och då kunde hon afvänta, hvad händelser som då kunde yppa sig, eller ock få veta, i fall Hans Maj:t gjort någon disposition för henne; hon kunde då med mera trygghet taga sitt parti at resa utur riket, eller förbehålla sig en honorable ställning här hemma; at vår tanke vore, at Hennes Maj:t ännu dröjde en postdag, och sedan kunde hon ännu återtaga denna idée med resan, i fall den vore oundgängelig. — Riksrådet Ribbing sade en plaisantant: »Eders Maj:t har inga penningar at resa med. — »Jag har mina juveler», sade hon med allvarsamhet, de hafva tjent mig i olyckan en gång förr. När man blir i min situation, tjena några juveler mera eller mindre icke mycket; man bör söka lugn för sitt sinne och för sina få återstående dagar.» — Vi proponerade henne då at göra några promenader, efter vädret var vackert, och bådo prinsessan Albertina at soutenera vår önskan. Denna vältänkande prinsessa tog en öm del uti den oro, som hon såg bekymra sin mor, och som för henne var lika kännbar.

Promenaden skedde, men drotningen ville gå til fots, på det hon skulle slippa at taga någon af sitt hof med sig mera än hofmarskalken Piper, och på det hon med så mycket mera trygghet kunde tala. Vid hvarje steg mötte henne en bedröfvelig tanke och tusende gånger sade hon oss: »J'avois un préssentiment de ce qui peut nous arriver; aussi faisais-je tout mon possible pour voir le Roi avant son départ. Le comte Charles Scheffer me le fit espérer. Il me promit une lettre du Roi, et je ne la reçus que deux heures après son départ. Voilà comme tous les événements se sont joués de moi.» Denna ledsamma promenade varade ifrån kl. 6 e. m. til kl. inemot 11, då alla hennes öden ifrån hennes första ankomst til Sverge ända til denna dagen repeterades. Vi sökte at bringa conversationen til andra ämnen, men fåfängt. En verkelig sorg, blandad med ånger och oro öfver tilkommande händelser och förestående öden, intog så hennes sinnen, at hon icke kunde til andra än til dessa ämnen föra sina tankar. Omsider souperades och gjordes ett långsamt spelpartie

quadrille, där drotningen, prinsessan, riksrådet Ribbing och jag spelade. — Ändteligen tog jag mig tilfälle at innesluta mig uti Hennes Maj:ts nåd och be at uti den samma alltid få vara innesluten, tackade henne för all den godhet och protection hon mig och hela min slägt oafbrutet visat, försäkrade henne om min vördnad och tilgifvenhet. — Hon gaf mig sin hand at kyssa och sade: »Min käre Ehrensvärd, ni kom ung til hofvet, men er conduite gjorde er ifrån första stunden hos mig ansedd. Däruppå hade ni prof den tiden jag något kunde uträtta. Era tankesätt för mig känner jag, jag vet at ni aldrig varit bland dem, som talat för at behaga, som varit otacksamme för at behaga, och som skadat för at behaga. I de tracasserier, som nu i flere år delat hofven, har ni aldrig agerat emot er herre och aldrig emot mig. Jag är skyldig er en rättvisa, som ni ej behöfver begära af mig. Jag önskar er at vara lyckligare i den nya carriere, dit ni nu kommer, än ni varit i ett hof, där lyckan ej varit på er lott. Var hushållare och försigtig och sök lyckan i independance och långt ifrån hoftrapporna. Kan ett recommendationsbref från mig til min nièce prinsessan af Oranien tjena er, skall ni få det uti de amplaste termer, såsom min vänskap för er det kan dictera. I fall jag skulle uti några mål behöfva ert biträde, vill jag skrifva er til. Nu önskar jag er så mycken lycka och sällhet, som den tyckes eloignera sig ifrån mig i dessa bedröfveliga tider.» — Jag kyste häruppå hennes hand och tackade för all dess nåd och med sinnesrörelse skildes ifrån en prinsessa, som öfverhopade mig med så mycket smickrande loford, och som genom sin olycka förtjente så mycken medömkan. Sedan tog jag afsked af prinsessan Albertina, som äfven ganska nådigt försäkrade mig om sin hogkomst.

På detta sätt skildes jag vid ett hof, där mitt första inträde i verlden skedde. Ett hof, där jag feck utöfva den upfostran jag med heder egde, och de seder som jag där erhöll mera polerade. Afunden och ondskan må emot detta hof utösa sitt gift, så förblifver dock den sanningen orubbelig, at detta hof kunde tjena de fleste til

efterdömen genom den anständighet och belefvenhet som där herskade, de kunskaper de borde hafva som där ville synas, och det afstånd en okunnog och obelefvad ungdom var satt uppå. Men andra tider, andra tankesätt. Jag för min enskilda del är skyldig åt sanning och erkänsla at icke glömma hvad mig enskildt vederfarits, de tankesätt jag vid mitt inträde i verlden där erhölt, emot dem som jag nu kan finna vara herskande. Ehvad fel enkedrottningen egt, eller man henne har velat tillägga, har man dock icke kunnat betaga henne den heder at i sitt hof hålla ordning, anständighet och belefvenhet.

Jag återkom kl. 4 om morgonen til Stockholm; då jag steg utur min vagn, fant jag riksrådet Höpken redan upstigen som stod uti sitt fönster. Jag geck up til honom. Vi talade om enkedrotningens tilstånd och hennes tankesätt. Sedan föllo discourserne på rikets tilstånd, i fall dessa ohyggliga tidningar skulle vinna bekräftelse. Vi bäfvade för våra tilkommande öden. Vi beklagade riksens råds tilstånd, som i dessa critiska omständigheter utan förtroende och utan instructioner skulle agera. Jag beredde mig en sömnlös natt, men vaknade ändteligen med bätre nyheters undfående ifrån Stralsund, därifrån ett skepparerykte kom, at Hans Maj:t någorlunda vore retablerad.

Om eftermiddagen tog jag tilfälle at taga afsked af hertig Carl, som äfven syntes orolig öfver konungens sjukdom. Vi talade mycket uti våra ordenssaker, men ganska litet om andra affairer. Hertigen sade sig resa på några dagar til Rosersberg, dit han äfven bad mig vara välkommen; men jag hade föresatt mig at det minsta jag kunde vara vid dessa hofven, utan endast taga afsked af mina säkra och gamla vänner, lefva med dem de få ögnablick mig kunde återstå, taga anstalter med mina egna affairer och påskynda min resa.

Just i dessa dagar tilstötte en händelse, som hos många upväckte mycket bekymmer och gaf ämne til många omdömen. Sedan Hans Maj:t infordrat rådets tankar om de nya ändringar Hans Maj:t med tryckfrihetsförordningen ville

göra, rådet afgifvit de samma, och den nya förordningen utkommit, trodde man denna sak vara slutad. Riksrådet Höpken var ibland dem af riksens råd, som yttrat sig öfver denna sak, kanske med mera häftighet och mera humeur, än uti sakernas närvarande ställning var nödigt. Han hade til slut uti sitt dictamen brukat de orden, at om en vanlig finesse ej i alla saker nytjades, utan man sagt hvad man ämnat, så hade redan denna förordning, som man nu projecterar, år 1774 kunnat blifva utgifven. Dessa orden voro Hans Maj:t ganska misshageliga; men sade han intet därom til riksrådet Höpken, utan lät genom hofcancelleren baron Sparre med honom negociera at dem utur sitt dictamen borttaga, så ville Hans Maj:t ej vidare påtänka denna offence, utan med vanlig nåd och vänskap anse honom, och sedan förordningen blifvit publicerad, aldrig mera röra i denna sak eller rådkammarens deliberationer granska. Riksrådet Höpken, som redan 1774 så personelt blifvit stött och för hela allmänheten blottställd för denna förordnings skull, ville icke gerna mildra sina tankar, men lät dock öfvertala sig, borttog dessa misshageliga ord och sade endast til hofcancelleren, at som rådkammarens tankar i detta ämne så litet blifvit ansedde, så kan ock komma på ett ut, hvad skäl riksrådet brukat; at hvad han skrifvit vore mera för tilkommande tider, än för de närvarande; men som han ville lemna Hans Maj:t bevis af sin lydnad och tilgifvenhet, så ville han de omnämda orden borttaga och därigenom afstympa sina tankar i denna sak. Detta skedde, och fråga blef aldrig mera härom. Hans Maj:t talte aldrig vid riksrådet Höpken om detta eller det föregående. Knapt var Hans Maj:t bortrest, förr än justitiæcancelleren gref Wachtmeister en dag kommer uti rådkammaren, då alla riksens råd där voro samlade, och uptager utur sin ficka ett document, som honom af Hans Maj:t var lemnadt, at deras excellencer meddela. Han upläste då en af Hans Maj:t underskrifven och författad remarque och vederläggning i de starkaste och allvarsammaste termer öfver rådets tankar i detta ämne och uppehölt sig i syn-

nerhet med en sträng vederläggning af hela riksrådet Höpkens votum och gjorde målningar, som icke voro behagelige. Riksrådet Höpken teg stilla och lät hela denna sak läggas til rådsprotocollet, men lärer i tysthet i sitt cabinet gjort sina commentarier. Han försäkrade, at af alla de händelser, som honom timat under 33 års tid han uti rådet setat och under den tid han i så många år fört Sverges affairer, har ingen sak honom så mycket bedröfvat som denna och gifvit honom en så frätande sorg. Jag hade icke trott mig böra på det sättet handteras, sade han med oro, men efterverlden skall blifva en oväldug domare. Hofcancelleren baron Sparre, som uti denna sak negocierat, var ännu mera bekymrad, och måste upbära verkan af all hans första oro.

Den 8 Juli, Lördag. De, som hertig Fredrics penningeaffairer om händer hade, voro stälde uti största oro både öfver hans egen ställning, som ock öfver det öde, dess aflidne cavalier baron Leijonhielms enka och omyndiga barn förestod. Fåfängt sökte de bortnegociera en af hertigen utgifven förskrifning med Hans Maj:ts caution. De, som hade at fordra, och de, af hvilka man ville låna, ville ingendera emottaga den samma; de funno den med så många förbehåll och ämnen til uttydningar, at de icke vågade så stor summa på en gång förskjuta. Tilgångarne skulle således blifva til baron Leijonhielms sterbhus, hvilken för denna gäld caverat såsom för egen. Enkedrottningen får härom underrättelse; för egen räkning hade hon så ofta biträdt hertigen; hennes tilgångar voro alla, och icke litade hon på at hennes credit och caution skulle kunna hjelpa honom. Hennes ömhet för prins Fredric, såsom en af de käraste af dess barn, gjorde at hon adresserade sig til prinsessan Albertina; med många omsvep och målningar beskref hon för henne hertigens tilstånd och huru han behöfde hjelp, at hon gjort för honom hvad hon förmått, men at hennes vilkor nekade hvad hennes hjerta önskade; hon förestälte prinsessan, huru hon är den enda

af famillen, hvars affairer äro uti godt tilstånd, at hon kunde hjelpa sin bror, i fall hon ville med sin credit biträda honom, at hon egde så mycket contante penningar, som härtil fordrades, och at hon utur statscontoiret qvartaliter kunde göra sig betald och småningom utan hertigens eller sin egen olägenhet få sitt lån betalt. — Prinsessan blef rörd och sade drotningen: »Hvarföre gör Mamma så många preambuler för en god gerning. Jag räknar mig för lycklig at kunna hjelpa min bror, och om jag icke egde ett runstycke contante penningar, så skulle jag ändå hitta på utvägar at hjelpa honom. Han skall få betala mig, när och huru han kan, jag förstår mig intet uppå någre penningenegocer, men jag förstår at vara honom til tjenst, och jag är viss at han betalar mig, när han kan, hans vänskap är för mig tilräckelig betalning. Jag supplicerar Mamma, at Laurent får ordres at utbetala så mycket som hertigen behöfver, och at hvarken fru Leijonhielm eller någon annan blir olycklig för min brors skull». — Enkedrotningens glädjetårar påföljde detta svar, och utan at hertigen härom viste ett ord eller hade någon kunskap, blef han med så mycken generosité hulpen. Man väntade sig at hertigen skulle skynda sig til Svartsjö at kasta sig i deras armar; han slutade sitt regementsmöte, reste til Tullgarn, där han förblef i några dagar, och kom sedan til Svartsjö, där han blef med glädje emottagen, och man glömde den köld, som både hans sinnelag, upfostran och de personers tankesätt och begrepp, som honom dageligen omgifva, både upväcka och underhålla.

Jag lyfte utur kongl. statscontoiret halfparten af mina equipagepenningar och tredje qvartalet af mitt ministertractamente, hvarmed min etablissement skall göras.

Den 9 Juli, Söndag. Blef grefvinnan Pouschkin på Svartsjö för enkedrotningen presenterad, utan at låta anmäla sig som ministerfru.

Jag använde denna dag at göra mina afskedsvisiter til alla mina i Stockholm varande vänner och bekante.

Den känslan, som intager den hvilken sig föresatt at expatriera sig, är besynnerlig; då känner man, hvad kärlek til fädernesland och landsmän rätt betyder, om man eger hjerta och ömma tankesätt.

Den 10 Juli, Måndag. Sedan jag gjort alla mina anstalter med mina penningeaffairer och reseanstalter, sedan jag afbetalt hvart halföres gäld jag i Sverge egde, sedan jag inneslutit mig i mine vänners ömhet och hogkomst, föresatte jag mig at i dag företaga min bortresa. Några af mina vänner öfvertalade mig at vi til slut skulle äta middag tilsammans; de voro grefve Nils Posse, baronerna Bengt och Fredric Sparre, baron Rutger Macklean, baron Axelson och professor Sergel. Denna måltid var för mitt sinne oroande, skilsmässan ifrån bergfasta vänner är för mitt hjerta smärtande; vid mina år sluter man icke mera vänskap. At til ett framdeles perspective endast se sig kunna göra artiga bekantskaper, men icke förtroliga och upriktiga vänner, är en bedröfvande sanning.

Omsider reste jag ifrån Stockholm kl. 6 om afton, i den föresats at dit så sent återkomma som möjeligt är, utan förebråelse för min därstädes förda hoflefnad och vandel, säker at ingen kunde beklaga sig hvarken öfver mina gerningar eller min lycka. Icke bortförde jag någons egendom utan betalning, aldrig hade jag med orättvisa eller gunst til någons förfång ökat egen vinst, icke hade jag genom ränkor och konster bringat någon i ofärd, eller kunde någon inom Sverges gränsor beklaga sig at jag beredt eller bidragit til dess olycka. Jag tog äfven, just som jag i vagnen skulle sätta mig, ett ömt afsked af den vördnadsvärde riksrådet Höpken. Han önskade mig godt med en af honom mera än vanlig ömhet, bad mig hushålla och så sent til Sverge återkomma som möjliget är. »Skrif roliga depecher», sade han, »de äro välkomnare än nyttiga och väl utarbetade. Hade vår vän Bengt Sparre skrifvit sådana, hade han ännu varit vid sin artiga place i Spanien. Skaffa er roliga underrättelser om hvad vid ståthål-

larens hof händer, intriguer och tracasserier inberäknade, gör målningar på hofmän och damer, dela detta på alla depecherna, så blir ni en lycklig och berömd man. Intet var det så, som jag ville hafva dem skrefne den tiden jag hade den äran at vara à la tête af affairerna, och icke är det så, som jag är förvissad at ni kan arbeta, men det är så, som det nu fordras, och därefter bör man rätta sig». Hans plaisanterie minskade något af mitt sorgbundna sinne och vi skrattade. Jag inneslöt mig i hans hogkomst och vänskap, af hvilken jag ifrån mina barnaår egt de ojäfaktigaste bevis, tackade honom för alla de goda råd han mig gifvit, all den kunskap jag vunnit af hans umgänge, all den heder jag dragit af hans vänskap och all den glädje jag skall ega af hans hogkomst. Jag satte mig i min vagn, talade sedan vid ingen mera än min upriktigaste och säkraste vän grefve Nils Posse; mitt hjerta känner, men min hand kan ej beskrifva de känslor, jag vid vår skilsmässa var intagen utaf.

Den 12 Juli, Onsdag. Kom jag til Ekeberg i Nerke, at äfven hafva samma scener hos min svåger kammarherren Uggla och min syster, hvilken jag på flere år icke egt den glädjen at se och nu endast skulle det för en mångårig skilsmässa. Jag ryckte mig utur deras armar, önskade dem all lycka och sällhet, tog äfven ett ömt afsked af min yngre bror Carl Fredric, som så mycket ännu behöft mitt biträde, hvilket jag honom af ett upriktigt hjerta meddelt, och han genom så mycken vänskap, så mycken aktning för mina välmenta råd, så god conduite, så hedrande tankesätt förtjent. Jag inneslöt honom uti Försynens armar och gjorde honom de få tjenster, som mitt hjerta önskade varit mångdubbla, och som han med så mycken tacksamhet på detta sätt ansåg. Jag tog mig tilfälle at som mitt sista testamente råda honom at vara sin öfverhet tilgifven, men aldrig lita på hofgunst, at som en skickelig officerare söka at göra sig ansedd, men aldrig köpa syslor, at söka sin independance. undvika hoftrappor

och tro, at den rätta lyckan består uti måttliga begär och lugn.

Den 14 Juli. Efter en rolig resa genom det vackra Nerke, där naturen tyckes försona sig med Sverge för de gråberg och hedar, som annorstädes äro så ymnoge, anlände jag til Medevi brunn om aftonen. Jag fant ett stort, förnämt, talrikt och välmående sällskap vid denna hälsobrunn och feck med möda två små rum uti en gammal utdömd byggning. Brunslefnaden är så olika hoflefnaden, at denna syn gör den besynnerligaste contrast för den som däruppå gör reflexion. Samma statsdamer, som i Stockholm med all förnämhet trodde sig drotningar, funno sig nu omgifna af tobaksrökande spelare, af tilbedjare i kapprockar, af borgaremamseller. Detta spectacle frapperade mina därvid ovana ögon, jag brydde damerna häröfver, men de voro nöjda med sin närvarande frihet. Jag upsökte genast riksrådet Ulric Scheffer at hos honom göra min upvaktning, han emottog mig med all vänskap och höflighet. Frågan blef snart, huru man i Stockholm tagit nouvellen om Hans Maj:ts sjukdom. Jag sade honom at man var orolig. Han frågade om denna oro var allmän; jag svarade, at jag tyckte det: ehuru mycket missnöje nu var rådande, fruktade man dock at den sista villan kunde blifva värre än den första. Han frågade hvad rådet hölt för minc. Jag sade: »den de borde som nitiske och kloke män». Med ett ord, han feck känna, det han icke önskade, men det han viste förut. Han beklagade sig då öfver kungens utresa, sade huru han afstyrkt den samma, och huru han uti så critiska tider var ledsen vid affairer och önskade ingen ting högre än sin retraite. Conversation blef sedan något allmännare och något sömnigare, och jag sökte ro och hvila.

Den 15 Juli, Lördag. Jag geck bittida up om morgonen, för at vid brunnen råka hela brunssällskapet, som bestod af hela den stora societeten i Stockholm. Jag skaf-

fade mig ett rum vid ett för 80 personer dukadt bord, lika nöjd hvad grannar jag erhölt, endast jag blef mätt. Jag råkade riksrådet Carl Scheffer, som med sin vanliga nit och impatience gjorde tusende frågor, han var den enda af hela sällskapet, som hade någon correspondance, ty dess bror premierministern hade ingen. Jag råkade äfven baron Liljencrantz, som för sin hälsa behöfde brunscuren. Liljencrantz syntes nu en annan person än han några år förut varit; här var han omgifven af folk som några år förut varit dess fiender, men dess manlighet, försigtighet, uppriktiga och välmenta råd til konungen i alla dess departement tilhörande affairer ha tilvunnit honom allmänhetens aktning och förtroende. Han syntes nu bland samma personer älskad, rådfrågad och ansedd. Vår conversation blef genast om de holländska penningelånen, at jag skulle i alt söka at beskrifva couleur de rose Sverges penningeställning och dymedelst underhålla crediten; at jag ej borde underrätta det ena handelshuset om det andras operationer, minst om de hemliga förmåner, som dem särskildt lemnades. Han omtalade då sin svåra penningenegociation därstädes at ifrån 5 nedsätta alla interessen til 4 procent, en operation, den få puissancer vågat försöka.

Riksrådet Scheffers instructioner i den politiska vägen voro ej så vidsträckta och gåfvo nogsamt til känna, at vårt politiska intresse ej var så betydande som vårt penningeintresse; at något skryt borde uti alla våra saker inblandas, men at vi i synnerhet borde söka lugn och icke vilja spela för stor role. Han blottade i synnerhet, at den europeiska ställningen var honom på en tid mindre känd, at Hans Maj:t alt sedan sin utresa ej hemsändt en enda depeche, mindre något utdrag däraf, och at han icke egde någon particuliere correspondance med ministrarne. Med ett ord, han öfvertygade, at han utan hog beklädde sitt ämbete, hvilket han endast för inkomsternas skull och af lydnad för Kongl. Maj:ts befallningar och åstundan innehade. Han, til hvilken Kongl. Maj:t dock har stort förtroende, var ibland de siste personer, som erhöllo tidning om konungens

sjukdom; hans bref voro ej stälda til Medevi, och han hade icke gjort någon anstalt om deras undfående. Saxiske ministern gref Bose, som därstädes var, var den som gaf honom utlänska nyheter, och Axel Oxenstiernas efterträdare feck taga sina kunskaper af en curfurstelig minister, med hvars hof vi icke ega någon relation.

Den 16 Juli, Söndag. Posten medförde tidningar om Hans Maj:ts retablissement, om dess afresa från Damgarten och resa til Aachen. Riksrådet gref Axel Fersen kom denna dag ifrån sin gård Ljung til Medevi, och riksråderne Scheffer sökte noga at observera dess contenance, då fråga var om Kongl. Maj:t. Gref Fersen märkte detta och döljde sig icke för dem. Han sade til riksrådet Ulric Scheffer: »Jag vet nogsamt, min excellence, huru man utropar oss för frondeurer, som ej i alla delar approuvera alla händelser; men jag har redan satt mig öfver alla dessa glosor, hvars värde endast efterverlden känner. Huru mitt hjerta var, då jag feck tidning om konungens sjukdom, behöfver jag icke här omtala, och hurudant det ännu är, emedan jag icke tror dess convalescence fullkomlig, det vet Gud i himlen. Men hvad jag kan säga är, at jag för fäderneslandets och detta fattiga rikes skull önskar kungen en lång och mogen lifstid, så at han en gång kan hinna sätta detta ostädade verk i ordning; ty jag har mycket förtroende til edra personer, gode herrar, som skulle i sådant fall få administrationen, men förlåt mig at jag icke tror er ha styrka nog at hjelpa oss, mindre göra oss lyckliga. Således, om jag ej personnellement vore kungen så mycket tilgifven, som ni sägen er vara, så bör jag som en förnuftig man vara det för rikets skull, för min egen säkerhets skull, för min familles skull. Tror ni, at detta rike skulle tåla en minderårighet? Tviflar ni därpå, så bör ni äfven tro, at ingen klok man inom detta land fins, som icke utan sorg och fasa påtänkt de händelser, som konungens död kan bereda. Jag har spelt en betydande role i förra tider, men min ålderdom behöfver hvila.»

Bägge Scheffrarne voro flate och ingingo med honom förtroliga samtal om den närvarande ställningen, om konungens resa, om alla utgifter som den medförer, och beklagade sig öfver den ställning, som de voro satte uti.

Riksrådet Ulric Scheffer frågade mig däruppå, hvad jag trodde om konungens resa och återkomst. — »Det samma, som jag så ofta haft den äran säga eders excellence, at jag tror konungen kommer så sent hem som möjliget är, gör gerna en resa til Frankrike, i fall han får den minsta invitation, och torde äfven gå ända til Italien.» — »Det samma tror jag», sade riksrådet Scheffer, »at hans åstundan är, men han har så solennellement lofvat at hemkomma til september månad och endast vara vid brunn, och huru skulle det se ut, om konungen, då alle andre potentater äro upmärksamme på närvarande händelser, öfvergaf sitt rike och reste för sina nöjens skull.» Han sade sig sedan hafva hört, at Hans Maj:t ifrån Holland tänkte gå på den neutrala armerade flottan, men at han tyckte det detta project icke kunde vara värdigt Hans Maj:t, hälst då han hade det minsta antal skepp i denna flotta. Hvad resan til Italien vidkom, ansåg han den alldeles omöjlig at utföra och påstod at den aldrig ingått uti Hans Maj:ts plan. — »Det får eders excellence se», sade jag. — »Til Frankrike vore möjliget at han gjorde en hastig cours på några dagar, men jag tviflar däruppå. Hvad jag råder er, min baron, är at resa til Spaa och taga Kongl. Maj:ts befallningar om er mission, han torde komma til Holland.» — Jag lofvade at resa til Spaa, i fall det absolute är nödvändigt. Vi skildes åt, och jag förblef öfvertygad, at Hans Maj:ts plan är at både resa til Frankrike och Italien, om något det minsta tilfälle kan yppa sig, som därtil kan gifva anledning. Jag kände, huru mycken hog han har at resa, eller snarare sagdt ombyta sejourer, och med huru litet nöje han vistas inom sina egna gränsor.

Den 17 Juli, Måndag. Riksrådet Carl Scheffer erhölt äfven i dag bref ifrån Hans Maj:t ifrån Wismar, däruti

Hans Maj:t gör en beskrifning om sin sjukdom, och huru han aldrig känt sig så sjuk, huru han sjelf började tro at denne skulle blifva den sista, at han då fann sig tranquil och nöjd at dö, förvissad at han under sin lefnad och sin regering ej gjort någon menniska olycklig, at han gjort hvad han kunnat til rikets nytta och heder, och at dess efterkommande, borde förlåta honom dess svagheter och fel för de tjenster han trodde sig gjort fäderneslandet; at han utom dess genom sitt testamente så dragit försorg om riket och dess sons upfostran, at han äfven i den delen kunde vara trygg; men hvad honom i synnerhet vid detta tilfälle oroade, var den tanke, at den odödelige konung Gustaf Adolph vid samma ålder dött, sedan han beredt sig ett så stort ärerykte och gjort så stora bedrifter, då han ännu uti intet vågade likna sig med en så stor konung.

Riksrådet Carl Scheffer underlät icke at göra all möjlig usage af detta eloquente bref. Vi voro alle glade öfver Hans Maj:ts restitution, och grefvinnan Höpken med sin vanliga naiveté sade: »Gud ske lof, kungen är frisk igen; han får därföre all tid at likna Gustaf Adolph, om han vill, om det endast kommer an på lifstiden. Gustaf Adolph reste äfven i Tyskland, men inga fransyska damer, som jag hatar af alt hjerta, reste och mötte honom i Aachen.» Hon hade sin adorateur ryttmästaren Wright i konungens suite och hennes ömma hjerta fruktade för någon ostadighet och någon otro. Vi alle voro flate för hennes infällen och bådo henne nytja Medevi för at bli litet mera försigtig.

Riksrådet Ulric Scheffer med sin grefvinna afreste äfven i dag til deras gård Ek i Vestergöthland. Jag frågade honom, huru länge han ännu tillät mig at vistas vid Medevi. — »8 dagar», sade han, »och sedan hoppas jag ni continuerar er resa, många angelägenheter torde fordra er ankomst til Haag, och då vore vi bägge missnöjde, om ni skulle förlora tilfällen at visa er nit.» — Jag inneslöt mig däruppå uti hans hogkomst, sade honom, at jag uti alla mina berättelser tänkte vara upriktig och inberätta sakernas ställning, bad honom om samma upriktighet och tyde-

liga ordres, emedan jag redan hade så myoken erfarenhet, at jag uti inga saker tog någon skuld på mig, emedan man därföre så sällan blir belönt eller tackad; at jag uti min beskickning tänkte lefva anständigt, men at jag hvarken ämnade bli Kongl. Maj:t til last med min person eller min gäld, eller ämnade bli någon gästgifvare, banquier eller informator för mina landsmän, som torde hedra mig med sina besök. — Han approberade alt detta och försäkrade mig, det han under all den återstående tid, han ännu kunde föra affairerna, skulle gifva mig prof af sin vänskap och sitt förtroende.

Ryktet ankom, det kejsaren, som gjort kejsarinnan i Ryssland besök, ämnade på sin återresa til Wien taga vägen genom Sverge. Detta rykte allarmerade något riksrådet Ulric Scheffer, som trodde sig vid detta tilfälle böra representera och öfvergifva sin hushållning i Vestergöthland, men han tog sitt parti at ej låta oroa sig, utan reste sin väg. Riksrådet Carl Scheffer, som uti de allmänna affairer har ingen ting at beställa, var ej så tranquil. Han oroades af tusende tankar, än var han missnöjd med konungens utresa, som just vid detta tilfälle skulle vara utur sitt rike, än var han bekymrad, huru drotningarne skulle emottaga kejsaren och i synnerhet huru regerande drotningen, som hvarken sjelf eller genom andra känner, hvad hon bör vid dessa tilfällen i akt taga, skulle upföra sig; huru hertig Carls role skulle blifva; hvem man skulle utse at resa med honom kring Sverge; huru riksens råds ställning skulle blifva; huru man skulle för en så klok och skarpsynt regent dölja vår svaghet och vår fattigdom; hvem som i Stockholm kunde göra någon heder för residencet; och slutet på alt blef, at han deciderade resa til sitt Tyresö, läsa sig inom sina dörrar och hvarken se kejsaren eller någon annan under hela denna tid. De skrefvo dock Hans Maj:t genast bref til och begärte dess befallningar, men kejsaren kan hinna resa genom Sverge flere gånger, innan svar på dem kunna ankomma.

Denna händelse torde äfven tjena til målning på desse bägge bröders olika caractere: den ene, premierministre, den störste herren uti riket, anser denna händelse utan bryderi och reser på sin landtgård; den andre, som endast behöfde lefva på sin landtgård, utan syslor och utan ansvar för de allmänna händelserna, har tusende bekymmer, börjar correspondance, expedierar courierer och ger ordres inom riket, som vore han befallande och mera än premierministre.

Den 18 Juli, Tisdag. Jag kan intet göra en så brillant beskrifning på Medevi, som Aurora Königsmarck uti sina bref gjort, jag fant hvarken igen den Parnass, den Labyrinthe eller de Elyseiske fält, som hon med så mycken enthousiasme omtalar. Jag fant ett ställe, lagom vackert för brunsgäster, som behöfva sköta sin hälsa, men icke tilräckeligt för dem, som resa at roa sig. Med någon arrangement, någon utgift och någon smak kunde Medevi bli Sverges Spaa, om icke Ramlösa därtil vore ännu tjenligare. Som stället nu är, är det dock angenämt, brunsgäster äro väl och för lindrigt pris, lefnadssättet är satt på en artig fot, där frihet råder och tracasserier icke få verka på lefnadssättet. Nu var sällskapet på det bästa sätt componeradt, bätre än gemenligen på sådana ställen plägar vara, där alltid det elaka sällskapet är större än det goda, men bägge nödgas lefva tilsammans och njuta lika nöjen; där felades nästan inga andre än sjuke. Den gamle riksmarskalken gref Liewen drack brunn för at aldrig dö, riksrådet Carl Scheffer för at aldrig behöfva stadga sig, några vackra grefvinnor för at vinna om sommaren i hälsa, hvad om vintern förloras, Liljencrantz at dricka vatn, efter andre icke nog vilja dricka bränvin. Alla hade sin orsak; men aldrig syntes de bätre, än då ingen af brunsgästerne var uti brunshuset. Hvar tid har sitt mode, det närvarande är at besöka brunnar; medici töras icke motsäga, hvad modet befaller; man talar om undransvärda curer, där ingen blir så litet rådfrågad som doctorn.

Den 19 Juli, Onsdag. Underrättelser ankommo, det stallmästaren baron Rålamb återkommit, som af drotningen var sänd at efterfråga Hans Maj:ts hälsa. Han hade endast rest til Stralsund, men som Hans Maj:t var rest ifrån Damgarten vid dess ankomst, vände han strax om, reste til Skåne til öfversten Toll och stallmästaren Munck och reste på deras tilstyrkan up til Stockholm åter utan vidare besked.

Den 20 Juli, Fredag. Saxiske ministern grefve Bose, som äfven var en sig roande brunsgäst, berättade sig fått sitt hofs tilstånd at til hösten få göra resor kring Sverge, til Danmark och Pommern.

Den 22 Juli, Lördag. Ankom til Medevi den vid sista riksdag så ryktbare kgl. secreteraren Hummelhielm, som hade den ädla djärfhet at under en monarchs ögon tala sanning och ifra för den del af frihet, som ännu sades vara nationen lemnad. Han blef hatad och fruktad vid hofvet och älskad af alla rätte patrioter, hvilka jämte vördnad för sin öfverhet och lydnad för dess bud dock älska sina och sina landsmäns lagliga rättigheter. Hummelhielm kom til Medevi, fant sig midt ibland hoffolk, vänner och fiender. Men hans förtjenst utkrafde sin rätt och han åtnjöt den billiga aktning honom tilkom. Hoffolket, som hade regenten i Spaa, kunde vid Medevi med mera frihet agera; dess vänner behöfde icke frukta spioner, och dess ovänner sågo med blygd, at de icke förmått något mot honom verkställa.

Med denna dagens post tilskref jag kongl. secreteraren Franc och begärte til Hamburg underrättelser, om Hans Kongl. Maj:t befalte mig resa directe til Haag, eller om jag skulle först upvakta i Spaa; jag påminte endast, at jag icke til Haag ämnade mig, utan at secreteraren Heidenstam där vore närvarande, hvilket mig så solennellement af h. exc. Scheffer blifvit lofvadt.

Den 23 Juli, Söndag. Företog jag en resa, som mest affecterade mitt sinne, at resa til Ljung och taga farväl af

den af mig til min dödsstund mest älskade och respecterade gref Axel Fersen och dess värda famille. Från min ungdom har han varit min vän; hans råd, hans insigter, hans förtroende hafva varit mina ledare och hindrat mig ifrån många de villostigar, dit en ungdom uti ett ungt, lysande och verkande hof snart blir inledd, icke utan förlust af sitt anseende och sitt eget sinneslugn blir utförd. Då jag uti detta hof, intagen af hofgunsten och min egen ringa förtjenst, snart var vid ingången af denna labyrinthe, färdig at där göra min lycka, drog hans hjelpsamma hand mig därifrån, hjelpte mig at finna en för mitt sinne och mina tankesätt mera tilfredsställande väg; jag sökte lyckan inom mitt lugn, inom mina landsmäns vänskap jämte de vältänkandes af hofvet aktning; jag flydde hoftrapporna, ehuru jag där i så många år dock nödgades dväljas; och jag feck hvarje dag nya ämnen at vörda gref Fersens vänskap. Ehuru dessa tankesätt icke ifrån hofvets sida beredde mig myoken förmån — ty alt sedan 1772 til närvarande tid hafva de nådiga tankesätt, jag ifrån Hans Maj:ts sida förut varit öfverhopad utaf, småningom kallnat och aftagit endast för denna orsak och för den kärlek jag til grefve Fersen oafbrutet egt —, så har jag dock funnit tilfredsställelse inom mitt eget samvete, belöning uti mine landsmäns aktning, tröst af de ypperstes i nationen vänskap, och i min fattigdom och behöfvande omständigheter den yppersta fägnad at aldrig genom låga och ovärdiga medel hafva vunnit en halföres förmån, nytta eller anseende. Hvad borde då icke detta afsked kosta mitt tacksamma hjerta? Blifve jag ovärdig at räknas bland de vältänkande den dag jag glömmer gref Axel Fersen, och huru mitt sinne var beskaffadt, då jag från honom vid Ljung skildes! Jag kan berömma mig af hans ömhet vid detta tilfälle och torde detta varit för mig det mest smickrande ögnablick. Jag har egt konungars gunst, jag har egt lyckans förmåner, jag har känt ungdomens förtjusande nöjen, men intet har svarat emot den för mitt hjerta mest smickrande öfvertygelse, at gref Axel Fersen med upriktig vänskap skildes

vid mig, utan at han med mig, eller jag med honom egt orsak at hafva ett ögnablicks missnöje. Blifve han och hans efterkommande så sälle, som jag det af ett upriktigt och tilgifvet hjerta önskar, som de det genom dess förtjenster emot fäderneslandet förtjena!

Jag skildes således ifrån gref Fersen, inneslöt mig uti hans hogkomst, tog farväl af hans respectabla grefvinna, som varit för ädelsint at rätta sig efter hoftracasserierna, och just vid den tid, då jag vid hofvet minst väl var anskrifven, visade mig uti sitt hus dageligen all den accueil och aktning, som ej faller på ostadiga damers lott, hvilka oftast endast utmärka dem, som äro af hofgunsten gynnade. Detta ädla upförande har mest af alla händelser mig timat gifvit mig aktning för detta respectabla hus, som, ehuru det med alt skäl både af inlänningar och utlänningar anses som det första i Sverge, det yppersta för det utvalda sällskap af den stora verlden, som där endast umgås och til umgänge blir antaget, det anständigaste i anseende til den jämna hushållning som där föres, äfven bör anses för det yppersta i anseende til grefve Fersens och dess grefvinnas personella tankesätt och lefnadssätt. Utlänningar, ofta mera rättvise än vi, gifva grefve Fersen det värde han så mycket förtjenar, och torde i ett annat land eller andra tider dess uplysta kunskaper, nit och mogna vett mera allmän nytta beredt och dragits mera förmån utaf. Men det är store mäns öde at af de smärre förföljas och sättas utur stånd at nytja sina gagnande egenskaper.

Jag återreste til Medevi, mera upfyld af alla dessa känslor än jag nu kan beskrifva dem, men tilräckeligt at aldrig glömma hvad jag gref Fersen och rättvisan är skyldig.

Om aftonen vid min återkomst lät riksrådet Carl Scheffer sammankalla hela brunssällskapet och upläste ett project, han i samråd med de där varande seraphimerriddare och commendeurer af svärds- och nordstjerneorden gjort om lazarettets förbättring jämte åtskilliga andra inrättningar för de fattige, uppå hvilket alt han begärte brunssällskapets bifall, då sedan hela denna act skulle renskrifvas och

sändas til Hans Kongl. Maj:t, at därå begära dess auctorisation. Brunssällskapet samtyckte genast, de vackra damerna och de unga cavaliererne applauderade vid hvarje ord, som hade de åhört en intagande tragedie, de lycklige spelare tyckte at penningar aldrig tryta; några i en vrå calculerande personer funno, at förslaget var för stort tiltaget och ej kunde lyckas, men ville icke opponera sig emot förslager, som åtminstone klinga väl, om de icke något uträtta, samtyckte således med de öfrige; hog at undertekna en piece, som skulle blifva så allmän och tör hända genom riksrådet Scheffers correspondance kringspridas ikring hela Europa, förmådde somlige, ty egenkärleken är ofta kraftigare än menniskokärleken. Alla tackade riksrådet Scheffer, som gifvit hvar och en ett tilfälle at få lysa; och är man riksrådet Carl Scheffer den billiga erkänsla skyldig, at han med ifver och nit vill det allmänna och enskilda bästa; ingen är mera nitisk än han vid sådana tilfällen, och hade han uträttat större saker och beredt sig mera kärlek, om han med mera stadga öfverlagt och utfört sina planer, härigenom undvikit ofta repeterade ridiculer och at hafva användt verktyg, som hvarken göra honom eller dess urskilning heder.

Den 24 Juli, Måndag. Det började nu blifva tid at påtänka, det min permissionstid snart hade ända, och at jag borde påskynda min utresa. Jag tog ett ömt farväl af min äldste bror, önskade honom alt godt och at han må continuera på lyckans väg, som han börjat, men endast undfly utgifter och onödiga depenser. Jag tog sedan afsked af alla våra vackra grefvinnor, tackade dem för alt det nöje och det missnöje de mig beredt, önskade dem en beständig ungdom i sina begär och deras upfyllande, då den börjar uphöra uti deras lefnad. Jag tog äfven afsked af åtskilliga mina vänner, som upriktigt voro, som ock andre som sade sig vara det. De förre skola af mig aldrig glömmas, de senare lära vara mest belåtne at glömmas.

Jag åt middag hos riksrådet Ehrencrona på Motala. Han var hofmarskalk, då jag blef kammarherre vid kronprinsens hof. Han blef den tiden hatad för sin hushållning, och då han aflemnade til nöjens betalande hopsparde tunnor guld af sina under händer hafvande medel, blef han dock med ridiculer öfverhopad. Han blef riksråd och feck purpurn, för at man ville mista honom som hofmarskalk. och blef satt på rådstolen, för at några unga damer och elegante cavalierer funno at han ej paraderade uti ett förmak. Vi voro dock under denna tid så mycket vänner. som våra olika partitankesätt kunde medgifva, jag hade nu den satisfaction, at han tilstod at under hela denna sin förföljelsetid vid hofvet, och då jag så mycken faveur egde, han aldrig af mig det ringaste hade at beklaga sig, eller en enda misstanke i hans sinne på min räkning uprunnit.

Den gamle och af mig alltid vördade riksmarskalken grefve Liewen var äfven på denna middagsmåltid; hans åttatio år lära neka mig den glädjen at ännu få omfamna honom; jag bibehåller dock alltid i lika tacksamt minne all den vänskap och förtroende han mig visat både innan och efter dess ankomst til hofvet, hvarest hans dagar af otacksamheten mera blifvit tryckande, än hans långliga förtjenster både emot riket och hofvet äskat. Huru många gånger har icke han för mig yppat och beklagat sitt tilstånd, at efter 70 års tjenstetid, på grafvens brädd och med så mycken reputation dock af nödtorft nödgas utstå så ledsamma och föga hedrande scener, som honom dageligen beredas af ungdomen och otacksamheten. Född utan rikedomar, hatare af egennytta och den största hushållare för rikets cassor, var han sjelf fattig och egde ingen annan inkomst än sina löningar. Med hvad ömhet han skildes vid mig, bör jag knapt antekna. »Jag är nu inemot 80 år», sade han, »jag är van at förlora vänner, jag har inga många, som mera återstå mig, men jag förlorar i dig en upriktig och tacksam vän. Om Gud ger dig 80 år, så önska dig at ej känna, hvad mitt hjerta i denna stund känner; den känslan är för mycket smärtande.» Den åldrige

gubben fälde tårar som ett barn, och mitt hjerta var icke känslolöst.

Jag hade anmodat baron Barnekov, som ämnade sig göra en resa til Skåne, at göra mig sällskap, vi reste tilsammans, och han är vitne, hurudane mint tankesätt och mitt sinne vid alla dessa tilfällen voro. Vår resa var ej längre ställd än til Vadstena, den gick fort och vi framkommo så tidigt, at vi hunno bese alt hvad denna i munketiderna märkvärdiga stad kunde framvisa. Vi voro förundrade at se, huru uti dessa tider, som af oss kallas barbariska, präktiga byggnader med god smak blifvit upförde, då uti våra uplyste och granna tider knapt en socknekyrka kan byggas, då fattigdomen nekar smaken at synas. Den stora klosterkyrkan är en af de vackraste i Sverge och bevisar, huru folkrik denna stad varit, och hvilket den ännu genom sitt fördelaktiga läge borde vara och icke är. Kyrkan förfaller, de få monumenter, som där finnas, vanvårdas, det protestantiska nitet tror sig synda, om det bevarar catholska minnesmärken. St. Britas capell visas, men hennes rum nytjas til några fabriqueshustrurs matbod. Alla reliqvier, ehuru mindre aktning värda, än vidskepelsen i andra länder påbjuder, borde dock vårdas med mera omsorg. Man är förundrad at i denna stad finna ett af de präktigaste slott, som med något underhåll ännu kunde bebos. Detta slott är inredt til spanmålsmagaziner och kronobränneriet där inrättadt, slottsgrafvarne fulla af mäsk och drank, källarne upfylda af osåldt och obegärligt kronobränvin, som til 100,000 kannors mängd är kronan en onyttig skatt, och visar huru bedröfveliga skattkammare bränvinskällare äro för ett rike. Man kan icke til fyllest förundra sig öfver våra principer i Sverge, och huru litet vi vilja likna andra nationer uti stora inrättningar, då vi hvarje ögnablick fika at likna dem uti deras öfverflöd, yppighet och fåfänga. Då man efterfrågar det i Vadstena så mycket omtalte krigsmanshuset, där man väntade sig se för fäderneslandet förlamade och sårade krigsmän vårdas, finner man deras rum stå öde och tomma, någon enda gå ikring

gatorna snarare som tiggare än soldater; man hör en kammererare säga, at inkomsterna äro otilräckelige til soldaters underhåll på stället, at man därföre ger någre rdr til dem, som kunna hinna få denna gratification, och få de sedan uppehålla sig hvar de kunna. Detta säges, då man vet, huru stora inkomster detta krigsmanshus i räntor eger, och huru det i förra tider varit administreradt, och huru mycket folk då därstädes njutit underhåll, huru dageliga procenter af alla löner dit inflyta, och då man ser denne kammererare bebo ett det präktigaste hus, tilräckeligt för ett helt hof, med en stor och angenäm trädgård, anlagde och underhållne för dessa summor; här kunde åtminstone finnas rum för ett stort antal af de förlamade och olycklige soldater, som nu utan hem eller tak öfver sin sårade kropp söka sin tilflykt med tiggarestafven til andres medlidande.

En lika bedröfvelig syn mötte mig. En gammal baron Leijonhufvud, en 60 års man, af ett förnämt utseende, med ett grått skägg, satt på en liksten på kyrkogården, tyst och bedröfvad. Han har uti några och 20 år dageligen på samma sätt förnött sin tid. En häftig kärlek och nästan lika så häftigt högmod förvirrade dess sinnen, och midt ifrån den stora verlden, där han spelte en behagelig role, där han var älskad och ansedd, blir han flyttad hit at förvaras, öfvergifven af sin slägt och af alla sina vänner. Denna enslighet har återfört honom til sitt förra begrepp. Utan begär at återträda i verlden, utan hog at med någon förnya bekantskap, eller tala om sitt öde eller förra tider, har vanan at sitta inom ohyggeliga murar, förnöta sin dag på en kyrkogård, bebo ett trångt rum, äta ensam, tala med ingen, blifvit honom ett nödvändigt lefnadssätt. Jag hälsade på honom, som med mycken höflighet svarade, utan hog at fullfölja något samtal. Jag frågade om dess tilstånd. Han svarade, at den är lycklig som är nöjd. Jag frågade, om dess vänner och slägt se honom. Han sade: »Vid mina år och mitt tidsfördrif behöfver man icke falla sina vänner besvärlig eller ihogkomma sin slägt». Jag lemnade honom och kom i hog, ehuru besynnerliga spel ödet och lyckan

med oss dödelige förer, huru liten orsak kan ostäda vårt begrepp, göra vildsinnad den ömsintaste, göra svagtänkt den skarpsyntaste och föra til de ymkeligaste företaganden den klokaste på jorden. Hvad är icke menskliga begreppet tillika för en ypperlig och tillika bräckelig gåfva.

Vadstena gaf oss ej mera ämnen at bese. Vi voro endast förundrade at se, huru industrien tyckes i Sverge aldrig kunna vinna fortkomst, och huru liten omvårdnad man gifver sig at vinna den. En kammarduks- och linnefabrique var inrättad. Arbetarne beklagade sig at de svulto, och fabriquesidkaren, at han ej feck sälja sina varor, och det uti en den härligaste province af riket, där födan är för det billigaste pris, och där denna stads belägenhet utmed sjön Vettern borde kunna bereda både afsättning och en mera lönande handel. Denna fabriques arbeten voro tämmeligen goda, och om arbetet med mera systeme drefs, torde utgången vara förmånligare.

Min fransyske kammartjenare sökte sig reliqvier uti S:t Britas kista, som nyligen ifrån kyrkogården och kyrkiovaktaren torde blifvit ditlagde, tyckte sig hafva gjort ett ypperligt fynd och nu kunna synda på nåd, sedan han egde en så helig egendom. Min svenske hittade en gammal silfverpenning uti en graf och trodde sig hafva funnit en skatt och det vidskepelsen kallar jordagods; han ville nytja slagruta, och då den ene tilbad S:t Brita, hade den andre säkert tilbudit den onde endast för at vinna skatten. Jag hade svårigheter at få dem at fortsätta resan och hade säkert mera förundrat mig, om jag ej så nyligen och af de mest uplyste och philosophiske personer sett, at S:t Britas portrait och reliqvier varit en så kär sak at på en långt ypperligare resa medföra.

Den 26 Juli, Onsdag. Om morgonen bittida reste vi ifrån Vadstena och hade utsett vårt nattqvarter i Jönköping. Vi reste igenom den vackra och vanvårdade Ombergs djurgård, som utgör en af Sverges härligheter. Vi suckade öfver vår vän, öfverjägmästaren baron Axel Oxen-

stierna, som så liten vård gifver åt det minst besvärliga och mest nöjsamma ämbete inom riket, det at hafva tilsynen öfver de vackra kungsparker och gehäg, som under dess direction höra. Den minsta grefve i Tyskland skulle tro sig vanhedrad, om hans parker och djurgårdar voro så oröjda, stängslen så nedfallna, skogen så blottstäld, djuren så ofredade och skyttarne så okunnoge.

Vi öfvergåfvo det vackra Östergöthland med Ombergs djurgården och tågade i en varm sand til det kala, ofruktsamma och bergiga Småland. Vi reste igenom Grenna stad, som med mycken orätt bär ett sådant namn; man kan icke tro at en stad kan vara utan gator och tomter utan hus.

Vi sågo en väl häfdad landtegendom Vestanå uti den vid riksdagar med elakt rykte så ryktbare öfversten Gyllensvans händer; den, som illa skötte fäderneslandet, sköter nu väl sin egen jord, ty han ansåg icke fäderneslandet såsom sitt. Gyllensvan besitter nu de gods, som tilhörde den i förra seculo så ryktbare riksdrotsen gref Pehr Brahe, en af den tidens rikaste herrar i Sverge, som aldrig lärer trott at dess gods skulle komma til en sådan efterträdare.

Vi kommo i god tid til Jönköping. Vi funno denna stad tom, herrskaperna på sina landtgårdar, och borgarne syslosatte at berga sitt hö. Vi sågo hofrättshuset utan tak, och funno ingen jus talionis billigare tillämpad. Hofrätten, som tagit tak undan så många, var nu sjelf husvill. Vi reste at taga afsked af landshöfdingen i lähnet öfverkammarherren baron Fredric Hamilton, som var på sitt boställe utom staden. Jag väntade mig at få taga afsked af en utaf mina gamla hofbekante ty man bör icke säga hofvänner. Han hade gått på jagt hos en sin granne, öfversten von Vicken, som jag icke hade någon lust at se. Vi återreste til Jönköping, och med en elak soupé lade vi oss trötte för at morgondagen bittida utresa.

Den 27 Juli, Torsdag. Vi tråkade oss genom den småländska sanden, såsom genom öknen Zara. Vi voro

dock skyldige at lemna baron Hamilton det beröm, at han vägarne i sitt län med mycken omsorg låtit laga, vi funno dem drägelige emot hvad de förr varit. I vårt land har beständigt varit en täflan emellan nye landshöfdingar och nye öfverstar, de förre at börja med at laga vägar, de senare med at begära ändring uti uniformerna och raffinera på en grenadiersmössa eller mousquetterem.

Vi souperade på Toftaholm hos den välmående och lycklige grefve Gustaf Bonde. Egare af vackra, välbygda och indrägtiga egendomar, utan sysla, besvär och ansvar, född af den yppersta slägt, med god hälsa och nöjdt sinne, gift med en vacker hustru, som kan vara artig utan at låna sina infällen af Stockholms sladder, långt ifrån hof, kännare af sin frihet och ansedd uti sin landsort, kan man kalla gref Bonde lycklig. Den unge hofmannen säger at han icke är artig, gunstlingen at han försummar sin upvaktning, lättingen at landtmannen måste ledas, och de granna damerna, at hans stackars hustru måste dö af mjältsjuka, just då han mår väl, upfostrar vackra barn, och hans artiga hustru skrattar åt deras dårskap, utan at til den vilja vara vitne.

Vi togo vårt nattqvarter i Ljungby och hade til sällskap en jude, som förde contrebande til Stockholm, några danske matroser, som skulle föra ett svenskt skepp ifrån Stockholm, som var köpt för dansk räkning, och en förlamad soldat, som några mil ifrån krigsmanshuset tiggde sin föda och underhölt lifvet med at sälja visor och gråta öfver sitt tilstånd.

Den 28 Juli, Fredag, fortsatte vi vår resa genom Småland, vi hunno ändteligen til den skånska gränsen, där de lummoge bokarne, den gröna jorden, de stora byarne, de tätt utmed hvarannan bygda kyrkorna, där ett snygt, muntert och välmående folk sade oss, at vi hade öfvergifvit Småland. Vi kommo genom Gynge härad och togo vårt nattqvarter vid Östra Ljungby. Hvad känslor af glädje man eger, då man får se det härliga Skåne, kan icke den

vältaligaste beskrifva, och hvad nöje denna känsla medföljer at veta, det ett sådant land tilhör den, som tillika är herre öfver Herjedalen, känner endast den, som sätter sin ära uti at älska sitt fädernesland. När ögat kastar sig ikring de fruktbärande åkerfälten, de folkrika egendomarne, den prydande skogen, de gräsrika ängarne, så intager ett tilfredställande högmod sinnet. Vi äro icke mera vanlottade än andre folkslag, säga vi; naturen har gifvit oss sina ädla skatter, den fägring som en fruktbärande jord visar; vi behöfva icke gifva ett tvunget beröm til de vilda granskogarne, de mosslupna ängarne och istäckta gråbergen i Sverge; vi ega det härliga Skåne; många länder kunna med det liknas, få vinna företrädet. En så förtjusande känsla intog mitt sinne, at jag sörjde at öfvergifva Sverge, och jag gjorde hemliga önskningar, at i fall min lott skulle blifva at til min fädernesjord återkomma, at jag då måtte i en vrå af det vackra och intagande Skåne få sluta mina bortglömda dagar. Jag tackade tusende gånger den käre skåningen baron Barnekov, som öfvertalt mig at taga denna vägen til Helsingborg.

Den 29 Juli, Lördag. Vi fortsatte vår resa och voro vid hvarje steg hänryckte af den förtjusning den vackra naturen ingifver. Vi åto middag på det vackra Skillinge hos öfverstelieutenanten vid södra skånska cavalleriet Horn och dess friherrinna Bennet. Horn, som i arf tagit detta stora gods efter den gamle landshöfdingen Hyltéen, har sökt at fullfölja en del af de stora och tiltagsne planer, som den förre rike egaren gifvit, och at åt rikare efterträdare lemna, hvad han icke kan fullfölja. Han har dock redan bygt ett vackert stenhus, som efter bätre ritningar säkerligen blifvit vackrare; det är dock ett rymligt, beqvämt och väl bygdt hus, där den yppersta utsigt förnöjer ögat. En väl anlagd och underhållen trädgård förnöjer smaken. Vackra parker efter den engelska methoden gifva oändeliga promenader, alla utsigter äro väl i akt tagna, men då man jämte alt detta ser den plan baron Hyltéen egt, så är

man bedröfvad at han ej egt lifstiden at utföra den samma. Skillinge hade då blifvit ett äfven så präktigt gods, som det nu är vackert, så mycket at skryta med, som det nu är at vara nöjd med, och tör hända så mycket til egarens tunga och främmandes förundran, som det nu är til egarens nöje och de främmandes fägnad. En gränseprovins som Skåne med så rik adel kunde dock tåla några sådana gods, som kunna gifva någon tanke om vår förmögenhet.

Vi reste sedan genom Engelholms stad, hvilken lika som flere Sverges städer genom sin belägenhet kunde föra en olika handel och ega en olika förmögenhet, om icke lurendrägerier och landtbruk borttogo stadsboens tid och utgjorde dess handelsgren. En esquadron husarer låg där uti ståndquarter, en äfven så vacker som kostsam trouppe; för husarernes statssumma kunde konungen underhålla tre invalideregementer; den fattige soldaten, som de unge officerare afskeda, för at han är för gammal, för at han har länge tjent och tör hända blifvit sårad i rikets tjenst, kunde njuta underhåll, och de gamle officerare, som måste ge rum åt de unge pager, kunde få sitt bröd til sin dödsstund. Desse regementer kunde ligga i garnizonerne och gjorde mera heder åt riket och de principer som där råda, än några väl beridne husarer, ehuru de commenderas af officerare med blå och gula band. Vi råkade i Engelholm generalen gref Saltza, som kom ifrån Ramlösa, där vatnet torde hafva curerat honom för något podager, men ej aftvättat den ridicule, han sig sista riksdag uti sitt landtmarskalksämbete gaf. Jag hade icke sett honom sedan den tiden; jag fant honom uti en ful kammare utmed en ännu fulare fru, Ridderstam, som i flere år egt det ledsamma nöjet at ega hans tröga kärlek, den skam at blifva misstrodd af egennytta därtil ledas och den egna harmen at veta, det denna egennytta på alla sätt blef illa betald. Jag frågade huru dess brunscur honom bekommit; han ville tala om politique, om kungens resa, om allmänna saker. Jag, som ej en vacker sommardag ville hafva ledsamt, afbröt conversationen, önskade honom god hälsa, mycket

nöje och inga politiska besvär. — »Dem har jag haft», sade han, »men Gud vet bäst, min baron, huru jag arbetade emot den sista nåden som mig updrogs; utan så stränga befallningar och så mycken erkänsla å min sida hade jag aldrig gifvit mig ut på detta djup.» — Jag svarade, at jag kände alla dessa saker, at jag vore glad, vi nu kunde tala om andra ämnen, at jag beklagar hvar och en, som skall framställas för hela Europas ögon emot sin vilja, at jag för min del bad Gud bevara mig från så lysande förtroenden, men om jag skulle sättas uti den cas, så tror jag at min första tanke vore fästad på framtidens omdöme. Vi skildes åt, jag önskade at aldrig se någon riksdag och minst någon sådan landtmarskalk. Han geck i sin trånga kammare och fägnade sin sköna med sitt stora kors af svärdsorden, dess fadderstekn med stora juveler och dess grefvebref och någon åsamkad gäld såsom den belöning han hade för sina besvär.

Vi hunno om aftonen til Helsingborg, gingo strax til skepsbryggan och gladde oss åt det i alla länder sällsynta spectacle, som Sundet gifver åt dem som bo vid dess stränder.

Den 30 Juli, Söndag. Om morgonen reste vi til Ramlösa brunn, där den snälle läkaren archiatern Rosenblad talade om de stora curer denna brunn gjort. Den första reflexion är, at brunsgästerne måtte vara mycket otacksamme, eller hushållningen ganska felaktig, efter brunshuset ramlar, brunsgästerne bo i torparekojor, källan knappast är bevarad och vägen til brunnen svår. Vi blefvo så mycket mera häröfver förtretade, då vi fingo höra, at grunden var kronans, at medel til byggnader voro samlade och dock tilståndet lika. Den rika skånska adeln, som dit alla år samlas, har icke en gång egna rum at bebo, tvänne de rikaste adelsmän, baronerna Gyllenkrook och Stiernblad, ega hvar sin hälft uti en bondstuga. Om aftonen var bal; ifrån Helsingöhr och äfven ifrån Köpenhamn, ifrån ryska, danska och engelska flottorna kommo officerare och från de första

ställen den yppersta adel och ståndspersoner; man kunde icke bjuda dem ett rum at ingå uti, de måste medföra sin middag och äta den i skogsbackarne. Så liten var industrien, at där ej fans en kock, som kunde laga mat åt resande. Balen öpnas, några trumpetare af husarerne i full uniform utgjorde orchestern, de främmande talade knapt någon til, och balen slöts nästan på samma gång som den började. Ramlösa är dock ämnadt af naturen at bli Sverges Spaa och kunde det med liten kostnad.

Den 31 Juli, Måndag. Jag vaknade vid solens upgång af några canonskott. Jag skyndade at påkläda mig och gå ned til strandbatteriet. En vacker morgon, klar luft, lagom värme förnöjde genast min känsla, men huru blef jag icke intagen, då ett det präktigaste spectacle, som kan visas, syntes för mina ögon. Den ryska flottan hade gjort sig segelklar, en lika god vind gynnade den danska och de engelska fregatterna med alla de handelsfartyg, som under denna convoj skulle utlöpa. 13 ryska rangskepp med sitt avantgarde, sina fregatter utseglade utur Sundet uppå tvänne colonner. En lagom vind gjorde, at alla segel nytjades. Krigsskeppen med all sin militairiske musique och pompe tågade långsamt genom det stilla vatnet. De saluterade både Helsingborg och Kroneborg, som ifrån sina batterier svarade. Dessa olika skott repeterade af echot, röken som stundom skymde skeppen, stundom sakta upstod och skingrades med molnen, flaggorna som blåste, folket som ropade, tusendetals med små båtar med åskådare, som kring de stora skeppen rörde sig, de engelska fregatterna med sin vackra tackling och snälla segling, som kringsamlade sig alla sina handelsskepp, de danska skeppen, som närmare danska vallen började synas, alt gjorde det präktigaste spectacle, som någon kan föreställa sig, och som på få ställen i verlden lärer kunna synas och göra den verkan som nu ifrån Helsingborgsbryggan. En sorgelig reflexion föll mig vid detta tilfälle i sinnet, at se en rysk så talrik flotta inom Sundet och under

svenska kusten, då Ryssland för 50 år sedan ej egde 10 skepp, då Sverge var sjömagt, och nu Sverge icke kunde til sina convojer och sin representation utan största omkostnad utsända trenne skepp. Jag såg äfven ett förnyadt vedermäle af vårt sätt at visa oss. Vid Helsingborgs brygga stå några rostiga jerncanoner, med hvilka svaras på den salut bägge rikena af förbigående skepp gifvas. Bägge rikena anse saluten gifvas för sig, och täflan är emellan bägge rikenas artilleriesoldater, hvem som först kan hinna sätta luntan på canonen til svarets gifvande. Då flottorna passerade Sundet, saluterade de; ifrån vårt batterie skulle svaras; en gammal utsupen artillerieconstapel skyndade til bryggan, affyrade canonerna, men uti ingen var mera än half laddning, så at röken kunde synas, men aldrig någon smäll höras. Jag frågade, om ej full laddning bestås, man svarade mig jo. Men artillerieofficeraren skall vinna, underofficeraren skall vinna och äfven constapeln, at laddningen därigenom kan bli half. I samma ögnablick som vår högfärd tilägnade sig saluten, i samma ögnablick tog egennyttan ut sin rätt, fattigdomen visade sitt välde och efterlåtenheten sin svaghet. Den ryska flottan, utsänd at beskydda handeln, som en påföljd af sjöconventionen emellan de nordiska magterna, skall både skryta uti Nordsjön, Spanska sjön och Medelhafvet.

Jag skickade til consulen Gloerfelt för at underrätta mig, om jag med något skepp kunde gå til Lübeck, då jag därigenom vunnit mycket uti min resa och mina utgifter. Han svarade at inga skepp nu i Sundet voro färdiga at dit gå, rådde mig at resa til Köpenhamn och taga en postjakt. Jag fant at alt detta skulle borttaga min tid och tör hända öka mina depenser, tog därföre det parti at genast om eftermiddagen gå til Ystad i tanke at med postjakten genast afsegla til Stralsund. Majoren Stiernheim, som fattat det beslut at roa sig i Frankrike och där söka tjenst, träffade mig i Helsingborg, vi gjorde sällskap at åtminstone til Hamburg blifva hvarannan följaktige, och

jag feck det nöje at återfå en resecamerat, med hvilken jag år 1774 gjort en resa til Ryssland och norr om genom Torneå til Stockholm tilbakars. Vi togo bägge farväl af den vackra delen af Skåne, våra vänner vi där lemnade, och jag i synnerhet af min förra resecamerat baron Barnekov, och vi tågade genom sand och ledsamma städer, tils vi om morgonen kommo til Ystad.

Tillägg.

Memoirer öfver en med Kronprinsen Gustaf åren 1770—71 företagen resa.

Det har varit en tid i Europa, på hvilken konungar och furstar på ett orientaliskt sätt varit afskilde ifrån sine undersåtare och ännu mera ifrån främmande. Påföljderna bevisade den tidens sällhet. Regenterna lefde i okunnoghet om hvad inom deras länder tildrog sig, läto gunstlingar och ministrar styra landet, och undersåtarena suckade oftast öfver den spiras tyngd, som icke låg i regentens hand mera än til utseendet. Om regenterne visade sig för nation, var det oftast at få tilfällen visa en ståt som köptes med nations suckar, eller ock för at vid tilfällen kufva den samma, som är så mycket lättare kufvad, som fördomar och den skilnad födseln satt emellan konungen och undersåtaren därtil kraftigast bidrager.

Om denna regenternas okunnoghet om hvad sig inom eget land tildrog var stor, så var den ändå icke mindre om det som i andra länder tildrog sig. Man trodde at verlden slutades vid sin egen gräns och at en annan måne lyste öfver Dresden än öfver Merseburg. Om regenten nånsin reste ur sitt land, så var det i spetsen för sin armée, för at ödelägga en granne eller ett land, han då för första gången feck kunskap om. Härvid tåla undantag; naturen har gifvit ljus och kunskaper, mörker och okunnoghet ymsom, men det torde vara en bedröfvelig sanning at de senare mästa delen ägt öfverhanden. Detta tidehvarf har börjat nå sitt slut, nyfikenheten ock ombytelighet, denna naturens sällhet, har äfven fått verka på regenternes sinnen, okunnogheten har minskats, bommarne för menskliga fördomarne brutits, och den sanningens verkan fått sin ut-

öfning, som påstår at ljus och kunskaper för en regent äro äfven så nödvändiga, som lagarne han styr efter och magten han äger. Ifrån detta seculi början kan man således räkna den epoque, at konungarne börjat at vilja se andra länders förmåner och besvär, för at efter dessa kunna afpassa sina omtankar til eget lands välgång. Den tankan at all ting var bäst inom egen gräns började försvinna, och man såg at kärlek til fäderneslandet ej låg förvarad i en blott blindhet för eget lands tilstånd och inbillade förmåner. Czar Petter var den som bröt isen, man torde kunna säga at i hans resor var ännu qvar något af den förflutna tidens råhet: han hade tör hända både kunnat få flotta utan at vara timmerman i Saardam, ock armée utan at börja med at vara trumslagare.

Men regenters seder formera nations, deras smak blir nations smak, deras uplysning nations ljus; ock således måste czar Petter resa både som kejsare och undersåte, som general och som soldat, som amiral och som matros, at förvärfva sig stora idéer och detailler, med ett ord at tilskapa sin nation ifrån barbarer til ett höfsadt och nyttigt folk. Krig i Europa har sedermera hindrat de fleste regenter at följa dessa efterdömmen ock lämnat til vår samtid dessa lyckliga händelser.

Konungen af Preussen, konungarne af Danmark ock kejsaren hafva som regerande herrar lemnat sina land för at nu inom några år bese andre länder at därigenom lära känna både sina och andres. Konungen af Preussen har rest inom Tyskland som segerherre och som hjelte, hans namn, hans philosophie ock hans gerningar ha gjort honom känd förut både inom ock utom dess gränsor. Kejsaren, som tyckes vilja likna konungen af Preussen, har igenom sitt förstånd, sina aflagda etiquetter, sin lust för militairen, sina insigter i vetenskaper och sin stränga incognito gjort sig ansedd i de länder han sett, ock detta ryktet utbredt sig öfver hela Europa. Konungen af Danmark, som sett flera länder än någon af de bägge förre, har fått mera ärebetygelser men mindre aktning, mera feter ock mindre

rykte hos både de uplyste och förblindade; han har utgifvit de största penningesummor, mest utfört mynt ur sitt land på undersåtares bekostnad och minst hemfört möjligheter at göra dem lyckliga. Bland de prinsar som rest, som dragit nytta af sina resor, som upodlat därigenom sina kunskaper ock sitt förstånd, bör räknas arfprinsen af Brunschwig: han som så ung förtjänt at kallas hjelte ock med så mycken modestie mottagit sitt beröm.

Bland de hinder, som legat regenter i vägen at se andra länder, bör bland de förnämsta räknas den stränga etiquette, som prinsar emellan i akttages i den tankan at man genom den bibehåller länders värdighet. Oändeliga utgifter, besvär för den resande regenten, en nästan physisk omöjlighet at få lära känna det land, dit resan ställdes, efter som höghet, ståt och medfölje borttog all tiden ock erfordrade med rätta all tid, som til underrättelser borde användas, orsakade at prinsar nödgades lefva hemma inom sina egna murar och ej genom egna ögon få se andra fläckar af jordklotet. At afskudda detta besvär upfans den strängaste incognito, som fordrar at den resande prinsen aflägger all sin egen höghet, sina förmåner, sina rättigheter, sätter sig i enskildes tilstånd och lefnadssätt, och det fordrade tid, innan högmod och vanor kunnat aflägga de förra för at mottaga det senare; vi böra tör hända tacka nyfikenhet och ombytlighet mera än philosophien för denna stora föresats och de däraf härflutna händelser.

Men alla dessa digressioner tyckas föra mig utom mitt ämne. Men jag har trott dem vara nödvändiga för mina reflexioner framdeles i dessa memoirer. Jag skyndar mig därföre at omtala, hvad orsaker och driffjädrar voro til de Kongl. svenska prinsarnes utrikes resa, för at sedan kunna beskrifva sjelfva resan; hvilket jag med så mycket mera noggranhet och sanning kan göra som jag til denna resas berédning och på den samma varit närvarande och vitne.

Vid 1769 års riksdag, då det rådande partiet med hofvet voro nära förenade, betalte dess gäld och sökte förskaffa alla apparenteliga nöjen och förmåner, för at för sig

kunna behålla de reela, samtycktes denna resa och genom en kedja af många orsaker; man måste härvid räkna Hans Kongl. Höghet Prins Carl såsom hufvudorsaken.

Denne prins såsom utaf en svag complexion hade dagliga krämpor; i synnerhet plågades han utaf en svullnad i testiclerne, hvilken troddes härröra utaf en svaghet i nerfsystemen, andre trodde den upkomma af mycket återhåll, retade begär och en tvungen kyskhet, andre genom några veneriska vätskor, som i blodet genom födsel, ammor eller egen oförsigtighet kunna blifvit förskaffade. Dagligen consulterades de snabbaste ock skickeligaste medici, som sågo prinsens tilstånd förvärras och änskönt alla deras remedier ej förbätradt. De kommo öfverens at tilstyrka Deras Maj:ter at hos riksens församlade ständer låta anmäla prinsens tilstånd och begära, at han kunde få göra en resa at nytja de varma baden. Til detta skäl förenades ett, som för allmänheten var mera obekant, men tör hända af äfven så mycken vigt, ock som i synnerhet brydde Deras Maj:ter, kronprinsen och dem som ägde deras förtroende. Bägge prinsarne, prins Carl och prins Fredric, som i somt undfått en sträng ock i annat en eftergifven upfostran, hade i synnerhet i alt hvad som kan nämnas under namn af kärleksäfventyr blifvit ganska strängt hållne. De hade ej fått njuta några af de nöjen, som i lifvets vår göra lifvet så sällt och behagligit. En sträng upsigt, en ständig närvaro under öfverhetens ögon, en svag complexion, som endast förmådde önska, men ej egde styrka nog at bryta sig igenom hinder för at nå sitt ändamål, gaf dem ständiga begär och inga tilfällen at upfylla de samma. Men naturen krafde sin rätt, och böjelserna tiga icke vid denna ålder. Vid ett lysande hof, där de vackraste af könet voro som hoffröknar, och de öfriga dagligen närvarande til sällskap och upvaktning, så nödgades dessa prinsar upfylla genom en platonisk kärlek, hvad deras oskuld och ungdom ännu icke kände och icke visste vara otacksamma dygder vid håfvet. De blefvo således kära i hvar sin af drotningens hoffröknar, prins Carl i fröken Brita Horn och prins Fredric i fröken Ulrica

Eleonora von Fersen. Bägge vackra, den förra behaglig, den senare skön; bägge artiga, af de största slägter, unga, oskyldiga, lätt öfvertalte, och hvad fröken-hjerta kan vara tyst, då en ung prins låfvar och älskar! Kärleken och egenkärleken röras bägge. Prinsarnes kärlek räckte oafbrutet i flere år, ett dagligit umgänge befästade den samma; prins Fredric såsom mera häftig, ostadig och frisk sökte oftare andra nöjen, så at kärleken ej så mycket brydde honom. Prins Carl däremot med ett blödigare hjerta, mera stadga i vänskap, mindre frisk constitution, som nödgade honom söka nöjen med få personer ock däribland fröken Brita Horn, närde sin kärlek och mjältsjuka, och då man lägger det därtil, at han ej stod lika väl i öfverhetens sinne som sina öfriga syskon, så var det en nödvändighet at söka ömhet och vänskap hos andre. Bägge prinsarne, okunnoge hvad kärlek vill säga, gingo för långt ock låfvade hemligen giftermål åt sina fröknar: intet at därföre njuta i förtid några faveurer — de voro för käre at begära och för otiltagsne at taga —, men endast i den tankan at lefva beständigt lyckligt med dem man lefvat några år som främmande lycklig med. Ty sådan är kärleken.

Bägge unga fröknarna voro icke missnöjda med en hastig lycka; at bli prinsessa är något smickrande i synnerhet i slägter som äro utmärkte för at vilja ega välde och magt. Omkring prinsarne ock dem som egde deras förtroende funnos folk, som med låg smickran befästade deras idéer och låfvade möjlighet. Fröken Horns slägt begärde icke bätre än en sådan alliance; såsom af ett motparti mot hofvet önskade de intet högre än at få ett insteg i konungahuset ock låfvade hela sitt partis medarbetande. När man är kär, är man oftast blind, ock prinsarne, som trodde alla så upriktige som de voro, trodde ingen kunna bedraga. Prins Carl, som i synnerhet dref denna hemliga giftermålsnegociation, såg icke at ett afundsjukt ock söndradt folk aldrig kunde ingå i de tankar at vilja låta particuliera familier få insteg i konungafamilien. Det var äfven för mycket mot all sund politique i Sverige at det kunnat lyckas, men

prinsarne fortforo i sina beslut, och besluten började snart at hemligen omtalas. Öfverheten drog til slut misstankar til hela kärleken. Enkedrotningen, som var för högmodig at se sina barn giftas i enskilda hus, sörjde mest öfver dessa beslut. Deras sinnen oroades och bryddes: man föreslog tusende utvägar: at hemligen bortgifta hoffröknarne, at tilsäga föräldrarna, at kärleken såsom farlig borde uphöra, m. m. För fröken Fersen verkade det och hon förlofvades med en capitaine af dragonerne baron von Höpken til prins Fredrics stora, men snart öfvergångna sorg. Prins Carl var mera beständig, det var svårare at öfvertala fröken Horn, hon begärde ej at behaga någon annan än prinsen; hans beslut var beständigt, och hennes far tycktes icke deltaga i öfverhetens vilja. När därföre medici consultation var slutad och resan til de varma baden projecterad, så tog öfverheten detta som det gladaste tilfälle at med det samma härigenom afbryta en kärlek, som gjorde prinsen mindre lycklig, men konungafamilien ock nationen tusende omsorger. Förslaget til resan communicerades med prinsen, som icke visste de hemliga motiver; han samtyckte, och den minuten afbröt hela hans kärlek.

Alla dessa öfverläggningar, lika som alla andra den tidens politiska idéer, nödgades håfvet communicera med kronprinsen, både at emottaga dess råd, som ock öfvertala honom at lägga handen vid utöfningen, ty det anseende han hade i nationen fordrade det. Kronprinsen, hvars endaste passion var en brinnande åhåga för ära och anseende, som under sin upfostran af gouverneurer och sällskap nästan icke syslosatt sig med annat än andre länders kännedom, som i de tvänne sista åren ej hört talas om annat än främmande furstars resor och rykten, som med egen lust at göra sig känd trodde sig äfven icke allenast gagna fäderneslandet med sina negociationer och bekantskaper under sjelfva resan, utan ock lägga grunden genom sin uplysning och därigenom förökade kunskaper til en sällare framtid, tog detta tilfälle i akt för at äfven kunna använda det samma til sina nöjen och sin förmån. Jag var vakthaf-

vande hos honom under denna tiden och mins med förundran hans beslut och negociationer. Han communicerade strax sina tankar med kungen och drotningen. Den förre var för svag at hålla hvad han lofvade och för rädd at lofva det han ej fått lof til. Drotningen däremot, som var mera slug och eftertänksam i alt hvad som angeck dess familie lofvade honom icke positivt at vara emot dess önskan, men hade tusende hemliga betänkeligheter. Jag får härvid erindra, at alt sedan 1768 års slut, eller ifrån den tiden kronprinsen i politiquen började röra sig, så vant han nationens kärlek och högaktning, hvartil dess upförande under riksdagen i Norrköping ej litet bidrog, hvilket alt verkade en hemlig jalousie hos enkedrotningen. Den lust at styra som hon egde förqvafde hos henne alla eftertankar och förblindade henne ständigt på utvägarne och sin egen styrka. Kronprinsen, som började märka detta samt hvad ställning dess föräldrar stodo uti, i anseende til nationen, fant at han borde förena, så mycket möjeliget var, sin vördnad och lydnad för dem med sin egen heder, välfärd och anseende. Han tog därföre denna sak mera allvarsamt, än enkedrotningen väntade sig, och utverkade sig konungens positiva tilstånd at få göra demarcher. Han communicerade än vidare sina tankar med sin förtroligaste och äldste vän riksrådet gref Carl Scheffer och öfvertalade honom at ge sig råd, bli sig följaktig och hjelpa honom arbeta. Ifrån flere år hade varit ett hemligt hat och afund inom det då rådande hattpartiet emellan riksrådet Scheffer, Sinklaire och gref Axel Fersen. Orsakerna vore här för vidlyftige at uprepa. Nog af, de verkade i alla beslut, och de tycktes vid denna riksdagen hafva haft den påföljd, at efter gref Scheffer och Sinklaire voro i hofvets intimaste förtroende, så arbetade gref Axel Fersens parti mera i en aristocratisk idée, än de andre önskade. I en sådan ombytelig, ostadig och svekfull tid var ej så godt at ge sitt förtroende i sina ovänners händer, och är til denna tiden gref Fersens politique at ursäkta, i synnerhet då 24 års erfarenhet hade öfvertygat honom och hela nationen, at det

då varande hofvet icke annat imaginerat än flyktiga och omöjliga planer, fullföljt dem med ostadighet, nytjat sina fördelar utan menagement samt i olyckan alltid fallit på onyttiga utvägar at hjelpa sig därifrån, at en egen inbillad ära alltid var föremålet för alla planer och at nationens ära aldrig kom i jämförelse. Det enda fel, som partiet kunde tilmälas är at icke hålla löften, ty innan man lofvar, bör man besinna, om den man lofvar til är värd löftet eller ej, men sedan det är gifvet bör det upfyllas.

Enkedrotningen consulterade strax sina vänner öfver kronprinsens project, alla lade de svårigheter i vägen: de förnämsta voro at riket nyss utbetalt så ansenliga summor at betala hofvets gäld, at fonden ej tålte en resa för halfva konungafamilien, at det vore äfventyrligt at släppa tronföljaren utom egna gränsor, hans person vore för riket så dyrbar, at den ej borde vågas som på ett vågspel, och flere mindre betydeliga skäl. Dessa vederlade kronprinsen med oemotsägeliga motskäl: han visade at hans gäld icke var med öfverhetens inberäknad; han visade at hans resa kunde förskaffa Sverge mera än den kostade, samt at kostnaden för at vinna stora ändamål ej bör ligga i vägen; hvad dess egen person angeck, så trodde han inga större äfventyr och faror förestå sig än flere konungar och prinsar som desse åren rest.

Genom de politiska operationer, som vid denna riksdag tildrogo sig, hände at Frankriket i synnerhet blef missnöjdt med alla göromålen. Frankrike hade på god tro gått in med hofvet de heligaste förbindelser. Svenska regeringssättets ostadighet låg för hela Europas ögon, och Frankrike, som Sverges äldsta och säkraste bundsförvandt, hade förbundit sig at i denna delen förbätra vårt tilstånd och förskaffa oss en mera säll, hedrande och varaktig constitution. Stora penningesummor hitsändes at användas til detta stora ändamål, men penningarne inflöto i particuliera cassor, fransyske ministern förde en oförsigtig och oförståndig conduite, vi disputerade om en Säkerhetsact och förblefvo vid at blifva ganska osäkre både om välfärd och

constitution. Alt detta oroade Frankrike, som för sina penningar ville se Sverge i den situation at för dem kunna vara sig sjelft och Frankrike til nytta. Under denna tiden tildrog sig äfven, at cabaler vid fransyska hofvet hade satt Duc de Choiseul i osäkerhet om sin gunst och sitt välde, hvilket alt oändeligen influerade på den svenska ställningen. Man var osäker, hvad ministere och hurudan systeme med honom kunde upkomma; man hörde ifrån det landet oändeliga klagomål öfver oerhörda penningeutgifter, man skrek nästan på slöseri utur franska skattkammaren, Corsicas eröfring jämte de olagliga corruptionssummor, som til hela Europa utdeltes, både för turkiska kriget, polska och nordiska ställningarna, gaf ett allmänt missnöje och förebådade en sträng och knapp hushållssysteme. Kronprinsen trodde därföre, at man borde smida, medan järnet var varmt och medan vi ännu något kunde uträtta. Han omtalade för gref Fersen, just då det om prins Carls resa skulle afgöras, sin lust at göra samma resa; han feck til svars tusende svårigheter. Men hans största skäl, hvilket i hemlighet allegerades, var, at han utlofvade sig at för Sverge återskaffa de bristande subsidiesummor, som för pommerska kriget borde oss tilfalla; härtil lades för hofvets räkning den tankan at man borde i Frankrike uptäcka de hemliga driffjädrar och orsaker, som gjort at åtskilliga politiska försök misslyckats, både at därigenom urskulda sig och sina vänner, så ock etablera et parti, som skulle bli mera at lita på, än det som endast drefs af supponerade, aristocratiske principer. Detta senare skälet kunde enkedrotningen icke motsäga, det geck in uti hennes idéer, och det förre kunde icke cheferne af hattpartiet motsäga, ty det var til rikets så stora och ansenliga nytta, i synnerhet som under 8 års tid man fåfängt därom negocierat. Härigenom voro bägge de som emot kronprinsen arbetade bundne. Mössorne, som intet vid den riksdagen kunde uträtta, de nöjde sig med at neka, at utgifva tusende rykten, spådomar och upväcka missnöjen i nationen; med ett ord, alla de, som egde lust at sjelfva styra, sågo ogerna at kronprinsen feck visa sig för

Europa, bli känd, vördad och i stånd at framdeles uträtta något. Ödet, som så underliget styr händelserna här i verlden, och som bland de största sällheter menniskoslägtet fått gifvit det okunnoghet om hvad framdeles skall hända, gjorde at alla dessa partier arbetade directe emot sig sjelfva, ty 6 månader efter dessa beslut förestod ett af de största ombyten, som i Sverge på många tider tildragit sig, och som hemförde samma prins, vördad, ansedd i Europa och efterlängtad som konung inom sitt eget land. Nog sågo de vid denna riksdag rådande partichefer, at deras välde vid franska hofvet blef genom denna resa vacklande, at åtkomsten til penningarne blef svårare, at en mängd af sanna och osanna berättelser tör hända skulle updagas och läggas på deras räkning, alt detta kunde intet annat än bryda och oroa dem; men de litade på ödets ombytlighet och gref Fersen för sin person på sin ära, på sin vandel, som ej kunde skyllas för egennytta eller låga afsigter. Detta gjorde honom tranquille, ock som han i denna sak styrde sitt parti, så lofvade de samfäldt arbeta på kronprinsens resa; den blef i secreta utskottet föredragen och på de sista dagarne af riksdagen äfven i ständen afgjord och bifallen. Prins Fredric syntes i alt detta ganska litet, men enkedrotningen drog parti af honom för at låta sin hemliga jalousie mot kronprinsen och sin ostadighet i beslut stundom få verka; ty sådan är hon, at fast än hon vet at ändamålet är henne nyttigt, så kan hon arbeta emot medlen, om dessa medlen ej alltid äro enlige med hennes ostadighet. Prins Fredric fant icke något motstånd hvarken vid hofvet eller hos partierne; hans ungdom, nödvändigheten för honom at se verlden, hans giftermålsgriller som borde uphöra talade mera för honom än alla intriguer och cabaler.

Resan blef således hos alla ständerna afgjord; den började at planeras i augusti månad och afslutades i januarii 1770. Ständerne gjorde endast de förbehåll, at alla prinsarne ej på en gång fingo vara utom riket samt tilslogo för kronprinsen 50,000 rdr banco och för de andre

bägge prinsarne 25,000 rdr hvardera; och all gäld, som utom dessa summor kunde göras, förblef för deras egen räkning.

Sedan nu alt detta lyckligen blifvit afslutadt, och ingen ting mera återstod än at se de oförmögna tilbud, som genom små hofintriguer kunde göras at mota och hindra kronprinsens resa, alla förkastas och rödjas utur vägen, så upväcktes kronprinsens lust at strax få börja denna resa, och hans naturliga vivacitet gjorde, at ett nytt buller börjadedes, som snart nog hade kunnat bortskämma hela planen. Det var det at han ville först anträda den samma, och at dess bröder skulle vid dess återkomst få börja sin. Men alla förestälte honom, hvad det skulle stöta allmänheten, at en resa, som blifvit samtyckt för prins Carls sjuklighets skull — åtminstone hade denna orsak gifvit anledningen — skulle sättas å sido för dess lust; at nationen därigenom skulle få tilfälle at tadla hela operationen, och hat och afund både ifrån konungafamilien och nationen falla på honom. Kronprinsen, som såg detta och fant alla skälen vara grundade, desisterade från sina beslut och lät beqväma sig at afvänta tiden.

Men nu yppades åter en ny fråga, med hvilken prins Fredric skulle följa, och hurudan hans resa skulle bli. Idéen med prins Carls resa var, at han endast skulle nytja varma baden i Spaa och Aachen, sedan skynda sig hem, hvarom både prinsen och riksrådet Schwerin hade fått skrifteliga och munteliga befallningar. At endast låta prins Fredric göra denna resa hade varit en onödig utgift, en resa til Loka för honom hade varit lika nyttig, som at endast bli ett vitne til at dess bror blef frisk, då han förblef lika okunnog om andra länder som förr. Kronprinsen åter, som hade stora projecter och vuer, och som tillika icke hade sett andre prinsar, deras okunnoghet, deras förskämda seder, utan gjorde all jämförelse med sig och sin familie, trodde åter at prins Fredric i dess medfölje skulle hvarken profitera eller bli nyttig, utan tvärtom bortskämma flera planer. Denna ogrundade men förlåteliga idée härrörde ej af annat än en blind kärlek til sin slägt man alltid eger, då man först träder i

verlden, man vill ej vara vitne, om de skulle göra några afsteg, den härrörde af en åhoga at sjelf med sin resa bli riket nyttig. Han önskade därföre at prins Fredric skulle dröja til dess återkomst och då under en förståndig mans anförande tilträda sina resor. Men alt detta ändrades, prinsarne voro alle för unga at vilja tåla tiden. Prins Carls resa utsattes tils i början af april, dess återkomst til september månads början, då kronprinsen och prins Fredric skulle tilträda sin resa. Alt hvad prins Fredric af dessa negociationer vant, var at få följa kronprinsen, hvilket för honom var oändeligen nyttigare, och at han förlorade 5,000 rdr, hvilka af dess resepenningar af konungen med prinsens samtycke lemnades til prins Carl.

Prins Carl anträdde således sin resa, han var knapt utom gränsen, förr än han väntades tilbakars af dem som skulle resa, men väntanstiden användes i hopp och längtan samt feter vid Drotningholm och Stockholm under prins Hendrics af Preussen härvaro, som reste för at se sin syster och därjämte nära se vår politiska och militairiska ställning. Uti politiquen feck han underrättelser af sin syster, som aldrig rätt känt den samma. Landet såg han på Lofön och militairen efter en exercice som gardiesregementet olyckligtvis nödgades göra.

På detta sätt geck tiden förbi ifrån april til november månad; ifrån september månad började prins Carl med all möjlig otålighet at hemväntas. Jag kan aldrig glömma all den oro, som denne prinsens fransyska resa orsakade både för tidens utdrägt, som ock flere considerationer, men dessa händelser kunde icke ändras, och i slutet af october utsattes kronprinsens resa til november månads början, då man viste at prins Carl ungefärligen skulle vara i Stralsund.

Men nu återstod ett företagande som icke hade mindre svårigheter än något annat, det var personernes utnämnande som på denna resa skulle bli kronprinsen följaktige. Riksrådet gref Carl Scheffer blef utan någons motsägande ombetrodd at anföra denna resa, ock tör hända, om det icke

varit han, hvilken denna ära och lycka blifvit lemnad, så hade hvarken så många hemliga eller uppenbarliga planer emot denna resa gått i fullbordan. Jag skall framdeles tala om riksrådet Scheffer och lemna honom den rättvisa, som dess nit, dess ära och dygd förtjena, men jag skall tillika säga sanningen, hvilken är mitt första ändamål: *vitam impendere vero.* Ifrån augusti månad 1769, då kronprinsen började tänka på denna resa, undfeck jag på Carlberg dess löfte at bli honom följaktig, och det långt innan någon negociation om den samma påbörjades. Jag för min del hade den lyckan at jämte kronprinsens nåd vara tåld af Deras Maj:ter och hade således icke at frukta något motstånd hvarken på deras sida eller af någon af dem, som voro uti deras förtroende. Det var väl icke utan, at afunden kunde hemligen knota; jag var bland de yngste kammarherrar, mina camerater kunde tro sig ha bätre skäl til förtroende än jag, och efterverlden skall dömma, om kronprinsen hade rätt eller orätt uti sitt val; men mig skedde den största lycka som någon kan hända: denna resas tid var mina sällaste dagar jag öfverlefvat. Just vid denna tid blef lieutenanten baron Taube kammarherre hos kronprinsen. Han hade förut i sin barndom varit page hos öfverheten och tillika hos kronprinsen. Den vänskap som knytes i barndomen är mera öm, mera beständig än en annan, vanan och mera lifliga känslor göra vid denna ålder de mesta intryck. Det bör äfven läggas til kronprinsens beröm, at han är beständig i vänskap: den han därmed hedrar behöfver endast svara för sitt eget upförande, så kan den samme vara trygg uppå honom. Baron Taube tycktes af sig sjelf bli sjelfskrifven til den andre medföljande kammarherren; men han hade genom förföljelse på gamla hofvets sida blifvit van at ej lita på löften och apparencer. Han var amant af landshöfdingskan Örnsköld, och det behöfdes icke mera än detta, för at göra riksrådet Scheffer till dess rival och sätta alla damer såsom fiender af henne i harnesk emot baron Taube. Alla möjliga utvägar uphittades at göra kronprinsen missnöjd med honom; alla insi-

mulationer framsmögos. Enkedrotningen lade sig i hvart ögnablick emot honom och ville nästan tvinga kronprinsen at neka honom sitt löfte; men kronprinsen var för beständig i vänskap och förvissad på Taubens hjerta och caractere at sätta tro til beskyllningarna. Han hittade därföre uppå det expedientet at låta drotningen ignorera, hvem han ville ha med sig, ända tils restermin var utsatt, då kronprinsen med konungens tilstånd jämte denna termins upgifvande i rådet anmälte den som han utnämt och fått konungens samtycke at taga i sitt följe; och således afstannade alla desse caballer. Det är säkert, at kronprinsen ej kunnat göra bätre val bland sine kammarherrar än baron Taube. Vi hade bägge emot oss at ej ha sett verlden mera än i vårt fädernesland. Men jag hade med upmärksamhet lefvat i trenne år vid hofvet, och han, ehuru nyligen ditkommen, kände dock verlden ganska noga. Han var mera för at kunna fatiguera sig och jag mera lat. Han kunde följa kronprinsen på courser och resor, han kunde språken, han hade lefvat i stora verlden, han var artig och angenäm med könet. Mina egenskaper tilhör mig ej at beskrifva, jag erkänner at det var en lycka för mig at få följa med, at jag tör hända var mera nyttig för mig än för prinsen, men jag sökte at öfvertyga andra hof och länder, at man i Sverge och vid svenska hofvet både kan hafva kunskaper, upförande och erfarenhet. Men nu återstod ett ännu svårare val, som var at få någon at bli prins Fredric medföljig.

Den ene af dess cavalierer öfverste Grönhagen hade nyss blifvit antagen til konungens generaladjutant, med hvilken sysla dess upvaktning hos prinsen uphörde, och fordrade dess ständiga närvaro vid konungens person. Icke desto mindre hade hofvet sökt öfvertala Grönhagen at göra denna resa; men Grönhagen, som under hela sin upvaktningstid hos prinsen aldrig hade kunnat undfå dess förtroende, och det endast därföre at han var sträng ock allvarsam, hade öfverhetens förtroende och således en sin camerats afund och hat, som gaf prinsen alla möjliga missnöjen emot Grönhagen, hvilken til slut til belöning för all sin möda, all sin

välvilja och nit endast feck prinsens ovänskap och kallsinnighet. Han var utom dess närmast 60 år, hade inemot 40 år lefvat i Frankrike med en trögare lycka än andre; var således ledsen vid at resa, hade nyss gift sig och i en vrå af Sverge tänkt sluta sina dar. Han nekade således och hant, ehuru sent, at öfvertala öfverheten at med sitt förtroende falla på någon annan. Hade prins Fredric sjelf fått råda, hade aldrig någon annan än dess andre cavalier öfverstelieutenanten Roselius von Rosenheim ernått denna lycka. Denne Rosenheim hade ymsom egt prinsens förakt och obegränsade vänskap: förakt för dess gerningar och vänskap för dess råd. Rosenheim hade redan vid 1761 års riksdag af det då rådande mösspartiet och i synnerhet af dess slägtinge riksrådet Düben blifvit satt til prinsen. Endast detta val visade hofvets blindhet, och dess rådgifvares hjertan och insigter. Rosenheim hade börjat med at vara målaregesäll hos Pachen, genom några sina slägtingars bemedlande ock i synnerhet genom riksrådet Düben, som både hade ett holländskt gifte och därstädes var mycket känd, omsider blifvit officer i holländsk tjenst, hvilket aldrig varit en väg til ära, til kunskapers vinnande och anseende; man får snarare köpmans- än generalsidéer, och de förre ha ock hos Rosenheim större verkan. Han hant i den tjensten at tjena sig up til major och gifte sig med en rik holländska, förstörde hennes penningar ock kom hit hem och var grann med några galonerade uniformer. Genom Dübarne feck han insteg i hofvet; han hade den adressen at låna enkedrotningen penningar, skaffa henne tilfällen til utlänska lån, vinna uppå commissioner, springa små ärender i partiet och til slut äta i smårummen och undfå hela förtroendet. Under denna tid blef han capitaine i svensk tjenst vid då varande Hamiltonska regementet, som låg i garnizon i Stockholm, och feck befäl öfver 100 man infanterie, som commenderades uppå den galere, som förde Deras Maj:ter på deras Lokaresa ifrån Stockholm til Arboga. Denna militairiska förrättning gjorde at enkedrotningen trodde Rosenheim vara

ett generalsämne, ock efter prins Fredric ämnades til general, så trodde hon at han aldrig bätre kunde handledas än af hr Rosenheim. Han blef af så många considerationer antagen til prinsens cavalier, upvaktade prinsen och handlade i minut med holländska varor. Men just under denna tiden ändrades hofvets politiska systeme, och hattpartiet supplanterade mössorne. Rosenheim kände strax effecten af denna händelse; tillika med Dübarnes disgrace så blef man kall emot honom, men dess sysla gjorde at han förblef vid hofvet, och i stället för favorit blef han spion. Öfverste Grönhagen kom hem från Frankrike, ansedd med utmärkte förtjenster, hade äfven blifvit nytjad vid fredsartiklarnes ratificerande emellan Sverge och Preussen och tycktes af hofvets då varande vänner böra nytjas til ett så angelägit och brydsamt värf, som en prins upfostan. Hofvet samtyckte dess nomination, men Rosenheim tog ifrån första minuten ett beständigt hat til sin nye camerat. Illa anskrifven vid hofvet, ej aktad i nationen, trodde Rosenheim sig böra söka sitt stöd uti prinsens person. Han började således at meddela honom sitt hat til den allvarsamme Grönhagen, hvilket vid 1765 års riksdag, då gouverneursskapet för prins Fredric updrogs åt riksrådet Ribbing, ej litet ökades. Mössystemen feck åter luft vid riksstyrelsen, men ej vid hofvet, och Rosenheim arbetade up detta systeme hos sin prins. Han hant vinna dess förtroende genom en efterlåtenhet och ett samtycke til alla de små afsteg, som ungdom och yrhet kunna medföra. Vid prinsens mera tiltagande år sökte han bli dess confident i dess kärlek med fröken Fersen, han tilstyrkte dess giftermålsidéer, hade all möjlig möda at underhålla denna kärlek, jämte det at han uphandlade och frambar de presenter, på hvilka alla han ansenligen uppå prinsen vunnit; med ett ord, han blef vän med en sådan vänskap man eger för en betjent, som gör alt hvad man behagar, och som vid en mognare ålder anses för betjent men ej rådgifvare, men vid prinsens som den upriktigaste vän och rådgifvare.

På detta sätt hade Rosenheim vunnit prinsens förtroende och detta förtroende varade ännu, då resan skulle utsättas och prinsens cavalier utnämnas. Salig konungen och enkedrotningen nekade prinsen strax Rosenheim; prinsen blef modfäld, ansåg detta som en partiförföljelse, men lät sig nöja, kanske at han ändå medföljt, ty så stor var inconsequencen; men kronprinsen declarerade at han aldrig emottog prinsen i sitt följe, om Rosenheim skulle följa honom. Kronprinsen såg med skäl, at man kunnat gjort sig underliga tankar om svenska hofvets val, då man vid utlänska hof sett vid en svensk prins sida en man, som i holländsk tjenst och med köpmanspenningar ifrån målaregosse igenomgått subalternsgraderne. Andre skulle därföre til denna resa utnämnas. Jag kan aldrig glömma hofvets embarras vid detta val. Enkedrotningen frågade mig många gånger mina tankar, och alle de som hon föreslog voro endast sådane, som i parti-intriguer gjort sig hos henne kände; ty så långt hade hon gått i denna vetenskap, at hon glömt alla egenskaper, som fordras vid en så granlaga commission som denna, utan den enda at vara partisan.

Man förskref folk ifrån landet at tilbjuda dem denna tjenst. En kammarherre Hammarschiöld, som tjent i Frankrike, efterskickades ifrån Småland och tilböds, men han nekade. Änteligen utnämdes majoren af artilleriet Torvigge, som utan vidare ceremonie efterskickades af riksrådet Carl Scheffer, följde med honom up til konungen och blef utnämd. Denne Torvigge hade aldrig talt tre gånger vid sin prins, kände ingen enda vid hofvet, och första gången han där syntes och kändes var dagen, då afresan från Stockholm skedde. Man kan lätt inbilla sig at prinsen ej var nöjd med denne nye cavalier, men prinsens vilja var ingen lag. Torvigge, som en man öfver 40 år, som hela sin lefnad tjent med beröm i Frankrike, som i sällskap eger en viss belefvenhet som ingen annorstädes än i Frankrike förskaffas, som jämte förstånd och ett hederligt hjerta förenade de mest nitiska och patriotiska tankesätt i partisystemer, kunde ej annat än bli nyttig där han placerades och vinna sin prins akt-

ning. Ifrån första dagen han kom til hofvet undfeck han kronprinsens anseende, och sedermera dess förtroende och vänskap.

Jag har nödgats något för länge uppehålla mig med en så onödig sak som Rosenheims historia, men som den torde blifva den enda han får ock utom dess är nödvändig vid detta tilfälle, så har jag trott det ej vara utur vägen. Den bevisar i korthet, hurudant det systeme var som i förra tider drefs vid hofvet, huru enkedrotningens och dess vänners conduite varit, samt hurudan upfostran de yngre prinsarne gafs, och uti hurudana händer de lemnades.

Vi tre voro således de ende, som jämte riksrådet grefve Scheffer utnämdes at blifva prinsarne på deras utlänska resa följaktige. Med kronprinsen följde lifmedicus Dalberg; en dess kammartjenare och 2:ne laquaier, prins Fredric hade 2:ne kammartjenare och 2:ne laquaier och vi hvardera en laquai, som med prinsarnes livréer voro klädde. Kronprinsen tog äfven i sitt följe fendriken vid gardiet Lilliehorn som förut i några år varit dess kammarpage och 2:ne dagar förrän afresan blef fendrik; kammarherren Bergenskiöld, hofintendenten och adjutanten vid fortificationen gref. Cronstedt och capitainen i fransysk tjenst baron Sinclair tillätos möta kronprinsen i Helsingborg för at blifva honom til Frankrike följaktige. Man kan icke finna annat än at denna suite var så inskränkt som den kunde vara, och at med den samma borde en sträng och noga incognito kunna i akt tagas. Hela suiten utgjorde trenne resvagnar och en rustvagn: man kan icke påstå at en kronprins kunde resa med mindre.

Bref till H. K. H. Kronprinsen Gustaf.

Stockholm ce 6 Août 1770.

Monseigneur.

Votre Altesse Royal aura la grâce de pardonner la liberté que je prends de Lui écrire; j'éxecute par là les ordres de Votre Altesse Royal, et je remplis un devoir qui m'est le plus précieux de la terre. J'ai taché avec tout soin possible d'éxecuter vos ordres, monseigneur, je me croirais heureux, si mes soins trouvent l'approbation de Votre Altesse Royal. Österberg avoit déjà ordonné à Sergell de faire la plaque pour l'ordre Prussien et elle est déjà faite, mais, Monseigneur, j'aurois souhaité que j'aurais pu donner la même nouvelle pour le moiré que Votre Altesse Royal m'a ordonné de faire avoir pour un habit. Notre pauvreté se montre jusque dans les bagatelles et dans toute la capitale il n'en est pas possible de trouver pour un habit d'homme. Vesterberg en avoit une sorte mais outre que la façon ne convenoit que pour des habits de femme, la couleur n'étoit ni brillante, ni le moiré joli; ainsi je n'ai pas hazardé d'en prendre, mais attends les ordres de Votre Altesse Royal, comme il jugera à propos d'en ordonner. J'ai demandé les conseils du comte de Bielke qui connait la parure, qui juge avec plus de goût que moi, et j'ai eu le bonheur d'être du même avis que lui. Les ordres de Votre Altesse Royal pour le renvoi de ses habits d'Hambourg ont été mises en éxecution par Da'vel d'abord qu'il les avoit reçues; ainsi Votre Altesse Royal se trouve dans des habits magnifiques qui sont neufs pour les fêtes que nous attendons. Mais Votre Altesse Royal ne se montre pas avec moins de brillant quand vous daignez partager, Monseigneur, le sort de vos sujets, qui ne sont pas dans l'heureux état de marquer leur joie par leur parure.

Ou n'entend que des plaintes de ceux qui veulent se parer et ne trouvent rien de quoi satisfaire leur passion, les boutiques sont ou vides ou pleines des choses qui sont mauvaises; j'ai entendu ceux qui ont été assez bons citoyens pour souhaiter la prospérité des contrebandiers, mais aussi ce n'étoit que des citoyens de notre tems. Je n'ai eu aucune lettre de Nolcken; je crois qu'il s'occupe tant de son service qu'il n'a pas pu trouver un instant pour écrire, peutêtre aussi que malheureusement les jours de poste ont été des jours, où il a été obligé de monter à cheval, et alors Vous connaissez bien, Monseigneur, combien il est en état de donner un moment à quelque autre occupation.

Tout le monde commence maintenant à s'assembler ici, j'ai vu hier les comtesses Bielke, Ekeblad et Axel Fersen, qui sont tous en ville et attendent l'arrivée du Prince Henri avec toute impatience possible. On ne parle que de parure et on ne fait que mardir nos marchands. Les hommes dans un coin de l'appartement crient contre le cours du change et les negocians, et les femmes dans l'autre contre les ordonnances et les marchands des modes, Les marchands s'attirent la haine universelle, on devine que cette societé subira bientôt le sort des jésuites.

Il faut aussi, mon Seigneur, que je vous apprends une nouvelle qui vous intéressera peut être. Madame Durietz fut debarassée d'une fardeau qui commençoit à lui devenir très incommode. Mais la façon fut terrible. Elle ressentoit les maux de l'accouchement pendant quatre jours avec toutes les douleurs imaginables; enfin quand tout l'art de Mr Schultzenheim fut insuffisant pour la faire acoucher, on fut forcé avant hier de faire une opération qui fait dresser les cheveux d'horreur en y pensant. On dit que l'enfant fut mort avant l'opération: mais pour le faire venir au jour on fut forcé de le couper en morceaux et cela avec la plus forte douleur pour une mère, qui souffrait la mort elle-même et voyoit en même temps le spectacle le plus terrible, quand le premier fruit de ses amours fut une victime pour lui sauver la vie. Madame Durietz com-

mence à se porter mieux, mais on assure qu'elle a jurée de ne jamois avoir des enfants, et on assure que monsieur son mari a eu la complaisance de promettre de n'y jamais contribuer. Cela n'arriva pas à Madame Durietz pendant te tems qu'elle avoit le bonheur de plaire à Votre Altesse Royal; vous êtes un Dieu bienfaisant, Monseigneur, qui donne des plaisirs sans y joindre les peines et les souffrances.

Je pars aujourd'hui pour Drotningholm pour m'informer, si je suis oublié ou non dans la distribution des logemens. On dit que L. L. M. M. sont occupées á mettre tout en ordre pour la reception du Prince, et comme Votre Altesse Royal sait qu'on laisse tout pour les derniers moments pour avoir le plaisir de se depêcher, ainsi Votre Altesse Royal juge aisément combien on y est occupé. Un preuve c'est que le sénat reste en ville aujourd'hui d'après les ordres du Roi, qui a marqué qu'il avoit besoin de chaque instant pendant ces peu de jours de régler les affaires de Drotningholm. Le comte de Scheffer vient d'arriver en ville, il part aujourd'hui aussi pour Drotningholm, pour y rester et attendre l'arrivée de Votre Altesse Royal; et il m'a prié de mettre ces très-humbles respects aux pieds de Votre Altesse Royal.

Aucun mortel ne souhaite plus que moi l'occasion d'assurer Votre Altesse Royal du zèle et de la sincérité de mon coeur pour le service de Votre Altesse Royal et je supplie, Monseigneur, que vous soyez assuré des sentimens, qui font le bonheur de mes jours, et qui dirigeront mes actions jusqu'á ma mort avec le plus profond respect,

Monseigneur,

de Votre Altesse Royal

le très-humble, très-obéissant et
très-soumis serviteur

Ehrensvärd.

Bref till Kongl. Maj:ts Råd, Riksmarskalken m. m. Grefve H. H. von Liewen.

Stockholm den 24 Augusti 1772.

Jag följer den gladaste drift, då jag får den äran avertera eders excellence om den stora förändring i regeringssättet som tildragit sig, och hvilket äfven lärer göra eders excellence mycken fägnad. Rättskaffens patrioters önskan är upfyld, som i stället för en chimerique har ärhållit en mera verkelig frihet under en dygdig och stor konung.

Jag får äfven den äran at följa eders excellence's befalning om underrättelser, då riksdagen skall lida till slut. I morgon har Hans Maj:t kallat ständerna tillsammans uppå rikssalen, då han tänker proponera riksdagens slut om 14 dagar, och således har eders excellence ej mera än lagom tid at komma hit. Hans Maj:t har utom dess anbefalt mig, och hvilket utgör hufvudämnet af mitt bref, at berätta eders excellence, at Hans Maj:t äskar af eders excellence agtning och vänskap för honom at bibehålla det riksmarskalks-ämbete, hvilket Hans Maj:t eders excellence å nyo anförtror. Hans Maj:t har befalt mig på det högsta om denna dess nådiga befallning och önskan avertera eders excellence, och i anseende til eders excellences grace för mig så understår jag mig på det aldra högsta be eders excellence göra Hans Maj:t och alla andre til viljes häruti. Jag behöfver icke säga, huru tiderna förändrat sig, huru eders excellence just nu blir placerad på det ställe, där eders excellence med sina kunskaper och mångåriga förfarenhet får gå en ung och vältänkande konung tilhanda med dess råd, hvilka hvarken af hatfulla eller okunnoge ständer behöfva granskas. Om jag feck följa den drift, mitt hjerta säger mig, så skulle jag ännu här tillägga 1000:de skäl, men ett enda är likaså kraftigt som millioner, at en kunnig, patriotisk och ärfaren rådsherre bör vara vid vår konungs sida. Hvad hofvet vidkommer, så kan eders excellence för samma orsaks skull nu vara säkrare än förr; det är en lifstidstjenst; och har ej at sysla med någon annan än Kongl. Maj:t.

Bref med berättelse om tulltrakasserier.

Stockholm den 5 November 1777.

S. T. begär af mig en precis berättelse om det hoftracasserie som nyligen varit, orsakadt af några förmenta tiltagsenheter vid Tullarne. Jag får först den äran berätta, at jag intet så ogerna lägger på sinnet som tracasserier, jag har länge varit vid hofvet och sett där sådane af alla slag. De förekomma mig hvarken ovanliga eller oväntade. Lycklig den som med ett godt samvete kan förena så mycken philosophie, at man kan ha lugn i sitt sinne och åtlöje på sina läppar. Jag bör börja at säga, det alla de, som med allvarsamhet söka göra sina syslor och hedra sina ämbeten, äro icke alltid efter hoffolkets smak och i gunstlingars tycke. Ironie, smädeord, epigrammer sägas emot sådane personer, och olyckligtvis är det en sanning, at i hof drabbar ridiculen, artigt sagd, mera än om lasten uptäckes. Sådant kan icke verka hos en nådig öfverhet första gången det säges, men då de blifva ofta repeterade, så kunna de vinna sin åstundade verkan.

Hvem är som icke vet, at detta är en gyllene tid för lurendrägare, huru de hafva protection, huru de föda sig sjelfva och dem, som förskaffa desse denna protection, huru man satt förakt och ridicule på hvar och en, som patriotiquement i sådane tider törs tänka. Hur har då Tullsocieteten, som har det otacksamma, brydsamma och hatade besväret at handhafva konungens förordningar emot dessa anhang, kunnat vänta sig annat än deras sarcasmer? Ingen är så vacker af våra grefvinnor, som ej vill bli vack-

rare genom contrebande, som ej sjelf idkar detta oskyldiga tidsfördrif endast at hjelpa en fattig utlänning, som annars skulle dö af hunger, ingen som ej hatar tullsocieteten och ej ville dränka hvar och en dess ledamot i en droppa vatn. Grefvinnan Ribbing såsom den elegantaste är också den hårdaste. Hon hade varit med hofvet vid Gripsholm och bland med lyckade och ibland med misslyckade försök velat drifva sig up til ett mägtigt favoritskap, gynna de sina och rödja ur vägen alla dem, som ej hade den lyckan at behaga henne. Jag har aldrig gjort henne min cour, och har därigenom haft den olyckan misshaga henne. När hon skulle resa til Stockholm, föll det henne likasom flere okunnoge in at låta försegla sina coffertar af en oduglig tullnär i Mariefred, i hopp at därigenom undgå en visitation i Stockholm. Men förordningarne äro ej lika med hennes begrepp om dem. Hon kommer til Stockholms tull, nekar visitation, svär på en fattig besökare, öser ut sin galle på en upsyningsman, kallar tullinspectoren för tullhund och flere glosor, som sjelfve besökrarne voro bestörte at höra en så vacker grefvinna kunna. Men de tröto henne icke. Hon måste dock visiteras, och betjeningen yttrade sedan inför protocollet, at ett så onådigt fruntimmer hade de aldrig sett; hon var så röd i ansigtet af ondska, sade den ene, som om hon varit målad; vi sade henne i ödmjukhet, sade en annan, at ers nåd är ju ingen prinsessa, hör ej til hofvet, är icke känd hvarken som hofmästarinna, som *dame du palais* och ej en gång som *dame d'honneur*. Hon kom en afton på spectaclet, häftigare än både Gengis khan och hans Tartarer, hon svor öfverljudt öfver sin händelse, de dumma tullagarne, de ohöflige besökarne, hennes värdighet som vore skymfad, hon skulle hämnas och hämden skulle bli kraftig.

Som en olycka aldrig är ensam, så hade händt, at besökrarne, som velat göra sina skyldigheter, anhållit i tullen ett skrin, som af garderoben föreburits vara drotningens juvelskrin, efter det ej öpnades, efter det var utan frisedel och behörig försegling enligt K. Maj:ts förordning

af år 1775. Hans Maj:ts kammartjenare måste af samma orsak låta öpna konungens juvelskrin, men utan at bli uppehållne, fingo ej sina coffertar igenom tullen utan genom visitation, och garderobsbetjeningen, de yppersta lurendrägare, hade äfven tusende motgångar. Alt tilräckelige ämnen til den häftigaste eldbrasa. Hvar och en hade intresse at mångdubbla tullbetjeningens göromål och af förseelser göra de grofvaste brott.

Grefvinnan Ribbing kom up på hofvet til soupén och berättade sin aventure med mycken häftighet för alla, äfven för hertiginnan, hvilken utan at vilja skada sade: »För 2 dagar sedan, då jag reste in, ha mina kammarfruar sagt mig, at de äfven i tullen ville visitera min cassette, som var i deras vagn». Hans Maj:t stod ej långt därifrån, och som han redan lärer varit prevenerad om hvad som händt, geck han til hertiginnan och frågade, hvem som haft den impertinencen at vilja visitera dess cassette. Hon blef häpen och sade at ingen det gjort, men at endast fråga varit at göra det. Men detta var olja på grefvinnan Ribbings eld. Hon uprepade då med all häftig vältalighet sina påståenden och missnöjen. Ingen färg var svart nog til dessa händelser. Hans Maj:t förbittrades ännu mera härigenom och vände sig hastigt ifrån dem, kom til mig och sade: »Jag befaller och tilsäger på det kraftigaste och det allvarsammaste, at sådana oanständigheter vid tullarne skola förbjudas och straffas, at denna impertinence fordrar det strängaste straff, och at en betjening sådan som denna ej nog kunde tilhållas at veta respectera hofvet och dem som hörde til dess suite». — Jag med all underdånighet försäkrade, at inga äro strängare emot sin betjening än tullsocieteten, at ingen olydnad eller lagbrott nånsin blifvit ostraffad; om någon nu felat, hvarom jag vore okunnog, skulle den dock icke undgå näpst. Hertiginnan blef allarmerad och försäkrade at ingen brutit emot henne, och at hon ej på sina kammarfruars ord ville någons olycka. Hennes dygdiga hjerta kan icke nog värderas.

Emedlertid blefvo de öfrige händelserne småningom kunnoge, och Hans Maj:t har jag sällan sett så onådig. Han anbefalte hofcancelleren baron Sparre at vid societetens nästa sammankomst förkunna dem å Kongl. Maj:ts vägnar dess billiga missnöje öfver hvad som händt och det i de hårdaste termer. De meste af de närvarandes omdömen voro delade, somlige funno at brottet icke nog kunde beifras, och lade lök på laxen, men riksrådet gref Bielke i synnerhet yrkade at han fant, at alt hvad man kunde säga om denna visitation var, at besökrarne varit dumdristigt lydige författningarne. Han plaiderade denna sak. Det samma gjorde flere. Jag var tyst, icke en minut orolig, jag kände orsakerna och väntade rättvisans tid, hvilken är den säkraste tid, och som sent men alltid kommer.

Följande dagen var en courdag, ryktet härom hade utspridt sig kring hela staden, historien var mångdubbelt ökad. Hans Maj:t var lika onådig och öfver alt på couren för alla omtalte denna händelse såsom oanständig, djärf och tiltagsen. Då måste jag bekänna at mitt hjerta var såradt. Jag kände at felet ej stannade för underbetjeningens räkning, men för oss som deras förmän. Jag viste huru mycken nit jag och alla mine medbröder ega för kungens och rikets sannskyldiga intresse. Jag beklagade i tysthet inom mig sjelf dens öde, som af tjensten skall taga sin enda föda, när denne är beledsagad med oro, harm och förtal. Jag välsignade tusende gånger dens lyckliga dagar, som i lugn och fred, okänd och onytjad, får njuta sin frihet och vara sin egen herre, utan bekymmer, utan ängslan.

När torsdagen kom, skulle vi i tullsocieteten samlas. Aldrig har jag med så mycken bedröfvelse tänkt på min sysla och min enda tröst var at finna samma tankesätt hos hvar enda af mine camerater. Vi samlade oss, vi öfverenskommo at upsöka och straffa de brotslige och tilfredsställa Kongl. Maj:ts missnöje. Jag hade dubbel ledsnad, först för at känna den onåd som väntade oss och icke

töras tala därom för de öfrige för at icke oroa dem, och sedan för at hafva varit det första föremålet af denna ondska. Vi examinerade all betjeningen, vi funno en öfverdrifven nit, plumphet och oförstånd, men inga brott. Vi formerade ett ordenteligt protocoll om hela sakens sammanhang. Ändteligen upkom hofcancelleren baron Sparre, äfven så mycket rörd öfver sin commission, som vi at emottaga honom. Han antydde å Kongl. Maj:ts vägnar, at Hans Maj:t med särdeles onåd och missnöje funnit, det den ringare betjeningen vid Hornstull, vid Hans Maj:t återkomst ifrån Gripsholm, på ett oanständigt sätt Hans Maj:ts suite anhållit och visiterat; at de behållit drotningens juvelskrin, låtit öpna dess eget, m. m.; at denna sidovördnad förtörnade Hans Maj:t, som lemnade til directionen at sjelf straffa ett så djerft framfarande och därigenom gifva prof af den attention och underdåniga vördnad de sin konung äro skyldige. Flere hårda ord föllo. Vi försäkrade genom ordföranden presidenten baron Lillienberg, at mera nitiske, vördnadsfulle och trogne undersåtare, än Hans Maj:t eger i fullmägtiges personer, lära knapt finnas at täfla med; vår lefnads- och nu vår förvaltningstid bära därom lika underdåniga bevis; vi böra lika så kraftigt handhafva Hans Maj:ts lagar och författningar som straffa dem som emot dem bryta; at smärtfullare bud ifrån sin konung ha fullmägtige ej kunnat få, än det som genom hofcancelleren blifvit framburet, och äro fullmägtige redo at för hofcancelleren inberätta, hvad til deras kännedom i detta ämne kommit, hurudane lagarne äro som skola följas, huru de ej blifvit af Hans Maj:ts öfverstemarskalks- och hofmarskalksämbeten observerade, och denna förgätenhet torde mest orsaka tullbetjeningens fel, hvilka dock, om de äro aldrig så ringa, fullmägtige som trogne och lydige undersåtare vilja på det kraftigaste beifra. Häruppå frågades, om betjeningen i hofcancellerens närvaro feck examineras, men han förebar sig hvarken därtil hafva tid eller ordres, skolandes strax i Kongl. Maj:ts conseil lemna Hans Maj:t svar om sin förrättning. Han steg up och

geck sin väg, beledsagad af vårt bekymmer och vår oro.

Knapt var hofcancelleren utgången, förr än vi i conclave öfverlade om detta ärende. Vi funno alla, at sedan Hans Maj:t tagit ett så offenteliget steg at betyga sitt missnöje, så borde vi icke sätta i jämförelse, at Hans Maj:t kunde anses alt för häftigt velat beifra denna sak, och vi vilja urskulda vår betjening. Vi trodde at desse snarare borde dömmas til alt straff, än Hans Maj:t comprometteras. Vi tyglade både vår sorg, vår harm, vår egenkärlek och våra egna fördelar. Så tänka dygdige och trogne undersåtare, som älska fäderneslandet och sin konung lika. Vi dömde strax vår öfverinspector öfver landtullarne Ekebom ifrån tjensten, därföre at han ej vid tullen varit närvarande; hans närvaro hade kunnat undanrödja de timade händelser och underbetjeningens oförstånd. Vi suspenderade äfven tullinspectoren Ruth, som närvarande icke bätre underrättat betjeningen. Bägge voro ibland de yppersta af vår betjening; Ekebom en drifvande, kunnog och nitisk ämbetsman, Ruth adelsman, en gammal beskedlig och trogen betjent. Desse med tårar i ögonen hörde sin dom. Vi ombudo genast presidenten at til Hans Maj:t anmäla vårt snara beslut, vår dom, och huru detta minsta vedermäle af våra tankesätt kunde vitna om de tilmälens sannfärdighet, som oss tör hända ofta blifvit tillagde. Presidenten återkom, försäkrade at Hans Maj:t med välbehag ansett fullmägtiges snara och billiga åtgärd, men at Hans Maj:t, ehuru missnöjd med sjelfva händelsen, dock ömmade för de lidande, anbefalte presidenten at om lördagen taga dess befallning om denna sak ännu vidare.

Lördagen voro vi åter samlade, då presidenten til Hans Maj:t aflemnade en skriftelig berättelse om hela denna saks sammanhang, feck då ett nådigt svar, at Hans Maj:t önskade at öfverinspectoren Ekebom åter i sin tjenst genast skulle insättas, men at Ruth såsom mera brotslig ännu 8 dagar kunde suspenderas. Detta Hans Maj:ts beslut afkunnades för öpna dörrar hos oss; presidenten til-

läggandes, at endast Hans Maj:ts nåd verkat detta uphörande af suspension, emedan fullmägtige icke nog kunna beifra brott emot en så mild och nådig konung.

Här ser S. T. åter ett nytt vedermäle af våra tankesätt och gerningar, hvilket vill säga mer än tankesätt. Döm nu, om vi förtjena namn af frondeurer, och hvad ondskan kan uträtta.

Således är denna sak ifrån sin början til sitt slut. Å vår sida oskyldig, men beifrad, sedan den kom til vår kunskap. Det torde hända, at några af våra ovänner, hvilke hata vår stränga men ärliga administration, hafva anlagt emot oss dessa äfventyr för at göra oss hatade på det högsta stället, där vi söka beskydd och protection. Men jag hoppas at detta ej för oss en corps har denna olyckliga verkan; jag och någon annan torde stanna för missnöjet och lära få känna dess påföljder. Men jag är helt trygg, väntar på rättvisans tid, skall aldrig knota öfver sådana händelser. Under det jag önskar mig lugn och stillhet, skild ifrån alla tracasserier, underlåter jag aldrig at vara min konung en trogen, nitisk och upriktig tjenare, icke glömmandes mitt valspråk: *Vincit amor recti.*

Jag har den äran framhärda etc.

Bref till N. N.

Stockholm le 18 Novembre 1777.

Vous me grondez toujours, mon cher ami, de ce que mes lettres ne renferment aucune relation de quelques uns de les événements plaisants, qui ne sont rares ni à la cour, ni dans le grand monde. J'ai eu tort de ne traiter que des affaires sérieuses, qui ne plaisent plus, ni dans un commerce épistolaire, ni dans le commerce du monde. Je m'en corrigerais, mon ami, je serois un homme à la mode, qui tâche de se mettre au fait de tous ces jolies riens, qui font les nouvelles du jour. Eh bien! voici un événement qui n'est pas des moins risibles. Vous connaissez notre bon suisse, le gros Beylon, qui veut passer pour un Caton; qui ne fait que parler sentiments et se donner des indigestions; qui dans nos affaires politiques veut toujours passer pour un médiateur et un sous-négociateur; qui, attaché au système françois par intérêt, sait se conformer aux autres par politesse, qui admire tout par enthousiasme, mais n'approfondit rien par un raisonnement conséquent. Vous connaissez aussi un membre du corps diplomatique suédois, notre ministre à la cour de Russie le baron de Nolcken. Vous n'ignorez pas combien il est peu fait pour la carrière dans laquelle il veut briller, vous connaissez l'insuffisance de ses connaissances, son humeur inégale, sa tournure d'esprit assez agréable pour la societé, mais nuisible au maniement des affaires. Vous savez comment toutes ces causes ont produit leur effet; qu'il a été fort mal à la cour de Petersbourg; maintenant que le roi par son séjour à cette cour aura lui-même changé le système politique, ce

ministre se croit le premier mobile de tous ces changemens; et celui qui aura été il y a deux ans le premier admirateur de Pugatschef, tandis que la souveraine lui refusait un acceuil favorable, se ferait maintenant mettre en quatre pour soutenir la bonne cause de la Russie. Eh bien, mon ami, ces deux courtisans dinèrent hier avec le roi. Comme on blâme plus souvent qu'on ne loue à de tels occasions, le baron de Nolcken crut l'occasion favorable de donner l'impression la plus ridicule et désavantageuse de son secrétaire de légation, un jeune fat, nommé Ingman. Ce Ingman a la fantaisie de passer pour un homme à bonnes fortunes et il avoit su s'insinuer dans les bonnes grâces d'une vieille princesse de Courlande. L'amant et la maîtresse étoient également extravagants. Mais Nolcken, qui étoit sur son beau dire, donna tout l'essor à son imagination pour dépeindre Ingman comme un homme ridicule, dont il espéroit à son retour en Russie par ce petit service, qu'il lui rendoit, pouvoir se débarasser. Le roi rioit du meilleur de son coeur à tous les contes de Nolcken. Beylon, qui comme vous le savez, veut passer pour un courtisan loyal et à grands sentimens, fit sentir à Nolcken, que devant son maître il ne falloit jamais saisir les armes de la satire contre le troisième; que l'honnêteté l'éxigoit, et il sermonnait d'une belle enface; »en outre», ajouta-t-il, »cet homme n'est pas tant méprisable à la cour où vous êtes employé, monsieur le baron; tâchez de tirer parti de ses talents, car de princesse en princesse il pourroit à la fin vous être plus utile, que vous ne le pensez». A ces propos indiscrets et inconsidérés des éclats de rire partoient de tout le monde; le roi lui-même tâcha de prendre la contenance la plus sérieuse, mais envain, les rires continuèrent. Nolcken, d'un côté piqué de la morale qu'il avoit essuyé et de l'autre voulant faire le fin politique, ne savoit quelle contenance prendre; enfin il lui répondit: »Il faut avouer que je suis bien bête, je ne vous comprends pas; aux éclats de rire de ces messieurs, j'aurais espéré de trouver quelque finesse, qui pourroit me divertir à mon tour;

mais je ne comprends rien à ce que vous dites, monsieur, je vous le proteste». Il fit cette réponse avec un ton brusque et fâché. Nous continuâmes à rire; jamais scène de Molière n'a été plus risible. Le roi ne voulut rien comprendre et se fâcha que tout le monde trouva le trait vrai et possible; Beylon ne voulut ni se retraiter, ni s'expliquer, ni rire, ni garder le sérieux, Nolcken voulut se faire le plus grand mérite auprès de son maître de sa discrétion, de la manière qu'il prit à coeur l'intérêt et la réputation de cette cour; tous voulurent passer pour des politiques et aucun ne pouvoit dissimuler ses sentimens. Je vous jure, mon ami, que de telles scènes peuvent mieux peindre l'esprit du tems, le secret des systèmes politiques et le caractère des courtisans, que toutes les recherches dans les cabinets et dans les archives des ministres. Faites-en la conclusion, que votre esprit pénétrant vous indique, et vous ne jugerez pas à faux.

Pour moi, mon ami, je ris encore de bon coeur, quand je me rappelle cette scène et toutes les fois que je vois notre pauvre ami Nolcken faire le Mazarin et notre gros Beyon le duc de Sully.

Voilà une longue lettre, qui ne traite qu'une seule matière; grondez-moi maintenant, si vous en avez le coeur.

Lettre à madame la comtesse ....

Stockholm le 18 Janvier 1778.

D'où vient, madame la comtesse, que ce n'est qu'aujourd'hui que vous me demandez des anecdotes sur la prétendue grossesse de la duchesse, dont on parla tant il y a trois ans et que maintenant tout le monde a oublié. Me croyez vous plus savant que tous les médecins, toutes les matrones et sages femmes de la Suède. Pourquoi m'obliger de divulguer mon petit secret, sans quoi j'aurois pu faire l'important avec cette seule anecdote peut-être de ma connaissance?

Mais dites-moi, ma belle comtesse, pourquoi voulez vous connaître cette affaire, vous qui avez fait un si beau garçon par le seul instinct de l'amour et par la jouissance de ces doux plaisirs, qui nous consolent des amertumes de la vie, pourquoi voulez vous connaître les effets de notre ignorance, de notre foiblesse, des intrigues de cour et plusieurs effets de milles raisons que je ne vous dirais pas. Peut-être voulez-vous emporter une victoire sur ma paresse, pour m'obliger d'écrire une lettre volumineuse remplie de petits détails; pourquoi, après avoir gagné tant de batailles sur moi, ne vous en contentez-vous pas, pourquoi me chercher, quand je me suis retranché dans un camp si assuré pour moi, celui de ma paresse, pour me gagner une bataille, qui va vous assurer de votre pouvoir absolu sur ma personne.

Peut-être voulez-vous voir un essai de mon stile, s'il est agréable et propre à tout usage. Quelques soient vos raisons, un pauvre prisonnier de guerre se trouve obligé d'obéir; voici la lettre, tant pis pour vous, si elle est en-

nuyeuse, et si elle ne peut contenter votre curiosité. Car avouez-moi que c'est une curiosité de femme. Pardonnez-moi, madame, si cette lettre est remplie de digressions, elles sont nécessaires à ce sujet, aussi suis-je déjà tout craintif que cette lettre sera divisée en tomes, comme le plus grand ouvrage. Vous avez sans doute vu et admiré notre charmante duchesse, elle fait les délices de la cour, et une fois plus connue elle le fera de toute la Suède; son esprit, la douceur de son caractère, la pureté de ses moeurs peut former d'elle la princesse la plus accomplie, mais ajoutez à ces perfections l'agrément de la figure, et c'est une des plus belles princesses et des plus charmantes femmes de l'Europe. Elles a des moments d'une beauté ravissante, et on peut dire d'elle, comme dit Brantôme d'Élisabeth de France, l'épouse de Philip II, qu'il n'y avoit point d'homme sage à la cour d'Espagne qui osât la considérer en face.

Mais cette charmante princesse vient de former son caractère et sa figure depuis son arrivé en Suède. Dans ce tems-là avoit-elle à peine 15 ans, elle étoit dans sa plus tendre jeunesse et paroissoit aussi peu robuste de corps que de santé. Elle n'avoit que peu de fois reçu de ces premières marques qui sont si impatiemment attendues des jeunes filles, et qui servent de calendrier à la plus ignorante. En les recevant, elle ne croyoit pas qu'elles tromperoient la Suède et presque toute l'Europe, en commençant par la tromper elle-même. Mais cela arriva, et il faut ajouter à l'éloge de cette jeune princesse, que son innocence égalait son ignorance. Elle croyoit qu'il suffisoit d'avoir mérité un enfant pour l'obtenir et que rien n'étoit si commun, que des jeunes personnes mariées pendant une année en reçoivent. Aussi étoit-elle de bonne foi de se croire mère pendant toute cette affaire, et cette bonne foi rassura les médecins et les matrones. Le duc se croyoit fort, comme font tous les maris, et on craignit que la délicatesse de la constitution de la duchesse pouvoit en elle anéantir cette heureuse fécondité qu'on souhaita autant.

Toutes les idées de ceux, qui firent les intimes de la cour, étoient remplies de cet objet.

On ne donna rien au tems et à la patience, qui sont venus à l'aide d'autant d'époux. On croyoit que les grands font leurs enfants d'une manière différente de nous autres chétifs mortels; il fallut un secours de l'art, qu'on refusa de prendre de la nature. Les médecins furent consultés. Les plus sages d'entre eux, qui opinèrent pour la patience et de maintenir l'amitié et la tendresse entre les deux jeunes époux, ne furent pas écoutés; on eut recours aux flatteurs et aux charlatans; on consulta les sages femmes, mais dans de telles circonstances une femme sage et d'esprit vaut mieux que toutes les sages femmes d'un pays. Mais que font donc les charlatans des deux sexes? Ils imaginent avoir lu dans quelque nouveau livre de médecine philosophique, que les bains froids étoient les seuls moyens de rendre la vertu prolifique à celui à qui elle manquoit. C'étoit notre innocente duchesse qui devoit servir d'essai à ces expériences. Le mot de passe dans le conclave de la cour fut »bains froids», »point de salut sans les bains froids». Le médecin Hedenberg, médecin des dames, fut l'oracle de ce secret. Femmes, maris, amants, pères et des familles entières lui rendirent leurs hommages pour cette incomparable découverte. Mais qu'en arriva-t-il? On plongea cette pauvre princesse plusieurs fois de suite dans les bains froids. Mais par l'inattention des médecins les bains furent donnés les jours qui précédèrent l'arrivée des règles. Après les bains on conseilla le duc de voir la duchesse et de jouir du plaisir conjugal. Il s'en acquitta bien, sûr d'avoir mérité le nom de père. Les bains eurent un autre effet sur la constitution de la duchesse. Ils firent une révolution si étonnante sur elle, qu'ils retardèrent les règles. A leur retardement les médecins crurent avoir gagné la bataille et que leurs conseils avoient emporté la victoire sur notre simplicité. On augura d'abord qu'une heureuse grossesse en étoit l'effet. Comme les demi-savants publient plutôt leurs découvertes

comme des vérités, que les gens d'esprit, qui laissent mûrir leurs idées, ces demi-savants annoncèrent d'abord cette grossesse comme certaine. Que firent-ils de plus? Depuis son mariage jusqu'à ce moment-là, le duc avoit observé les lois de la plus rigide constance; il ne s'étoit permis aucune liberté sur cet article. Hedenberg et ses confidents entrent chez le duc, le supplient comme des serviteurs zélés et fidèles que, s'il voulait jouir du bonheur de se voir père, il ne devoit plus voir la duchesse dans l'heureuse situation où elle se trouvoit. La foiblesse de sa constitution pouvoit par-là porter à des fausses couches, qui sont si dangereuses autant par leur premier effet, que par l'habitude où ordinairement ils mettent les jeunes femmes de les réitérer et de ne plus pouvoir conserver l'enfant. Le duc se rendit à des raisons qui lui parurent si probables. Peu à peu il écouta son habitude et son penchant au plaisir. Il ne fit plus d'effort contre ce sentiment. Il chercha à satisfaire ses désirs, il eut des maîtresses et l'intimité avec la duchesse pouvoit en souffrir. Voilà le second effet de leurs conseils. On continua à traiter la duchesse comme une femme grosse, et on confia cet important secret au roi, qui en fut au comble de sa joie. Madame de Sp . . . ., qui en apporta la nouvelle, eut un présent de 12,000 daler. Déjà les espérances naquirent de toute part à cette cour; on voyoit déjà combien cet héritier à la couronne seroit cher à la nation; on se flatta tant de cette idée, que l'on se fortifia toujours l'autre idée que cette grossesse étoit véritable. On attendoit des récompenses, des charges, des faveurs, du pouvoir, de la considération, chacun avoit son petit intérêt. Et que ne peuvent pas autant de motifs?

Les règles une fois retardées, la santé de la duchesse en souffrit. On la croyoit toujours grosse, ainsi toute la science des médecins fut employée contre un mal prétendu, et on augmenta toujours le véritable. Ceci se passa au mois de mars. Par maintes et maintes émulsions et drogues, les règles furent encore interrompues le second mois.

Voilà la grossesse avérée par des faits incontestables. Celui qui en doutoit étoit malintentionné, il étoit frondeur et presque comparé aux anciens Ligueux. Il fallut captiver sa raison et croir aux Hippocrates et à ceux qui les protégèrent. On étoit fort étonné de ne trouver chez la duchesse aucune des symptomes qui se manifestent avec tant de violence chez toutes les jeunes femmes, surtout dans leur première grossesse. Elle avoit la taille d'une nymphe, ses couleurs, sa démarche, tout prouvoit contre la nouvelle du jour.

Enfin, après un peu plus de tranquilité et que la constitution de la duchesse s'étoit remise dans son premier état, les règles revinrent le troisième mois. Les médecins continuèrent à dire, que ce petit événement n'étoit point étrange, ils en citèrent milles cas différents, on fit appeler le plus fameux accoucheur de Stockholm, m:r de Schulzenheim, qui par complaisance avéra qu'il croyoit la grossesse indubitable sur autant de circonstances dont on lui fit part. Les sages femmes firent de même. Mais on garda toujours le secret sur l'affaire des bains, soit qu'on ne voulut point publier ce petit miracle, pour le faire valoir d'autaut plus en d'autres tems, ou qu'on étoit defendu d'en parler. L'amour propre s'en seroit cru blessé.

Les règles continuèrent au mois de mai; malgré cela, on assuroit toujours la grossesse. Ce qui est fort étonnant et ce que l'on a de la peine à croire, c'est que cette fausse allarme étoit sur le point d'allumer un feu dans la famille royale, difficile à éteindre. Il fut question quel médecin seroit l'accoucheur de la duchesse. Le roi, qui a le cérémonial au coeur, la reine-mère, qui protégeoit un vieux médecin Schützercrantz, qui avoit été le sien, se réunirent pour ordonner à la duchesse d'avoir de la confiance en Schützercrantz. Hedenberg, de son côté, fit valoir ses services et comme médecin du duc il prétendit aussi être l'accoucheur de sa femme. On inspira la même confiance à la duchesse pour Hedenberg, de sorte qu'elle, qui n'avoit jamais fait valoir sa volonté, déclara qu'elle ne se laisse-

roit jamais accoucher par quelque homme que ce soit, excepté Hedenberg; qu'elle avoit déjà choisi une sage femme, une vieille matrone nommée Bonne, à qui elle avoit donné sa confiance. Le duc, de son côté, croyoit que les couches de la duchesse n'étoitent point une affaire d'État, que lui comme époux se croyoit avoir les droits de disposer dans sa maison lequel il voulut que sa femme devoit consulter. La reinemère croyoit, qu'elle avoit les droits de mère de leur donner des bons conseils, auquels elle espéroit qu'on devoit faire attention. Le roi, de son côté, prétendit que, quoique le duc étoit l'époux de la duchesse et maître de sa maison, l'enfant appartenoit à l'État, ainsi que le roi seul avoit le droit de décider de tout ce qui concernoit cet enfant, et par conséquent, il ne donna sa confiance pour accoucher la duchesse qu'au vieux Schützercrantz, qui avoit accouché la reine sa mère, et qui sur l'État avoit des appointements pour cette charge; que le roi ne consentiroit jamais de laisser la duchesse, à qui la vie étoit si précieuse, entre les mains d'une vieille femme, qui, avec beaucoup de routine, ne pouvoit pas possider cet art autant qu'un médecin généralement estimé. Comme rien à cette cour ne se décide sans négociations, on décida celle-ci après plusieurs débats, après beaucoup d'humeur des deux côtés, que Schützercrantz, Hedenberg, la vieille et plusieurs autres seront consultés. Schützercrantz vint, et après avoir épié le secret de ses confrères, il dit tout bas à l'oreille de ses amis, que la duchesse n'étoit pas du tout grosse, et qu'il restoit à savoir, si les opérations présentes continuèrent, si jamais elle le seroit. Mais il fut traité en radoteur et vieux fou.

Sur ces entrefaits le roi fit un voyage en Finlande toujours dans l'idée de revoir sa belle-sœur vérifier l'espérance qu'elle lui avoit donné. Son impatience ne fut pas moins grande que celle de toute la Suède. La duchesse étoit à la cour de la reine à Ulricsdal. Je ne sais pas si par l'effet du printems ou par quelque négligence à conserver sa santé la duchesse prit la fièvre, mais elle en eut une très forte, suivie par la rougeole. Les règles cessèrent

de nouveau après plusieurs saignées, qu'on lui donna pour apaiser la fièvre, croyant toujours que la grossesse étoit si avancée, qu'on pouvoit sans risque les donner. Leur imagination étoit si frappée de cette idée, qu'aucune doute ne pouvoit plus se présenter. C'étoit nier l'évidence. On ne fit que parler à la duchesse sur son état, de sorte que la moindre sensation extraordinaire qu'elle sentoit étoit le mouvement de l'enfant. Jusqu'aux dames d'honneur, elles ne discontinuèrent jamais à parler de cette affaire. C'est ce qui fit que la comtesse de Törne, à son arrivée à Stockholm, dit fort plaisamment, que tous ceux de sa connaissance étoient comme des accoucheurs enragés. La duchesse étoit bientôt persuadée, elle désira tant que son état fût véritable, qu'après plusieurs questions de la gouvernante elle avoua qu'elle avoit senti l'enfant se mouvoir. Voici ce que m'a conté le baron de Barnekov, ne sachant pas que j'avois entre mes mains sa lettre originale au roi, par laquelle il apprit à Sa Majesté cette heureuse nouvelle.

Le baron de Barnekov, chambellan de la duchesse, étant indisposé à Ulricsdal, la comtesse de Spr . . . . demanda un instant à lui parler seul. Il consentit d'abord, et elle vint accompagnée de Hedenberg. Après plusieurs préambules elle confia le secret, qu'elle vint d'apprendre de la duchesse même, au baron de Barnekov, le priant d'en informer le roi avec le courrier de ce jour, et elle ajouta, que cet événement ne pouvoit être que d'autant plus heureux, ayant été connu le jour du nom du roi. Encore une belle occasion pour faire doublement leur cour. — Barnekov, enchanté de la nouvelle, transporté de joie, saisissant cette occasion pour s'insinuer dans la faveur du roi, ne pensa qu'à écrire sa lettre et expédier le courrier. Il prétend néanmoins avoir insisté sur la validité des preuves, mais qu'il avoit eu pour toute réponse que l'affaire étoit certaine, que plusieurs personnes s'étoient vérifiées du fait, et que l'attestat ci-joint du médecin Hedenberg pouvoit lui paroître suffisant. Le courrier arrive et allume l'allégresse et la joie chez le roi et nous tous qui étions

de sa suite. Le roi ne pouvoit jamais s'imaginer, que la duchesse elle-même, que toute sa cour et ses médecins pouvoient se tromper; sa propre imagination étoit si enthousiasmée de cette nouvelle, qu'il ne se soucia pas de demander d'autres preuves de cette vérité. Il ordonna d'abord à son secrétaire Schröderheim de composer une formule pour les prières publiques. Cette expédition se fit incessamment et les prières se font le même jour dans l'église d'Åbo. Dès ce moment l'affaire fut publique, la joie universelle, et on ne put plus douter de cet événement. Le roi abrégea plusieurs jours de son séjour en Finlande par une impatience si excusable dans de tels circonstances de revoir sa famille; il revint à Stockholm plus content que jamais. Ensuite les préparatifs pour les couches de la duchesse se font, les prières publiques se font, mais on parvint à savoir, qu'au sixième, au septième mois la duchesse avoit eu ses règles. On en fut consterné, mais ceux qui avoient pénétré le premier mystère dirent hautement que la grossesse n'existoit pas, que les médecins s'étoient trompés et qu'à leur tour ils avoient trompé tout le royaume. Mais ce fut un crime de penser ainsi. Je fus un des incrédules depuis le premier moment et j'avois de bons raisons pour l'être. Enfin les mêmes symptômes parurent le huitième mois, on ne voyoit point de changement à sa taille, quoique ses dames l'obligèrent de ne plus se lacer, de ne plus porter de corset. Les préparatifs continuèrent. Le vieux sénateur comte de Liewen essuya plusieurs chagrins pour avoir lanterné avec les préparatifs, parce qu'il étoit persuadé qu'on s'étoit trompé. Enfin le neuvième mois arrive, la grossesse est annoncée dans toutes les cours de l'Europe, on reçoit des compliments de toutes parts, on fait venir des vieilles sénatrices de toutes les provinces pour assister à l'acte de baptême, on composa le cérémonial, qu'on mit sous la presse, on fait placer les canons de l'artillerie sur la place d'où la canonade doit se faire, on y va mèche allumée nuit et jour, l'appartement du petit prince est déjà arrangé, les personnes à son ser-

vice presque déjà nommées. On attend, on compte l'heure et la minute, la duchesse elle-même prit congé pour quelque jours de ses amies, les comtesses Klinckowström et Piper, en leur disant que pendant quelques jours elles ne se verront plus, qu'elle attendoit son terme à la minute. Tous ceux qui avoient soupé à la cour ce soir-là ordonnèrent à leurs domestiques de bien compter les coups de canons, pour en juger si le nouveau-né étoit un prince ou princesse. On ne ferma pas l'oeil toute la nuit. Le lendemain arrive, la duchesse se porta mieux que jamais, et dans deux jours on n'entendit plus parler de grossesse. Sans dire mot on retira les canons et on fit cesser les prières publiques. On ne fit pas même semblant d'une fausse couche. Après 5 jours la duchesse parut au cercle de la reine, mince de taille, comme s'il n'auroit été question de rien. On dit qu'elle s'en affligea, elle dissimula fort bien son chagrin pour ne pas exposer à un malheur inévitable tous ceux qui en avoient été les auteurs et les confidents. Un seul ressentiment de sa part n'auroit pas pu sauver des supplices ceux qui l'ont fait jouer un rôle si désagréable.

Voilà, ma belle comtesse, un précis fort exact et véridique de ce fait. Quelques-unes de ces anecdotes vous sont inconnues peut-être; j'ai gagné mon but de satisfaire à votre curiosité et obéir à vos ordres. Jugez, madame, par ce seul événement des effets du charlatanisme et les intrigues de cour. J'étois sur le point de vous prier de faire des réflexions sur ce sujet et plusieurs autres, mais je me ravise. Il vaut mieux souvent laisser passer les événements dans le grand tourbillon des événements de ce monde sans les apprécier et sans vouloir découvrir les causes qui les font agir, sans ôter la voile qui les couvre ou pénétrer le mystère de leur formation. Voilà un vrai moyen d'avoir l'esprit tranquille et de fuir l'inquiétude. Faisons cet étude, madame, et jouissons du plaisir, c'est de cette seule manière que nous vivons heureux. J'ai l'honneur d'être avec respect etc.

Högtidligheter och etiquetter vid prinsarne Ferdinands af Brunswig-Wolfenbüttel och Fredric Carls af Brunswig-Bevern vistande i Sverge år 1778 vid Hans Kongl. Maj:ts hof.

Då Hans Kongl. Maj:t uti junii månad 1778 gjorde en resa til Köpenhamn, anhölt prins Ferdinand af Brunswig at vid Hans Maj:ts återkomst til Sverge i underdånighet därstädes få göra honom sin upvaktning, hvartil Hans Maj:t samtyckte och prinsen inviterade. Prins Ferdinand hade til danska hofvet gjort en resa och at göra besök hos sin syster enkedrotningen af Danmark Juliana Maria. Han proponerade prinsen Fredric Carl af Bevern, som i dansk tjenst är general, at göra sig sällskap; och committerades äfven denne prins at förnya de complimenter öfver Hans Maj:ts lyckliga återkomst til Sverge och för dess besök i Köpenhamn, som strax af baron Gyldencrone på danska hofvets vägnar blifvit gjorde. Bägge prinsarne blefvo vid Helsingborg af Hans Maj:ts stabsadjutant capitain Aminoff emottagne och å Hans Maj:ts höga vägnar complimenterade, honom var anbefalt at vara dem följaktig under deras resa til Maltesholm, hvarest de hos Hans Maj:t sitt underdåniga besök skulle få aflägga; han skulle tilse det alt ordenteligen och väl skulle under denna resa tilgå. Hans Maj:ts generaladjutant af flygeln Toll hade genom Danmark til Helsingborg varit prinsarne följaktig. Prinsarne åto middag hos generalen Platen på öfverstebostället Tomarp, där de en honneursvakt erhöllo, sedan generalen för dem låtit norra skånska cavallerieregementet manoeuvrera. Prins Ferdinand blef logerad i samma våning med Hans Maj:t inom samma drabantesal,

men Hans Maj:ts lifdrabanter placerade vid dess förmaksdörr. Prinsen af Bevern blef uti den öfre våningen logerad.

Då prinsarne den 25 juni om aftonen til Maltesholm voro ankomne, sände Hans Maj:t kammarherren grefve Oxenstierna at önska prins Ferdinand vara välkommen och tillika tilsäga honom, det han kunde samma afton sin upvaktning hos Hans Maj:t få aflägga. Det senare gafs äfven prinsen af Bevern til känna genom capitainen Aminoff. Däruppå gingo alle af hofstaten och andre at hos prins Ferdinand göra besök, då de, som förut icke af honom voro kände, blefvo af capitainen Aminoff presenterade. Samma visit gjordes äfven til prinsen af Bevern, hvilka bägge svarade uppå dessa visiter til de förnämste af hofstaten, Kongl. Maj:ts kammarherrar, förste stallmästare, generaler och hofmarskalk.

Sedan prinsarne ifrån sina resekläder omklädt sig och timmen til Hans Maj:ts vanliga cour inföll, blefvo de til Hans Maj:ts förmak, som då det i Stockholms slott varande hvita cabinet skulle föreställa, af capitainen Aminoff medföljde. Uti detta cabinet voro samlade riksråderne gref Carl Scheffer och Bielke jämte alla de af hofstaten som til detta cabinet hafva inträde. Hans Maj:t var ensam uti dess sängkammare och lät genom dess kammarherre baron Ehrensvärd admittera prins Ferdinand af Brunswig til audience, då Hans Maj:t stod, geck några steg emot honom, prinsen kyste Hans Maj:ts hand, och Hans Maj:t gaf honom saluten. Sedan denna audience inemot en half timme varat, ringde Hans Maj:t uti en klocka, inkallade uti sin sängkammare dem, som hade les entrées de la chambre, då prinsen af Bevern jämte dem, som endast hade entréer uti cabinettet, där qvarstadnade. Sedan inkallades äfven prinsen af Bevern til sin audience, som endast skedde genom en presentation af prinsen af Brunswig. Hans Maj:t gaf honom saluten och han kyste Hans Maj:ts hand. Hans Maj:t gjorde sedan sjelf de närvarande riksens råd och prinsarne med hvarannan kände. Prinsarne gjorde

följande dagen sin första visit hos desse riksens råd, som af dem genast besvarades.

Hans Maj:t lät då genom sin kammarherre tilstädja prinsarne entréerne uti bemälte cabinet. Hans Maj:t gaf sedan sin cour efter vanligheten. Prinsarne voro med de öfrige af hofvet til couren följaktige. Uppå den samma blefvo af kammarherren baron Ehrensvärd för Hans Maj:t presenterade generalmajoren i Brunswigs tjenst och riddaren af svenska svärdsorden von Retz, hvilken var prins Ferdinand följaktig jämte en hofråd, dess secreterare, och en öfverstelieutenant i dansk tjenst, hvilken var adjutant hos prinsen af Bevern. Generalen Retz blef alla dagar befalt at äta vid Hans Maj:ts eget bord, men de öfrige cavalierne vid hofmarskalken baron Dübens taffel. Prinsarne blefvo en gång för alla budne at äta vid Hans Maj:ts bord. Hans Maj:t hade befalt riksens råd at noga observera den préséance de för desse prinsar skulle iakttaga, hvilket så första gången skedde, at då soupén til Hans Maj:t var annonçerad, gingo riksråderne grefvarne Bielke och Carl Scheffer förut i matsalen och stälde sig vid öfra ändan af bordet; Hans Maj:t förde prins Ferdinand til bordet til vänster om sig, vid hvilken place prinsen stadnade, och blef därigenom til vänster placerad. Hans Maj:t gaf tekn til grefve Bielke at intaga den högra sidan; prinsen af Bevern blef satt bredevid prins Ferdinand. Riksrådet Carl Scheffer souperade intet. Hans Maj:t kallade äfven fram grefve Brahe och befalte honom bredevid gref Ulric Scheffer sätta sig. Rådet observerade at de första dagarne, tils etiquetten var både synbar och etablerad, icke gå i bredd med desse prinsar, utan gingo til de ställen, där de skulle finna sig til sammans, antingen förut eller efteråt. Samma etiquette med prinsarne observerades vid alla tilfällen och äfven vid en exercitie, som hertig Carl med sitt södra skånska cavallerieregemente gjorde.

Vid parolens och lösens emottagande kallade Hans Maj:t genom sin förste generaladjutant generalmajoren gref Posse prins Ferdinand at inom cerclen inträda; gref Posse

gaf honom parollen och lösen, den han til Hans Maj:t öfverlemnade och kyste Hans Maj:ts hand; men til prinsen af Bevern blef den gifven af Hans Maj:ts öfveradjutant, majoren baron Cederström. Kongl. Maj:ts lifdrabanter fingo ordres at göra prins Ferdinand lika honneur med rådet och fältmarskalkar — emedan han är fältmarskalk i Preussen —; likaså vakterne; men til prinsen af Bevern såsom generalsperson. Vid Hans Kongl. Maj:ts resa ifrån Maltesholm d. 29 juni til Carlskrona, dit prinsarne voro Hans Kongl. Maj:t följaktige, blef dem på Ljungby en middagsmåltid gifven såsom af hofmarskalken baron Düben; prinsarne blefvo under denna resa af Hans Maj:t defrayerade; deras kammartjenare och laquaier fingo bord och kostpengar. Uti Carlskrona blefvo prinsarne til samman logerade uti ett annat hus än det Hans Maj:t occuperade. Dem blef af volontaire-regementet gifven vakt och officerare til ordonnance. Första aftonen serverades prinsarnes soupé ifrån Hans Maj:ts kök uti deras eget hus. Hans Maj:ts ankomst skedde så sent at han genast retirerade sig. Vid den andra soupé, Hans Maj:t prinsarne uppå sitt skepp Amphion gaf, observerades ingen etiquette. Hans Maj:t åt under Sundtältet. I Carlskrona skedde riksråderne Falkengréens och Carl Sparres bekantskap med desse prinsar nästan som vid Maltesholm. Prinsarne gjorde desse riksens råd första visiten. Efter soupén på Amphion följde prinsarne Hans Maj:t til dess hus och erhöllo därstädes sedan sina afskedsaudiencer. Prins Ferdinand erhöll först sin uti Hans Maj:ts sängkammare, då Hans Maj:t förärade honom en guldemaillerad dosa med sitt portrait, rikt med juveler garnerad. Sedan erhölt prinsen af Bevern sin afskedsaudience. Deras afresa ifrån Carlskrona skedde följande morgonen, och blefvo de uppå den samma öfver alt uppå Hans Maj:ts bekostnad til Helsingborg defrayerade; där de til Danmark återreste. Hela Hans Maj:ts livrée och hofbetjening blefvo vid cassation förbudne at några presenter eller drickspenningar af desse främmande prinsar emottaga.

Högtidligheter och ceremonier i anledning af kronprinsens födelse och drotningens kyrktagning i December 1778 och Januari 1779.

Den 27 December. En dag, som Hennes Maj:t drotningen togs i kyrkan enligt ceremonielet. Hans Maj:t gjorde om morgonen en promotion af generaler til en början af de gracer, som denna dag skulle utdelas. Fältmarskalkar blefvo: generalerne Berndt Otto Stackelberg och baron Per Scheffer — generalen Wolter Stackelberg förbigången; general af cavalleriet: generallieutenanten Fredric Horn; generallieutenanter: generalmajorerne Ehrenkrook, Charpentier, Fredric Posse, Hampus Mörner, Jan Sparre, Meijerfelt och Siegroth; generalmajorer: öfverstarne Hermansson och Gustafssköld. Bland generallieutenanterna landshöfding Carl Rappe.

Ingen levée den dagen. Sedan Hans Maj:t blef klädd och hertigarne voro inkallade i conseilcabinettet, där Hans Maj:t var samt de som där hade entréer, kallades alla kronprinsens faddrar in i sängkammaren, där äfven den stora vakten var. Fältmarskalken Spens kallades först in i detta conseilcabinet. N. B. Honom öfverlemnades då af Hans Maj:t hans så kallade brevet d'honneurs, som tillade honom riksråds värdighet. Hans Maj:t sade honom, at dess förtjenster emot sig och konungahuset, dess födsel och egenskaper kunde af Hans Maj:t icke värdigare distingueras än igenom de yppersta förmåners och hedersbetygelsers undfående, som här i riket kunna gifvas. Han kyste konungens hand och talte några ord, dem ingen kunde höra. Sedan inkallades i samma rum landtmarskalken Saltza, grefvarne Brahe, C. E. Lewenhaupt och Pontus De la Gardie. Hans Maj:t declarerade först Saltza vara nämd til grefve. Sedan öfverlemnade Hans Maj:t brevet d'honneurs

til grefve Brahe, sägandes honom: »Min grefve! Er far har för konungahuset tilsatt sitt lif; jag har alltid önskat mig tilfälle at visa min ömhet och min vänskap för dess barn; ert namn, era egenskaper förvissa mig, at jag kan lemna er genom detta bref de yppersta vedermälen af min nåd. Jag är så mycket mera skyldig därtil, som er födsel gjort er til den förste af ert stånd och ni därigenom burit min son som fadder til dopet.» Brahe kyste hand, feck excellence-titeln af de kringstående, men teg. Sedan gaf konungen samma brevet til gref Charles Emil, som ej häller orerade. Då Hans Maj:t skulle gifva det tredje til gref Pontus, betänkte han sig litet, hvad han skulle säga åt grefve Fersens svåger; sade därpå: »Min grefve! Kung Carl XI har ruinerat er famille; på det ni ej må tro, at alla konungar äro honom lika, så öfverlemnar jag er här bevis af min nåd och välvilja för er; jag kan ej ge rikedomar, men jag borttager dem icke.» Grefve Pontus var den ende som svarade, såsom det egnade un homme de famille, som hvarken skryter eller påckar. Han sade: »Emot Eders Maj:t och riket eger jag inga förtjenster, som förtjena en så utmärkt nåd. Men jag har söner och barn. Jag skall som en trogen undersåte inplanta hos dem kärlek för en konung som bör vördas och ett fädernesland som skall älskas. Den kronprins, som jag haft den nåden at vara fadder til, skall bli det ömmaste föremål för alla deras tankar.»

Sedan tog Hans Maj:t den guldkedja med dess bröstbild, omgifven af en grön lagerkrans och garnerad med juveler, och hängde först uppå landtmarskalken, hvilken tycktes icke vara nog händig, emedan alt föll i golfvet; sedan hängde Hans Maj:t samma kedja på gref Magnus Brahe, på Charles Emil Lewenhaupt och Pontus De la Gardie. Hans Maj:t höll til dem ett kort men vackert tal, som af ingen besvarades annars än med handkyssning. Sedan inkallades ärkebiskopen, som påhängdes samma kedja och bröstbild, rikt med juveler garnerad; sedan på borgartalman, som var klädd i svart sammet. N. B. Borgarens

kedja var endast af förgyldt silfver. Bond-talmannen inkallades äfven; han fick en lika kedja med borgaren, men på honom hängde hofcancelleren den samma. Sedan utfördes alla desse. Hans Maj:t lemnade til hofcancelleren fältmarskalken Hamiltons brevet d'honneur at honom den samma tilsända.

Sedan utbars til sängkammaren, där de öfrige faddrarne voro församlade, de tvänne bord, där de öfriga decorationerna lågo. Hans Maj:t kom sedan dit och tiltalade dem ganska nådigt, at han med glädje iakttog detta tilfälle at lemna de högläfl. riksens ständers deputerade, som varit dess sons faddrar, evärdeliga bevis af sin nåd genom den decorations gifvande, som nu bortgafs. Sedan framkallades friherrarne, hvars medailloner ej voro så rikt garnerade som grefvarnes; sedan riddarnes, på hvilka inga juveler voro, och därnäst svennerne. Konungen hängde kedjor på hvar och en. Sedan framkallades biskoparne och presterne, som af Hans Maj:t sjelf decorerades. Men til borgare-talman sade Hans Maj:t: »Som tiden lider at drotdingen skall gå i kyrkan, så hinner jag ej sjelf decorera alla dessa hederlige män; jag lemnar kedjorna til talman, som nu lemnar hvar och en sin.» Bönderna fingo inga kedjor, utan endast vasar af guld, som skulle sys på kläderna. Konungen sade til Schröderheim: »Jag känner alla dessa beskedliga gubbar, men tag ni dessa vasar och sätt dem på deras kläder til bevis, at de varit en kronprins faddrar, som är af vasars stam.» Bönderna greto, bugade sig och tackade. Härigenom blef prestetståndet satt i paritet med adeln och distinguerades på ett så märkeligt sätt ifrån de öfriga stånden, utan at de samma beklagade sig, utan voro rätt nöjde. Samma skilnad emellan grefvarne och de öfriga adeliga classerna. Hela decorationen kostade 3,100 rdr.

Sedan utfördes alla desse utur sängkammaren. Uti denna intervalle bortgafs entréerna til cabinetter och sängkammaren til riksrådet gref Bielke och entréerna i hvita cabinettet til riksrådet Ulric Scheffer och til hofcancel-

leren Sparre. Til kammarherre hos drotningen nämdes då ryttmästaren gref Bohlen; vice corporalen Stierneld och gref C. E. Lewenhaupt samt, hofjunkaren baron Reuterholm. N. B. efter deras ancienníté de famille.

Drotningen kläder sig. Dess tjenstgörande statsfruar vinna sin rangdispute emot grefvinnan Oxenstierna. Ändan af släpet upbäres af grefvinnan Piper. De få hvar och en en juvelsring af några tusen daler kprmts värde utom grefvinnan N. Posse.

Grefvar nämnas; på första listan stå: riksrådet Anders Wrangel, riksrådet Falkenberg och landtmarkalken Saltza; sedan skrifver Hans Maj:t presidenten Lillienberg därtil. Sedan nämdes riksrådet Ribbing. N. B. Det kungjordes därigenom, at hofcancelleren hade befallning at låta den utnämde veta Hans Maj:ts nomination.

Procession sker sedan til kyrkan. Rådets marche och deras hemställande däremot. Placeringen i capellet. 16 tabouretter för riksrådinnorna, men endast 10 för riksråderne i främsta ledet, de öfriga stå på det andra utmed de tabouretter, som för Brahe och de nyss utnämde voro ämnade. Ändamålet var at genast sätta dem härigenom i paritet med rådet. Riksråderne Falkenberg och Falkengréen draga fram dessa tabouretter, så at rådet sätter sig på ett led framför desse titulerade. Trängseln blir dem svår, så at riksråderne Hermanson och Ulric Scheffer til slut nödgas draga sig tilbakars i bredd med desse.

Troils långsamma och ledsamma predikan. Ärkebiskopen i full skrud med mitra. Konungen var i tribune. Drotningen klädd i kungl. skruden med krona, äfven så furstinnorna. Hertiginnan ensam leder drotningen til pallen.

Marchen utur kyrkan.

Seraphimer-capitlet i cancellie-cabinettet. Seraphimer-riddare nämnas genom det at härolden kommer ut i sängkammaren och utropar de nämde. Riksrådet Falkengréen, öfverhofstallmästaren Adam Lewenhaupt, generalen Fredric Horn och general-lieutenanten Jacob Sprengtporten.

Sedan efterskickades hofstallmästaren Munck, som utnämdes til öfver-ceremoniemästare vid orden efter gref Lewenhaupt. Til commendeur af svärdsorden med stora korset utnämdes amiralen Wrangel, general-lieutenanten Wolffradt och landtmarskalken Saltza; til commendeurer vice amiral Rayalin, generalmajoren Platen, generalmajoren Armfelt och öfversten Aminoff; til commendeurer af Nordstjernan presidenten Kurck, öfverkammarherren Carl Piper och statssecreteraren Liljencrantz.

Baroner blefvo nämde, men som flere ämnades, blef denna nomination icke kunnog.

Sedan blef cour. I hvita rummet presenterades för drotningen at tacka Falkengréen, Falkenberg, Wrangel, Saltza och Brahe. Sedan publique spisning. Sedan mat för de hungrige kl. 6 om aftonen i riddaresalen och rådssalen samt vid hofmarskalkstaffeln. Sedan tyst och stilla efter apparencerna. Soupée hos grefvinnan Löwenhielm, där les nouvelles du jour mycket omtalades.

Den 28 December. Alt var tyst och stilla. Taltes om gårdagens promotioner; några baroner tilöktes på den hemliga listan.

Om f. m. var plenum; de projecterade 54 tunnorna guld samtycktes af alla stånden til bevilning dels som koppskatt dels som ordinarie bevilning.

Om aftonen repetition af operan *Iphigenie* på operahuset. Hela hofvet var där, hade inga så många spectateurer som förra gången. Fru Olin, som gårdagen hade sett drotningen klädd med krona, och som nu skulle spela fru Sveas role i en prologue, tar an hennes coiffure, hvilket dock ändrades. Contradans dansades emellan acterna. Soupée hos grefvinnan Löwenhielm.

Den 29 December. Enligt ceremonielet var denna dag destinerad til compliment hos drotningen. Hon var i sin sängkammare med dem af hennes hofstat, som därstädes hade entréer, samt med sin vakt, 1 capitain af gardiet

och 1 corporal af drabanterna. Riksens råd började compl. anförde af riksrådet Höpken, med deras corps gingo de titulerade. Gref Spens gick framför de andra. Gref Brahe hade klädt sig uti sin capitainsuniform af dragonerna med stöflar och sporrar, hvilket oändeligen förtretade riksens råd. De förutsågo, huru alt var gjordt at avilera deras corps, då en capitaine med dem kunde sättas i paritet. De voro nöjde at hafva grefve Brahe med sig, men de funno icke passande för sin corps, konungens och rikets värdighet, at capitainen gref Brahe skulle med dem sättas i likhet. Rådet hade förut i cabinettet blifvit emottaget. Nu skedde det i sängkammaren, där alla de öfriga corpser äfven emottogos; ännu ett ämne til deras reflexioner.

Efter rådet blefvo ständerna admitterade, de emottogos vid trappan af hofstaten. Landtmarskalken anförde ridderskapet och adeln, hvar talman sitt stånd; de höllo några complimenter, af hvilka endast bondens hördes. All handkyssning var äfven, ehuru efter förra ceremonielet pläglig, nu förbuden, men endast tillåten för alla ständerna, man trodde at ständerna skulle gifva mycken akt på denna distinguerade etiquette.

Sedan kom konungens hofstat anförd af öfverkammarherren; därnäst stallstaten, som enligt nyare etiquetter gör en corps à part. Sedan drotningarnas, prinsarnes och prinsessornas hofstater anförda af riksrådet grefve Bielke; sedan rang-regementerna, ibland hvilka gref Brahe äfven med dragoncorpsen gick som capitain; sedan den öfriga arméen och amiralitetet; sedan hofrätten och alla collegier; sedan stadsconsistorium; sedan magistraten och borgerskapets 50 äldste genom deputerade; sedan Vetenskaps- och Vitterhetsacademierna och sist Målare-academien.

Sedan var cour och publique spisning, som varade til kl. 4. Grefvinnan Scheffer får entréer i hvita rummet. Kl. half 7 började operan med en til feten analogue prologue. Fyra stånden och fru Svea föreställas; något nytt var at se Neptunus föreställa borgareståndet; presterne och bönderne voro qvinnor; de formera balletter tilsammans.

Operan lång; osmakelig musique, hvarken fransysk eller italiensk. Decorationerna tämmeligen vackra. Balletterna, väl componerade.

Operasalen var så arrangerad, at amphitheatern och parterren voro i samma plan; öfverhetens stolar uphöjda; framföre på ymse sidor rådet med de titulerade til höger på tabouretter; rådsfruarna med de titulerade til venster på tabouretter. På den sista bänken på venstra sidan statsfruarna och på den högra ministrarne; ambassadeurer främsta tabouretterna, hoffröknar 1:a bänken efter öfverhetens, 2:a stora vakten, 3:e konungens kammarherrar &c.; i öfverhetens loge alla hofdamer och hofcavalierer. I première loge alla fruntimmer, som äro presenterade samt de förnämste ämbetsmän. Seconde loge ridderskapets och adelns deputerade, presterne och borgarne; i konungens grillerade loge dess lifpager; på troisième andra spectateurer samt officerare af gardiet, dragonerna, garnizon, cantzliet samt bondeståndets deputerade; i prinsessans loge prins Fredric och prinsessans cavalierer; i prins Carls loge dess cavalierer.

Den 30 December. Alt tyst utom feten på Norrmalmstorg. Den gifves af stadens borgerskap. Anledningarne til den samma. En brobygnad proponeras. Beskrifning på det upbygda huset, där populacen skulle tracteras. Felen, som vid bygnaden voro begångna, rummets bredd, logernas placerande, ingångarna och trapporna. Huru litet man förutsåg olyckor, som allmänt spåddes och ingen trodde. De goda anstalter, som vidtogos med vagnarnas körsel och för dem, som ville se stadens öfriga illuminationer. Kl. efter sex om aftonen gifves signal ifrån Skepsholmen at feten skulle börjas. Portarna öpnas på Norrmalmstorgshuset, peublen inrusar. Stadsvaktens förhållande och otilräcklighet. Supandet börjas. En fausse allarme föregifves ingifva en terreur panique. Folket stormar utur salen til porten emot operahuset. Någras fall inom rummet, någras uppå trapporna; tiltagande trängsel påskyndar fleras fall. Carnagen blir allmän. Inom en timme ligga

flere hundrade personer til tre alnars höjd på hvarandra utom porten, somlige döda, andra trampade och blesserade, andra druckna. Beskrifning på detta eländet. Öfverståthållarens ankomst, dess contenance, peublens förhållande, de arrangementer han tager at hjelpa dem, huru all hjelp är otilräckelig, huru fältskärer sent ankomma, huru de döde och blesserade omsider åtskiljas. De öfriga anstalter som tagas inom rummet at frälsa flere. Politiebetjeningens hurtiga upförande; de döda räknas ungefärligen. Hans Maj:ts ankomst; dess explication med Sparren. Castenhofssalarna öpnas, dit de döda transporteras. Medici ankomma. Alt handteras med mera hemlighet. Allmänna reflexioner. Populaceus förhållande i salen, fastän massacren försiggått. Huru feten slutar. Enkedrotningen skickar 1,000 plåtar til de olycklige samma ögnablick hon får veta det. De öfriga processioner ikring staden continueras. Illuminationen på Riddarhuset, hos danske ministern, på Myntet, hos Målareacademien, en devis på Nygatan, hos Adelcrantz, hos politiemästaren. Huru mycket feten kostar staden, sättet huru den betalas.

Den 1 Januari 1779. Nyårsskjutning. Inga complimenter vid hofvet. Publique spisning til middagen. Borgerskapets beurse-assemblée kl. 6, der alla äro. Galladrägt. Prinsessan Albertina ger 1,000 daler kpmt til de olycklige.

Den 2 Januari. En besynnerlig middagsmåltid hos landshöfding Voltemat.

Den 3 Januari. Bergsrådet Schröderstiernas och riksrådet Schwerins död. Dessa händelser öka hvars och ens oro öfver de många olyckliga händelserna. Galladrägt hela dagen. Kl. 10 om aftonen öpnas rikssalen til en bal paré. Huru den är städad och arrangerad, huru anstalterna med dansningen ske. Öfverheten kom kl. 12. Balen öpnas af konungen och drotningen, menuett spelas, drotningens fall, andra menuetten prins Carl och hertiginnan, 3:e prins Fredric och prinsessan, 4:e Brahe och grefvinnan Piper,

5:e Ekeblad och fru Örnsköld, 6:e Nils Cronstedt och Ulla Fersen, 7:e Clas Horn och Augusta Fersen, 8:e Axel Oxenstierna och Louise Sparre, 9:e Wachtmeister och grefvinnan Dohna, 10:e Rålamb och grefvinnan Lantingshausen, 11:e Strömfelt och grefvinnan Carl de Geer, 12:e Taube och grefvinnan J. J. de Geer, 13:e Düben och fru Aminoff, 14:e Cederström och fröken Ekeblad, 15:e Stierneld och fröken Rosen, 16:e Klingsporre och fröken de Geer, 17:e Aminoff och fröken Rosenstierna. Orsaken til denna classification och dess principe. Huru menuetterna dansas. Reflexioner öfver dansen vid hofvet emot förr. Danseusernas jouveler och panacher. Ceremoniecontradanserna. Balen continuerar, rummets eclairerande. Reveillen, drotningen är vid den samma.

Delande och dess contrebande, kommer med seraphimerkläderne, som reclameras. Ridderstolpes billet til Stapelmohr och Zibet. Huru tulldirectionen viste af Delandes contrebande, huru öpnandet sker i konungens rum. Huru packor finnas som ej höra Hans Maj:t til, huru de skickas til grefve d'Usson, m. m. Hvad tanke man har om courierers medförande gods.

Den 4 Januari. Åter galla. Den hvita drägten redan abimerad. Samma opera *Iphigenie.* Samma placering. Samma etiquetter. Huru samma opera til två lika feter ej kan gifvas. Riksrådet Beck-Friis sjuknar, ny consternation; drotningen får present af Hans Maj:t af jouveler med en courier ifrån Frankrike. Samma couriers berättelse om drotningens i Frankrike förlossning med en prinsessa. Där gifvas inga feter ännu. Hvad ambassadeuren säger därom.

Bref om nya nationella drägten.

Stockholm den 26 Januarii 1779.

Jag undrar icke på, at den som bor på landet vill veta nytt ifrån Stockholm; men hvad jag undrar på, är det at den, som är lycklig at i lugn och ostörd ro få tilbringa sin tid på landet, skall begära en stadsbos tankar i ett ämne, hvilket han med mera noggranhet och upmärksamhet sjelf kan skärskåda. Hvarföre begära mina reflexioner öfver vår klädedrägt? Jag har kostat mera penningar och mera hog för nyheter än reflexioner på den samma; jag lyder dock en förtrolig väns begäran, öfvertygad at mitt bref i dess händer njuter all den säkerhet, som vänskap och välgörande författningar unna en förtrolig brefväxling.

Jag har aldrig känt någon åtrå at synas auctor. Jag har alltid beklagat dem som varit intagne af denna farliga smitta; många förhastade tankar, många arbeten alstrade af en eldig inbillning, men vederlagde af ett lika ostadigt upförande, många göromål verkstälda för åtföljande tal, poemer och beskrifningar mera än för göromålens rätta föremål; många otidiga beröm både för sig sjelf och andre afhände ifrån framtiden, knapt godkända af samtiden; många flere sådane och sämre orsaker, såsom at lysa för den okunnoge, bedraga den lättrogne och aflägsna, skrämma den enfaldige, hafva oftast samkat vanheder åt sådane auctorers arbeten och misstroende til deras personer.

Uti mitt begrepp har jag gjort den slutsats, at en reflexion bör vara ett stadgadt omdöme om en saks rätta förhållande. Saken som här skall skärskådas är klädedrägten; dess rätta förhållande och jämförelse vid åtskil-

liga tilfällen bör således sökas. Jag vill därföre först sammansöka alla de skäl jag hört af dem som försvara den samma. Den nya klädedrägtens försvarare påstå, at den 1:o minskar öfverflöd och yppighet — bevis tages af de brocherade tyg fruntimren buro, af deras dyrbara garneringar och manfolkens ratinsklädningar. 2:o At den förekommer lurendrägerier och tullförsnillningar därigenom at enfärgade sidentyger äro tillåtne til införsel emot vissa tullafgifters erläggande. 3:o At den stadgar de ombyteliga moder, hvilka dels ifrån främmande hof, dels med egne resande, dels med egen eldig upfinningsgåfva ändrades alla ögnablick. 4:o At den nya drägten är mindre kostsam, mera beqväm, mera efter climatet passande; aflagda styfkjortlar och rockar som ej kunde igenknäppas skulle detta bevisa. 5:o At en mera stadgad esprit national härigenom skulle vinnas — exempel tagas af Sverges prästerskap och militairen; och 6:o at man skulle undvika de ofta utkomna öfverflödsförordningar, dels orimliga til sina principer, dels omöjliga i verkställandet, dels onyttiga för industrien och enskilda friheten. Jag måste bekänna, at alla dessa ljudande skäl hafva bort afskräcka mig at fälla mina omdömen; men när jag tog erfarenheten och den andra delen af min definition, nämligen en saks rätta förhållande, til mine ledare, så vågar jag mig på denna tvistovägen, där contraparterne endast bestrida hvarannan med argumenter, men tyckas icke vilja vinna ett stegs framgång.

Låtom oss kasta ögat på vårt tilstånd, sådant som det var i anseende til dessa omständigheter, då klädombytet fans nödigt. 1:o I anseende til öfverflödet och yppigheten som skulle minskas. Annorlunda är yppighet i kläder at anse för en hel nation och annorlunda för enskilde; enskildes yppighet kan ofta gagna nationen och staten, men hela nationens kan icke i längden gagna enskilde eller staten. I Sverge var yppigheten i klädedrägten hos enskilde til en hög grad, den förtjente ett allvarsamt motstånd, för at icke smitta hela nationen, men ännu hade det onda icke hunnit utvidga sig. Fruntimrens granna tyger,

ombyteliga moder, med hufvudbonad och garneringar, deras bjäfs och granlåt var otalig, vår mera inskränkt; hade lagarne mindre varit tyste, några dristige hofmän näpste, som med sidenkläder och spetsar tycktes trotsa all police och stränghet, hade de öfverklagade ratinerne utgjort hela vår yppighet, så hade den icke blifvit synnerligt verkande hvarken på handelsvågen eller enskilda förmögenheten. Halfgoda ratiner förfärdigades redan i Stockholm; någon upmuntran, några års arbeten och en gnista patriotisme hade säkerligen gjort oss nöjde med dessa arbeten. Hoffolkets exempel förförde mången til stora utgifter för granlåt, men så hade officerare ännu icke klädt sig uti annat än uniform; civilstatens granlåt bestod i klädeskläduingar med sidenfoder; handelsståndet och deras betjenter hade icke vågat at påtänka sidentygs bruk; plumer nytjades af få personer, galoner såsom egande ett värde var icke en bortkastad granlåt, då de endast nytjades på hattar. Sådant var vårt tilstånd i anseende til vår klädedrägts yppighet; större än i allvarsammare och laglydigare tider, skadelig i sitt tiltagande, men möjlig at återhålla; smittosam, men icke allmänt smittande. Vår granlåt var icke prakt för den oss med Frankrike, Ryssland eller Engeland ville jämföra; men anständig och tilräckelig prakt för den oss med våra egna ressourser jämförde.

2:o Huru var vår gamla klädedrägt i anseende til lurendrägerier och tullförsnillningar? Skulle man kunna föreställa sig en tid mera laglös än vår, där sjelfsvåld otygladt och upmuntradt herskade, så var det visserligen den förra. Men ett enda ord hade varit tilräckeligit at gifva lagarne sin kraft. Biträde och god vilja hos ämbetsmän felades icke. Genom en hög tull å tillåtna varor, genom den tysta tillåtelse at bruka til införsel förbudna varor, genom förordningar utgifna för hemfrid och säkerhet, som förbjuda visitation i misstänkta hus och öpna salubodar, genom det företräde allas exempel gåfvo för alt utlänskt kram, så skulle lurendrägaren upmuntras til vinning och arbete, de svenske idkare tvingas til fattigdom och lätja. Lurendrägaren, en nödvändig person i sam-

hället, beskyddad af de store, eftersökt af de lägre, egde sitt tilhåll inom slott och kungsgårdar, och öfverhetens egna boningsrum var i öfverhetens frånvaro dess salubod. Skulle tullbetjeningen någon enda gång göra sina skyldigheter, äfventyrade den lif och lemmar och en allmän förföljelse; det erhållna godset blef snart reclameradt, ämbetsmän, som talade för lagarne, föraktade och straffade med ogunst ifrån alla sidor, man ansågs som fjällboar, ovärdige den stora verlden. Missnöje, ledsnad och lamhet uti syslans utöfvande blef en nödvändig följd. Den belefvade artigheten, skyddad och upmuntrad, förde tunnor guld utur rikets rätta handelsrörelse, lade grunden til en större olycka, som framtiden, om den blifver uplyst, icke nog lärer kunna begråta. Var alt detta lagarnes, eller lagarnes utöfnings fel?

3:o Hurudan var vår förra klädedrägt i anseende til de ombyteliga moderna? Ingen lärer neka at dessa moders förändrande hos oss til slut mera än hos andra tänkande folkslag voro beständige; men frågan är, om dessa moders ombyten härrörde 'mera af sakens natur än af upmuntran, ostadig smak, hog för prakt, en räddhoga at urmodigt klädde vara ridicule i andra europeiska folkslags ögon. Moder förändra sig beständigt, och sedan den franska drägten i kung Carl XI:s tid blifvit antagen, har den samma undergått täta förändringar. Lagstiftare och deras exempel har den äran varit förbehållen at antingen inskränka denna åtrå eller göra den nyttig. Vid sitt tilträde på tronen gynnade vår konung de svenska fabriquerne, bar kläder af svenskt halfsiden, lät förfärdiga meubler af svenska tyger; dess välgörande exempel, kraftigare än lag, blef efterföljdt; dess kröningskläder tilverkades här, och ingen lärer kunna påstå, at denna ceremonie lidit i sitt anseende genom sådana patriotiska tankesätt.

4:o Huru var vårt tilstånd med vår förra klädedrägt, som påstås mera kostsam, mindre efter climatet passande? Yppigheten var icke så allmän, det ju den kunnat inskränkas; men kostnaden för fruntimmersdrägten var otrolig; täta ombyten af moder; den åtlöje värd, som tordes visa

sig med granlåt som förut var känd; den beständiga attention, som åt sådant gafs, könets egen åhoga at behaga, drotnings och prinsessors exempel, som hela sin inkomst til granlåt använde, detta ifrån de förnäme såsom en löpareeld verkande på de ringare skulle i denna Europas vrå göra fruntimmersklädedrägten kostsam. At denna kostnaden var nödvändig, har man med många kostsamma skäl tyckts velat bevisa, men hvad hindrade den tiden enfärgade tygers bruk mera än nu? Hvad vanheder eller olägenhet hade därmed åtföljt mera då än nu? Jag skall framdeles bevisa, at denna författning hade varit både allmänt och enskildt mera gagnande. Hvad våra kläder angår, så lärer ingen kunna bevisa deras större kostnad. På hvar och en ankom at mer och mindre ombyta sin garderobe, at bruka dyrbara förbudna spetsar och kostsamma guldtrådsknappar, men härvid stannade yppigheten, och denna yppighet var endast hufvudstadens och hofvets. En gallaklädning blef sedan en hvardagsklädning. Uniformer til vissa stater hade då som nu kunnat minska denna yppighets exempel; lagars utöfvande, manlighet i tankesätt hade samfäldt kunnat uträtta detta goda. Hvad kan man svara på den förra drägtens olämpelighet til vårt climat? Låt oss våga at påminna oss fruntimmersdrägten och utan omsvep bekänna, at vi noga granskat den samma alla årstider. Då måste jag bekänna mig aldrig kunna begripa, hvarföre den gamla drägten mera var emot climatet än den nya. Styfkjortlarne äro endast aflagda, de brocherade tygen voro icke svalare än de enfärgade. Skulle vi beständigt klädt oss efter vårt climat, hade den ungerska drägten om vintern och den italienska om sommaren varit de oumbärligaste.

Hvad manfolksdrägten beträffar, så tycktes den om sommaren vara lika så beqväm här som i Frankriket. Om vintern tvingade intet bruk at nytja sidentyg; klädesklädningarna kunde värma, surtouter och piketscher nytjades, foderverk under kläder kunde afhålla kölden. Jag ser intet at den förra drägten mera var emot vårt climat, ehuru besynnerlig den var, än samma drägt i Ryssland, i Dan-

mark och flere städer är. Vår soldat var klädd och bevarad, om icke egennytta och löjliga påfund uphittat utvägar at göra honom denna klädedrägt onyttig.

5:o Huru var vår förra drägt i anseende til en esprit national, som den ej kunde gifva? Jag nödgas tilstå mig aldrig kunnat tro kläder gifva en esprit national. Med samma klädedrägt, som svenska folket nu bortlade, följde de kung Carl XI i sina stora krig, med samma drägt voro de tjugo år utom Sverge i konung Carl XII:s tid och begreto dess död, man behöfver icke här klaga på bristande esprit national; den förlorades under senare tider, under tvedrägt och sjelfsvåld. Den uplifvas, där patriotiska tankesätt gifvas värde, där välgörande regeringar göra inbyggare i ett land nöjde med sitt tilstånd, säkre om sina rättigheter och sin egendom; där enthousiasme för nation och icke förakt för den samma verkar; där nation icke nödgas at blygas för sin fattigdom, eller utmärglas i sin rikedom. I Europa finnas endast tvänne nationer som hafva egen drägt, gemene man af Ryssar och de olycklige Polackar. Jag frågar, om deras klädedrägt har gifvit dem en lycklig esprit national, och om denna esprit är at afundas. I våra toleranta och philosophiska tider vore det ej bätre at ega en esprit cosmopolite, än en önskad monopolistisk esprit, om klädedrägten kunde verka den samma? Man tager exempel af militairen; den qvicke tycker exemplet vara påtageligit, men den eftertänksamme finner dess slippriga grund. Det är vapnen, hogen at nytja dem, hedren at med dem försvara fäderneslandet, rättigheten at bära dem afskild ifrån sine jämnlikar, som sätter den esprit de corps i en trouppe man tror sig igenfinna i klädedrägten. Låt tvänne bataillоner vara lika klädde, men tag vapnen ifrån den ena, låt dem lika fullt med samma kläder bo och lefva til samman, skall man hastigt finna den bevärade bataillonen handtera sine likklädde camerater som stadsvakter och tör hända af högfärd och den sannskyldiga esprit de corps bortkasta sina kläder, men behålla sina vapn. Til detta oemotsägeliga skäl blir det lefnadsättet, umgänget, samma offi-

cerare, samma discipline, men ej samma klädedrägt, som inför denna esprit de corps; åtminstone är klädedrägten den minst härtil bidragande. Jag vill ständigt söka mina skäl af erfarenheten. Då kung Gustaf Adolph förde sine finnar i tyska fälttåget, ansågos de som vildar i sina pälsar af de klädde och öfvade Tyskarne; denna trouppe måste dock egt en esprit de corps, den fördes emot och vann fältslag uppå Wallensteins och Tillys arméer, som sedan Carl V:s tid varit oöfvervinnerlige. Konung Carl XII:s tre- och fem-männige regementer lyste ej genom sin uniform, men mycket genom sin tapperhet. Vid Helsingborgsslaget förde den store fältmarskalken Stenbock en armée af bonddrängar utan kläder och utan discipline, han vant en namnkunnog bataille. Jag vill ej at dessa skäl skola tala emot uniformer, nödvändiga och prydande; men jag tror mig hafva bevist, at stora män gifva både en esprit militaire och en esprit national genom stora efterdömen och förtroende hos nation. Under sista tyska kriget nyttjades i svenska arméen en bataillon, som kallades *sammanbragte bataillon;* officerare och soldater med olika uniformer utsöktes utur hela arméen; de fördes i fält och både emot fienden och i qvarter upförde de sig, som de ifrån långliga tider sammanlefvat och insupit denna esprit de corps. Man gifver en sådan esprit äfven så lätt til en corps som ett rike. — Som jag detta icke skrifver at complimentera rikets prästerskap, torde det ursäktas mig, at jag icke tager deras corps til exempel, hvarken til stadga eller vederläggning för min sats.

6:o Huru var vårt tilstånd i anseende til vår klädedrägt och de ofta utkommande öfverflödsförfattningar? Kung Carl XII, samtida med Ludvig XIV, stadgade klädedrägten vid sitt hof, och utom en gammal general Örnstedt tordes ingen med spetsmanchetter och granlåt visa sig. Han tillät fruntimmersgranlåt och ville hafva en anständig prakt vid sitt hof. I senare tider voro ständerna de enda, som tänkte at hushålla för riket, de enda, som ofta nödvändigt, ofta onödigt tilskapade öfverflödsförordningar. Hof-

ven voro ej alltid ense i principerne; de hushållsamme ständerne åtlyddes sällan, deras författningar blefvo ett mål för ironie och ett annat partis omändringar. Moder i öfverflödsförfattningar blefvo äfven så allmänna som moder i klädedrägten, och alt hvad man af 50 års erfarenhet lärde var, at lefvande lagar äro bätre än döda, samt exempel, patriotisme och god vilja de ypperstа lagar emot ett skadande öfverflöd.

Sedan vi nu omnämt de skäl, som talat för en total klädedrägtens förändrande, så försökom dessa skäls grunder, och om vi tro det åsyftade ändamålet vinnas. Vi känna alla vår drägt, den behöfver ej beskrifvas; ett år är knapt förbi, sedan den anlades, den bör således ännu ega all nybörjans fullkomligheter och förmåner.

Huru har den 1:o minskat öfverflöd och yppighet? Glömmom icke en af mina första definitioner: enskildes yppighet kan oftast gagna staten och nationen; men hela nationens kan icke i längden gagna hvarken staten eller enskilde. Vår förra yppighet var enskildes, vår senare är allmänhetens. Kastom ett öga på hvad som händt. I de stånd, där sidentygs nytjande förut var både förbudet och ovant, där infördes detta bruk med sjelfva drägten. Jag vill icke omtala hela siden- och sammetsklädnaders bruk hos adeln, förut förbudna och icke nytjade; jag vill endast omnämna de skärp af siden, bandvippor, upslag på kappor, hela sidenvästar, som blefvo en nödvändighetsprydnad för alle små ståndspersoner på landet, hela borgareståndet med deras betjening, alle länsmän, alle kronobetjente. Allmogens lust för prydnad lärer icke vara svår at upväcka, men svårare at förqväfva. Officerare erhöllo sina sidenskärp och bandrosor, man var förundrad at se en officerare i parade med couleur de rose band i skor och kring ben. Plumer, mera skadande än galoner, hade blifvit allmänna, laquaier kunna knapt vara dem utan. På detta sätt har hos manfolken sidentygs bruk blifvit infördt. Men hvad sidentyg? Hvarje aln påförd af utlänningen; aldrig har något bemödande at förstöra sig varit större än vårt. Vi

läto den franske, den hamburgske, de holländske köpmän föreskrifva oss de dyraste priser, vi emottogo deras tyger med uppräckta händer, öfverköpte hvarannan och vunno den lyckan at en tiondedel af Sverges järnexport endast användes at betala våra tilökta sidentyger.

Man säger vidare: hvem kan påstå at ej nu varande fruntimmersdrägt til den största del minskat deras yppighet? Jag påstår det contraire, ehuru fruntimmersdrägten är den minst kostsamma och vid första påseendet minst yppiga. Men det har redan börjat hos de förnäme at insmyga sig hog til en farligare yppighet, nämligen juvelers förskaffande. Man kan vara förvissad at yppighet icke utrotas, där könet får hafva sin röst vid yppighetslagars formerande. De bortskänka ej sin granlåt för at förlora den samma, men för at vinna en annan mera prydande. I ett fattigt land är juvelers bruk ett ondt för staten, befrämjande döda capitaler och flyktande penningar utur riket. Men den låter icke deras glans förvilla sina ögon, som med allvare tänker på egen och andras välmagt. Vi hafva hvarken Vestindiske grufvor eller Persianske grannar at erhålla dem ifrån. Vi måge icke gripa til brotsliges vanliga försvar, jämförelsen med andre, hvars ressourcer vi icke ega och aldrig kunna få. De juveler, vi redan inom ett år sett tilökte i våra prydnader, lära i detta penningelösa land snart öfvertyga oss om denna yppighets skada. Den verkar ett stort ondt hos adeln, men ett ännu större i de stånd, som alltid vilja likna den samma, men som böra hafva olika penningar i roulance. Den olikhet, som i drägt emellan adeln och andra stånd blifvit satt, fortskyndar detta onda; menniskohjertat, sig likt, afundsjukt och högfärdigt, vill åtminstone likna och öfverträffa adeln i det deras penningar förmå, då deras ahnor det hindra i annat. De svarta kläder fruntimren bära bidraga til hushållning emot de mångfärgade med sina garneringar, det medgifves; men ett annat lika stort ondt är hos adeln härigenom infördt. Skilnaden emellan hof- och statsdrägten har fört hela adeln til hofvet, utan at göra hofvet därigenom

mera lysande, men tvungit mången til yppigare lefnadssätts införande i sina hushåll, endast för at undgå distinctioner, samt til dryga utgifter, för at vinna detta medel at förstöra sig. De stånd, som detta är nekadt, hafva ökat sin bordyppighet, sin yppighet med equipager, ameublements och alt som kan trotsa adelns förmögenhet. Är detta en lycklig esprit som är vunnen? Genom drägten är yppigheten således blefven allmän, ökad hos manfolken, icke särdeles minskad hos könet; hvad är då vunnet?

Det andra förbländande skälet var lurendrägeriers och tullförsnillningars minskande. Har detta händt? Jag svarar med största säkerhet nej. Ödet mera än min åstundan har gifvit mig fullkomlig kunskap i detta ämne. Lurendrägaren lurendrägar icke med samma gods som förr, men til samma höjd; det är hela åtskilnaden. De funnos, hvilka, då den nya klädedrägten skulle införas, ansågo såsom en politisk nytta at lurendräga. Sidentyger lagligen införda, med afbetalta tullomkostnader efter kongliga förordningar, blefvo dock dyra för köparen; at minska rop emot dyrhet, at göra det köpta godset mera behagligt, efter det var nödvändigt, trodde lurendrägaren, som undgeck alla dessa umgälder, det vara dess skyldighet at sälja för bätre pris. Alla öfvergåfvo köpmansbodarne och lupo til honom, man välsignade dess artighet och understödde honom med beskydd, upmuntran och biträde. Har något år varit mera ömnogt af ministerreclamationer än det förra? Hvem har icke varit köpman och förskrifvit tyger? Drägten tillåter plumers brukande til den största ymnoghet; hvar enda plume måste ju lurendrägas, efter den är förbuden til införsel. Hvar enda kronobetjent, som skall hafva tilsyn öfver lagars verkställande, är tvungen at nytja lurendrägarens gods och således minska dess afsky för dess person och dess näringsfång. Tullbetjente äro i samma belägenhet. Sammeter äro förbudne til införsel; man ser redan inom ett års förlopp flere sammetsklädningar än ratinsklädningar det förra; är en enda aln sammet förtullad? Den kan icke vara det. Det är således lurendrägadt. De ypperste äm-

betsmän få uppenbart öfvertyga om sin bekantskap med lurendrägaren, eller ock at de icke behöfva blygas at bruka förbudet gods. Den mängd spetsar, som nu af alla stånd brukas, huru äro de inkomne? Uti lurendrägarens packor. Huru kan man vilja inbilla at i ett land, där lurendräga är en absolut nödvändighet i anseende til klädedrägten, at i detta öpna land med många hundrade mils obevarad gräns och stora skärgård, at där lurendrägerier skola kunna förekommas? Den sade rätt som sagt, at man behöfde en armée af tullbetjente at bevaka den samma, men den säger ännu rättare, som påstår, at en enda patriotisk tanke är långt tryggare bevakningssätt. Verkade en sådan tanke, kunde man glömma det framfarna, både lagbrytaren, dess beskydd, dess fristäder, dess medarbetare. Men har något år den fattiga tullbetjeningens öde varit hårdare än detta året? Åtskillige, som lagliga beslag hafva gjort, hafva blifvit ihjälskjutne, andre sårade, de fleste ansedde som hem- och vägfridsbrytare; hafva deras förmän talt för lagen och lagens verkställande, hafva de blifvit ansedde som frondeurer, hvilka ville undergräfva det allmänna lugnet. Hvarje utlänsk öfverlöpare af bägge könen feck här tillträde och beskydd framföre lagen, där lagen endast borde gälla. En maitresse af en banqueroutte spelare öfverändakastar laga kraft vunna domar. När alt detta sammanlägges, frågar jag, om esprit at lurendräga aftagit och i följe däraf sjelfva lurendrägarenäringen.

3:o Har denna nya drägt medfört den lyckliga verkan at den stadgat de flyktiga och ostadiga moder? Jag tviflar äfven häruppå. Ett år är ännu ej förlidet sedan drägten anlades, och hvem som nu visar sig af bägge könen i sin första drägt, lärer finna denna sanning. Fordom copierade vi elaka utlänska originaler, nu sådane inhemska. Hufvudbonaden för fruntimmer, ett ämne för så mycken ombytelig granlåt, ändras alla dagar. Vid mansdrägten påstods i början at kappan var ämnad at bevara emot köld, den hängde på bägge axlar at beqvämt kunna igendragas, den egde öpningar at föra armarne igenom. Nu är kappan en

zirat, liten, lågt hängande på ena axeln, theatraliskt upfäst vid ena sidan, den finnes löjlig, som vågar sig med öpningarne för armarne. Jackan var i början af en lagom korthet, nu är den minskad öfver ett qvarter, de med de längre jackorna synas äfven så ridicule, som då någon viste sig med franska kläder, med knappraden ända utföre klädningen. Huru är icke snitten förändrad? Byxorna i början vida hafva nu blifvit trängre, soldaten gafs charvader af det besparda klädet — en den lyckligaste uptäckt — efter sex månader fördärfvelige til bruk. Huru efterlefdes sparsamhetsidéen med hattarne? De förste hattar voro utan all annan prydnad än en tuppfjäder. En månad var knapt förbi, innan hvarje bodbetjente hade för flere riksdaler couleurte plumer i sina hattar. En bal gifves vid hofvet; en täflan upväcktes, hvem skulle ega den kostsammaste hatt. Man kunde icke visa sig på hof eller i sällskap utan med en panacherad hatt som på en theater. Huru införde icke hofdamerna ett nytt mode at jämte sina svarta öfverklädningar bära kjortlar af rika tyger? Huru hafva vi icke efterföljt samma exempel med garnerade skärp, garnerade upvak på kapporna, m. m. Har ett års mode kunnat vara beständigt, är åtrå at ändra dem utslocknad, eller kunna vi vänta oss at de beständigt förblifva föränderlige?

4:o Nu kommer jag til det för allmänhetens vinnande mest intagande skäl, at den nya drägten vore mindre kostsam, mera beqväm, mera efter climatet passande. Jag nekar alla dessa skäl. Låtom oss jämföra kostnaden. Fruntimmersdrägten förtjenar första rummet. Hufvudbonaden är nu den samma som förr. Hvad kläderne bespara, lärer juvelers bruk göra kostsamt; men jag har redan sagt, at fruntimmersdrägten kunde, i fall alla raffinements förekommos, blifva mindre kostsam än förr, ehuru til den samma fordras mera tyg och större arbetslön än til de förre rober, ehuru granna de ock voro; men med alla dessa, som dagligen ske, åtager jag mig bevisa det hushållningen blifver mindre än man påstår. Men skall yppighet under-

hållas uti ett land, är det sundare at lemna den samma til könet och mota den hos oss. Nu äro vi granna som fruntimmer och fruntimren som vi borde vara. Låtom oss se på vår yppighet och kostnaden af vår drägt, det influerar mera både på seder och välmågan.

Det införda nödvändighetsbruk med siden och sammetskläders bärande lärer ingen kunna påstå vara hushållning. Alt det satin och taft som til de simpla klädesklädningar brukas, snart förslitet och oumbärligt; alla de skärp af åtskilliga färgor, til alla åtskilliga drägter, kostsamma och snart utnötta; flere alnar kläde i en klädning med kappa nu än förr; alla de bandvippor i skor och vid knäband af åtskilliga färgor, snart utnötta, onyttiga sedan de blifvit utnötta, ojämförliga med silfverspännen, som mansåldrar kunde tjena och egde ett värde, lärer ingen kunna påstå vara en hushållning. En enda hatt med flere plumer än til dussin hattar förut fordrades, utan det värde som en galon; spetsmanchetter införde, oundgängelige til siden- och sammetskläders bruk, redan öfver flere hundrade par inom ett år nytjade, lärer ingen kunna påstå vara en hushållning. En drägt, som tvingar officeraren at öfvergifva sin uniform för at kunna visa sig klädd, som nödgar officeraren at öka en onödig garderobe, omsorger och en fåfänga, hvilka icke böra vara dess tidsfördrif; som at göra de mesta uniformer dräglige för ögat tillåter galoners bruk, hvilka förr på alla uniformer voro förbudne; som vid livréer tvingar til kostsammare snörens bruk och deras nytjande i alla sömmar; som vid minsta oväder tvingar den fattigaste at nytja vagn, i fall han vill visa sig med panacherad hatt och bandrosor; som i frackar är lika så kostsam som til gallakläder; hvars galladrägt efter några gångers nytjande är obrukelig, kan ingen bevisa tjena til hushållning.

Huru beqväm är den samma? Icke är den beqvämare för fruntimren; lifvet, klädningen och kjorteln kan nu icke vara beqvämare, än en robe med sin kjortel förr var. Hvem kan påstå at de tunga och långa släpen, snart utnötta och klädningen då skämd, at de äro beqväma? Hvem

kan påstå at de brukeliga collets montés, oumbärliga til drägten, äro beqväma för kappors nytjande; af samma orsak de gallrade ärmarne. Mansdrägten tilökad med en kappa, tung och besvärlig, nedtryckande rocken, icke ensam tilräckelig at bevara emot köld, men hinderlig för en annan kappa; alla de skärp, som vänja til en farlig värme, bidragande til de hastigaste förkylningar, obeqväma ofvan jackan, kylsiga under den samma; hårlagningen, som genom puder och pomada förstör genast en klädning, jämte at flätors och catogans eleganta formerande borttager mycken tid och efter några timmars bruk äro like ostädade; bandrosorna, som göra klädbonaden långsammare, huru kunna de bidraga til beqvämlighet? En drägt med fickor, där man knapt kan förvara en snusdosa och en näsduk, där sådana gömmor skola sökas i skärp, under kappfodret och flere oläglige ställen, som tvingar en allvarsam man at lik fruntimren medföra på minsta resa många lådor och aparta gömmor för skärp, bandrosor och spetsar, huru kan den vara beqväm?

Huru är den efter climatet passande? Fåfängt har man sökt bevara fruntimren mera nu än förr emot den nordiska köldens stränghet. Jag har egt det nöjet at häruti sträcka min forskan så långt som någon annan och tror at könet förlåter denna min upriktiga bekännelse, och jag har funnit, at deras halsar och halfva ryggar äro lika oskylda som förr hos dem som detta behagar, deras armar betäckta med handskar nu som förr, styfkjortlarne aflagda, men de korta brukliga kjortlarne väl förmånlige at visa vackra fötter och ben, en nätt chaussure, men lika så tjenlige at lemna fritt utrymme åt vintrarnes strängaste kyla som de aflagda considerationer eller styfkjortlar. Min forskan har gått längre, och det torde vara troligt at kölden är mycket verkande, men så har dock naturen gifvit en eld, som snart upvärmer dem af den kunna blifva intagne. — Hvad vår drägt angår, så finner jag den förra på en förnuftig mans kropp äfven så passande til vårt climat som denna. En fransk petit-maitre kunde ej igenknäppa sin rock, en svensk

petit-maitre har en jacka som ej räcker öfver midjebandet, en kappa som ej bevarar för den minsta höstköld. Skulle sådane petits-maitres stadga en klädedrägt, så tror jag at man borde vara född härdad som Achilles, för at motstå alla climaters värma eller köld. Lika som den förnuftige förr kunde igenknäppa sin rock, som tillika bevarade dess lår ifrån köld och blåst, lika så kan denne nu ega en kappa möjlig at kasta ikring sig och en jacka som räcker längre än byxlinningen. Således är ej denna drägten mera efter climatet än den förra.

5:o Huru har den nya drägten stadgat esprit national? Jag har förut sökt bevisa, det jag trodde ingen drägt vara möjlig at införa en esprit national. Det blir framtidens sak at häruti dömma. En riksdag hafva vi i denna drägt nyligen öfverlefvat; den esprit som där tycktes råda vore icke mycket at efterlängta, och torde kunna på den samma lämpas Tiberii märkvärdiga ord hvarje gång han geck utur rådet: *O homines ad servitutem paratos;* och hvad Tacitus tillägger: *sjelfva frihetens fiende egde afsky för en så låg träldom och sådant tålamod.*

6:o Kan man vara förvissad at genom denna nya drägts anläggande undgå vidare yppighets- och öfverflödsförordningar? Man kan genom den samma snarare undvika förordningen än sjelfva yppigheten. Jag vågar icke lemna mina tankar såsom evidenta reglor, men jag tror mig hafva haft skäl at bevisa, det exempel från de ställen, där de verka, hafva större kraft än alla lagar. Gifvas sådana exempel, kunna dessa yppighetslagar umbäras. Huru säll är icke den förmånsrätt, regenter och furstar för oss enskilde ega, at deras exempel ega större välde än de kraftigaste lagar, ehuru af hela nationer öfverenskomna. Det är icke en rhetorisk granlåt at påstå detta, alla tiders händelser vitna det samma. Konungen i Preussen har med skämt i sin *Philosophe de Sans-souci* utmärkt detta, då han säger: *Quand Auguste buvoit, la Pologne étoit ivre.*

Förlåt, om jag varit för vidlyftig i denna onödiga afhandling. Jag vet ej om jag kunnat bevisa, det ombytet

ännu icke var det nödvändigaste botmedel emot det öfverklagade onda. Jag vet ej, om jag kunnat vederlägga de upgifna motskäl, eller om erfarenheten vederlägger mig. Jag önskar endast at klädedrägten må vinna de upgifna ändamål, at den må bli orubbad, en ny förändring torde medföra ett obotligare ondt. Hvad jag för öfrigit önskar är, at ryktet aldrig måtte förkunna oss ifrån något land, det man vid klädesförfattningar mera skulle hafva afseende för ögat än för kroppen, som många så kallade connaisseurer påstå. Målareögat, som stadgat sin smak efter fornålderns Egyptiska, Grekiska och Romerska mästerstycken, lärer icke vara det nödigaste at rådfråga, då man skall kläda en fattig men fåfäng nation. Antiquens draperier, brodequins och lindade ben, ehuru prydande för ögat, lära icke vara förmånliga för kroppen. Ej häller vore önskeligit, at det vackra könet skulle kunna verka något vid sådana förordningar; deras beslut och rådslag torde icke alltid vara de tryggaste at lita på hvarken för enskilde eller allmänna välmågan och nyttan. Då torde man få full anledning at spå, det denna lagstiftning icke lärer kunna undgå efterverldens skarpa granskning. Jag skrifver icke detta emot våra damer; å dem kan det icke lämpas; men jag har nyligen sett uti *Courrier de l'Europe*, huru vissa franska fruntimmer tro sitt kön ega både den insigt och den smak, at de kunna i sådana ämnen besluta. Men franska ministeren, äfven så skarpsynt som försigtig, lärer dock förbehålla sig den rättigheten at i sådana ämnen ensam besluta och med all respect för det vackra könet hänvisa det til sin toilette och sin boudoir.

Nu blir detta bref för långt för mig at skrifva, för långsamt för er at läsa. Jag spänner nu mitt skärp på mig och hänger min kappa på bägge mina axlar och finner med Candide, *que tout est au mieux dans le meilleur des mondes possibles.*

Kongl. Maj:ts Nådige Instruction,

hvarefter dess Troman, tjenstgörande Kammarherren hos dess Egen Höga Person, Dess Envoyé Extraordinaire hos Herrar Generalstaterne af de Förenta Nederländerna, Riddaren af dess Nordstjerne-Orden Välborne Friherre G. J. Ehrensvärd har sig i underdånighet att rätta. Gifven i Lägret på Ladugårdsgärdet den [8] Junii 1780.

1:o.

Beskicknings-Archivets emottagande af Commissions-Secreteraren von Heidenstam, nu för tiden Kongl. Maj:ts Chargé d'affaires i Haag, blifver vid Envoyéns ditkomst dess första göromål.

Med ej mindre skyndsamhet underrättar han Republiquens Statsministrer, Raedpensionarien och Greffieren om sin ankomst samt tilställer denne senare copian af sitt Creditifbref til Herrar Generalstaterne. Därefter begifver Envoyén sig til Presidenten af veckan, öfverlemnar til honom sjelfva Creditifbrefvet och beledsagar det med förbindelige försäkringar om Kongl. Maj:ts vänskap för Republiquen och om dess upriktiga åhuga at underhålla det emellan Sverige och Holland sedan så långliga tider subsisterande goda förstånd.

Första besöket hos Prinsen-Ståthållaren är hvad Envoyén sedermera har at aflägga enligit det för Ministrer af andra rangen vedertagne bruk; vid hvilket tilfälle Envoyén afgifver Kongl. Maj:ts Handbref til Hans Durchl. och gör honom å Kongl. Maj:ts höga vägnar en tjenlig compliment.

2:o.

Efter erhållet utdrag af Herrar Generalstaternes protocoll, hvarmedelst de erkänna och admittera Envoyén uti den honom genom Creditifbrefvet tillagde qualitet, låter han sådant på vanligit sätt de öfrige främmande Ministrerne notificeras, hvarefter Envoyén hos dem gör sitt första besök, enligit den i Haag vedertagna etiquette.

Envoyén i akt tager äfven hvad bruket af honom fordrar i afseende på dess första besök hos Prinsen-Ståthål-

larens Gemål och Hennes Kongl. Höghets Hofdamer, så väl som hos Hertigen-Fältmarskalken af Brunswig samt de förnämste af Hofvet och Regeringen.

3:o.

Envoyén lärer finna Republiquen stadd i en hel annan belägenhet, än den var, då Kongl. Maj:ts senaste Beskickning dit afgeck. Tvänne partier söndrade då Republiquen, det engelska och det franska. Prinsen-Ståthållaren i spetsen för det förstnämda gaf en sådan vigt åt dess företaganden, at ehvad möda Republiquens patriotiske medlemmar, nommement staden Amsterdam, ock månde gifva sig för at utverka Republiquens säkerhet å sjösidan, blef dock ett slikt bemödande genom Prinsens och dess anhängares öfverlägsna influence til intet gjordt. Nu är bladet omvändt. Engelands våldsamma upförande har så til sägandes fört våld uppå desse senares böjelser och tvungit dem at lika med Patrioterne behjerta Republiquens sannskyldiga väl. Prinsen-Ståthållaren sjelf har nödgats söndra sig från engelska interesset för at bevaka sitt eget fäderneslands, och han synes nu upriktigt arbeta på dess sjömagts iståndsättjande samt handelens och sjöfartens därå beroende säkerhet.

Det blifver därföre nödigt at Envoyén med all omsorg söker utröna, huru vida den sålunda timade tvungna föreningen Republiquens medlemmar emellan är upriktig; hvad liknelser sig förete at Engelska Hofvet genom dess Ambassadeurs bearbetande förr eller senare torde återvinna sin förra credit och preponderance, samt hvad mer eller mindre säker räkning man kan göra på varaktigheten af de patriotiska tänkesätt och anstalter, som i Holland nu förspörjas vara adopterade.

4:o.

Såsom en följd af denna upmärksamhet blifver äfven angeläget, at Envoyén gifver en noga aktning på Republiquens närvarande critiska ställning och huru den månde slå ut. Sådant kan hända på tveggehanda sätt. Antingen at Republiquen genom underhandlingsvägen bereder sig en förlikning med Engeland, eller ock at hon med detta rike

råkar i ett uppenbart krig. I bägge dessa fall undergår Republiquens ställning en total förändring, som i samma mån verkar uppå andra magters relationer med henne.

Envoyén gör alt därföre ganska väl, då han icke allenast tidigt inberättar, åt hvilkendera af förenämde alternativer sakerne synas hvälfva, utan jämväl, medan de ännu ligga på vigtskålen, söker, ehuru med mycken försigtighet, at upmuntra Patrioterne, med hvilka han kan komma i en närmare liaison, til ståndaktighet i deras en gång fattade beslut.

5:o.

Den demarche Ryssland gjort, då det afgifvit sina declarationer til de krigande magterne och inviterat de neutrale til en gemensam öfverenskommelse rörande den neutrale handelens beskydd, har ej ännu blifvit åtföljd af någon förening emellan de senare, och ingendera har i denna stund stadgat, huru och på hvad sätt ett sådant handelens beskydd må kunna verkställas.

Utförliga underrättelser om Republiquens i detta afseende med Ryssland til görande aftal och om hennes i följe däraf vidtagna författningar är hvad Kongl. Maj:t sig ifrån Envoyén förväntar. Han kan med en förtrolig upriktighet discutera detta ämnet med Regeringens ledamöter, underrätta dem om hvad Kongl. Maj:t redan därvid tilgjort, samt at Kongl. Maj:t vid Envoyéns afresa var i förväntan af tidning om det beslut Ryska Hofvet i anseende til den af Kongl. Maj:t föreslagna Conventionen tagandes vordo.

6:o.

Med samtelige i Haag varande främmande Ministrer underhåller Envoyén ett vänligit umgänge. Och under påstående underhandling om handelens försvar, samt så länge Kongl. Maj:t til utförande däraf står i enahanda författning med Ryssland, ingår Envoyén med den i Haag residerande Ryske Ministern i förtrolig öfverläggning öfver dessa ämnen, samt utför sedermera gemensamt med denne Minister de värf, som i följe däraf komma at vårdas. Franske Ambassadeurens förtroende, hvars Hof med Kongl. Maj:ts står i den närmaste förbindelse, söker Envoyén at

sig förvärfva; då han icke desto mindre på bästa sätt menagerar sig Engelske Ambassadeurens välvilja, med hvars Hof Kongl. Maj:t är i så vänliga termer, som förevarande conjoncture det någonsin medgifva kan. Denne Ambassadeur sätter mycket värde på de procedés som emot honom brukas. Ju mera okonstlade desse äro och ju mera franchise man visar honom, ju snarare tilvinner man sig dess aktning, hvilket i betraktande af bemälte Ambassadeurs vid dess hof ägande stora credit, som sätter honom i stånd at där mycket uträtta, ej bör vara Envoyén alldeles likgiltigt.

Alla mål som fordra ministeriel åtgärd, men tåla upskof, inberättar Envoyén til Kongl. Maj:t och afvaktar dess nådiga befallningar. Enskilte angelägenheter eller sådana ärender som intet upskof tåla antager Envoyén sig ex nobili officio samt lägger därvid den hand, som Envoyén med Kongl. Maj:ts och Dess Rikes interesse pröfvar vara mäst öfverensstämmande. Om någon Svensk undersåte vid en Holländsk domstol äger någon sak anhängig, eller eljest behöfver Kongl. Maj:ts beskydd, så lärer Envoyén göra sig ett nöje at lemna sine landsmän alt det biträde, som omständigheterna kunna medgifva.

7:o.

Alla författningar i finance-, handels- och oeconomiemål, antingen de vidtagas af Herrar Generalstaterne sjelfve eller ock af hvarje Provinces särskilte Stater, blifva ej mindre än alla öfrige förekommande ämnen af någon vigt nyttiga föremål för Envoyéns upmärksamhet och berättelser.

8:o.

Som Kongl. Maj:t uti Holland och i synnerhet i Amsterdam tid efter annan låtit uptaga några penningelån, så blifver nödigt at Envoyén hos de Handelshus, åt hvilka dessa ärender blifvit anförtrodde, söker at underhålla de goda böjelser de för detta för Sveriges Rikes angelägenheter å daga lagt samt den vördnad och tilgifvenhet de för Kongl. Maj:ts person alltid visat. N. N. lärer sjelf finna, huru angeläget det är at Sveriges credit på den orten underhålles, och om några variationer i svenska effecter-

nes värde sig yppa, söker N. N. at utforska hvarifrån de sig hänleda. Enär Envoyén något i denna vägen uptäckt eller har något at vid handen gifva, kan han därom adressera sig antingen til Herr Riksrådet och Cancellie-Presidenten Grefve Scheffer, eller ock til Stats-Secreteraren Baron Liljencrants, hvilka äga at gifva honom Kongl. Maj:ts nådiga tankar däröfver til känna jämte det som än ytterligare i dessa lånsaker kan blifva at uträtta.

9:o.

Den nu i Haag varande Commissions-Secreteraren von Heidenstam fortfar at efter Envoyéns ditkomst där förblifva, så länge Envoyén finner sig behöfva at genom honom öfver ett och annat varda uplyst; men när Envoyén ej mera betarfvar de uplysningar, som denne Commissions-Secreterare kan åstadkomma, så prevenerar Envoyén både Baron Nolcken i London och Kongl. Secreteraren von Asp, at denne senare til följe af det i nåder beviljade tjenstebyte emellan honom och von Heidenstam begifver sig til Haag, hvarest han såsom nykommen til den orten bör träffa von Heidenstam, för at af honom underrättas om hvad han kan hafva nödigt at veta. Sedan kan von Heidenstam förfoga sig til London.

10:o.

Den chiffre, som vid Kongl. Maj:ts Beskickning i Haag nu är i bruk, nyttjar Envoyén til berättelser hvilka äro af någon vigt och grannlagenhet. Kongl. Maj:ts tjenst fordrar understundom, at dess ministrer sins emellan brefväxla. Vid sådana tilfällen, och enär ämnen af en hemligare beskaffenhet förekomma, betjenar Envoyén sig af de vid beskickningen befintelige chiffrer.

Uti alla dessa puncter i synnerhet så väl som i förvaltningen af det til Envoyén nu updragna ämbete i allmänhet lofvar Kongl. Maj:t sig i nåder af Envoyéns vaksamhet och nit, ej mindre än af dess skickelighet och insigter, de nöjaktigaste prof. I denna säkra förväntan önskar Kongl. Maj:t Envoyén en lycklig resa samt förblifver honom med kongl. nåd och huldhet städse välbevågen. Ut supra.

Utdrag ur Ehrensvärds minister-depecher 1780—83.

Till H. M. Konungen.

Haag den 20 september 1780.

Den heder at uti Eders Kongl. Maj:ts värf och ärender blifva nyttjad är för mig så smickrande, at Eders Kongl. Maj:t allernådigst tillåter mig vid detta tilfälle, då min underdånigste skriftväxling ifrån denna Eders Kongl. Maj:ts beskickning börjas, aflägga förnyade allerunderdånigste tacksägelser för all den nåd Eders Kongl. Maj:t hitintils mig under min tjenstetid visat. Måtte hädanefter mitt bemödande blifva så lyckligt som min hog är brinnande at til Eders Kongl. Maj:ts och Dess rikes tjenst och nytta använda outtröttelig omsorg, osvikelig nit och redeliga afsigter.

I dag klockan 11 förmiddagen aflämnade jag hos presidenten af veckan enligt den här etablerade etiquette Eders Kongl. Maj:ts höga creditifbref, sedan copian däraf förut blifvit af Storpensionairen genomläst och sedan af mig til greffieren hos herrar Generalstaterne herr Fagel öfverlämnad. Jag väntar mig Generalstaternes resolution enligt vanligheten författad i morgon mig tilsänd. Sedan har jag hos de franske och engelske här varande ambassadeurer och ministrar aflagt mina första visiter och besök.

Hvad af de allmänna sakernes ställning nu kunde vara at inberätta torde Eders Kongl. Maj:t tillåta herr commissions-secreteraren von Heidenstam, som därom på det bästa är underrättad och nu afreser at Eders Kongl. Maj:ts höga befallning vidare afvakta, at få afgifva sin underdåniga berättelse, då han tillika lärer anmäla den allmänna väntan man här äger at härstädes få den nåden

se Eders Kongl. Maj:t, samt at Prinsen-Ståthållaren och Hennes Kongl. Höghet dess gemål dröja med sin varelse vid Loo, för at därstädes få den nåden emottaga Eders Kongl. Maj:t.

Med allerunderdånigste och djupaste vördnad, nit och trohet utbeder jag mig den nåden få framhärda,

Stormäktigste Allernådigste Konung,
Eders Kongl. Maj:ts
allerunderdånigste och tropliktigste
tjenare och undersåte
Ehrensvärd.

Ankom til Antwerpen den 22 september.

Till Konungen.

Haag den 1 october 1780.

Strax efter Eders Kongl. Maj:ts afresa upfylte jag Eders Kongl. Maj:ts nådigste befallning, infant mig på slottet hos Hans Durchlauchtighet Prinsen-Ståthållaren och å Eders Kongl. Maj:ts höga vägnar frambar Dess nådigste hälsning och afskedstagande. Prinsen, som då ämnat sig at hos Eders Kongl. Maj:t göra sin upvaktning, försäkrade om sin oro öfver ett förloradt tilfälle at innan Eders Kongl. Maj:ts afresa få göra sin cour, bad mig försäkra om sin vördnad, och huru högeligen han önskat at til Eders Kongl. Maj:ts nöje under Dess korta härvaro kunnat bidraga, inneslutandes sig uti Eders Kongl. Maj:ts nådiga hogkomst, och hoppades ännu vid Loo få förnya dessa försäkringar, i fall Eders Kongl. Maj:t därstädes skulle hedra dess gemål och honom med sitt nådiga besök.

Ankom till Amsterdam den 2 october.

Till Konungen.

Haag den 7 october 1780.

Enskilde bref i går med posten ifrån S:t Eustache ankomne medbringa den oväntade tidning, at engelska krigsskepp af amiralen Rodneys flotta vid öen S:t Martins redd upbragt åtskilliga americanska fartyg, capitainerne med sina besättningar sedan gått i land och af holländske befälhafvaren på S:t Martin utfordrat alla de americaner, som därstädes uppehållit sig, jämte deras varor, fartyg och egendomar. Befälhafvaren nekade i början och åberopade sig sådana steg vara stridande emot den fred, som emellan Engeland och republiquen ännu subsisterade, och emot de ordres han hade at efterkomma. Den engelske hotade at med eld och brand hemsöka hela S:t Martin, om vidare upskof gjordes, och den holländske befälhafvaren utlefvererade alla hos sig varande americaner, at sedan i fred och ro för vidare våldsamheter få förblifva. Blefve denna tidning ännu mera confirmerad, hade man orsak at med förundran se alt det ovänliga bemötande som republiquen ifrån engelska sidan sker, hälst sådana händelser som denna icke äro de förste.

Apostille.

Den 17 october 1780.

Republiquens närvarande ställning förtjenar den största upmärksamhet; ehuru jag med ovana ögon lärer anse den samma, torde Eders Kongl. Maj:t allernådigst tillåta mig några anmärkningar i underdånighet framlägga.

Regeringssättets natur fordrar långsamhet; man kan således icke vänta sig uti närvarande ämne om accession

til tractaten mycken skyndsamhet, hälst då frågan uti republiquens tanka är at med det samma öfvergifva England, vid hvilket republiquen igenom sitt penningeinteresse så nära är förenadt. Republiquen tyckes tåla vidrigheter, så länge styresmännen underhålla dessa tankesätt. Man är upmärksam på prinsen-ståthållarens upförande i denna saken; hans tal äro stälda för accession vid tractaten; men både hertigen af Brunswig och greffieren Fagel äro det hvarken i tal eller bearbetande. Månge tro, at sedan adelsståndet i provincen Holland, hvilken mäst på en tid af prinsen-ståthållaren dependerat, nu yttrat sig för denna accession, det borde bevisa prinsens hog för den samma; andre, som tro sig känna sakerne närmare, påstå at prinsen-ståthållaren, som känner allmänhetens omdöme, har med flit låtit adelsståndet yttra sig för denna mening, för at så mycket hemligare göra sitt spel, förvissad at kunna med fyra hela provincers röster verka ett helt olika beslut. Hvilketdera som är, skall det innan kort blifva blottadt, ty så snart en af dessa provincer utlåtit sig, kan man straxt finna, huru dess bearbetande varit.

Den sista seger de engelske vunnit i Carolina gör nu det engelska partiet modigt, och besynnerligt är, at denna nation tiger och bortglömmer den skymf, som den samma för några postdagar sedan från S:t Martin fått kunskap om, och i dess ställe sjunger lofsånger öfver engelska segrar. Man har anledning at tro, at om storpensionairen ensam i dessa saker kunde besluta, hade den redan blifvit samtyckt. Det är således svårt, om icke omöjeligt, at förutsäga utgången af denna sak. Hugad at sittja i fred, lida små oförrätter och vidrigheter mot större handelsvinster, bevara penningeinteressen, hvilka med de engelske genom kostsamma lån och associationer äro så nära förenade, lärer utgöra de styrandes systeme. En fredälskande ministere vägledes af calculer och uträkningar vid hvarje steg och beslut, bereder utdrägt i alla ärenders afgörande; hvar enda händelse i Europa orsakar nya ämnen til nya öfverläggningar; med ett ord, republiquen vill draga nytta af dessa

kostsamma krig, vill nog förlänga dem utan at i dem deltaga eller på ett eller annat sätt declarera sig; sådant är nu förmodeligen republiquens tilstånd, och med den esprit som i närvarande ministere råder lära alla beslut i likformighet tagas.

Ankom till Gripsholm den 27 october.

Apostille.

Den 20 october 1780.

Adelsståndets betraktelse vid sakernes sluteliga afgörande upväcker upmärksamhet; man tror sig däraf kunna taga sig anledning at anse prinsen-ståthållarens tankesätt i denna saken; men man tilskrifver äfven adelsståndets besynnerliga beslut någre betydande ledamöters frånvaro af det patriciska partiet och i synnerhet en general Maasdam och herr Starenberg, som är sänd til Petersburg, hvilke, om de varit närvarande, torde kunnat på de öfrige mera verka. Men så hafva dock de så kallade patricier vunnit mycket igenom städernes enhällighet, som härmedelst denna sak slutat; en enhällighet som sällan i de senaste tider blifvit träffad. Adelsståndet har gemenligen haft flera af de små städer på sin sida, men denna gången var det ensamt. Til denna städernes unanimité lärer äfven som en stor driffjäder kunna räknas det deltagande, som man från preussiska hofvets sida förmärkt vara å bane, at med ryska hofvet vid detta tilfälle taga gemensamma mått och steg.

Till Konungen.

Haag den 21 october 1780.

Provincen Hollands och Westfrieslands stater hafva förliden torsdag den 19 innevarande åter sammanträdt, då

genast uti deras sammankomst öfverläggning började om republiquens accession til de neutrelle nordiske magternes tractat. Man tror sig veta, at städernes fullmägtige gåfvo sina tankar til känna och afgjorde genom unanimité för sin provinces del, at republiquens plenipotentiaire ministrar i Petersburg skulle auctoriseras at underskrifva bemälte tractat, såsom det af Hennes Kejserliga Ryska Majestät blifvit föreställdt. Provincen Hollands och Westfrieslands stater hafva äfven i likformighet med amiraliteternes yttrande tilstyrkt, at Hans Kongl. Preussiska Majestät skulle om republiquens deltagande uti denna tractat underrättas. Vid justerandet af sitt betänkande har adelsståndet gjort någon skiljaktighet med amiralitetscollegierne och städerne, och önskat at man skulle med mycken tydelighet utstaka alla tilfälligheter, och äfven projecterat tilläggningar; men som adelsståndet endast äger en röst uti de holländske staterne och städerne aderton, så är denna sak enligt pluralitetens beslut afgjord. Som man ännu icke kunnat undfå tilfälle at se bemälte staters préavis, så är det endast genom tilförlåteliga underrättelser jag detta utbeder mig den nåden få inberätta.

Apostille.

Den 25 october 1780.

Eders Kongl. Maj:t lärer utaf engelska tidningarne finna, huru presidenten Laurent, ifrån congressen i Norra America sänd til at utföra åtskilliga underhandlingar uti Holland, blifvit upbragt. Man trodde i förstone af denna händelse, at den samma icke skulle hafva någon påföljd, men torde dock härstädes hafva ganska betydande. Engelske ambassadeuren öfverlämnade för tre dagar sedan til

prinsen-ståthållaren afskrift af en brefväxling, som beviste at staden Amsterdam vore uti åtskilliga underhandlingar med congressen, och som han trodde det strida emot den vänskap, som emellan dess hof och republiquen ännu varade, så begärte han, det prinsen-ståthållaren ville denna sak hos Generalstaterne anmäla och framför alt anställa en allvarsam undersökning mot de personer, som uti denna saken vore inblandade.

Prinsen mottog dessa papper och säges hafva lofvat at de straxt på ett betydande sätt skulle föredragas. Alt detta fördes med så mycken hemlighet, at man med största möda hunnit få dessa underrättelser. Innan prinsen anmälte denna sak, lät han kalla til sig pensionairen för Amsterdam herr van Berkel och några af denna stads deputerade och sade dem, at han vore nödsakad anmäla detta ärende hos Generalstaterne sådant som det blifvit angifvet, samt frågade dem om det så förhållit sig. De deputerade och i synnerhet van Berkel svarade *ja*, at de haft åtskilliga conferencer med americaner, endast uti handelsärender, hvilket de så mycket snarare trott sig kunna göra, som det folket förklarat sig independent och sedan af andre magter därföre blifvit erkändt; at han, Berkel, i synnerhet plägat sådana underhandlingar, hvilka han trodde som en redlig medborgare försvara, ehuru Hans Durchlauchtighet vid detta tilfälle visade mindre gynnande tänkesätt för honom och dess medbröder. Prinsen-ståthållaren anmälte däruppå denna sak hos Generalstaterne; Amsterdams fullmägtige försvarade sig med all ifver och styrka, och då Berkel af prinsen-ståthållaren blef provocerad, berättade han, det alla de underhandlingar han i handelsärender fört hafva skett på staden Amsterdams befallning, som säkert lärer försvara hvad den i detta ämne gjort. Generalstaterne blefvo vid alt detta mer än vanligen upmärksamme och beslöto genast uti stadens deputerades närvaro, at hela saken skulle remitteras til Amsterdams magistrat at med en snar förklaring til Generalstaterne inkomma. Man har

all anledning at tro, det staden Amsterdam uti de allvarsammaste talesätt lärer försvara sig; denna sak torde således erhålla åtskilliga ännu oväntade påföljder och kunde til en början hos de andra provincerne påskynda accession til tractaten med de nordiska magter. Staden Amsterdam, som således finner sig inför hela Europa comprometterad, kunde tör hända äfven i sin harm, och at icke gifva sig orätt, förklara colonierne independente, hvilket äfven tyckes vara å bane; men lärer uti detta fall och uti alt hvad til hostiliteter kunde föra icke finna sig af den öfriga delen af republiquen biträdd. Emedlertid tyckes som prinsenståthållaren icke vore nöjd med den ställning denna sak fått, at han gjort steg som ej ägt den åstundade verkan. Prinsen tyckes hafva trott sig mera kunna uträtta än han gjort, och engelske ambassadeuren, at denna sak skulle väcka mera hetta och missnöje emot staden Amsterdam och dess styresmän.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulric Scheffer.

Haag den 14 november 1780.

Högvälborne Herr Grefve, Kongl. Maj:ts och Rikets Råd, Cancelliepresident, Academiecanceller, Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden.

Då denna min ödmjukaste brefväxling med Eders Excellence nu för första gången öpnas, vågar jag förnya den önskan at til alla delar kunna upfylla til Kongl. Maj:ts och rikets tjenst hvad mig genom Eders Excellences höggunstiga befallningar åläggés, enligt min hog, som är brinnande at därtil kunna bidraga, samt därigenom vinna den för mig oskattbara förmån at Eders Excellences bifall och protection förtjena. Jag skall icke utur akt låta at med upmärksamhet följa alla företeende händelser och dem i

rättan tid hafva den äran at inberätta. Man har nu säkra tidningar at provincen Utrecht äfven gifvit sitt yttrande i anseende til alliancen med de nordiske magterne, men medelst detta yttrande trädt på samma sida med provincen Gueldern, nämligen at bifalla adelsståndets i provincen Holland beslut. Hela denna vigtiga sak är således hos republiquens alla provincer afslutad. Pluraliteten eller fyra provincer hafva bifallit accession til tractaten i likhet med kongl. svenska och danska hofven; tvänne hafva förenat sig med adelsståndet, som begär närmare förklaringar öfver denna tractat och separate articlar; den sjunde provincen har varit af en särskild och ifrån alla de andra afskild mening. Man väntar stundeligen at dessa provincers resolutioner til herrar Generalstaterne må inkomma, då man äfven har hopp at de samma därstädes skyndsamligen kunna företagas och til ett änteligt slut befordras.

Apostille.

Den 14 november 1780.

Eders Excellence lärer finna hvad verkan engelske ambassadeurens memorial härstädes kan göra. Dessa häftiga utlåtelser och hotelser, detta hårda angifvande emot en af de mäst ansedde män i republiquen, dessa förnyade påminnelser om hjelptroupper, alt hafver å ena sidan upväckt den häftigaste låga emot engelska partiet, i synnerhet inom Amsterdams stad, och å den andra tvekan, hvad vid närvarande sakernes ställning vore at göra, huru engelska hofvet skall tilfredsställas, och hufvudsakeligen huru amsterdamska partiet må sättas utur stånd at mer göra så betydande motstånd. Staden Amsterdam försvarar sina göromål och äfven sina magistratspersoner med stor häftighet, och lärer således icke något ännu kunna vågas emot

deras personer. Engelske ambassadeuren, ehuru nöjd at se kullkastas alla sin medarbetares, franske ambassadeurens tilställningar, synes dock med mycken försigtighet handtera denna sak och lärer söka at i det längsta afböja ytterligheter. Sällan lärer dock republiquen funnits uti en mera critisk ställning. Prinsen-ståthållaren å sin sida har fått ett länge efterlängtadt tilfälle at hämnas på sina personliga fiender inom staden, hvaribland van Berkel och Neuville i synnerhet kunna räknas. Hans flereåriga missnöje emot den senare är icke för någon obekant. Han har i dessa dagar visat sin onåd emot den förre, då han ifrån borgmästareförslaget i Rotterdam uteslöt van Berkels broder, ehuru allmänt ansedd, förtjent och til detta ämbete önskad. Prinsen-ståthållaren har äfven nyligen ägt ett häftigt samtal med den förste borgmästaren i Amsterdam van Temming och ibland annat sagt honom, det han, prinsen-ståthållaren, såge at amsterdamska partiets föresats vore at visa sitt hat emot oraniske huset och tör hända vilja minska dess magt, men at han skulle söka försvara bägge. Van Temming svarade, at då han följde republiquens sanna interesse, hade han intet at frukta, och at staden Amsterdam äfven ämnade försvara alla sina steg med all patriotisk nit. Man tror sig hafva anledning at tro, det prinsen-ståthållarens hastiga ordres til skeppens utlöpande, då denna sak ännu icke hos alla provincerne är bifallen, snarare har til föremål at betaga Amsterdam och provincen Holland det försvar och myckna medhåll, som i närvarande omständigheter kunde vara at frukta, än at därigenom bereda något beskydd åt handeln, emedan ordres endast skall vara at deras escadrer skulle krytsa uti de dem tildelte farvatten. Hela den emellankomna sak med presidenten Laurent tör, enligt med mina första slutsatser, påskynda accessionen til tractaten med de nordiske magterne. Republiquen, stadd emellan tvänne eldar och på vippen at se sig inblandad uti ett krig eller inbördes oroligheter, lärer vara omtänkt at finna allierade. Man smickrar sig därföre nu, at vid afslutande af denna sak pluraliteten och

ej unanimiteten i akt tages. Prinsen-ståthållaren har äfven positift sagt, at denna sak på detta sätt nu genast skall afgöras, och at uti denna vecka skall alt vara afslutadt. Men om en tractat, som enligt Utrechtske unionen bör med unanimité vara afgjord, har lika säkerhet inom denna fria regering med den, som af pluraliteten bifalles, ehuru några senare efterdömen kunna anföras, lämnar jag til Eders Excellences granskande. De af olika tankesätt varande provincers contradeclarationer, som vid detta tilfälle ingifvas, lära äfven nu genast uplysa detta ämne och hvad man af republiquen gemensamt kan hafva at vänta. Skulle engelska ministeren, om hvilken jag icke kan dömma, häldre finna sin räkning at hafva republiquen til uppenbar ovän än en vacklande allierad, så lärer fredsbrott snart kunna vara beslutet. Mindre orsaker därtil å ömse sidor hafva ofta beredt de samma. Å republiquens sida kan man tryggeligen vara förvissad, at ingen hog til deltagande uti kriget kan taga öfverhanden uti dess beslut. Handelsinteresset har förr haft öfvervigten, och den fred republiquen nu så länge njutit har alldeles utsläckt all krigslystnad. Republiquen har sedan successionskriget icke deltagit uti någon sjödrabbning, och dess amiraler, ehuru skickelige, hafva ej ägt den lyckan at föra befähl i krigstider.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulric Scheffer.

Haag den 25 november 1780.

Jag är nu i stånd at med fullkommelig visshet til Eder Excellence hafva den äran den fägnesamma tidningen inberätta, det herrar Generalstaterne förleden tisdags förmiddag den 21 innevarande togo det definitifva beslut at til tractaten med de neutrale armerade nordiska magterne

accedera, alldeles som det republiquen ifrån kejserliga ryska hofvet blifvit föreställdt. Man har vid detta tilfälle inom Generalstaterne tagit beslutet efter pluraliteten af provincernes tilstyrkande. Deras Högmägtige hafva endast förbehållit sig sex veckors tid efter ofvannämde datum sina declarationer i likformighet med dem, som af kongl. svenska och danska hofven blifvit gjorda, at til de krigande magter afgifva.

I dag blifver en courrier ifrån Generalstaterne med denna deras resolution til deras i Petersburg varande plenipotentiaire ministrer afsänd, jämte ytterligare befallningar om denna tractats sluteliga afgörande. Inom Generalstaterne togs såsom ett gällande skäl til tractatens bifallande efter pluraliteten af provincernes beslut, det quæstio an genom negociationernas öpnande uti detta ämne redan uti maj månad detta år blifvit afgjord, i och med det samma då plenipotentiaire ministrerne til Petersburg med propositionerna därom afsändes; at desse senare nu hitkomne ventilationer endast hade afseende på några uttydningar af de puncter, som uti denna tractat nämde plenipotentiaire ministrer ej enligt deras instructioner trodde sig äga nog tydelig befallning at sjelfve förklara eller antaga.

Staden Amsterdams deputerade hitkommo til provincen Hollands och Vest-Frieslands staters sammankomst, försedde med befallningar at både påskynda accession til tractaten med de nordiske magterne, begära ifrån engelska hofvet nöjaktig explication öfver händelsen vid S:t Martin och i synnerhet söka at vinna en tilfredsställande reparation öfver de uti engelske ambassadeurens senast ingifna memoire emot Amsterdams magistratspersoner fälda utlåtelser, hälst som denna stad utgör en del af den styrande magten och anser sig således inga förklenliga tilmälen kunna emottaga. Med denna esprit samlades staterne. Öfverläggningsämnet blef icke proponeradt öfver engelske ambassadeurens ingifna memoire, utan öfver det första utseendet denna sak erhölt, då den af prinsen-ståthållaren anmältes. Häftiga debatter började å nyo, då staterne i går voro samlade, men beslutet blef, at provincen Holland

förklarade sig icke äga någon kunskap om den ofta nämda projecterade tractaten med Congressen i Norra America och äfvenledes icke därtil autoriserat staden Amsterdam, at en formelig desaveu skulle projecteras at til engelska hofvet i detta ämne aflämnas, hvilket til Generalstaterne anmältes och lärer ofördröjeligen blifva expedieradt. Emot héla detta afgörande protesterade Amsterdams och Haarlems städer, försvarandes både sin rätt til at underhandlingar påbörja, som ock den nu i fråga varande hafva börjat. Engelske ambassadeurens memoire eller den ställning denna sak undfått, sedan denna memoire blef ingifven, har icke ännu blifvit företaget, men lärer kunna utan tvifvel framdeles blifva ett ventilationsämne. I fall det engelska hofvet med denna desaveu finner sig tilfredsställdt, så tror mången, at hela denna sak til det mästa härigenom kan blifva bortglömd, eller genom vidlyftiga skriftväxlingar och uttydningar så inveckladt, at man ledsnar den samma at utreda.

Apostille.

Haag den 25 november 1780.

De bägge angelägna ämnen, jag uti min depeche til Eders Excellence inberättat, hafva blifvit gjorda til utbytessaker. Emot det at accession til tractaten med de nordiske magterne blifvit utan motsträfvighet antagen och vid pluralitetens beslut icke någon betydande contradeclaration afgifven, har amsterdamske saken blifvit eftergifven och mera blottstäld, än man i början väntade. Det tör äfven vara den enda utväg at med republiquens fredliga systeme bringa dessa granlaga ämnen til slut. Franske ambassadeuren har i denna saken gifvit sig en märkelig möda. Prinsen-ståthållaren har blifvit tilfredsstäld och man har härmedelst visat honom erkänsla för dess någorlunda passiva upförande uti accessions-saken.

Republiquen å sin sida har fått en säkrare och tryggare allierad och kan således med mera lugn drifva sin handel. Det patriotiska partiet har vunnit ett märkeligt stöd, det engelska för det närvarande blidkadt (i alt fall är dess politique at låta blidka sig), svaret på engelske ambassadeurens memorial oafgjordt, som sluteligen kunde vändas mot dess person, at tilfredsställa staden Amsterdam; staden Amsterdam å sin sida har försvarat tractàträtt, hvilken icke blifvit betagen; den i fråga varande saken är endast desavouerad, men ej rättigheten. Tractaten med Americanerne är emedlertid påbörjad och alltid färdig at fortsättas. Sådan är nu ställningen blifven.

Republiquens accession til tractaten kan hafva åtskilliga för det allmänna bästa nyttiga påföljder. Icke lära de allierade magter af republiquen kunna vänta särdeles biträde, i fall några hostile declarationer eller demonstrationer voro nödige at göra. Utväg vore då säkert upfunnen at illudera de samma eller dem på tiden utdraga. Men som republiquen i Europa bär namn af en sjömagt och i synnerhet är en af de mäst betydande handlande stater, så är dess accession til denna tractat vid ett fredsslut så mycket nyttigare, som denna handlande magt härmedelst erkänt de lagar, som de nordiske magterne för tilkommande tider til alla neutrale magters förmån etablerat och förmodeligen vid en fred söka at befästa.

Eders Excellence lärer icke af den förra berättelsen tro, at Amsterdams stad är öfvergifven eller har fält sitt mod. Som hon drager så stor nytta af tractaten med de nordiske magterne, har hon antagit alla utvägar til dess afgörande. Men hon har icke glömt engelske ambassadeurens hotelser och lärer emot honom personligen missnöje börjas. Det lärer blifva företaget, då svaret å dess memorial skall lämnas eller afslutas. E. Exc. lärer finna hvad medarbetande denna stad vid sådana steg kan vänta sig. Men alt detta lärer innan kort med mera tydelighet visa sig.

Till Kanslipresidenten m. m. Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 28 november 1780.

Hvad ärofullare upmuntran kan för mig finnas, än af Hans Kongl. Maj:ts nådigste approbation blifva hedrad? Lycklig, om fortgången af mitt bemödande och min nit kan förvärfva mig samma nådiga tänkesätt och jag alltid äga den förmån at genom Eder Excellence sådana tilfredsställande försäkringar erhålla. Jag anhåller, at Eder Excellence täckes min underdåniga och vördnadsfulla tacksägelse för Hans Kongl. Maj:ts fötter nedlägga.

Om en flitig omsorg at tidigt säkra underrättelser kunna ingifva, de allmänna ärenders lopp följa och de mig updragna värf efter bästa vett och rena afsigter upfylla kan tjena til borgen för en fortfarande ämbetsförvaltning, så tror jag mig kunna hafva den äran försäkra Eder Excellence, at jag skall hvarken hafva tid eller möda ospard at detta upfylla.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 16 december 1780.

Engelske ambassadeuren riddaren Yorke, som ifrån sitt hof undfått förnyad befallning at begära straff på dem af Amsterdams magistratspersoner, som uti tractatens slutande med Congressen varit inblandade, ingaf förleden tisdags hosföljande memoire til herrar Generalstaterne. Det svickfulla hopp at den afgifna desaveu varit til fyllest görande försvann. Ny upmärksamhet orsakades af de eftertänkeliga hotelser som göras, det upskof af tid som nekas och den garantie af republiquens regeringssätt som Eng-

land tillägges. Man är tvehugsen, huru denna reparation skall blifva tilfredsställande, man inser svårigheter huru desse magistratspersoner kunna straffas, sedan de af hela magistraten och alle magtägande corpser inom denna mägtiga stad blifvit frikallade och deras göromål godkända; man ser de största äfventyr at emot hela Amsterdam något företaga, och man ser lika så stora äfventyr at något ur akt låta. Ställningen har näppeligen varit brydsammare, påföljderna lära svårligen kunna förutses. Man har haft åtskilliga öfverläggningar öfver denna memoire; intet beslut är taget; man tviflar icke det alla mått lära vidtagas, som kunna förena republiquens heder och sanna interesse med en billig försigtighet.

Apostille.

Den 16 december 1780.

Påföljderna af den engelske ambassadeurens senaste memorial lära vara svåra at förutse. Hos ett folk, som tåler vidrigheter utan hog at hämnas, äro alla händelser möjelige. Utan at bryta regeringssättet kan republiquen icke straffa Amsterdams magistratspersoner, och utan deras straffande synes engelska hofvet ej vara tilfredsställdt. I fall Engeland ännu vill undvika krig, kunde två ting hända: antingen at skrämsel tvingade desse magistratspersoner at draga sig från de allmänna ärenderne, eller at Engelland skall låta borttaga alla Amsterdams skepp och såmedelst skada deras handel. Hände det förra, vore med det samma hela franska och patriotiska partiet för en tid förloradt; ty det underhålles i synnerhet af någre gamle män, ansedde inom republiquen, fruktade utom henne, och hvilka äro just de samme, som uti dessa saker äro inblandade. Då skulle engelska partiet snart taga öfverhanden, hvilket kunde

vara för Engelland äfven så nyttigt som ett krig. Händer det senare, kan Engelland äfven vara försäkradt at Amsterdams motstånd gifver sviga.

Handelsinteresset har alltid öfverhanden. Skulle republiquen å sin sida finna sig nödsakad at möta våld med våld, så har man mycken anledning at frukta för en utgång, hvars driffjädrar äro så lama och så stridande emot nationens principer. Emedlertid gör detta memorial en häftig upmärksamhet: å ena sidan är man förbittrad öfver hotelser och påminnande af engelska garantien af republiquens regeringssätt; å den andra upväckes bitterhet mot Amsterdam, som skall ådragit republiquen dessa äfventyr. Man har i dessa dagar inom Amsterdam erhållit underrättelser om en sammangaddning emot magistraten. Den blef lyckeligen uptäckt och afböjd. Den samma skulle bland skepstimmermännerne börjas.

Då engelske ambassadeuren hos storpensionairen gjorde sitt besök samma dag han sitt memorial ingifvit, har dem emellan de häftigaste ordaväxlingar förefallit öfver denna garantie. Ambassadeuren har sagt, at han senast efter åtta dagar vill hafva ett positift svar. Franske ambassadeuren, som redan utsatt sin afresa, kunde icke dröja, men synes resa nog villrådig. Man är alldeles försäkrad, at något palliatif å republiquens sida lärer föreslås, för at vinna tid och i synnerhet inhämta, huru dess accession til sjöconventionen af Engelland uptages.

Man har ännu icke kunnat förmärka någon verkan af kejsarinnan-drotningens död uti den allmänna ställningen. Nog synas de engelskt sinnade vilja draga nytta af denna händelse, och dömmes at kejsaren icke lärer med stillatigande anse den influence, som ryska och preussiska hofven, förenade med de nordiske magterne och bourbonska husen, taga så väl uti Tyskland som ock i resten af Europa. Ingen händelse har ännu stadfäst detta deras omdöme.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 26 december 1780.

Eder Excellence lärer höggunstigt erindra sig, at jag uti min senaste ödmjuka skrifvelse ifrån Amsterdam den 23 dennes hade den äran inberätta, at engelske ambassadeurens klagomål öfver Amsterdams magistratspersoner blifvit remitteradt til la cour d'Hollande, och at bemälte ambassadeur nekat at denna resolution emottaga, utan föreslagit at den samma genom grefve Welderen til engelska hofvet kunde framlämnas. Sedan denna händelse hafva flere ännu betydeligare sig tildragit. Herrar Generalstaterne hade en extraordinaire sammankomst förleden lördags den 23 och beslöto genast at detta af engelske ambassadeuren til emottagande nekade beslut til grefve Welderen med en express afsända, med befallning at det samma til engelske ministeren afgifva. Generalstaterne säga uti denna förklaring, at de til la cour d'Hollande, såsom republiquens yppersta domstol, remitterat denna sak, för at af den samma inhämta de uplysningar som kunna tarfvas, til ett besluts tagande, huru detta anklagande enligt republiquens lagar och sedvanor må kunna beslutas.

Om söndagen förmiddagen ankommo de engelske posterne samt tvänne courrierer til engelske ambassadeuren, af hvilka den förste af motvind blifvit uppehållen och trenne gånger til England återförd. Dess depeche var af den 16 dennes och medförde befallning til engelske ambassadeuren at genast, utan at taga afsked, afresa och vidare befallningar i Flandern afvänta. Den senare posten medbragte en ifrån engelska hofvet på engelska utgifven declaration af den 20 innevarande, som uprepar alla de missnöjen nyssnämde hof emot republiquen ägt, börjande med de nekade hjelptroupperne, med Paul Jones äfventyr, med amsterdamske tractaten, med Congressen, m. m., af hvilket alt Hans Storbritanniska Maj:t funnit sig nödsakad at rappelera sin ambassadeur och taga de vidare mått och steg,

som dess försigtighet och höghet kräfver. Samma post medförde äfven en publication til dem, som nya kaparebref ville emottaga, och ordres huru de sig förhålla skulle. Samma dag hade engelske ambassadeuren flere af de här varande ministrer til måltid, til hvilka han declarerade, at han med oro afreste ifrån ett land, där han så många år vistats, at dess ordres medförde det han utan afsked skulle afresa, hvilket hindrade honom til hvar och en göra ett besök. Man säger at han i samma ämne tilskrifvit greffierén Fagel en billet. I går förmiddagen afreste bemälte ambassadeur, som han til känna gifvit, och tog vägen til Rotterdam, där han sitt första nattläger utsatt. Han har fått befallning at til Antwerpen begifva sig, vidare ordres afbida, då han härstädes qvarlämnat ambassadesecreteraren Maddison. Denna händelse upväcker härstädes det största bekymmer, och väntar man alla ögnablick de vigtigaste tidningar. Man har härstädes gifvit ordres kring sjökusten, at icke de vanliga fiskarebåtar få utlöpa, och utfärdat befallningar til alla regementer at ofördröjeligen inskaffa sina ännu utevarande permitterade.

Apostille.

Den 26 december 1780.

De omdömen, som fällas öfver orsakerna til engelske ambassadeurens rappel, äro åtskillige. Den största anledning synes vara at tro, det engelska hofvet vill med republiquen söka en rupture och häldre hafva henne til en uppenbar fiende än en vacklande allierad: med ett sådant systeme kunna anledningar til fredsbrott i sakernas närvarande ställning icke vara svåra at upleta. Man finner dock, at republiquens accession til tractaten med de nordiske magter ej ifrån engelska sidan föregifves såsom drifjädren, ehuru den torde därtil hafva bidragit. Chevalier

Yorkes rappel var expedierad, innan grefve Welderen afgifvit sista declarationen i detta ämnet. Uti det engelska utgifna manifestet skall denna anledning icke anföras. Aldrig hade Engeland kunnat afpassa ett tjenligare tilfälle til fredsbrott än detta, i fall det sker. De största republiquens örlogsskepp äro utlupne och spridda kring alla farvattn; oenighet är inom republiquen och missnöje emot den ibland provincerne, som til de allmänna utgifterna mäst contribuerar; de ostindiska skeppen äfven utlupne, de största handelsfartyg af Engeland för ett år befraktade, hvilka uti annan händelse kunnat blifva beväpnade. Prinsen-ståthållaren och hertigen af Brunswig äro uti det största bekymmer, en mångårig fred har tilskapat en långsamhet uti alla krigsanstalter, under kriget vådelig, vid ett fredsbrott förderfvande.

Engelske ambassadeuren afreste härifrån med den upriktigaste oro, saknad af några, fruktad af de fläste. Dess hofs befallning var at trettio timmar efter undfåendet utan afskedstagande afresa. Man väntar således alla ögnablick de vigtigaste händelser, eller declarationer ifrån engelska hofvet. Fruktan härstädes är så mycket större, som inga tidningar ifrån Petersburg hitkommit, hvarken huru den amsterdamska saken där blifvit uptagen eller huru accession blifvit antagen.

Apostille.

Den 30 december 1780.

Man lefver härstädes emellan fruktan och hopp, hvad i närvarande sakernas ställning är at vänta. Uteblefne engelska poster hindra underrättelser om Engellands steg samt riddaren Yorkes rappel. Emedlertid söker man från Frankrikes sida at upmuntra republiquen. Man påstår sig

för visst veta, at republiquens ambassadeur uti Paris med förra posten gifvit den underrättelsen, at franska hofvet, som fruktade några fiendtligheter mot republiquen af Engelland, försäkrade henne om alt det bistånd och undsättning, som dess alliance och ömhet för republiquens bästa kräfver. Jag har gifvit mig all möda at erhålla afskrifter af detta bref, som dock hålles så hemligt, at man det icke ännu kan erhålla. De, som önska at Engelland måtte fördela sin styrka eller kriget göras allmännare, påstå, at rupturen af Engelland endast för accessionens skull blifvit gjord; de förete åtskilliga skäl at bevisa det samma, och at således de nordiske magterne ej kunna undgå at undsätta republiquen och deltaga uti de händelser, som detta fredsbrott kunde medföra. Dessa reflexioner kringspridas redan uti de mästa tryckta papper och tidningar och synas förebåda aldrabäst ministerens tankesätt. Den Nordholländska avisan för i går tillägger oförsynt, at Engelland budit gref Panin 100,000 pund sterling för at hindra accessionens antagande. Jag har uti det mästa sökt undvika alla conversationer uti dessa ämnen; men som inga andra saker omtalas och de utlåtelser som fällas kunna göras anmärkningar vid, har jag med mycken varsamhet stält mina svar. Jag har uti detta fall rådgjort med ryske och danske ministrerne. Vi säga at våra hof, ömma at upfylla sina förbindelser, lära äfven med republiquen til alla delar både nu som förr i akt taga dem, som igenom tractater och försäkringar äro henne gifne; at våra hof sjelfve bäst finna, huru långt dessa sträcka sig; men at vi, som ännu i denna stunden ej med visshet veta om republiquens accession blifvit antagen eller icke, så mycket mindre kunna utlåta oss om något som skall ske, hälst som man icke sett den engelska declarationen, hvilken lärer vid detta tilfälle vara det enda som kan tjena til slutsatsers görande. Ty om Engelland intet förklarar republiquen krig för accessionens skull, så lärer ingen annan magt uttyda at det därföre skett.

Jag anhåller at Eders Excellence täcktes underrätta mig, om detta mitt förhållande är enligt med Kongl. Maj:ts

åstundan. Hittils har jag ansett det enligast med en nödig försigtighet, och at icke i förtid nyttja sitt hofs namn samt ådraga sig discussioner, då de kunna undvikas. De finnas, som göra sig hopp at republiquen ännu igenom underhandlingar kan undvika krig, at riddaren Yorkes resa til Antwerpen i stället för til London synes visa, at något ännu är lämnadt öppet. De första vilkor som omtalas äro: at republiquen skall upfylla 1674 års tractat med hjelpsändningar, alldeles annullera tractaten med americanerne och öfvergifva de nordiske magterne — vilkor, som synas så svåra, at de knappast vore antageliga efter ett olyckeligit krig. Emedlertid göras här åtskilliga planer, men man ser ingen utöfning af dem. Man omtalar at lägga en escadre uti Nordsjön, som skall hindra Engelland från östersjöhandeln; man omtalar förnyande af den ofta föreslagna landstigningen på Engelland, som hittils alltid blifvit hindrad igenom republiquens declarationer til de krigande magterne, at hon icke med stillatigande kunde se ett sådant förfarande emot Engelland.

Det afbrytande af hela republiquens handel och sjöfart, som närvarande sakernas ställning medförer, kunde otvifvelaktigen neutrale magterne draga parti utaf, i fall man använde all sin handelsstyrka at emottaga de handelsgrenar, som republiquen nu nödgas öfvergifva eller försumma. Man vågar hvarken utsända laster eller afhämta dem.

Apostille.

Den 9 januarii 1781.

Man hoppas at franske ambassadeurens hitkomst sätter mera activité uti krigsanstalterna än hittils skett; man har aldrig sett en sådan långsamhet som härstädes regerar.

Man smickrar sig at franske ambassadeuren ifrån sitt hof medförer de kraftigaste försäkringar om biträde uti alt, hvad republiquen uti närvarande ögonblick emot Engeland företager. Man har dock icke kunnat dölja, at den ovanliga senfärdigheten, med hvilken man dröjer at utfärda ett contramanifest och kaparebref, til största delen härrörer ifrån en väntan at se huru republiquens accession blifvit uti Norden uptagen. Man vet at courrieren, som den samma frambringat, den 15 december til Petersburg varit ankommen; men man vet ej huru det blifver ansedt. Republiquens ministere tyckes således önska, at de nordiske magterne skulle vilja anse Englands steg såsom af hat til accession och därigenom deltaga uti hennes öde; andra, mindre deltagande uti dessa händelser, tro at republiquen eller åtminstone Amsterdams stad borde gifva de nordiske magterne i förtroende planen til deras alliance med colonierne, och at förtigande af detta icke medförer bevis uppå tilförlåtelige allierades tänkesätt. Man har äfven all anledning at tro, det republiquen, som ej synes hugad at i kriget deltaga, lärer åtminstone söka de nordiske magternes biträde, at hos engelska hofvet bilägga de dem emellan upkomna tvistigheter, men af alt detta kan ingen ting beslutas, förr än tidningen ifrån Petersburg om sjöconvention ankommer. Man finner besynnerligt, at Amsterdams stad är den samma som hindrar kaparebrefvens utfärdande. Det lärer bevisa, huru litet republiquen är hugad at deltaga i kriget, då denna stad, som har mästa orsak at försvara sig, visar sig äga ett dylikt interesse. Men staden Amsterdam väntar sitt mästa bistånd ifrån de nordiske magterne, emedan hon nogsamt finner at hon, om republiquen är ensam i kriget deltagande, de mästa utgifter får bestrida. Hon önskar således alliance eller mediateurer.

Apostille.

Haag den 13 januarii 1781.

De senaste brefven ifrån Petersburg medföra den tidningen, at holländske plenipotentiairerne den 23 december skulle antaga ambassadeurs caractere. Det har stadgat republiquens hopp at accessionen blifvit antagen, och blef i anledning däraf i går det beslut taget at, så snart tidning härom ifrån Petersburg ankommer, genast affärda courrierer til de nordiska hofven och reclamera deras hjelp enligt conventionen; och skall man härstädes vilja anse Englands rupture med republiquen såsom casus foederis med bemälte hof. Huru en sådan reclamation skall ske, är svårt at finna, då engelska manifestet icke ens nämner accessionen och republiquen fördöljt för de nordiske magterne sin plan til tractaten med Congressen, som dock är den vigtigaste af de kungjorda krigsorsakerne. Men det synes härstädes vinna allmänt bifall. Franske ambassadeuren tyckes gifva mycket stöd åt denna resolution.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 23 januarii 1781.

Den härstädes länge efterväntade tidning om republiquens accessions antagande til sjöconventionen med de trenne nordiske magterne hitkom förleden söndags eftermiddag med en courrier ifrån Petersburg. Dess depecher voro til här varande ministeren adresserade, som ännu icke något formeligt kungörande af denna tractat låtit utgå. Man har endast gifvit til känna, at den samma den 4 januarii blifvit underskrifven.

Provincen Friesland, som vid beslutandet af tilökningen af landtarméen äfven därtil gifvit sitt samtycke, har nu genom en formelig resolution til Deras Högmägtige ett annat beslut til känna gifvit. Bemälte province förklarar sig alldeles icke kunna samtycka til landtarméens förökande på en tid, då ett sjökrig hotar republiquen; at en allmän omsorg borde vändas til sjömagten, denna angelägna försvarsgren både för republiquens sjelfständighet som försvarandet af dess handel; at alla utgifter och nya pålagor til detta ändamål borde användas; at närvarande politiska ställning icke tyckes hota med landtkrig; och om ett sådant skulle förestå, vore både republiquens förra armée och äfven denna tilökning otilräckelige til dess försvar; at detta hos säkra allierade och mägtige grannar borde sökas. I anledning af alt detta undandrog bemälte province sig alla utgifter, som til landtarméens ökande kunde användas, och bad sina medprovincer i samma för republiquens sanna interesse angelägna mål deltaga. Som de öfrige provincerne genom pluralitet denna tilökning bifallit, så lärer ingen ändring vid denna sak vara at vänta, utan endast negociationer användas at förmå ofta nämde province at återgå til sitt förra beslut, eller ock låta pluralitetens afgörande gå i verkställighet. Ingen ny värfning til arméens ökande är ännu påbörjad; man hoppas alltid erhålla tilräckelige recruter, då de erfordras, och gissas med mycken sannolikhet, at biskopen af Fulda utbudit 1,000 man af sina troupper til republiquens tjenst.

Apostille.

Den 27 januarii 1781.

Republiquens deltagande uti sjöconventionen har ännu icke haft några särdeles verkningar. Man synes dock sätta alt sitt hopp til ryska hofvets tankesätt och kejsarinnans

förklarade missnöje med Englands principer. Inga underrättelser äro ännu hitkomna om hvad det förra hofvet til känna gifvit, då det erhållit kunskap om Englands rupture med Holland. Man är äfven upmärksam på det minsta ord som ifrån de öfrige nordiska hofven fälles; man vet icke hvad man skall hoppas, ehuru man föresatt sig at alt begära. Inga kapare äro ännu utsände; man förebär ej kunna utskicka dem, förr än man äger en flotta i sjön, som någorlunda kan bidraga til handelns och deras försvar; at ett annat förfarande vore at skänka fienden skepp och folk; at de handlande redan så mycket förlorat, at de ej för vidare förlust utsätta sig. Man finner sig i förlägenhet af krigsskepp. De som med mycket besvär blifvit utredde äro sände kring hela verlden och förskingrade. Man har således fallit på den tankan at af de nordiske magterne begära få köpa krigsskepp och af Portugal och hansestäderna båtsmän. Det förra lärer redan vara Eders Excellence bekant genom baron von Lindens propositioner, hvilka han med den sist afgångne courrieren erhållit befallning at framföra. Samma ordres äro gifna til Köpenhamn och Neder-Rhenska Kretsen. De hållas härstädes ganska hemliga. Den franske ambassadeuren synes gifva denna deras resolution mycken vigt, lika som han uti alla andra ärender och planer nu äger. Han frågade mig för några dagar sedan, huru jag trodde at denna negociation vid Kongl. Maj:ts hof skulle lyckas, och tillade, at som det vore ett vedermäle af Kongl. Maj:ts vänskapsfulla tänkesätt för republiquen, stadgade medelst den sista tractaten, så tviflade man icke, det detta lärer villfaras. Jag svarade mig vara alldeles okunnog om alt detta och äfven ej kunna inse Kongl. Maj:ts beslut i denna saken; at en sådan proposition, ehuru af allierade, kunde förekomma Kongl. Maj:t främmande, emedan Hans Maj:t aldrig sålt sina skepp och lärer aldrig tilförene därom blifvit ombuden; at vi äga gamla skepp, vore mig icke obekant; men til hvad ändamål Kongl. Maj:t ämnar dem, kunde jag ej veta; men hvad jag kunde förvissa vore det, at alla Kongl. Maj:ts

skepp äro uti tjenstfärdigt tilstånd och äger sina tilbehör och arsenal tilräckligen försedde för ännu flere. Han continuerade at önska, det man i detta ämnet, för alla neutrale magter lika ömt, skulle visa republiquen all välvilja. Jag å min sida, at Kongl. Maj:t önskar i alla fall räkna för ett nöje at biträda sina allierade, och at dess vishet nogsamt inser huru långt det kan sträcka sig.

Ställningen vid ett närvarande krig synes inom detta landet vara besynnerlig. Man ser inga manliga anstalter och man vet icke hvem som befaller. Prinsen-ståthållaren har förklarat, at ehuru han alltid varit missnöjd med kriget och alla de driffjädrar som orsakat det samma, så glömde han nu alt det förbigångna och säge nu endast at fäderneslandet skall försvaras och vore beredd at med styrka utföra det samma. Men dess experience och dess insigt tör ej svara mot dess nit. Hertigen af Brunswig däremot är uppenbart missnöjd med kriget och lika så tilgifven sina gamla tänkesätt som tilförene; det är således med missnöje han agerar. Emellan honom och storpensionairen föreföll en häftig stridighet för några dagar sedan. Pensionairen förebrådde honom dess inaction, och han denne det hemliga arbetande som fört republiquen uti denna villervalla. Hertigen uphetsad sade honom hårdheter; pensionairen försvarade sin systeme och tillade til slut, at han icke undrade på hertigens tänkesätt, emedan honom ej vore obekanta de motiver, som bringade honom därtil, jämte de obligationer han funne sig uti. Ovänskapen dem emellan påmint blef ännu häftigare än förr. Prinsen-ståthållaren och hertigen äro således de endaste i militairiska vägen, hvilka skola arbeta. Här finnas ganska få generaler eller amiraler som hafva så stor experience, at de kunna lägga hand vid operationsplaner. Man kan häraf se, hvarföre sjömagten vanvårdats och all omtanka fästes på arméen. Det är enligt med prinsen-ståthållarens böjelse och flottan älskar han icke. Pensionairen, en infödd jurist, med stora studier, af en slump på sin ålderdom framsatt at föra republiquens styrsel, lärer i detta angelägna ämbete hvarken

kunna sätta den activitet, den djupsinnighet [eller] den vigilance, [som äro] så nödige egenskaper och så afskilde från denne mannens upfostran, lefnadssätt och insigter. Han är dock den, som det mästa kan i detta ögonblicket uträtta. Greffieren Fagel, bibehållande sin systeme, är alldeles utur brädet, blifver icke rådfrågad och gifver inga råd. Han uträttar dock nu som förr alla courante göromål hörande til dess sysla. Inom Generalstaterne så många hufvuden så många tänkesätt, men alt föres til prinsen-ståthållaren och pensionairen. Inom Amsterdam råder handelssysteme, man är modfäld öfver sin förlust och är långsam at tilgripa utvägar til sitt försvar. Man räknar — och förlorar republiquen. De öfrige provincerne äro söndrade både inom och utom sig. Zeeland deltager uti inga beslut. Friesland begär alt för sjömagten, nekar alt för landtarméen. De öfrige styras af prinsen-ståthållaren, af franska systemen och Amsterdams medarbetande. — Ryska hofvet fortfar at härstädes göra penningenegociationer; det begär 4 millioner; men alt synes förgäfves. Penningeägare neka til alt. Den sista ryska penningenegociationen blef hitsänd med den courrier, som för 10 dagar sedan ankom til prins Galitzin.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 3 februarii 1781.

Jämte det jag får den äran aflägga min ödmjuka tacksägelse för Eder Excellences höggunstiga skrifvelse af den 16 januarii, tillåter Eder Excellence mig förnya min underdåniga erkänsla och glädje öfver det nådigste välbehag, hvarmed Kongl. Maj:t på ett så smickrande sätt hedrar min ämbetesförvaltning. All nit uplifvas, all möda lättas genom denna Hans Kongl. Maj:ts nåd. Jag hade en ganska ogrundad tanka om mitt bemödande, om jag ej vore för-

vissad, at Eder Excellences gynnande förord är det enda som ger det samma något värde, och tillåter Eder Excellence mig försäkra, at jag intet ögnablick skall låta förbigå at högt skatta en sådan Dess ynnest och försöka den samma oafbrutet förtjena och bibehålla.

Eder Excellence lärer tillåta mig bifoga en afskrift af det bref och åtföljande petition, som Hans Durchlauchtighet prinsen-ståthållaren och statsrådet til herrar Generalstaterne ingifvit, om erhållande af en million fl. til landtarméens behof, at göra den samma rörlig och marchefärdig til förestående läger eller tilfälligheter, som i närvarande tid dageligen kunna förefalla. Denna summa skall äfven användas til tälts inköpande, til magaziners formerande, fourages anskaffande, packvagnars och rustkärrors förfärdigande, jämte hästars inköp til de samma, pontoners construerande, til generalers och deras adjutanters tractamenten, til schweizar-regementernes tilökning i solden, til hospitalernes underhåll, til fältartilleriets förnödenheter, jämte dess ammunitionsvagnar, trosskuskar och hästar. Som alla dessa behof icke äga några i staten anslagna summor, brista och finnas oundgängelige, så önskar Hans Durchlauchtighet, at denna sak genast måtte bifallas och repartitionen häraf på alla provincerne fördelas. Detta hafva herrar Generalstaterne til provincernes utlåtande remitterat, hvilket varit så mycket oundvikeligare, som visse provincer undandragit sig alle förökade utgifter för landtarméen; andre begära all omtanka för sjömagten och finna landtarméen i närvarande ögnablick icke fördra så mycken omkostnad, omsorger och tids borttagande. — Provincen Zeelands stater hafva omsider något eftergifvit af sitt nekande til alla närvarande beslut. De hafva til Generalstaterne inkommit med sin resolution at til kaparebrefvens utfärdande samtycka, til det om dem redan utgifne reglemente, äfven til Deras Högmägtiges resolution af januarii månad om huru med engelske kapare förhållas skall, då de landstiga beväpnade inom republiquens gränsor. Bemälte province försäkrar sig i proportion af sina inkomster ej vilja undandraga sig alt hvad til fäderneslan-

dets egenteliga försvar kan lända, men önskar til slut, at man dock ej ville utur akt låta fredsunderhandlingar med England, hvilka hon föreställer sig ännu vara möjelige at fortsättja. Denna province, som ofta för sina medprovincers missnöje varit ett ämne, har dock sällan sådana hårdheter fått sig tilmälde, som nu dageligen händer och hvaraf alla tryckta papper äro upfylde.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 10 februarii 1781.

Eder Excellence tillåter mig uti ödmjukhet anhålla om Kongl. Maj:ts nådiga vilja och befallning, huru med den myckenhet svenske officerare, underofficerare och andre personer förhållas skall, som nu härstädes tilstöta och begära tjenst. Ganska månge officerare äro redan uppå flottan employerade och de måste med de utgående krigsskeppen redan afgångne; andre hitkomma dageligen, dels at erhålla tjenst på flottan, dels at afvakta en dylik vid landtarméen; andre väntas, som sin ankomst endast gifvit til känna.

De uti mina förra ödmjuka depecher omförmälte bilagde tvistigheter med provincen Zeeland tyckas nu åter uplifvas. Jag har den äran til Eder Excellence insända bemälte provinces resolution til herrar Generalstaterne, hvarmedelst hon för det närvarande conformerar sig med åtskillige af Deras Högmägtige tagne beslut til landets försvar och kapares utsändande, förbehållande sig endast at negociationerna med England ej skola försummas och sig hafva förbehållit vid ett fredsslut at protestera emot åtskillige de öfriga provincernes företaganden, såsom stridande emot unionen och [ledande] til rubbning uti constitutionen. De öfrige provincerne, nöjde med provincen Zeelands bifall til det närvarande, hoppades framdeles kunna bilägga de

ämnen til missnöje, som denna province trodde sig äga, och emedlertid nyttja hennes biträde, hennes sjöfolk, hennes hamnar och den gemenskap, hon med England alltid ägt, til allmän förmån. Då ofvannämde resolution, efter provincen Zeelands förnyade påminnelser, hos herrar Generalstaterne förleden torsdags blef företagen, sedan den af utnämde commissarier blifvit skärskådad, blef hela deras resolution ogillad och icke antagen. Generalstaterne afslogo begäran om negociationen med England, efter den proposition som af provincen blifvit gjord, sökte bevisa lagligheten af alla de steg, som pluraliteten af provincerne tagit uti alla i fråga varande ämnen, och at constitutionen är lika orubbad och helig som hitintils.

Apostille.

Den 10 februarii 1781.

Landtarméens beständiga tilökande och den mindre omvårdnad som gifves sjömagten är i anseende til denna fria stat en gåta, som för de fläste synes svår at uplösa. Om prinsen-ståthållaren hade ett ogränsadt högmod, om han liknade konung Wilhelm III, om han fikade efter en annan rang än den han äger, om han däruti af främmande interessen understöddes, och om de personer som omgifva honom vore mycket ärelystne samt ledsne vid den närvarande sakernes ställning, så skulle man hafva anledningar til nya gissningar. Men dessa orsaker kunna icke verka. Sällan har dock prinsen-ståthållaren kunnat äga mera influence. Det engelska och franska partiet har ock genom närvarande krig nästan til ett blifvit sammansmält, som åter synes dela sig emellan dem, som behjerta republiquens gamla constitution, och dem hvilka tilhöra det oraniska huset och antaga dess systeme. De senare ökas dageligen. 1747 års revolution beredde detta, och sent omsider kan

en större förestå. De tvänne sist i Amsterdam utnämde borgmästare äro prinsen-ståthållaren tilgifne; de måste af magistraten begynna äfven at blifva det. Hoflefnaden intager deras egenkärlek, och behaget til den borgerliga lefnaden samt dess principer förloras dageligen ibland dem, som i de allmänna ärenderne hafva någon betydenhet. Staden Amsterdam har tillåtit soldater (ehuru obeväpnade) at tåga genom deras stad, hvilket förut på 100 år icke skett, alt af aktning för prinsen. Provincen Hollands stater hafva varit de förste at samtycka til tilökningen uti landtarméen, äfven af samma skäl. Det synes som franske ambassadeuren tilstyrker dem at fullgöra denna deras complaisance. — Franske ambassadeurens conferencer med de utsedde commissarierne gissas hafva til hemligt föremål at stadga en operationsplan emellan republiquen och de krigande magter, i fall de nordiske magter ej med henne i kriget deltaga. Man synes i detta fall vända hela sitt hopp til Frankrike. Det försäkras at man härifrån dock afsändt krigsmanifestet emot England til ryska hofvet, at där confirmeras, innan det samma utfärdas; men det tör förtjena bekräftelse. Republiquen finner sig i ett krig, hvarutur hon lärer hafva svårt at ensam utreda sig; men hvem som skall hjelpa henne och huru det skall ske, utgör nu ämnet för all omtanka. — De finnas som säga, at Frankrikes politique är, at republiquen har en stor och formidable sjömagt och at således alla närvarande demarcher ej kunna vara enlige med Frankrikes plan. Andre åter, at Frankrikes rätta interesse, sedan det sjelf äger och kan underhålla en stor sjömagt, är, at republiquen endast äger en så stor flotta, som i närvarande ögonblick til fördelande af Englands styrka erfordras. På landsidan blifver republiquen icke at frukta, om än arméen fördubblas. Republiquen äger således nu hvad Frankrike önskar: en medelmåttig flotta; hvad som uti den samma felas, kan snart erhållas. En sådan sjömagt är icke at befara uti ett land, där de politiska planer så ofta och hastigt kunna förändras. En flotta är tilräckelig at göra diversion, men ganska otilräckelig för republiquen at i alla

verldenes delar underhålla ett krig, bevara sitt eget land, beskydda sin handel samt bistå sine allierade. Som den närvarande fienden befinner sig nästan vid republiquens gränsor, så måste all styrka och omtanka fästas at där försvara sig, och detta är lika förmånligt för deras allierade, de öfrige krigande magterne, som för republiquen sjelf.

Apostille.

Haag den 3 martii 1781.

Man tviflar icke härstädes, det ryska kejsarinnans proposition til mediation med det snaraste antages. Om de krigande magterne med denna händelse äro lika nöjde, som pluraliteten inom republiquen har anledning til, lärer blifva en särskild fråga. Emedlertid lärer republiquens interesse at erhålla fred taga öfverhanden öfver alla andra. Man lärer icke härifrån gifva något definitift svar, förr än man fått höra, huru det engelska hofvet uptagit denna proposition, och hvad vilkor som bjudas; ty här tyckes man undvika at börja med at framföra sina påståenden. Man fruktar redan, at denna kejsarinnans proposition alldeles skall förtaga alla krigstilrustningar och at man i förtid skall anse freden som säker. Hvad man med visshet kan säga är, at dessa krigstilrustningar, ifrån sin början obetydelige, lära framdeles ännu mera blifva det. Denna mediations-proposition har, utom annan förmån, minskat de besynnerliga rykten, som härstädes blifvit utgifne och af aviseskrifvare utspridde samt alltid såsom sanning försäkrade. Stundom har man sagt, at Kongl. Maj:t utfäst sig at biträda republiquen med skepp emot stora subsidier, stundom at sälja dem, om Ryssland de händelser som däraf kunde tima ville garantera, stundom at Danmark hvarken ville biträda med skepp eller hjelpsändning. Jag har alltid svarat, at ryktens utspridande kunde ingen hindra, men

deras sannfärdighet utvisade endast tiden och säkrare underrättelser än man här kunde hafva. Nu talas icke mera om det, allas tankar äro fästade på bemedlandet.

Apostille.

Haag den 17 martii 1781.

Härstädes tyckes förestå många försök, som kunna göra utdrägt vid mediationens antagande. Vore republiquens ministere sig sjelf lämnad, kunde man tro at hopp om fred vore den första driffjäder til alla beslut; men til en stor del styrd af franska systemen, torde många hinder upkastas emot denna plan. Som freden ännu icke lärer kunna blifva allmän, så lärer republiquen finna sig så invecklad i kriget, at hon lärer få afvakta en allmän fred eller se sina fredsnegociationer länge på tiden dragas, ehuru mycket det är stridande emot de flästes principer och interesse. Man är förundrad at man ännu icke gifvit prins Galitzin åtminstone något provisionelt svar på sitt memorial, hälst sedan man i så många månader arbetat på at vinna ryska hofvets benägenhet; men detta är af de contradictioner som uti detta land icke äro ovanliga.

Ännu har kejsaren härstädes icke gjort någon demarche til mediation hvarken genom sin ministre eller någon annan; man vet med visshet, at det dock skett vid alla de andra hofven, hvilket bekräftar den tankan man har, at vid mediationen emellan England och republiquen lärer ryska kejsarinnan ensam vilja synas, men öfverenskommit at til ofta nämde mediation med de öfrige krigande magterne hafva romerske kejsaren til biträde. Här har man i vissa delar börjat ändra sitt tungomål emot ryska hofvet; den enthousiasme, som förut ifrån franska partiet gafs til alla företaganden, har svalnat; man säger nu med en slags köld, at kejsarinnan icke lärer kunna proponera republiquen

fred med andra vilkor än dem hon uti sjöconventionen sjelf etablerat; man är likaledes missnöjd med det stillatigande, hvarmed de nordiske magterne emottagit republiquens reclamation af tractaten samt med den neutralitet dessa magter tyckas vilja bibehålla. Eders Excellence lärer finna det länge efterlängtade manifestet icke svarande mot de billiga orsaker til hämd som republiquen kunde uprepa, at en svag styl och klena uttryck äro nyttjade, at sjelfva denna piece utmärker, huru ogärna den är utgifven samt huru påföljderna lära svara mot alt detta. Det franska partiet säger dock, at uti april skall en considerable flotta från republiquens hamnar utlöpa. At kraftigare anstalter nu emot förr göras, är otvifvelaktigt, men at de mera genom Frankrikes bearbetande än genom egen böjelse utföras, är lika så otvifvelaktigt.

Apostille.

Den 20 martii 1781.

Eder Excellence lärer finna besynnerligt at nu åter se processen emot herr van Berkel förnyad. Sedan England sjelf tagit sig hämd, trodde man all annan hämd uphöra. Man ansåg nästan som öfverflödigt at följa denna sak, ty den troddes alldeles bortglömd. Emedlertid försäkras, at prinsen-ståthållaren gifvit luft åt sitt enskilda missnöje emot herr van Berkel och verkat detta. Han lärer knapt kunna undvika at dömmas brottslig. Tvänne ledamöter uti la cour d'Hollande, som troddes vara Amsterdams interesse tilgifne, blefvo genast jäfvade, och de öfrige hafva nu uti all tysthet utarbetat denna sak. Staden Amsterdams föreställningar torde något verka emot straffets hårdhet; men hvad som icke lärer kunna undvikas är, at van Berkel drager sig utur affairerne, lycklig, om det kan ske utan nesa eller straff. Prinsen-ståthållaren, som uti

detta endast följt sina egna principer, har i denna sak å nyo söndrat en del af Amsterdams sinnen ifrån sig, som började nalkas; men säker at til syslor inom denna stad kunna ännu tilsätta folk af sitt parti och för de qvarlämnade icke behöfva synnerligen frukta, tror han sig mycket kunna våga, som i andra tider varit betänkeligit.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 24 martii 1781.

Några timmar efter den svenska postens afgång sistledne tisdag erhöllo vi härstädes trenne engelska poster, af hvilka den af den 13 medbragte den bekymrande tidning, det engelske amiralen Rodney tillika med generalen Waughan den 3, 4 och 5 februarii bemästrat sig de holländske öarne S:t Eustache, S:t Martin och Saba i Westindien. Ehuru man alltid förestält sig härstädes, at något företagande af den engelska öfverlägsna styrkan emot dessa värnlösa possessioner skulle göras, så medförde denna nyhet, då den hitkom, lika oro, och påföljderna lära ännu mera besanna den samma. Utom den förlust republiquen gjort af dessa för sin handel med Norra America så väl belägne öar, räknas de förlorade krigsskeppen, officerare och sjöfolk som en betydande skada.

I går öfverlämnades til prins Galitzin det svar herrar Generalstaterne författat uppå dess den 1 martii ingifne memoire; de säga, at de med den största erkänsla antaga Hennes Kejserl. Maj:ts anbud at medla republiquen en hedrande och varaktig fred; at republiquen äfven för det närvarande önskade den samma, i den mån den är öfverensstämmande med dess anseende, heder och förmån; at Deras Högmägtige tro detta aldra säkrast erhållas, då de principer vid ett fredsverk antagas, som Hennes Kejserl. Maj:t och de bägge andre nordiske magterne gemensamt

med republiquen til neutrelle magters förmån utstakat; och i alt fall at denna mediation ej skulle hafva den verkan som Hennes Maj:t så ädelmodigt åsyftar, så har republiquen det hopp, at Hennes Maj:t bibehåller de förbindelser som Deras Högmägtige smickra sig genom sjöconventionen hafva med Hennes Maj:t slutat, och hvars verkan i detta fall blifver för republiquens väl lika kraftigt och biträdande. Detta är i korthet innehållet af detta svar, som jag skall tilse at med nästa post kunna hafva den äran til Eders Excellence insända. Som prins Galitzin erhölt det samma, då dess post i går redan var afgången, lärer han det med en courrier til sitt hof försända; men denna är ännu icke afgången.

Apostille.

Den 24 martii 1781.

Man tror sig härstädes vara öfvertygad at engelska hofvet antagit både Hans Maj:t Romerske Kejsarens och Hennes Maj:t Ryska Kejsarinnans mediation gemensamt och Wien til congress-ort; men England lärer vid detta tilfälle önska en allmän fred, lika som man tror at Frankrike å sin sida gör. Republiquen lärer således icke vinna sin hemliga åstundan at få en särskild fred och dymedelst vinna uti tid til sin handels uphjelpande. Det svar, som republiquen gifvit prins Galitzin, utvisar med hvad vilkor man lärer vilja emottaga mediationen, men om de olyckor continuera som nu timat, lärer man blifva mindre sträng at föreskrifva vilkor. Den enda märkeliga påföljd, som jag ännu kunnat förmärka af händelsen vid Saint Eustache, är det beslut man öfverenskommit at taga at med alt allvare hos de nordiske magterne reclamera hjelpsändning. Besynnerligt är, at då republiquen uti sitt contramanifest tillägger sig den rättighet at vid sin tractat med England

examinera casus foederis, då engelska hofvet reclamerade hjelpsändningen, tyckes hon vilja genom mångfaldiga reclamationer betaga andra magter tid at emot sig granska en lika casus foederis. Uti början af april lärer således inkomma reitererade memorialer om denna hjelp, uti hvilka man skall säga, at sedan les bons offices förgäfves lära blifvit användе, hoppas man at annan hjelp bör följa, enligt de af dem ofta citerade paragrapher. Detta lärer äfven til en del bevisa, huru otilräckelig man anser sin egen närvarande styrka, huru man fruktar den långsamhet med hvilken de återstående tilrustningarne komma at ske, och huru man i synnerhet sjelf och genom andra skulle gärna se de nordiske magterne obligerade at i kriget deltaga.

Jag har af säker hand, at monsieur van Berkel blifvit tilbudet erhålla en directeurssysla vid ostindiske compagniet, i fall han ville nedlägga sjelfvilligt sitt pensionairsämbete i Amsterdam, men at han svarat sig vilja blifva dömd förlustig det samma, i fall dess fäderneslands lagar det förmådde; at han i alt fall för sina återstående dagar ägde tilräckelig egendom til sitt uppehälle.

Apostille.

Haag den 7 april 1781.

Man är härstädes förundrad at en domstol vid justerandet af sitt betänkande är sig så olik, som la cour d'Hollande nu senast varit uti amsterdamska saken, emot hvad jag berättat i min chiffrerade apostille af den 20 martii. Men detta ämne var för grannlaga at icke med varsamhet handteras. Utom det interesse Amsterdams stad äger at försvara sine magistratspersoner och sin egen sak, hade det franska partiet äfven så mycken orsak at förekomma det första betänkandets utgifvande. Skulle la cour d'Hollands första beslut blifva stadfäst, torde de nya magistrats

personerne blifva af helt olika tankesätt med de förre; prinsen-ståthållaren hade vid det tilfället säkerligen därtil erhållit personer af sitt parti; en complaisance emot England hade blifvit bevist, som för det närvarande hade kunnat bereda tilfälle til vänliga propositioner, och i synnerhet hade det blifvit ett hinder at ifrån republiquens sida kunna erkänna Americas independance. Alt detta är genom det senaste steget ur vägen röjdt. Magistraten i Amsterdam tilskref i detta ämne prinsen-ståthållaren ett häftigt bref, hvilket, understödt af franske ambassadeurens negociationer och kraftiga demarcher, haft den påsyftade verkan; det senaste betänkandet blef i en hast upsatt och utgifvet, det förra alldeles kullkastadt, man nekar at det någonsin varit påtänkt, och at hjelpa sig ifrån obehageliga omdömen, utgifves det samma såsom ett ogrundadt rykte. Nu lärer hela denna sak för långliga tider blifva hvilande.

Apostille.

Den 17 april 1781.

En courrier ifrån ryska hofvet är i går hit ankommen, at genast til England afsändas, och försäkras hafva medfört tidningen om sjöconventionens ratification med republiquen, jämte Hennes Maj:t Ryska Kejsarinnans förklarande at i följe af sina neutralitetsprinciper ej vilja deltaga uti närvarande krigsoroligheter emellan England och republiquen, önskandes endast at engelska hofvet ville vidtaga alla billiga propositioner til lugnets återställande. Jag har ännu icke träffat prins Galitzin, så at jag ej kunnat erhålla confirmation af denna tidning, som til sin grund lärer vara Eder Excellence närmare bekant. Man försäkrar äfven, at franske ambassadeuren i desse dagar, som af sig sjelf och utan at därtil säga sig vara authoriserad af sitt hof, hos regeringens ledamöter gjort propositioner, at

de americanske plenipotentiaire ministrer skulle emottagas vid en förestående congress, och tillika framkastat den frågan, om icke republiquen i sitt närvarande tilstånd, omtänkt på sitt närvarande försvar och at göra Engeland det mästa afbräck, kunde åhöra de propositioner, som ifrån America kunde til republiquen göras. Men å det ena med det andra försäkras, at intet svar blifvit afgifvet, och at man endast åhört och sagt sig behöfva noga granska dessa angelägna ämnen, och at ambassadeuren ingen vidare ministerielle demarche gjort.

Apostille.

Den 29 maj 1781.

Amsterdams proposition upväcker härstädes mycket bekymmer; man ser huru denna mägtiga stad ensam vidtager alla utvägar at bemästra sig republiquens styrelse. Missnöjet emot prinsen-ståthållaren är stort, men större emot hertigen af Braunschweig. Man vore icke förundrad, om vid minsta underrättelse om någon liden förlust, i synnerhet hvad flottan beträffar, desse herrar kunde blifva ett mål för en upretad allmänhets oro. Man finner äfven besynnerligt, at prinsen-ståthållaren ej af sig sjelf begärt vissa personer af regeringen, som med honom en hemlig conseil kunna formera; det har alltid varit bruk. Det tyckes som dess rådgifvare mer följa ett partiskt systeme, än det som för det närvarande kan förena allas sinnen. Prinsens parti säger, at en sådan conseil innebär både misstroende til dess person, som ock försök at minska dess magt. Amsterdamska partiet åter, at händelserna bevisa, huru rådplägningarne måtte vara, at republiquens magt är den första och prinsen-ståthållaren endast en betydande ämbetsman. Det var igenom republiquens vådeliga ställning ståthållarskapet gafs så mycken magt, samma orsak kan

för det närvarande få en annan verkan. Republiquen finner sig nu uti den mäst brydsamma ställning, hon sedan sin upkomst sig befunnit. Inom sig delade partier, oenighet emellan provincerne, missnöje emot prinsen-ståthållarens magt, som oförmärkt är uti tiltagande, utan at göra sig ansedd eller vinna allmänhetens förtroende; handeln i synbart aftagande, intet försvar af sin flotta och krigsmagt, som inom sig täfla om företrädet och utom sig icke ingifva det förtroende, som en stat bör äga til dem som skola försvara henne. Utom sig finner sig republiquen utan vänner samt få allierade, utan någon annan uppenbar fiende än den, hvars vänskap är henne naturligast; de vänner hon söker äro just de, som ännu vidare kunna öka hennes bekymmer. Alla handlande magter äro upvaknade och hafva funnit möjeligheten at förbättra egen handel och ej lämna all vinst til denna nation. Det blir således icke besynnerligit, om republiquen utan oväntade händelser aldrig kan återfå den magt och det anseende hon fordom ägt samt den öfvervigt uti handelen, hon öfver alla europeiska folkslag tror sig böra äga.

Franske ambassadeurens hastiga resa til Paris tros med visshet. Mig är försäkradt, at han uti Amsterdam efter ett slutadt samtal med herrar van Berkel och Adams, tagit det parti at resa; at den förre förestält honom, huru Frankrikes complaisance at återgifva en del priser skulle hafva en god verkan på dem man vid det närvarande ville vinna; at ambassadeuren begärde en lista på de personer, som härutinnan voro interesserade, hvilken han erhållit, hvarmedelst man sedermera kunde inrätta lösgifvandet alt efter hvars och ens tänkesätt. Man tviflar nästan icke på den franska alliancens antagande, ehuru man nogsamt inser alla de påföljder en sådan förbindelse kan medföra; men Americas independance möter större svårigheter. Hog at hämnas uppå England torde hos många bereda välvilja för colonierne. Men de fläste inse, huru detta steg skulle bidraga at öka Englands bitterhet och at intet menagement emot republiquen då kunde

väntas. Amsterdam å sin sida fortsätter sin systeme och arbetar för americanerne; alt lärer ankomma på de sluteliga löften franska hofvet nu afgifver. Från Norden tyckes man förlora alt hopp, ehuru man ännu talar om köpande af skepp och väntan af hjelpsändning. Ehuru missnöjd man är med Östersjöns tilslutande, ehuru man väntar hvad de öfrige nordiske magter säga, så tyckes som ämnade man icke ditsända några kapare; man nöjer sig at disputera om rättigheten at anse Östersjön som ett tilslutet haf; man är förundrad at Danmark ensamt gjort denna demarche, utan at afvakta gemensamma steg af de öfrige puissancer.

Holländske ambassadeurerne uti Petersburg hafva alla postdagar gifvit hopp om ett favorabelt svar, hvarigenom ministeren härstädes icke satt tro til de ordres, man redan länge försäkrat herr Simolin i London skall framföra rörande neutraliteten eller de rykten som försäkrat, at icke casus foederis efter republiquens åstundan blefve explicerad. Alt detta har ej förmått annat än at svalna de häftiga pretentioner. Grefve Panins permission har endast väckt ministerens omtanka, och denna händelse tyckes här förebåda de svar, man ej velat anse som möjeliga at erhålla. Af alt detta lärer följa, at hopp til fred för republiquen ännu icke tyckes råda, i synnerhet som man föreställer sig, at de fläste puissancers interesse, som ej directement i kriget äro inblandade, synes vara at draga nytta för sin handel af närvarande sakernas ställning och återtaga hvad de igenom flere hundrade års försummelse och omständigheter förlorat. De krigande däremot äga ännu så outredde interessen därom, at desse ej så lätt kunna förenas och tvistigheterna biläggas: orsaker, som til sin grund och sina påföljder ej kunna draga republiquen utur den våda, hvarutinnan hon sig nu befinner.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulric Scheffer.

Haag den 9 junii 1781.

Vid ett besök, jag i går förmiddagen af herr greffieren Fagel hade, tilstälte han mig det i ödmjukhet närlagde svar på den promemoria, jag för någon tid sedan efter ett samtal inlämnade til uplysningars vinnande vid herrar Generalstaternes placat af den 26 januarii 1781, och hvarom redan til Eders Excellence jag haft den äran afgifva min ödmjuka berättelse. Herr greffieren tillade vid detta tilfälle, at Deras Högmägtige tagit detta beslutet under öfverläggning med amiralitetscollegierne; at Deras Högmägtige trott vara öfverflödigt at gifva någon formelig resolution uti denna sak, hvilken jag på ett mera amicalt sätt, nämligen med en promemorias gifvande, tracterat, såsom ämnet likaledes det tycktes kräfva; och at en dylik promemorias återgifvande således af dem ansetts lämpeligast. Han försäkrade ytterligare vid detta tilfälle, at de neutrale magters handelsskepp kunde ifrån republiquens sida vid alla tilfällen vänta upfyllandet af den convention republiquen med desse magter ingått, och at likformiga ordres til alla amiraliteter och kapare voro afgifne. Jag tackade greffieren för den utmärkta höfligheten at sjelf hos mig tilställa mig detta Deras Högmägtiges svar, hvilket jag genast til mitt hof ämnade insända; och tillade, det jag ej skulle underlåta at lämna de svar, som mig häröfver meddelade varda; at jag uptog denna methode med en promemorias tilställande vid detta tilfälle och detta ämne som ett lika vedermäle af Deras Högmägtiges aktning, hälst jag velat undvika at ingifva memorial uti ett ämne som kunde afgöras utan så många formaliteter, och trodde för öfrigit, at då sjöconventionen i anseende til svenska handelsfartygen i alla delar i akt tages, så vore Kongl. Maj:ts höga åstundan vunnen, hvilken för det närvarande lärer tjena til grund och rättesnöre til alla de författningar som i

dessa ämnen kunna tagas. Efter åtskilliga fortsatta samtal i dessa saker, och då discoursen fördes om Östersjöns tilslutande för de krigande magternas örlogsskepp och kapare, tog jag mig enligt Eders Excellences befallning tilfälle at säga, det Hans Kongl. Maj:t med de öfrige nordiske hofven instämde i det beslutet at hålla detta ifrån alla krigsoroligheter tilstängdt, at detta vore en lika så nödvändig följd af den oryggeliga neutralitet, Kongl. Maj:t föresatt sig at i akt taga, som ett vedermäle af de nordiske magternes åstundan at låta en orubbad handel och sjöfart idkas inom detta haf, lika förmånligit för alla de handlande magter; at Hans Maj:t därföre anbefalt mig at dessa dess tankesätt til känna gifva, då jag för min del trott öfverflödigt at öfverlämna memorial uti ett ämne, som vore Deras Högmägtige både til sina orsaker och sin nytta så kunnogt, och som redan genom den här varande kongl. danske envoyén blifvit til känna gifvet. Herr greffieren försäkrade, at detta de nordiske magternes beslut vore af Deras Högmägtige alldeles ansedt såsom denna visa författning kräfde, hvilket äfven Deras Högmägtiges svar til herr S:t Saphorin utmärkte; och tillade at det svar, han å sitt hofs vägnar härå å nyo afgifvit, vore til alla delar för republiquen nöjaktigt; at ordres för den skull vore gifne at inga kapare uti Östersjön skulle ingå, at alla handelsfartyg, som med lettres de marque voro försedde, dem i Sundet skulle aflämna, och alla krigsskepp, som dit inlöpa, aflämna en försäkran at inga hostiliteter begå; at sådana försäkringar ifrån franska och engelska hofven blifvit gifne, och således detta ämne likaledes til de nordiske magternes nöje vore afslutadt. Jag bör icke underlåta at til Eders Excellence til känna gifva, det jag vid detta så väl som vid alla andra tilfällen haft orsak at berömma mig af den villfarighet, republiquens ministere visat vid de ärender jag kunnat andraga. Hvad det först omrörda svaret beträffar, lärer Eders Excellence högst uplyst finna, om någon synnerlig åtgärd mera vid det samma kan äga rum; om icke de fem månader efter krigsdeclarationen, som däruti omnämnas för neu-

trale magters undersåtar at finna deras gods skyddadt, ehuru på krigande magters skepp, torde gifva tilräckelig anledning til utverkande af en dylik förmån vid de tillfälen, som Eders Excellence torde utse de tjenligaste at den samma för de svenske sig betinga.

Apostille.

Haag den 12 junii 1781.

Amsterdams plan börjar nu gifva sig ett märkvärdigt utbrott. Tre deputerade borgmästare från Amsterdam begärde sistledne lördag hos prinsen-ståthållaren företräde. De anmälte, huru de voro anbefalte at til prinsen til känna gifva från sine principaler, huru de med fägnad få berätta, det provincen Holland samtyckt til tilökningen af landtarméen, såsom en sak hvilken vore Hans Durchl:t behagelig; at de å den andra sidan af honom väntade en motsvarande gunst, som vidare uti ett medföljande bref vore anfördt. Prinsen-ståthållaren öpnade det samma och fant det innehålla en begäran at eloignera hertigen af Brunswig från affairerne och ombedja honom at til sitt gouvernement uti Boisleduc förfoga sig. Prinsen blef af denna begäran häftigt rörd och har med en ovanlig fermeté svarat, at han från sin barndom varit van at anse hertigen som sin far, at han hade honom för mycken erkänsla at afvika från dessa principer, at han nogsamt kunde inse, hvart sådana demarcher omsider kunde föra, och at detta bref tör hända vore ett företal til ett påföljande, som kunde visa honom til Dudelbourg (ett af dess tyska gods); at han ämnade försvara både sin och hertigens rätt och til den ändan genast communicera honom innehållet af detta bref, på det han måtte försvara sig och söka sine anklagare. Deputerade tycktes vid så oväntadt svar förlora sin ifver och återbegärte brefvet, prinsen-ståthållaren nekade, men deras föreställningar verkade omsi-

der at han återlämnade det uti deras händer, tilläggandes endast, at han denna saken icke ämnade låta falla. Som provincen Hollands stater intet förr än efter midsommar sammanträda, lära inga formeliga steg å ena eller andra sidan vidare kunna göras. Denna saken hålles ganska tyst. Man försäkrar at hertigen af Brunswig, som vanligen gör en resa til sitt gouvernement, nu alldeles upskjutit den samma. Å amsterdamska partiets sida inser man nogsamt, at alt motarbete lärer göras hos de återstående provincerne vid landtarméens förökande i närvarande stund.

Ännu har ingen ting transpirerat af de depecher, som courrieren från Petersburg i går medförde. Man tycker på den contenance visse af regeringens ledamöter hålla, som voro de icke så behagelige, som man i förstone gjort sig hopp om, ehuru upfylte af ganska vänskapsfulla försäkringar. Desse senaste veckor har man börjat föreställa sig möjligheten af detta svar; hvad parti som tages, lärer vid franske ambassadeurens återkomst blifva beslutet.

Man har inga tilförlåteliga anecdoter om kejsarens resa uti Nederländerna; man har anledning at tro sig veta, det han tilskrifvit drotningen i Frankrike och proponerat henne en rendez-vous inom Frankrike, hvarigenom han torde göra en hastig cours, törhända intil portarne af Paris at se henne, och alt detta innan dess ankomst til Bruxelles inträffar.

Apostille.

Den 23 junii 1781.

Staden Amsterdam fullföljer sin plan. Det af prinsen-ståthållaren til deputerade återlämnade bref blef för tre dagar sedan af herr Rendorp, regerande borgmästare uti Amsterdam, medelst ett det allvarsammaste bref raedpensionairen tilsändt, med begäran at han det samma uti stadens namn til prinsen-ståthållaren skulle öfverlämna. De

verkstäldes. Prinsen af Brunswig ingaf i går hos regeringens ledamöter ett försvarsmemorial, uti ganska betydande termer stäldt. Hertigen begär at få del af de anledningar til misstankar emot sig, tilfälle at försvara sig, laglig satisfaction och en ordentelig undersökning. Memorialet blef genast alla provincerne meddeladt. Man väntar dageligen få höra huru denna vigtiga sak handteras. Provincen Hollands beslut lärer gifva vigt til hela detta företagande; dess stater samlas uti denna vecka. Det berättas at hertigen af Brunswig genast ämnar låta trycka både staden Amsterdams bref och sitt memorial; om det är mera öfverensstämmande med denne herres förbittrade sinne än försigtigheten, lärer innan kort blifva synbart. Man har ännu icke kunnat förmärka, hvad tungomål franske ambassadeuren uti den i fråga varande sak ämnar föra. Hans återkomst och minsta ord upväcker upmärksamhet. Staden Amsterdam tilsände honom de sista dagar en courrier med delgifvande af sina demarcher. Det försäkras at missnöje emot raedpensionairen äfven så mycket tiltager som emot hertigen. Staden Amsterdams deputerade åberopade sig uti sitt tal, då de för första gången hos prinsen-ståthållaren voro närvarande, det raedpensionairen ofta gifvit dem til känna, at så länge hertigen af Brunswig vore härstädes, kunde ingen ting uträttas. Raedpensionairen föll dem i talet och nekade det. De fortsatte sitt tal med lika köld, åberopande sig vid alla tilfällen, det raedpensionairen varit med dem af enahanda tanka om hertigens af Brunswig corrigerande. Han nekade åter, och denna allvarsamma scene förlorade af sin gravité uti hvarje ögnablick. Rendorps bref skall ännu åberopa raedpensionairen dess förra medarbetande uti denna systeme, såsom ett gällande skäl för staden Amsterdams företagande. Af alt detta synes, såsom ämnade man rödja denne nu misstänkte raedpensionairen utur vägen, hvilken lärer kunna tilläggas mera försigtighet och svaghet än andra driffjädrar til dess tänkesätt och närvarande vacklande tilstånd.

Apostille.

Den 30 junii 1781.

Den vanliga långsamheten råder äfven uti tvistigheten emellan hertigen af Brunswig och staden Amsterdam. Man rådplägar, upäggar sinnena och försummar krigstilrustningarne. Man är lika förundrad öfver den svaghet, med hvilken prinsen-ståthållaren hos Generalstaterne försvarar hertigen, såsom ock öfver hertigens svaga och illa sammanhängande försvarsskrift. Sådant ökar modet hos staden Amsterdam, hvilken med mera fermeté redan torde gifvit sviga. Hertigen af Brunswig har låtit utdela sin försvarsskrift kring hela republiquen och dymedelst vunnit at en sak blifvit allmän, för honom föga nödvändigt, för allmänheten ämne til buller och oredor. Hans Maj:t Romerske Kejsaren tyckes gifva aktning til denna sak; romerske kejserlige ministren erhöll för några dagar sedan ett egenhändigt bref från honom härom. En officerare utaf dess gardes nobles är hitsänd, färdig at afsändas vid första betydande händelse. Denne courrier gör upmärksamhet; somlige tro at några författningar, relative til Nederländernes handel, torde blifva kunnoge, och kejsaren angelägen at veta hvad effect de härstädes på regeringen göra; andra at det har rapport med hertigens sak, hvilken ännu anser sig såsom fältmarskalk uti kejsarens tjenst; andra tro at Hans Maj:t Romerske Kejsaren vill blifva underrättad, om missnöjet härstädes til verkeligheten kunde utbryta och därigenom hindra någon dess plan at bese detta land, hvilket han säkerligen i detta fall lärer vilja undvika. Prinsen-ståthållaren har hos provincen Hollands stater gjort en apologie öfver sin förvaltning och vill kasta skulden af långsamhet och republiquens svaga tilstånd på amsterdamska partiet. Emedlertid hotar Amsterdam at upgifva bevis på de klagomål hon hittils igenom nationens röst framfört. Prinsen-ståthållaren, som på sin sida har arméen, injagar

visserligen fruktan. Här är således en beständigt omväxlande fruktan för hvarannan: prinsen-ståthållaren at Amsterdam skall verkställa hvad hon skrifver, och Amsterdam at prinsen kan uträtta hvad hon gjorde, i fall hon hade krigsmagten uti sin hand. Denna fruktan torde ännu afhålla ytterligheter, i fall gemene man icke för mycket lämnas insteg uti dessa ärender. Skulle det icke kunna förekommas, fruktar man uti de aflägsnare provincer snarare dessa händelser än härstädes, hvarèst en myckenhet trouppper kunna afstyra alt buller.

Till Konungen.

Haag den 7 julii 1781.

Den ryske här varande extraordinarie envoyén prins Galitzin har efter erhållna befallningar från dess hof i dessa dagar hos ministeren gjort besök, och jämte det han öfverlämnat det svar Hennes Kejserliga Majestät gifvit republiquens ambassadeurer på deras sista reclamation af hjelpsändning, har bemälte prins äfven afgifvit en muntelig declaration, igenom hvilken han å sitt hofs vägnar gifver til känna, det de lyckelige aspecter, som nu til ett allmänt fredsslut förebådas, gifvit Hennes Kejserl. Maj:t ny anledning at lämna republiquen bevis af sina vänskapsfulla tankesätt, genom tilkännagifvandet af den öfverenskommelse, hon med Hans Maj:t Romerske Kejsaren träffat, at äfven intaga republiquen under den allmänna fred, som genom desse bägge hofs mediation nu för Europa beredes; och anmodas i anledning häraf republiquens ministere at uti detta ämne afgifva sina tankesätt samt, i fall republiquen finner sig hugad at detta tilbud antaga, då genast til honom (prins Galitzin) öfverlämna dess propositioner och påståenden, hvilka han ofördröjeligen den i Wien residerande ryske extra ordinaire envoyén prins Galitzin

skulle tilsända, hvilken undfått Hennes Kejserl. Maj:ts befallning at dessa ärender därstädes sköta. Prins Galitzin har å det ena som det andra ännu endast erhållit generelle förbindliga svar, med försäkran at Deras Högmägtige detta ämne med skyndsamhet skulle taga under öfvervägande och svar afgifva. Eders Kongl. Maj:t lärer allernådigst tillåta mig insända Hennes Ryska Kejserl. Maj:ts svar til republiquens ambassadeurer, ehuru jag til fyllest är öfvertygad at detta redan kommit til Eders Kongl. Majestäts höga kunskap. Likaledes tror jag min skyldighet enligit at insända prins Galitzins declaration i detta ämne, som närmare torde uplysa denna negociation.

De upkomna missnöjen emellan Hans Durchlauchtighet fältmarskalken hertigen af Brunswig och Amsterdams borgmästare och råd äro ännu häftige; ehuru det för det närvarande synes, som mera lugn kan hoppas, än hvad man i början af alt detta kunde föreställa sig. Herrar Generalstaterne, som detta mål under öfvervägande tagit, ha preliminairement, innan provincernes utlåtanden til dem inkommit, lämnat vedermälen af sin aktning för bemälte hertig genom den resolution af den 2 innevarande, som jag härhos i underdånighet bilägger; uti hvilken herrar Generalstaterne förklara, det til Deras Högmägtiges kunskap icke kommit några anledningar til misstanka emot Hans Durchlauchtighets redlighet och välvilja, på det sätt åtskillige libeller och smädeskrifter afmåla honom; at Deras Högmägtige anse detta såsom ett nedrigt och ogrundadt bakdantande, upspunnet at skada dess rykte och anseende, då Deras Högmägtige å deras sida anse honom från alla sådana smädeskrifter och beskyllningar fri och oskyldig. Deras Högmägtige anbefalla sluteligen vederbörande domare at noga handhafva de äldre utgifne publicationer emot sådana libellers utgifvande och kringspridande m. m., som sjelfva resolutionen närmare utvisar. Hans Durchlauchtighet hertigen har med denna preliminaire resolution icke funnit sig nöjd, utan infant sig sistledne onsdag hos presidenten af veckan herr baron Linden von Blitterswyk och

declarerade honom, det han ej fant sig nog urskuldad genom denna Deras Högmägtiges resolution; at han ännu insisterade på ransakning och dom i detta ämne, hvilket vore för honom en rättvis och billig satisfaction.

Apostille.

Haag den 14 julii 1781.

Man tror at kejsaren under sitt härvarande om ganska få politiska ämnen directe talat och är nästan härom förvissad. Med prinsen-ståthållaren har han icke ägt någon särskild conversation, dess gemål har ständigt vid de samma varit närvarande. Mot henne visade kejsaren den utmärktaste politesse och underhöll en oafkortad conversation i flere timmar om sina resor och andra ämnen. Prinsen-ståthållaren visades intet samma empressement, man var mycket förundrad at se prinsen-ståthållaren au pied de la lettre följa Hans Romersk-Kejserl. Maj:ts åstundan at icke hos honom göra det första besök; men man var ännu mera förundrad at se at prinsen-ståthållaren, som med så mycken exactitude vanligen vid vaktparaden infinner sig, den dagen, kejsaren därstädes var, försummade sig och lät honom öfver en fjerdedels timma vänta sin ankomst; man såg at kejsaren ändrade humeur och sedan dess ankomst endast talade vid hertigen af Brunswig. Hvad under besök och i samtal med hertigen af Brunswig förefallit, är ännu svårt at veta; det tviflas icke, at dem emellan politiska ämnen blifvit ventilerade. Hvad som är säkert är, at kejsarens härvaro och accueil varit hertigen nödige, at bringa honom utur den situation han fant sig uti. Han och dess parti draga nu däraf fördel. Med holländska ministeren hade Hans Kejserl. Maj:t inga conferencer, han såg icke raedpensionairen, som excuserade sig ifrån den middagsmåltid, til hvilken han hos prinsen-ståthållaren blef

buden. Til greffieren Fagel gjorde han endast en artig compliment öfver dess reputation och långliga tjenst, med generalerne talade han intet, med franske ambassadeuren hade han flere samtal, men de voro tämmeligen generelle, så at det hördes, huru de samma rörde dess resa til Frankrike, dess syster drotningen, med mera. Med de främmande ministrerne talade han intet mer än de vanlige complimenter som vid en presentation sägas. Ryske ministren blef uti conversation emellan honom och franske ambassadeuren inblandad, men det var endast rörande dess slägting prins Galitzin uti Wien. Ingen af oss har hos honom ägt något enskildt företräde hvarken i dess hus eller hos dess ministre. Om romersk-kejserlige ministren baron Reischach vore en mera communicatif man, än han är, hade vi säkerligen hos honom kunnat vänta oss den förmån at närmare göra kejsaren vår cour, men denne ålderstegne man kunde härtil hvarken öfvertalas eller vi härutinnan mycken möda använda. Kejsaren kunde af denne ministre, i anseende til dess höga ålder och glömska af närvarande sakernes ställning, icke hemta någon särdeles uplysning eller efterrättelse; denne 80-åra man har alldeles förlorat all connexion han förut uti republiquen ägt, så at man icke vore förundrad, om kejsaren i så beskaffade omständigheter ger honom en medarbetare.

Kejsaren var förundransvärdt underrättad om alla saker både af de allmänna ärender som ock detailler rörande de enskilda societeter; han kände alla personer och deras relationer; han besåg alla saker med mycken upmärksamhet och gaf i synnerhet sin attention til alt som ägde gemenskap med handeln, fabriquer och dessa nyttiga inrättningar uti Nederländerne. Han var icke nog länge här för at hvarken hinna för mycket klandras eller uphöjas; han erhölt ett jämt lof; man var förundrad öfver dess myckna generosité. Hans härvaro torde på den allmänna ställningen härstädes framdeles influera och hos denna ministeren dela den oinskränkta tilgifvenhet man hittils åt preussiska hofvet i de flästa sakerne gifvit. Dess magt

och personliga egenskaper kunna bereda detta lätteligen. Man vet at han uti enskilda samtal med personer af denna nation under resan mycket om deras närvarande ställning och constitution talat. Jag underlåter icke at följa dessa anledningar.

Ännu är härifrån icke något svar gifvet åt prins Galitzin på sista mediationsproposition, man väntar intet ett positift svar så hastigt, emedan republiquen säkerligen med de andre krigande magterne concerterar sig; man tviflar icke på dess antagande, men väntar at höra de postulater republiquen formerar sig. Skulle man dömma efter den ton, som nu ibland de krigande magters ministrer råder, så tyckes som ville man ännu draga parti af denna campagne, hvilken man förmodar til Engelands stora skada skall afslutas; man tror at den spanska utgångna escadren mot Port Mahon är ämnad, likaledes slutes det af gref Crillons befäl, hvilken endast en coup de main lärer anförtros. Man slutar det af schweizare som vid expeditionen nyttjas, hvilka enligit sina capitulationer icke utom Europa kunna sändas.

Åtskillige personer hafva af prinsen af Oranien funnit besynnerligt, at han under kejsarens härvaro hvarken til middags- eller aftonmåltid budit de främmande ministrerne. Man slutar at hertigen af Brunswig ogärna med franske ambassadeuren uti närvarande sakernes ställning finner sig tilsammans. Prinsen-ståthållaren har öfver denna sak i går med sardiniske ministren gref Mirabel gjort en slags apologie och sagt, at det hvarken af glömska härrörde eller hog at vid detta tilfälle undvika le corps diplomatique, at den första souper var lika som en impromptu, som endast bestått af 15 personer, at man til middagsmåltiden intet kunde undvika at bjuda personer af ministeren, de förnämste af staterne och adeln, at kejsarens korta vistande hindrade honom och dess gemål at vidare vid dess hof se honom, at de tör hända kunde öfvertala honom til en souper om tisdagen, men kunnoge at ambassadricen den aftonen hade löfte om dess visite, ville de icke göra några

steg at hindra henne ifrån denna ära. Vi hafva uppå alt detta på hofvets sida icke gjort någon reflexion eller den minsta pretention, så at häraf inga missnöjen eller tracasserier å ena eller andra sidan kunna upkomma, ehuru man icke kan undgå at finna hofvets bemötande ganska olika dess vanliga politesse, men det tilskrifves hertigens af Brunswig magt både uti större och mindre saker.

Apostille.

Den 24 julii 1781.

Hertigens af Brunswig tvistighet synes nu af sig sjelf småningom förfalla. Kejsarens härvaro kan denna förmån tilskrifvas; detta land var på brädden til de äfventyrligaste händelser. Hans Kongl. Preussiska Maj:t har igenom herr Thulemeyer för två dagar sedan låtit til känna gifva både til prinsen-ståthållaren och prinsessan af Oranien som ock til alla af ministerens ledamöter, det han önskade at man i alla afseenden hade egard både för hertigens person som ock alla de personer med hvilka han är allierad, at konungen icke ville blanda sig uti republiquens invärtes göromål, men at han icke kunde vägra denna declaration för en prins, dess nära anförvandt, hvars långliga tjenstetid, moraliska egenskaper och födsel förtjente det. Denna sak, i förstone en partisak emellan hofvet och staden Amsterdam, är nu förd därhän, at furstar af olika interesse taga sig an hertigens af Brunswig sak, som blifver en sak emellan prinsar och enskilde personer, hvarigenom den både fått en annan drift och ett annat utseende. Amsterdams hetta har i synnerhet igenom kejsarens därvaro svalnat. Franske ambassadeuren har sedan sin hitkomst uti denna sak icke gjort det ringaste offenteliga steg, hvilket visar at dess hof af egard för hertigens alliance icke lärer velat uppenbarligen understödja staden Amsterdam. Man har

således ändrat plan, man fortfar arbeta på beslutande af en conseil för prinsen-ståthållaren enligit förra projecter. Vinnes detta och ledamöter endast utaf provincen och ministeren utses, är hertigen af Brunswig därigenom utestängd från deltagande uti affairerne, ehuru icke från rådgifvande. Man hoppas at han, missnöjd med detta misstroende, sjelf skall taga sitt parti och söka retraite, men uti detta hopp torde man bedraga sig.

Apostille.

Den 28 julii 1781.

Baron Linden har ökat sina förra demarcher med en ny; han ingaf i dessa dagar genom presidenten af veckan til Generalstaterne ett bref, uti hvilket han skall utmärka, det anledningarne til dess steg som så allmänt klandras icke böra blifva dolde, at han det är både sig sjelf, sin famille och sitt fädernesland skyldig, at han anser hertigen af Brunswig såsom en fiende til honom och hela dess famille, at denne herre hos kejsaren sökt illa afmåla alla dem som intet ingå uti dess planer, at han för sin enskilda del aldrig ville emottaga någon place i detta landet, så länge det skall styras af en främling, hvars interesse är så olika med republiquens och hvars råd til prinsen-ståthållaren intet alltid kunde vara de förmånligaste; at den värdighet hertigen af Brunswig innehade både är stridande mot utrechtske unionen och en sund politique, med mera som uti en häftig skrifart skall vara utfördt. Dess vänner hafva styrkt honom at återtaga detta bref, men fåfängt. Det tros at dess broder i går begärt och återfått det samma, men at denne är färdig at åter framlämna ett dylikt, viljandes icke undgå alla de äfventyr, som detta steg kan föra honom uti. Man kan hvarken se hvad denna dristighet kan uträtta eller hvar den samma kan stadna.

Apostille.

Den 4 augusti 1781.

Baron Lindens steg hos Generalstaterne synas nu slutade, sedan han återtagit sitt bref, utan at han kan skyllas för en öfverdrifven eftergifvenhet eller at hafva förlorat den aktning dess patriotisme i detta fall gifvit honom. Dess famille, som med hofvet har så mycken relation, har endast därtil förmått honom, han tror sig dock alltid hafva sin plan öppen och hotar därmed. Hvad som uti dess bref var märkvärdigt, är kungörandet af en sak som af ganska få personer inom republiquen lärer vara känd. Han påstår at hertigen af Brunswig utaf prinsen-ståthållaren erhållit ett slags diplome at vara dess enda hemliga rådgifvare och ministre; at det blifvit honom lämnadt, då han förmynderskapet afträdt, och detta förtroende igenom en sådan authorité sedan den tiden beständigt utöfvadt; at både prinsen-ståthållaren och hertigen gjort hvarannan ed uppå denna förbindelse. Om det sig så förhåller, som til en del kan vara anledning at tro, är icke besynnerligt at prinsen-ståthållaren gjort sig så mycken effort at få detta bref nedtystadt och återtaget. Ingen händelse kunde med detta regeringssätt vara mindre enlig och gifva anledning til flera tvistigheter.

Baron de Borchs utnämnande til Eders Kongl. Maj:ts hof vinner en allmän approbation; man har icke kunnat finna någon person, som med mera belefvenhet och foglighet äger insigter om affairer och vid dem lagt hand. Han har förtroende utaf regeringen, är ansedd utaf allmänheten och älskad inom hofvet. Han har varit rik, men en mindre förmånlig hushållning har minskat hans förmögenhet. Dess fru lefver uti Schweiz.

Apostille.

Haag den 25 september 1781.

Med Eders Kongl. Maj:ts nådigste tilstånd vågar jag framlägga de omdömen, som fällas både öfver kriget och utsigterna til freden. Talar man om den allmänna freden, inser man Frankrikes interesse vara at ännu icke önska den samma; dess systeme tyckes vara at med skyndsamhet nyttja den nu varande conjoncture, under det en alliance med Kejsaren och Hans Kongl. Preussiska Maj:t förvissa om dess trygghet inom continentet, at söka minska engelska sjöväldet, återtaga sina förluster uti America och använda sin styrka at sätta sin sjömagt uti anseende. En sådan ställning torde inom siècler icke yppa sig. Uppå kejsaren åter torde fredsverket bero. Man skulle nästan kunna säga, at kejsarens upriktiga eller apparenteliga vänskap med Frankrike är för Engelland i närvarande stund vådeligare, än Frankrikes både flotta och ressourcer. Skulle Hans Romersk-Kejserl. Maj:t vilja fred, kunde den icke länge dröja at afslutas; men förvissad at närvarande kostsamma sjökrig medtager Frankrikes financer, denna magt således icke i stånd at å tyska sidan göra sig lika formidable som uti förra tider, lärer dess interesse blifva at se sjökriget ännu fullföljas. När man til detta stora interesse lägger det närvarande, som är dess handels utbredande och vinsten för dess arfländer, dess ostindiska och levantiska handels tiltagande, en beständig afsättning för dess tyska länders productioner, det lugn som för honom tarfvas at vid sitt tilträde til regeringen och med dess böjelse at förändra administrationen af dess mägtiga länder kunna alla sina planer utföra, och i synnerhet den stora influence en sådan dess ställning för det närvarande lika som för framtiden gifver honom uti Europa, så lära alla dessa orsaker icke ifrån dess sida påskynda freden. — Hans Kongl. Preussiska Maj:t åter kan med visshet sägas, i anseende til handeln, af alla neutrale magter draga den största

fördel utaf kriget; den stora frakthandel, den myckna transport, som genom dess länder sker, den otroliga afsättning han genom kriget har utaf varor som vid en fred icke blifva begärlige, den aspect som tyckes förebåda honom at ännu under dess lifstid kunna se sig erhålla en sjömagt, den tiltagande influence den äfven i Norden kan verka, det gemensamma interesse han med kejsaren äger at se sina länder riktas under kriget, förvissar honom om lugn ifrån kejsarens sida, åtminstone så länge dessa interessen äro lika; dess missnöje emot Engelland, dess öfriga ständiga tilväxande planer, som behöfva eget stillasittjande och andres rörelser för at mogna, detta alt lärer utmärka, at Hans Kongl. Preussiska Maj:t intet ännu lärer göra särdeles betydande demarcher til fredens återställande. — Huru republiquen Holland ock vänder sin omtanke, synes nästan otroligt at hon kan afskiljas ifrån de krigande. Engellands interesse är at antingen hafva republiquen til en förtrolig vän eller uppenbar fiende. Frankrike ökar dageligen sitt interesse at föra henne uti kriget alt mer och mer, efter som en fred icke kunde tillåta den handel hon nu som Engellands fiende kan göra; franska hofvet lärer aldrig tillåta henne at göra en enskild fred; en sådan kunde uptända krigslågan inom continentet. Af den sista holländska handelsflottan, destinerad til Östersjön, som skulle convoyeras af republiquens örlogsskepp, var halfparten för fransk räkning; skeppsvirke, bräder, hampa och järn skulle för franske amiraliteterne til Amsterdam föras. Republiquen skulle således våga sina krigsskepp och sin flotta för Frankrikes handel. Denna reflexion sökes nogsamt härstädes at utur vägen rödjas, genom det at det kallas det allmänna bästa. När man til Frankrikes handelsinteresse lägger den diversion denna republique nästkommande vår medelst en betydeligare flotta kan göra, så synes äfven flere skäl hvarföre Frankrike lärer arbeta emot enskilda freden. At utom dess Kejsaren, Hans Kongl. Preussiska Maj:t och alla andra handlande nationer vinna genom detta landets närvarande ställning, visar dageliga erfarenheten.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 3 november 1781.

Eders Excellences gracieusa skrifvelser, verkande protection och godhet emot sine underhafvande gåfvo mig hopp at min ansökan om sex månaders permission til Sverge skulle i nåder villfaras. Huru förundrad jag blifvit, då i stället för detta hopp jag erhållit ett nådigt tilstånd at under en dylik tid få göra en resa til Paris, lärer Eders Excellence finna. Då jag begärte permissionen til Sverge, grundade det sig på mina enskilda affairers tilstånd, omöjligheten at oafbrutet lefva här med mitt tractamente, en billig anständighet at ej pläga med ansökningar om tilökningar och gratificationer, exempel af medcolleger, som af Hans Maj:t med tjenstledigheter blifvit hugnade, som dels ej längre varit vid sina poster än jag, dels ofta erhållit en sådan nåd repeterad, och det vid hof, där täta ombyten af ministrar varit, då i Holland inom 70 år endast varit tre ministrar, hvars tjenstfriheter kunna räknas til tvänne år, alt detta tjente mig til anledningar. Om jag uti min ansökan endast rådfrågat mina nöjen och ej mina behof, hvad hade gladare och sällare för mig kunnat yppas än ett tilstånd at få lefva i Paris, en möjlighet som för mig tör hända aldrig mera erhålles. Men mina driffjädrar voro helt olika. Jag har med detta förut besvärat Eders Excellences tålamod, vågar därföre icke uprepa det. Eders Excellence, som sjelf tilbragt så många år i Paris, lärer höggunstigast finna, om jag, då jag härstädes nödgas bibehålla mitt hushåll — ty jag skall vid minsta underrättelse vara färdig at återvända hit til Haag, kan således ej göra några indragningar hvarken med domestiquer eller annat, hvilket äfven för en så kort resa skulle se besynnerligt ut och gifva anledningar til reflexioner — då en del af tractamentet til commissionssecreteraren skall afstås, då hushyror skola betalas, skall kunna hafva något öfrigit til en lefnad

i Paris. Saken tyckes på detta sätt calculerad få ett annat utseende, än det en nyfiken hog at roa mig kunde gifva henne. Jag ser mig således nästan utur stånd at nytja detta för mig i andra omständigheter lyckliga tilstånd. Jag får ej lämna mina enskilda affairer utur ögnasigte. Eders Excellence, som beständigt hedrat mig med sina råd, sin omvårdnad och sin ynnestfulla godhet, har jag ännu min tilflykt til. Min ödmjukaste begäran är likaledes, at Eders Excellence täcktes lämna mig de efterrättelser, om jag til martii eller april månader kunde med visshet vänta mig denna permission til Sverge eller ej. Detta är en begäran. som grundar sig på mina affairers tilstånd, men i synnerhet på det vördnadsfulla förtroende jag har til Eders Excellences godhet för mig. Efter detta svar nödgas jag rätta mina planer i anseende til min härvaro. Denna grace af Eders Excellence anser jag som den aldra yppersta mig kan vederfaras.

Apostille.

Haag den 20 november 1781.

Kejsarens resolution i anseende til barrierefästningarne upväcker den största upmärksamhet. Man har ännu icke tagit något beslut. Statsrådets utlåtande härom til Generalstaterne, som i dessa dagar inkommer, lärer endast innehålla en representation til wienska hofvet, at enligit tractaterne få bibehållas uti dessa fästningar, i synnerhet då republiquen deras underhållande icke undandrager sig, och för öfrigit begär explication af hvad Hans Maj:t Romerske Kejsarens mening är rörande de ordres, som han begärt til republiquens trouppér måtte afgifvas. Detta utlåtande lärer medprovincerne på vanligit sätt communiceras och deras beslut inhämtas. Under alla dessa formaliteter

lärer man endast afvakta det preussiska hofvets tanka öfver dessa kejsarens steg; därefter lärer republiquens formeliga svar framdeles til det mästa rätta sig. Det synes som franska hofvet icke varit okunnogt om denna Hans Maj:t Romerske Kejsarens plan, emedan det samma icke finner motsägelse af franske ambassadeuren, eller dem som föra dess langage. Man föregifver at dessa fästningars medförande förmån för republiquen är chimerique, at republiquen ägt ingen eller otilräckelig garnizon uti de fläste, at utom Namur de öfrige redan förfallit och äro utur stånd at försvaras. Prinsen-ståthållaren och dess parti, som för landtarméens ökande alltid fört sina demarcher, hafva genom denna händelse förlorat ett utaf sina största skäl, som varit försvaret genom en tilräckelig armée vid barrierefästningarne.

Furst Galitzin har endast til ministeren härstädes lämnat del af engelska hofvets svar til det ryska, hvarmedelst det emottager dess enskilda mediation, i fall särskild fred emellan England och republiquen kan träffas. Man har icke kunnat finna at han ägt befallning at ännu begära de propositioner, som republiquen i anseende til freden ämnar göra; men det tviflas icke, at herr Simolin nu undfått den instruction at dessa af engelska hofvet til en början inhämta. Om efter detta steget ett dylikt härstädes påföljer, kan man icke med visshet veta, men förmena.

Apostille.

Den 18 december 1781.

Herr Simolins courrier har härstädes icke lämnat några särdeles efterrättelser om fredsnegociationen. Prins Galitzin har endast meddelt holländska ministeren, det engelska hofvet beslutat mediationens antagande och underhandlingarnes början, samt utaf regeringen undfått del af den

preavis, som redan är upsatt til svar åt Hennes Maj:t Ryska Kejsarinnan om mediations emottagande, äfven uti generale termer ställd, hvilken han til sitt hof kunnat insända, ehuru det ännu icke är hos Generalstaterne bifallet. Härstädes tyckes man alldeles sinnad at afvänta de engelska propositionerne, innan man upgifver de sina. Enskilda underrättelser gifva vid handen, det engelska hofvet uti sitt sista svar til herr Simolin endast uti generale termer antagit mediationen, men ännu inga propositioner upgifvit, at herr Harris skall undfå instruction at dem til kejsarinnan aflämna, och at munteligen tillagts, som önskade Hans Storbritanniska Maj:t at negociationen kunde börjas uti Antwerpen eller Bruxelles i anseende til Petersburgs afstånd, men underkastande denna tanka Hennes Maj:t Ryska Kejsarinnans godtfinnande. Emedlertid skall man i England icke på den enskilda freden med republiquen göra mycken räkning. Det synes som kriget skulle fullföljas, krigstilrustningen sker, och det berättas at ännu flere af de hannoverske troupper skola öfverföras, samt at churfursten af Bayern är sinnad hjelptroupper öfverlåta. Skulle dessa senaste händelser inträffa, inses som lärer det intet utan Hans Kongl. Preussiska Maj:ts vetskap kunna ske. Man gör sig hopp, at denne konung antingen bibehåller fullkomlig neutralitet, eller ock icke tillåter at öfvervigten til Englands skada måtte blifva för känbar.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 26 februarii 1782.

Hans Durchlauchtighet prinsen-ståthållaren har uti provincen Hollands sista sammankomst inlämnat en skriftelig declaration, uti hvilken Hans Durchl. anser sig skyldig försäkra, det hertigen af Brunswig, som varit anklagad at

gifva honom råd, hvilka kunde vara mindre instämmande med dem som för det närvarande för republiquen äskades, aldrig uti sjöärender inblandat sig eller sedan krigets utbrott gjort några försök at om flottans utrustande eller rörelser gifva några planer; at Hans Durchl. likaledes är skyldig at befria honom ifrån all misstanka, som kunde dess rådslag i andra ämnen icke för det allmänna vara fördelaktiga; at alla dess påyrkanden varit för republiquens välfärd och heder; at Hans Durchl. utom dess trodde sig äga nog insigter at urskilja de råd, som för det allmänna bästa voro gagneliga eller menliga, och ämnade hädanefter som hitintils endast rådfråga sitt begrepp uti alt hvad dess ämbete tilhörde.

Apostille.

Den 2 mars 1782.

Baron de Borch är nu härifrån til Kongl. Maj:ts hof som republiquens envoyé afsänd. Ehuru jag under dess härvaro ägt ganska få tilfällen at göra dess bekantskap, tror jag min skyldighet fordra at inberätta hvad om honom til min kunskap kunnat komma. Han är allmänt känd för en man af mycken insigt, skicklighet, arbetsamhet och ett utaf de första ämnen inom detta landet til utrikes beskickningar kunnat väljas. Dess elaka oeconomie och åsamkade skuld har något nu senast minskat dess förtroende, och har han icke hos provincen Hollands stater kunnat utverka den honom i början lofvade tilökningen uti dess tractamente. Inom hofvet har han ägt influence och i synnerhet kunnat smickra sig utaf H. K. H. Prinsessans protection, och har uti de fläste delar varit räknad til prinsen-ståthållarens parti. Under dess mission til Liège ansågs han som mycket drifvande och upmärksam vid den minsta händelse, men

denna activité skyld af mycken usage du monde och hug at lefva uti sällskaper. Han tyckes resa uti den fulla föresats at vid Kongl. Maj:ts hof söka göra sin beskickning angenäm och visa sin hug at uti alla omständigheter göra sin cour. Det synes icke som hade han ännu fått några instructioner, som äro förändrade emot dem baron Linden ägde; man lärer endast updragit honom at söka förmå officerare och underofficerare at engagera sig uti republiquens tjenst, i fall kriget varar, samt öfvertala de handlande at hitsända canoner och andra förnödenheter. Baron de Borchs vilkor äro ganska knappa. Han lärer til sina creditorer nödgas afstå något utaf sitt tractamente och får således mycken svårighet at lefva, som han annars har en utmärkt hug före. Han har fått halfva löften om tilökning och några förmåner ifrån hofvets sida. Af alla de ministrar, republiquen uti de senare tider til främmande hof afsändt, räknas han såsom ibland de ypperste, och lärer säkerligen komma i fråga, då någon annan mission blifver ledig, som han för sin utkomst kunde begära.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 9 mars 1782.

Til Eders Excellence får jag härmedelst den äran ödmjukeligen insända ett utdrag af Deras Högmägtiges resolution af den 4 innevarande martii. Denna resolution innehåller Deras Högmägtiges antagande af Hennes Kejserliga Ryska Maj:ts anbud til mediationen af en enskild fred emellan Engeland och republiquen samt de vilkor med hvilka Deras Högmägtige ämna dessa underhandlingar påbörja. Deras Högmägtige hafva ett dylikt delgifvande af deras resolution uti detta ämne gjort med den kongl. franske ambassadeuren och den kongl. spanske envoyén, uti hvilken de til känna gifva, huru de inga underhandlingar med

England ämna företaga och intet förbund ingå, som kunde det minsta rubba de neutralitetsprinciper, republiquen innan krigets utbrott emot dessa magter i akt tagit, hvilka principer ännu mera blifvit stadgade genom dess med de nordiska hofven slutade convention.

Under provincen Hollands staters närvarande sammanvaro företogo de i förgår tvistigheternes afslutande emellan fältmarskalken-hertigen af Brunswig och Amsterdams magistratspersoner. Under öfverläggningarne togs til grund ett af provincens adelsstånd under den 20 sistl. febr. ingifvet betänkande i anledning af Hans Durchl. prinsen-ståthållarens declaration uti hertigens faveur, hvarom jag i förra vördsamma depecher til Eders Excellence haft den äran ödmjukeligen inberätta. Bemälte adelsstånd tilstyrker at det må förklaras, det icke allenast staden Amsterdam, utan ock alla medlemmar af den styrande magten äga rätt at både hos provincens stater som ock hos Hans Durchl. prinsen-ståthållaren, i anseende til dess nära förbindelse med staten, göra alla de föreställningar, som de med republiquens bästa finna enlige, utan at för de samma behöfva ansvara eller dragas til rättegång inom eller utom provincen; och i anledning af en sådan declaration kunde denna tvist läggas å sido och icke mera under öfvervägande tagas. Detta beslut blef af de fläste städerne gilladt och enligt pluralitetens afgörande denna sak således til alla delar å sido lagd; utan at någon vidare fråga skulle yppas öfver de å ömse sidor anförde klagomål. Emot detta beslut förbehöllo sig städerne Dortrecht, Haarlem, Leiden, Amsterdam, Rotterdam, Gorcum och Alkmaar at med deras protestation få inkomma; hvilket dem icke kunde nekas, ehuru beslutet tyckes vara stadgadt at hela denna obehageliga tvist söka bortglömma och nedtysta.

Apostille.

Haag den 26 mars 1782.

Generalstaterne togo i går resolution til sitt svar til den franske ambassadeuren uppå dess senaste memorial. Dess propositioner äro til alla delar antagne, och utfästa Generalstaterne sig at under denna campagne icke taga några öfverenskommelser til någon särskild fred, utan uti en förenad krigsplan deltaga. Man updrager prinsen-ståthållaren at uti alt med ambassadeuren rådgöra, som til campagnens öpnande och utförande kan äga gemenskap.

Frågan om herr Adams antagande såsom plenipotentiaire ministre fortfarer at drifvas med kraft. Man tviflar nu mera icke, sedan republiquen uti kriget på det sätt som nu blifvit inblandad, det ju independancen af colonierne lärer skyndsammeligen erkännas och flere underhandlingar med dem påbörjas. Ifrån provincen Zeelands sida torde någon svårighet göras, men alla dessa anses obetydeliga emot den influence, som franska hofvet nu mera härstädes undfått.

Apostille.

Haag den 6 april 1782.

Man har ännu svårt vid at förut kunna säga, hvad verkan de ryske ministrernes memorialer och Englands propositioner kunna hafva på systemen härstädes. At freden efterlängtas med all hug, är otvifvelaktigt; at löfte om ett stillestånd har gjort mycket intryck härstädes, är likaledes säkert; at fredsvilkoren uttydas såsom förmånliga, är visst; men at republiquen i anseende til sin ställning med Frankrike icke ännu vågar några steg, innan hon är för-

vissad, hvad som ifrån detta hof kan väntas, är utan tvifvel. At denna händelse emedlertid gör en rubbning uti de betydande ärender som förehafvas, ser man redan. Både franske ambassadeuren som ock de ryske ministrerne gifva sig å ena och andra sidan mycken möda, den förre at fullborda hvad som til krigets utförande är beslutadt, de senare at påskynda freden. Som operationsplanen icke ännu är beslutad, kan republiquen enligt sin resolution ännu underhandla om fred, emedan denna resolution icke är bindande, förr än planen til campagnen är stadfäst. Man är dock alltid förundrad, huru de ryske ministrerne kunna framföra propositioner, som ännu icke til alla delar tydeligen från Englands sida förvissa republiquen om den handelsfrihet, hon utfäst sig at vid sina underhandlingar söka få grundad på den nordiska conventionen, och anses sålunda detta steg såsom ett försök från engelska sidan at utröna, huru vida republiquen kan vara sinnad at freden emottaga eller icke.

Till Konungen.

Den 16 april 1782.

Eder Kongl. Maj:ts allernådigste skrifvelse af den 29 sistledne martii har jag emottagit. För detta ceremoniemästaren Plommenfelts emot Eder Kongl. Maj:t begångna högmålsbrott, efterlåtenhet af dess undersåteliga pligter och förbindelser upväcker hvar och en rättsint undersåtes fasa och afsky. Frimuraresamhällets rättvisa dom öfver denne dess ovärdige medlem, dess utplånande utur alla minnesböcker är enligt de tänkesätt vår orden är skyldig sin höge protecteur och likmätigt hvad dess heder, säkerhet och bestånd af henne uti alla tider kräfver. Jag skall icke utur akt låta at vid denna olyckeliga händelse hafva all den vaksamhet som mig kan åligga, i fall denne person til

denna orten inträffar. Jag har emedlertid hos prinsen af Hessen och baron Boetzlar, som härstädes hafva styrelsen vid ordens särskilda delar, gjort denna händelse bekant samt hvad inom de svenska ordenssamhällen blifvit vidgjordt, och är således för denne ovärdige person all tilgång tilstängd at med de här varande frimurare vinna någon gemenskap. Måtte denna händelse blifva den sista utaf denna natur inom Eder Kongl. Maj:ts rike och utaf personer från en orden, hvars höga instiktelse och föremål ännu mera hedras genom Eder Kongl. Maj:ts nådiga deltagande, uplysta medarbetande och mägtiga beskydd.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 27 april 1782.

Til Eders Excellence har jag den äran härhos ödmjukeligen insända Deras Högmägtiges resolutioner af den 19 och 22 april rörande herr Adams emottagande som plenipotentiaire ministre ifrån Congressen i Norra America. Den första resolution innefattar Deras Högmägtiges samtycke, at han sina creditifbref skulle få upvisa och aflämna, och den senare deras beslut til dess emottagande och legitimerande, sedan desse voro aflämnade. Den tredje härhos i ödmjukhet insända afskrift är utaf herr Adams creditifbref, dateradt Philadelphia den 1 januarii 1781.

Den kongl. franske ambassadeuren gaf sistledne tisdag en middagsmåltid, til hvilken han budit den här varande corps diplomatique och äfven herr Adams, och presenterade denne senare för den förre, utan at andra än vanliga höflighetsbetygelser å ömse sidor blefvo i akt tagne. Följande dagen gjorde han sitt första besök til mig och alla de främmande ministrerne och gaf sitt antagande til känna genom en annonce å ett kort, hvars afskrift jag härhos

til Eders Excellence i ödmjukhet insänder. Denna visite är ännu utaf alla obesvarad, och lära vidare befallningar därom ifrån de respective hofven afväntas.

Apostille.

Haag den 30 april 1782.

Eders Excellences höggunstiga apostille af den 12 april lämnar mig den fullkomligaste instruction huru jag i anseende til herr Adams bör förhålla mig. Jag hoppas, at hvad af mig redan är tilgjordt vinner Ed. Exc:s bifall. Grefve Creutz underrättade mig, at herr Franklin vid sitt creditifbrefs afgifvande icke gjorde främmande ministrerne några besök, öfvertygad at desse icke kunde dem besvara; hvarigenom herr Franklin hvarken comprometterade sig sjelf eller någon annan. Herr Adams har följt olika principer eller råd och har därigenom sjelf beredt de obehageliga påföljder som häraf upkommit. Det synes som instructionerne, som alla ministrerne från sina hof undfått, äro instämmande med dem Ed. Exc. behagat meddela mig. Jag kan således med fullkomlig trygghet concertera mig med dem och vidtaga samma steg. Den spanske ministren har nyttjat en biväg, den ingen som icke var i samma cas kunde vidtaga. Han hade innan herr Adams antagande gjort dess bekantskap hos den franske ambassadeuren och då med honom öfverenskommit, at alla etiquetter skulle läggas å sido och de se hvarannan som enskilde bekante personer. Herr Adams emottog det, hvarigenom han icke gjorde den spanske ministren det första besöket eller sin receptionsvisite. Jag har dock icke funnit, det de sedan denna tiden sett eller besökt hvarannan. Jag underlåter icke at uti enskildt umgänge visa herr Adams all den politesse som dess förtjenster kräfva.

Apostille.

Haag den 7 maj 1782.

Af den i dag bilagde provincen Hollands resolution, som säkerligen blifver grunden til Generalstaternes, lärer Eders Excellence finna, huru uti republiquens projecterade svar til ryska hofvet alla försäkringar gifvas at icke afvika från den med de nordiske magterne slutne sjöconvention; at dessa principer äro sådana, som af republiquen til fredens vinnande antagas til grund, och inga andra, icke en gång tractaten af 1674, som hittils varit härstädes ganska förmånlig ansedd. Det är icke nu mera at tvifla, det republiquens svar blifver instämmande med hvad de störste och mäst betydande af dessa provincer redan beslutit. Frankrikets influence är så stor och republiquen satt i den belägenhet at icke kunna undgå den samma, at alt hopp til en enskild fred synes försvinna, och lära icke andra än oväntade händelser kunna utverka den samma. Ehuru uti denna resolution finnes en utväg lämnad til underhandlingar til en enskild fred, anses det mera vidtaget som ett försigtighetssteg jämte en attention emot ryska hofvets bona officia, än som en påföljd af något hopp at härutinnan kunna lyckas.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 14 maj 1782.

Eders Excellences höggunstiga skrifvelse af den 26 sistl. april äger jag den äran inhändiga. Dess innehåll, som så nära rör mig och min välfärd, försätter mig uti den underdånigste erkänsla för Hans Kongl. Maj:ts nåd genom dess nådiga utnämnande til dess extra ordinaire

envoyé vid kongl. preussiska hofvet efter herr general-lieutenanten baron Zöge von Manteuffel, som Hans Kongl. Maj:t behagat återkalla. Jag anhåller at Eders Excellence för Hans Kongl. Maj:ts fötter täckes nedlägga min allerunderdånigste vördnad och tacksägelse, med försäkran at jag skall hafva all nit, all möda och mina ringa kunskaper ständigt beredde til alt, hvad til Kongl. Maj:ts tjenst och fäderneslandets nytta kan bidraga. Jag utbeder mig nu och framgent fortfarandet af Eders Excellences höga ynnest och gällande protection och försäkrar, at alla omsorger äro lättade, då arbete och nit utaf en så uplyst och rättvis förman njuter sitt beskydd.

Sistledne lördag hitkom en ifrån ryske ministren i London herr Simolin afsänd courrier, hvilken medbragte til de här varande ryske ministrerne depecher, af hvilka de genast lämnade ministerens ledamöter del. Denna deras insinuation har varit åtföljd med en communication af ett bref ifrån engelske statssecreteraren herr Fox, dateradt den 5 maj, til herr Simolin, uti hvilket herr Fox gör förnyade propositioner om en fredsunderhandling, grundad på den handels- och seglationsfrihet, som republiquen kunde för det närvarande åstunda. Han skall uti detta dess bref söka visa, det 1674 års handelstractat uppå dessa principer vore grundad, hvilka han anser af enahanda natur, som dem republiquen enligt sin med de nordiske magterne ingångne convention kunde begära; men för all tvetydighets undvikande erbjuder han å nyo freden på den grundval och efter de principer, som nyssnämde convention etablerar.

Apostille.

Haag den 14 maj 1782.

De förnyade fredspropositioner, som ifrån England gjorts, grundade på principer dem man icke väntade at

engelska hofvet skulle antaga. lära göra någon förändring uti öfverläggningarne härstädes. De tvänne återstående provincernes utlåtande i anseende til det först projecterade svar blir nu lika öfverflödigt som sjelfva svaret, emedan saken fått en helt annan tournure. Engelands nya anbud är just det, som republiquen gifvit til känna vara dess åstundan. Man inser at en ny svårighet emot den enskilda freden lärer tagas af dem, som vilja afvärja den samma genom skadeståndš begärande, hvilket hittils icke blifvit omnämdt, som således bereder ny tidsspillan, lika som man behöfver tid at förändra de fattade planer och söka utvägar at declinera detta nya anbud. Campagnen måtte alltid fortsättas i anseende til förbindelserne med franska hofvet, och det vore icke oväntadt, om republiquens svar fördes därhän at sluteligen nödsakas afslå all enskild fred, hvilket Frankrikes dageligen tiltagande influence tyckes göra troligt och äfven kunna slutas af den assurance, hvarmed franske ambassadeuren marquerar, det dessa nya propositioner ej kunna vinna mera framgång än de förre. Detta tyckes för det närvarande häraf kunna hända, i fall ej sådana krigshändelser inträffa, som kunde förändra närvarande ställningen, eller fredspropositionerne göras allmänna, hvartil dock ännu icke synas liknelser. Ryske ministrerne hafva denna gången undvikit at inlämna memorial, för at icke compromettera mediationsverket och at med så mycket mera hemlighet kunna föra underhandlingen.

Apostille.

Haag den 8 junii 1782.

De ryske ministrerne hafva lämnat ministeren härstädes del om ryska kejsarinnans demarche at hos franska hofvet insinuera dess åstundan at ifrån detta hofs sida inga svårigheter måtte läggas i vägen til en enskild fred med Engeland och republiquen. De hafva äfven uti samma

ämne med franske ambassadeuren haft conference. Denne har förklarat dem, det dess hof ingalunda gjorde svårigheter det republiquen en hedrande fred kunde vinna; at alla de mått och steg som blifvit vidtagne äro uppå republiquens egen anmälan; men at de förbindelser, som nu äro träffade, måtte upfyllas samt at republiquen härutinnan bör känna sitt eget interesse. Han har äfven refererat sig til sitt uti detta ämne ingifna memorial. Ambassadeuren har sedermera uti samma sak med ministeren ägt öfverläggningar. Oaktadt alla dessa declarationer kan franska influencen intet minskas, och lärer ej större prof däraf kunna gifvas än det närvarande, då republiquen finner sig nödsakad at upskjuta med en fred, hon nu med de förmånligaste vilkor kan erhålla, för at uti ett krig deltaga, af hvilket hon nu mera icke lärer draga särdeles framgång. Det synes ännu mera, som Amsterdam uti en kort tid icke för det franska interesset så arbetat som förut. Missnöjd at från franska sidan blifva förvissad, at en operationsplan vore afslutad, och därigenom inledd at afslå alla fredsvilkor, då hon nu mera finner at den samma ännu icke til alla delar är fulländad, har hon vid åtskilliga tilfällen visat sig hugad för de senaste engelska propositionerne. Men en fördubblad activité ifrån franska sidan och icke ett motsvarande arbete från den andra har gjort, at Amsterdam nu mera äfven förenar sig at fullfölja kriget och se Frankrikes löften fullbordade at vid en allmän fred samma vilkor och ännu förmånligare för republiquen kunde erhållas, jämte den visshet at då kunna hoppas återvinna sina förlorade possessioner.

Till Kanslipresidenten Grefve Ulrik Scheffer.

Haag den 18 junii 1780.

Med Eders Excellences höggunstiga tilstånd har jag härhos den äran insända provincen Hollands resolution af

den 12 innevarande, uti hvilken bemälte provincies stater, enligt hvad jag uti min sista ödmjuka skrifvelse ägt den äran anmäla, til svar til de ryske ministrerne å de sista engelska fredspropositionerne föreslå: at Deras Högmägtige böra andraga, huru republiquen sedan dess ingångne förbindelser med Hennes Maj:t Ryska Kejsarinnan alltid ådagalagt sin åstundan at under dess mediation få afsluta fred med England; — at republiquen ännu fortfar at sätta det högsta värde uppå Hennes Maj:ts tankesätt och väntar at hon alltid bibehåller såsom de yppersta principer vid alla fredsvilkor dem, som uti sjöconventionen äro etablerade, både vid det allmänna fredsverket, eller ock i fall någon tilfällig öfverenskommelse til en enskild fred skulle förete sig; — at uti denna öfvertygelse hafva Deras Högmägtige tagit under öfvervägande statssecreteraren herr Fox' bägge bref af den 24 mars och den 4 maj; — at de med nöje af det senare se, det Hans Storbritanniska Maj:t såsom grundval för freden antager de ofvannämde principer; — at Deras Högmägtige med erkänsla anse ett sådant det engelska hofvets tankesätt härflytande af Hennes Maj:ts möda at å detta sätt bereda dessa ämnen; — at såsom de förnämste delar af hvad til fredsverket kan höra på detta sätt äro uplyste, kunde Deras Högmägtige; om de endast rådfrågade sitt enskilda interesse, vidtaga alla utvägar at öpna underhandlingarne til denna fred under Hennes Maj:ts mediation; — at ehuru benägne de äro at enligt förre resolutionerne fortfara, kunde Deras Högmägtige icke undgå at andraga, at engelska hofvets upförande, i synnerhet under den förra ministerens administration, satt dem uti den nödvändighet at vaka å egen säkerhet, och upfyllande de kloka råd, Hennes Maj:t sjelf gifvit dem under loppet af förledet år, at bemöda sig om alla utvägar til sitt eget försvar, sökt i verket ställa de samma; — at de i anledning däraf med franska hofvet om en krigsoperationsplan öfverenskommit, hvilken fattad sätter dem utur stånd at denna campagne åhöra några anbud af vapenhvila eller enskild fred utan Hans Franska Maj:ts instämmande; — at

denna så nödiga förbindelse, at hogkomsten, det republiquens possessioner uti Indierne af franska vapnen blifvit återtagne, och ändteligen hoppet til en allmän freds vinnande synas Deras Högmägtige så många omständigheter, som göra en allmän fred både inom som utom Europa mycket förmånligare än en enskild, både i anseende til deras enskilda som ock det allmänna interesset; — at de böra hos Hennes Maj:t andraga, om uti antagandet och utförandet af alla dessa principer republiquen icke snarare kan deltaga at påskynda en allmän freds vinnande emellan alla de krigande magterne och instämma at bidraga til den ärofulla plan til en allmän pacification, Hennes Maj:t i samråd med Hans Maj:t Kejsaren föreslagit: — at de icke tvifla, det Hennes Maj:t, bibehållande sina förklarade principer, lärer framställa nya föreställningar til de krigande och utsätta en congressort: — samt at Deras Högmägtige å sin sida äro färdige at nämna de plenipotentiaire ministrer, som uti den samma skola deltaga.

Denna provincen Hollands declaration, som til Deras Högmägtige insändes, blef genast med de öfrige provincerne communicerad, och en resolution af dem tagen at hos provincerne tilstyrka, det denna sak utan upskof skulle företagas och afslutas.

Apostille.

Den 18 junii 1782.

Ehuru de ryske ministrerne och i synnerhet herr Markoff gifvit sig mycken möda för den enskilda freden, tyckes den icke kunna vinnas. De hota än at republiquen sitt nekande framdeles kunde ångra, än at ryska kejsarinnan kunde minska den möda hon ger sig för dess välgång, än at engelska ministeren kunde återtaga alla gjorde propositioner och anse dem som non-avenues, med mera. Det

är icke utan, at de hafva ett stort medhåll och at deras langage gör verkan, men franska hofvets insinuationer hafva långt större. Franske ambassadeuren har lämnat här varande ministeren del af dess hofs svar til prins Baratinsky uppå dess föreställning rörande den enskilda freden, hvarutinnan Hans Kongl. Franska Maj:t declarerar: at han alltid följt den princip at icke blanda sig uti främmande magters beslut rörande deras egna interessen; at han icke indragit republiquen uti närvarande krig; at han önskar henne den förmånligaste fred, men at republiquen, som följde kejsarinnans råd at sätta sig uti ett respectablet tilstånd, vunnit sitt ändamål genom sin förbindelse med sig och de öfrige krigande magterne; at hvad som vore öfverenskommet måtte upfyllas och at Hans Franska Maj:t icke ämnade öfvergifva en bundsförvandt, som han hoppades vid en allmän fred icke skulle sakna de förmånligaste vilkor. Denna declaration har i det mästa bidragit at förmå provincen Hollands stater at declinera den enskilda freden, och i synnerhet som man ständigt omtalar en allmän, ehuru föga liknelser därtil ännu förspörjas. Det berättas at det ryska hofvet vid det wienska gjort lika föreställningar til kejsarens bearbetande för den enskilda freden, men at han icke velat antaga de samma, utan endast utfästat sig at göra förnyade framställningar til den allmänna freden, hvilket han straxt verkstält. Man försäkrar at den ryska flottan, som uti Nordsjön skall kryssa, äger ordres at lika favorisera alla krigande magters handel, som uppå Östersjön är städ, och declarera at inga fiendtligheter få utöfvas, där denna flotta kan lämna beskydd åt en fri sjöfart.

Franske ambassadeurens resa til Texeln anses som tjenande at förmå republiquens flotta at utlöpa och bibehålla station i Canalen samt Nordsjön. Man tror sig ännu förvissad at ingen formelig operationsplan är fattad, ehuru den alltid omtalas; at franske ambassadeuren endast til holländska ministeren förklarat Hans Kongl. Franska Maj:t vilja deltaga uti de operationer, som kunna befrämja republiquens bästa, då hon sätter sin flotta uti activité. Såle-

des lärer planen til en början endast blifva at bibehålla stationerne, emedan en förening med de franska och spanska flottorna lärer knappast vara möjelig, emedan republiquen icke kan degarnera sina kuster eller äger nog styrka at äga delade escadrer. Emedlertid är man ganska orolig för flottans öde, i fall hon skall nödsakas at utlöpa.

Till Konungen.

Haag den 2 julii 1782.

Sedan til Deras Högmägtige ifrån samtelige provincerne resolutioner inkommit rörande det svar som til de ryske ministrerne skall afgifvas uppå de af dem senast framstälde fredspropositioner emellan engelska hofvet och republiquen, togo de i går detta ämne uti öfvervägande och afgjorde det samma enligt pluralitetens beslut. Den enskilda freden är således för det närvarande alldeles declinerad, och republiquen har föresatt sig at afvänta en allmän fred, fortsätta kriget i samråd med de öfrige krigande magterne, m. m., som provincen Hollands resolution innebär, hvilken är tagen til grund för de öfrige provincernes beslut och efter hvilken Generalstaternes expedition utfärdas.

Apostille.

Haag den 2 julii 1782.

Republiquens beslut at declinera den enskilda freden får olika omdömen i anseende til sina påföljder. De senaste engelska bref innebära, at ministeren därstädes med mycket missnöje erhållit del utaf provincen Hollands beslut, som man förutsåg skulle tjena til grund för de öfrige; at utlåtelser blifvit fälde, det man ämnade alldeles anse negociationen såsom bruten och icke utbjuda vilkor, som

på ett sådant sätt blifvit förkastade. Från ryske ministrernes sida föres nästan samma langage, och at kejsarinnan med största missnöje måste anse, huru hennes möda och omsorg så fruktlöst aflupit; at hon i ena eller andra fallet redan lärer fattat sitt beslut, samt at påföljderne icke torde blifva republiquen behagelige; at som republiquen af Engeland aldrig blifvit ansedd uti samma cathegorie som de öfrige krigande magter, i anseende därtil at fredsbrottet med henne hade helt och hållet olika orsaker än med de förra, så borde hon emottagit en särskild fred, och at afslåendet af den samma bevisar endast republiquens eftergifvenhet för franska partiet, men icke hvad hon sig sjelf och de andra sjömagterne och handlande nationerne är skyldig. Ifrån franska sidan säges, at som det är skilnad emellan mediation och arbitrage, så kan icke en mediateur med missnöje uptaga, det en stat som antagit dess bemedling dock följer det interesse den samma för sig tror förmånligast, då sådant sker med all den aktning man för den medlande magten bör äga; at ryska kejsarinnan, hvars generosité är så mycket kunnig, icke kan misstycka detta republiquens steg, som för det allmänna bästa tyckes så förmånligit, med mera. Om republiquen således icke ibland de krigande gör sig betydande, är ändamålet dock vunnet, som hindrar henne at förbinda sig med Engelland, hålla den engelska styrkan delad och sätta republiquen, i anseende til sina possessioner uti de öfrige verldenes delar, uti nödvändighet at anlita de krigande magternes biträde och sent omsider förbinda hennes fredsinteresse med deras.

Apostille.

Haag den 6 julii 1782.

Storfurstens hitkomst utgör nu ämne til upmärksamhet. Emellan de både ryske ministrerne har mycken tvist

förefallit uti denna sak. Prins Galitzin har trott at storfursten borde bese detta land, göra bekantskap med prinsen-ståthållaren och dess gemål samt icke låta missnöjen influera på en resa, som för dess nytta vore anstäld. Herr Markoff har trott, at alla dessa considerationer vore goda en annan tid än den närvarande, men at kejsarinnans och dess familles värdighet fordrade, at storfursten med flit undviker at komma til ett land, där dess moders bemödande uti mediationssaken med så mycken kallsinnighet blifvit mottagne, at ett sådant upförande ej kunde fordra någon empressement från storfurstens sida, hälst då han kunde anföra så många skäl til undvikande af denna resa. Båda hafva i detta ämnet skrifvit til sitt hof och äfven til storfursten. Man kan icke veta hvad verkan dessa representationer kunnat hafva; emedlertid lärer intet herr Markoff försumma at munteligen vid sin ankomst til Brüssel ännu mera uti detta ämne anföra. Uti allmänna samtal föra de dock både lika lydande langage och hoppas at de storfurstelige personerne hit anlända, i fall deras tid det tillåter. Prinsen-ståthållaren tyckes med nöje vänta detta besök.

Till Konungen.

Berlin den 10 augusti 1782.

Eders Kongl. Maj:t lärer allernådigst tillåta mig vid tillträde af denna utaf Eders Kongl. Maj:t mig nådigst anförtrodde beskickning förnya mina aldraunderdånigaste förbindelser för all den nåd Eders Kongl. Maj:t behagat bevisa mig, lika som de försäkringar om den ouphörligaste trohet, nit och upmärksamhet i detta ämbete, som bereda Eders Kongl. Maj:ts höga tjenst all nytta och framgång, så långt mina krafter och mina insigter kunna sträcka sig.

Sedan jag ifrån Haag den 17 sistledne julii afrest, ärnade jag med några dagars tilbringande i Spaa sköta min

hälsa, men innan min ankomst var jag redan af sjukdom så angripen, at min därvaro antingen borde blifva långvarig eller med det snaraste afbrytas. Efter åtta dagars vistande därstädes, utan hopp at se mig snarligen restituerad, valde jag at hit anträda min resa, hvilken jag fortsatt med all den skyndsamhet som mitt sjukliga tilstånd medgifvit. Jag inträffade härstädes sistledne tisdags afton den 6 innevarande; jag anmälte min ankomst hos de bägge här varande statsministrerne herr grefve Finckenstein och herr von Hertzberg; jag begärte och erhölt timmar at göra dem mina besök, hvilka sistledne torsdag förrättades; jag aflämnade vid detta tilfälle til herr grefve Finckenstein afskriften af Eders Kongl. Maj:ts höga creditifbref, med begäran, det bemälte grefve min ankomst til Hans Kongl. Preussiska Maj:t täcktes anmäla och om dag anhålla då jag min audience kunde erhålla.

Apostille.

Den 7 september 1782.

Jag bör icke för Eders Kongl. Maj:t fördölja, at til min kunskap kommit, det Högstsalig Hennes Maj:t Enkedrotningen något innan sin död tilskrifvit Hans Kongl. Preussiska Maj:t och gifvit honom del utaf sitt uprättade testamente. Det berättas at hon til prins Hindric kungjort det samma. Uti hvad termer dessa bref varit stälde, har jag icke kunnat förnimma, och hvad verkan de ägt, är äfven svårt at med visshet säga. At uti så angelägna mål antaga alla rykten, som dels icke äro sannolika, dels tvifvelaktiga eller til sitt ursprung misstänkte, vore at handla emot den underdåniga vördnad jag Eders Kongl. Maj:t är skyldig och därigenom borttaga Eders Kongl. Maj:ts dyrbara tid.

Till Konungen.

Berlin den 17 september 1782.

Eders Kongl. Maj:t lärer i nåder tillåta mig för Dess fötter nedlägga min djupaste vördnad och allerunderdånigaste tacksägelse för Dess höga skrifvelse af den 3 innevarande, som lämnar mig det yppersta vedermäle af Eders Kongl. Maj:ts nåd, genom den mig tildelte commendeursvärdigheten af Eders Kongl. Maj:ts Nordstjerneorden. De känslor af underdånig tacksamhet en trogen undersåte vågar yttra, då han ser sig med sin Konungs nåd ihogkommen, är Eders Kongl. Maj:t under Sin milda och lysande regering van at emottaga, at granska och i nådigt minne förvara. Jag kan således fördrista mig at mina oskrymtade och vördnadsfulla tänkesätt för Eders Kongl. Maj:t framlägga, och våga försäkra, at all Eders Kongl. Maj:ts emot mig betedde nåd är för mig en stundelig påminnelse at den förtjena. Om mina gerningar til dessa tänkesätt få blifva bevis, äger jag det osvikeliga hopp, at Eders Kongl. Maj:t hos mig alltid skall igenfinna den undersåteligaste trohet, nit och tilgifvenhet för Dess höga person, som jag räknar för min högsta sällhet och största ära at ådagalägga.

Apostille.

Den 29 september 1782.

Man äger ännu ingen säker anledning at dömma om detta hofs föresats i anseende til de började oroligheter uti Criméen och de fiendtligheter som emellan Ryssland och Porten häraf synas nära för handen. At Hans Preussiska Maj:t fäster all upmärksamhet å detta, är utom alt tvifvelsmål, och i synnerhet å hvad ifrån kejsarens sida företages. Man har ännu icke kunnat förmärka, at några af

de stora anstalter härstädes vidtagits, som antingen föregå ett fredsbrott eller däraf äro demonstrationer. Det vet man dock, at Hans Kongl. Preussiska Maj:t uti dessa dagar gifvit befallning at sätta trossvagnarne uti stånd, upköpt lärft til deras öfverklädande samt til tälten, at en myckenhet patroner förfärdigats, ammunitionsvagnar och artilleritross til Magdeburg försändes och likaledes til de andra fästningar, med mera. Uti ett land, där arméen är satt uppå den fot som härstädes, där alla magaziner med sina behof ständigt äro försedde och där de minsta brister uti dess tilbehör genast ersättas, är svårt at säga, antingen dessa anstalter äro påföljder af dessa principer eller en omtanka til andra planers utförande. Sådant kan för det närvarande af båda dessa orsaker hänledas. Jag skall med största upmärksamhet följa detta angelägna ämne.

Uti Potsdam skall ett rykte nog allmänt gå, at krig emellan Ryssland och Porten redan är declareradt. Härstädes har man därom inga andra underrättelser än dem enskilda skrifvelser kunnat lämna. Til några handlande är tidning från Petersburg ankommen, at kriget utan dröjsmål skulle declareras och ansågs beslutadt, ehvad bemödande andra magter kunna gifva sig för at hindra det samma. Dylika bref ifrån Bender berätta, at de kejserlige troupper, som til lägret vid Prag varit kallade, äga ordres at uti sina cantoneringsqvarter förblifva, samt at där omtalas positift, som skulle man draga til turkiska gränsen småningom de ungerske och österrikiske regementer. Härstädes har likaledes ett rykte under hand börjat utspridas, som ämnades emot Polen under närvarande riksdag någon förnyad afsöndring, men det tyckes alldeles vara ogrundadt; åtminstone skall man uti Warschau alldeles trygga sig vid de försäkringar man ifrån Petersburg erhållit, som uti ganska fredligt sinnade termer äro gifne. Detta rykte kan äga til grund de ordres, man förmenar Hans Kongl. Preussiska Maj:t hafva gifvit til tvänne cavallerieregementer uti Schlesien, at nalkas den polska gränsen. Om sådana ordres äro gifne, hvarom ännu ingen visshet kunnat inhäm-

tas, torde man hafva mera afseende på de oroligheter, som polska riksdagarne åtfölja, samt at hindra det inga oordenteligheter föröfvas. De, som tro sig känna Hans Kongl. Preussiska Maj:ts närvarande tankesätt, tyckas förutse, det han icke uti några vidsträckta planer lärer deltaga; at dess år förbjuda honom at krigsbesvärligheter dela, hvilket han redan under det sista kriget bevist. En säker och betydande vinst skall förmodeligen visas honom, om härifrån något skulle börjas. Man tror således, at Hans Kongl. Preussiska Maj:t icke deltager uti några företagandens början, at han åtminstone vill låta denna vinter förbigå, för at se huru ställningen förändras, huru de kejserliga hofvens operationer fortsättas och huru de öfrige europeiske magters förhållande blifver. Man har all anledning at tro, det den här varande ryske ministren ännu inga insinuationer ägt befallning göra eller ägt mycken underrättelse om dessa händelser. Således väntar man få höra, då ryska hofvet härstädes reclamerar den i tractaten utsatte hjelpsändning, hvad steg Hans Preussiska Maj:t då tager, i fall casus foederis erkännes, han antingen sänder troupper eller bjuder penningar. Därefter torde dess tankesätt någorlunda kunna dömas. Den romersk-kejserlige ministren tyckes fästa mycken upmärksamhet på de anstalter som här i detta ögnablick kunna tagas.

Apostille.

Berlin den 1 october 1782.

Jag bör ej underlåta til Eders Kongl. Maj:t inberätta, at mig i förtroende blifvit sagdt, at i närvarande beständiga förändring uti engelska ministeren torde den engelske ministren Wroughton ifrån Eders Kongl. Maj:ts hof blifva rappelerad, och i dess ställe den nyligen härifrån rappelerade ministre Elliot blifva placerad, och at

herr Elliot äfven torde smickra sig med detta hopp. Jag har af honom sjelf icke hört det ringaste som härtil kan gifva anledning, och tyckes han med mycken stillhet afvakta sitt öde. Jag kan icke förena detta rykte med de säkra tidningar en eller annan tror sig äga, at herr Elliot är ämnad at remplacera herr Eden uti Köpenhamn och denne återflyttas til Dresden. Om hvad som skulle kunna händа har jag redan lämnat baron Nolcken del. Under min korta varelse härstädes har jag icke ägt mycket tilfälle at göra herr Elliots bekantskap, emedan han beständigt på landet varit vistande. Jag har allmänneligen hört berömmas dess vackra egenskaper, insigter och dess artiga umgängessätt. Om han icke härstädes ägt den lycka at blifva väl ansedd, torde det til en del kunna tilskrifvas någon dess ungdoms oförsigtighet, men ännu mera dess hustrus egenskaper, som beredt honom och sig sjelf flere ledsamheter. Hon är härstädes känd för sina tracasserier, och utom prins Hindrics hof, där hon äger den största intimité, har hon nu mera förlorat sina flästa liaisons.

Apostille.

Berlin den 5 october 1782.

Jag anser min underdåniga skyldighet til Eders Kongl. Maj:t inberätta den skilnad jag kunnat förmärka uti den langage, de här varande hofven på en kort tid föra i anseende til hvad inom Eders Kongl. Maj:ts hof för detta kunnat tildraga. Då jag vid detta tilfälle måste nämna hofmarskalken Piper, är jag i underdånighet förvissad at Eders Kongl. Maj:t är öfvertygad, at zèle för Eders Kongl. Maj:ts tjenst jämte sanningen mera leda mig, än slägtskap och enskild vänskap för honom. Det är icke utan, at de missnöjde härstädes hoppades vid hofmarskalken Pipers ankomst finna anledningar at befästa sina omdömen. Han

väntades med otålighet. Knappast anländ gjordes honom de indiscretaste frågor. Man beklagade sig i början öfver dess köld och förbehållsamhet, men sedan han uti flere upvaktningar hos prins Ferdinand samt prinsessan Amelie ägt tilfälle explicera åtskilliga dem okände omständigheter, i synnerhet rörande H. M. Enkedrotningens sista sjukdom, reconciliation, Eders Kongl. Maj:ts ömhet för sina syskon, nåd för Dess efterlämnade hofbetjening, försäkran at upfylla testamentet uti hvad lagligt vara kunde, har denna langage märkeligen blifvit ombytt. Ehuru hofmarskalk Piper icke väntade sig at hos prins Hindric kunna uträtta hvad han önskade och därföre föresatte sig at hos honom icke göra sitt besök, trodde han sig nu mera icke kunna undvika det samma, sedan han formellement blifvit buden at vid sin hädanresa til Rheinsberg ankomma. Jag hoppas at han dock uti det mästa kan få tilfälle vederlägga en del af de ogrundade rykten, som ifrån nyss nämde ställe tyckas äga sitt ursprung, eller ock underhållas, som Eders Kongl. Maj:t af commissionssecreteraren von Carisiens underdåniga skrifvelser samt andra efterrättelser lärer inhämtat. Hvad under dess vistande på Rheinsberg förefallit, lärer hofmarskalk Piper sjelf aflägga underdånig berättelse om. Ännu bör tilläggas, at ehuru man icke kan smickra sig med det hopp, at alla rotfasta tankesätt kunna så hastigt borträdjas, äro liknelserne dock nu förmånligare än de förut varit. Jag bör likaledes icke underlåta nämna, at de senaste brefven ifrån Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Sophia Albertina, som på det ömmaste sätt utmärka, huru hon af Eders Kongl. Maj:ts nåd och omvårdnad är intagen, samt huru nöjd hon är med alt hvad hittils sedan H. M. Enkedrotningens död tildragit sig, gjort uppå de fläste sinnen de intryck, sådana oförnekeliga bevis på vänskap och tilgifvenhet böra åstadkomma. Här försäkras, at Hennes Kongl. Höghet nästa år ärnar göra en resa til Spaa, det är at förmoda, at hon vid detta tilfälle af sin här varande famille lärer undfå besök; åtminstone säges, at prins Hindric i sådant fall föresatt sig göra denna resa. Här

talas nu mindre om hertigens af Östergöthland ankomst och föregifne hog at uti Hans Preussiska Maj:ts krigstjenst ingå. Eders Kongl. Maj:t lärer vara underrättad om hvad uti detta kunnat förefalla. Nu lärer intet annat kunna tilläggas än det, at Hans Preussiska Maj:t, ehuru mån at vidtaga alt som han kan tro bidraga at upfylla dess systers åstundan, dock rådfrågar sina en gång fattade principer at icke gifva de höga syslor uti sin armée åt utländske furstar, utom den tour de därstädes kunna vinna, och torde låtit märka, at en konungs broder och son vore en ganska stor herre at convenablement placera.

Vid de obehageliga ämnen, förflutne tider kunnat lämna Eders Kongl. Maj:t, bör jag icke med stillatigande förbigå, at ifrån alla här varande hof med utmärkt omsorg efterfrågas en H. M. Enkedrotningens kammarfru madame d'Ivry. I hvad afseende det sker, kan jag intet veta, men det är otvifvelaktigt, at hon härstädes måtte äga någon liaison som en anledning at interessera sig för henne. Än är fråga om hennes år, än om hennes förstånd, hennes tilgifvenhet för enkedrotningen, hennes nu ägande pension och förmåner utaf Eders K. Maj:t. Såsom jag förnimmer, skall öfveradjutanten grefve Hårdh vara ganska nöjd med den accueil han uti det hos Hans Preussiska Maj:t hafde företräde åtnjutit. Jag har ännu icke ägt tilfälle se honom sedan dess återkomst ifrån Potsdam, och måste således til nästa post upskjutas at til Eders Kongl. Maj:t afgifva underdånig berättelse därom.

Apostille.

Berlin den 19 october 1782.

I dessa dagar är en händelse härstädes inträffad, hvilken jag tror min underdåniga skyldighet fordra til Eders Kongl. Maj:t inberätta. Sedan Hans Preussiska Maj:t ut-

gifvit sitt förbud emot svenskt järns införsel, har han äfven befalt, at canoner utaf schlesiskt järn skulle tilverkas och fästningarne med sådana förses. General Holtzendorff har hos Hans Preussiska Maj:t och flere af officerscorpsen hos statsministren Heinitz gjort föreställningar at preussiskt järn härtil vore otjenligt och intet annat än det svenska kunde nyttjas. Hans Preussiska Maj:t har fortfarit uti sitt beslut och tillagt, at ehuru de första försök kunde misslyckas, kunde man dock hoppas bättre för framtiden, i fall man arbetade med omsorg. Sex canoner hafva således blifvit tilverkade; de skulle äfven försökas och profskjutningen i denna vecka förrättas. Det första skottet lossades, canonen slogs i stycken och blesserade rätt illa några soldater. Händelsen kungjordes statsministren och rapporterades sedan för konungen med alla de besvärspuncter, som artillerieofficerarne emot nya inrättningen kunde utfinna. Hans Preussiska Maj:t har oaktadt alt detta dock beslutat at tilverka canoner af schlesiskt järn och befalt, at mycken omsorg skulle sättas uti arbetet. Artillerieofficerarne äro härmed ganska missnöjde och tilskrifva det endast statsministerns råd, som redan uti flere år satt en utmärkt zèle uti de schlesiska grufvornas arbetande. Skulle de nya försök hädanefter slå ut som dessa, kunde man hoppas at svenska järnet til canoners förfärdigande torde vidtagas, eller svenska canoner til införsel tillåtas. Hvilket som händer, lärer högsta magt däruppå ligga, at det svenska järnet eller canonerne bibehålla den godhet, man hittils funnit dem äga och som genom flere nationers medarbetande nogsamt söker at medtäflas, ibland hvilka den ryska tilverkningen går med stora steg til framgång. Härstädes säges uti tysthet, ehuru jag ej vågar garantera vissheten däraf, at ryska hofvet hos kejsaren reclamerat hjelpsändning emot tartarerne. Det är så mycket svårare at inse huru detta kunnat ske, som man icke känner de öfverenskommelser som härtil kunnat gifva anledning.

Apostille.

Den 2 november 1782.

Då man af Hans Kongl. Preussiska Maj:t ser så många steg emot storförsten, som utmärka både dess vänskap för ryska hofvet som ock dess particuliere attention emot honom, är man förundrad at å dess sida finna så liten motsvarighet. Man hade med skäl väntat, at storförsten, då han passerat igenom Hans K. Preussiska Maj:ts länder, hitsändt någon af sin svite at å dess vägnar complimentera Hans K. Preussiska Maj:t. Man är dock försäkrad, at detta uti de hufvudsakeligaste ärender bägge hofven emellan icke något lärer förändra, utan tilskrifves denna bristande attention snarare til något storförstens personelle missnöje. Alla preussiske ministrer vid de främmande hofven skola gemensamt inberättat, huru de af desse höge resande personer icke blifvit med särdeles accueil emottagne. Det föregifves, ehuru man ej kan försäkra det samma med all tilförlåtelighet, at Hans K. Preussiska Maj:t en gång vid sitt bord under storförstens första vistande uti Wien yttrat sig, at kejsaren, som är känd at vara galant med könet, äfven emot denne sin gäst torde få tilfälle häraf lämna vedermälen i anseende til prinsessans fägring och lust at behaga. Det försäkras at denna propos blifvit berättad för storförsten, som blifvit ganska missnöjd med en sådan compliment. Jag vågar icke försäkra denna anecdotes trovärdighet, men den är berättad såsom en händelse, man den tiden icke trodde skulle äga någon påföljd.

Apostille.

Den 16 november 1782.

All möda har hittils varit fruktlös at kunna utfinna föremålet af den ifrån grefve Görtz til Hans K. Preus-

siska Maj:t hitsände courrier. Vigtiga orsaker måste därmed vara förknippade, emedan de preussiske ministrer ganska sällan äga tilstånd at sådane afsända. Denne courrier, som til Potsdam directe afgått, har inga depecher til den här varande preussiska ministeren aflämnat. Hans K. Preussiska Maj:t har sedan den tiden icke tilkallat någon af sine ministrer. Alt detta, jämte den communication, som med Potsdam är för främmande afstängd, och hemligheternes bevarande inom Hans Kongl. Preussiska Maj:ts cabinet, bidrager at sätta alla här varande ministrer uti den största inquietude at med någorlunda säkerhet kunna följa de angelägna ämnen som nu tyckas handhafvas. Enskilda bref til känna gifva, at cancelleren grefve Osterman til flere af de i Petersburg varande främmande ministrerne skulle utlåtit sig, det han förutsåge en rupture med Porten oundvikelig, sedan de orolige tartarer af andra europeiske magter blifva upviglade. Andra bref til känna gifva, at furst Potemkin til Petersburg återkommit, gifvit berättelse om sin förrättning, berättat huru han sjelf recognoscerat och funnit fästningarne uti ett elakt tilstånd, at troupperne och i synnerhet artilleriet sedan Hans Excellences återkomst fått befallning at fortsätta sin marche. Af alt detta jämte de tidningar man ifrån Pohlen ägt, at kriget därstädes ansåges nära för handen, samt at de ungerske troupper äfven längst Donauströmmen defilerade, har man tagit sig anledning at sluta, det ifrån ryska hofvet til det preussiska underhandlingar kunde blifva öpnade antingen om hjelpsändning af folk eller penningar, och således ett framställande om casus foederis, eller ock andra propositioner blifva gjorde til Hans Kongl. Preussiska Maj:ts förnöjande. Huru man åter skall förena detta med de i går ifrån Warschau ankomne tidningar, är svårt at finna. De berätta huru den afsatte chanen Shahin Geray på sin thron af de ryske troupperne blifvit insatt och regeringen honom återlämnad; at Porten emot detta protesterat och öfverlämnat sakens afslutande til wienska och preussiska hofvens mediation. Om detta besynnerliga ryktet

tyckes dock ministeren härstädes vara i okunnoghet. Inga bref ifrån Wien eller Constantinopel bekräfta det samma, och tyckes äfven at den franske ambassadeuren i Constantinopel ej lärer kunna lämna saken denna tournure. Uti ett samtal, jag i går aftons med statsministren Hertzberg uti dessa ämnen feck tilfälle äga, sade dock bemälte statsministre, at han trodde, det en klok och välsinnad neutral magts ministre i Constantinopel för det närvarande kunde bringa dessa tvistigheter til lugn, om man endast ville hålla sig vid hvad ämnen som äro i fråga. Man kan dock icke härstädes öfvergifva den tankan, at Ryssland vill hafva krig och draga förmån af Portens närvarande vanmagt, för at utbreda de planer, som förmenas i flere år utgjort detta hofs syftemål.

Apostille.

Berlin den 28 december 1782.

På de tvänne courdagar, le corps diplomatique hos Hans K. Preussiska Maj:t gjort sin upvaktning, har högbemälte herre endast adresserat sin talan til ryske, romersk-kejserlige och franske ministrarne samt några ord til den spanske. Åtskillige af konungens statsministrer berättade den engelske ministren första dagen, at Hans K. Preussiska Maj:t utlåtit sig, huru han vore nöjd at göra hans bekantskap; icke dess mindre geck den första couren förbi, utan at något ord sades honom. Andra courdagen kommo tre af dem och sade honom, huru Hans Preussiska Maj:t varit missnöjd därmed at han icke känt igen honom, hvilket hindrat honom förra gången at tala med honom. Han sjelf var vid alt detta ganska passionné, tackade dem för deras godhet och sade, at han så nyligen ägt den lyckan hos Hans Preussiska Maj:t undfå sina audiencer, hvarigenom han kunde hoppas, det Hans Preussiska Maj:t icke alldeles glömt dess utseende. De använde

då all möda at få honom placerad så, at Hans Preussiska Maj:t skulle genast blifva honom varse. Grefve Finckenstein i synnerhet bad honom placera sig bredevid sig. Detta skedde. Hans Preussiska Maj:t kom ut och fortfor likasom förra gången at endast tala med förenämde ministrer, utan at adressera ett ord til någon annan, icke håller til den engelske. Denna H. K. Preussiska Maj:ts distinction lärer icke utmärka dess tankesätt emot hofven, emedan han följer en långlig vana at tala om vissa ämnen, som äro honom mera kände i vissa länder än uti andra. Men denna händelse kan åtminstone lämna vedermäle af statsministrernes enskilda tankesätt, emedan desse med mycken inquietude tycktes anse, det H. Maj:t nu andra gången icke behagat tala vid den engelske ministren. Det torde hända, at H. Maj:t de återstående courdagarne hedrar honom med sitt tal, men hvilket som sker, är man förundrad at dess ministrer kunna göra en affaire grave af en sak, hvilken af den, som känner de här etablerade sedvanor, icke så kan anses.

Till Statssekreteraren och Kommendören af K. N. O. Friherre J. Liljencrants.

Berlin den 4 Jan. 1783.

— —

— — Om jag under min varelse i Holland hade at reprochera mig elak hushållning, at i fantaisier, granlåt eller dylikt satt mig i vidlyftighet, jag bedyrar vid min ära, at jag icke skulle våga öpna min mun at begära räddning. Men det är endast i och för K. M:s tjenst: jag har icke kunnat lefva inskränktare, icke med mera hushållning. Hela min välfärd, min tranquillité beror på herr Stats-Secreterarens hjelp. Jag proponerar icke conditioner som för K. M. äro onererande. Jag äger för det närvarande ingen annan gäld än den omnämnde, jag hoppas äfven icke

få någon. Skulle jag dö under loppet af denna betalningstid, torde fuller något vara afbetaldt, och min qvarlåtenskap, som i det fallet hörer til Kgl. Stats-Contoirets disposition, betalar säkerligen återstoden. Skulle jag rappeleras, behöfves icke mera än ett halft eller helt qvartal för Kgl. Stats-Contoiret at göra sig fullkomligen betalt. Visa mig således den vänskapen och villfar min begäran. Jag sättes i stånd at med glädje göra min tjenst, icke besvära K. Maj:t med sollicitationer, hvilket jag emot min önskan icke kan undgå, ty mitt samvete säger mig, at det är i kungens tjenst jag åsamkat detta, och icke för min egen skuld. Jag kunde uprepa orsakerna. 4,000 rdr voro för det närvarande otilräckelige, då krig och alla varors stegrande gjort alla priser odräglige. Huru många nödlidande landsmän har jag ej måst hjelpa och jag bedyrar at detta gått öfver 200. ducater. Min posträkning var enorm; Svenske officerare och underofficerare, som voro i holländske tjensten, hade alla til sina correspondenter i Sverge gifvit min adresse, så at jag nödgades inlösa alla dessa bref; postporton ifrån America och Ost-Indien äro icke små summor; ingen vecka gick förbi utan sådane brefs inlösande. Jag kunde ännu tillägga långt flere orsaker, men de äro öfverflödige för den, som har herr Stats-Secreterarens hjertelag och urskilning. Jag gjorde således 2,000 rdr gäld årligen. När man calculerar alt, lämnar jag at dömma, om jag bör räddas eller icke; men jag anhåller endast om villfarighet uti det föregående, ty orsakerne til mitt derangement lära alltid få blifva för min räkning; jag skall söka at glömma dem genom herr Baron och Stats-Secreterarens ömhet och vänskap. Om jag uti denna min begäran skulle inse någon indiscretion, säkerligen återhölle jag henne ännu, men det kan icke vara svårt för Kgl. Stats-Contoiret at åtaga sig en så liten betalning, då en så fullkomlig säkerhet är ställd uti betalningssättet; icke eller kan därvid förloras, då jag desse intressen betalar. Vore jag i Holland, kunde jag med några handelshus träffa

öfverenskommelse, men här är det omöjligt, och sedan jag en gång gifvit min assignation, önskar jag hälst dess honorerande, och mycken tid til correspondance skulle för öfrigit åtgå uti ett ämne, som med ett ord af herr Stats-Secreteraren kan afhjelpas och min lycka blifva fullkomlig. Om något större vänskapsbevis än detta kunde finnas, önskar jag mig tilfälle visa Herr Baron och Stats-Secreteraren den erkänsla som däremot kunde svara; så stor anser jag denna ynnest; huru fullkomlige mina tankesätt däremot blifva, bör Herr Baron och Stats-Secreteraren göra mig den rättvisan redan känna, samt at ingen med mera högaktning och tilgifvenhet kan til det sista hafva den äran at framhärda

H. H. ödmjukaste tjenare.

Apostille.

Den 21 januarii 1783.

De sist ankomne bref ifrån Wien förmäla, at Hans Maj:t Romerske Kejsaren ännu icke erhållit svar på sin declaration til Ottomanniska Porten. Denna, som på samma tid med den ifrån det ryska hofvet blifvit afgifven för ungefärligen tre veckor sedan, skall innebära, at Hans Kejserl. Maj:t återfordrar fästningen Belgrad, Servien, en del af Wallachiet samt det öfriga som genom Belgradske freden til Ottomanniska Porten blifvit afträdt, at gränsen hädanefter skulle blifva sådan, som den förut uti Passarowitzske freden varit faststäld. Det berättas at ryska hofvet å sin sida begärt souverainiteten öfver Crim, Bessarabien och fästningen Oczakow. Tilredelserne uti de österrikiska staterne skola ständigt med mycken drift fortsättas, och säges för öfrigit, at Hans Maj:t Romerske Kejsaren i Holland låter göra ett penningelån af två millioner gulden.

Apostille.

Den 25 januarii 1783.

Konungens af Preussen härvaro under denna carnavalstiden lämnar inga synnerliga spår til dess tänkesätt rörande de allmänna sakerne. Hans Maj:t har visat mer eller mindre accueil til de här varande främmande ministrerne; han har dock en eller annan gång adresserat ordet til hvar och en af oss, men han har i synnerhet utmärkt de bourbonske. Den romersk-kejserlige har han aldrig försummat at tala vid, men då det skett med den engelske, har därvid en slags gêne visat sig. Då Hans Maj:t vidrörde politiska ämnen, var det at önska det allmänna fredsslutet eller at omtala churförstens af Bayern anstöter af slag. Dessa ämnen vidrörde han flere gånger. Det tros med tämmelig säkerhet, at Hans Preussiska Maj:t önskar den allmänna freden icke så mycket för sjelfva fredens skull, som för den diversion som då kunde hoppas i anseende til de bägge kejserlige hofvens tiltagande afsigter. Emedlertid fälles här aldrig ett ord om detta ämne, annat än det hopp Hans Maj:t gör sig, at franska ministeren kan afböja företagandet emot Turkiet och österrikiska magtens utbredande. Denna stillhet lärer äfven tjena til bevis at Hans Preussiska Maj:t finner, at han nu mera icke som förr bör äfventyra sig med krig; i andra tider hade han säkerligen med sina principer redan låtit höra talas om sig. Hvad churförstens af Bayern död vidkommer, tror man at den samma härstädes icke skulle upväcka saknad. Hans Preussiska Maj:t anser arftagaren hertigen af Zweibrücken sig mera tilgifven. Hvad denna händelse nu genast kunde medföra för verkan, är icke möjeligt at säga. Det första föremål härifrån lärer blifva at alltid ifrån det österrikiska interesset afhålla denne nye regent. Det senare torde blifva at hindra några explicationer af tractaten i Teschen, i fall de af wienska hofvet skulle påsyftas.

Apostille.

Den 22 februarii 1783.

Ehvad upmärksamhet de betydande tilrustningar, som sedan några månader i österrikiska staterne företagas, naturligtvis hos Hans K. Preussiska Maj:t böra åstadkomma, och ehuru hvarje tilväxt af magt och styrka, som af wienska hofvet påsyftas, omöjligen af högbemälte herre med likgiltighet kan anses, har dock intil denna stund härstädes icke den ringaste anstalt blifvit anordnad, som skulle ådagalägga någon slags oro öfver den upkommande conjoncturen. Hvad slutsatser man kunde draga af ett sådant Hans K. Preussiska Maj:ts förhållande, så vida skiljaktigt från dess i förra tider i akt tagna maximer, det öfverlämnar jag billigt til Eders Excellences högtuplysta ompröfvande. Här å orten synas vederbörande altjämt vilja låta förstå, som hade man af de bägge kejserliga hofvens förmenta planer ännu föga at befara, och ibland andra skäl därtil nämnes äfven det förtroende, som wienska hofvet hittils uti dessa angelägenheter säges hafva å daga lagt emot det franska, hvilkets interesse likväl vid detta tilfälle skulle tyckas vara alldeles motstridigt. Det berättas at österrikiske internuntien i Constantinopel, innan han afgifvit den note, genom hvilken han på sitt hofs vägnar understödjer den ryska declarationen, af dess innehåll lämnat franske ambassadeuren förtrolig del. Man vill för öfrigt härstädes veta, at furst Kaunitz sjelf icke skall vara porterad för de vidt utseende idéer, som kejsaren supponeras äga, och at samma ministre på alt sätt sökt afstyrka de företagna tilrustningarne.

— —

PERSONAL-FÖRTECKNING.

Personalförteckning.

hos hertiginnan af Södermanland, gift med öfverkammarherren grefve *N. Ph. Gyldenstolpe.*

De Geer, Charles, den föregåendes bror, 1747—1805. Kammarherre. Riksdagstalare af möss- och sedan af landtpartiet. II: 48—9 53, 61. Gift första gången med en friherrinna *von Liewen*, andra gången 1777 med

— —, **Eleonora Wilhelmina,** dotter af riksrådet baron *A. J. von Höpken*, moder till excellensen, landtmarskalken grefve *Carl De Geer.* II: 53, 336.

— —, **Emanuel,** son af hofmarskalken, 1748—1803. Kammarherre hos Lovisa Ulrika. Envoyé e. o. till Nederländerna 1775—79. Riksråd 1786—7. I: 315, 362, 381. II: 51, 172, 241.

— —, **Charlotta Fredrika,** dotter af grefve *C. R. Fersen*, enka efter kammarherren baron *A. L. Hamilton,* omgift 1779 med den föregående. I: 315 o. s. v.

— —, **Anton,** broder till Emanuel, 1753—80. Kapten vid lätta dragonerna. Kammarherre hos Sofia Magdalena. I: 117, 119, 126, 131—6, 158. II: 46, 105.

— —, **Ebba Margareta,** den föregåendes syster, gift 1778 med ryttmästaren *F. A. U. Sparre.* I: 245. II: 336.

— —, **Louis,** de föregåendes bror, 1759—1830. Fänrik vid lifgardet. Kammarherre hos Sofia Magdalena. Slutligen kapten. I: 309. II: 47.

— —, **Johan Jakob,** af Finspång, brorson till hofmarskalken, 1737—1809. Kammarherre hos Lovisa Ulrika. Friherre 1797. Öfverkammarherre hos Fredrika Dorotea Wilhelmina. Farfar till statsministern friherre *Louis De Geer.* I: 278.

— —, **Elisabet Eva Beata Jacquelina,** den föregåendes dotter, gift 1787 med löjtnant baron *M. A. von Ungern Sternberg.* II: 18.

De la Chapelle, Johan Casimir, 1729—1815. Assessor, sedermera hofrättsråd i Wasa hofrätt. I: 61.

De la Gardie, Pontus Fredrik, grefve, 1726—91. Öfverste för lifregementet till häst 1764—74. Generallöjtnant. "En af rikets herrar" 1778. II: 79, 328.

— —, **Hedvig Eva,** dotter af presidenten friherre *C. G. Rålamb,* den föregåendes fru i hans senare gifte. Öfverhofmästarinna hos enkedrottningen 1792. II: 84.

— —, **Ulrik Gustaf,** 1727—1809, bror till Pontus Fredrik. Hofmarskalk hos Lovisa Ulrika. Öfverhofstallmästare. Landshöfding i Westerås län 1784—1809. I: 251, 306. II: 69.

— —, **Carl Julius,** 1728—86, den föregåendes bror. Öfverkammarherre hos Lovisa Ulrika. I: 306. II: 69.

lade sig derefter en tid *Fredrik Claësson* efter sin mormor och dog i Köpenhamn 1823.

Horn, Gustaf Adolf, den föregåendes farbror, 1721–93. Generalmajor och president i krigskollegium 1770. Grefve 1772. I: 60.

— —, **Anna Christina,** dotter af borgmästaren i Piteå *Anders Höijer*, gift 1751 med kammarherren grefve *A. G. Leijonstedt*, omgift 1752 med den föreg. I: 103.

— —, **Clas,** 1755–1823, son af de närmast föregående. Löjtnant vid lifregementet till häst. Öfverste vid Östgöta kavalleri. Kavaljer hos hertiginnan af Södermanland. Slutligen generallöjtnant. I: 84, 102, 126, 131, 229, 296. II: 336.

— —, **Baltzar Philip,** grefve af Rantzien. Sjöofficer, slutligen öfverstelöjtnant vid amiralitetet. Dödsskjuten 1788 i sjöslaget vid Hogland. II: 58.

— —, **Samuel Henrik,** af Rantzien, 1739–1815. Öfverstelöjtnant vid s. skånska kavalleriet, sedan öfverste och generalmajor. Bosatt på Skillinge. II: 277–8.

— —, **Magdalena Eleonora,** dotter af öfversten friherre *J. W. Bennet*, gift 1776 med den föregående. II: 277.

Hummelhjelm, Rudolf Wilhelm, 1744–94. Protokollssekreterare vid utrikes expeditionen. II: 267.

af Huss, Olof, 1714–85. Korporal vid lifdrabanterna, adlad 1772. Sedan qvartermästare och öfverste i armén. I: 60.

von Hyltén, Samuel, 1672–1738. Lagman, sedan landshöfding i Skåne samt friherre. II: 277–8.

Hårdh, Johan Ludvig, grefve, 1719–98. Öfverste. Löjtnant vid lifdrabantkåren. Rymde 1756 ur riket. Sedan general i preussisk tjenst. I: 277, 309. II: 110—11.

— —, **Carl Ludvig,** 1748–1803, den föregåendes son. Löjtnant i preussisk tjenst, sedan ryttmästare vid svenska lifregementet, öfverste i armén m. m. II: 111.

Hårleman, Henrika Juliana, dotter af riksrådet grefve *H. H. von Liewen*, gift med öfverintendenten baron *Carl Hårleman*. I: 294.

von Höpken, Anders Johan, 1712–89. Son af presidenten i kommersekollegium baron *D. N. von Höpken*. Riksråd 1746. Kanslipresident 1752. Nedlade dessa embeten 1761. Grefve s. å. Åter riksråd 1773—80. I: 2, 5, 6, 20, 21, 35, 45, 60, 78, 86, 88, 107, 112, 146, 170, 174, 193, 254, 261, 289, 327, 420, 435, 451, 462. II: 78, 81, 88, 137, 188–9, 200–2, 228, 231, 244, 254–59, 333.

— —, **Eleonora Wilhelmina,** den föregåendes dotter, gift 1777 med kammarherren baron *C. De Geer*. I: 78.

Lefebure, Jean, 1736—1805. Grosshandlare och brukspatron. Tit bergsråd 1780. II: 84.

— —, **Margareta Charlotta,** 1753—1829, dotter af presidenten grefve *J. G. Lillienberg*, gift 1780 med den föregående. II: 84.

Le Grand, köpman i Amsterdam. I: 408. II: 241.

Leijonancker, Fredrik Wilhelm, 1737—1801. Major vid arméns flotta. Slutligen kontreamiral. I: 435.

Leyonhielm, Carl Fredrik, friherre, 1735—80. Öfverstelöjtnant vid enkedrottningens lifregemente. Kavaljer hos hertig Fredrik. I: 306, 440. II: 124—9, 151, 167.

— —, **Märta Ulrika,** dotter af kommerserådet baron *J. C. Cederhielm*, gift 1776 med den föregående. Omgift med öfverste *R. Montgomery*. II: 125, 151, 256—7.

Leijonhufvud, baron. II: 273.

Leijonhuvud, Axel Gabriel, friherre, 1717—89. Hofmarskalk. Landtmarskalk 1771—72. President i Åbo hofrätt 1775—80. I: 374—80, 429. II: 75.

Leijonstedt, Anders Gabriel, grefve, 1722—51. Löjtnant. Kammarherre. Gift 1751 med en dotter af borgmästaren i Piteå *A. Höijer*, som blef omgift 1752 med *G. A. Horn* af Åminne. I: 103.

— —, **Carl Wilhelm,** den föregåendes bror, 1725—82. Kapten. Hofmarskalk. Landshöfding i Vesterbotten. I: 80.

— —, **Carl Johan,** den föregåendes son, 1751 1817. Kapten vid lätta lifdragonerna. Slutligen generalmajor. I: 226, 264, 301, 305, 388. II: 4. Gift med *Antonetta Cederström*.

Leijonsteen, Georg Wilhelm, 1714—74. Kommendörkapten. I: 439.

Lewenhaupt, Charles Emil, grefve. Den olycklige generalen, landtmarskalk 1734 och 1740, halshuggen 1743. I: 295.

— —, — —, den föregåendes son, 1721—96. Generalmajor. »En af rikets herrar» 1778. Landtmarskalk vid 1789 års riksdag. I: 316. II: 328—9.

— —, — —, den föregåendes son, 1750—1811. Vice korporal vid lifdrabantkåren och kammarherre 1778. I: 316. II: 331.

— —, **Carolina Juliana Anna Ulrika,** 1754—1826. Dotter af maréchal de camp grefve *Adam Lewenhaupt*, hoffröken, gift med den föregående, sin kusin, 1778. Sedan statsfru och öfverhofmästarinna. I: 6, 316, 329. II: 97.

— —, **Maurits Casimir,** syssling till den förstnämnde, 1711—81. Generalmajor och kaptenlöjtnant vid lifdrabanterna. Generallöjtnant. I: 18, 60, 66, 122, 170, 370, 388. II: 137, 234.

— —, **Adolf Fredrik,** den föregåendes son, 1745—91. Öfverstelöjt-

Mouschin-Pouschkin, grefve, ryskt sändebud till Sverge. I: 427. II: 242—7.

— —, grefvinna, f. *Watersleben,* den föreg:s gemål. II: 242—57.

Munck, Anders Erik, 1714—79. Öfverstelöjtnant vid Savolax regemente, fader till den följ. I: 330, 360, 415.

— —, **Adolf Fredrik,** f. 1749. Förste hofstallmästare 1777. Ceremonimästare och friherre 1778. Ståthållare på Drottningholms m. fl. slott. President i kammarrevisionen och grefve 1788. Förklarad sina värdigheter förlustig 1792. Död i Italien 1831. Flerestädes. I: 18—452. II: 8—332.

von Münnich, Burkhard Christoph, grefve, 1683—1767. Rysk fältherre. II: 90.

Murray, Gustaf, 1747—1825. Hofpredikant hos hertig Carl. Teol. d:r. Kyrkoherde i St. Jakobs och Johannis församlingar i Stockholm 1780. Pastor primarius 1801. Öfverhofpredikant 1809. Biskop i Westerås 1811. II: 218.

Du Muy, 1711—75, grefve. Fransk krigsminister 1774, marskalk 1775. I: 259.

Mytzov, Georg Em., amiralitetskammarråd. I: 435.

Möllersvärd, Otto Reinhold, 1763—1802. Kammarpage hos Gustaf III. Öfverstelöjtnant och ceremonimästare under Gustaf IV Adolfs regering. II: 243.

Mörner, Hampus Stellan, friherre (af Morlanda) 1725—97. Generalmajor 1772. Kaptenlöjtnant vid lifdrabantkåren och generallöjtnant 1780. General 1792. I: 336, 340, 358, 395, 450. II: 68, 105, 138, 178, 238, 247, 328.

— —, **Fredrika Hedvig,** dotter af den föreg:s farbror generallöjtnanten baron C. Joh. Mörner, hof- och kammarfröken hos enkedrottning Lovisa Ulrika. I: 117. II: 155.

— —, fröknar. I: 193, 244, 245, 453. II: 60.

— —, **Carl Gustaf,** grefve (af Morlanda), 1729—84. Öfverstelöjtnant. Fader till statsrådet *Axel Otto Mörner.* I: 193.

— —, **Carl Gabriel,** grefve (af Morlanda), den föreg:s kusin. 1737—1828. Kammarherre hos drottning Lovisa Ulrika. Hofmarskalk hos Sofia Albertina. Fader till utrikes statsministern *Adolf Göran Mörner.* II: 70.

Naumann, Johann Gottlieb, 1741—1801. Saxisk kapellmästare. I: 235, 457. II: 224.

von Nackreij, Olof, 1728—83. Hofrättsråd. Generalauditör. Lands-

landshöfding i Halland 1774—5. Generalmajor 1776. Landtmarskalk 1778. Grefve s. å. I: 191, 424. II: 278, 328—33.

Sandels, Samuel, 1724-84. Son af prosten *A. Sandel.* Bergsråd. Adlad 1772. Fader till den fräjdade härföraren grefve *J. A. Sandels.* I: 91, 283. II: 129.

Scheffer, Carl Fredrik, 1715—86, friherre, grefve 1766. Kammarherre. Sändebud till Paris 1743. Riksråd 1751—65. Guvernör för prinsarne 1756—62. I: 31, 89, 94, 107—462. II: 10, 31—4, 44, 107—326 flerest.

— —, **Ulrik,** den föreg:s bror, 1716-99, friherre, grefve 1771. Öfverste. Minister i Paris 1752. Riksråd 1769. Kanslipresident 1772—83. I: 2, 13, 20, 52—5, 60, 83, 158-456. II: 1—451 flerest.

— —, **Christina Charlotta,** dotter af presidenten grefve *C. F. Piper,* gift första gången med grefve *Erik Brahe,* andra gången 1773 med den föreg. I: 371-6. II: 1, 7, 32, 58, 146, 163, 264, 333.

— —, **Per,** 1718-90, friherre, broder till Ulrik och Carl Fredrik. Fältmarskalk. II: 328.

von Scheven, Johan Adolf, 1737—1817. Legationssekreterare, sedan chargé d'affaires i Danmark Slutligen regeringsråd. I: 111.

Schinmeijer, teol. d:r, generalsuperintendent i Lübeck. I: 244.

von Schmettau, grefve, domherre af Lübeck. II: 65, 79, 84, 98.

Schmidefelt, Carl Johan, 1717—97. Öfverste för Tavastehus regemente och friherre 1772. Generalmajor 1776. II: 210.

Schröderheim, Elis, 1747-95. Son af biskopen i Carlstad *G. Schröder* och *Margareta Elis,* hvars barn adlades 1759. Förste expeditionssekreterare vid inrikes civilexpeditionen 1775. Statssekreterare 1782. T. f. hofkansler. Slutligen landshöfding i Upsala län. I: 83, 118, 125, 137-9, 160, 166, 196, 229, 254, 262, 279, 285, 339, 372, 389, 400, 433, 450. II: 43, 109, 113, 119, 165, 186, 193, 232-4, 322, 330.

— —, **Anna Charlotta,** dotter af öfverdirektören *Chr. Stapelmohr,* gift med den föreg. I: 320.

Schröderstierna, Samuel, 1720 79. Son af grosshandlaren *H. Schröder.* Bergsråd, adlad 1770. II: 335.

Schoultz von Ascheraden, Carl Gustaf, friherre, kammarherre, död i Berlin såsom svenskt sändebud 1798. I: 255.

von Schulzenheim, David (Schultz), 1732—1823. Professor i barnförlossningskonsten och assessor i collegium medicum. Adlad 1770. Konungens förste arkiater 1809, slutligen ordförande i sundhetskollegium. I: 302, 319.

Schurer, nipperhandlare i Stockholm. I: 441.

gen 1764 med den föreg. Hofmästarinna hos hertiginnan af Södermanland. Död 1780. II: 96, 105, 144, 321.

Sprengtporten, Jakob Magnus, 1727—86. Såsom öfverstelöjtnant friherre 1766 jemte den förutnämnde brodern. Generallöjtnant och öfverste för lifgardet 1772. Afsked 1774. Serafimerriddare 1778. II: 72, 331.

— —, **Göran Magnus,** den föreg:des halfbror, 1740—1819. Öfverstelöjtnant 1772. Öfverste 1775 för Savolax m. fl. regementen. Afsked 1780. Öfverste för en nederländsk frikår 1785. Rysk kammarherre och generalmajor 1786. Slutligen rysk general, finsk generalguvernör och grefve. I: 100, 197, 203, 210.

von **Spången, Bengt Gabriel,** 1728—1802. Öfverstelöjtnant vid artilleriregementet, tygmästare. II: 88.

Stackelberg, Berendt Otto, 1703—86. Son af den till fältmarskalk och friherre befordrade carolinen med samma namn. Kommenderande general i Finland. Fältmarskalk 1778. I: 347. II: 202, 328

— —, **Wolter Reinhold,** den förres bror, 1705—1801. Såsom generalmajor utnämnd till grefve 1763. General 1773. II: 328.

Stading, Sofia Francisca, född och död i Tyskland. Första aktris och sångerska vid svenska k. operan 1779—1806. I: 244. II: 56.

Stael von Holstein, Erik Magnus, 1749—1802. Kapten 1772. Kammarherre hos drottningen 1776. Anställd vid legationen i Paris 1778. Ambassadör der 1783. Friherre 1788. Sändebud till Köpenhamn 1794 och åter i Paris tidtals 1795—99. Gift 1786 med franske finansministern *J. Neckers* dotter, berömd ss. skriftställarinna. I: 229. II: 44.

von **Stapelmohr, Christoffer,** 1711—82. Tullöfverdirektör. II: 336.

Starenberg, framstående medlem af patriciska partiet i Nederländerna. II: 362.

Starck, Gustaf, kanslist vid kanslikollegii expedition. I: 286—89.

von **Stauden, Abraham,** 1741—76, öfverste vid amiralitetet. I: 44. 63—66, 114.

— —, **Brita Ebba Coelestina,** 1756—1839. Hoffröken. Gift första gången med den föregående, andra gången med *C. L. von Boltenstern*. Underhofmästarinna hos kronprinsen. I: 6, 44, 63, 226, 233—36, 242—44, 262, 275, 299, 303, 313, 376, 396. II: 5.

von **Stedingk, Curt Bogislaus Ludvig Christoffer (Steding),** 1746—1837. Kapten. Kammarherre. Korporal vid lifdrabantkåren 1777. Öfverste i fransk tjenst 1778. Chef för Carelska dragonerna 1783. Generalmajor 1789. Ambassadör till Ryssland 1790. Generallöjtnant 1792. Friherre 1800. Grefve 1809. Fältmarskalk 1811. II: 80, 328, 336.

— —, **Viktor,** den föreg:des bror, 1751—1823. Major vid flottan

1777. Öfverstelöjtnant 1784. Slutligen friherre och generalamiral. I: 328, 336.

Stenbock, Magnus, grefve, 1664—1717. Den ryktbare fältmarskalken och k. rådet. II: 343.

— —, **Arved Nils,** den föreg:s sonsson, 1738–82. Kammarherre. Major vid Uplands regemente. Öfverste för Helsinge regemente 1776. I: 60, 63, 84, 101, 118, 126—32, 397, 401, 418. II: 34, 60, 86. 106, 113.

— —, **Magnus,** den föreg:s son, 1763—1822. Kammarherre i survivance efter fadern, sedan öfverstekammarjunkare och generalmajor. I: 371, 397. II: 106.

Stenborg, aktör och sångare vid k. operan. I: 25.

Stiernblad, Hack (Tholijn), son af handl. i Carlshamn H. Pehrsson. Adlad och adopt. 1734 på sin styffaders, öfverkommissarien *Josua Fistulator-Stiernblads* ad. nummer. Öfverceremonimästare. Tysk friherre 1768. Död 1780. Gift med en dotter af *J. Beck-Friis (Beck)*. II: 279.

— —, **Axel Josua,** den föreg:s son, 1743—1815. Öfverstelöjtnant i österrikisk tjenst och 1780 vid Jemtlands regemente. I: 443. II: 108.

Stierncrona, David, friherre, 1754—1817. Kammarherre hos Sofia Magdalena, sedan hofmarskalk, slutligen öfverste. I: 227, 301, 313.

— —, **Elisabet,** dotter af köpmannen i Petersburg *Stegelman,* gift med d. föreg. I: 275, 313. II: 34.

Stjerneld, Adolf Louis, 1755—1835. Son af fältmarskalken baron Sam. G. Stjärneld. K. lifdrabant. Kammarherre hos Sofia Magdalena 1778—83. Öfverkammarherre hos henne 1792. Gift 1790 med hoffröken hos hertiginnan af Södermanland grefvinnan Christina Charlotta *Gyldenstolpe*, dotter af öfverkammarherren. Fader till utrikesstatsministern. I: 226, 296, 301, 304. II: 19, 64, 331, 336.

Stierneroos, Carl Fredrik, 1722—87. Son af generalen Magnus S. Öfverstelöjtnant vid Södermanlands regemente. Öfverste i armén. I: 100.

Stierngranat, Carl Johan, 1730—1802. Kammarråd 1762. Vice president 1782. I: 431. II: 20.

Stiernheim, Johan. Major. II: 281.

Stiernsparre, Erik Peter, major vid enkedrottningens lifregemente, sedan öfverstelöjtnant vid Sprengtportska reg:t. I: 19.

Stobée, Lorents Christoffer (Stobæus), 1676—1756. Generalmajor och fortifikationsdirektör, slutl. landshöfding i Göteborg. II: 174.

von Stockenström, Erik, 1703—90. Assessor i bergskollegium 1747. Justitiekansler 1758. Riksråd 1769. Grefve 1771. Slutligen pre-

Westin, Johan, garfvareålderman i Stockholm. Mösschef i Borgareståndet. I: 113.

af Wetterstedt, Erik, 1736—1822. Öfverdirektör för landtmäteriet 1777. Tillika kammarråd 1779. Landshöfding i Upsala län 1794—1812. Tit. president 1817. Adlad 1772, friherre 1806. I: 339.

Wiksell, Johan, 1727—1800. Prestvigd 1760. Missionspastor i Amerika. Kyrkoherde i Munktorp 1776. Gift s. å. med en dotter af prosten i Hedemora d:r *P. Ugla.* I: 107.

Wilhelm III af Oranien. Ståthållare i Nederländerna 1672—1702. Konung af England 1689—1702. II: 388, 431.

— —, **V,** son af Wilhelm IV och Anna af England, arfståthållare i de förenade Nederländerna 1751 (myndig 1766)—95. Gift med en syster af den preussiske konungen Fredrik Wilhelm II 1767. Afsatt 1786 genom patriotiska partiet, men återinsatt i styrelsen 1787 af en preussisk här, slöt han 1788 den s. k. trippelalliansen med England och Preussen. 1795 nödgades han genom patrioterna och fransmännen att fly till England, der han dog 1806. — Hans son Wilhelm (I), gift 1791 med en dotter af Fredrik Wilhelm II, blef 1815 konung i de med Belgien då förenade Nederländerna. II: 353—436.

Wingård, Johan, 1738—1818. Hofpredikant hos kronprinsen 1767. öfverhofpredikant hos enkedrottningen 1773. Kyrkoherde i S:t Jakobs och Johannis förs. 1775. Biskop i Göteborg 1780. En af de aderton i Svenska akad. 1786. II: 118, 121—3, 128, 210, 217, 222—4.

von Wolffradt, Baltzar Philip, 1712—84. Öfverste för Elfsborgs regemente. Slutligen generallöjtnant och friherre. II: 332.

Wrangel, Carl Gustaf, 1613—76. Den fräjdade fältherren, RR. och grefve (af Salmis). I: 90.

— —, **Anton Johan,** 1724—99. Son af grefven, RR. och amiralen med samma namn. Amiral. I: 189, 230. II: 209, 214, 332.

— —, **Fredrik Ulrik,** 1719—93. Den föreg:s kusin, son af generalmajoren Otto Reinhold. Generalmajor. Friherre 1771 jemte den följande brodern Anders Reinhold. I: 398.

— —, **Carl Reinhold,** den föreg:s son, 1756—98. Löjtnant. Kavaljer hos hertig Fredrik 1780. Sedan major. I: 398. II: 5.

— —, **Anders Reinhold,** den föreg:s farbror, 1722—80. Generalfälttygmästare. Riksråd 1772. Grefve 1778. I: 2—5, 60. II: 118, 142, 226, 240, 331.

— — **Margareta Lovisa,** den föreg:s dotter, gift 1786 med majoren *Ax. H. Aminoff.* I: 235.

— —, **Georg Gustaf,** 1728—95. Son af fältmarskalken baron C. Henrik W. Generallöjtnant och landshöfding i Vesterbotten 1775. Ledamot af k. bränvinsbränningsdirektionen 1775—81. Landshöfding i

Rättelser

(efter originalet).

Första Delen.

Sid.							
37	rad.	5	nedifr.	*står:*	Juli	*läs:*	Juni
226	»	23	»	»	hofmästarinnan	»	hofmarskalken
226	»	21	»	»	öfverhofmästaren riksrådet grefve Sparre	»	öfverhofmästarinnan grefvinnan Sparre
226	»	20	»	»	hofmästaren grefve Carl Fersen	»	hofmästarinnan grefvinnan Fersen
227	»	20	»	»	anfäst	»	au fait.
228	»	11	uppifr.	»	mest	»	midt
231	»	16, 17	nedifr.	»	mål	»	mål af värde
232	»	17	uppifr.	»	sockenbrännerierna	»	lönnbrännerierna
233	»	3	»	»	komma	»	hunno
234	»	15, 17	nedifr.	»	hofmästaren grefve	»	hofmästarinnan
235	»	2	uppifr.	»	medaille-	»	medaille- och naturalie-
236	»	9	nedifr.	»	hofmästaren grefve	»	hofmästarinnan
236	»	4	»	»	harskat	»	härskat
238	»	9	uppifr.	»	mors	»	brors
241	»	1	»	»	hofmästaren	»	hofmästarinnan
242	»	2	nedifr.	»	stora	»	sten —
243	»	12	»	»	ondt och	»	och
245	»	1	»	»	nödsakade	»	nödsakad
246	»	4	uppifr.	»	11 juli	»	19 juli
247	»	8	»	»	transport	»	träexport
248	»	6	nedifr.	»	har	»	hos
250	»	5	uppifr.	»	åto	»	äta
258	»	5	»	»	sanke	»	ranke
259	»	9	nedifr.	»	den logerar	»	delogerar
261	»	7	uppifr.	»	riksråds-	»	riksråds- och grefve-
264	»	5	nedifr.	»	utan	»	aparta
267	»	6	uppifr.	»	origtig	»	onyttig
269	»	2	nedifr.	»	grefve	»	grefvinnan
270	»	2	uppifr.				
274	»	13	»	»	utan reputation	»	utan den reputation
274	»	5	nedifr.	»	syslan han	»	syslor
275	»	19	»	»	sporr	»	spärr
278	»	14	uppifr.	»	konungen	»	konungens

Sid.							
280	rad.	1, 2	nedifr.	*står:*	jag hört af RR. C. Scheffer, trodde jag här vore några betydande evenements för händer.	*läs:*	at af RR. C. Scheffers härvaro några betydande evenements böra hända.
281	»	1	»	»	dumbhet	»	dumhet
283	»	16	»	»	i andres händer	»	i andra länder
285	»	11	uppifr.	»	carrouseller	»	carrousellen
285	»	17	»	»	gifves	»	yfves
285	»	13	nedifr.	»	tillåtas	»	tillätos
286	»	1	»	»	cavalier	»	cavalierer
288	»	12	»	»	angelägen	»	angelägnare
289	»	6	»	»	man mera	»	man
290	»	18	»	»	säkert	»	säkrast
291	»	16	»	»	efter	»	för
292	»	11	»	»	rättighet	»	rättigheter
293	»	2	»	»	recommendation	»	recommenderade
293	»	1	»	»	,		*utgår*
295	»	10	uppifr.	»	tjock, tung	»	tung, tjock
296	»	6	»	»	ädle	»	äldre
298	»	5	»	»	souple	»	sensible
304	»	1	nedifr.	*tillsättes:*	hertigen af Östergötland		
305	»	15	uppifr.	*tillsättes:*	fröken Ekeblad		
305	»	20	»	*står:*	Grefve De Geer	*läs:*	Baron De Geer
305	»	6	nedifr.	*tillsättes:*	grefvinnan Fersen		
306	»	9	uppifr.	*tillsättes:*	Baron Liewen		
312	»	2	»	*står:*	til at alt	*läs:*	til alt
312	»	10	»	»	ducat, stämpeln	»	ducatstämpeln
315	»	4	»	»	levéen	»	couren
318	»	11	»	»	utbjudes	»	utbjuder
319	»	3	»	»	Bernstorff	»	Wahrendorff
319	»	5	»	»	en	»	en skall föreställa Argonautiska tåget, en annan
319	»	6	»	»	bok	»	VI bok
320	»	6	»	»	och ordensdagen	»	; ordensdagen var
320	»	6	nedifr.	»	fått	»	får
333	»	2	»	»	ministern	»	ministéren
334	»	3	uppifr.	»	ministern	»	ministéren
335	»	4	nedifr.	»	12	»	14
337	»	5	uppifr.	»	ämne	»	ännu
340	»	16	»	»	10000	»	100000
341	»	7	nedifr.	»	efter principer	»	efter dess principer.

Sid.							
348	rad.	9	nedifr.	*står:*	Chapman	*läs:*	Chapmans p. m.
351	»	14	uppifr.	»	märkeligt	»	makeligt
352	»	5	»	»	lågt	»	trångt
366	»	6	»	»	Månstorp	»	Målstorp
372	»	9	nedifr.	»	sons	»	sena
372	»	12	»	»	slägt	»	slägt med
384	»	4	uppifr.	»	dager	»	dagar
386	»	4	nedifr.	»	projectmakeri,	»	projectmakares
391	»	13	»	»	egen	»	enskilde
397	»	20	»	»	cabinettet	»	cancelliet
402	»	18	»	»	lagarne	»	Lausanne
417	»	4	»	»	henne	»	Haag
418	»	6	uppifr.	»	Drottningholm	»	Gripsholm
419	»	7	nedifr.	*tillsätt:*	Räkenskaper genomsågos.		
420	»	3	uppifr.	*står:*	capellet	*läs:*	capitlet
422	»	5	nedifr.	»	befallningar	»	författningar
423	»	17	»	»	vilja	»	sitta
425	»	2	uppifr.	»	och konungen	»	och
425	»	3	»	»	än en	»	än för en
426	»	16	nedifr.	»	7000	»	5000
426	»	2	»	»	pretentioner	»	patriotism
427	»	12	»	»	1/8	»	1/2
428	»	2	uppifr.	»	missnöje	»	misstanka
433	»	15	nedifr.	»	afbrått	»	afbräck
433—4					farvagn	»	forvagn
437	rad.	8	uppifr.	»	färdighet	»	försigtighet
437	»	18	»	»	bandkrigets	»	bondkrigets
441	»	7	»	»	kännbara utomlands	»	kännbara
441	»	10	nedifr.	»	stadsgården	»	stallgården
442	»	18	»	»	och hedrande	»	nyttig och hedrande
443	»	5	uppifr.	»	han	»	hon
444	»	6	nedifr.	»	en fransos	*tillsätt:*	Geofroye
447	»	3	»	»	förlora	*läs:*	försvara
453	»	7	uppifr.	»	rikt	»	likt
453	»	12	nedifr.	»	Eugenie	»	Ericie
453	»	10	»	»	thema	»	skum
453	»	11	»	»	sorter	»	foster
455	»	19	»	»	i	»	för
456	»	7	uppifr.	»	fryntlighet	»	flyktighet
456	»	22	nedifr.	»	vous	»	vous les
456	»	23	»	»	fondre la justice	»	fondre? Juste

456 De två följande små styckena (Beklädningssumman — — — — til emottagning) saknas i originalet.

Rättelser

(efter originalet).

Andra Delen.

Sid.							
2	rad.	7	uppifr.	*står:*	hastiga	*läs:*	häftiga
8	»	15	nedifr.	»	värdighet	»	värdighet at sjelfva draga
8	»	6	»	»	en annan	»	annan
16	»	10	»	»	lättande	»	låtande
21	»	6	uppifr.	»	prinsarne	»	prinsessorna
23	»	7	»	»	säkraste	»	sällaste
23	»	11	nedifr.	»	hustru	»	hustrus
25	»	23	»	»	lärer	»	lärer icke
25	»	5	»	»	ministerns	»	ministérens
28	»	7	»	»	höflighet	»	häftighet
30	»	19	»	»	trodde	»	trodde mig
35	»	15	»	»	hände	»	hända
40	»	3	uppifr.	»	folket	»	hoffolket
84	»	6	»	»	Fredag	»	Tisdag

Följande data rättas efter almanackan:

103	*står:*	8 Mars	*läs:*	9 Mars
104	»	9 Mars	»	10 Mars
105	»	10 Mars	»	11 Mars
106	»	11, 12 Mars	»	12, 13 Mars
107	»	13 Mars	»	14 Mars
108	»	14 Mars	»	15 Mars
109	»	15 Mars	»	16 Mars
110	»	16 Mars	»	17 Mars
112	»	17, 18 Mars	»	18, 19 Mars
115	»	20 Mars	»	21 Mars
267	»	20 Juli	»	21 Juli
471 rad. 22 uppifr.	»	Helsingborg	»	Helsingör

Det behöfver knapt anmärkas att, ehuru jag sökt att få de biografiska uppgifterna så tillförlitliga som möjligt, jag alltför ofta icke varit i tillfälle att kontrollera dem, som måst hemtas från vanliga tryckta källor.

Med stöd af F. A. Dahlgrens auktoritet i *Anteckningar om Stockholms Teatrar* har jag uppgifvit Ehrensvärds Teaterdirektörs-förvaltning till 1773—76: det må dock anmärkas, att af inledningen till Ehrensvärds berättelse om teatern tyckes följa, att han först 1777 nedlade direktörsbefattningen.

Widener Library
3 2044 100 873 637